

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LEHNSBARON
HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN'S
S L Æ G T E B O G

UDARBEJDET AF
HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN
OG
ALBERT FABRITIUS

II
ANDET BIND

KØBENHAVN MCMLVIII—MCMLXI

OVERSIGT

over det hidtil udkomne

- I Del (de fædrene Ahner) afsluttet
- 1. Bind: Indledningshefte (1940—41)
 - 1. Hefte (1940)
 - 2. Hefte (1940—41)
 - 2. Bind: 1. Hefte (1942—43)
 - 2. Hefte (1943—44)
 - 3. Bind: (1956—57)
- II Del (de mødrene Ahner) afsluttet
- 1. Bind: 1. Hefte (1952)
 - 2. Hefte (1955)
 - Om det som II Del 1. Bind 3. Hefte betegnede se nedenfor
 - 2. Bind: (1958—61)
- III Del (Slægtens Ejendomme m. v.) fortsættes
- (1. Bind) 1. Halvbind (1947)
 - 2. Bind: Harald Langberg: Clausholms Bygningshistorie (1958)
 - 3. Bind: 1. Hefte (1952), tidligere betegnet som II Del, 1. Bind, 3. Hefte
 - 2. Hefte (1955)
- Tavlebind fortsættes
- 1. Hefte (1940—42)

Det i 1952 udsendte Bind Breve og Optegnelser — der paa Omslaget er betegnet som II, Første Bind, 3. Hefte — vil paa Grund af ændrede Dispositioner faa Betegnelsen III Del, 3. Bind, 1. Hefte.

Under Forberedelse er Afslutningen af Tavle- og Registerbindet.

For alle ikke signerede Afsnit bærer Albert Fabritius Ansvar.

LEHNSBARON

HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN'S

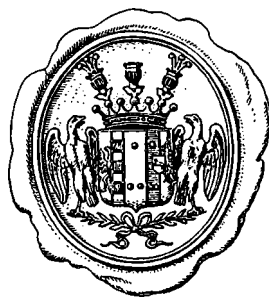
SLÆGTEBOG

LEHNSBARON
HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN'S
S L Æ G T E B O G

UDARBEJDET AF
HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN
OG
ALBERT FABRITIUS

ANDEN DEL

II

KØBENHAVN MCMLVIII—MCMLXI

INDHOLD

	Side		Side
CLAUS HINRICH QUAADÉ og ANNA JESSEN	1	Lidt om den nære Forbindelse mellem Familierne Falbe og Ryberg. Af H. B. S. H.	160
Oplysninger om de ældre Medlemmer af Familien Quaade. Af H. B. S. H.	6	Kilder	164
Breve fra Gerhard Friederich Quaade til hans Søn Hinrich Bane Quaade	10	Noter til Billederne	164
Forpagtningskontrakt	11	JØRGEN SEIDELIN MØLLER og ANNA MARGRETHE BANG	165
Kilder	13	Jørgen Seidelin Møllers Ansøgning	169
Noter til Billederne	13	Kilder	170
JOHAN MORTHORST og CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN	15	CLAUS HINRICH QUAADÉs Forældre	171
Kilder	19	CLAUS JESSEN og DOROTHEA MANNERTZ	175
CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXEN og CHRISTIANA ELISABETH HØRNING	21	Kilder	178
Ved Hr. General Krigscommissair von Tuxens Død i Helsingør den 13. Maj 1792	32	JOCHIM MORTHORST og ANNA	179
Christian Tuxens Gravskrift over Emanuel Swendenborg	32	Uddrag af Brev fra Frau Hildegard von Marchtaler af 3. December 1935	181
Journal-Rapport ved min Retour fra Petersburg i September 1755 og medbragte første favorable Svar i den Slesvig Holsteenske Sag	33	Auszüge aus den Archivalien des Adelligen Klosters Itzehoe. Ved Hildegard von Marchtaler.	183
Fortegnelse over Christian Møller Friis de Tuxens Papirer, tidligere tilhørende Herredshøvding Pehr Cederschiöld, nu paa Langesø	36	Stamtavle over Familien Mordhorst fra Gross Flintbeck. Opstillet af Hildegard von Marchtaler	185
Kilder	37	CATHARINA MARGARETHA TRUELSENS Forældre	187
Noter til Billederne. Af H. B. S. H.	38	PALLE MØLLER og IDE NICOLSDATTER SEIDELIN	189
CLAËS GÖRAN KLINGFELT og BENEDIKTE CATHARINA ULFSPARRE	39	Palle Møllers Skøde paa et Hus i Skanderborg	198
Kilder	43	Ansøgninger fra Palle Møller	198
Noter til Billederne. Af H. B. S. H.	43	Breve fra Palle Møller	200
THOMAS SELBY og ELEANOR TUITE	45	Kilder	202
Breve til Eleanor Tuite	67	ANDREAS JØRGENSEN HØRNING og CATHARINE SOPHIA RASMUSSEN	203
Oversigter Selby-Tuite-Skerrit-Bourke	68	Ansøgning fra Andreas Jørgensen	210
Breve fra Sønerne i England	69	Andreas Jørgensens Bestalling som Guvernør i Guinea	210
Breve fra Sønnen John Selby	85	Cathrine Sophie Rasmussens Brev til Vestindisk Kompagni	211
Breve fra Søsteren Ann Stapleton, født Tuite	97	Kilder	212
Position of English Catholics before 1829. Af Elsa Riddell-Blount †	101	Noter til Billederne	213
Et Besøg paa Biddlestone i 1956. Af Marie Antoinette von Lowzow	104	GUSTAF JOHAN KLINGFELT og SIGRID MÄRTA ROSENHOLM	215
Oplysninger fra Alwinton om Familien Selby	115	Kilder	219
Kilder	118	Note til Billedet	219
Noter til Billederne. Af H. B. S. H.	119	ERIK ULFSPARRE AF BROXVIK og CHARLOTTA ELEANORA JULIANA EKEHJELM	221
Supplement	239	Kilder	225
PETER BORRE og SOPHIA AAGAARD	121	THOMAS WILLIAM SELBY og BARBARA PERCEHAY	227
Indskrifter paa Kistepladerne	144	Thomas William Selby's Testamente	233
Borres Husstand 1762	145	Udtog af Jordebogen fra Biddlestone	236
Klage fra Peter Borre 1764	146	Kilder	238
Peter Borres Disposition 1789	147	NICHOLAS TUITE og ANNE SKERRIT	241
Fru Sophia Borre, f. Aagaards Lod i Faderens Bo	149	Nicholas Tuites Testamente	264
Kilder	151	Ansøgninger fra Nicholas Tuite	267
Noter til Billederne	152	Breve fra Nicholas Tuite	270
CHRISTIAN LUDVIG FALBE og ENGELKE MOURITZEN	153	Breve til Eleanor Selby fra hendes Broder, Kammerherre Robert Tuite	273
Ansøgning fra Christian Ludvig Falbe	158	Kilder	285
Christian Ludvig Falbes Disposition	158	MIKKEL PEDERSEN BORRE og ANNE MOGENSDATTER BLACH	289

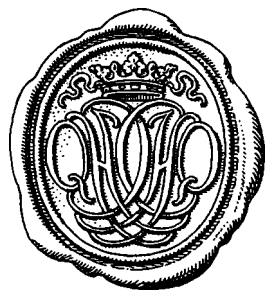
	Side		Side
Indskrift paa Mikkel Pedersen Borres Epitafium	294	PER ROSENHOLM og CATHARINA Friherreinde VON DER LINDE	391
Uddrag af Mogens Jensen Blachs Optegnelser	294	Kilder	394
Fundats paa Anne Mogensdatter Blachs Legat	295	ERIK ULFSFARRE AF BROXVIK og ANNA SOOP	395
Kilder	296	Erik Ulfsparrs Morgengavebrev til Anna Soop	400
OLUF HANSEN AAGAARD og ANNA ELISABETH HANSDATTER TVEDE	297	Märta Soops Testamenter	400
Om Oluf Hansen Aagaards Gravsted i Vor Frue Kirke	309	Kilder	403
Oluf Hansen Aagaards Disposition	310	Note til Billedet	403
Skrivelser fra Oluf Hansen Aagaard	314	CARL EKEHELM og MARIA FURUMARCK	405
Oversigtstavle over en Del af Aagaards Descendens	316	Kilder	409
Kilder	318	CHARLES SELBY og ELIZABETH GILLIBRAND	411
JOACHIM FALBE og JULIANA DOROTHEA ZIEGE	321	Kilder	414
Kilder	324	CHRISTOPHER PERCHEHAY og NN TANCRED	415
WIGAND MOURITZEN og ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST	325	Kilder	418
Wigand Mouritzens Ansøgning	331	RICHARD TUIITE	419
Biskop Worms Erklæring	331	Familien Tuite fra Sonagh	421
Engelcke Moltkens Testamente 1719	331	Familien Tuite fra Montserrat	422
Engelcke Moltkens Ansøgning af 1729	332	ROBERT SKERIT	423
Engelcke Moltkens Kontrakt med Wigand Mouritzen	334	PEDER CHRISTENSEN	427
Kilder	335	Kilder	430
Note til Billedet	335	MOGENS JENSEN BLACH og ELSE OLUFSDATTER	431
PALLE MØLLER og IDE NICOLSDATTER SEIDELIN	337	Gravskrifter over Jens Andersen Møller og Else Olufsdatter	438
NIELS BANG og MARTHA MARIE MORTENSDATTER	339	Epitafium i Aarhus Domkirke	438
Niels Bangs Skrivelse til Magistraten i Kolding	343	Kilder	439
Kilder	344	OLUF HANSEN AAGAARDS Forældre	441
CLAUS HINRICH QUAADES Farforældre	345	HANS NIELSEN TVEDE og MARIA MIKKELSDATTER	443
CLAUS HINRICH QUAADES Morforældre	345	Ligvers over Maria Mikkelsdatter	448
ASMUS JESSEN	347	Diverse Erklæringer fra Hans Nielsen Tvede	449
DOROTHEA MANNERTZ' Forældre	351	Auktionen over Agnsøgaard 1724	450
JOCHIM MORTHORSTS Forældre	351	Kilder	453
ANNA JOCHIM MORTHORSTS' Forældre	351	JOHANN FALBE	455
CATHARINA MARGARETHA TRUELSSENS Farforældre	351	Kilder	458
CATHARINA MARGARETHA TRUELSSENS Morforældre	351	JOHANN LEVIN ZIEGE og MARIA DOROTHEA GUEINZIUS	459
PALLE MØLLERS Forældre	351	Kilder	462
NICHEL JØRGENSEN SEIDELIN og CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH	353	MORTEN MOURITZEN og INGEBORG LUDEWIGS	463
Jørgen Hansen Seidelins Ansøgning til Kongen	360	Uddrag af Københavns Overformynderis Hovedbøger	469
Jørgen Hansen Seidelins Brev til Peder Luxdorph	360	Elsebeth Ludewigs Testamente	470
Kilder	362	Oversigt over Familierne Ludewigs, Klauman og Motzfeldt	474
Noter til Billederne	362	Kilder	478
JØRGEN ANDERSEN HØRNING og EDEL CHRISTENSDATTER	363	Noter til Billederne	478
Jørgen Andersen Hørnings Disposition 1700	368	URBAN ECKHORST og ANNE FRIEDERICHSDATTER	479
Kilder	369	Uddrag af Københavns Overformynderis Hovedbøger	485
SEVERIN RASMUSSEN og SOPHIA AMALIA TUXEN	371	Christian Eckhorsts Forsikring til Københavns Magistrat	486
Den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke	380	Urban Eckhorsts Skøde til Laurids Jørgensen Brun	486
Severin Rasmussens Ansøgning til Kongen	381	Kilder	487
Overenskomst mellem Severin Rasmussen og hans Fader Rasmus Rasmussen	381	Opkaldelser efter Engelcke Moltken	488
Kontrakt mellem Lorentz Tuxen og hans Datter Sophia Amalia Tuxen	382	PALLE MØLLERS Forældre	491
Sophia Amalia Tuxens Ansøgning til Kongen	383	NICHEL JØRGENSEN SEIDELIN og CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH	491
Uddrag af Severin Rasmussens Bogkatalog	384	NIELS BANGS Forældre	491
Kilder	386	MORTEN PEDERSEN og MARGRETHE JENSDATTER KOEFOED	493
GUSTAVUS LAURENTIUS KLINGIUS og BRITA MADSDATTER STRENGNELIA	387	Zone Pedersens Brev til Kongen	500
Kilder	390	Kontrakt mellem Zone Pedersen og hans Stedbørn	500
		Kilder	501

CLAUS HINRICH QUADE

OG

ANNA JESSEN

CLAUS HINRICH QUAADE

er formentlig født i Hannover, hvornaar vides ikke, men rimeligvis kort efter 1700 og senere end Broderen CARL ALBRECHT QUAADE, der efter Aldersangivelsen ved hans Død maa være født omkring 1700.

Om hans Liv vides uhyre lidt, men man har Lov til at formode, at han er uddannet ved Landvæsenet, idet han, første Gang han nævnes, nemlig ved Broderdatteren ANNA MARGARETHA HINRICHGITTA QUAADES Daab i Eckernförde i 1739, kaldes Forvalter. Hvor han har været i Tjeneste, ved vi intet om, men den nære Forbindelse med Broderen og med Godset Gereby, gør det sandsynligt, at han har været ansat paa Gereby eller et af de andre Godser i Schwansen. Om Broderen Carl Albrecht vides det, at han fra omkring 1723 var Forvalter paa Gereby, og fra 1. April 1727 tillige var Pensionær (Mejeriforpagter) paa Gaarden Bockholt under Gereby. C. A. Quaade opgav 1735 sin Tjeneste og Mejeriforpagtningen for at nedsætte sig som Købmand i Eckernförde, hvor han 1739 blev Medlem af Magistraten og i første Omgang blev til 1748.

Claus Hinrich Quaade er aabenbart fulgt i Broderens Fodspor, thi i September 1739 og i 1740 ses han at have været Næringsdrivende i Eckernförde, men ved sit Ægteskab Aaret efter kom han i Besiddelse af en Selvejergaard i Sandbech i Kappel Sogn i Angel. Ligesom de øvrige 5 Gaarde i Sandbech var den Jessen'ske Gaard fra gammel Tid Selveje og svarede kun en lille Afgift »Herrengeld« til Amtsstuen paa Gottorp, for alle 6 Gaarde beløbende sig til 24 Skilling.

1748 forpagtede Brødrene i Fællesskab for 1600 Rdl. aarlig Mejeribruget paa Bockholt, hvis Besætning var paa 80 Køer — Kontrakten blev 18. Maj 1750 fornyet paa 4 Aar og indbefattede nu ogsaa det indhegnede Areal Calhy Marken og en Besætning paa ialt 100 Køer, hvilket Antal Aaret efter blev forøget til 110; Forpagtningssummen blev derefter sat op til 1810 Rdl. aarlig. Ved Forpagtningstidens Udløb vendte Carl Albrecht Quaade tilbage til Eckernförde, medens Claus Hinrich Quaade fornyede Kontrakten som Eneforpagter. Fra 1759 var han tillige Forvalter paa Godset, men 1761 eller 1762 forlod han Gereby for at overtage Mejeriforpagtningen paa de to store Gaarde Kronsgaard og Pommerby under det adelige Gods Düttebøl i Gelting Sogn — han havde dog fortsat sin egentlige Bopæl paa Gaarden i Sandbech, hvorfra han først flyttede kort før sin Død, som indtraf 5. Oktober 1770 i Gelting Sogn. 9. Oktober blev han begravet paa Gelting Kirkegaard.

Claus Hinrich Quaade var gift to Gange, først med Anna Jessen, der døde 1764, og anden Gang med METTA MARGRETHA LUND¹², der formentlig er født i Kappel omkring 1723 og Datter af Sognepræsten i Kappel JOHANNES LUND (LUNDIUS) og IDA MARGRETHA ANDREAE. Dette Ægteskab var barnløst, og Metta Margretha Lund døde 8. Juli 1797 i Kappel, hvor hun blev begravet 13. Juli.¹³

Claus Hinrich Quaade blev som nævnt gift første Gang 1741 — formentlig i Kappel, hvis Vielsesprotokol først haves fra 1763 — med

32/18

ANNA JESSEN

der fødtes 19. Februar 1712 paa Priesholt i Gelting Sogn som Datter af Mejeriforpagter og Selvejer i Sandbech CLAUS JESSEN og DORTHEA MANNERTZ.

Hun blev gift første Gang omkring 1731 med CHRISTIAN ALBRECHT TRAM, som vistnok fra Ægteskabets Indgaaelse bestyrede Gaarden i Sandbech, som han overtog 1739. Han døde 1741 vistnok samme sted og efterlod 4 Børn, som Hustruen saaledes medbragte i sit Ægteskab med Quaade. Anna Jessen, om hvem man iøvrigt intet nærmere ved, døde 31. Juli 1764 i Sandbech og blev 3. August samme Aar begravet paa Kappel Kirkegaard.

I sit første Ægteskab med ANNA JESSEN havde CLAUS HINRICH QUAADÉ følgende Børn:

1. CARL ALBRECHT QVADE, * Sandbech 20. November 1741, † paa Steensballegaard 4. August 1801, begr. Vær Kirkegaard 8. August.

Forpagter, sidst af Steensballegaard.

~ Gelting 26. Juni 1763 med ELSABE CATHARINA HEDEWIG KÜHL (F: formentlig Gartner CHRISTIAN KIEL (KÜHL) og Hustru SABINE), * ca. 1740, † paa Kirstinefeldt 6. Juli 1826, begr. Græshave Kirkegaard.

Af Ægteparrets Børn skal nævnes Forpagter CLAUS HINRICH QUAADÉ (1771—1858), hvis Efterkommere væsentlig har været knyttet til Landbruget; hans Søn Forpagter VILHELM AUGUST QUAADÉ (1820—1916) var Bedstefader til Læge KRISTIAN VILHELM QUAADÉ (1884—1952) i Randers og til Kaptajn i Marinen OLE HERMAN QUAADÉ (1886—1945), hvis Søn er Lægen FLEMMING QUAADÉ (f. 1923). En yngre Søn af C. A. Qvade var Proprietær CARL LUDVIG QVADE (1778—1836), der var Fader til Skovrider CHRISTIAN ALBRECHT QVADE (1810—81) og til Købmand i Maribo, Grundlægger af Firmaet C. A. Qvade & Co., kgl. Agent CARL ANTON QVADE (1818—1900). Han var Fader til Direktør for A/S C. A. Qvade & Co. CARL JOHANNES QVADE (1850—1920) og til CAROLINE LOUISE DORTHEA QVADE (1846—1922), der var gift med Direktør i Firmaet CARL MARTIN THOUSIG (1850—1927); de to Søskende stiftede De Qvadeske Legater. Et tredje Barn af Agent Quade var Forpagter HENRIK ANTON QUAADÉ (1855—1901), der var Fader til THYRA QAADE (f. 1886), gift med Direktør, Vicekonsul THORVALD JULIUS EMIL RASMUSEN (f. 1884), Korsør, og til Proprietær CARL ANTON FREDERIK QVADE (1882—1929), der 1928 udgav Slægtens Stamtavle.

2. GERHARD FRIEDRICH QUAADÉ, * Sandbech 8. September 1743, † paa Tiendegaards Mølle 30. November 1821, begr. Gudum Kirkegaard.

Mejeriforpagter, sidst paa Østeraagaard, Hals Sogn.

~ Gelting 25. Oktober 1771 med MARGRETHE SOPHIE KAYSEN (F: Mejeriforpagter paa Rundhof ASMUS KAYSEN og MARGRETHE OELGAARD BIBIG), * paa Rundhof, Esgruss Sogn, 22. November 1792, † Gudum 6. December 1827.

Af Ægteparrets Børn var HINRICH BAHNE QUAADÉ (1787—1860) fra 1832 Ejer af Dybbøl Mølle. Hans Datter MARGRETHE SOPHIE QUAADÉ (1816—1900) var gift med den for sit danske Sindelag bekendte JØRGEN HANSEN (1814—97), som overtog Møllen efter Svigerfaderen, og som efter Møllens Ødelæggelse i 1864 fik skænket et Sølvdrikkehorn med Inskription af Carl Ploug. Møllen gik i Arv til deres Søn GERHARD HANSEN (1847—

Kappel Kirke

1902), der 1895 overdrog den til et Konsortium for derefter at forpagte den. Hans Datter MARGRETHE HANSEN (f. 1875) har endnu sit Hjem paa Møllen.

3. IDA LUCIA QUADE, * Sandbech 5. September 1745, † København 23. Oktober 1831, begr. Vor Frue Sogn 28. Oktober.

~ ca. 1774 med Overkonsumtionsbetjent RASMUS SMITH, * ca. 1745, † Roskilde 5. Juni 1809, begr. Graabrødre Kirkegaard 9. Juni (5 Børn).

4. AUGUST DIDRICH QUADE, * eller døbt Sandbech 17. Juni 1748, † Gelting 24. Juli 1811, begr. Gelting Kirkegaard 29. Juli.

Mejeriforpagter.

~ Gelting 21. Juni 1771 med MAGDALENE MARGARETHA MORTHORST (F: Møller og Gæstgiver JOHAN MORTHORST og CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN), * 1745, † Gelting 5. September 1830, begr. Gelting Kirkegaard 11. September.

Se 16/9 og 16/10.

5. DOROTHEA CATHRINE QUADE, * Sandbech 19. Januar 1751, † Gelting 11. Juli 1781, begr. Gelting Kirkegaard 16. Juli.

~ Gelting 16. Februar 1779 med Proprietær JOHAN KAYSEN (F: Mejeriforpagter paa Rundhof ASMUS KAYSEN og MARGARETHE OELGAARD BIBIG), * paa Rundhof, Esgruss Sogn 31. Maj 1750, † Dejbjerg 19. November 1838. (Han ~ 2° ca. 1782 med MARGARETHA KIRSTINE NN; 3° ca. 1786 med ANNA AUGUSTA DANIELSEN, der formentlig er identisk med den i Rind-Herning 30. November 1812 i en Alder af 50 Aar begravede Fru Kaysen). (Ingen Børn).

6. ELISABETH MARIE QUADE, * Sandbech 17. Maj 1754, † Vester Hæsinge 1783, begr. der 19. December.

~ Hornstrup 30. November 1778 med Degn i Vester Hæsinge og Sandholt-Lyndelse, Skoleholder i Vester Hæsinge HANS JENSEN BONNEMANN (F: Værtshusholder JENS JØRGENSEN BONNE og KAREN RASMUSDATTER), * Odense 1735, døbt Vor Frue Kirke 8. Oktober, † Vester Hæsinge 1796, begr. Vester Hæsinge Kirke 17. Marts. (Han ~ 1° med DORTHE HELLESEN, † Brylle 4. Oktober 1771). (1 Søn).

Af første Ægteskab med Selvejer CHRISTIAN ALBRECHT TRAM havde ANNA JESSEN følgende Børn:

- A. HANS PETER TRAM, * Sandbech 18. Juni 1732, † paa Bienebeck 31. Maj 1788.
Ejer af det adelige Gods Bienebeck, Sieseby Sogn.
~ med MARIA RICKERS fra Eckernförde. (5 Børn).
- B. HINRICH TRAM, * Sandbech 10. Juni 1734, † paa Bienebeck 14. Juli 1773, begr. Sieseby.
Mejeriforpagter, sidst paa Store Grundet ved Vejle.
~ 1° med MARGRETHE JENSEN, † barnløs.
~ 2° Hornstrup 1. December 1769 med CHRISTINA BONNE (BONNEMANN) (F: Værtshusholder i Odense JENS JØRGENSEN BONNE og KAREN RASMUSDATTER), † paa Astrup, Grinderslev Sogn 27. Marts 1812. (Hun ~ 2° Hornstrup 18. November 1774 med Mejeriforpagter CHRISTIAN HIRSCHNACH, † Rugaard, Hyllested Sogn, 15. Maj 1786. (1 Søn kendes).
- C. CLAUS TRAM, * Sandbech 7. April 1736 (Tvilling?), † tidligt?
- D. ANNA MARGRETHE TRAM, * Sandbech i April 1736? (Tvilling?), † paa Stovgaard 1779, begr. Tørring 18. Januar.
~ med Proprietær PETER PETERSEN, * ca. 1739, † paa Viufgaard 1792.

OPLYSNINGER OM DE ÆLDRE MEDLEMMER AF FAMILIEN QUADE

Af HANS BERNER SCHILDEN HOLSTEN.

Saavidt erindres vidste vi indtil Begyndelsen af dette Aarhundrede ikke andet om Familien Quaades Oprindelse, end hvad der staar i Dansk biografisk Lexikon, udgivet af C. F. Bricka, XIII Bind Side 315—316, hvor der ved min Oldefader General Quaade oplyses følgende:

»Quaade, Peter Friderich, 1779—1850, Officer, blev født 16. Jan. 1779 i Pommerby, Gjelting Sogn, i Angel og var Søn af Parcellist August Diederich Q. († 1811, 64 Aar gammel) og Magdalene Margaretha f. Mordhorst (f. 1745, † 1830).«

For at faa nærmere Oplysninger har jeg henvendt mig til Sognepræsten i Gelting, Pastor Block, der var saa mageløs venlig at skrive 3 Breve til mig, medens jeg opholdt mig hos Skovrider Neergaard paa Vemmetofte for at lære lidt Forstvæsen.

Da disse Breve har stor Interesse for det gennem dem opnaaede Kendskab til nogle af mine ældre Ahner, aftrykkes de her.

1.

Herrn H. v. Berner Schilden Holsten
hochwohlgeboren

Vemmetofte, per Faxe.

Gelting, den 7 April 1904

Indem ich den unter dem 4/3 04 erbetenen Taufschein für Peter Friedrich Quaade übersende bedaure ich trotz vieler Nachsuchen[?] und Nachforschungen in den Kirchenbüchern die weiter gewünschten Angaben nur in beschränktem Masse machen zu können.

August Diedrich Quade, Parzellist in Gelting ist am 24 Juli 1811 in Alter von 64 Jahren gestorben. Er hinterliess 5 Kinder

- 1) Johann Diedrich
- 2) Peter Friedrich
- 3) Albrecht Christian Heinrich
- 4) Karl August
- 5) Margaretha Charlotte.

Er musste demnach also um 1737 geboren sein. Ich finde aber im hiesigen Taufregister den Namen nicht, sonsten auch nicht in den in Betracht kommenden Jahrgängen des Konfirmandenverzeichnisses.

Der ge. A. D. Quade ist hier auch nicht getraut.

Seine Ehefrau Magdalena Margaretha Quade, geb. Mordhorst ist in Gelting am 5 September 1830 im Alter von 85½ Jahren gestorben. Auch diese ist hier nicht geboren, wohl aber 1759 hierselbst konfirmiert unter den Namen Magdalena Margereta Mortost. Der Vater hiess Johann Mortost. Ich vermuthe, dass der Vater identisch ist mit dem im Jahre 1747 bei einer Cornelia Catharina (geb. 24 Dezember 1746*) samt seiner Ehefrau Catharina Margaretha genannten Johann Mordthorst, Vogt auf Gelting. Die Gebühren für den Taufschein in Betrage von 30 Pf. bitte ich durch die Post zu senden.

Hochachtungsvoll

C. Block, Pastor.

*) i senere Brev rettet til 1747.

2.

Gelting, den 18 April 1904.

Hochwohlgeborner Herr.

Zu meiner Freude bin ich in der Lage, Ihnen weitere Mitteilungen über die Familie Quade machen zu können.

Zunächst muss ich um Entschuldigung bitten, dass ich geschrieben habe, August Diedrich Quaade wäre hier nicht getraut. Irrtümlicherweise hatte ich im *Verlobungsregister* nachgeschlagen, und er wird ohne offizielle Verlobung getraut sein, wie auch sein am 25. Okt. 1771 getrauten Bruder Gerhard Friedrich Quaa-de, bei dessen Eintragung ausdrücklich bemerkt ist, dass er zufolge vorgezeigter Consession im Hause getraut sei. Es lässt sich wohl daraus mit Recht vermuthen, dass die Familie Quaade in besseren Verhältnissen gelebt hat. Ich führe nun die Heiratsurkunde für August Diedrich Quaade an:

»August Diedrich Quaade, Pensionair auf Pommerby, des vormaligen Pensionairs auf Pommerby u. Kronsgaard Clas Hinrich Quaade und Anna Jessen ehel. Sohn
mit Magdalena Margaretha Mortost des vormaligen Krügers und Müllers Johann Mortost und Cornelia geb ehel Tochter.

Am 21. Juni 1771 getraut.«

[Stempel].

Daraufhin habe ich in den Kirchenbüchern weiter nachgesucht und folgendes gefunden:

Am 5. Oktober 1770 ist gestorben und am 9. Okt. beerdigt Clas Hinrich Quaade, Pensionair auf Pommerby u. Kronsgaard. Leider sind keine weiteren Daten bei dieser Eintragung angegeben, aus denen weitere Schliessen hätten gezogen werden können. Getraut ist der genannte Clas Hinrich Quaade hier nicht. Auch ist August Diedrich Quaade hier nicht geboren: ich habe gesucht in den Jahrgängen 1730 bis 1770. Leider scheint die Ehefrau des Clas Hinrich Quaade hier auch nicht gestorben zu sein: ich habe gesucht in den Jahrgängen 1750 bis 1834. Sie wird nach dem Tode ihres Mannes zu einem ihrer Kinder gezogen, und dort gestorben sein. Vielleicht ist eine Notiz im Kirchenbuch wertvoll für die Familie Quaade. Am 9. Februar 1783 ist 83 Jahren alt gestorben ein Carl Albrecht Quaade, aus dem *Hannöverischen* gebürtig, ist zu 3 malen verheiratet gewesen, soll noch 3 Söhne hinterlassen, dessen Namen u. Aufenthalt nicht zu wissen kriegen können. Ich vermuthe, dass dieser ein Bruder von Clas Hinrich Quaade gewesen ist, und dass demnach die Familie aus Hannover stammt. U[nd] im Jahre 1792 am 15 April ist hier gestorben eine Maria Catharina Hedewig Quaaden, eine Tochter des Carl Albrecht Quaaden u. Frau Elsabe Catharina Hedewig geb Köhler, welche sich in Jütland auf dem Gute Scherrilgaard(?) aufhalten; ist hier bei dem Parzellisten Vollertsen bei Nordschau als seine Halbschwester gewesen, gestorben. Vielleicht können Sie durch diese Notizen etwas über die Familie Quaade erfahren.

Nun zur Familie Mortost.

Am 12. Dezember 1768 ist gestorben und am 16. Dezember beerdigt Johann Mortost, Müller u. Krüger in Gelting, des vormaligen Hufners in Gross Flimbek (sollte es vielleicht Gross Flintbek bei Neumünster sein?) und Anna, geb. . . . ehel Sohn. Ist verheiratet gewesen mit Cathrina Margaretha, geb. Trulsen u. hinterlässt mit ihr 5 Töchter: 1) Anna Luise Christina, verheirathet an Hermann Looft, 2) Magdalena Margaretha, 3, Cornelia, 4) Anna, 5, Helene Dorothea. Ist alt geworden 78 Jahre,

U[nd] am 1 Sept. 1794 ist gestorben und am 5 beerdigt: Christina Margareth Mordhorsten, geb. Truhlsen (die verschiedenen Namen und Namensformen sind in den alten Kirchenbüchern ganz u. gärb.) des Johann Morhorsten, gewes. Gast-Wirth allhier in Geltingen nachgelassene Wittwe — hinterlässt 5 Töchter: 1) Christina Lovisa Mordhorsten, 2. Margaretha Magdalena, 3) Cornelia Cathrina, 4) Anna Ida, 5) Helena Dorothea. Alt: 81 Jahre 6 Monate u. etliche Wochen.

Sie ist hier nicht geboren und auch nicht konfirmiert. Wohl aber finde ich eine Anna Jessen, geboren am 19. Februar 1713 als Tochter von Claus Jessen, Holländer auf Priesholz. Ob das aber die Frau von Clas Hinrich Quaade war, kann ich natürlich nicht bestimmen.

Vielleicht interessiert es Sie, dass bei einem verstorbenen Kinde im Jahre 1767* August Diedrich Quaade als *Pensionair auf Pommerby*, dagegen bei im Jahre 1784 gestorbenen 2 Kindern als *Pächter in Hasselberg* bezeichnet wird.

Hochachtungsvoll u. ergebenst

C. Block. Pastor.

*) i senere Brev rettet til 1777.

3.

Gelting, den 29/IV 1904

Hochgeborner Herr Baron.

Wenn ich Ihre Fragen in den Schreiben vom 21 d. Mts beantworten soll, so muss ich zunächst konstatieren, dass ich selbstverständlich, sobald die nötigen Unterlagen versagen, nur Vermutungen aussprechen kann. Die Kirchenbücher lassen durchaus nicht die Annahme zu, dass Johann Mortost zweimal verheiratet war. Es ist nichts über den Tod einer früheren Frau noch über seine Wiederverheiratung noch irgendeine Andeutung über Stiefkinder u.s.w. zu finden. Ich habe, so weit ich erinnere, schon mehrmals angedeutet, dass die Namen in den alten Kirchenbüchern, namentlich die Vornamen, nicht immer richtig sind und so bin ich der festen Überzeugung, dass der Name Cornelia in dem Trauungsvermerk von Aug. D. Quaade ein Irrtum des Pastors gewesen ist. Ich bemerke dabei, dass Cornelia Catharina Mortost am 24 Dez. 1747 u. nicht 46 geboren ist. Selbstverständlich ist es auch ein Schreibfehler gewesen, wenn ein Kind von Aug. D. Quaade gestorben ist im Jahre 1767; es muss dafür 1777 heissen.

Was die soziale Stellung eines Pensionairs anlangt, so lässt sich wohl mit einiger Bestimmtheit sagen, dass Pensionair social bedeutet wie »Gutspächter«.

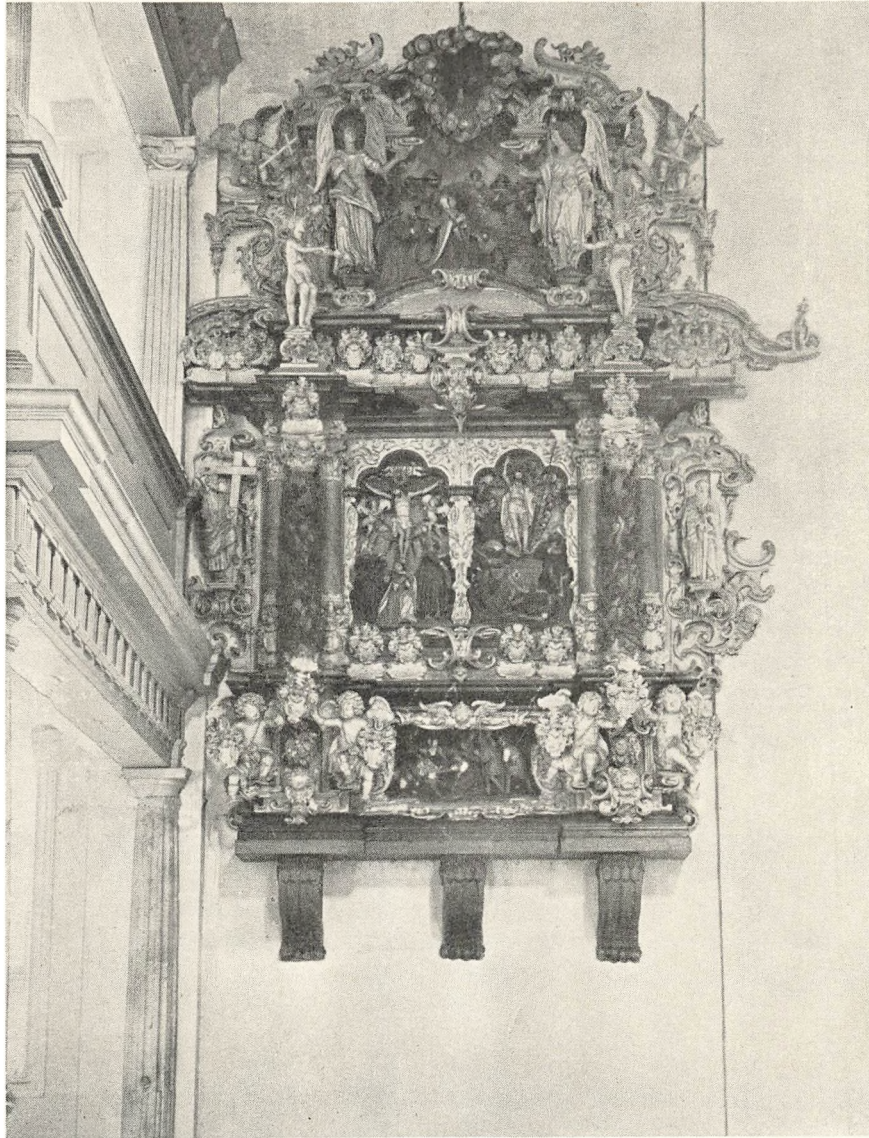
Jensen schreibt in seinem »Kirchspiel Gelting« über Kronsgaard pag 64: »gegen Ende des 17. Jahrhunderts war hier bestimmt ein Meierhof; denn 1698 hat Claus Jessen, Pensionarius auf Kronsgaard, taufen lassen.« Dieser Jessen ist ohne Frage Gutspächter gewesen. Vielleicht war er der Schwiegervater von Clas Hinrich Quade.

Kronsgaard wie auch Pommerby waren Meierhöfe von Düttebüll (v. Rumohr).

In dem Trauungsregister von 1771 heist es: »August Diedrich Quaade PENSIONAIRS AUF POMMERBY, des vormahligen PENSIONAIRS AUF POMMERBY U. CRONSGAARD Clas Hinrich Quaade« etc.

U[nd] am 25 Okt 1771:

Gerhard Friedrich Quaade, PENSIONAIRS AUF CRONSGAARD, des vormahligen Pächters aus Cronsgaard u. Pommerby etc. hieraus geht, scheint mir, mit Bestimmtheit hervor, dass Pensionair u. Pächter identisch sind, und dass Clas Hinrich Quaade Pächter von Cronsgaard u. Pommerby, die beide zu Düttebüll gehörten, war, während seine beide Söhne Cronsgaard u. Pommerby in Pacht erhielten u. zwar Aug. Diedrich den Hof Pommerby u. Gerhard Friedrich den Hof Cronsgaard. Beide gehören zum Kirchspiel Gelting. Cronsgaard ist jetzt ein Dorf, während bei dem Dorf Pommerby noch ein Pommerbyhof geblieben ist.

Gudewerth-Altar fra 1641 overført fra den 1789 nedbrudte Kirke

Ob Sie mit Erfolg an ein Archiv in Hannover Sich wenden, kann ich nicht sagen. Ich hatte gehofft, dass die Notiz in dem hiesigen Kirchenbuch, die nach einem Gut in Jütland wies, dazu dienen könnte, Sie auf die Spur nach der Heimat der Quaades zu bringen.

Mit der Versicherung, dass es mir eine grosse Freude gewesen ist, Ihnen, hochgeborner Herr, zu dienen und dass ich immer bereit bin, weitere Auskunft zu erteilen, bin ich

hochachtungsvoll u.
ergebenst

C. Block. Pastor.

Hertil kan føjes følgende Skrivelse fra Herolds Amt i Berlin, ligeledes fra 1904, og Uddrag af nogle Breve fra Pastor Ejnar Valeur Quaade i Vesterborg.

4.

Königliches Herolds Amt

Berlin W 64, den 16. Mai 1904.

Euerer Hochwohlgeboren erwidern wir auf das gefällige Schreiben vom 9. d. Mts. — dessen Anlage (die Abschrift eines Schreibens des Pastors Block in Gelting vom 18. April 1904) wir zurückbehalten haben

— ergebenst, dass es sich bei der dort behandelten Familie Quaade kaum um ein adeliges Geschlecht handeln dürfte, wir Auskunft also nicht zu erteilen vermögen.

Für die Annahme, dass diese Familie Quaade ein Zweig des alten Adelsgeschlechts der Quad (Quadt) sein könnte, liegt nicht die geringste Vermutung bezw. Wahrscheinlichkeit vor.

Königliches Herolds-Amt
v. Ernst.

5.

Vesterborg, 27 — V — 12

. Til Baronens 1. Spørgsmaal, angaaende Traditionen om Slægtens Herkomst og Hjemstavn, kan jeg blot sige, at Købmand Qvade i Maribo, hvis Bedstefaders Fader efter al Sandsynlighed (Bevis fra Kirkebøger fattes) var en Søn af Clas Hinrich — for Tydeligheds Skyld forandrede hans Bedstefader Navnets Stavemaade — i et Brev synes at pege paa Muligheden af Hannover som Slægtens Hjemstavn.

Ad II og III Angaaende Grunden til Aug. Dietrichs Sønners Indvandring til København vides intet. Københavns Vejviser for 1813—14 nævner første Gang Grosserer J.D.Q. og Købmand A.C.H.Q. som boende Nyhavn v. S. 28, hvilket Sted førstnævnte ejer. I 1837 forefindes A.C.H.Q., men i 1840 — den næstfølgende Vejviser — er han erstattet af C.A.Q., der anføres som Kontorist. Disse 2 ugifte Brødre, J.D.Q. og C.A.Q. begyndte da den Forretning, hvis henvisnede Grundlag min Fader begyndte og udvidede den, som min Broder nu er Ihændeher af.

Ad IV. Der findes absolut ingen ældre Billeder i vor Gren af Familien. De ældste er ovennævnte 2, min Bedstefader og dennes Broder J.D.Q., som jeg i disse Dage har faaet reproducet.

6.

Vesterborg, 6 — VIII — 12

. Som Baronens sikkert ved, rejste Carl Albrecht Quaade og Hustru Elisabeth Cathrine Kühl, Stamforældrene til Købmandsslægten Qvade i Maribo, imellem 1770 og 80 op sydfra for at blive Hollænderforpagterfolk paa Stensballegaard og Boller ved Horsens; der er vel intet, der kan tyde paa, at hans Vugge stod i Gelting, og Traadene der kunde knyttes mellem de 2 Slægter Quaade?

7.

Vesterborg Prgd 10 — VIII — 1912

. min hjerteligste Tak baade for Baronens overordentlig elskværdige Brev og de 3 udmærkede Fotografier. Baade Generalens, der ganske rigtig er det samme som Litografiet, men blot er langt mere levende og udtryksfuldt, og de 2 andre Portraiter; jeg kan ikke udtrykke, hvor glad jeg er ved dem, paa anden Maade end atter at bringe Baronens min oprigtigste Tak.

Saa maa jeg ogsaa have Lov at sige, at det glæder mig grumme meget, at J. D. Quaades sympatetiske Træk er bevaret i Baronens Slægt; jeg finder hans Billede langt mere sympatetisk og interessant end min Bedstefaders, og jeg har med Sorg forgæves spejdet efter hans Træk i vor Gren.

BREVE FRA GERHARD FRIEDERICH QUADE

til hans Søn Hinrich Bane Quaade.

I.

Udskrift:

A Monsieur

Monsieur Hinr:Ba: Quaade

in Condition bey d. H. Madsen Grauben

Møller bey Sonderborg auf Alsen

a

Sonderborg.

Lieber Sohn.

Dein Schreiben vom Iten Martz habe richtig erhalten, und daraus ersehn, daß du, lieber Sohn, Gottlob gesund bist. Was uns anlangt, leben wir Gott sey Dank in so weit, etwaß gesund, auß benommen daß mein

Leib we sich noch nicht rech[t] legen will, doch ist es nicht schlimmer geworden, ich sehe auch auß dein Schreiben, daß du, lieber Sohn, noch keine Condition hast, welches uns zu erfahren unangenehm wahr, doch hoffen wir, der liebe Gott wird dir raht geben, hoffe also du wirst uns nachricht geben ob du raht gekricht hast. Wir hätten hier balt unglücklich sein können, wen der liebe Gott nicht im mittel geträten were, den es brach in der herrschaftlige wohnung feuer auß, und brante bis an unsere wohnung, alwo es gedembet wurde, wir mösten es zwar alles aus dem hauße raumen, aber des Abens, Gott sey Danck glücklich wieder ein nehmen könnten, wovor wir den aller höchsten nicht genug danken können; wir litten freilich beym ein und aus bringen etwaß schade, daß feuer brach um nachmittag Klock 2 auß, hätte es bey Nacht gewesen, könnte man unglücklich gewesen sein. Im übrigen seist du von uns alle hertzlich gegrüset und lebe recht wohl.

Ich aber verbleibe dein aufrichtiger Vater
Gerhard Friederich Quaade.

Aastrop d. 9. n. April: 1813.

Lieber Sohn, wen du Sonderborg
schreibst muß du kein Strich
über den es machen.

II.

Udskrift:

An
d. H. Hinrich Bane Quaade
zu Adtzeballig Mühle auf Alsen
bey Sonderborg
a
Adtzeballig Mühle.

Lieber Sohn

Wie lebst du, und deine liebe Frau noch gesond und wohl: dieses zu erfahren würde uns hertzlich erfreuen, da wir auf mein letztes Schreiben keine Antwort erhalten haben und wir dieser wegen sehr bekömmert sind, so hoffen wir doch nechst Gottes Hölfe, daß beste von euch zu erfahren. Den wir können es gar nicht begreifen, da du, lieber Sohn, sonsten wohl zu schreiben pflegst Waß uns anlangt läben wir Gott sey Dank ziemlich gesond, auß genommen daß ich noch immer Empfindung in meinem Leibe habe, und dein Bruder A. Diederich noch immer mit der Gigt etwaß behaftet ist. Dein Schwester Chrestina ist vor einiger Zeit nieder gekommen mit zwei todtgebohrne Kinder, aber doch Gottlob gut wieder hergestellt. Sie hat 3 noch im Läben. Dein Schwester Anna hat 2 Kinder, und läben so viel ich weiß Gottlob gesond und wohl. Dein Bruder Christian hat sich ein Wasser Mühle gepachtet zu May Tag auf 6 Jahr, die hat 1 Mehl Stein, 1 Bench Stein und Pel Stein, und muß da jährlich vor bezahlen 40 t. Rocken, 40 t. Gärsten und 40 Antgens. Und hat zwei Kühe dabey frey Fotter und Graß. Die Mühle heist Ohrup bey Løgstør. Waß sind die Korn Preißen dorten, hier ist noch gar kein hander [sic], sonsten weiß nichts mehr zu melden, als von uns alle, an Euch viel Tausend mahl zu grüßen. Ich aber verbleibe Dein

aufrichtiger Vater
Gerhard Friederi: Quaade

Tindegaards Mühle

d/. 4t. Apr. 1820

P. S: die Adres ist nach Ahlborg
a Tiendegards Mühle

Brevene, der tilhører Frøken Margrethe Hansen, Dybbøl Mølle, har begge været lukkede med Segl, hvori »G. F. Q.«. Hendes Farmoder var født Quaade (se Side 5).

FORPAGTNINGSKONTRAKT

Kund und zu wißen sey hiemit, daß zwischen den Herrn Landraht MARQUARD VON BRØMSEN und denen HHerrn Pensionairs des Meierhofes Bockholt CARL ALBRECHT und CLAUD HINRICH QUADEN nachfolgender Häuer Contract verabredet und geschlossen worden. Es verheüret nemlich der Herr Landraht außer dem

bereits an obgedachten beiden HHr. Quaden verpachtetem Meierhofe Bockholt, die bis dato zum großen Hofe gehörig gewesene Koppel Cally, daß solche von Pächtern bey dem Meierhofe Bockholt vom 1sten May 1750 an bis 1sten May 1754 kan genutzt und gebraucht werden, doch solchergestalt und also daß inclusive dieser Koppel, doch jährlich nicht mehr Land als fünf Koppeln oder Schläge bey dem Meierhofe gepflüget werden müssen. Ferner liefert dHerr Landrath über die beim Antritt der Pacht beim Meierhofe gelieferte Achtzig Kühe d. 1sten May a. c. noch zwanzig Stück holländermäßige Kühe, und überlaßet, so lange die Heu- und Korn-Erndte auf dem Meierhofe dauret, Pächtere aliährlich die vier Windemarcker Qvirte*), da hingegen versprechen Pächtere diestat, daß sie bis dato von denen Kühen, die in einem Jahre abgehen, die Acht ersteren ersezen müssen vom 1sten May a. c. an, die zehn ersteren, so in einem Jahre abgehen, aliährlich so lange die Pacht dauret zu ersezen, und wird iedesmahl der Einschuß so, wie die zu lieferende zwanzig Kühe mit des Herrn Landrahts Eisen gebrant, nechstdem verpflichten sich gedachte hier zu Endes Unterschriebene Herren Pächter Carl Albrecht und Claus Hinrich Quade beyde für einen und einer für beide und also in solidum bey allen in dem Meierhöffer-Contract de ao 1748 enthaltenen Verbindlichkeiten für die Abnutzung gedachter Koppel Cally und der zwanzig Kühe, und für die obbemeldete dienste der vier Wiedemarcker Qvirte in der Erndte, in denen vier Jahren vom 1sten May a. c. an aliährlich zweihundert und zehn rthlr. grob courant und zwar auf Umschlag 150 rthlr. und auf Maytag 60 rthlr. also künftig inclusive der vorigen pacht aliährlich Achtzehnhundert und Zehn rthlr. dem Herrn Verpächtere zu bezahlen.

Zu mehrerer Urkund ist dieser Contract von beyden theilen eigenhändig unterschrieben und unterbesiegelt und ein ieder theil hat ein exemplar davon zu sich genommen. So geschehen. Gerebuy 1750 d/ 22d. april. Bockholt d/ 18. May 1750. Sandbech d/ 18. Maye 1750.

Claus Hinrich Quade
L.S.

Carl Albrecht Quade
L.S.

* und zwar außer denen von denselben in der Mist- und Pflugzeit nach dem Haupt-Contract zu leistenden Diensten.

Original i Landesarchiv Schleswig-Holstein, Schloß Gottorf, Abt. 195, Nr. 401).

"Fragfall, nur nur
ein Exemplar davon zu
genommen. So geschehen
Bockholt d/ 18 May
1750 d/ 22 April
Sandbech d/ 18 May
1750
Claus Hinrich Quade
Carl Albrecht Quade

KILDER

- 1.
2. Gelting Kirkebog 1763—1813:
Begravede
1770, Oktober
M[ortuus] d. 5te, Sep[ultus] d/ 9te Oct.
CLAS HINRICH QUAADÉ
Pensionair auf Pommerby und Cronsgaard.
- 3.
- 4.
- 5.
6. Gelting Kirkebog 1694—1732:
Daab
1712 d/ 19. Febr. CLAS JESSEN Holländer auf Prisholtz
Tochter ANNA Frau Vice-Staathalterin VON AHEFELDEN
HANS SIEHLES[?] Fruw
THEODOR[?] BOEHL[?] Schreiber
auf Bockhagen.
7. Kappel Kirkebog. Todten Register 1763—1819:
1764 † Julius, sep. August 3.
ANNA gebohrene JESSENS verehelicht mit dem frey Hufener in Sandbeck CLAS HINRICH QUAAD 52 Jahr alt hinterläst Kinder.
- 8.
- 9.
- 10.
11. Carl Anton Frederik Qvade: Den danske Quade-Quaade-Qvadeslægt og lidt om Slægtens Oprindelse i Tyskland, Slagelse 1928.
12. Navneformen Sundins i den ovennævnte Stamtavle over Familien Quaade, S. 14 er givetvis en Fejllæsning for Lundius.
13. Kappel Kirkebog. Todten-Register 1763—1819.
1797 † 8te Jul., sep. 13ten Jul.
METTA MARGARETHA verwitwete QUADEN geborne LUNDIUS, hieselbst. Ihr verstorbener Ehemann hieß Claus Hinrich Quade. Sie starb unbeerbt 74—75 J. alt.

NOTER TIL BILLEDERNE

- Side 3. Seglet er fra den Side 11 gengivne Forpagtningskontrakt.
- Side 9. Om Gudwerth-Altret skriver Provst Robert Hansen, Kappel, 27. September 1957 til H. B. S. H.:
- »Die andere Ihrer Aufnahmen zeigt nicht ein Epitaph, sondern das wertvollste Kunstwerk unserer Kirche, den Gudwerth-Altar von 1641, ein Meisterwerk des Barock in unserem Lande. Er hat in der alten Kirche, die 1789 abgebrochen worden ist, als Altar gedient und ist beim Neubau epitaphartig an die Nordwand gehängt worden, nachdem man das Mittelstück (Abendmahlsszene) herausgenommen (es dient jetzt als Altarblatt) und den Altar zusammengeschoben hat. Der Altar ist eine Stiftung HINRICH RUMOHRS auf Roest, eines Mitglieds jener Familie, die als Patronatsherrin am Neubau der Kirche entscheidenden Anteil hatte. Hinrich Rumohr hat von etwa 1625 bis zu seinem Tode am 2. Februar 1653 af Roest gesessen. . . . Die Wappenschilder der verschiedenen Linien der Familie (Buchwald, Rantzau, Reventlow) sind auf dem Bilde ja zu erkennen . . . «.
- Side 12. Underskrifter fra Forpagtningskontrakten.

JOHAN MORTHORST
OG
CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN

JOHAN MORTHORST

er ifølge Aldersangivelsen ved hans Begravelse født ca. 1690. Hvor vides ikke, saalidt som man har nogen Oplysninger om hans Liv, før han i 1747 ved Datteren CORNELIA CATHARINA MORTHORSTS Daab i Gelting Kirke kaldes Foged paa Gelting. 1753, da Datteren HELENE DOROTHEA MORTHORST blev døbt, kaldes han Gæstgiver og 1768, da Sønnen PETER MORTHORST døde, Møller og Gæstgiver.

Ved hans Død oplyser Gelting Kirkebog, at han var Søn af tidligere Hufner i »Gr. Flimbek« JOCHIM MORTOST und ANNA . . .«. Der kan næppe være Tvivl om, at der hermed sigtes til Gross Flintbeck umiddelbart syd for Kiel, men Efterforskninger i Kirkebøgerne her har været resultatløse, forsaavidt som det ikke er lykkedes at finde nogen Johan døbt paa det paagældende Tidspunkt med Forældre af disse Navne. Der findes imidlertid her talrige Personer af Navnet Morthorst, som i det hele synes overordentlig udbredt i Sydslesvig og Holsten.

Det skal nævnes, at en JOHANN JÜRGEN MORTHORST 27. November 1687 blev døbt i Kiel Nikolaj Kirke som Søn af JOCHIM og ANNA Morthorst »Eheleute von Meimersdorf«, og da Naboerne Meimersdorf og Flintbeck i kirkelig Henseende synes at have været uden faste Grænser, er der en vis Sandsynlighed for, at man her har fundet den rigtige, i hvilket Fald Slægten vil kunne føres et Par Generationer længere tilbage, men det er ikke lykkedes at føre noget Bevis for Identifikationen.

Johan Morthorst har utvivlsomt boet i det i et Inventarium fra 1757 omtalte »Krug-Haus« i Gelting, der beskrives saaledes: »das Krug- vorhin Verwalter-Haus ist 7 Fach lang und vor etlichen Jahren gantz neu erbauet, nach der Wester-Seite sind die Täfel mit Steinen ausgemauert und sonsten sind alda 25 gute Fenster. Das Backhaus von 4 Fach ist sowol an Dach als Zimmer in ziemlich gutem Stande, und der Boden mit Feuern Brettern belegt, auch sind darin 2 alte Fenster vorhanden. Die Scheune mit dem Wagen-Schauer, von 6 Fach lang, ist ziemlich, das Dach aber nur schlecht im Stande.«¹²

Han døde 12. December 1768 i Gelting og blev 16. December begravet paa Gelting Kirkegaard.

Hvor og hvornaar Johan Morthorst er blevet gift vides heller ikke. Om Hustruen

CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN

kan det kun oplyses, at hun døde i Gelting 1. September 1794 og blev begravet paa Kirkegaarden 5. September. Hendes Alder angives til 81 Aar, 6 Maaneder og nogle Uger, saaledes at hun maa være født 1713.

Af JOHAN MORTHORST og CATHARINA MARGARETHA TRUELSSENS Børn kendes følgende:

1. JOHANN RUDOLPH MORTHORST, formentlig død før Faderen.
 ~ Gelting 7. November 1764 med ANNA OHI (F: Mejeriforpagter paa Gelting CLAUS OHI), * Gelting 4. Oktober 1744, †
2. ANNA LOUISE CHRISTINA MORTHORST, * ca. 1740, † paa Aakær 15. April 1814, begr. Falling Kirkegaard 20. April.
 ~ Gelting 12. Juli 1765 med Forpagter HERMANN LOOFT (F: Staldbetjent hos Markgreven af Brandenburg-Culmbach HANS LOOFT og ANNA KLUGE), * ca. 1734, † paa Aakær 4. August 1793, begr. Falling Kirkegaard 9. August.
 Dette Ægtepars Datter JOHANNE CHRISTINE DOROTHEA LOOFT (1779—1820) var i Ægteskab med PETER HARMSSEN (1774—1848) Farmoder til CATHARINA DOROTHEA HARMSSEN (1837—1916), gift med JÜRGEN NICOLAI DETLEFSEN (1832—1906). Dette Ægtepar var Morforældre til Købmand i Kiel, senere i Hamburg WILHELM NICOLAI MÖLLER (1890—1943), se Første Del, I Bind, Side 528.
3. PETER MORTHORST, * 1742, † Gelting 16. Februar 1768, 25 Aar 9 Mdr. gl.
4. MAGDALENA MARGARETHA MORTHORST, * 1745, † Gelting 5. September 1830, begr. Gelting Kirkegaard 11. September.
 ~ Gelting 21. Juni 1771 med Mejeriforpagter AUGUST DIDRICH QUADE (F: Selvejer og Mejeriforpagter CLAUS HINRICH QUADE og ANNA JESSEN), * eller døbt Sandbech 17. Juni 1748, † Gelting 24. Juli 1811, begr. Gelting Kirkegaard 29. Juli.
 Se 16/9 og 16/10.
5. CORNELIA CATHARINA MORTHORST, * Gelting 24. December 1747, †
 Levede 1794, var da gift.
6. ANNA IDA MORTHORST, levede 1794, var da gift.
7. HELENE DOROTHEA MORTHORST, * Gelting 4. Maj 1753, †
 Levede 1794, var da gift.

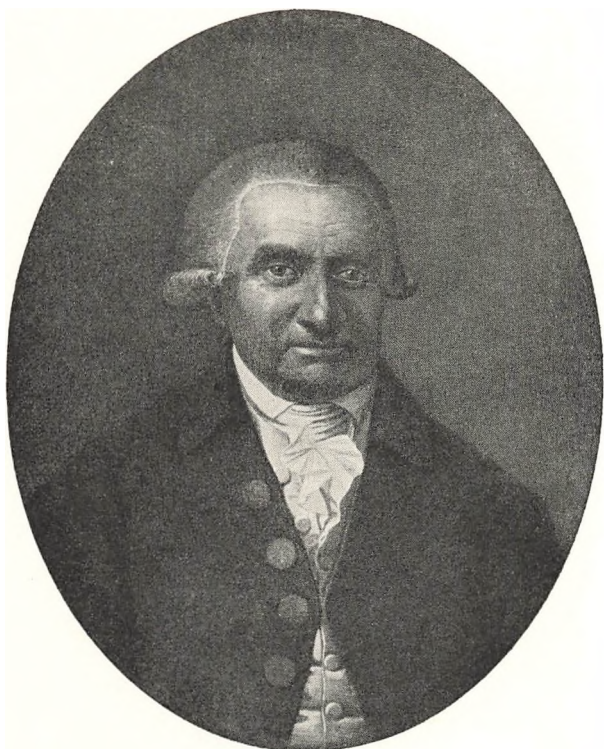
KILDER

- 1.
2. Gelting Kirkebog. Begravede 1763—1813.
1768 December
M[ortuus] 12. Sep[ultus] d/ 16. Dec.
JOHAN MORTOST Müller und Krüger in Gelting, des
vormahligen Hufners in Gros Flimbek JOCHIM
MORTOST und ANNA geb. . . . ehel. Sohn, ist ver-
heythet gewesen mit CATHRINA MARGARETHA
geb. TRULSEN und hinterläst mit ihr 5 Töchter
1) ANNA LUISA CHRISTINA verheyrahtet an HER-
MAN LOOFT
2) MAGDALENA MARGARETHA
3) CORNELIA
4) ANNA
5) HELENA DORTHE
Ist alt geworden 78 Jahr.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
7. Gelting Kirkebog. Begravede 1763—1813.
1794 September
Mort. d. 1. Sept. sep. d. 5. ej[usdem]:
CHRISTINA MARGARETH MORTHORSTEN, geb. TRUHL-
SEN, des JOHANN MORTHORSTEN gewes: Gast
Wirth alhier in Geltingen nachgelassene Wittwe,
hinterläst 5 verheythete Töchter [Læsningen af
verheythete ikke helt sikker, idet v er skjult
under 5-Tallet]:
1) CHRISTINA LOVISA MORDHORSTEN
2) MARGARETHA MAGDALENA MORDHORSTEN
3) CORNELIA CATHRINA MORDHORSTEN
4) ANNA IDA MORDHORSTEN
5) HELENA DOROTHEA MORDHORSTEN
Alt 81 Jahr 6 Monathe u[nd] etl[iche] Wochen.
- 8.
- 9.
- 10.
11. Wilhelm N. Möller: Ahnentafel für Dieter Hinr. Wilh.
Möller und Ursula Möller, Hamburg 1934 (Sten-
tryk).
12. Rentekammeret. 1. Slesvigske Kontor 1720—71. Akter
vedrørende Kronens Overtagelse af det adelige Gods
Gelting (RA).

CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXEN

OG

CHRISTIANA ELISABETH HØRNING

Valdbygaard

Hos General Hugo Cederschiöld,
Stockholm

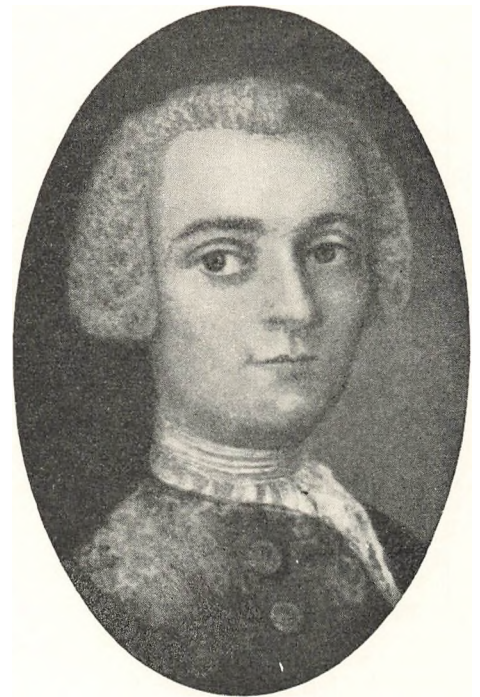

er født i Skanderborg 17. Februar 1713 som Søn af Fabrikejer PALLE LASSON MØLLER og IDE NICHOLSDATTER SEIDELIN.

Endnu som Dreng blev han sendt til Sommersted, hvor Præsterne PEDER WØLDIKE, Fader og Søn havde et privat Gymnasium, og hvorfra han 1727 — ikke fyldt 15 Aar — dimitteredes til Universitetet; Skolen, der lededes paa Tysk og i tysk Aand, betegnes af Møller Friis som »en haard Skole med en dum og bedrøvelig Opdragelse«, men har dog næppe været værre end saa mange andre af de samtidige Skoler.

Han blev immatrikuleret ved Københavns Universitet 5. December 1727¹² og paabegyndte efter Faderens Ønske det teologiske Studium, som han imidlertid var ganske blottet for Interesse for; han skriver selv, at han i sin Barndom og Ungdom »was religiously brought up by my parents, who never set me any evil example. My tutor having compelled me to learn by heart and without judgement the whole of the orthodox system of divinity, I was at that time more afraid of God than of the Devil, and when I went to the University I abhorred going to church and hated even the very name of it. In my youth I was of a lively and gay disposition: the first time I read in the Bible the history of the patriarchs, I could not help thinking Jacob was a kind of impostor, and Esau a good man; and I could never approve the general explanation of the articles of faith.«¹³ Han kom vel saa langt, at han 1732 kunde holde sin Dimisprædiken, men saa forlod han Teologien, hvad der bragte et Brud mellem ham og Faderen. De følgende tre Aar havde han meget svært ved at klare Tilværelsen; han var en Tid Volontør i Generalpostamtet og blev endelig 1735 ansat som Kopist i General-Landets-Økonomi- og Kommercekollegium med en aarlig Gage af 100 Rdlr.

Da Embedet som Garnisonsauditør blev ledigt, raadede man ham til at søge dette, og han bad da sine Venner SIGISMUND VILHELM GÄHLER (den senere Overpræsident i Altona) og GOTTHARDT ALBERT BRAËM (senere Gehejmerraad og Præsident i København) om Støtte hos Overkrigssekretæren General LØVENØRN. Gähler sagde nej, men efter Braëms Raad indsendte Møller Friis en versificeret Ansøgning, som morede Poul Løvenørn meget. Da Møller Friis erfarede dette, vilde han gøre ham sin Opvartning, men kunde ikke modtages, da Løvenørn var syg. Han takkede da atter efter Braëms Raad paa Vers, og det faldt stadig i god Jord hos Poul Løvenørn,

Miniature

Hos Fru Malin de Berg,
f. Cederschöld, Stockholm

medens en saadan Formløshed efter hans Udsagn andetsteds vakte Forargelse; »en høj Minister nedsatte en Gehejmekommission, hvortil Generalfiskalen blev kaldet for at afgøre, om denne Charteque skulde anses som Paskvil.« Der rejstes dog ikke Sag imod ham, men han maatte forlade sin Stilling i Kommercekollegiet og »blev sværtet hos det kongelige Herskab.«

Løvenørn havde imidlertid fattet Godhed for ham og viste ham stor Bevaagenhed. Han indbød ham til sig, og ved Løvenørns smaa intime Soupéer traf Møller Friis Mænd som Admiral ROSENFALM, Grev CHRISTIAN LERCHE, General PRÆTORIUS, Oberst DE LA POTTERIE, den franske Gesandt CHAVIGNY og andre af Løvenørns gamle Venner og yngre Protegéer som Gähler og Henrik-Fremstilleren HENRIK WEGNER. Løvenørn vilde gerne have ham ansat som Auditor, men Undersøgelsen maatte først slutes, og da den trak i Langdrag, gjorde han Forsøg paa i Mellemtiden at faa ham anbragt som Legationssekretær i London eller St. Petersborg. Oversekretæren i Tyske Kancelli Grev SCHULIN stillede sig velvilligt, men længere kom Sagen ikke. Løvenørn brød da overtvært og ansatte 1739 Møller Friis som Regimentskvartermester ved Slesvigske Nationalregiment, og Chefen Oberst FERDINAND AUGUST DEHN takkede Generalen for den dygtige unge Mand: »Nur wolte ich wünchen, das Er bey dem posten leben könte, so aber siehet es verzweifelt knap aus, es gehet Ihm wie mich, reich an hofnung, aber blitzarm an geldt.«¹⁴ Kort efter mente Løvenørn dog, at han kunde skaffe ham en bedre Ansættelse, og kaldte ham til København, men da Møller Friis ankom, var Løvenørn gaaet til Sengs for ikke at rejse sig mere.

Møller Friis var imidlertid ikke saa daarligt stillet, idet han havde mange Forbindelser, som gerne søgte at hjælpe ham; denne Gang anbefalede hans Oberstløjtnant Grev CONRAD AHLEFELDT-ESKILSMARK ham til Lehns greve OTTO DIDRIK SCHACK, der tilbød MØLLER FRIIS Stilling som Overinspektør paa Schackenborg. Han tog med Glæde imod denne Stilling. Han var nu i Stand til at gifte sig og blev derefter 8. April 1741 i Nikolaj Kirke i København viet til

32/22

CHRISTIANA ELISABETH HØRNING

der er født i København 23. Februar 1723, som femte Barn af Renteskriver, Guvernør, Kammerraad ANDREAS JØRGENSEN HØRNING og CATHRINE SOPHIE RASMUSSEN. Hun blev døbt i Helliggejst Kirke 1. Marts.

Grev Schack og hans Hustru ANNA ERNESTINE FREDERIKKE VILHELMINE GABEL tog overordentlig venligt imod det unge Ægtepar og udtalte, at de altid skulde være velkomne hos dem, men allerede 7. Oktober 1741 afgik Greven ved Døden; Møller Friis, der ikke var yndet af Grevens Stifmoder Enkegrevinde ANNA SOPHIE SCHACK, f. RANTZAU blev afskediget og stod nu atter uden Stilling, med en frugtsommelig Hustru og en Gæld paa 2000 Rdlr. Han rejste til København, og Gehejmeraad, Grev CHRISTIAN AUGUST BERCKENTIN sendte ham nu til Norge, hvor han skulde være Generaldirektør, Gehejmeraad JOACHIM FREDERIK VON BEUST behjælpelig med at inspicere Saltværkerne. Pekuniært havde Møller Friis imidlertid intet Udbytte deraf, da ikke engang hans Rejseomkostninger var blevet dækkede. Baron Beust havde vel lovet at protegere ham, men kunde intet udrette, og hvorhen han selv vendte sig, fandt han »Naadens Dør« lukket.

Da kom Tilfældet ham til Hjælp.

Hans Svigerinde SOPHIE AMALIE HØRNING havde 1741 ægtet ADAM BASILIUS OLSUFIEW, der var Legationssekretær hos Baron JOHAN ALBRECHT KORFF — siden 1740 Ruslands Gesandt ved det danske Hof. Baron Korff lærte hurtigt at sætte Pris paa Fru Olsufiew og syntes endnu bedre om Møller Friis og hans Hustru. Baron Korff lovede at tage sig af ham og vilde skaffe ham Ansættelse i Rusland, men Cathrine Elisabeth Hørning var meget herimod og

forestillede sin Mand, at man i hvert Fald burde forsøge at faa noget ud af det Løfte, som Kongerne Frederik III og Christian V efter Familietraditionen havde givet hendes Mormoders Fader LORENTS TUXEN, at hans Æt kunde regne med Oldenborgernes Velvilje. Møller Friis gik til Overhofmarskal JOHAN CHRISTOPHER VON REITZENSTEIN med en Supplik, hvori han paaberaabte sig v. Beusts Protektion, men Reitzenstein vilde ikke modtage nogen Ansøgning fra ham; Møller Friis, der erklærede, at han maatte være blevet bagvasket af en ham ildesindet Person, fik alligevel Reitzenstein til at forelægge Sagen for Kongen og fik paa den Maade Tilladelse til at indgive Ansøgningen ad sædvanlig Vej, men da alt forblev resultatløst, og Baron Korff imidlertid havde forhandlet med den russiske Storkansler ALEXEI PETROWITZ BESTUSCHEFF-RJUMIN, modtog han Korffs Tilbud om Ansættelse ved Regeringen i Kiel eller som russisk Resident i Lübeck.

Da var det, at Møller Friis en Dag under et Besøg hos Svogeren Olsufiew kom til at overvære en Samtale mellem den preussiske Chargé d'Affaires DANIEL EHRENFRIED VON HEUSINGER og den sachsiske Legationssekretær, hvorunder Preusseren udtalte, at hans Herre havde sluttet en Alliance med Kejserinden af Rusland, som vilde forbavse de europæiske Hoffer. Møller Friis lod sin Viden gaa videre til sin Husvært Højesteretsadvokat ANDREAS LOWSON, der selv gav sig lidt af med Spionage og nu overbragte Meddelelsen til Hoffet i Møller Friis' Navn. Overkammerjunker VOLRAD AUGUST VON DER LÜHE, der var maître des requêtes bragte Meddelelsen direkte til Kongen; denne forelagde den for Konseillet, hvor imidlertid Grev SCHULIN blankt afviste den som løs Tale. Da Meddelelsen faa Uger senere blev bekræftet, sendte Kongen sin Kammertjener, Kabinetssekretær JOHAN CHRISTIAN SCHRÖDER til Møller Friis med 200 Speciesdukater og Paalæg om at udspionere Korff og meddele Kongen selv de ubetydeligste Ting. Møller Friis kæmpede en haard Kamp med sig selv, men frabad sig dog sluttelig dette Hverv overfor en Mand, som var hans personlige Ven og Velgører, og tilføjede, at han »ved Guds Naade af Naturen var ærlig, taknemlig, aabenhjertig og uden Svig«. Hans Hustru, der i høj Grad tænkte paa det farlige i en saadan Situation, takkede Gud, fordi han havde staaet hendes Mand bi. Men to Dage efter kom Schröder tilbage med Pengene og den Besked, at Kongen ikke var vred over Afslaget, men han havde Ret til at paalægge sin Undersaat et saadant Hverv, og lovede ham baade Forfremmelse og en aarlig Gage. Møller Friis udbad sig 24 Timers Betænkningstid og raadførte sig atter med sin Hustru, »som havde faaet en skarp Forstand, megen Forsigtighed og Diskretion, samt skarp Dømmekraft af Vor Herre«. Resultatet blev, at han sagde ja, og han var da fra nu af (1742) til sin Død hemmelig politisk Agent.

Der var netop i 1742 i høj Grad Brug for ham, idet Tronfølgerspørgsmaalet da var overordentlig aktuelt i Sverige. Aaret før havde Sverige sendt Rusland en Krigserklæring, men var blevet tvunget til at rømme Finland. Baade i Danmark og Sverige var der nogen Stemning for at samle Norden i en Personalunion under Kong Christian VI eller Kronprins Frederik (V), men Kejserinde Elisabeth ønskede Hertug Carl Peter Ulrich af Holsten-Gottorp paa Tronen, og Baron Korff arbejdede ivrigt for, at Danmark sammen med Rusland skulde støtte hans Kandidatur, og han skulde saa ægte Christian VI's Datter Louise. De svenske Stænder bøjede sig og valgte 5. November 1742 Hertugen, men forgæves, idet Kejserinden i Mellemtiden havde valgt ham til Tronfølger i Rusland (Peter III), og han derpaa gik over til den græsk-katolske Kirke. Frankrig saa meget nødtigt en nordisk Personalunion, og Kejserinden interesserede sig nu for Hertug Adolph Frederik af Holsten-Gottorp, der som bekendt ogsaa 1743 valgtes til Tronfølger.

Møller Friis begyndte nu at studere Korffs Karakter og »smigre hans Faiblesser«, og han

kunde snart give Kongen »plausibelt Haab om hans Følelsers Forandring.« Korffs Følelser overfor det danske Hof havde hidtil ikke været blide, og han var meget ilde anset paa Grund af sin brutale Optræden. I November 1742 leverede Møller Friis den første Kopi af Korffs Indberetninger, og disse udgør nu en statelig Række Pakker i de danske Arkiver. Korff kunde ikke være uvidende om, at han var Genstand for Spionage, men det lykkedes ham ikke at finde ud af, hvem det var, der aabnede hans Breve, og Forsøgene paa at skifte Chifferskrift hjalp lige saa lidt, da Møller Friis altid fik fat i Nøglen. Nogen Hjælp fik han — navnlig senere — af Olsufiew, der ikke var uimodtagelig for Bestikkelser.

Møller Friis færdedes nu som en velset Gæst overalt i Diplomatiets, deltog i de muntreste Udflugter og i de lystigste Drikkelag, og han forstod Kunsten at holde Hovedet klart, saaledes at ingen Lejlighed undslap ham. Saaledes var han under et Gilde paa et russisk Krigsskib blevet indbudt af den preussiske Chargé d’Affaires til The Dagen efter. Møller Friis kom, og medens Værten et Øjeblik forlod ham, benyttede han Lejligheden til at læse en Depeche fra Frederik II, som uforsigtigt laa fremme paa Gesandtens Bord, og han kunde indprente sig Indholdet saa nøje, at han kunde give Christian VI en Genpart.

Det danske Hof var saaledes fuldt underrettet om Forhandlingerne i 1743, men Møller Friis mente til Stadighed, at hans Løn ikke svarede til det farlige Spil, han drev. Hans Forhold synes da heller ikke at have forbedret sig synderligt, og 17. September 1743 skrev Andreas Lowson til Schrøder: »Møller trænger nu baade til Husleye og Windter Provision, hand har ingen anden Ressource end Kongens Naade og Gracieucité,« og nogle Uger senere takkede Møller Friis for 100 Rdlr. til Husleje, Brændsel og Fødemidler.

Omgangen med Korff var imidlertid begyndt at vække Opsigt. Den engelske Envoyé WALTER TITLEY sagde rent ud til Korff, at han nærrede en Slange ved sin Barm, og man gjorde Forestillinger hos Møller Friis’ Hustru. Kredsen førte jo et lystigt Liv i Christian VI’s stille Hovedstad, og Møller Friis’ Hjem var særdeles livligt. Baade Fru Møller Friis, Fru Olsufiew og den senere Fru Sonne var meget musikalske, og Huset stod altid aabent. Korff var dog ikke altid lige behagelig som Gæst, og engang forskrækkede han alvorligt Møller Friis’ Hustru. Han sad i Stuen sammen med Damerne, og da Olsufiew kom ind, spurgte han ham, om han vidste, at man søgte at dechiffere hans Depecher, og at man dertil brugte en infam Kanaille, der kom i hans Hus. Han vilde knække Halsen paa den Spitzbub, hvis han blot kunde faa fat i ham. Fru Møller Friis, der paa dette Tidspunkt ventede sit andet Barn, blev saa angrebet heraf, at hun siden da led af hysteriske Anfald.

Kongens Forsikringer om Naade gav sig dog ikke synlige Udslag, og først da Gehejmerraad Beust 1744 kom til København, lykkedes det denne at udvirke, at Møller Friis fik Løfte om Embede som Byfoged i København. Det gik med dette Løfte som med saa mange andre, det blev til intet, men endelig 20. November 1744 fik Møller Friis Bestalling som Notarius publicus i København, efter at Konseillet havde forestillet, at han som sprogkyndig Mand var særlig egnet hertil; Møller Friis blev saa rasende, at han omgaaende sendte sin Bestalling tilbage, skrev Suppliker, som aldrig naaede udenfor Kancelliet, og søgte endelig Audiens hos Kongen, hvor han imidlertid opførte sig saa ubehersket, at man holdt ham tilbage i Forværelset. Gennem Andreas Lowson og Hustruen lykkedes det at berolige ham med Udsigten til at blive Højesteretsassessor og Løfte om Tilskud fra Partikulærkassen af, hvad der maatte mangle i 1600 Rdlr. af Notarembedets Indkomster. Næste Aar blev det tilladt ham at overdrage Embedet til en Fuldmægtig, og 1756 fik han Lov til at lade det varetage af CHRISTEN SCHMIDT, der til hans Død — i 40 Aar — betalte ham $\frac{2}{3}$ af Indtægterne i Pension.

Imidlertid var Kongens Helbred i 1745 aftaget væsentligt, og Møller Friis — der frygtede

sin Ruin ved Kongens Død — vilde nu sikre sin Stilling og ansøgte om skriftligt Løfte paa Tilskudet fra Partikulærkassen. Kongen stillede sig velvilligt, men forlangte dog, at Korff skulde anbefale Ansøgningen, dette vilde Møller Friis meget nødtigt, men der var ingen Udvej, og Korff mødte da ogsaa den næste Kurdag og omtalte ham overfor Overkammerjunkeren von der Lühe med den største Godhed og Velvilje. Kongen, der gennem et Kighul i Døren havde overværet Scenen, lod derefter v. d. Lühe meddele Korff, at han opfyldte hans Ønske. Ved kgl. Ordre af 23. Marts 1746 blev der derefter sikret Møller Friis et aarligt Tilskud af Partikulærkassen paa 400 Rdlr. som Ventepenge, et Beløb, der senere steg til 700 Rdlr. Kort efter fik Møller Friis Ordre til at indgive Ansøgning om at blive virkelig Justitsraad og Assessor i Højesteret med den Betingelse, at Korff skulde anbefale ogsaa dette Andragende, »det var Kongens eget Indfald, den fromme Monarch var ikke uden Malice.« Baron Korff, der lige var blevet forflyttet til Stockholm, skulde ved selve Afskedskuren henvende sig til Gehejmerraad Schulin med sin Anbefaling, og disse to Mænd, der var hinanden lige fjendske, skulde saa mødes i den fælles Omsorg for Møller Friis, som Schulin iøvrigt heller aldrig havde sat Pris paa. Alt gik som planlagt, og kort efter rejste Korff til Stockholm, hvorfra han spurgte Møller Friis, hvorledes det gik med Ansøgningen. Møller Friis indsendte Brevet til Kongen og blev 3. August modtaget meget naadigt af Grev Schulin paa Frederiksdal, hvor han fik Løfte om, at Sagen nu skulde blive forelagt Kongen til Underskrift, men inden Konseillet kom til Hirschholm døde Kong Christian VI 6. August.

Møller Friis var derved kommet i en vanskelig Stilling, da han ikke stod i det personligt gode Forhold til Frederik V som til Christian VI, og det blev da vanskeligt for ham at nærme sig den nye Monark, saa meget mere som man i Kancellierne helst var fri for ham.

Atter denne Gang kom dog Baron Korff ham til Hjælp, idet han sendte Møller Friis et Brev, hvori han — efter en Del rosende Udtalelser om den afdøde Konge — spurgte om forskellige offentlige og private Ting, som Møller Friis ikke paa egen Haand turde besvare. Han begav sig derfor til Frederiksborg, hvor den nye Overhofmarskal ADAM GOTTLÖB MOLTKE forelagde det for Kongen og derefter paalagde Møller Friis at vedblive med sit Arbejde, som Kongen selvfølgelig vilde lønne efter Fortjeneste.

Belønningen kom 1749, da Møller Friis havde indsendt et Andragende om Pension for et Par af hans Hustrus Kusiner, og havde vedlagt en Beretning om Lorents Tuxens Bedrifter. Da Kongen erfarede dette ved Referatet, lod han nu Møller Friis vide, at han vilde ophøje ham i Adelstanden i Betragtning af de Tjenester saavel han selv som hans Hustrus Oldefader havde ydet, og 31. Marts 1749 blev han derefter nobiliteret med Navnet DE TUXEN.

I de følgende Aar fortsatte de Tuxen sit Arbejde, ganske vist var Korff, der 1748 kom tilbage til København, i lange Tider i Unaade ved det russiske Hof og derfor ikke længere saa nyttig, men da Olsufiew 1751 kom tilbage til Rusland, fik de Tuxen en god Forbindelse i selve St. Petersborg. Den niaarige PALLE ANDREAS DE TUXEN tog Olsufiew med sig, for hans Uddannelses Skyld hed det sig, men i Virkeligheden for, at han kunde være Adressat for Faderens Breve til Olsufiew. Yderligere døde Grev Schulin 1750 og dermed var de Tuxens værste Modstander af Vejen; JOHAN HARTWIG ERNST BERNSTORFF, der fulgte efter som Udenrigsminister, satte mere Pris paa de Tuxen og sendte ham 1755 i en hemmelig Mission til St. Petersborg. Tuxen fik først Titel af Generalauditør, derefter af Generalkrigskommissær og afrejste 8. Juli 1755 fra Helsingør ledsaget af sin Hustru. Hans Instruks, der dateredes 4. Juli 1755,¹⁵ gav ham Ordre til at henvende sig til den danske Gesandt uden at gøre denne klar over, at han rejste i kongeligt Ærinde, og at søge det bedste Selskab i St. Petersborg, men dog holde sig borte saavel fra russiske som fra fremmede Ministre. Hvis han mente at kunne stole fuld-

kommen paa Olsufiew, skulde han meddele, at Kongen havde bemyndiget ham til at sige, at hvis Sagen angaaende Mageskiftet — som Tuxen ikke nærmere var sat ind i—gik i Orden, vilde Kongen betale Rigsvicekansleren Grev WORONZOF og General en chef PETER SCHUWALOF hver 40.000 Rdlr., medens Olsufiew skulde have 4000. Naar han gennem Olsufiew havde faaet de Herrers Løfte — han maatte meget nødig selv tale med dem — skulde han rejse hjem, men umiddelbart før sætte den danske Gesandt ind i Sagen, saaledes at denne kunde fortsætte og afslutte Forhandlingerne. Tuxens Sendelse trak noget i Langdrag, da Olsufiew dels var misfornøjet med det ringe Beløb, der blev lovet ham, og dels iøvrigt mente, at man snarere burde benytte Kejserindens Yndling IVAN SCHUWALOF end Broderen Peter. Endelig fik Tuxen — der, som han siger, den 4. September bogstavelig talt var blevet tvunget til at spise til Middag sammen med Vicekansleren Grev Woronzof — en Udtalelse, der gik ud paa, at Storfyrsten krævede Satisfaktion for Slesvig, og iøvrigt lovede Vicekanslerens energiske Medvirken.

Dagen efter var Tuxen hos den danske Gesandt, der udtalte, at han i 11 Uger havde udrettet mere end de danske Envoyéer i 11 Aar. Det eneste, Tuxen i Virkeligheden opnaaede ved sin Sendefærd, var Woronzofs Løfte om ikke at modvirke Storkansleren, dersom denne kunde faa Kejserinden, der paa sin Side blev paavirket af Ivan Schuwalof, til at gaa ind paa en Afgørelse af den gamle Strid mellem Danmark og den gottorpske Hertug, og hermed forlod Tuxen 14. September Rusland. Hans egenhændige Skildring meddeles i Tillæget og er af betydelig Interesse ved den Livfuldhed, hvormed den er affattet — man ser Scenen for sig, hvor den sengeliggende Hustrus Bønner aftvinger Russeren Løftet, og man lades ikke Tvivl om, hvorledes hans naturlige Tilbøjelighed skulde opmuntres.

Tuxen fik sine Rejseudgifter dækkede med 1800 Rdlr. og fik 1764 Patent som Generalkommissær. I den følgende Tid blev der mindre og mindre Brug for ham, hvad han følte sig meget tilsidesat over, og kun Overkammerjunker v. d. Lühes Forbøn reddede hans Tilskud paa 700 Rdlr., da Frederik V døde; under Struensee kom Beløbet atter i Fare, og det lykkedes ham da kun ved RANTZAU-ASCHEBERGS Indgriben at bevare det. Tuxen var da kommet i Forbindelse med denne, og kendte ogsaa den berygtede MAGNUS BERINGSKJOLD, der ligesom han havde virket som Spion, og nu i 1771 søgte at vinde ham for Sammensværgelsen mod Struensee. Tuxen nærede imidlertid Mistillid saavel til Beringskjold som til Rantzau-Ascheberg, og gav gennem General ANDREAS HAUCH Enkedronningen Meddelelse om, hvad der var i Gære, men nøjedes iøvrigt med den interesserede Tilskuers Rolle.

Han gav 1. Juni 1772 Notaren CHRISTEN SCHMIDT en udførlig Beskrivelse af Dronning Caroline Mathildes Afrejse fra Kronborg.¹⁶

Siden 1749 havde Tuxen været bosat i Helsingør og her skaffede han sig gode Forbindelser med Sverige. Han paastaar at være den første, der bragte det danske Hof Underretning om Gustaf III's Statskup i August 1772, og Svenskerne kendte ham da ogsaa godt. 1785 tales der om »en afskedat och i Helsingør bofast general ved namn Tücksen, hvilken hele sin listid skal hafva tillbragt uti espionage och dyliga yrken, samt deruti, lika som vore det hans element, funnit sin fulkomliga trefnad.«

Efter Struensees Fald fik Tuxens ældste Søn Palle Andreas, hvem Livet gik imod, en Pension paa 300 Rdlr., og Tuxen stod da ogsaa den nye Regering bi, hvor han kunde. Det var saaledes ham, der fandt Beringskjold paa Biersgaard ved Helsingborg, hvor denne opholdt sig hos Baron NILS GYLLENSTIERNA under falsk Navn, og fik ham lokket over til Sjælland.

Med Belønninger for de Tjenester, han havde ydet Regeringen, var det kun saa som saa; vel fik han et Par Gange Summer paa 200—600 Rdlr. udbetalt, og 20. December 1773 blev han udnævnt til Kæmmerer ved Øresundstolden, men til Gengæld maatte han give Afkald paa

den Pension, han hidtil havde haft. 1774 tilbød Regeringen ham Konferensraadstitlen, som han dog afslog, og Aaret efter blev der tillagt ham Rang med Generalmajorer.

Han fandt sig imidlertid forbigaaet og stillede Gang paa Gang Krav til baade Kronprins Frederik (VI) og til ANDREAS PETER BERNSTORFF, men han trøstede sig med, at han selv havde Skylden for sit ringe Held, da han aldrig havde kunnet faa sig selv til at være »paatrængende, krybende, nederdrægtig begærlig«, og han undervurderede i hvert Fald ikke selv sine Fortjenester. »For Gud og Mennesker tør jeg sige, at jeg ofte har bragt de to senest afdøde højsalige Konger de vigtigste Efterretninger, hævet Misforstaaelser, ændret Følelser, skabt Venskab og Tillid mellem Folk, der hadede og afskyede hinanden, stadig bleven brugt i de mest kildne Affærer, altid bleven kaldt til Hjælp, naar Sagerne gik i Staa, udsaaet Tanker, der skulde slaa Rod, osv.«

Det er ovenfor berørt, at Tuxen førte stort Hus, og færdedes i de højeste Kredse, dette bekræftes til Overflod af, hvem der var Faddere for hans Børn. Familien var kun sparsomt repræsenteret, saaledes var Etatsraad RASMUS RASMUSSEN Fadder 1742, Kammerraadinde JØRGENSEN 1743 og hendes Datter, den senere Fru SONNE 1743 og 1744, og Svogeren ADAM OLSUFIEW 1743. Udenfor Familien mødte Generalinde NUMSEN og Comtesse LEININGEN, Admiral ANDREAS ROSEPALM, Grev HENRICH AF REUSS og Grev CHRISTIAN CONRAD DANNESKIOLD-LAURVIGEN 1742. Baron Korff 1743, 1744 og 1748. Oberstløjtnant Kammerherre Grev FREDERIK DANNESKIOLD-LAURVIGEN og Etatsraad FREDERIK LØVENØRN 1743, Gehejmerraad BERCKENTHIN, Baron VON BEUST og den sachsiske Envoyé Kammerherre VON SPENNER og hans Hustru 1744, General LERCHE og Frue, Overhofmarskal MOLTKE, Overkammerjunker v. D. LÜHE og Frøken HEIMS i 1748.¹⁷

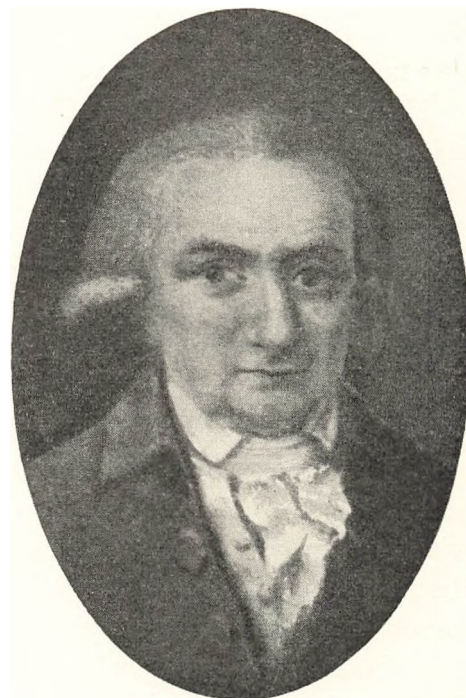
Om hans huslige Forhold vides det, at han navnlig i de senere Aar havde mange Sorger. Ægteparrets eneste Datter IDA CATHRINE SOPHIE TUXEN døde 1775 og Sønnen Palle Andreas, der som niaarig var blevet sendt til Rusland, og saaledes var saa at sige overladt til sig selv i de Aar, hvor han mest havde behøvet Hjemmets Støtte, gik det daarligt for. Han blev sindssyg, og 1780 fik Faderen Tilladelse til at »hensætte« ham paa Christiansø.

Fru Tuxen var som nævnt meget musikalsk og skal endnu i sit 70. Aar have udmærket sig som Koleratursangerinde, men hun plagedes hele sit Liv af hysteriske Anfald, der som tidligere berørt mentes at stamme fra et Chock, foranlediget af Baron Korffs kraftige Udtalelser. Hun gjorde sig dog yderligere bemærket ved sin Excentricitet. Hun tilbragte hele Dagen til Sengs og stod først op til Middagen Kl. 6, hvorefter hun modtog Visiter.

Ægteparret oplevede deres Guldbryllup 8. April 1791, som Sønnen LOUIS TUXEN holdt i Helsingørs Klub. Han skænkede ved denne Lejlighed Logen Maria til den røde Ørn, hvis første Forstander han var, en Vase, hvori hans Forældre paa denne Festdag ofrede første Gang.¹⁸

Kun godt et Aar efter døde Christian de Tuxen over 79 Aar gammel, 15. Maj 1792. Han blev bisat i St. Marie Kirke 18. Maj, og Liget førtes derefter 20. Maj til København, hvor det Dagen efter i Stilhed blev nedsat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke.

Fru Tuxen overlevede sin Mand i omtrent fire Aar. Hun døde 73 Aar gammel 27. Marts

Miniature

Hos Herredshövding
Pehr Cederschöld.
Stockholm

1796, blev bisat fra St. Marie Kirke 2. April og derefter ført til København, hvor hun 12. April blev nedsat i Familiebegravelsen.

Noget større Bo efterlod Ægteparret sig ikke; der var 3 Guldure og noget Sølvtoj, men intet særligt bemærkelsesværdigt. Christian de Tuxen vides dog at have ejet en Del Familiebilleder, dels af sine egne, dels af sin Hustrus Slægtninge, nemlig Portrætter af Provst JØRGEN SEIDELIN (256/165), ELSE BOLLESDATTER (512/334), SOPHIE AMALIE TUXEN (128/88) og IDE SEIDELIN (64/42 = 64/62). Boets Værdi kendes ikke, da det blev overtaget af Louis de Tuxen som eneste Arving, men Christian de Tuxen var hele sit Liv i konstant Pengeforlegenhed. Hans Ven CARL FREDERIK NORDENSKIÖLD skrev i et af sine Breve, at han var en dygtig og elskværdig Mand, men maatte lide meget »I under en hysterisk Kone, II under for smaa Indtægter, III af Verden, fordi han har sluttet sig til den Nye Kirke.«¹⁹

Det er ovenfor berørt, hvorledes Tuxen i sin Ungdom studerede Teologi og med hvor liden Lyst, han gik til dette Studium, saaledes at han, da han havde faaet sin Eksamen var tvivlende om alt. I hans modnere Aar vendte hans Tanker sig imidlertid atter til Religionen. Han havde med Iver studeret Voltaire, som han beundrede, men efter en Dag at være blevet grebet af Tanken om sin Tilintetgørelse efter Døden, hengav han sig paany til Spekulationer og endte med at lægge Voltaire paa Hylden. Den Trøst, han søgte, fandt han i den svenske Mystiker Swedenborgs Værker, som han med Iver studerede, og han brændte nu af Begærlighed efter at komme i personlig Berøring med ham.²⁰

I Foraaret 1768 fik Tuxen Bud fra den svenske Generalkonsul PEDER RAHLING, at SWEDENBORG, der var paa Vej hjem til Stockholm, var gaaet i Land i Helsingør og sammen med Skibskaptajnen skulde spise til Middag hos Rahling. Tuxen ilede derhen og havde nu en Samtale med Swedenborg, hvorunder denne fortalte om, hvor godt de Oldenborgske Konger havde det i den anden Verden, medens det derimod gik de svenske Konger mindre godt.

Under Swedenborgs Fraværelse i Udlandet, havde der hjemme i Sverige været ivrig Diskussion om hans Lære, der mentes at stride mod Lutherdommen, og paa et Møde i Gøteborg diskuteredes Sagen ivrigt; om dette Møde sendte Tuxen Referat til Swedenborg gennem sin Søn Louis. Swedenborg takkede ham herfor i et Brev af 1. Maj 1770, hvor han — der tog Sagen med overlegen Ro — bad Tuxen tilstille Grev BERNSTORFF og Grev THOTT en Kopi af hans Brev, for at de ikke gennem trykte Referater fra Gøteborg-Mødet skulde faa et galt Indtryk af ham. Han skulde i Juni rejse til Amsterdam for at udgive den nye Kirkes Universalteologi, og haabede da at kunne besøge Tuxens i Helsingør.²¹

Da hans Skib kom hertil og maatte ankre op for Modvind, meddeltes det Tuxen, der lod sig ro ud til Skibet og blev ført ned til Swedenborg. Da Tuxen traadte ind, var Swedenborg faldet i Trance. Tuxen tiltalte ham uforsigtigt, men Swedenborg kom dog først lidt efter til sig selv og tog imod Tuxens Indbydelse.

Om Besøget i Tuxens Hjem foreligger der Beretning om, hvorledes Swedenborg hilste paa Fru og Frøken Tuxen og nogle af Datterens Veninder. Efter at Swedenborg havde været paa Visit i Byen og efter en længere Samtale om Gøteborg-Affæren, Kongen af Sveriges Fordomsfrihed, Swedenborgs Lære og hans personlige Forhold, drøftede man Musik, og Tuxen omtalte sin Hustrus Stemme, der havde Ry for at være en af de bedste i Danmark, og paa Swedenborgs Opfordring spillede nu Datteren et Par Sonater, og hun og Moderen sang derefter Duetter til Fru Tuxens eget Akkompagnement.

Samtalen gik derefter over til at dreje sig om det overnaturlige, og Swedenborg paastod, at den danske Kongefamilie havde været til Stede, medens der blev musiceret.

Derefter tog Swedenborg Afsked og sejlede bort. De mødtes ikke senere, og 29. Marts 1772 døde Swedenborg under et Ophold i London.

Tuxen skrev i denne Anledning det andetsteds gengivne Mindedigt over ham.

Som naturligt var Tuxen Medlem af Exegetic-Philantropic Society²² og han stod i personlig Berøring med adskillige af Swedenborgs Venner, saaledes med Brødrene CARL FREDERIK og AUGUST NORDENSKIÖLD og Brødrene VON HÖPKEN. Der foreligger saaledes en Række Breve fra Grev ANDERS JOHAN VON HÖPKEN til Tuxen 1772—81.²³

General A. P. Tuxen, hvis Biografi af Christian de Tuxen danner Hovedgrundlaget for ovenstaaende Skildring, slutter med følgende Ord:

»Skønt Christian de Tuxen fra sin Ungdom til sin Død levede under et haardt økonomisk Tryk, forpint af Familiesorger; skønt hans Haandtering ikke var den allerfineste, og skønt de Veje, han maatte gaa, ofte var dunkle og krogede, bevarede han dog en hel Del Idealitet. Naar man er gjort bekendt med hans Forhold til Swedenborgianismen, ser man paa ham med mildere Øjne; det kan gerne være, at han har troet, at Vorherre har synes om den Maade, hvorpaa han tjente sit Fædreland, og at han som en anden Abraham har udført en Gud velbehagelig Handling ved at »opofre« sin ældste Søn. Den Velvilje mange af Tidens bedste Mænd, som Poul Løvenørn, Bernstorff'erne, A. G. Moltke, Høegh-Guldberg, Brødrene Höpken, Brødrene Nordenskiöld og først og fremmest Emanuel Swedenborg viste ham, tyder paa, at Bunden i ham trods alt har været god, og at hans Personlighed har været vindende.«

I denne Karakteristik har General Tuxen sikkert Ret, man faar ved at læse Christian de Tuxens Levnedsskildring et Billede af en paa en vis Maade vindende Personlighed, men til lige af en Mand, der i sine yngre Aar nok holdt af at give Verdensmanden og — lidet kræsen i Valget af sine Midler — ikke var blind for sine egne Fortjenester.

I Ægteskabet var der følgende fem Børn:

1. PALLE ANDREAS DE TUXEN, * København 9. Maj 1742, døbt St. Nikolaj Kirke 16. Maj. † Rønne 1. Juli 1790, begravet der 5. Juli.
Eskadresekretær i russisk Tjeneste. — Ugift.
2. CHRISTIAN LUDVIG DE TUXEN, * København 1743, døbt St. Nikolaj Kirke 14. Juli, utvivlsomt død som Barn.
3. IDE CATHRINE DE TUXEN, * København 11. Oktober 1744, døbt St. Nikolaj Kirke 21. Oktober, † Helsingør 1775, bisat fra St. Mariæ Kirke 9. Maj, ført til København og nedsat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke 10. Maj. — Ugift.
4. ADAM GOTTLÖB DE TUXEN, * København ca. 1746, †
Fændrik ved sjællandske nationale Infanteriregiment.
5. LOUIS DE TUXEN, * København 30. Oktober 1748, døbt i Huset (St. Nikolaj Sogn) 12. November, † Helsingør 21. Januar 1828, begravet St. Olai Kirkegaard 26. Januar.
Admiralitetssraad, Inspektør ved Øresunds Toldkammer.
~ 1° i Helsingør 8. December 1776 med CHARLOTTE ELISABETH KLINGFELDT, * Stockholm 5. November 1755, døbt Maria Magdalene Forsamling 6. November, † Helsingør 17. August 1819, begravet St. Mariæ Kirke 21. August.
se 16/11 og 16/12.
~ 2° 13. Maj 1824 med GUSTAFVA MÄRTA KLINGFELDT, * 16. Maj 1756, † København 20. November 1833. (Hun gift 1° med Kaptajn Hans Georg von Boije af Gennäs, † 7. Februar 1791).

VED HR. GENERAL KRIGSCOMMISSAIR VON TUXENS DØD I HELSINGØR DEN
13. MAJI 1792

Har Dødens grumme Lee engang udbredet Kummer
Har Dødeliges Tab bedrøvet Levende?
Saa var det denne Gang, da evig jordisk Slummer
Dig lagde, ædle Mand, i Gravens Jordeblee.

Din Vandel viiste her, at Dyd, Retskaffenhed
Det rette Formaal er for ædle Sieles Iver
Du naaede det, og nu i Guders Evighed
Uafbrudt Glæde der din Dyds Belønning bliver.

S ****.

Adresseavisen 1792 Nr. 132, 30. Maj.

CHRISTIAN TUXENS GRAVSKRIFT OVER
EMANUEL SWEDENBORG

Du Wittre Man, Du stareka Anda
Af Ålder och af Åra mätt,
Du lefde stilla, Årbart, Rätt,
Och Dig i jordiskt gräl ej blanda.
Du, som de Lärdas undran wäckt.
Och äfven dumhets hopen retat,
Du, som i syner sanning letat
Och fölgd det ljus Dig Himlen räckt.

Din Höga lifstid, myckna möda,
Du til vår saknad slutat har.
En Man så djupsint och så Rar,
Som lefvande har talt med döda:
Hans Minne näpplig glömskan bryr,
Dess Namn med Tidens wingar följer,
Wår SWEDENBORG ej Ryktet döljer,
Det ej för Afvunds tadel skyr.

R. L. Tafel: Documents concerning Emanuel Swedenborg, III, 1890, S. 1157 f.

JOURNAL-RAPPORT

ved min Retour fra Petersburg i September 1755,
og medbragte første favorable Svar i den Slesvig
Holsteenske Sag.

- Anno 1755 den 8. Julii gieng ich von Helsingeur ab, und kam
den 15ten darauf in Cronstadt an.
den 16ten gieng ich nach Petersburg, ließ meine Frau krank von den Frießeln zurück, und sprach
selbigen Abend mit Olsufiew, fand ihn aber den Ansehen nach sehr flüchtig und super-
ficiel, so daß ich es nicht rathsam hielte, mich ihm zu vertrauen, bevor ich ihn genauere
untersucht hätte.
den 18ten gieng ich nach Cronstadt zurück, brachte meine Frau
den 20ten nach Olsufiews Lusthofe, wo ich so lange verblieb, bis ein Quartier vor uns in Petersburg
ausfindig gemacht.
den 21ten fuhr ich nach Petersburg zu dem Hr. Kammerherr von Molzahn, und überlieferte ihm
das Schreiben No. 1., wurde auch mit vieler Höflichkeit beegnet.
den 22ten sowohl als vorigen Tage hatte ich nu[n] verschiedene Unterredungen mit meinem
Schwager, in welchen er mir mit dem größten Vertrauen alle seine Umstände eröffnet,
aus welchen ich satsam schließen konnte, daß die ganze Reussité der mir allergnädigst
anvertrauten Commission lediglich von seinem guten Herzen gegen mir abhängen würde,
dem zu Folge eröffnete ich ihm
den 23ten den Inhalt meiner Instruction, ohne ihm was gewisses zu nennen, und kriegte zur
Antwort, Gott wäre sein Zeuge, daß er gerne so als jemand diese Sache beygelegt zu
sehen wünschte, sich aber damit auf diese Art zu bemengen unterstünde er sich nicht,
weil er einen allzugefährlichen und bößhaften Feind an den Cantzler hätte, dessen
Fallstricke er lediglich dadurch entgangen wäre, daß er sich keine Intriguen eingelassen,
wodurch er sich auch eine ziemliche Faveur bey seiner Kayserinn erworben, die ihm
mehr als einmahl versprochen, ihn wider alle und jede zu beschützen; es thäte ihm also
leid, daß er es nicht wagen könnte, meinem Hofe hierinn zu dienen, so viel ihm sonst
seine Neigung dazu reizte; überließ mir übrigens, ob ich mich des falls selbst an den
Vice Cantzler adressieren wolte. Diese Antwort kriegte ich jedesmahl hernach, wann
ich diese Sache wegen, so gut meine wenige Einsicht und Erfahrung als auch das wenige
Licht, was man mir gegeben, es erlauben wollten, meine Vorstellungen machte.
den 27ten Als meine Frau sehr krank und betrübt auf dem Bette lag, und einen Schwarm un ge-
beter Visiten gehabt, worüber ich auch ein sehr finsternes Gesicht machte, frug Olsufiew
mich um die Ursache unserer Niedergeschlagenheit, welche ich ihm dann ziemlich
deutlich sagte, wurde auch so zur rechter Zeit von meiner Frau unterstützt, daß er nach
einigem Bedencken ihr mit den Worten in die Rede fiel: Vous le voulés donc, Me., il
faut vous satisfaire. Je me chargerai de votre affaire, mais donnés moi seulement quelques
jours pour ij rever à mon aise, welches wir ihm mit hertzlicher Danksagung bewilligten.
den 28ten sagte ich ihm denn wahren Inhalt meiner Commission, wobey ich ihm aber versicherte,
daß, das ihm bestimmte weit ansehnlicher werden würde, und nur deswegen so geringe
angeführet wäre, auf daß die beyden andere falls sie meine Instruction zu lesen verlangen
sollten, nicht auß eine alzu großen Gleichheit den Schluß machen solten, daß man in
seinen Credit und Einfluß bey Hofe ein égales Vertrauen setzte, und was ich sonst für
Gründe anzuführen könnte, und dieses mußte ich deswegen thun, weil ich aus seinen
Reden sattsam überwiesen worden, daß er weit größere Summen ausgeschlagen, und
sich sehr choquirt gefunden haben würde, wann ich diesen Article auf solche Art zu
erklären unterlassen, da er mich auch ofte und deutlich hatte merken lassen, daß die
andere beyde niemahls ohne seine Persuasion darinn entriren würden.

Des Nachmittags an selbigem Tage verlangte er die Instruction zu lesen, wobey
er, als er an den Grafen Schuwaloff kam, sagte, der kann zu dieser Sache nichts in der
Welt beytragen; nein, es ist Ivan Jusanowitz, der Favorit, dem muß ich es auf eine gute

Art beybringen, wann wir glücklich sein sollen, aber er wird gewiß nichts nehmen. Gab mir das Papir nach der völligen Durchlesung zurück, und gieng in seinen Garten hinaus, um es bey sich selbst zu erlegen.

Die folgenden Tage erinnerte ich ihn oft an seinem Versprechen, welches er aber nicht erfüllen konnte, weil es niemanden erlaubt, ohne specielle Ordre nach Czarskoizelo, alwo die Kayserinn damahls war, zu kommen.

- den 6ten Augustii reiste ich nach Petersburg, um das gemiethete Quartier zu bewohnen, und weil ich täglich Erinnerungen machte Schrieb Olsufiew.
- den 7den an den Kammerherrn Ivan Schuwaloff, und erhielte
- den 8ten durch einen Expressen die Antwort, daß er gleich hinaus kommen möchte.
- den 9ten war er bey ihm, speiste Mittags und Abends mit der Kayserinn und ihm alleine und brachte mir darauf
- den 10ten die Antwort: der Kammerherr wunderte sich, daß man in dergleichen Affairen sich an ihn addressirte, da er nicht im Ministerio und nichts von der Sache unterrichtet wäre. Da er aber doch nun von Olsufiew eine Idee bekommen, würde er, falls die Kayserinn seine Gedanken desfalls verlangen sollte, gerne das seinige beytragen, um diesen beyden Reichen eine so nützliche Sache zu einer guten Endschaft zu bringen.

Das angebotene würde er nicht annehmen; der Ueberbringer von dieser Sache Offerte möchte aber so gut seyn und den Tag darauf zu ihm hinaus zu kommen, wozu derselbe sich des Kayserlichen Wagens, der den Milord Stanhope und Grafen Poniatowsky hinaus brachte, bedienen könnte, da er ihn nicht allein Ihro Mayestät der Kayserinn præsentiren, sondern auch sich bestreben würde, ihm andere Gefälligkeiten zu erweisen. Dieses verbat ich aber, weil mir von d. Hr. Geheime Rath von Bernstorffs Excellenze mit ausdrücklichen Worten verboten war, etwas zu thun, was den geringsten Verdacht oder Aufsehen erwecken könnte.

- den 14ten fuhr Olsufiew nach dem Vice Cantzler um ihn die Sache zu eröffnen,
- den 16ten geschahe es aber erst, und gab derselbe erstlich diese Antwort. Dieses wäre wohl ein Kunstgriff von dem malicieusen Cantzler um ihn bey auswärtigen Höfen anzuschwärtzen; man hätte ihm ja allezeit aus dieser Affaire ein Geheimnis gemacht; er, Olsufiew, möchte mir aber noch nicht sagen, daß er von der Sache schon mit ihm gesprochen.
- den 18ten sagte der Vice Cantzler an Olsufiew, er wolle sich Graf Lynars Negotiation aus dem Reichs Collegio geben lassen, um von dem suite dieser Affaire den rechten Begriff zu kriegen, und ihm alsdann seine Meinung wissen lassen. Dieses aber trainirte ungeachtet meines recht dringenden und ungestümen Anhaltens von Tage zu Tage bis ich
- den 28ten meinen Pass verlangte und den Tag darauf als
- den 29ten nach Adamowika reiste, weil mein Beutel es in Petersburg länger auszuhalten nicht im Stande war, und ich wohl angemerkt hatte, daß wann ich mich nicht etwas eigensinnig und köppisch aufgeföhret, ich wohl den gantzen Winter auf Resolution warten können Dies würckte so gut, daß ich endlich den
- den 30ten das Versprechen erhielt, ich sollte den Montag darauf Antwort haben, welches aber nicht geschahe.
- den 1ste September reiste der Vice Cantzler nach Czarskoizelo, um sich mit Schuwaloff wegen der Antwort zu besprechen, da es deutlich zu erkennen war, daß er ohne desselben Vorbe- wußt nichts entschließen würde oder dürfe.
- den 4ten wurde ich so zu sagen mit Gewalt genöthiget bey dem Wice Cantzler zu speisen, wo er mir nach der Mahlzeit in Gegenwart des Olsufiews allein sagte: Je suis parfaitement informé de votre commission. Mr. votre beau-frère sçait mes sentiments la dessus. Vous pouvés ajouter foi à tout ce q'il vous dira touchant cette affaire, comme je vous le dissois moi même. Nous souhaitons tous de voir cette affaire terminée. Pour vous Mr. je suis charmé de vous avoir vu chez moi, et j'espère que ce ne sera pas pour la dernière fois que j'aurois l'honneur de vous voir dans ma maison. En attendant je vous souhaite un heureux voyage, un entretien plus long pourroit exciter des soupçons.

Selbigen Abends las Olsufiew mir die Antwort vor, wovon das Concept von dem Vice

- Cantzler und ihm auf Rüssisch geschrieben und von dem letztern ins Französische übersetzt worden war, und lautet wie angelegte Beylage zu vernehmen giebt, wie wohl ich die Erlaubniß selbige auszuschreiben mit vielen Bitten erkaufen mußte.
- den 5ten übergab ich dem Kammerherrn Moltzahn meine Instruction zum Durchlesen, wie auch den Brief Nr. 2., that dabey einen umständlichen Rapport von meiner gehabten Verrichtung, welchen er mit großem Vergnügen anhörte, sagte mir unter vielen höflichen Umarmungen die allerflatteusesten Dinge über meine Aufführung und das Glück, welches ich gehabt etc.
- Den 7den ließ mir der Vice Cantzler sagen, ich möchte die Antwort nicht auf den Fuß nehmen als wann er durch die angeführten Raisonsnements Difficultéten suchte, indem solches weit von seiner Absicht, da ihm nichts lieber sein sollte, als die Sache geendigt zu sehen, und das seinige dazu bey zu tragen. Bey selbiger Gelegenheit sagte mich Olsufiew auch seine Gedanken in Ansehung seiner eigenen Persohn.
- den 11ten wurde ich von Hr. von Moltzahn abgefertiget und des Abends brachte Olsufiew mir ein Compliment von d. Hr. Schuwaloff, daß er mit dem Vice Kantzler vollkommen von einerley Sentiments wäre.
- den 13ten nahm ich Abschied und reiste
- den 14ten nach Cronstadt, kam an Bord
- den 17ten lag 4 Tage vor Anker, und kam, Gottlob, mit einem ziemlichen harten Sturm
- den 21ten in Helsingeur an, machte meinen mündlichen Rapport an des Herrn Grafen von Moltke und Baron von Bernstorffs Excell.
- den 28ten und gab ihn schriftlich
- den 30ten September.

Reponse.

Qu'il etoit inutile d'entrer dans une longue discussion pour convenir combien il etoit important pour l'utilité commune, tant pour le present que l'avenir, et combien il est à souhaiter que les differends qui subsistent depuis si long tems entre la Cour de Dannemarc et S. A. Imp.le fussent une bonne fois terminés à l'amiable et au contentement reciproque des deux cotés, afin que cette pierre d'approchement soit écarté à jamais; mais qu'apparemment cela ne scauroit se faire à moins que le Roi de Dannemarc n'ait satisfait le grand Duc au sujet de Sleswic que le pleinpouvoir, dont S. A. Imp.le avoit muni en l'année 1751 son Ministre, le Baron de Pecklin, pour traiter à cet égard avec Mr. le Comte de Lynar pouvait suffisamment sa bonne volonté et son désir de voir cette affaire finie a l'amiable, d'autant, qu'en même temps S. A. Imp.le avoit fait declarer precisement son intention qui etoit, qu'il lui fut donné un equivalent convenable pour le Sleswic à fin qu'elle n'eut pas sujet de regretter l'échange, qu'elle seroit de son patrimoine contre les Comtes d'Oldenbourg et Delmenhorst qu'au lieu de regler ce point principal la Cour de Dannemarc n'a pas voulu autrement satisfaire le Grand Duc qu'en lui donnant à la fois tant pour sa pretention sur le Sleswic que pour l'échange de son patrimoine contre les dits Comtes, un million et demi d'ecus en 2/3 Stück. Mais comme S. A. Imp.le n'a pu avec justice ij acquiescer, ni prêter la main à quelques autre propositions encore moins acceptables cette negotiation a été malheureusement infructuese, que si le Roi vouloit la faire rénouer il était necessaire que S. Mste ij apporta de son coté plus de facilité et qu'Elles expliqua plus precisement sur l'equivalent de Sleswic en un mot, que les propositions fussent plus satisfaisantes quant à la personne de — — /: qui depuis le depart du Comte de Lynar n'a pas entendu parler d'aucune proposition ultérieure touchant cette affaire:/ elle declare que comme l'interêt commun des deux Cours et le service de S. M. Imp.le étoit le seul but, qu'elle se propose dans toutes demarches on pouvoit être assuré que de son coté elle ne souhaite pas moins, que l'affaire en question fut terminé d'une manière, que repondit à l'un et à l'autre et qui fut en même tems satisfaisante pour S. A. Imp.le que cela etant bien loin d'y apporter aucun obstacle, elle y contribuera de son mieux, uniquement inspiré du zele d'un serviteur fidèle de sa Souveraine, sans qu'il y soit porté par quelque vue particulière.

Uldallske Saml. 4to Nr. 458. Efterretninger om Generalmajor C. Tuxen.

FORTEGNELSE

over Christian Møller Friis de Tuxens Papirer, tidligere tilhørende
Herredshøvding Pehr Cederschiöld, nu paa Langesø

Udat	Koncept til Skrivelse fra Christian Møller Friis de Tuxen til J. H. E. Bernstorff i Anledning af den paatænkte Rejse til Rusland. — Tysk.
1755, 4. Juli	Instruktion for Rejsen til St. Petersborg — underskrevet ad mandatum af J. H. E. Bernstorff. — Tysk.
1755, 5. Juli	Kgl. Rejsepas for Christian Møller Friis de Tuxen til St. Petersborg. — 2 Eksp. Tysk.
Udat.	Koncept til Skrivelse fra Christian Møller Friis de Tuxen til Adam Olsufiew. Efter Tuxens Tilbagekomst til Danmark. — Tysk.
1756, 9. Okt.	Koncept til Skrivelse fra samme til samme. — Tysk.
1761, 5. Juni	Koncept til Skrivelse fra Tuxen til Bernstorff. — Tysk.
1761	Regnskab over Ekviperingsudgifter. — Dansk.
Udat.	Overslag over Rejseudgifter. — Tysk.
1762, 14. Okt.	Notat angaaende den spanske Minister Marquis d'Almadavars Konference med den russiske Vicekansler. — Fransk.
Samme Dato	Samme i tysk Oversættelse. (Paa Bagsiden har Tuxen skrevet: Palles oversættelse).
1763, 11. Juni	Skrivelse fra G. Temler til Tuxen, hvorved han fremsender Rejsepas til St. Petersborg for Palle de Tuxen.
1790, Nov.	Koncept til Skrivelse fra Tuxen til Greve Bernstorff om Swedenborg. — Dansk.
1791, 7. Jan.	Koncept til Skrivelse fra Tuxen til Prins C[arl] af H[essen] om Swedenborg. — Tysk.

Optegnelser vedrørende Lorentz Tuxen med Afskrifter af en Del Dokumenter.

Kurze Nachrichten von Lorentz Tuxen.

Pro Memoria om Prins Anton Ulrich af Braunschweig-Wolffenbüttel og hans Børn, der 1780 fik Ophold i Horsens.

20 Breve 1766—68 fra den senere General Magnus Ernst von Fircks til Tuxen.

Lorentz Tuxen, med udførelse af sin Mand
minnen Linde, Christiane Elisabeth
Hörning, g. u. u. Tuxen, som alle disse
Kunsten, med udførelse af sin Mand
g. u. u. i manden Linné, som alle disse
i udførelse af sin Mand Linné, som alle disse
Linné, Sophia Amalia Rasmussen og
Linné, som alle disse Linné.
den 28te April 1770.

C. Tuxen

KILDER

- I. C. Tuxens Anmeldelse til Enkekassen. — (Bilag G. 1094):
 »I Anledning af den i Aviserne skedte Publication anmelder ieg herved, at ieg underskrevne er føedt i Skanderborg i Jylland den 17de Februarii Ao. 1713 og min Kone CHRISTIANE ELISABETH, salig Hr. Kammer Raad ANDREAS JØRGENSENS Datter, her i Kiøbenhavn den 23de Februarii Ao. 1723.
 Kiøbenhavn, den 30te April 1772
 CHRISTIAN TUXEN«
 Skanderborg Daabsprotokol haves først fra 1723.
2. Helsingør St. Maria Kirkebog 1733—1814.
 »Begraben 1792
 May 18. Ist der Herr General Kriegs Commissair CHRISTIAN DE TUXEN, 80 J. alt in die Kirche beigesetzt und den 20te do. nach Kopenhagen abgeführt um in sein Erb Begräbniss in der Petri Kirche niedergesetzt zu werden.«
 St. Petri Kirkes Begravelsesprotokol 1783—1813:
 »1792
 den 21. May in der Kirche in der Stille beygesetzt Hr. General Major DE TUXEN, das Leichen Begängniß auch Ceremonien ist in Helsingør gewesen.«
 St. Petri Kirkes Arkiv. Protokol over Begravelser. S. 47. »Ao. 1792. d/. 21. May ist die Leiche des General Major VON TUXENS aus Elseneur eingekommen.«
3. Skifte er ikke fundet i Helsingørs Skifteprotokoller, ej heller i de dertil hørende Dokumenter.
- 4.
5. Elvius Papirer (Kgl. Bibl.)
 At Velædle og Velbyrdige Hr. Regiments Quar-
 teer-Mester Seigr. CHRISTIAN MØLLER FRIIS og Jom-
 fru CHRISTIANA ELISABETH JØRGENSEN bleve ægte-
 viede d. 8. April 1741 og leve i et fornøylegt og
 kierligt Ægteskab med hinanden testerer
 Kiøbenhavn d. 26. Martii 1746.
 N. BRORSON.
- Nikolaj Kirkes Vielsesprotokol begynder 1785.
6. Helligøjst Kirkes Daabsprotokol 1713—28:
 »1723
 Mandag d/ 1. Martii Renteskriver ANDERS JØR-
 GENSEN i Compagniestræde og SOPHIE CATHRINE
 SEVERINSDATTER, deris Datter døbt og kaldet af
 Mag. FOLCHMAR DANCHEL
 CHRISTIANA ELISABETH
 Iustitz Raads RASMUSSENS Hustru, Fr. SOPHIE
 AMALIA TUNEN [sic.] bar B. Cancellie Raads RAS-
 MUSSENS Hustrue, Fr. ANE SOPHIE DOBBELSTEN
 h. over. Jomfr. ANNE KIERSTINE HØRNING, Rente-
 skrivers Datter h. Huen. Fadd. Justitz-Raad
 SEVERIN RASMUSSEN, Cancellie Raad LOHEMAN og
 Cammer Raad BASBALLE.
7. Helsingør St. Maria Kirkebog 1733—1814.
 »Begrabene 1796
 April 2 Ist die Frau General Majorinn DE TUXEN
 74 J. alt, in der Kirchen beigesetzt worden.«
 St. Petri Kirkes Begravelsesprotokol 1783—1813.
 »1796.
 den 12te April wurde in der Stille in die Kirche
 beygesetzt Frau Generalkriegscommissairin TUXEN
 von Helsingør 60 Jahr alt.« (Alderen galt anført,
 jfr. ovenfor Nr. 7).
 St. Petri Kirkes Arkiv. Protokol over Begravelser:
 S. 47. Ao. 1796 d/. 12. April ist die Leiche Gene-
 ralkriigs Commissair TUXENS Fraue aus Elsingør
 eingekommen.«
8. Skiftet findes i Helsingør Skifteprotokol 1790—99. Fol.
 658 f. Boet udleveredes 4. April 1796 Louis de Tuxen
 som eneste Arving.
- 9.
10. Ved Patent af 31. Marts 1749 blev der tillagt Christian
 Møller Friis de Tuxen følgende Vaaben:
 Skjoldet tværdelt med en Sølv Bjelke af rødt,
 hvori en Krone, og grønt.
 Hjelm med fire Traller. Paa Hjelm en »sortebrun«
 Skansekurv, hvoraf opspringer en halv Guldløve og
 en halv Sølv-Mynde med Guld Halsbaand, hver til
 sin Side.
 Skjoldholdere: to tilbageeende Sølv-Mynder med
 Guld-Halsbaand.
11. Hovedgrundlaget for foranstaaende Biografi danner
 General A. P. Tuxens Artikel om Chr. de Tuxen i
 Personalhistorisk Tidsskrift 8. IV. S. 16—49. Denne
 hviler hovedsagelig paa Efterretninger om General
 Major Christian Tuxens Levnets Løb (Uldallske
 Saml. 4to Nr. 458), der foruden en Afskrift af Tuxens
 tyske Selvbiografi indeholder Afskrifter af
 Tuxens Supplik af 26. Marts 1768.
 Grev Moltkes Svar paa samme af 7. Maj s. A.
 Tuxens Brev til Bernstorff 7. Marts 1770.
 Bernstorffs Svar 20. Marts 1770.
 Tuxens Brev til Olsufiew 6. April 1771.
 Tuxens Brev til Statsminister Panin 18. April
 1771.
 Tuxens »Journal Rapport ved min Retour fra
 Petersburg 1755.«
 (En lignende Samling Afskrifter findes i Kronprins
 Frederiks Arkiv. Indkomne Breve 6/12 1788, C.
 Tuxen).
 Et Uddrag af sin Artikel har General Tuxen gen-
 givet i Slægten Tuxen 1550—1800, 1928, S. 69—95.

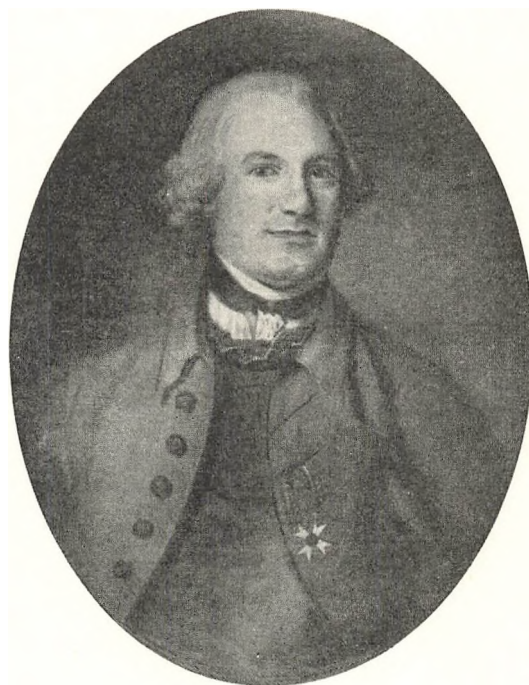
- Hirsch: Danske og norske Officerer XI, 347.
 N. Møller: Register over Rangspersoner (R.A.).
 R. L. Tafel: Documents concerning Emanuel Swedenborg, III, 1890. S. 1147—51.
 Danmarks Adels Aarvog LI, 1934, 257—61.
12. Birket Smith: Universitetsmatriklen II 1667—1740, 1894. S. 491.
 Personalhist. Tidsskr. 8. IV. 246.
13. R. L. Tafel anf. Arb. III S. 1148.
14. Indkomne Breve til Overkrigssekretæren, F. A. Dehn 24. Okt. 1739.
15. Instruksen findes i »Tuxenske Papirer«, tidligere tilhørende Herredshøvding Pehr Cederschiöld, nu paa Langesø.
16. Trykt efter Afskrift i den Bülowse Manuskriptsamling (Sorø Akademi) i Hist. Tidsskr. 4. II, 1870—72.
17. St. Nikolaj Kirkes Daabsprotokol 16/5 1742, 14/7 1743, 21/10 1744, og 12/11 1748.
18. Vasen findes hos Herredshøvding Pehr Cederskiöld, Stockholm. Se Afbildning i II Del, I. Bind, S. 299 og 301.
19. R. L. Tafel anf. Arb. III S. 1150.
20. General Tuxen bygger her paa Tafels anførte Arbejde. Chr. Tuxens egen Beretning om sit Forhold til Swedenborg, som endnu i hans Levetid tryktes i »New Jerusalem Magazine« 1790, er genoptrykt hos Tafel: II, 1890, S. 430—40.
21. Brevet trykt hos Tafel II, 371—73.
22. Tafel III S. 1149 f.
23. Gengivne hos Tafel II S. 406—415.

NOTER TIL BILLEDERNE

- Side 21. CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXENS Maleri paa Valdbygaard er 68 × 53 cm. Om CHRISTIANA ELISABETH HØRNINGS Maleri skriver Ejeren, General HUGO CEDERSCHIÖLD den 10. 3. 58 til mig: »Porträttets höjd är 73 cm. bredd 62 ögonen äro blå, hennes typ är blond . . . Min fader ärvde det av sin mor . . .«. Et andet Sted skriver Generalen, at »CHARLOTTE TUXEN skänker det til Kammerherreinden LOUISE CEDERSCHIÖLD, f. QUADE, hennes systerdottir.«
- Side 23. Seglet gengives efter Aftryk i RA Seglsamling.
 Om Miniaturen har jeg den 29/10 1932 skrevet: »Miniatur indfattet som Brosche med lille ciseleret Sølvrand omkring . . . Brune Øjne . . . har oprindeligt siddet i et Armbaand, men Onkel GEORGE [CEDERSCHIÖLD] lod den lave til Brosche til Tante MARIA, som brugte den ofte . . .« Ifølge et Brev af 29/11 1932 fra Fru MALIN DE BERG, f. CEDERSCHIÖLD er Forandringen sket 1913.
- Side 29. Om Miniaturen har jeg den 22/10 1932 skrevet i Eksjö, hvor Ejeren var Herredshøvding: »brune Øjne . . . Har været ejet af Onkel STAFFAN [CEDERSCHIÖLD] og ejes nu af PEHR.«
- Side 32. Underskrift fra de Side 36 nævnte Kurze Nachrichten von Lorentz Tuxen.
- Side 36. Skriftprøve fra de samme Side nævnte Optegnelser vedrørende Lorentz Tuxen.

H. B.S.H.

CLAËS GÖRAN KLINGFELT
OG
BENEDIKTE CATHARINA ULFSPARRE

Hos General Hugo Cederschiöld,
Stockholm

CLAËS GÖRAN KLINGFELT

er født 11. Februar 1718 i Stora Malms Sogn i Södermanlands län som Søn af Kornet GUSTAF JOHAN KLINGFELT og SIGRID MÄRTA ROSENHOLM. Han blev døbt 14. Februar.

2. April 1734 kom han i Militærtjeneste som Volontør ved Artilleriet i Stockholm, Juleaften samme Aar blev han »lärkonstapel« samme Sted, og 6. December 1735 udnævntes han til Konstabel; 20. Marts 1738 avancerede han til Furér, 25. Juli 1739 til Sergent og 24. August 1741 til Stykjunker. 6. August 1742 blev han Underløjtnant, og 8. Oktober 1747 blev han forflyttet til Göteborg som Løjtnant. Allerede 30. April 1748 blev han forsat tilbage til Artilleriet i Stockholm, men 28. November 1750 udnævntes han til Stabskaptajn ved den finske Artilleribataillon. Herfra blev han 30. December 1754 forsat tilbage til Stockholm. 23. November 1761 blev han dekoreret med Ridderkorset af Sværdordenen og 3. Oktober 1766 udnævnt til Major med Anciennitet fra 9. August 1763. Fra 11. December 1770 gjorde han Tjeneste ved Artilleribataillon paa Gotland, 19. Juni 1771 blev han forsat til Göteborg og 13. September 1772 udnævnt til Oberstløjtnant i Arméen. Faa Dage senere blev han forflyttet til Premiermajors Tjeneste ved sin gamle Afdeling i Stockholm, 22. April 1773 som Oberstløjtnant til den finske Artilleribataillon. 1775 fik han Titel som Oberst i Arméen, og 19. August 1777 fik han sin Afsked i en Alder af 59 ½ Aar og efter 43 Aars Tjeneste.

Hvor han har boet efter sin Afskedigelse vides ikke — den ugifte Datter CATHARINA EBBA døde 1775 i Stockholm — men i de senere Aar har han og Hustruen utvivlsomt været i Forbindelse med den friherrelige Slægt LOVISIN, som blandt andet ejede Morstaberget i Vårdinge Sogn i Stockholms län. Her døde Oberstinde Klingfelt i 1791. 4 Aar senere ægtede Ritmester CARL AXEL Friherre SILFVERSPARRE Friherreinde ULRIKA ELEONORA LOVISIN, og dette Ægtepar tog sig af den aldrende Oberst Klingfelt. Han døde paa Silfversparres Ejendom Hjortsberga i Vårdinge Sogn 22. Marts 1811 som den sidste Mand af sin Slægt og i den høje Alder af 93 Aar. Han blev begravet 10. April i Vårdinge Kirke. »Han testamenterede sin ringe kvarlåtenskap till ryttmästern Carl Axel Silfversparre och dess fru, född friherrinna Lovisin, vilka på hans höga ålderdom haft en öm vård om honom«.

14. Februar 1754 ægtede CLAËS GÖRAN KLINGFELT i Stockholm i Svea Artilleriregiments församling

Miniature

Hos Fru Malin de Berg,
f. Cederschiöld, Stockholm

32/24

BENEDIKTE CATHARINA ULFSPARRE

af Broxvik

der var født 1720 som Datter af Ritmester ERIK ULFSPARRE og CHARLOTTA ELEONORA JULIANA EKEHJELM. Hun døde som nævnt paa Morstaberget i Vårdinge 14. Maj 1791 og blev begravet 19. Maj.

I Ægteskabet var der 4 Døtre:

1. CHARLOTTA ELISABETH KLINGFELT, * Stockholm 5. November 1755, døbt 6. November i Maria Magdalena Församling, † Helsingør 17. August 1819, begravet 21. August fra St. Mariæ Kirke.

~ 1° Stockholm 31. Juli 1770 med Købmand DANIEL MÜLLER, skilt.

~ 2° 8. December 1776 med Inspektør ved Øresunds Toldkammer, Kaptajn, Admiralitetskommissær LOUIS de TUXEN (F.: Generalkrigskommissær CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXEN og CHRISTIANA ELISABETH HØRNING), * København 30. Oktober 1748, hjemmedøbt (Nikolaj Sogn) 12. November, † Helsingør 21. Januar 1828, begravet 26. Januar fra St. Olai Kirke. (Han ~ 2° med Gustafva Märta Klingfelt, se nedenfor).

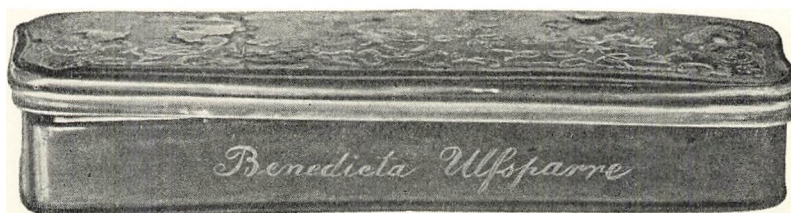
Se 16/11 og 16/12.

2. GUSTAFVA MÄRTA KLINGFELT, * 11. Maj 1756, † København 20. November 1833.

~ 1° med Kaptajn HANS GEORG BOIJE af Gennäs (F.: Major HANS BOIJE af Gennäs og GERTRUD HELENA BERGK), * 1. Oktober 1725, † 7. Februar 1791 paa Morstaberget, Vårdinge Sogn. (Han ~ 1° med BARBARA MARIA LILLIESTRÖM, * 1737, † 29. Juni 1771).

~ 2° Helsingør 13. Maj 1824 med Inspektør ved Øresunds Toldkammer, Kaptajn, Admiralitetskommissær LOUIS de TUXEN, 1748—1828, se ovenfor.

3. CATHARINA EBBA KLINGFELT, * 13. Februar 1758, † Stockholm 6. August 1775. — Ugift.
4. HEDVIG BENEDIKTA KLINGFELT, * 3. Marts 1761, † i Maj s.A.

Benedikte Ulfsparres Daase,
tilhører Generalinde Margit Lundström, født von Geijer

KILDER

1. »Att »Cornetten GUSTAF IOHAN KLINGZ SON CLAES GIÖRAN« föddes i Stora Malms församling i Södermanlands län den 11 februari och döptes den 14 i samma månad år 1718 i närvaro av följande dopvittnen: »Wällb:ne LOVIS VON SCHEVEN Lieutnant under Kongl. Lifregementet til häst och Södermanlandz Comp., Wällb:ne H:r SVANTE ROSENSTRÄHLE, ANDREAS E. WALEEN, Wällb:ne Fru Majorskan CATHARINA GYLLENPISTOHL, Wällb:ne Jungf. CHRISTINA BJÖRNBERG«, de båda sistnämnda »på Nästorp i Floda S.n.«, och »Wällb:ne Jungf. CATHARINA ROSENSTRÄHLE«, det varder härmed ur Stora Malms församlings här förvarade födelse- och dopbok för år 1718 till bevis meddelat. Uppsala i landsarkivet den 9. juni 1958. Ex officio (sign:;) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie.«
2. »Att »Öfversten och Riddaren af Kongl. Svärds Orden Herr CLAËS G. KLINGFELDT« avled av ålderdom i Hjortsberga i Vårdinge församling i Stockholms län den 22 mars år 1811 i en ålder av 93 år, 1 månad och 11 dagar och begravdes i samma församling den 10 april nämnda år, samt att han vid sin död var änkring, det varder härmed ur Vårdinge församlings här förvarade död- och begravningsbok för år 1811 till bevis meddelat. Uppsala i landsarkivet den 9 juni 1958. Ex officio (sign:;) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie.«
- 3.
4. Brev fra kyrkoherden Torsten Zetterquist, Mölnbo til A.F. 26. september 1953: »Tyvärr har jag intet att meddela angående bevarade minnesmärken o.dyl. i Vårdinge kyrka eller på dess kyrkogård. Några sådana ha ej kunnat spåras, som ha anknytning till ifrågavarande släkt.«
5. »Lysningar til ächtenskap med Wigsel lysning År 1754 Ian: 20. . . wigsel 14. Febr. CLAES IÖRAN KLINGFELT, Capitain af Art. BENEDICTA CATHARINA ULFSPARRE Fröken I transumade delar rätt avskrivit av härstädes förvarade Svea artilleriregementes församlings lysnings- och wigselbok 1738—66 (E I) betygar Stockholm i stadsarkivet den 30 maj 1958. Ex officio (sign:;) Nils Staf. Stadsarkivarie.
- 6.
7. »Att överstinnan »BENED. KLINGFELDT« dog i »bröstfeber« på Morstaberger i Vårdinge församling i Stockholms län den 14 maj år 1791 i en ålder av 70 år och 9 månader samt begravdes i nämnda församling den 19 i samma månad, det varder härmed ur Vårdinge församlings här förvarade död- och begravningsbok för år 1791 till bevis meddelat. Uppsala i landsarkivet den 9 juni 1958. Ex officio (sign:;) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie.«
- 8.
9. Se ovenfor under 4.
10. Familien Klingfelts Vaaben er beskrevet i 2. Del, 1. Bind, Side 389.
Familien Ulfsparre af Broxvik førte en rød Sparre over et Søblad i blaaf Skjold (sic.). Paa Hjelmen en opspringende Sølv Ulv foran 2 × 4 vekselvis af Guld og blaaf tværdelte Standarter.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels ättartavlor IV, 1928, 159 (Klingfelt).
Samme VIII, 1934, 531 (Ulfsparre).
Den Hög- och Wälborna Wlfsparre-Slächtens Ättarettal Jemte Anmärkningar om Des Namn, Wapn, Personer, Embeten, Gods och Sätessgårdar, Utur gamla Skrifter och Handlingar sammanlettadt och nu ånyo andra Gången upplagdt af Jonas Bång . . . Sthlm. 1755. Fol. (Kgl. Bibl. har et Eksemplar heraf, 1. Udgave kom 1741).

NOTER TIL BILLEDERNE

- Side 39. General HUGO CEDERSCHIÖLD, der ejer Maleriet af Oberst Klingfelt, sender med Brev af 10. Marts 1958 til H. B. S. H. følgende Oplysninger: »Porträttets höjd är 70 cm, bredd 57 cm. . . Enligt konservator Jansson vid Nationalmuseum i Stockholm är porträttet av SCHEFFEL. Det inköptes i början av 1900-talet av min fader, sannolikt hos Bukowski i Stockholm, och ärvdes av mig. Håret är pudrat, ögonen blå.«
- Side 41. Afskrift af Beretning bag paa Silhuet, skrevet af Grosserer G. L. Cederschiöld. Öfverste CLAËS GÖRAN KLINGFELDT född 1718, död 1811, en af hans 2 döttrar g. m. AMIRAL LOUIS DE TUXEN, deras dotter CHRISTIANE GUSTAVE g. m. GENERALMAJOR PETER FREDRIK V. QUADE, deras dotter LOUISE g. m. KAMMARHERRE R. U. CEDERSCHIÖLD, deras yngre son George Louis g. m. Maria Nordström.
- Side 42. Den nuværende Ejers af Benedicte Ulfsparres Daase, Fru Generalinde Margit Lundstrøm, født von Geijer, Hildesborg, Landskrona, skriver i Brev af 18. Febr. 1958 til H.B.S.H. som Svar paa en Forespørgsel: »Måtten på Benedicte Ulfsparres dosa äro följande: längd: locket 100 mm. botten

98 mm. — bredd: locket 28 mm. botten 26 mm. — höjd stängt cirka 15 mm. Den er gjord av sköldpadd. Kanten runt locket och gångjärnen äro av silver. På locket äro ornament av silver och pärlmor. I mitten två fuglar omgivna av blad och slinger (Jag antar att man kan se detta på fotografien). Detta ornament sitter enligt min mening upp och ned, men kanske har överdelen på locket en gång lossnat från silverkanten och sedan blivit fel påsatt. Som framgår av vad min farmor skrivit, är namnet »Benedicta Ulfsparre« ej av silver, utan endast ristat i sköldpadden på askens framsida. Dosan er mycket skör. Både locket och själva asken äro spruckna och delar av silverinläggningarna äro borta. — I dosan ligger ett litet papper, där min farmor PALÆMONA TRESCHOW, gift VON GEIJER, skrivit

följande: »denne lille ask tiggde min mormor Admiralinde Rothe af sin syster Fru LOTTE TUXEN, då jag flyttade till Sverige, för att skänka mig den o. låt rista sin mormors namn i den: Benedicte Ulfsparre, gift med Öfverste Klingfelt, hon hade en sådan hel stor toilette uppsætning, som dotterdotteren då ännu egde i behåll«. — Och var är nu hela den övriga stora toilette uppsætningen? Min far har aldrig sagt något om att han vetat var de övriga toilett askarna blivit av. Det var synd att ej min farmors mormor Benedicte Ulfsparre de Tuxen, g. Rothe fick hela uppsætningen. Hon bar ju Benedicte Ulfsparres namn, och hade hon fått toilettuppsætningen, hade man nu antagligen vetat var den fanns. — Det är rätt att dosan numera tillhör mig och finns på Hildesborg.«.

H. B. S. H.

THOMAS SELBY
OG
ELEANOR TUITE

Langesø

Malet af Angelica Kauffmann 1774

Langesø

THOMAS SELBY

til Biddlestone

er født i York 20. April 1711 som Søn af THOMAS WILLIAM SELBY til Biddlestone og BARBARA PERCEHAY.

Ved Faderens Død i 1755 overtog han Familiens Stamgods Biddlestone i Northumberland, og her døde han 26. Maj 1787. Han blev begravet i Alwinton 31. Maj, og i Kirken er opsat en Mindeplade over ham, hvor Forkortelsen R.I.P. — Requiescat in Pace — viser hans Bekendelse til den romersk-katolske Kirke.

Thomas Selby var første Gang gift med MARY MEYNELL, der var Datter af ROGER MEYNELL til Kilwington. Ægteskabet, hvori der kun var en Datter, var formentlig af kort Varighed, idet Mary Meynell døde 21. April 1745. Hun blev begravet i St. Saviour's Church i York¹².

Anden Gang blev Thomas Selby gift i Twickenham 21. December 1751 med

ELEANOR TUIITE

der var født paa Montserrat i Vestindien 23. Juli 1732 og døde 27. April 1809 i Devonshire Street i London, hvor hun 6. Maj blev begravet paa St. Pancras Kirkegaard. Hun var Datter af Plantageejer NICHOLAS TUIITE og ANNE SKERRIT.

Miniaturer fra et Armbaad
Hos Kommandørinde von Lowzow

Det er ikke ret meget, der kan berettes om dette Ægtepar, og selvom der havde været større Lejlighed til Efterforskninger i engelske Arkiver, end Tilfældet har været, tør man vel anse det for tvivlsomt, om der havde været Mulighed for en egentlig Biografi af denne nord-engelske Godsejer.

Naar der trods alt kan meddeles noget, især til Belysning af Eleanor Tuites Liv i hendes Enkestand og om Børnene og deres Familier, skyldes dette den bevarede Brevsamling, hvorigennem der dog kastes saa meget Lys over Milieuet, at man kan danne sig Forestillinger om, hvorledes Livet har formet sig ogsaa i tidligere Led. En nærmere Omtale af den Selby'ske Brevsamling her og Gengivelsen af en Række af de mere karakteristiske eller oplysende Breve maa da bøde paa den Kortfattethed, hvormed de øvrige Aner i denne Gruppe vil blive behandlet.

I Sønnen Charles Joseph Selbys Biografi er de 24 Breve, Samlingen indeholder fra ham eller Birgitte Borre gengivet, men da Samlingen iøvrigt kun kort er omtalt (II Del, 1. Bind, Side 407 f. og 462—82), skal her gøres nærmere Rede for dens Indhold.

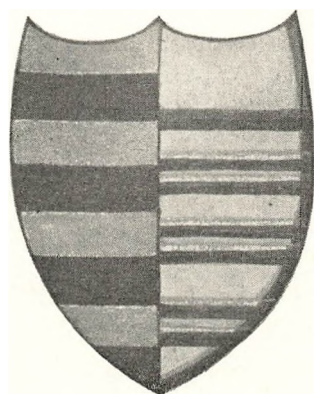
Brevene — ialt 346 Breve, Brevfragmenter og Koncepter — er i senere Tid, det vil sige i hvert Fald efter 1812^{12a} hæftet sammen og indbundet i 3 ens Bind i Kvartformat, forsynet med Skindryg og Hjørner. Bind 1 indeholder 97 Stykker, nemlig 38 fra NICHOLAS TUITE SELBY og 2 fra hans Hustru FRANCES WRIGHT, 49 fra THOMAS SELBY jun. og 6 fra hans Hustru CATHERINE HODSHON, samt 2 fra JOHN SELBY. Bind 2 rummer 121, nemlig 16 fra CHARLES JOSEPH SELBY, 8 fra BIRGITTE BORRE og 1 fra deres Søn CHARLES BORRE SELBY, 1 fra ROBERT og 95 fra JOHN SELBY. Bind 3 endelig har 128 Stykker, nemlig 67 fra ROBERT SELBY, 1 fra FRANCES WRIGHT, 26 fra Eleanor Tuites Søster ANN STAPLETON og 19 fra hendes Broder ROBERT TUITE, samt 15 Breve eller Koncepter til eller fra forskellige Brevskrivere uden for Familie kredsen.

Af Brevene er talrige udaterede eller mangelfuldt daterede, men for en stor Dels Vedkommende har det dog været muligt dels ved Hjælp af Poststempler, dels ud fra indre Kriterier i hvert Fald tilnærmelsesvis at bestemme Kronologien. Det store Flertal, nemlig 239 af ialt 308 daterede eller daterbare Breve er fra Aarene 1794—1797, 7 Breve, alle fra Robert Tuite, er fra 1784—1788 og nogle enkelte er fra 1798—1799, medens kun eet — fra en iøvrigt ikke identificeret Mrs. M. M. Prujean, er fra 1800.

Som det fremgaar heraf er Samlingen ingenlunde fuldstændig; alene i det bevarede Materiale er der givetvis Huller, og dette kan ikke skyldes nogen systematisk Kassation, dertil indeholder Samlingen for mange ganske ligegyldige Breve. Desuden maa der naturligvis en Gang have foreligget adskillige Breve baade fra de sidste 10 Aar af Eleanor Tuites Levetid og fra Tiden før 1794. Bemærkelsesværdigt er det ogsaa, at der slet ikke foreligger Breve fra Eleanor Tuites anden Søster WINIFRED MAC CARTHY, der dog stod i stadig Brevveksling baade med Ann Stapleton og med Robert Tuite, og man har næppe heller af Springet i Robert Tuites Breve fra 1788 til 1794 Lov til at slutte, at han overhovedet ikke har ladet høre fra sig i dette Tidsrum, selvom han ikke hørte til de flittigste Korrespondenter.

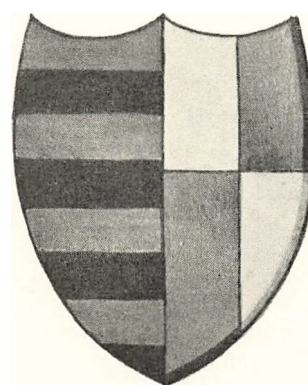
Af Brevenes Udskrifter fremgaar det, at Thomas Selby og Eleanor Tuite i Midten af 1780'erne boede i Douai, hvor de engelske Benediktinere havde deres berømte Klosterskole. Efter at Thomas Selby i 1787 var død — som nævnt hjemme paa Biddlestone — synes det som Eleanor Tuite, der til Stadighed boede sammen med den ugifte Steddatter MARY SELBY, har taget Ophold hos de engelske Benediktinernonner i Dunkerque, hvor hun i hvert Fald var i 1790; i 1792 boede hun hos Benediktinernonnerne i Nærheden af St. Gudule Kathedralen i Bruxelles, men i Slutningen af Aaret eller i Begyndelsen af 1793 flyttede de, sikkert paa Grund af de

uroelige Forhold under Revolutionskrigene, tilbage til England. 9. Maj 1793 boede Eleanor Tuite og Mary Selby i York hos Mr. Walker i Blake Street; de havde endnu ikke paa dette Tidspunkt truffet nogen endelig Bestemmelse om, hvor de vilde bo. Eleanor Tuite vilde gerne tilbage til Dunkerque, medens Robert Selby stærkt opfordrede hende til at flytte til London.

Selby-Meynell

Hun bestemte sig imidlertid sluttelig til at blive i York — uvist iøvrigt af hvilke Grunde; maaske kan det have spillet ind, at hun derved var i Nærheden af sin Søster Ann Stapleton, der boede paa Carlton. I September 1793 boede hun i Davy Gate hos Mr. Brown, og her var hendes Adresse endnu 27. Juli 1794, men 6. August samme Aar var hun flyttet til Petergate, og her slog hun sig til Ro, indtil hun sidst paa Sommeren 1799 endelig gav efter for Sønnernes stadige Opfordringer til hende om at tage Ophold i Lon-

Selby-Tuite

don. 7. August 1799 stiledede Ann Stapleton et Brev til hende til No. 7, Upper Brook Street i London, og samme Adresse findes paa et Brev af 3. Oktober, hvori Søsteren skriver: "I understand . . . that you have now determined to fix y[ou]r residence in London and for that purpose have taken a house in Cumberland Street". Her blev hun dog ikke boende ret længe; et Brev til hende af 12. August 1800 — det yngste i Samlingen — er adresseret til Bryanstone Square 38, og ved sin Død i 1809 boede hun i Devonshire Street.

Igennem alle Aarene foretog hun dog Rejser for at besøge sin Familie og sine Venner og Bekendte. I Februar 1788 var hun paa Besøg hos Robert Selby i London, i Januar—Marts 1793 boede hun hos Thomas Selby paa Chesters, i April—Maj samme Aar hos EDWARD MEYNELL paa Yarm og i Slutningen af Maj hos Ann Stapleton paa Carlton. I Maanederne Maj—Juli 1794 ses hun at have opholdt sig paa Lendall i Yorkshire, i 1795 besøgte hun i April sin Søn Nicholas Tuite Selby i London, i Juli var hun hos John Selby i Richmond og i November paa Carlton. I Maj 1796 var hun atter i London hos N. T. Selby, i August 1797 besøgte hun Thomas Selby paa Biddlestone, og saavel dette Aar som det følgende var hun paa Carlton.

Hvad Stilen i Brevene angaar skriver Sønnerne som oftest "my dearest (dear) mother", undtagen Charles Joseph Selby, der hyppigst anvender Formen "my dearest & most honoured mother" — og de underskriver sig enten med fuldt Navn (Thomas Selby, Robert Selby) eller med Initialer (N.T.S., J.S.) undtagen Charles Joseph, der normalt underskriver sig Charles. Hvad Svigerdøtrene angaar underskriver Birgitte Borre sig B. C. Selby, og Thomas Selbys Hustru skriver sig Catherine Selby, begge anvender "my dear mother" eller "my dearest mother" i Overskriften. N. T. Selbys Hustru derimod, der underskriver sig F. Selby, anvender den mere stive Tiltaleform "my dear Madam". Trods den til Tider overordentlig hjertelige Tone, der gaar gennem Brevene, er Omtalen af Brødre eller Svogre og Svigerinder dog ret konventionel. Brødrene omtaler vel som oftest hinanden med Anvendelse af Fornavnene eller med Forkortelser herfor: Tom, Nick eller Bob, medens Svigerinderne slet og ret kaldes Mrs. Tom, Mrs. Charles. Thomas Selby kaldes dog — vel som Familiens Overhovede — oftest slet og ret Mr. Selby eller "my brother Selby". Derimod kaldes John Selby i Omtale ofte med sit Kælenavn Jack og Mary Selby, der af alle Halvbrødrene kaldes "my dear sister", omtales oftere slet og ret som Polly. For Tanternes Vedkommende anvendes hyppigst Efternavnet "my aunt Mrs. Stapleton, my aunt Mac Carthy". Mændene omtaler deres Hustruer som my

wife eller nok saa hyppigt som Mrs. Charles osv., medens Kvinderne som Regel omtaler deres Mænd blot som Mr. Selby. Der kan givetvis ikke heraf udledes noget som helst om Forholdet inden for Familie kredsen, men som Bidrag til Belysning af Omgangsformerne skulde en saadan lille Oversigt ikke være uden Interesse.

Indholdsmæssigt giver Samlingen knapt saa meget, som man maaske kunde vente af et saa stort Antal Breve. Det hænger vel sammen med, at Brevene er samlede inden for et kortere Aaremaal, men er sikkert ogsaa et Udtryk for, at den historiske Interesse ved Privatbreve oftest vil være begrænset til et meget snævert Udvalg — har man nogle faa typiske Breve er det som Regel nok til i det store og hele at danne sig et Billede af de enkelte Personer og deres Forhold til hinanden.

Eleanor Tuite boede som nævnt efter Thomas Selbys Død til Stadighed sammen med hans Datter af første Ægteskab, den ugifte MARY SELBY, der først døde 1821¹³. Det var ikke tilfældigt, at de i Thomas Selbys sidste Aar boede i Douai, det katolske Englands Centrum paa Kontinentet, og efter hans Død tog Ophold i forskellige engelske Nonnekonventer, før de franske Revolutionstropper i Slutningen af 1792 besatte Belgien og derved tvang de engelske Katolikker til i stort Tal at søge tilbage til Moderlandet. Eleanor Tuite var præget af ved sin Fødsel at tilhøre en irsk og ved sit Giftermaal en engelsk katolsk Slægt, som havde hjemme i den engelske katolske Gentrys faste Borg — Northumberland. Man har et tydeligt Indtryk af, at netop hendes religiøse Indstilling har spillet en afgørende Rolle for hende, og hun har med det stærke Sammenhold, der fandtes mellem den hellige almindelige Kirkes Tilhængere i disse Kredse, og som Modsætningen til det protestantiske England kun kunde øge, følt sig knyttet til sine ligestillede. Skønt kun faa Breve er bevarede, er der dog nok til, at man kan se, at hun har staaet i stadig og livlig Forbindelse med sine klerikale Bekendtskaber, og intet spiller en større Rolle i Brevene fra Nicholas Tuite Selby og Robert Selby, naar de fortæller Nyheder, end Beretninger om, hvorledes det gik de forskellige Nonnebekendtskaber. Ikke mindst gælder dette naturligvis her i de første Aar af Revolutionskrigene, da Terroren var paa sine Højder, og da det Asyl, som Flandern havde været for engelsk katolsk Liv, blev forstyrret, og Englænderne maatte redde sig som de bedst kunde, eller hvad værre var, blev nægtet Tilladelse til at forlade Landet og i Stedet holdt under skarp Kontrol baade som Fremmede og som Overklasse, ofte under ydmygende eller direkte insulterende Former.

Om Eleanor Tuites Interesser her ud over giver Brevene ingen Oplysninger, ej heller kan det ses, hvorvidt hendes religiøse Følelser eller Forestillinger er gaaet ud over det rent konventionelle. Om Forholdet til hendes Børn faar man naturligvis noget mere at vide. Hun besøgte jævnligt, som det fremgaar af det ovenfor anførte, sine i England boende Børn, gerne for længere Tid ad Gangen, og de opfordrede hende meget ofte til at komme paa Besøg; i Danmark synes hun aldrig at have været. Dersom hun i særlig Grad har følt sig knyttet til et af sine Børn mere end til de andre, har det utvivlsomt været til John Selby, hvad der vel hænger sammen med, at han var ugift og som Gejstlig var i Stand til at tale med hende om de Bekymringer, hun kunde have, og havde de samme Interesser for, det samme Kendskab til de katolske Kredse som hun.

I Forretningssager var det især N. T. Selby, hun støttede sig til, han var den, der var bedst inde i hendes Affærer, ofte bedre end hun selv, og det var i hans Box i London, at hendes vigtigere Papirer, Testamente osv., var deponeret — de laa i en Pakke forsejlet med hendes Initialer og forsynet med Paaskriften: "Will & other papers belong[in]g to Mrs. Eleonora Selby 1. Decem. 1792"¹⁴. Det fremgaar dog af Eleanor Tuites Forhold til Broderen Robert og hans Pengesager og til den dermed i Forbindelse staaende Sag med THOMAS BRADSHAW,

som skal omtales nærmere andet Steds, at hun intet foretog sig af Betydning, før hun havde forelagt Sagen for saavel Thomas Selby som for de to Sønner i London, og disse tre Brødre drøftede ogsaa indbyrdes hendes Sager, før der blev foretaget noget Skridt. Hun selv synes ikke at have haft særlig Interesse for eller Evne til selvstændig Optræden paa saadanne Omraader, og hun gør undertiden Indtryk af at have været ret ubehjælpssom i økonomiske Sager, hvad der vel ikke kan undre med de Forudsætninger, der ligger i Opdragelsen.

Personlig synes hun ogsaa at have været temmelig fordringsløs — Sønnerne opfordrede hende hyppigere til dog at gøre sig Tilværelsen bekvem med de Midler, der stod til hendes Raadighed, og naar hun i den Bradshawske Sag — og ikke med Urette — har længtes efter at faa sine Penge, saa skyldtes dette sikkert mere hendes Ønske om derved at blive sat i Stand til at hjælpe sine Sønner, hvad enten disse nu trængte til en saadan Hjælp eller ej. Karakteristisk for hende er det sikkert ogsaa, at hun ikke boede hos sine Sønner i London uden at betale for sit Ophold og endog undertiden afholdt Udgifterne ved deres Rejse, naar de besøgte hende i York.

Ogsaa andre har hun gjort sig en Fornøjelse af at støtte, det gælder ikke mindst de Nonner, der berøvet det nødvendigeste kom som Flygtninge fra Nordfrankrig og Flandern, og da N. T. Selby i 1798 opfordrede hende til at yde Hjælp til Søstersønnen DENNIS MAC CARTHY, som i 8—10 Uger havde siddet i King's Bench Prison for Gæld, gik han ikke forgæves⁵.

Sin Tid i York har hun delt mellem sine Bekendte og sit Haandarbejde; utallige Ting har hun forarbejdet, broderede Veste til Sønnerne eller Kjoler og Skørter til Svigerdøtrene. Det var da ogsaa naturligt, at Robert Tuite henvendte sig til hende for at faa en ny Pung, da den han havde haft i 10 Aar var ved at være slidt op⁶. Det kan ogsaa nævnes, at Eleanor Tuite sendte sine Svigerdøtre Handsker, en Artikel som jo blev brugt meget; til John Selby lavede hun Pickles, hvad han, der var en stor Gourmet, satte megen Pris paa, og til London sendte hun "black pudding" eller Julegæs, som i 1796, da N. T. Selby i den Anledning havde sin Broder Robert og hans Kone samt Mr. Meynell til Middag⁷.

Sønnerne gjorde naturligvis Gengæld, naar der var Lejlighed til det — Handsker, The og Vin var yndede Gaver. I 1792 sendte Charles Selby hende nogle Anchovis, som formentlig var en ukendt Spise i England, siden han samtidig gav hende Anvisning paa, hvorledes denne Delikatesse skulde nydes. Han sørgede ved samme Lejlighed for noget ordentlig Vin til hende, dels fordi — som han udtrykker sig — "it makes a horse meal to eat without drinking", dels for at bevise, hvad han havde sagt til hende under et Besøg i Bruxelles, at Abbeden, som hun boede hos, ikke var vænnet til at drikke god Vin⁸. Under sit Englandsbesøg i 1797 forærede han paa en elegant Maade hende og Mary Selby to Dusin Handsker hver. Han skrev til hende, at han havde hørt, at de fine Limeric-Handsker eller tynde irske Skindhandsker, eller i hvert Fald en god Efterligning, kunde faas i York, vistnok et Sted i Blake Street, og bad hende paa hans Vegne bestille to Dusin i sin egen og to Dusin i Mary Selbys Størrelse, idet han tænkte sig, at disse Størrelser netop vilde passe for de Personer, for hvem Handskerne var bestemt⁹.

Familiens Medlemmer besørgede naturligvis ogsaa Kommissioner for hinanden — Charles Selby fik Broderen John til at sørge for en Ridehoppe til sig, og Moderen bad han skaffe sig et Kobbelt Hund. Familien i England skaffede ogsaa hinanden Tjenestefolk, Eleanor Tuite sørgede for Guvernanter til N. T. Selby, og han maatte til Gengæld i Ilden, naar hun skulde have en ny Tjener. Særlig heldig hermed var han vistnok i 1797, da det lykkedes ham at faa fat i en 36-aarig Irlænder, der skulde have 30 Guineas om Aaret paa egen Beklædning, men kun 18—20 Guineas, hvis han skulde bære Liberi, hvad han paa udtrykkeligt Forlangende

var villig til. Til hans øvrige Kvalifikationer kom det Fortrin, at han havde “the agreeable accent of his country in some degree”. Familien Tuite svigtede ikke sit irske Fædreland²⁰.

I sine Stuer i York samlede Eleanor Tuite naturligvis Billeder af sine Børn og Børnebørn. I 1796 var der Tale om et Maleri af N. T. Selbys Datter, den da 9-aarige Eleanor Selby. 5. Marts meddelte Sønnen sin Moder, at “the monkey’s picture” var parat til Afsendelse og vilde passe godt i hendes Dagligstue, da det var betydeligt større end Portrættet af Robert. Det varede imidlertid noget, før hun fik det — endnu 1. December samme Aar var det ikke kommet videre, men formentlig har hun faaet det til Jul. Maleren havde haft det for at retouchere noget paa det og havde ogsaa faaet det til at ligne godt, selvom Barnets Moder fandt, at det var “a little too old for her”.

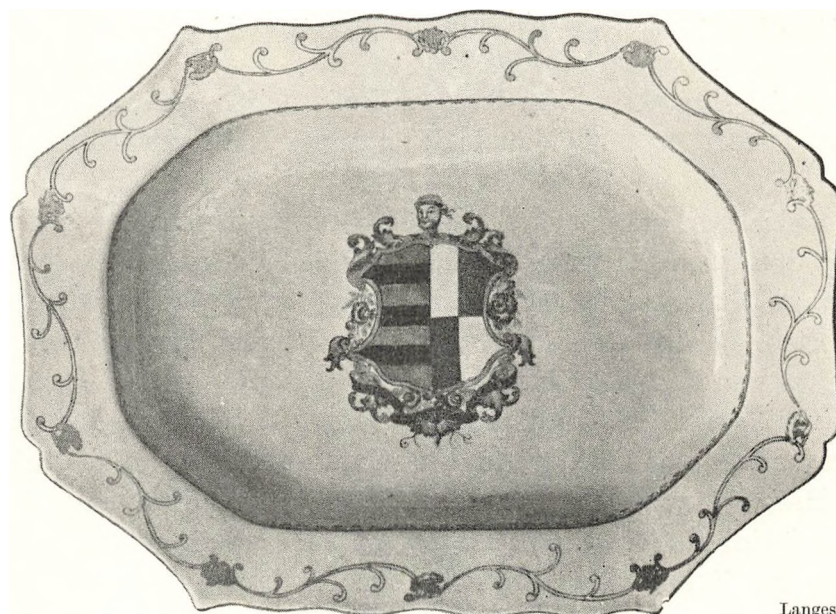
Ogsaa den danske Sønnedatter fik Eleanor Tuite Billede af, omend kun en Silhouette. I Juli 1795 skrev Birgitte Borre herom til Svigermoderen: “Young MAC EVOY left us some time ago . . . he promis’d Nelly to deliver you her silhouette, which she gave him for you”²¹.

Om Eleanor Tuites Helbredstilstand foreligger der ikke Oplysninger af Værdi; der er naturligvis i et saa stort Antal Breve hyppige Udtryk for Deltagelse i og Beklagelse af, at hun ikke har det saa godt, eller for Glæde over, at hun nu er rask igen, men noget reelt faar man ikke at vide. Hun havde til Huslæge en Dr. LAWSON, som synes at have været meget yndet af hele Familien, og til hvem der til Stadighed sendes hjertelige Hilsener.

Den ældste af Eleanor Tuites Sønner, THOMAS SELBY, der 1779 havde ægtet CATHERINE HODSHON, boede i flere Aar paa Chesters. Om han har haft noget med Biddlestone at gøre i Faderens Levetid kan ikke oplyses, men han har i hvert Fald som ældste Søn overtaget denne Besiddelse efter Faderens Død. Han blev dog endnu i nogle Aar boende paa Chesters, men besøgte jævnlig Stamgodset, hvis Avling utvivlsomt har været bortforpagtet. I 1794 ses det, at der er blevet anlagt en ny Have paa Biddlestone eller i hvert Fald foretaget en grundig Omlægning af den gamle²², men Aaret efter havde han besluttet sig til at bygge Huset om. Hvornaar denne Ombygning har fundet Sted fremgaar ikke med fuld Nøjagtighed af Brevene — den synes at have været i fuld Gang, da Thomas Selby 24. Oktober 1795 skrev, at han havde været paa Biddlestone “& found every thing going on as I could expect about the house”, og man har vel været i Gang med Indretningen, da han 12. Marts Aaret efter skrev om, hvorledes Haandværkerne arbejdede der oppe, og fortalte, at han nu havde besluttet sig til at opsætte Marmorkaminer i Soveværelserne. 17. April mente han, at det blev umuligt at komme til at flytte ind i Huset før 12. Maj, men det meste af Sommeren gik alligevel. I Juni Maaned var han paa Besøg i London, hvorfra han vilde rejse 22. Juni for at aflægge Visit paa Mapledurham og Buckland²³, og 26. Juli var han endnu paa Chesters og klagede over Haandværkernes Langsommelighed — intet Under, at han var “tired of building”. Endelig i August 1796 tog han med sin talrige Familie Ophold paa Slægtens gamle Hovedsæde, hvorfra han 26. August sendte sin Moder en Beskrivelse af, hvor komfortabelt de nu havde det — “we want for no thing to compleat our happiness but the pleasure of your company & that of my much loved sister”.

John Selby, der under et Besøg hos Broderen i Februar 1796 havde været med ham paa Biddlestone, kunde ikke tilstrækkeligt rose det. “It is I must own *as fine as if I myself had planned the whole*, even it is rather better”²⁴.

Avlingen paa Biddlestone var som nævnt sikkert bortforpagtet; selve Jordbruget spillede iøvrigt kun ringe Rolle, som det fremgaar af flere af Brevene, f. Eks. af et Thomas Selby sendte Moderen i Oktober 1795 fra et Inspektionsbesøg der oppe: “I went to Biddlestone the begin-

Langeso

ning of the week & found every thing going on as I could expect about the house, but alas, all the corn was not got in, as the bad weather set in, even before it was all out, but we do not rely upon those crops, sheep are our main anchor & God be praised they are doing well, they sold higher considerably than ever was known & wool bore a most extravagant price, & what is better do that it is likely to keep up”²⁵.

Med hans Overtagelse af Biddlestone var naturligvis forskellige Pengetransaktioner forbundet. Desværre er det ikke muligt paa det her foreliggende Materiale med Bestemthed at udtale sig om, hvad der har været fastsat i Ægtepagten og i det Testamente, som Thomas Selby d.æ. maa formodes at have efterladt sig, men det ses dog, at visse Arealer er blevet baandlagt til Fordel for Eleanor Tuite, ligesom der ogsaa maa have været bundet en Kapital for Mary Selby, og det ses ogsaa udtrykkeligt, at Biddlestone paa anden Maade har været behæftet. I Februar 1794 skrev Thomas Selby til sin Moder, at han havde faaet opsagt en Prioritet paa 6400 £ og nu havde skaffet disse Penge andetsteds; imidlertid var nogle af de Gaarde, som skulde stilles i Sikkerhed for det nye Laan, i Forvejen baandlagt til Fordel for Eleanor Tuite, og han maatte derfor bede hende give Afkald paa denne Baandlæggelse. Han forsikrede hende, at en saadan Løsgivelse ikke spillede nogen Rolle, idet hun stadig vilde have “above three thousand pounds per annum, which will remain subject by settlement to your jointure”²⁶. Han betalte hende i Terminerne Maj og November ialt 250 £ om Aaret, formentlig Renten af 5000 £, som altsaa maa formodes at være sikret hende i Enkepenge.

Om Thomas Selbys Liv paa Chesters og Biddlestone vides naturligvis ikke meget; han maa utvivlsomt have været beskæftiget en Del med Administrationen af sine Besiddelser og dyrkede ellers Jagt, baade i Moserne og Rævejagter med Hunde. Den stadigt voksende Børneflokk — der fødtes i det mindste 10 Børn i hans Ægteskab — har sat sit Præg paa Familielivet og endelig rejste de en Del, laa ved Badested i Hartlepool ude ved Nordsøen eller besøgte Familie og Venner rundt omkring. Til London kom Thomas Selby nødvendigvis ogsaa undertiden, men han forlod uden Beklagelse og snarest muligt “the scenes of hurry & bustle”²⁷. Med sin Familie besøgte han ogsaa jævnlige Moderen i York; saaledes takkede Catherine Hodshon 6. April 1795 “for the many affectionate & kind marks of your obliging attention to me whilst under your hospitable roof”, samtidig med at hun sendte Eleanor Tuite “four

loches of hair with the names of the children upon them as you was so good as to desire, I will send the other three next time I write”.

Om Børnenes Opdragelse skrives der ikke saa forførdelig meget, de fire ældste Drengene ses at have været paa Oscott, og en Tid havde de en fransk Abbed FROMELIN som Præceptor og Huskapellan²⁸.

Af Bekendtskabskredsen kan nævnes Familien MEYNELL paa Yarm, sikkert i nær Slægt med Thomas Selby d.æ.'s første Hustru, og med Familien af samme Navn paa North Kilwington, hvis Ejer ROGER MEYNELL var gift med Thomas Selby d.æ.'s Søster BARBARA SELBY. Hertil hører sikkert ogsaa den GEORGE MEYNELL, om hvem Thomas Selby 12. Marts 1796 skrev til Moderen, at han havde opgivet den gejstlige Stand, og som utvivlsomt er identisk med den Mr. Meynell, der i 1793 viede Robert Selby. Til Kredsen hørte ogsaa Familierne SALTMARSHES, SILVERTON paa Minster Acres og THROCKMORTON, af hvilken sidste GEORGE THROCKMORTON, Baronet, var ANN STAPLETON's Svigersøn. Endvidere maa nævnes Mrs. WIDDRINGTON paa Swinburne Castle, og den med hende beslægtede Familie RIDDLE. Fremdeles omtales Familien BLOUNT paa Mapledurham og Familien Dormer, af hvilken JAMES DORMER i 1796 var blevet udnævnt til “agent to the Duke of York & is coming to settle at Almwick. He succeeds a Mr. Selby, who was displaced (it is supposed) because his political sentiments differ'd from those of His Grace. This removal has occasion'd as much wonder & conversation as if Mr. Pitt himself has been dismissed”²⁹. Endvidere maa nævnes Familien TREVELYAN, der var protestantisk; det vakte derfor Glæde i Kredsen, da Mr. WALTER TREVELYAN i 1796 gik over til den katolske Kirke. “He kept it to himself till he came of age, but has now published his intention What would his poor mother have given to have seen this day, oh, it will add to her happiness even in Heaven. What a subject of joy to every friend of old Netherwitton”³⁰. At Walter Trevelyans Fader derimod var haardt angrebet af Sønnens Beslutning kan ikke undre³¹.

Endelig nævnes ogsaa Familien STRICKLAND, der ligesom Selby'erne var katolsk, og vistnok ogsaa havde Tilknytning til Kolonierne. 1795 meddelte Catherine Hodshon sin Svigermoder, at Mr. STRICKLAND til Sigeraygh var død i Vestindien. “He was unfortunately married to SALLY HUDSON, who was formerly maid to my aunt Charlotte & is now maid to Miss Petre, his friends know nothing of it. Lord Petre has been very kind to her on the occasion and has sent her to one of his country seats to recover her spirits”³², og nogle Dage senere skrev Thomas Selby selv om Kaptajn WILLIAM STRICKLAND's Død, i hvilken Anledning de i nogen Tid havde baaret Sørgeklæder — han var vistnok Onkel til Catherine Hodshon. Ogsaa han beretter om den næsten Thackeray'ske Situation med Giftermaalet. “It has now come out” — skrev han — “that just before he left England he married Sally Hudson, who was maid to the late CHARLOTTE STRICKLAND, she will in all probability succeed to the whole or a very considerable part of Charlotte's legacy of £ 500. His rev[eren]d uncle, the will adviser, might have saved himself much trouble if such a connection had been foreseen”³³. Ogsaa Robert Selby omtaler Strickland, der var Fætter til hans Hustru, og som døde paa San Domingo, hvor hans Regiment var garnisoneret³⁴.

CHARLOTTE STRICKLAND, der var død et Aars Tid i Forvejen, havde “left her whole fortune to Sir JOHN LAWSON & Mr. WILLIAM STRICKLAND, the priest, whether in trust for pious uses or not has not hitherto been ascertain'd. It is very hard upon her poor relations” — skrev Thomas Selby 27. April 1795. Den nævnte Sir John Lawson hørte til Slægtskredsen, ligesom det formentlig ogsaa har været Tilfældet med den ovenfor omtalte Læge. Thomas Selby d.æ.'s næst yngste Søster ELIZABETH var gift med JOHN LAWSON, 5. Søn af Sir JOHN LAWSON Bart. til Brough i Grevskabet York.

Kinesisk Porcelæn fra ca. 1751 med Thomas Selbys og Eleanor Tuites Vaabener.
Stammende fra Biddlestone.

Kruset findes nu på Steensgaard. Tallerkenen hos Hr. Ebbe Berner. Koppen paa Langeso.

Af andre Bekendte skal endnu nævnes GEORGE COLLINGWOOD paa Unthank, der døde pludseligt i 1796, og Familien FENWICK-CLENNELL paa Harbottle Castle, som var af Slægten Fenwick fra Earsdon og saaledes ret nær beslægtet med den danske Familie Fenwick. Thomas Selby omtaler Mr. Fenwick, der lige var kommet til Egnen, som “a very aimiable, sensible young man”, som vilde blive en behagelig Nabo, hvis saa nær en Nabo var noget ønskeligt, føjede han til³⁵ — vel som Udtryk for det “my house is my castle”, hvormed Englænderne normalt karakteriseres.

I London boede som nævnt to af de andre Sønner, den næstældste NICHOLAS TUIITE SELBY, der var opkaldt efter sin Morfader, og den yngste, ROBERT SELBY, der vel havde Navn efter Morbroderen. De var begge Forretningsmænd og har vistnok — ligesom Charles Joseph Selby i København — væsentligst drevet Kommissions- og Pengehandel. Nicholas Tuite Selby vides ogsaa at have handlet paa Vestindien, hvor han havde Plantager.

Nicholas Tuite Selby især var, som nævnt, Moderens faste Holdepunkt i Forretningssager. De Penge, som Thomas Selby aarlig skulde betale Moderen, 250 £, gik ligesom de 150 £ han aarligt betalte Halvsøsteren Mary Selby ind til Nicholas Tuite Selby, og det samme gjaldt ogsaa om de Ydelser, som Thomas Bradshaw svarede Eleanor Tuite. De sidste ses dog undertiden ogsaa at have passeret Robert Selby.

N. T. Selbys Breve handler derfor mest om Forretningssager, men et lille Billede giver de dog ogsaa af, hvorledes han om Sommeren rekreerede sig efter Forretningslivets Anstrengelser ved at ligge ved Badestedet Phaeton, hvor Sol og Vand havde en heldig Indvirkning paa hans eneste Barn, Datteren Eleanor^{35a}. I 1795 lejede de et Hus i Cheltenham med en smuk Have, som de delte med 2—3 andre Familier, hvor de tilbragte Tiden med Brøndkur, Spadsere- og Køreture, og hvor de mødte mange Bekendte^{35a}. I 1796 flyttede de ind paa Acton, som N. T. Selby til at begynde med vistnok havde lejet, men senere var Ejer af, og hvorfra han daglig tog ind til Forretningen i London³⁶.

Familien er ikke paa nævneværdig Maade Genstand for Omtale, og af Bemærkningerne om den fjernere Kreds er der kun Grund til at nævne, at Nicholas Tuite Selby i August 1796 omtaler “Aunt Catherine” og hendes Sygdom³⁷, og 12. April 1797 skriver han: “I am sincerely sorry to hear that we have lost our poor aunt Catherine, Mr. Meynell received the melancholy

account of her death yesterday; I know how much both you & my sister will be afflicted on this occasion". Det er utvivlsomt et Medlem af Familien Meynell, der her er Tale om.

En fremtrædende Rolle i disse Breve spiller ved Siden af Forretningssagerne de engelske Nonnekonventers Forhold, og takket være disse Udtalelser faar man et levende Indtryk af, hvor stor en Betydning Nordfrankrig og Nederlandene har haft i denne Forbindelse og hvilket Tab, det betød for de engelske Katolikker, at disse Egne blev ramt af Revolutionen og blev gjort til Slagmarker.

5. Februar 1794 kunde han glæde sin Moder med, at de engelske Kostgængere i Douai og St. Omer var i god Behold, men faa Maaneder efter skrev han, at alle Englændere nu havde forladt Liège³⁸, og 27. Juli berettede han, hvorledes hendes Venner fra Bruxelles nu havde forladt Belgien og havde slaaet sig ned i Winchester, ligesom Nonnerne fra Louvain, Gent, Brygge, Antwerpen, Hoogstraat og Lierre var flygtet til England. "It is impossible to imagine the miserable condition in w[hi]ch most of them arrived, but their piety will have reconciled them to every thing they have undergone, & they must consider themselves happy to have escaped from the countries, which have been already abandoned to impiety and cruelty. We can procure no further accounts of our poor friends from Douai & Dunkerque".

Et levende Billede af de ulykkelige Tilstande giver han i et Brev af 28. Februar 1795, hvori han fortæller om sit Møde med en Mr. SHARP, som Eleanor Tuite var bekendt med fra Dunkerque, og som havde fortalt ham, at Nonnerne fra Douai og Dunkerque nu opholdt sig i Grave-lines. Om Eleanor Tuites Bekendtskaber Mrs. PRUJEAN og Mrs. Sheldon kunde han fortælle, at de for nogle Uger siden "were in tolerable good health", men ellers i en frygtelig Forfatning "being only allowed 10 sols per. day in paper, w[hi]ch is not equivalent to *one penny* Engl[is]h". Klostret paa Place Dauphine i Dunkerque var blevet afbrændt. "Mr. PRUJEAN died at St. Omer about 2 m[on]th[s] ago, the English of the college & monks of Douai are all return'd thither from Douvens. GREG[OR]Y STAP[LETON] was gone to Paris in the hopes of procur[ing] liberty for the English to return to England", og Munkene i Paris havde det endnu værre. N. T. Selby havde lige modtaget et Brev fra deres Prior, PARKER, der skrev, "that after 14 m[on]th[s] imprisonm[en]t they are again at liberty, but excluded from their houses, that they have suffered exceedingly from the severity of the weather & the dearness of provisions & their circumstances are so reduced, that *their means for keeping breath in their bodies are not over abundant*". Bedre gik det med de engelske Nonner i Paris, som nu alle var samlede i Fossé St. Victor, og af hvilke de fleste var raske.

De i England bosatte Katolikker gjorde naturligvis, hvad der stod i deres Magt for at hjælpe; det er allerede omtalt, at Eleanor Tuite uden Tøven deltog i Støtten til dem, og 30 Januar 1799 skrev Robert Selby til hende: "The Liège nuns have begun to pass thro' town on their road to take possession of their new houses in Essex. Nick may claim great merit for his getting them such a capital situation".

At N. T. Selby med denne stærke Tilknytning til Klosterkredsene sendte sin Datter Eleanor til Liège Nonnerne i Essex, er ikke saa mærkeligt, skønt hun paa dette Tidspunkt, i 1798, ikke var mere end 11 Aar gammel³⁹.

Ogsaa i Robert Selbys Breve er Hovedtemaerne Forretningssager og katolske Forhold. 13. Juli 1796 fortalte han saaledes om FRANK BISHOP og Mr. HEBDEL, der lykkeligt var ankommet fra Dunkerque, hvor det kun med Møje var lykkedes "the Head of the Municipality" at forhindre, at de blev deporteret til Guyana, og i et udateret Brev skrev han om Forholdene i Douai: "the triars are very closely guarded, but a servant is allowed to come out & go in once

Holstenshuus

a day to procure them what is wanting, some of the inhabitants are very charitable to them, & they have received at one time a hundred crowns in charity, it is said the town will certainly surrender as soon as the armies appear”.

Hans Liv i London, hvor han i hele denne Periode boede i Argyll Street Nr. 3, adskilte sig ikke fra Broderens. Ogsaa han foretog Rejser rundt om i Landet for at besøge Vennerne, og om Sommeren laa han paa Landet i Paddington, $\frac{1}{2}$ Times Gang fra Kontoret i Argyll Street⁴⁰.

Foruden de specielt katolske Forhold holdt han ogsaa Moderen underrettet om, hvad der forefaldt af Nyheder i Kredsen og i Byen. Overfor Tanten, Mrs. Stapleton, var han meget hjælpsom, det var saaledes hvert Aar ham, der maatte sørge for at leje Hus til Familien Stapleton, naar den skulde paa det sædvanlige London-Ophold. Af de Nyheder, han i Tidens Løb havde at berette, kan der være Grund til at nævne hans Omtale af EDMOND BOURKES Giftermaal med Signora BUTINI, som ogsaa omtales af John Selby. BOURKE, der jo især er kendt som dansk Underhandler ved Kielerfreden, var Fætter til Eleanor Tuite og gift med Italienerinden MARIA ASSUNTA LEONIDA BUTINI. Han fortæller løst og fast om Familierne Stapleton og Mac Carthy og andre af Eleanor Tuites Slægtninge, saaledes nævner han en JAMES TUITE, der var Officer i Berwick Regimentet, og han omtaler ogsaa en Mrs. SKERRETT, der utvivlsomt er af samme Familie som Eleanor Tuites Moder Ann Skerret. Familierne Riddle og Blount, Strickland, Courtenay og Petre er ogsaa omtalt her, og 11. Maj 1797 beretter han, at “Mrs. ONSLOW (Miss PETRE that was) is brought to bed of a dead child”.

Det første Brev, som findes fra ham, er af 31. Januar 1793 og fortæller om hans forestaaende Bryllup med TERESA TALBOT; hun var Søster til den 15' Jarl af SHREWSBURY, og det var saaledes et anseligt Parti, han der havde gjort. Han fortæller, at de vil tilbringe Hvedebrødsdagene paa Shooter's Hill, der tilhørte Lord Shrewsbury, og i flere af de senere Breve er der naturligvis ogsaa Tale om Hustruens Familie — saaledes 21. April 1797 om Svogeren JOHN TALBOTS forestaaende Bryllup med “a Miss BEADINGFIELD, daughter to a Mr. BACON BEADINGFIELD, who lived some time since at York, he is a clergyman & his daughter is entitled to a *very small* fortune”. Brylluppet fandt Sted 4. Maj.

En betydelig større Interesse her har imidlertid Brevene fra Charles Joseph Selby, der allerede er omtalt nærmere, og fra JOHN SELBY, den fjerde af Sønnerne. Han førte hele sin Tid et meget omflakkende Liv. Sin Løbebane begyndte han i østrigsk Militærtjeneste — endnu i Breve fra Slutningen af 1790'erne omtaler han enkelte af sine Bekendte fra denne Periode — men ked af det fremmede Militærliv gik han snart over til det andet af de Omraader, hvortil

den katolske Gentrys yngre Sønner var henvist. Han slog sig ned hos Benediktinerne i Douai og gav sig til at studere Teologi, og Resten af hans Liv var da delt mellem den gejstlige Virksomhed og den Opdragergerning, for hvilken han i særlig Grad synes at have haft Talent. — Da Familien efter Thomas Selbys Død forlod Douai, blev han tilbage for at fortsætte det Opsyn, han skulde have med sin Brodersøn CHARLES BORRE SELBY (se II Del, 1. Bind Side 124 ff), der fra 1786 havde været anbragt i Klosterskolen der, og 1791 rejste de først til Liège og derefter til Bruxelles, hvortil John Selby vistnok vendte tilbage, efter at han i 1792 havde fulgt Brodersønnen til London. I 1794 forlod han Belgien og drog paa Visit i København, hvorfra han 24. Juni tilskrev Moderen om sin Ankomst. I Danmark blev han til 6. September, da han rejste til London, og i den følgende Tid var han i Besøg paa Chesters, indtil han i Slutningen af Aaret tog fast Ophold i Richmond, vistnok optaget af gejstlig Virksomhed og kun afbrudt af kortere Besøg paa Yarm hos Meynells, hos Stapletons paa Carlton, hos Thomas Selby paa Chesters og hos Moderen i York. Sine Rejser har han vistnok som Regel foretaget til Hest, saa meget af Officeren var der da blevet tilbage i ham. I Maj 1796 forlod han efter en Række Afskedsvisitter England og tog over London og Hamburg til København, hvorfra han i Juli 1796 drog ud paa den store Rejse, som skulde fuldende Charles Borre Selbys Uddannelse. Da den unge Selby blev ansat ved Legationen i Dresden, rejste John Selby, formentlig over København, tilbage til England. Om hans senere Skæbne giver de her foreliggende Breve naturligvis ingen Oplysninger, men det er bekendt, at han tilbragte sine sidste Aar i Danmark, hvor han døde i 1821 efterladende sit jordiske Gods til den saa højt værdsatte Brodersøn Charles Borre Selby.

Flertallet af John Selbys Breve er dels fra Richmond, dels fra Rejsen, og medens de sidste naturligvis er fulde af interessante Detailler, er de første kun Udtryk for, hvor jævnt og roligt hans Dage er skredet hen. Den Kreds af Bekendte, som de andre Breve indeholder Bemærkninger om, er naturligvis ogsaa omtalt her, men sjældnere, skønt han var inde i Kredsen saa vel som nogen. Om det er blevet til noget med Mrs. Stapletons Planer om at engagere ham som Huskapellan, saaledes som det et Sted ses at have været Hensigten⁴¹, er ikke klart, men det er lidet sandsynligt, lige saa lidt som han kan antages at være traadt i Tjeneste hos Nonnerne i Winchester, som det ogsaa var paa Tale⁴².

Heller ikke giver Brevene i særlig Grad Oplysninger om hans Følelsesliv; den gejstlige Mand er i Virkeligheden kun saare lidt fremtrædende, og Brevene beskæftiger sig sjældent med abstrakte Emner. En Bemærkning som: "I cannot help regretting the situation to which Mr. Bradshaws distress reduces you & yet I still more admire your generosity & goodness on the occasion, it well convinces me that not money but resolution & religion will suffice to render us happy in whatever circumstances we are placed"⁴³ hører til Sjældenhederne, og den behøvede han jo endelig ikke at være Præst for at skrive.

Hans Forhold til Brødrene synes at have været i sjælden Grad hjerteligt, og man saa ham med lige saa stor Glæde i London og paa Biddlestone som i København. I ganske særlig Grad synes han at have vundet Børnenes Hjerter, og han har i hvert Fald i Forholdet til den danske Familie haft en overordentlig god og gavnlig Indflydelse. Rørende som et utvivlsomt spontant Udtryk er den 8-aarige Nelly Selbys lille Brev til Farmoderen: "I hope you are well. I hope likewise that you will make uncle John soon come over, as I long very much to see him"⁴⁴. Onkel John har utvivlsomt været en opmærksom Tilskuer ved den lille Nellys Leg med det fine Dukkehus, og dertil kom, at han kunde mange spændende Ting, blandt andet var han en Mester i at lave Gaader, baade i Prosa og paa Vers, og en munter, spøgefuldstone synes at have været karakteristisk for ham.

Charles Joseph Selby erkendte udtrykkelig Broderens lykkelige Indflydelse paa hans Søn, og Thomas Selby gav Udtryk for sin Beklagelse af, at John rejste saa snart igen, naar han havde været paa Besøg — han havde taget sig uendelig meget af den lille RALPH, Thomas Selbys næstældste Søn⁴⁵.

Intet Under at John Selby følte Trang til at dele sig. “If I could divide myself — skrev han til Moderen — my love & heart should be with you, my affection with my brothers & sisters & my body should be employed where necessarily engaged by duty & promise”⁴⁶.

Den Sans for Humor, som hele Familien glimtvis lægger for Dagen, var maaske hos ingen mere udpræget end hos John Selby, hvor den var parret med en vis godmodig Ironi og en ikke ringe Portion Selvironi, som kunde faa ham til selv at drive Løjer med sin Svaghed for god Mad og sin Sans for gode Vine. Lige karakteristisk for John og for Charles Joseph Selby er den lille Bemærkning, som den sidste ledsagede de tidligere omtalte Anchovis med i 1792: “I have sent you by capt[ai]n Bordett to Ostende, which will be forwarded to you by the good widow de Bart, tho’ she died last June, two small cases, N° 1 contains two small kags of Norwegian Anchovies preserved in spices to serve for your collation in the convent, I hope you will find them good, at least I’m sure that Jack will” og den Humor, som indeholdes i følgende Notits: “the case N° 2 contains a china satin cloak wadded lined & trimmed with sable furr, it will keep you from freesing in the cold church this winter while praying in vain for success to the King of Prussia”, ligesom i Slutbemærkningen: “Pray let Miss van Laten taste the Anchovis & wine to be a judge of my taste & remembrance & keep me in heart till I become a widower”⁴⁷ — den var ogsaa John Selby i rigt Maal udstyret med. Hans Glæde ved god Mad afsløres ogsaa ved den Omhyggelighed, hvormed han ikke alene beskriver for Moderen, hvad han har faaet at spise ved forskellige Lejligheder, men endog aftegner Bordplaner, som viser — ikke hvorledes Gæsterne har siddet, men hvordan Retterne var placeret.

Han var tillige utvivlsomt i Besiddelse af en fin Sans for Naturens Skønhed og havde, som Brevene fra Rejsen viser, Øjnene aabne. Af hans Beskrivelse af Bækkeskov ser man, i hvilken Grad den yppige sydsjællandske Natur har betaget ham, og meget talende er hans Sans for “the very fine high grass”, som har vederkvæget hans Øje paa den endeløse sydrussiske Steppe. Hans Omtale af den besværlige Køretur ned gennem Sydrusland er forøvrigt i lige saa høj Grad et godt Eksempel paa hans glimrende Evne til at ridse et levende Billede op: “Now began the wild ways, imagine yourself a track of about 600 English miles without a single tree & often not a drop of water, a few miserable huts every 30 or 40 miles & large plains with very fine high grass & us driving always forwards, at nights stopping at the villages in our carriage till break of day & then driving forward again at as good a space as ever any English postillion drove”⁴⁸.

Af den største Værdi til Belysning af Charles Borre Selbys Ungdom er John Selbys Breve fra den store Rejse; paa en heldig Maade supplerer de den Beretning, som foreligger fra C. B. Selbys Haand og er lagt til Grund for Skildringen tidligere. I den Fylde af Detailler, som Brevene indeholder, foreligger der et Materiale til Belysning af den unge Mands Uddannelse,

Lille Tallerken

.Langes

som er ret sjældent. Her omtales indgaaende baade hans Fornøjelser og hans Undervisning, og glimtvis gives der ogsaa kulturhistorisk interessante Enkeltheder. Brevene viser en Udvikling, som fuldt ud gør det forstaaeligt, at den unge Mand foretrak et Liv i Diplomatiets Verden frem for de uendelige Talkolonner og tørre Konnossementer paa Faderens Kontor, og de viser tillige den unge Selbys Evne til at indsuge Kundskaber og en meget vaagen Intelligens, kort-sagt Billedet af en lovende Ungdom, som paa Baggrund af Charles Borre Selbys senere Virksomhed og reelt lidet betydende Indsats virker noget overraskende. Man faar Indtrykket af en tidligt modnet Aand, hvis Blomstring er ophørt lige saa hurtigt, fordi andre Egenskaber, ikke mindst den Sans for Petitesser, som gjorde at han blev stikkende fast i uvæsentlige Detailler, udvikledes stedse mere og krydsede og hængende disse oprindelig friske Anlæg. En Del af Forklaringen paa, hvorfor disse, som det synes, virkelig ikke helt almindelige Løfter ikke blev indfriet, ligger utvivlsomt ogsaa i, at diplomatisk Virksomhed som saadan faktisk ikke laa for hans Evner. Han besad i fuldt Maal to Forudsætninger for at drive det til noget paa dette Felt: en eminent Sprogsans, som gjorde det muligt for ham at bevæge sig med lige stor Lethed og Elegance paa tre Verdenssprog foruden Modersmaalet, og en meget udviklet *savoir vivre*, en Evne til at føre sig med den fornødne Lethed og Anstand i disse Cirkler, men disse rent ydre Betingelser kunde ikke opveje den Evne til praktisk Politik, som han fuldstændigt savnede. Han blev derfor ved sin Nøjagtighed og Grundighed indtil de mindste Detailler en udmærket Referent, men kom ikke til at spille nogen Rolle, hvor det drejede sig om reelt praktisk Diplomati.

Det er forbavsende lidt den store Brevsamling indeholder af almindelige politiske Udtalelser, men selvfølgelig findes der adskillige Bemærkninger, som tillader et lille Indblik i de herskende Stemninger, og som fortjener at omtales.

Englands indrepolitiske Forhold er mindst berørt i Brevene, hvad der formentlig hænger sammen med Familiens katolske Konfession og deraf følgende Isolation. WILLIAM PITT — Englands Førsteminister siden 1783 — omtales nogle enkelte Gange; saaledes fortæller Robert Selby i Maj 1795 Moderen, at Pitts Venner har en Indsamling i Gang for at hjælpe ham ud af hans Gæld, som er paa 70.000 £⁴⁹, men det hjalp vist ikke noget, for i Juli Aaret efter skrev han kort: "I hear Mr. Pitt can get no money"⁵⁰. Han omtaler ogsaa Urolighederne i London i Juli Maaned 1795⁵¹. Thomas Selby skrev i Januar 1798 om et forestaaende Vælgermøde i York, hvor man forsøgte at vælte Pitt. Selby ansaa det for givet, at Mr. Meynell og Mr. Scroope begge vilde deltage heri og giver et lille Indtryk af sin egen Indstilling, idet han tilføjer: "I understand they are taking a very active part in the measures that are proposed by the friends of Parliamentary Reform & who are eager to exclude every abuse & even remove every ground of abuse from the Executive Government. To mee these schemes appear perfectly chimerical & I believe there never has been a Government in this world but what was liable to abuses & which mankind are themselves corrupt I think without being a prophet one may foretell there never will nor can exist an incorrupt administration, at all events this is not the time to be squabbling about abstract ideas of perfection in Government, we had much better unite ourselves heart & hand to repell a common enemy & whose example ought to defer us for ever from aiming an ideal & unattainable perfection"⁵².

Mere Interesse knytter der sig naturligvis til de faa Bemærkninger af udenrigspolitisk Natur, navnlig hvor disse giver Udtryk for Følelser og Stemninger, som kan antages at have været fremherskende i større Dele af det engelske Folk. Revolutionskrigene i Frankrig er selvsagt Gang paa Gang Genstand for Omtale, blandt andet i Forbindelse med de engelske

Katolikkers Forhold, men om selve disse Begivenheder oplyser Brevene naturligvis intet, hvis Detailler ikke kendes fyldigere og nøjagtigere andet Steds fra. Man ser af disse Breve, som skildret i det foregaaende, hvorledes de engelske Katolikker i stedse stigende Tal maatte forlade Frankrig og tage Ophold i det Land, der ved Testakten nægtede dem Menneskerettigheder, men dog ellers lod dem leve i Fred, og man ser, at der er gaaet en stadigt voksende Strøm af Flygtninge fra Frankrig til Staterne og Canada. Frygten for en fransk Landgang i England kommer af og til frem, saaledes drager Robert Selby et Lettelsens Suk, da den franske Ekspedition til Irland var slaaet fuldkommen fejl⁵³. Irlands Skæbne følges selvsagt med den største Sympati i denne Kreds. Opstanden i Irland i 1798 var jo først og fremmest en katolsk Bevægelse, og det er intet Under, at Ann Stapleton i denne bevægede Tid kunde "think little about titles. Ireland — skrev hun — by all accounts is in a most critical situation & all those who have property there have every reason to trouble"⁵⁴.

John Selby skrev med stor Fortrøstning fra Konstantinopel i 1798 om de russiske og tyrkiske Krigsforberedelser og om "the good NELSON", der syv Uger før havde sejret ved Abukir. Han omtalte ogsaa BONAPARTES ulykkelige Stilling i Ægypten⁵⁵. Napoleon nævnes ogsaa andre Steder, saaledes beretter Robert Selby 1. Oktober 1798 et Rygte om hans Død: "I do not wish it — skrev han — but if he, the Directory & some millions of French were to take their departure from this world I should not cry my eyes out & might very easily be comforted for their loss", og den samme Stemning gav han Udtryk for i det nævnte Brev om den fejlslagne franske Landgangsekspedition til Irland, da han skrev om, at nogle af deres Skibe var blevet taget og andre var gaaet under med Mand og Mus, "what a shocking death, so many souls lost perhaps forever, to be sure, they were but Frenchmen w[hi]ch is some comfort"⁵³.

Det er et betegnende Udtryk for de Stemninger, der herskede overfor Danmark, naar den ellers saa fredsommelige John Selby i Anledning af Københavns Brand skrev følgende hjem: "Charles' house is in Xtianshaven not in Copenhagen, so that the great conflagration that has consumed half the town was on the other side of the water. Their arsenal is burnt down, not sorry for that, they clandestinely sold arms to the French. — Their artillery & ships unmanned — a dead dog wont bite, no harm in that, spare our money & not want so many guard ships on their costs, none the worse for that"⁵⁶.

Endnu vil det være rimeligt at give en kort Oversigt over de Begivenheder, som fandt Sted inden for det Tidsrum, Brevene spænder over, for saa vidt disse giver Oplysning herom. Den første Familiebegivenhed, der omtales, er tillige den for Eleanor Tuite mest indgribende og betydningsfulde, nemlig hendes Mands, Thomas Selbys Død i 1787. Begivenheden omtales i et Brev fra Robert Tuite til Søsteren, skrevet paa St. Croix 25. Februar 1788. Det hedder heri: "I wrote you as soon as I heard of the death of my ever dear & much honour'd Mr. Selby, who I make no doubt is much happier than even the most favour'd in this world, nor have I ever forget him in my praye, notwithstanding the poor opinion I have of them".

Den næste Begivenhed, der nævnes, er Robert Selbys Vielse til Teresa Talbot, som fandt Sted 4. Februar 1793, og hans Søn ROBERT JOSEPH SELBYS Fødsel 24. September 1795. Ann Stapleton gratulerede 13. Januar 1796 sin Søster til denne Begivenhed, der gav hende Anledning til at udtale, at "by the rapid increase in your family the Selbys can never want an heir, but if all the young ones are like those I saw, there cannot be too many of them" — en Udtalelse, som "the illustrious family" virkelig maa have følt sig smigret over.

Familien paa Biddlestone blev forøget med en Datter, det tiende Barn, 2. Marts 1798 — hun blev kaldt Mary efter Miss Mary Selby⁵⁷ og to Maaneder senere nedkom Teresa Talbot

med en Datter, som fik Navnet "Eleonora after her dear grandmother, tho' we shall not call her by it as there are already two in the family but as she was also christened Mary Teresa we shall hereafter pitch upon the one she is to go by"⁵⁸. Desværre blev der ingen Anledning for Robert Selby og hans Hustru til at kaste Lod herom, idet Barnet døde ikke to Uger efter⁵⁹. De to andre i Familien, der var opkaldt efter Eleanor Tuite var Charles Joseph Selbys Datter, der var født i 1785, og Nicholas Tuite Selbys Datter, født 1786.

Endnu skal det nævnes, at Ann Stapleton i Slutningen af Aaret 1795 mistede sin Datter ELEANOR STAPLETON — Tabet af hende gik hende naturligt nær til Hjerte, men mildnedes dog noget derved, at denne Datter var vanskabt og blev mere og mere hjælpeløs, "I therefore endeavour not to regret her happiness & bless Providence for having delivered her from such a state of pain & suffering"⁶⁰.

Hovedindtrykket af den her gennemgaaede omfattende Brevsamling, maa da blive det, at den indeholder et Utal af Smaatræk, som i sig selv lidet betydende dog kan udgøre Mosaikstykker nok til, at man deraf i grovere Træk kan danne sig et Billede af Kredsen, dens Medlemmers indbyrdes Forhold og dens ydre Betingelser, dels Gentryens socialt-økonomiske Position, dels den katolske Konfessions vitale Betydning — katolsk Gentry er da den Synsvinkel, hvorunder Kredsen maa betragtes, her er Forudsætningen for Bedømmelsen af dens Stilling.

Brevene viser desuden, hvad Forholdet mellem dens enkelte Medlemmer angaar, et i det store og hele hjerteligt og tillidsfuldt Forhold, betinget af Familiefølelse, ikke mindre end af Slægtsbevidsthed, omend der kan spores nogen Forskel, dersom man tager de enkelte Medlemmer hver for sig. Billedet af ELEANOR TUIITE maa nødvendigvis blive det svageste, alle Brevene er rettet til hende, kun en kort Skrivelse — som til Gengæld i lige Grad belyser hendes hjertelige Forhold til den Søn, til hvem den er skrevet, og hendes Ubehjælpssomhed i Livets praktiske Forhold, er bevaret fra hende. Hun har været forstaaende og deltagende, fordringsløs hvor det drejede sig om hende selv, hjælpsom hvor det gjaldt andre, til hvilke hun var knyttet ved Familie-, Venskabs- eller religiøse Baand, men upraktisk i økonomiske Spørgsmaal har hun været let at lede. De for en Moder og Bedstemoder naturlige Følelser har hun ikke savnet.

Sønnerne enes i eet: Ærbødighed og Hengivenhed overfor Moderen og den Halvsøster, som de alle betragtede fuldkommen som en Søster. I deres Forhold til hinanden stod de maaske knapt saa fast. JOHN SELBY staar midt i denne Kreds i det samme fortrolige, hjertelige Forhold til alle sine Brødre, med den samme Hengivenhed, som de paa deres Side alle nærede for ham. Dybere Tilknytningspunkter fandtes derimod vistnok ikke mellem nogen af de andre. Hver for sig havde de jo deres Familie og deres Arbejde at tage Vare paa. Varmest er Forholdet vistnok mellem NICHOLAS TUIITE SELBY og ROBERT SELBY, der sad i beslægtede Forretninger og begge i London — fjernest stod utvivlsomt disse to Brødre fra CHARLES JOSEPH SELBY, som jo tillige var bosat i et fremmed Land og levede under andre sociale Forudsætninger. Mere nøgtern og afvejende stod THOMAS SELBY midt imellem — han der igen som Ejer af Jordegodset var inde i et lidt afvigende Milieu, og som tillige som Stamgodsets Indehaver simpelthen var Mr. Selby.

Fælles for alle Brødrene er en levende Sans for Humor parret med et aabent Blik for andres Smaaskavanker, præget af en Ironi, som hos John Selby gaar over i Selvironi og saa godt som altid bevarer en vis Godmodighed, medens den hos de to Brødre i London, navnlig hos N. T. Selby, faar en lidt hvas og spottende Biklang. Fælles for dem alle er utvivlsomt ogsaa et noget iltert Temperament — svagest er dette vistnok hos John Selby, men heller ikke Thomas lod sig mere end en enkelt Gang henrive til at give bitre Stemninger Luft skriftligt, og dette var

endda overfor Charles Joseph Selby, hvem han ellers synes at have betragtet med adskillig mere Ligevægt end nogen af de andre Brødre — John Selby undtagen. Uberettiget var dette Udbrud ingenlunde, Charles Joseph lagde under sit Englandsophold i 1797 umiskendeligt en vis Ligeegyldighed for Dagen overfor Brødrene — de fire Maaneder han dette Aar tilbragte i sit Hjemland var saa absolut helliget dels hans egne, dels Robert Tuites Forretningssager paa den ene og hans Helbred og Kurophold paa den anden Side, at han fik meget lidt Tid tilovers til sin Familie og først sent naaede at besøge sin Moder i York. “Pray what is become of Charles”, spurgte Robert Selby Moderen Dagen før C. J. Selby forlod England⁶¹ “I cannot hear either of or from him”, og Dagen efter hans Afrejse fra Newcastle skrev Thomas Selby harmdirrende til Moderen: “He wrote me an apology on Tuesday for not coming to Biddleston, if after so long and distant a separation he could return home without seeing us, without reluctance whatever mortification it might be to me, yet I ought to regret it but little. Prosperity & grandeur however enviable & glaring too often intoxicate the mind of the chosen sons of fortune, but where they can change the affection of a brother into indifference & blunt our best feelings I hardly think them desirable”⁶².

Dette Temperament lægger ogsaa baade N. T. og Robert Selby for Dagen, og det var ogsaa dette, der fik Charles Joseph til at erklære, at hans Navn ikke for ingenting var Charles.

Det Modsætningsforhold, som undertiden mærkes mellem C. J. Selby og hans to Brødre i London, og som en enkelt Gang driver Brødrene saa vidt som at tilraade en Handling, der direkte vilde modarbejde C. J. Selbys Interesser — og saa vidt det skønnes juridisk velbegrundede Interesser — synes at have sin Rod i økonomiske Modsætninger. Der hentydes her til den andet Steds omtalte Sag med Mr. Bradshaw, hvis Ord synes at have indgydt Brødrene større Tillid end fortjent. Overfor dette staar Eleanor Tuites Ønske om at stille Charles Joseph paa lige Fod med hans Brødre med Hensyn til disse Pengesager, skønt han mindre end nogen anden trængte til Hjælp hjemmefra, og her overfor staar hans Afkald paa enhver Form for Ligestilling med Brødrene i Tillid til, at han med sine egne Evner nok skulde klare Situationen igennem, og nu 20 Aar senere med berettiget Stolthed over, at det var lykkedes.

Den hjerteligt fortrolige Tone genfindes i Eleanor Tuites Forhold til hendes Søskende Ann Stapleton og Robert Tuite. Vistnok kunde begge Søstre bringes til Fortvivelse over Robert Tuites Pengesager, der direkte og indirekte ogsaa berørte dem, vistnok kunde Ann Stapleton lægge en vis, man fristes til at sige Brutalitet for Dagen i Bedømmelsen af hans Adfærd, men inderst inde har man dog Indtrykket af, at de begge nærede de samme dybe Følelser baade indbyrdes og overfor ham, som han flere Gange gav saa smukke og personlige Udtryk for. “I have just received your very kind and affectionate letter of the 30th Aug.” — skrev han 13. September 1785 fra København — “I thank you a thousand times for it, indeed it is a great comfort to me. I am no longer capable of any pleasure but that of having the regard & affection of my family, without it I should be miserable indeed. Be assured I always felt for you much more than for myself”, og paa samme Maade skriver han i 1794 efter at være vendt hjem fra St. Croix, hvorledes Skibet laa for Vindstille paa Wells Bank, “what is about fifty miles from Hull; my thoughts were constantly at York and Carlton, judge of my mortification to know myself so near without a possibility of seeing you”⁶³. Hans Haab om at opnaa dette bristede som saa mange af denne Mands Haab. En Kæmpeformue havde han arvet, og i Løbet af ti Aar eller mindre sad han i de mest trykkende Omstændigheder, som vel tildels maa skyldes hans egen Mangel paa Evne til at administrere en saadan Formue, men utvivlsomt ogsaa tillige er foraarsaget af de gentagne Misvækstaar i Vestindien og de deraf følgende Bankerotter. Sangviniker var og blev han imidlertid trods alle bristende Illusioner og al legemlig Nedbrudthed.

Karakteristisk for hele Brevsamlingen er ellers den Mangel paa følelsesbetonede Udtryk, som maa være begrundet i en særlig engelsk Tænke- og Væremaade, modsat som den er Kontinentets Udtryksform i denne Følelsernes Tidsalder. Naturligvis findes enkelte Udbrud, men i Hovedtrækkene afdækker Brevene en Adfærd, som vilde være utænkkelig i Samtidens Danmark. Bryllupper fejres, Børn kommer til Verden, og Mennesker dør, uden at de nærmeste er til Stede, og omtales i Brevene saa at sige uden følelsesbetonede Kommentarer. Breve som Robert Selbys og Ann Stapletons Meddelelser om Tabet af deres Børn giver næsten kun modstræbende Udtryk for den Smerte, de har følt, og et saa hjerteligt, muntert og spøgefuldt Brev, som det hvori Thomas Selby gratulerede sin yngste Broder til hans Giftermaal, er aldeles enestaaende⁶⁴. Det manglede ikke paa bunden Varme, og Følelserne faar vel det smukkeste Udtryk i et Brev fra Thomas Selby til Moderen, hvori det hedder: "Were I to attempt to return thanks to my dearest mother & sister for all the affectionate kindnesses we experienced under your hospitable roof, I certainly should fail for want of words to express my feelings & those of my wife, because it is impossible to say how happy we were in your society & I assure you nothing could equal the pleasure we then enjoy'd but the pain & regret of parting, & I verily believe that if we had not had *nine* reasons to press our return to North[umberlan]d God only knows when you would have got rid of us"⁶⁵.

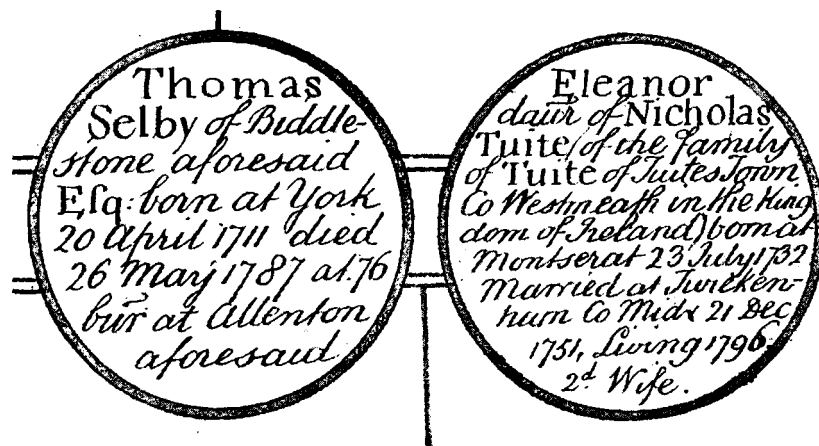

Sølvske

•E. S.• betyder sandsynligvis Eleanor Selby (f. Tuite, f. 1732 † 1809).

•Ellen• betyder Ellen Fønss (f. 1876 † 1949).

Hos Kommandørinde M. A. von Lowzow

Fra den Selbyske Stamtavle, udført i London 1796

Hos Lensgreve Jon Bille Brahe Selby

Thomas Selby og Eleanor Tuite havde følgende 7 Børn:

1. THOMAS SELBY til Biddlestone, * London (Great Marlborough Street) 16. Januar 1753, døbt Lincoln's Inn Fields samme Dag, † 15. Maj 1816.
 ~ Thornton Steward 1779 med CATHERINE HODSHON (F: RALPH HODSHON til Lintz, county Durham), * ca. 1761, † 1826.
 Ægteparrets ældste Søn THOMAS SELBY (1780—1818) døde ugift, og Biddlestone arvedes derefter af den næstældste Søn WALTER SELBY, hvis Sønesøn WALTER ARTHUR SELBY 1918 solgte Godset.
2. NICHOLAS TUITE SELBY, * Bishop Burton, county York 3. Marts 1754, døbt samme Dag, † paa Acton i Maj 1834.
 ~ 1° med TERESA COPPINGER (F: JOSEPH COPPINGER of Cork, Ireland), * 1763, † paa Biddlestone 12. November 1781, begr. i Alwinton.
 ~ 2° St. George, Hannover Square, London, i September 1786 med FRANCES WRIGHT (F: ANTHONY WRIGHT of Wheelside).
 ~ 3° med FRANCES WALMESLEY (F: THOMAS WALMESLEY of Sholley, county Lancaster).
3. CHARLES JOSEPH Baron SELBY til Bækkeskov (1796—1805), Sparresholm med Raadegaard (1799—1804), Ourupgaard (1809) og Gùldenstein (1818) —, * Poland Street, London, 24. Oktober 1755, døbt Lincoln's Inn Fields samme Dag, † paa Gùldenstein 15. Marts 1823, begravet i Mùhlenholtz ved Gùldenstein.
 Grosserer i København, Kammerherre, Generalkrigskommissær.
 ~ 1° København, Vor Frelzers K., 26. November 1777 med BIRGITTE KIRSTINE BORRE (F: Etatsraad, Grosserer PETER BORRE og SOPHIA AAGAARD), * København 22. Februar 1757, døbt Vor Frelzers K. 26. Februar, † København 1. Juni 1809, begravet Assistens Kgd. 6. Juni fra Garnisons K.
 Se 16/13 og 16/14.
 ~ 2° Gùldenstein, Hahnsùhn Sogn 11. September 1811 med ANNA ERNESTINE (NANCY) Baronesse BROCKDORFF til Gùldenstein (F: Kammerherre HANS SCHACK Baron BROCKDORFF og FREDERIKKE ANNA SOPHIE SCHACK), * Klein Nordsee, Flemhude Sogn, 22. Marts 1767, † Gùldenstein 4. September 1818, begr. i Mùhlenholtz ved

Güldenstein. (Hun ~ 1° 16. April 1790 med CAI RANTZAU til Gaarz og Güldenstein, 1726—1792).

4. JOHN SELBY, * Grantham, Com.Lin., 20. April 1757, døbt samme Dag, † Frederiksberg ved København 20. Maj 1821.

Gejstlig.

5. ANNE-MARY SELBY, * 27. Oktober 1758, † 9. Marts 1759.

6. ROBERT SELBY, * Eastwell, Com.Lin., 21. August 1760, døbt samme Dag, † Husbands Bosworth 15. Oktober 1837.

~ St. George, Hannover Square, London, 4. Februar 1793 med TERESA TALBOT (F: CHARLES TALBOT), † 1. Januar 1823.

7. ANNE-MARY SELBY, * 11. Oktober 1761, døbt samme Dag, † Toulouse, Frankrig, 1775.

Af første Ægteskab med Mary Meynell havde Thomas Selby Datteren:

- A. MARY SELBY, * 23. Februar 1740, † 1821.

Mrs. Eleanor Selby
The Selby's Esq.
Bridlepton, Arundel
Northumberland

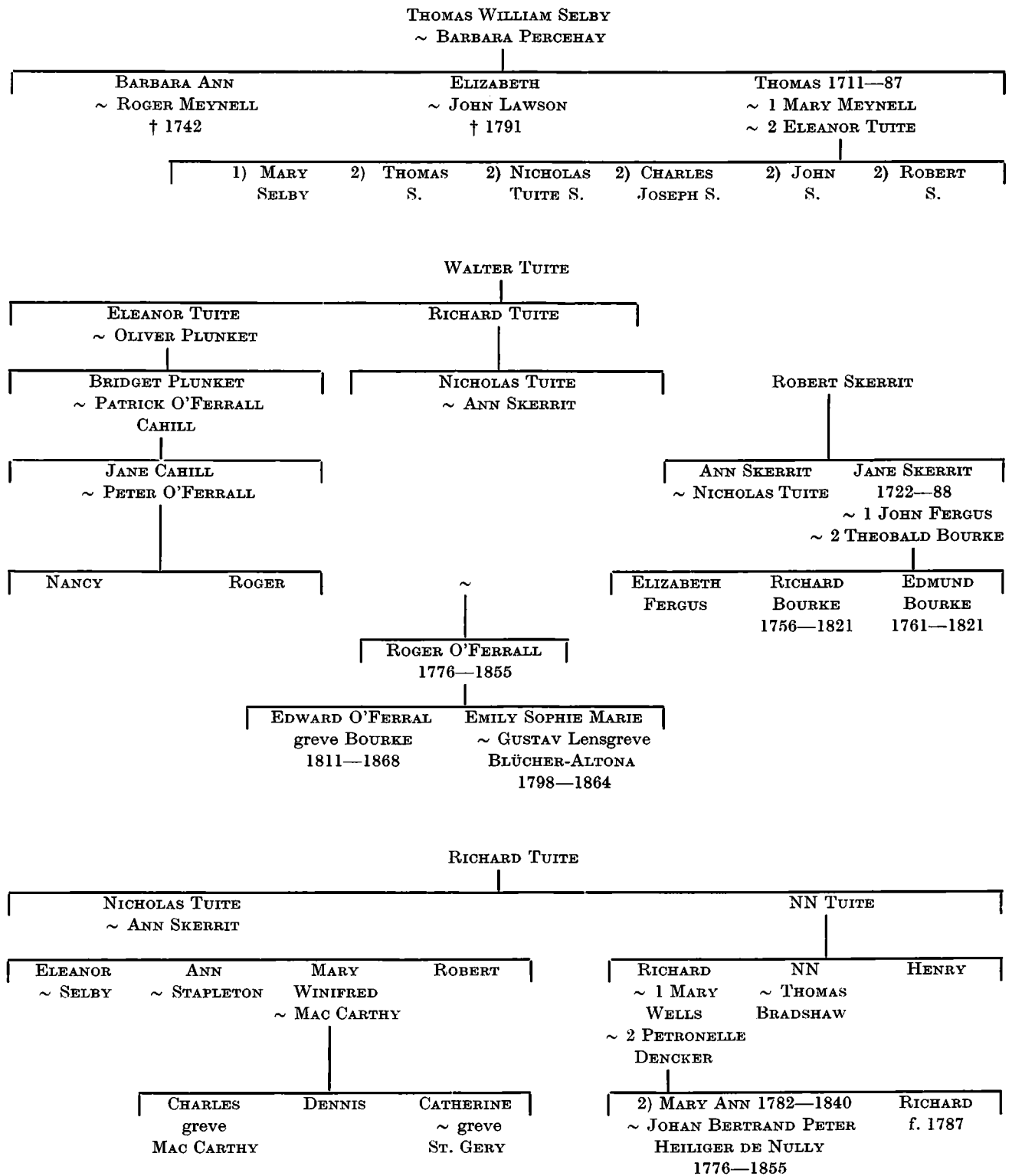
Udskrift paa Brev, dateret Carlton 4th August 1797, fra Charles Joseph Selby.

BREVE TIL ELEANOR TUITE

Den Selby'ske Brevsamling, indbundet i 3 Bind, blev i 1936 af Miss Henrietta Selby, Dublin, udlånt til Benyttelse i nærværende Arbejde. Der er dels i II. Del, 1. Bind, Side 407f., dels her Side 48 gjort Rede for Samlingens Ordning, Indhold og fragmentariske Karakter. Medens Brevene fra Charles Joseph Selby og hans Hustru er gengivet i det nævnte 1. Bind Side 462—82, bringes i det følgende Uddrag af Breve fra de i England fastboende Sønner, Thomas, Nicholas Tuite og Robert Selby, fra Sønnen John Selby og fra Søsteren Mrs. Ann Stapleton. Breve fra Broderen Robert Tuite vil blive meddelt i Forbindelse med Omtalen af deres Forældre Nicholas Tuite og Ann Skerrit.

Omstaaende bringes Oversigter over Slægtskabsforholdet mellem de i Brevuddragene hyppigere nævnte Personer med særlig Hensyntagen til deres Interesse for dansk Genealogi.

OVERSIGTER SELBY—TUIE—SKERRIT—BOURKE

I
BREVE FRA SØNNERNE I ENGLAND

1.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Thursday 31 Jan.y. 1793.

My dearest mother,

I wrote about a month since to my sister (who has, I suppose, lost the use of her fingers) & desired her to inform you that as soon as the happy day was fixed, I should not fail to inform you, I have at last got rid of my workmen & on Monday next we are to be married, Mr. Meynell will perform the *catholic* part of the ceremony on Sunday evening in Henrietta Street, Covent Garden, we propose to spend a week at Lord Shrewsbury's house at Shooter's Hill wch. he has ordered to be prepared for our reception.

Mr. John Stapleton was married last Monday to Miss Clavering & the happy pair are set out for Clintz, the bridegroom frequently complained of the trouble attending marriage & told his brother that had he known how great it was he should never have ventured & would certainly never repeat the ceremony.

2.

THOMAS SELBY TIL ROBERT SELBY

Chesters, 28 Feb.y 1793.

What in the name of Heaven were you thinking about when you wrote your last letter? what could be pleasing subject of your reverie when you dated your letter the 16 JUNE 1793? A *honey moon* will, I know, produce wonderfull effects and this is not the first time that the *sweet* planet has metamorphosed the seasons and liberally granted the pleasure & comforts of a summer or mild spring in the depth of winter, but here is a compleat change. In the month of February, in the midst of storms of wind &c. &c. we find ourselves at the summer solstices. Amazing! wonderfull! allons, badinage à part. I am willing to believe you were meditating on the happiness of the marriage state & as I take the opportunity of your blunder to offer you my wishes that you & ma chère sœur may long live to enjoy the comfort that your union can afford.

3.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 30 March 1793.

. I went with Charles on Tuesday last to Brentwood where I delivered him safe into the hands of Mr. Belfour, who is to take care of him. He parted in tolerable good spirits & has since wrote to me that he was detained at Harwich by contrary winds & very blowing weather, it is a pitty his father takes him home so soon for as matters in the Low Countries seem to be returning to their old method, he might have gone back to College for two or three years wch. would have been of great service to him.

Mrs. Skerrett is yet in town. I understand she has declined the offer of going to York. James Tuite that was in Berwick regiment is here, with his plans or with what he is doing I am totally unacquainted, but he seems to be at least très derangé in his brain if not quite mad. I consulted Maul about Charles's ears, he seemed to think his deafness was only owing to cold & would conquer him.

4.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Wednesday (15. Januar 1794, Poststp: ^{JY} 16 94).

. The nuns from Louvain are not yet arrived tho' hourly expected & I hope my dear mother will not be angry with me for mentioning that I do not think Mrs. Meade will stand[?] in need of her kind present, as her brother & sister have it in their power to procure her every thing she wants, particular the former as he lives at little or no expense. I shall therefore defer delivering your & my sister's lre. [= letter], till I hear from you, as it w[oul]d be best to deliver them both together if you should still wish to make the present to Mrs. M.

Mrs. Tancred & her nuns set out on Saturday next for Winchester, where Mr. Douglas has ceded them a house. Lady Tancred is in the country, but has wrote very kindly to them desiring them to use her house in Somerset street, she has sent them £ 50 & promised to apply to Mr. Smith & her brother in law Mr. Scott for them.

Mrs. Moore from Bruges is with a part of her community at Mr. Wright's, the others are dispersed among their friends, they are, I believe, to go to Puddington. The Austins from Louvain are to be placed at the Convent at Hammersmith.

The Teresians from Hoogstraat are at Mrs. Baylays school at Hammersmith, those from Antwerp are in Orchard Street, these two last have scarce a rag to put on, & I hear have nothing to purchase necessaries with. Mrs. Cary who is in town sent the latter a dinner on Sunday, some caps & bonnetts. The Dominicans from Bornheim are arrived. Old Mrs. Stapleton is come over with the Bruxelles nuns, but Mrs. Piggot w[oul]d not stir.

Mrs. Arden is also arrived with some other ladies, several came over with Mr. Dickinson, who has given or rather lent them a house in Lancashire. Miss Bedingfield stays at Ghent as does also Miss Clifton.

I wrote to Mr. Bradshaw last week requesting to know what success he has met in his last application to Denmark & as I told him that I was preparing to set out soon for York I hope he will shortly answer my letter.

The nuns from Liège are coming over, those from the Princenhoff have taken a house at or near Delft. Government has permitted all the things belonging to the religious houses to be entered free from duty, they have all brought away their Church stuff. I have heard the Duke of Gloucester supported the petition for this indulgence with this interest.

Wat. Smythe has, it is said, been guillotined at Nancy, his fa[ther] credit the report. Mrs. Fitzherbert, the world says, & the Prince hav[e] quarrelled & are parted.

5.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Chesters 8 Feb.y 1794.

My dearest mother,

Mr. Monro last summer called in the £ 6.400 which was borrowed from his trustees some years ago, and after some disappointment & various difficulties I have got a person to advance the necessary money for paying him off, but unfortunately when every thing seem'd drawing to speedy termination an objection was made to the title on account of these farms being included in the estates liable to your jointure, and last post I received a letter from Messrs. Withams who are my sollicitors, that the party will not positively[sic.] accept the mortgage unless you will release *those farms* from your jointure. This circumstance occasions my present application to request your concurrence, which indeed, my dear mother, I would not ask unless I was certain it would neither be the cause of any injury to your interest nor give you the least trouble, for if you should consent to release these farms from the security of your jointure, you will still have above three thousand pounds per annum, which will remain subject by settlement to your jointure so that a more than ample security will still be in your power to preclude any defalcation in the payment of your jointure.

6.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

(Tilføjeelse paa et Brev fra hans Hustru) dat. Chesters March 17, 1794.

My dearest mother,

Charles has provided for the £ 1000 in the most handsome & affectionate manner. Every thing is settled about the mortgage business in London & the deeds are to be at Chesters this week when I shall immediately forward them for your signature.

7.

NICHOLAS TUIITE SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 4 May 1794.

. I do not hear, that Nancy Ferrall made any sort of will, her brother will of course inherit 2/3ds of her property & her sister 1/3d by the laws of Denmark.

8.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Chesters, 25 May 1794.

.....

It will be very proper for you to write to Mr. Bradshaw on the subject of your annuity & the arrears, nor do I apprehend that any material inconvenience to my brother Charles likely to ensue. It is but just to Mr. B. as well as to all parties that these accounts sh[oul]d be made clear & settled and as it is more than probable, that Mr. B.'s debt to you should considerably exceed the demand he may have upon Charles. This part he ought to put into some state of liquidation and certainly that my br. Charles being in arrear to him is no excuse why he has left the whole of your annuity unpaid. As soon as it be ascertain'd how much Charles is indebted to Mr. B. I do think some reasonable plan may easily be devised for a satisfactory arrangement of these matters & some thing done to secure at least the future payment of your annuity. As to the arrears, if you continue your kind intention of assisting Charles he and Mr. B. with your approbation may agree together about fixing the periods for drawing & accepting the necessary bills and thus this business will be put in a way of happy termination.

9.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

Thursday 7. Aug. 1794.

..... I hear Mr. Tuite was to sail from Ste. Croix the 19th of June for Copenhagen, so that we may daily expect news of his having got into the channel, as Dick Tuite who comes in the same vessel proposes to land in England.

10.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

Cheltenham, Friday 8 Aug. [1794].

..... I will on my return to London use some further endeavour towards procuring you a paym[en]t from Mr. Bradshaw, & will consider what measures may appear most adviseable to pursue; I find that my uncle is actually on his voyage to Europe having sailed in a Danish ship from Ste. Croix on the 19 June. I expect by every post to be informed of his arrival in the Channel on his way to Denmark & I have great hopes that his interference may be more effectual in procuring you justice than any other measure hitherto adopted.

11.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Chesters, 23 Decr. 1794.

..... I had a letter on Friday from Robert. He says he & Nick had had frequent conversation with Mr. Bradshaw on the subject of your money, but that as usual without success. He continue to lay the blame on my brother Charles, but I cannot see the reasonableness of such excuse, because you are not to look to Charles, but to Mr. Bradshaw for the annuity & such arrears as are due. If Bradshaw be dissatisfied with Charles's conduct he has plenty of means to do himself & us justice & he is bound by every law to pay what is so justly due.

12.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 28 Feby. 95.

My dearest mother,

I am much obliged to you for your kind letter of 19th curr.t & am happy to find by it, as well as by your letter by Mr. Walker to Robert, that you are so much recovered from your late indisposition & also that my brother was so much better, I hope the continuance of the severe weather will not affect any of you. It has been much felt here & scarcely any family has escaped, we have had it by turns in Cumberland Place, but our dear little girl has had but a very slight cold, wch. she got rid of within a very few days. We promise ourselves the happiness of seeing you in York in the course of the spring or summer, but cannot yet determine upon the time, not being sufficiently master of myself to be able to regulate my excursions. It is also possible, that my uncle may determine upon coming over respecting some arrangement of his affairs, in which case I should be sorry to be absent whilst he was in London, and I might also be of some service to him, I am sincerely sensible of the hardship you experience in so cruel a detention of your annuity; I saw

Mr. Bradshaw when last in London & had some conversation with him on the subject, but his health was so bad, that I could not pretend to say more to him than I did; they dined with us, & he was obliged to drink his glass of wine with both his hands to raise it to his mouth, he assured me, that he had not rec[eive]d more than was barely sufficient for his maintenance & his expenses wch appear as moderate as possible; I do not think there is any possibility in compelling him by law in this country to the payment of a debt for wch. he is not personally liable and which is charged upon his estates in a foreign country, & were it possible to attack him here, I am persuaded you would not do it when convinced that it is out of his power to procure the money for you, he assured me that this matter affected his health more than any other circumstance, and as to refering you to Charles, he has never proposed it, otherwise, than the only method or ressource which occurs under his present circumstances. But it can be of no use for me to repeat what I have so often written on that subject and whilst my sentiments continue unaltered, I should wish, for the reason wch. I have given you so candidly, to decline interfering for the present, though I should be happy to consult, or to cooperate with my brother in any measures wch. may be likely to procure you justice. . . . The paper wch. you enquire about, I apprehend to be an *acknowledged account signed by Mr. Bradshaw* previously to his departure for the West Indies & that paper I am fully persuaded is contained in a parcell deposited in our vault wch. I will send you by the first safe opportunity; it is sealed with your cyphers & written upon it "will & other papers belong[ing] to Mrs. Eleonora Selby 1 Decem. 1792" you have a copy of the acknowledged acc[oun]t in your book, when the balance was struck of about £ 2000 in your favour. Mr. Bradshaw would not have given you his bond for the amount, as it would have rendered him personally answerable for it, but his acknowledgm[en]t of the balance ascertained, that so much was due to you from the estate upon wch. it is charged.

I must now proceed to give you some account respect[ing] your poor friends of Dunkerque & Douay. I have just seen Mr. Sharp who left Dunkerque last saturday & who says he is known to you, having resided there for many years past, the Ladies from the 2 convents are at Gravelines, Mrs. Prujean, Mrs. Sheldon & many of the others were in tolerable good health a few weeks ago, but in great misery & distress, being only allowed 10 sols pr. day in paper, wch. he says is not equivalent to *one penny* Engl[is]h, but he returns in about three weeks & assures me, that he shall be able to deliver them either money, credit, or letters wch. their friends may send by him. The convent upon the place Dauphine has been entirely burnt down. Mr. Prujean died at St. Omer about 2 m[onth]s ago, the English of the college & monks of Douay are all returnd thither from Doulens. Greg[or]y Stap[leto]n was gone to Paris in the hopes of procur[ing] liberty for the English to return to England. Mr. Sharp was with them when at Arras & Doulens & gives a most affecting account of their situation whilst at Arras. Mr. Sharrock was tolerably well whilst at Doulens & is returned with the others to Douay. I also recieved a letter yesterday from Mr. Parker, the Prior of the monks at Paris dated the 24 Jan[ua]ry in wch. he mentions that after 14 mo[n]th[s] imprisonm[en]t they are again at liberty, but excluded from their houses, that they have suffered exceedingly from the severity of the weather & the dearness of provisions, & their circumstances are so reduced, that *their means for keeping breath in their bodies are not over abundant*. The English Dames at Paris are all united at the Fossé St. Victor & are most of them in good health.

Robert has this instant called & desires me to say, he will write soon; he unites with my wife & me in every kind & affect[iona]te expression to you & my sister as also to Mr. & Mrs. Tom & in best comp[li]ment[s] to all friends. I have been very much hurried of late or should have written. It is snowing very fast all this morn[ing]. I have annexed a partic[ula]r statement of your & my sister's account by Robert's desire.

13.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Chesters 23 March 1795.

My very dear mother,

We reached home on saturday evening as intended, & had the satisfaction of finding all our little tribe in excellent health & charming spirits, tho' some of them had been very roughly handled by the illness which was stirring here as well as at York tho' to all appearance with far less virulence, Tom in particular was seriously ill, but thank God he is perfectly recovered and were you to see them, you would be surprized & would scarcely believe they had ever ailed any thing.

Our journey passed without interruption, at Yarm we found Mr. Meynell much better than we had

reason to expect. He walked out for the first time & I make no doubt but he will soon be restor'd to health. My aunt Catherine was of her best fashion & Mrs. & Miss Meynell were perfectly well. They all made many kind enquiries after you & my sister, and happy I was in being able to give so comfortable an account.

Inclosed I have the pleasure of forwarding to my dearest mother a draft for £ 30 to replace the amount of what you were so good as to lend me when I left York. Were I to attempt to return thanks to my dearest mother & sister for all the affectionate kindnesses we experienced under your hospitable roof, I certainly should fail, for want of words to express my feelings & those of my wife, because it is impossible to say how happy we were in your society & I assure you nothing could equal the pleasure we then enjoy'd, but the pain & regret of parting & I verily believe that if we had not had *nine* reasons to press our return to North[umberlan]d God only knows when you would have got rid of us.

I went to call at Swinburne Castle to hear if I could have any news of that unfortunate family & was told, they were expected home on Wednesday, but I durst not enquire if the widdow was to come with them. Mrs. M. Strickland told us, how much she was affected by the sickness of her little nephew, she said that Dr. Lawson was very assiduous & attentive to her, & then observed what fine opportunities the Doctor had of ingratiating himself. When you see him pray give my affectionate comp[li]ments to him & tell him we have been excellent trumpeters for him.

The weather for these some days has been remarkably fine, the snow is quite gone except at the top of the High Hills & even there it is wasting very fast, should the mild weather continue to the latter end of this week, all whiteness will disappear. — I had a letter from Biddleston to day, they have had no loss of sheep & the only inconvenience from the severe season has been the high price of hay, it sold as high as six Pounds per Ton.

As I propose myself the pleasure of writing to you again soon I shall for the present take my leave of my dear mother & shall now only add that wife & children unite with me in dutifull & affectionate sentiments to yourself & my dear sister. I remain

y[ou]r truly dutifull & loving son
Thomas Selby

14.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

Friday (Poststp. 27—95, formentlig Marts).

..... Yesterday I heard a Ire. [letter] from Mr. Mac Carthy of Toulouse read, it is dated the 3d of last October, he & his family were all well. I hear that he has sent the greater part of his library to Genoa. Mr. Rich[ar]d Tuite is in town, Nick had yesterday a long conversation with him on the subject of your annuity & arrears, he returns next week to Wilbury & has promised to use his utmost endeavours to persuade Mr. Bradshaw to rouse from his lethargy to do you justice. God grant his success. Bradshaw has, I hear, been very ill this winter, but I hear he has great confidence in this Mr. Tuite.

15.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

25. April 1795.

.....
Mr. Bradshaw has been in town for some days & in consequence of a very pressing letter wch. Robert wrote him on his arrival, and a great deal of conversation with Mr. Rich[ar]d Tuite, he has prevailed upon to *screw up his nerves* for an hour's interview with me yesterday respecting his concerns, though he is very ill at present & very little able to pay any attention to business, he has, however, promised to settle with Charles respect[in]g the interest of the money which Charles has never brought to account, & wch. he assures us is the only ressource, or means, wch. he can rely upon tow[ar]ds making you any payment, he says the interest will amount to near £ 3000 wch. he means to appropriate entirely to your use and will endeavour to prevail upon Charles to accept his bills pay[abl]e at different instalm[en]ts to the amount; I have, however, suggested to him, that as I understood you had once offered to give or lend Charles £ 1000 of your arrears when settled, you might probably be disposed to afford that accomodation at present, provided Mr. Bradshaw can give you acceptances for the rem[ainin]g £ 2000, viz: £ 1000 pay[abl]e with interest on 16 Novr. next and £ 1000 pay[abl]e with interest on 16 Novr. 1796, wch two bills would enable you to settle matters to your satisfaction in most respects for the present, & in that case and upon the above

condition you might give Mr. Bradshaw a receipt or directions to place £ 1000 to Charles's immediate credit, but that must depend entirely upon your directions, which you will be so good to intimate to Robert or myself as soon as convenient, that we may endeavour to prepare Mr. Bradshaw for making such an arrangement as you may desire. There will still be about £ 1000 more due to you since Novr. last, wch. was nearly the amount of the arrears due, when Mr. Bradshaw purchased the Estate & which he is disposed to pay off as soon as he can be enabled to do it by remittances from the Estate, as likewise your annuity in future; he informs me, that he is indebted to his brothers and others, who are equally pressing for their money, but is determined to do every thing in his power towards doing justice to every body. He is going to Cheltenham for a few weeks & unless he should receive some benefit there, I fear he will be in a very dangerous situation & *not long for this world*. Robert has proposed to Mr. B. to order 30 h[undre]ds sug[a]r to be shipped from his estates in future with directions to remit the amount for your use, but Mr. Bradshaw wishes to defer that measure till he receives an answer from Charles, as he hopes it will be rendered unnecessary by his acceding to a satisfactory settlement of past transactions, wch. will put it in his power to regulate his affairs upon a more agreeable footing for the future.

16.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Friday (Poststp. 9—95, utvivlsomt Maj).

. I am extremely sorry for the unaccountable manner in wch. your annuity is retained, but as I fully explained my ideas on this subject to you while in the North, there can be no need to repeat them, especially as I yet have found no reason to change my opinion, it might perhaps prove a good speculation to write to Charles, explain your situation & offer him *as a temptation* £ 1000, if he will but remit you the remainder in good bills, before the next packet sails, I shall apply to Mr. Bradshaw for an order to his agent in Ste. Croix to ship a certain quantity of sugars to another house the proceeds of wch. to be remitted to you, but of this you must take no notice in your letter to Charles.

Mrs. Stapleton wrote to you on Tuesday, she will take possession of her house tomorrow, as she wrote you all the news I must conclude with assuring to you & my sister that your friends in Cumberland Place sincerely unites with Terry & me in wishing you both many returns of the season.

17.

NICHOLAS TUIITE SELBY TIL ELEANOR TUIITE

15. May 1795.

My dearest mother,

I have rec[eive]d your kind letters of 10. & 13. currt. with Mr. T's letters of 16 Jan[uar]y & 28 April wch. I will return to you very soon as I hope to be at leisure in the beginning of next week to write to you more fully on the subject. In the interim I must beg leave to repeat, that the bal[an]ce of £ 2010-11-6 due to you from Mr. Bradshaw in 1788 was, when he signed & acknowledged the account previously to his going to the West Indies, and *not when he first assumed the debt* wch. was in Novr. or Decemr. 1784 and then was about £ 1040, but *that* is of no consequence as we agree perfectly in opinion respect[ing] the amount now due to you. I should be very happy to find, that Mr. Bradshaw could pay you off the £ 5000 at present, as it may be laid out in the funds, so as to produce upwards of 5 pr. Cent interest, wch. in my opinion would be infinitely preferable for you and would be regularly p[ai]d whereas, tho' you are allowed 6 pr. Cent from Carlton Est[at]e, it can be of no use to you unless it can be applied towards procur[ing] an addition to your annual income. I have not seen Mr. Bradshaw for some time, but I hear he intends remain[ing] in London till he receives Charles's answer to his late letter, and if he can be enabled to apply £ 3000 of the arrears in the manner proposed, he will only remain indebted to you about £ 1000 above the capital, wch. would bring you in about £ 50 pr. Ann[u]m till paid off, but I cannot conceive what pretensions, Mr. Tuite can have to expect you will exchange Mr. Bradshaw as your debtor for him, for that amount or rather for the amount of £ 1040 together with the interest thereon since the year 1784, wch. would amoun[t] upwards of £ 500 more. I will return you Mr. T's letters in my next with my sentiments thereon more fully expressed being rather hurried at present.

You ought not by any means to pay tax or duty for either horses or coachman, but only *upon your carriage*. If you will send for the man from whom you have been accustomed to hire your horses *by the day* when wanted, he will satisfy the person who makes the claim upon you, that he is not entitled to it.

..... I fear the Stapletons will not get their business terminated this session, though he is still in hopes to that effect.

18.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

29 May 1795.

I dined yesterday in Queen Ann Street, when my aunt informed me of your desire to have Mr. Tuite's two letters returned to you, wch. it was my intention also to have sent to day, having only waited to procure this frank for that purpose. As my brother will be in York, you will have an oport[unit]y of consulting with him respect[in]g your answer. I am really at present quite *overpowered* with affairs wch. has prevented me from writing to you on the subject, I cannot help saying that Mr. T's request appears extremely unreasonable, & I would, in your situation, inform him "that I had rec[eive]d both his letters of 16 Jan. & 27 April. within a few days of each other, that I was assured how much he must be concerned to find what an *immense* accumulation of arrears had been incurred, & how much he must be disposed to afford every possible assistance towards effect[in]g a satisfact[or]y arrangement, but that I was sorry it was not in my power to accede to the proposal of claiming *from him* any part of the arrear wch. was due at the time of the sale of Carlton, that he might perhaps recollect, that opinions were taken in Copenh[age]n at the time, respect[in]g the *liability* of the Estate to such arrears as were *then* due, wch. opinions being decididly in favour of the claim, Mr. Bradshaw in consequence thereof assumed the payment of the same; you might add if you think it proper, that in the dispositions wch. you had made respect[in]g your arrears, you had fixed upon *some* arrangements in fav[ou]r of your sons, wch. you could not at present by any means alter, without *consulting* them, or without inconveniencing them, that you consider'd the arrear wch. was due at the time of the transfer of the property to Mr. Bradshaw, precisely in the same light as those wch. have been since incurred, & that tho' it gave you much pleasure to hear that your brothers affairs were likely to take a more favour[abl]e turn at present, you hoped that it would be equal to him to enter into such arrangements with Mr. Bradshaw towards indemnifying him for the above arrear, as he might make with his other creditors. In short that your spirits & health will not permit you at present to attend to money transactions of that nature," but my brother being on the spot will with much pleasure give you his ideas more properly on the subject, & all I have to add, is that I should wish to refuse it in a *decided* manner without saying anything to hurt his feelings on the occasion. His adress is to the care of Messrs. Frolich & Co. Copenhagen.

19.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 15. June 95.

My dearest mother

I wrote to you on Thursday even[in]g previously to my setting off for Birmingham, from whence I returned yesterday having had the pleasure of seeing my brother & sister but for a very short time & was then so fatigued by the hurry of my journey that I could have but little conversation on the subject of the arrangements with Mr. Bradshaw, which he will explain to you on Thursday or Friday next & wch. I sincerely hope will prove to your satisfaction; in the mean time it will be suffic[ien]t to inform you that we propose that of the £ 4900 or thereabouts, wch. will be due to you on 16. Novr. next, Mr. Bradshaw shall liquidate £ 3600 and thus leave the bal[an]ce in your favour on that day $\frac{1300}{4900}$ this will enable you to comply with your intentions of paying £ 1000 to each of my three brothers, and to apply £ 600 to your own use & if that last sum should not be adequate to your intentions it will rest with you to retain as much from the £ 3000 as you may judge proper, and in wch. I am certain that my brothers will be very happy to conform themselves. I have requested Mr. Bradshaw to call upon me this morn[in]g or to morrow as he has waited in town for no other purpose than to arrange this business; I am therefore happy to have seen my brothers respect[in]g it & to have had an opportunity of consulting them *unitedly*. I only regret that their *arrangem[en]ts* prevented me the pleasure of remaining longer with them, as they sat off on Saturday for Lord Dormer's, whither I could not possibly accompany them having my hands so full of business, that I could not spare any part of my time without much inconveniency, altho' I had intended to have spent *one* day with my brother in case he had been at liberty to remain at Birmingham; nothing therefore could happen

more unpleasant to me after my *hurried* journey, however I hope to be more fortunate upon future occasions. Mrs. Macnamara has just called to enquire after you, I told her I was writing to you & promised to assure you of her kindest remembrance.

I cannot conclude without repeating to you how sincere I rejoice at the approaching termination of your affairs with Mr. Bradshaw which I hope will be the means of procuring you every comfort you can desire in future and relieve you from the anxiety wch. you have so long experienced on that account. I beg you will remember me in the kindest manner to my sister, I propose writ[in]g to Tom by Wednesdays post in further explanation of the proposed arrangement, after having seen Mr. Bradshaw.

20.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

Wednesday 15. July 1795.

. I have just rec[eive]d a letter from Mrs. Charles who tells me that my brother has suffered nothing by the late fire, she says Mr. Tuite is very well & has taken lodgings for two years & that while they are fitting up he spend his time with my brother at a country house a little distance from Copenhagen. Mr. Tuite's cydevant lodgings were burnt down but he lost nothing.

21.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

Thursday 24 Sepr. 1795.

My dearest mother

I return you many thanks for your kind favour of the 20th cur[ren]t & have now the pleasure to inform you that early this morning Terry was safely delivered of a son & *heir* & it is with great satisfactions I add that your little Godson Robert Joseph (for he has already been christened) & his dear mother are as well as can be expected.

22.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London, 17 Octr. 1795.

. Terry recovers very fast, she came down to the drawing room on Sunday, she thinks Master Bobby will be very like to me, of course very *perfect & amiable*.

I am glad, John has deferred his voyage to Denmark, I can tell him this not the proper season to sail in the North Sea.

23.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Chester, 24 Octr. 1795.

. I went to Biddleston the beginning of the week & found every thing going on as I could expect about the house, but alas, all the corn was not got in as the bad weather set in, even before it was all cut, but we do not rely upon those crops, sheep are our main anchor & God be praised they are doing well, they sold higher considerably than ever was known & wool bore a most extravagant price & what is better do, that it is likely to keep up.

24.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 16. Decemr. 1795.

. I will return your account book in a very few days, I have been waiting for your silk stockings which are not yet finished. I will fill up Mr. Bradshaw's acco[un]t to the present time wch. it will clearly appear, that he has now paid up all the arrears to the *16. novemr. last* excepting the sum of £ 1400 upon wch. he must pay you interest annually untill it is liquidated, being £ 70 pr. Ann[u]m. But it is entirely impossible for him to pay you any part of it for the present, having distressed himself very much by the late considerable payments, wch. he has made you; I can assure you, that my friendship for him does not induce me in any degree to spare him or to shew him any favour to your prejudice or inconvenience; on the contrary, I am persuaded that our importunities have urged him to make the large payments wch. he has done *with much inconvenience to himself*, altho' under no obligation whatever to pay you, untill enabled to do it from his Estate called Carlton, wch. is under a *prior* mortgage to the King of Den-

mark; for notwithstand[ing] his having purchased that estate subject to your annuity & charge of £ 5000, he is not *personally* responsible for either, & your claim is on the estate and *not upon him* until the estate can produce it after having satisfied the *prior* charges upon it to the King of Denmark. I have however no doubt but he will pay you regularly in future your annuity of £ 300 together with the interest on the said £ 1400 and to wch. you may rely upon my using every attention in my power. I must further remark that this £ 1400 arises from the arrear due to you when he became purchaser of Carlton Estate with the interest thereon since that time, and which arrear he very handsomely agreed to assume upon the estate, although he might have litigated it, and although it was not in Mr. Tuites power to indemnify him to that amount, so that it is a very sensible hardship upon him and should entitle him to every possible consideration on your part; but independantly of that circumstance, I am certain that he has it not in his power to pay off *any part of it* for the present, having several very pressing claims from his brothers & other creditors against whom he has given you the preference in his late payments.

25.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE
PAASKRIFT AF ROBERT SELBY

London 16 Decembr. 1795.

I have just opened the box cont[ainin]g the petticoat for Mrs. Charles wch. is not yet hurt or grown yellow in the least, but for fear of the worst I think you had better work her another & send it from Hull or Newcastle.

26.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Chesters 11. Feb.y 1796.

My dearest mother,

Your very affectionate letter of the 4 ins. came to hand last sunday at the very moment I was setting out for Biddleston & as I did not get home again till tuesday it was impracticable for me to return you my uncle Tuite's letter sooner. I herein return it to you with my sincere thanks, but I should flatter myself you can have no difficulty to determine in what manner you are to act because he does not propose any specific plan whatever for your consideration, nor indeed had he any to offer for Mr. Bradshaw having assumed the debt of the £ 5000, & made so large a payment of interest due thereon, that I cannot conceive any pecuniary affairs, that my uncle can have to adjust with you, now that your money concerns are so totally taken out of his hands, I should rather suppose that the interview he expresses so much wish to obtain arises purely from his affection for you & if so, you my dearest mother will best judge whether it will be most expedient to go to London to meet him, or to receive him at York if he should obtain the permission he solicites from his creditors of coming to England, in short when that period arrives you will consult your health & inclination & then determine upon what may best suit you.

The house at Biddleston goes on pretty well, I think the workmen rather slow now they come to finishing part, but that may proceed from my impatience to get rid of them, still however there is every reason to expect that it will be so far completed as to enable us to go into it next May.

. Jackie has just had a letter from my brother Charles in which Charles says he shall be not able to have any ship belonging to him call here for him & requests him to come to Denmark by the way of Hamburg, so that Jack will not be able to quit England so soon as he expected.

27.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

Wednesday 17 Feb.y 1796.

. Mr. Christopher Mac Evoy set out this morning for York & I have sent you by him the stockings you desired my brother Nich[ola]s to buy for you, the small box cont[ainin]g Mrs. Charles's petticoat wch. had better be forwarded by John, & in the box are fifteen yards of lace for your vestment & your bankers book. Mr. Mac Evoy has also to deliver to you the profile of your granddaughter Eleonora, my brother Charles's daughter. Should you not like to see Mr. Mc. Evoy it is only saying you are very unwell.

The Stapletons left Carlton on Sunday I expect them to day & as they employed me to get them a house I hope they will like the one I have taken for them in Harley Street.

28.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Biddleston 26. Augst. 1796.

..... The House is perfectly dry & we occupy all the bedchamber & attic stories, which afford every convenience we can expect tho' perhaps less than I could wish for the sake of my friends, but we can of present use only one room upon the ground floor & before the end of next month I flatter myself I shall elbow all the tribe of workmen out of the main body of the house. Did we not smell the paint, new wood &c. we should be as comfortable as can be wished, now my dear mother, we want for no thing to compleat our happiness but the pleasure of your company & that of my much loved sister, which we shall hope for whenever you can make it agreeable to yourselves. The only difficulty I shall have will be for a place to put your carriage, but I think, I shall in a little time be able to manage for it some way or another. Will you excuse the shortness of this letter, my constant attendance in one place or another is required now more than ever because every little job demands consideration & were it not for the hope that the whole was drawing to a conclusion I should be heartily tired of building.

29.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Biddleston 5 Octr. 1796.

My dearest mother

I beg you will accept of my warmest thanks for your last kind & affectionate letter which found us all in very good health & spirits I should certainly as I ought to have done, have made earlier acknowledgements but to say the truth I have been much occupied in bustling about with the workmen & the weather has been so fine that every day I have had to spare I have spent in the fields in shooting, tho' I fear I ought not to bray of the execution I have done, the black cocks have been very scarce indeed & the moor game not plentiful, & tho' the harvest is all in the stackyards I have not been so lucky in finding partridges as I expected from the many reports that have been made to me, & into the bargain it is now nearly three years since I have fired a gun so that I had in a manner all the disadvantages even of a young beginner. Never has been so fine a season known in the memory of man, it has enabled every farmer to secure every grain of his corn & the crops are abundant so that I think there is every reason to expect that the prices of corn will fall to its natural level tho' considering the immense quantity that has been imported & the greatness of the stock in hand it yet continues higher than it ought to do. — Since I wrote to you last I have made acquaintance with our new neighbour at Harbottle. He is the eldest son of Mr. Fenwick of Earsden, but in pursuance of the will of the late Mr. Clennell he has taken his name. He talks of residing a good deal of Harbottle & sometimes mentions an intention of building, but I imagine from some things I have hear'd that he hardly entertain a serious notion of it. He is a very aimiable sensible young man & would be a pleasant neighbour if so very near a neighbour could be a desirable thing. — Unthank has once more changed it's master, Mr. George Collingwood who succeeded his eldest brother died very suddenly last Friday, on Wednesday I called upon him & he looked remarkably well, on Thursday Miss Ann Collingwood & some other ladies from Unthank visited my wife & on that day after dinner Mr. Collingwood was taken ill & on Friday morning about eleven o'clock he terminated his mortal life, Mrs. Witchell & Mrs. Tartton get the estate. — I hear'd the other day that the Liege nuns are leaving Holme & have taken a house somewhere near Lord Arundell's, but I have not hear'd the name of the place, nor to whom it belongs. Tom Smith's sister is I understand gone to arrange the premissis for the reception of the other nuns. We had a letter yesterday from Oscott, the dear boys there are well & continue to give great satisfaction, Tom is just in his Latin school, but rather behind hand in Greek, not having studied that language so long as his competitors, but his ma[s]ter says he improves very much & takes great strides towards getting to the head of his class. Ralph & Edward do no less well. Kitty had a letter the other day from my br. John. He had not then reached Vienna, but expected very soon to have permission to go with his pupil to that capital. God be praised Charles gives him every satisfaction & I hope & expect the lad will turn out as well as can be wished.

Mr. Mannock is returned into Yorkshire & as he promised us a visit we expect him almost every day. My aunt Catherine is, I am told, prodigiously recover'd & is better than she has been for these some months

past, Mrs. Meynell is gone to Danby, where the two youngest children except the last are under inoculation. Adieu my very dear mother, give our loves to my dear sister, accept of Kitty's & my own most affectionate wishes & believe me

y[ou]r ever dutifull son
Thomas Selby.

30.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 17th October 1796.

..... I recollect perfectly having received some years ago Mr. Tuite's pedigree wch. remained some time in my possession, but was afterwards at the very particular request of Mr. Mc Carthy forwarded to Paris, wch. I dare say my aunt Stapleton will remember; Mr. Mac Carthy engaged to return it immediately, but I have never heard further about it; Mr. Tuite must therefore, either write to Toulouse about it, or have a copy procured from the Herald's Office here, in case it should be so very *essential* to his advantages as he *appears to think*. I should suppose it would cost him from 50 to 100 £ at the least, but I cannot imagine in what manner the settlement of his affairs can so much depend upon his pedigree, there may be some mystery wch. time will explain to us. I am afraid he will find it difficult to get it from France, as it must have been in all probability either destroyed or very carefully concealed in consequence of the Revolution. I will apply Mr. Bradshaw when an oport[unit]y offers for the paym[en]t of your annuity, wch. I dare say he will be enabled to provide for, as it is a very favour[abl]e year in Ste. Croix.

31.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Biddleston 27 Octr. 1796.

..... Kitty had a letter from John last post. He wished to have an introduction to the English Ambassador at Vienna, in consequence I wrote to Sir John Eden & I flatter myself he will send me a proper letter for John & my nephew to his brother Sir Morton.

32.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 12 Jan.y 1796 [= 1797].

.....

My brother Charles has informed you of his new title, as it doubtless gives him great satisfaction I am happy to hear he has got it, tho' I felt more pleasure to be informed that under John's care his son was not only much improved, but likely to turn out well. I am very glad he has removed Nicky from the College at Saxe Gotha & placed him under the tuition of a French priest.

The French expedition to the coast of Ireland has entirely failed, some of the ships have been taken & others with their whole crews are gone to the bottom, what a shocking death, so many souls lost perhaps forever, to be sure they were *but Frenchmen* wch. is some comfort.

33.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Biddleston 12 January 1797.

..... I am indeed very sorry to find you have received such disagreeable accounts of my uncle Tuite's affairs, as such events must be mortifying to him & must give you pain, for my share I cannot say I feel much anxiety for what my uncle owes me, for I have for many year[s] looked upon his pecuniary concerns to be in so desperate a state that I have long given up all expectation of any thing from that quarter, so that the regret I feel is entirely on your account as well as for my uncle's sake, not at all in my own. — But this dispondency ought not to preclude us from any act which circumstances might throw in our way to promote our respective interest, but as I am quite in the dark as to the nature & extent of the present situation of my unfortunate uncle's affairs, I cannot suggest the smallest notion of any measure to be adopted, but as soon as I shall be made acquainted with the circumstances that have occasion'd your alarm I shall then be able to form some judgement of the manner we ought to proceed in. — As Mr. Bradshaw has

assumed the payment of your annuity & arrears I am willing to hope you have no ground of uneasiness on that account.

34.

NICHOLAS TUIITE SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Thursday Jan.y 12th 1797.

My dearest mother

I have procured a cover for the purpose of returning Lord Baron Selby's letter to you & beg to offer my congratulations on the honours confer'd upon our *illustrious* family. You will probably wish to send it to my brother, & if it affords him as much diversion as it has done to us, it will be very well worth the postage.

As to the part wch. relates to your demand against Mr. Tuite I should rather have wished you had refer'd it to my brother's opinion, but since you have consulted me, I should imagine that as the sum is not very considerable (not exceeding £ 200 or £ 300 to the best of my recollection, but you will find the partic[ular]s enter'd in your book) it cannot make any essential difference to your family to give up one half of it as proposed, particularly if it will contribute to the happiness of my uncle; I will at the same time acknowledge to you that it is impossible to differ more widely in opinion from him & my brother than I do, in our idea of justice upon the present occasion & for wch. reason having attentively read all that has been written upon the subject, I have most decididly declined having any concern whatever in the business; I have expressed my sentiments very candidly in a [lo]ng letter to my uncle, but have assured him of my [w]illingness to give up the half or even the entire of my demand. I wish my aunt Stapleton were here, I would a curious correspondence upon the subject, but as entirely at a stand till a more suitable agent is it will be in sufficient time, when she arrives.

. There will be no power necessary for you to sign for the present, nor do I think the creditors will ever come in to the proposals wch. are to pay about one *half* of the interest without a shilling of the principal!! You will therefore have sufficiently time to consult my eldest brother & may defer writing to Charles till you receive an answer from Biddleston.

35.

NICHOLAS TUIITE SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 12 April 1797.

. I have been in hopes for some weeks past, that Mr. Bradshaw would have been able to make you a payment; Robert wrote to him in a very pressing manner, but his answer is as follows "I sincerely wish it were in my power, but I have it not, and if you were to write me a thousand letters I cannot pay it till I get it and when I do I shall rejoice to pay it."

You may be assured that I will pay every attention in my power towards procuring you what is due to you, it is perfectly secure and I have not the least doubt but he will be able to pay you the annuity & interest due last Novemr. *in the course of a few months as the farthest*; I understand my brother Charles is coming over soon about Mr. Tuite's affairs and we may perhaps get him to make some arrangement[en]ts with Mr. Bradshaw towards paying you regularly in future; I cannot form any opinion respecting Mr. Bradshaw's affairs with my brother, nor is it material to ascertain how their accounts stand, as Mr. Bradshaw is the person upon whom you have to claim. I really believe he has not the money at present, but he is so extremely indolent & inattentive to his affairs, or he might be able, at all events, to borrow a sufficient sum of money to enable him to satisfy every demand against him. I am determind either to write to him very pressingly or to make him a visit very soon in the hopes of prevailing upon him to make an exertion for his own advantage & peace of mind, as well as for yours, & I shall be sincerely happy in securing to you the regular & punctual payment of your annuity, being sensible that you require every expence & comfort to which your income can extend, and am persuaded that it is the wish of all your children that you may apply the entire of it to your own use, without making any retrenchment whatever on their account. I have already represented to Mr. Bradshaw that you cannot receive the benefit of your annuity, unless it be regularly paid to you, and shall continue every endeavour in my power to have it effected and I beg you will permit me to repeat my request, that you will not be under any solicitude or anxiety on my account, as I should be very sorry that you were to deprive yourself of a single shilling for

the purpose of benefitting me, and can assure you that I shall be ever perfectly satisfied & thankful to you respect[in]g whatever disposition you may have made in my regard.

Efterskrift: 13. April.

. Mrs. Stapleton has just shown me a letter from Charles, mentioning that he may be expected here in the course of next week. I hope that he will make some satisfactory arrangements with Mr. Bradshaw.

36.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

21st April 1797.

. My Lord Baron is not yet arrived, but is [e]xpected every hour.

37.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 21 Apl. 1797.

. On the receipt of your first letter I had desired Mrs. Stap[leton] as you commissioned me to bespeak a bonnet for you & I have this morning begged she would also bespeak one for my sister & order them to be forwarded to York as soon as possible.

Charles is not yet arrived tho' we hourly expect him as the wind has been very favourable for some days past, I believe his affairs will detain him here some time, but I shall take care to let you know how soon he will be able to pay you a visit.

. The Stapletons are preparing to bring their peerage again before the House of Peers, if they declare him to be a *Coheir* to the title of Beaumont, he will, I believe, petition His Majesty to confer the title on him. Mrs. Courtenay has been in town for two or three days, I did not see her, but I hear she is better.

38.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

Thursday 4 May 1797.

. You will have heard that the Baron de Selby arrived here from Dover on Sunday last & is in very good health & spirits, he dined with Robert on Sunday & is to honour us with his company in Cumberl[an]d Place to morrow, he speaks of spending at least 3 months in England, he proposes making several tours into different parts of the Kingdom & of course will take the earliest opportunity wch. his affairs may permit of waiting upon you at York. Mr. Tuite is gone to the West Indies in the ship from which Charles was landed & proposes to return to Europe, when his affairs are settled with his creditors.

39.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 1st June 1797.

. Charles is still here, he talks of going down next week to Sutton Place for a few days & I have promised to accompany him if my *disagreeable companion* [— hans Lumbago —] will quit me. He has not yet determined when he will set out for the north, I believe he will settle all his business here first.

We have very little news stirring, I shall therefore only intrude on your time with informing you that Terry & the young hero are quite well, as are also our friends in Cumberland Place & Baron Charles, they join in duty to you & love to my sister.

40.

NICHOLAS TUITE SELBY TIL ELEANOR TUITE

8 June 1797.

. My brother Charles speaks of going soon to Cheltenham & after 2 or 3 weeks proposes making you a visit at York, however I dare say he will inform you more positively of his intentions. He is now with Robert at Sutton Place & returns to morrow. He calls himself Baron Selby.

41.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London Saturday 26 Augt. 1797.

..... Pray what is become of Charles, I cannot hear either of or from him, in a letter I wrote to him a few days ago I desired him to direct to me at Petergate.

42.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Biddleston 28 August 1797.

..... My brother Charles was to set sail yesterday from Newcastle for Copenhagen, where I hope he will arrive safe. He wrote me an apology on Thursday for not coming to Biddleston, if after so long and distant a separation he could return home without seeing us, without reluctance, whatever mortification it might be to me, yet I ought to regret it but little. Prosperity & grandeur however enviable & glaring too often intoxicate the mind of the chosen sons of fortune but where they can change the affection of a brother into indifference & blunt our best feelings, I hardly think them desirable.

43.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Biddleston 6 Dec[embe]r 1797.

..... If you have not hear'd from London within these few days it will afford you much satisfaction to hear that my aunt Mac Carthy together with her husband & all her children were well upon the 11th of November. Mr. Mac Carthy was allow'd to return to Toulouse so that they were in tolerable state of comfort & they entertain'd thoughts of coming to England as soon as they could. They were going to marry their daughter Catherine to a Monsr. St. Gery. He has a good fortune which he has been lucky enough to save amidst the general deprivations which have succeeded one another so rapidly in that miserable country, this is attributed to the prudence of his mother who is a sister to a count Kelly who was Envoy from Lewis the 15 to one of the Courts in Germany. Monsr. St. Gery was a *count* under the old government.

44.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUIITE

Biddleston 29 January 1798.

..... I suppose you are all in a bustle at York on account of the approaching meeting which is to be held (I believe) at Ringrose's Inn to make another attempt to drive Pitt out of his place, & that great preparations are making for the reception of the numerous assemblage of gentlemen who are to be present on the occasion, I wonder whether Mr. Meynell & Mr. Scroope will be of the party, I take it for granted they will, as I understand they are taking a very active part in the measures that are proposed by the friends of Parliamentary Reform & who are eager to exclude every abuse & even remove every ground of abuse from the Executive Government. To me these schemes appear perfectly chimerical & I believe there never has been a Government in this world but what was liable to abuses & which mankind are themselves corrupt I think without being a prophet one may foretell there never will nor can exist an incorrupt administration, at all events this is not the time to be squabbling about abstract ideas of perfection in Government, we had much better unite ourselves heart & hand to repel a common enemy & whose example ought to deter us for ever from aiming an ideal & unattainable perfection.

The French seem to be revolutionizing Switzerland so poor Mr. John will not venture to visit those mountains from which peace & security will be banished as soon as the Tricolor Cockade shall manifest itself, & the late fracas at Rome will probably prevent his going to the Capital of the ancient world, so that he must either remain at Vienna or go to Russia or Constantinople, what may be his determination I know not as we have not hear'd from him since Xmas, indeed we cannot expect any letter from him for these some weeks.

45.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 31 Jany. 1798.

..... Our cousin Edmund Bourke has lately informed his brother that he married about a year ago an Italian Lady, the *Signora Butini*, he is now gone Danish Envoy to the Court of Stockholm.

46.

THOMAS SELBY TIL ELEANOR TUITE

Biddleston 3 of March 1798.

My dearest mother,

At the same time that I return you my dutifull thanks for your very kind letter, which came to hand yesterday, I do myself the pleasure of informing you of the increase of your grandchildren, my wife was safely deliver'd of a very fine girl last night, to whom we have this morning given the name of my dear sister, Mr. Dormer & Mrs. Blount were sponsors & God be praised both mother & child are doing on ne peut pas mieux. — I am much obliged to you for the enclosed account of Mrs. Pocket requisition, it afforded both Kitty & myself much amusement. — Adieu my dearest mother, we are all well & unite in every dutifull sentiment to you & in love to sis[ter]. I am in haste as you will easily suppose.

Y[ou]r aff[ectionate] son
Thomas Selby.

47.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

March ye. 14th (Poststp. 98).

My dearest mother,

I have proposed to myself for some days past the pleasure of writing to you a few lines to inform you that your friends in this great metropolis were all well & hearty, but I deferred it from time to time in the hopes of being able to inform you, that Mr. Stapleton had entirely finished his business in the House of Lords, but from some circumstances it could be brought forward till yesterday, when he had the satisfaction to have it settled to his wishes, the Peers having declared "that the Barony of Beaumont is in Abeyance between the Co-Heirs of William Lord Beaumont & that the Petitioner [Mr. Stapleton] has proved himself one of the Coheirs." — My aunt would have wrote to you, but as I told her I intended writing she will deprive herself of the pleasure for a few days & sent me this frank & inclosed from your sister Mrs. Mc. Carthy. The great change in the weather has affected many people who complain sadly of colds, but hitherto I have escaped quite free, Miles Stapleton has had a very bad one, wch. has sadly decomposed him as he says it prevents his growing fat, he is anxious now to become a Whist Player, entre nous he begins to look *very old*. I rec[eive]d a letter last week from Charles, he & all his family continue well & hearty. Bob Mac Carthy is still here, I am very sorry you will not see him, I am sure you would like your nephew very much, he is so amiable & good natured. Mr. Stap- has complained of the Lumbago for these few days past, it was better yesterday, he attended the House of Peers & dined out.

48.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUITE

London 5 May 1798.

My dearest mother,

I have been daily proposing to myself the pleasure of writing to you, but have constantly deferred it in the hopes of being able to inform you at the same time of an addition to the illustrious Selby family. I can now have that satisfaction, as Terry was very early this morning brought to bed of a little girl, who as well as her mother are in a fair way of doing well. I have made bold to give the little stranger the name of Eleonora after her dear grandmother, tho' we shall not call her by it as there are already two in the family, but as she was also christened Mary Teresa, we shall hereafter pitch upon the one she is to go by.

As you write occasionally to John, I shall be obliged by your mentioning this addition to the number of his nieces, I would write to him myself, but am very much hurried. The Stapletons have yet rec[eive]d no answer to their petition *about the peerage*. The delay entre nous makes Mr. Stap- a *little crusty*, but my

aunt does not seem to think they will get any. Mrs. Talbot is very unwell & confined to the house by a violent cold, she could not come out to stand Godmother to the little girl, but Lady Shrewsbury was so kind to personate her. My brother Tom is Godfather.

49.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 20 May 1798.

My dearest mother

Nick wrote to you last Monday the melancholy intelligence of my poor dear little girl's death, as that melancholy account will have made you & my sister anxious to hear how the Terry & I do on this unfortunate loss. I seize the earliest opportunity to inform you that we are both recovering our spirits, wch. had, as you may easily conceive been much damped & we endeavour to console ourselves by the thoughts of the superlative happiness our child enjoys. Mr. Stap- has not yet rec[eive]d any answer from His Majesty about his peerage, he is assiduous in his attendance at the drawing room & has seen the Duke of Portland on the subject, I believe more than once. — Robert Mac Carthy talks of quitting us next week to join his Regiment in Russia, he has rec[eive]d letters of recall from the Prince de Condé with orders to be with him by the 1st of July.

50.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 26 Sepr. 1798.

My dearest mother,

Having a few leisure moments on hand I am determined to treat myself to the pleasure of writing to you the little news stirring in this empty & dull metropolis, mentioning in the first place that wch. will interest you most, viz: that the two branches of the illustrious Selby Family situated at Acton Place & Argyll Street are all well & hearty, on Monday we celebrated our dear little boy's birth-day, he entered his fourth year, he grows very fast wch. keeps him thin, he is above three foot & an inch high.

Sir Thos. Webbe is going to be married to Miss Dillon, Daughter to Lord Dillon by his first wife, who was sister to Lord Mulgrave, the world seem to think that Mrs. Jos: Blount will feel much disappointed by this match as they say she had laid him out for one of her daughters. Mrs. Bray (eldest sister to Miss Bab. Darrell) reentered the marriage state a few days since, she is now Mrs. Mac Evoy being married to old Mac Evoy's eldest son, she has five children by her first husband & is some years older than her present. Lady Clifford was lately brought to bed of twins, a boy & a girl, her family is pretty numerous. Your cy devant sister Mrs. Tuite was lately married to a Swiss officer, what a happy match he has made!

Poor Lady Mary Eyre of Warkworth died some little while ago, she had been long ailing. Mrs. Onslow, daughter to Lord Petre died last week.

We do not yet hear who is to succeed Mr. Chas. Bernington in the Midland district, some say Mr. Chamberlayne, others Mr. G. Stapleton, but I suppose it will be soon known. The bell-man warns me to conclude with adding the Terry's duty to you & that she joins me in love to *Miss Mary Selby*. When you have nothing better to do, we shall be glad to see in your handwriting that you continue well & hearty. Believe me sincerely

your affect[ionat]e son
Rob. Selby.

Miss Lynch has been very ill, but I hear she is got well again.

51.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 1 Octr. 1798.

. A report prevails of Buonaparte's death, *I do not wish it*, but if he, the Directory & some millions of French were to take their departure from this world I should not cry my eyes out & might very easily be comforted for their loss.

52.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 30 Jan.y 1799.

..... By the last Hamburgh mail I rec[eive]d a letter from my brother Charles, who informs me, that John was to winter with his nephew at Dresden & to reach Copenhagen about midsummer. I shall be very glad to hear that the ramble is finished & to see him again in Old England. The Liège nuns have begun to pass thro' town on their road to take possession of their new house in Essex. Nick may claim great merit for his getting them such a capital situation. I shall long to hear of your being comfortably settled in your new house, & if I can in ye summer arrange matters to my liking, I shall have the pleasure to pay you a visit.

53.

ROBERT SELBY TIL ELEANOR TUIITE

London 29 Mar. 1799.

..... I have been proposing to myself the pleasure of writing to you for these some days past, but deferred it that I might be able to inform you of Mr. & Mrs. Stapleton's arrival, they came last night & I was happy to find Mr. Stap- looking so much better than I expected from what I have heard. They are at present at an Hotel & probably will stay there some days as they cannot meet a house likely to suit them, he seems very much affected by his brother Charles's death, who has left his family, it is said, in embarrassed circumstances.

..... I hear John is expected to get to Copenhagen about June, I hope he will then return to England. It is said, that poor Mrs. Meynell will lose her eyesight entirely. I wish she w[oul]d make an effort & come up to consult some oculist in this metropolis.

II

BREVE FRA SØNNEN JOHN SELBY

1.

February the 11th 1794 Bruxelles.

..... I received by the last post a letter from little Charles, by rights I should no more call him by that name, the whole family were very well, as to little Nic I never hear from him but when he wants something & then his letters are rather laconic, they seldom are about 4 lines long, however [he] is good & happy that is the main point. I desired his father to give orders about him in case the French should arrive, after 6 months waiting & several letters my nephew tells me, his father has given orders about him to Mr. Underhill, who is to take law to get him out of the country & to forward him to Copenhagen & send a Domincane with him so that as that affair is decided I please myself with the thought that every body will be completely satisfied on the occasion, as to my part I cannot think that plan the most prudent as circumstances are, but Charles must know best.

2.

the 6th of May 1794.

..... I cannot help regretting the situation to which Mr. Bradshaws distress reduces you & yet I still more admire your generosity & goodness on the occasion, it well convinces me that not money, but resolution & religion will suffice to render us happy, in whatever circumstances we are placed.

3.

24th June, Copenhagen, 1794.

My dearest mother will perceive by the date of this letter I am safe arrived after a long journey of 13 days. I had surprized my sister & brother most agreeable by my arrival as I came as quick as the post. My sister says, she is very impatient for you to write to her.

4.

July the 22d 1794 Copenhagen.

Just returned from the country where I had been to spend a few days with my brother at Mr. Heinrichs house about fifty miles from this place, my dearest mother's kind and affectionate letter was delivered to me. I cannot tell you with what pleasure and satisfaction I received it & more especially so when I found all the expressions of her fond attachments to me & the rest of her children. As to my return to England it is impossible to determine the time of my arrival as I am to pass in a neutral ship & when a very favorable occasion presents itself & we are informed there is no danger of being taken up by French privateers. The ships that are to sail in September or there about for the West Indies seem to me the only secure ones. I have spoken to Charles about Mr. Bradshaw's business his own affection & desires to see you happy & in easy circumstances prompt him much more than any words I could say on the occasion to do all in his power to prevail upon Mr. Bradshaw to answer your just demands, but at present he deems it impossible to succeed, he is himself considerably in advance & cannot do more than he has done, but I will explain you this more at large when I have the happiness of embracing my dearest mother, more will then be said in a word than a thousand letters will permit me with common prudence to express. As to the other commission about Nelly, from what I have seen since I have been here, I can assure you it is entirely out of the question. Charles lives in his girl who deserves his affection in every way by her good nature & goodness. In his counting house he thinks of her & as soon as he comes up to dinner or supper, where is my girl, is his first question, his greatest comfort & happiness in [= is?] centered in seeing her; as to the mother it is still more so if possible the one is a shadow of the other, all the affection & tenderness of a parent is expressed in her eye whilst Nelly is by her & this is the whole day long, I have joked about the apron string, here is the case to apply it, it would be her death I think or certainly her unhappiness to deprive her of her child at present, when she comes to England perhaps the proposal might be made, [but?] I can assure you it would be dangerous to propose it [now?]. I should both means I am afraid of disuniting the whole family was I to proceed further on this business & I am sure it would not do at last. Time & occasion may serve better at a future period. I am sure at present they would not be able to prevail upon themselves to comply & their mutual affection for you would hurt them prodigiously to refuse.

5.

Aug. the 9th 1794, Copenhagen.

. I have however one piece of news to tell you & this I undertake with the greatest pleasure, because whatever gives a moments satisfaction to my dearest mother must necessarily add to my own happiness. Mr. Tuite, my uncle, set sail from the West Indies towards the end of June & the custom house officers told my brother that captain Capple, in whose ship he sailed, is arrived safe off Elsinour. I shall be happy to see him & only wish my dearest mother could enjoy the same satisfaction, as soon as he arrives in town I make no doubt but that he will write to you himself to inform you of his health & arrival. You may perhaps have heard that there have been for a few nights past some disturbances & noise in the town, but now all is over, it was only a dispute between the journey men carpenters & their master for an augmentation of wages, the bakers boys & the taylors untailed their example, but government intervened both timely & with proper firmness, 100 of them were taken into custody & placed in the citadel, this has put an end to the fray & I hope to God it will never be renewed. My sister, Charles Nics. & Nelly have been in the country for to pay a visit to Mr. Heinrich, a most amiable gentleman, who lives about 50 miles from this place. I had been there with my brother the week before & till they come back, which will be on Monday, I stay with my brother & keep house. Our hours are here rather different from those I spent at Biddleston & much more so to those I spent at Bruxelles. I will give you a small sketch of them. We are down to breakfast at 8, at 9 we all separate, Charles to the counting house, Nic and Charles to their masters of fencing, drawing, music, & Danish, my sister to her household, & I to my room, we are all occupied till 1 & then a walk till 2 & ½ dinner, and at four all to our rooms, at the ½ hour past seven or eight the horses are saddled, at half hour past nine or 10 we come home, at the quarter to eleven a light & good supper with a chearful glass of wine, at a little past twelve or there about to bed, & so glide away the days. Sundays we like the other cits trot into the country, as to my part I have been and am still occupied in something of which when I have the happiness of seeing you I wish to have your opinion. I assure you in the mean time my brother & sister show me every mark of affection & love I could desire. I put them to

every trouble you can imagine & they are so good as to let me live as if I was in my own house, he tells me & several of his friends are perpetually suggesting afresh the idea to him that it would be far better to spend the winter here, not to get me a pass & so it will be out of my power to go, but all these plans are contrary to one another, if I could divide myself into parts, my love & my heart should be with you, my affections with my brothers & sisters & my body should be employed where necessarily engaged by duty & promise. Nics. is to go to school in Saxony, the place is much praised & I hope he will do well.

6.

Copenhagen, Aug the 26th 1794.

. I mean to sail in the first frigate that goes for England, but I cannot tell when, as it is not yet arrived at Elsinour, as soon as I reach England, I shall drive on to York, that I may at least have the happiness of spending a couple of weeks with you. You may perhaps perceive that my spirits are not very high. I will own they are not, I leave Charles, my sister & little ones with heartfelt regret, from a place of peace I go to tumultuous wars. Mr. Tuite is not yet arrived, it was captain Cost, not captain Cappel that arrived at Elsinour, my uncle only was to sail 9 days later at soonest, & he was to go north about, which will prolong his journey for a fortnight more at least.

7.

Sep. the 16th 1795.

. As to Charles I do not intend & cannot with any propriety apply in the sacrifice I make him, I would not even wish that an idea of any mercenary view had the least sway in my actions. I do it for my nephew, my love for him is great & for my affection to my brother & sister as well as for the advantages of that part of the family.

8.

Chesters the 22d. Oct. 1794.

. One of the Miss Tuites has quitted the nuns of Louvain & has taken to herself a husband. I am convinced it was the one, who had not been professed, but was so violately afflicted that her age would not permit her to engage when her sister did.

9.

9th. Nov. Richmond [1795?]

. I have not heard from Copenhagen this long time, Charles is not there, my sister is in the country & this I am sure is the reason of their silence. They must both be grateful to my dearest mother for her kindness & certainly will write to her. I am convinced that the gown will be as pleasing to my sister as possible, indeed she would be hard to please if it was not, but that I assure you is not the case, she is a good little woman & the love she allways has shown for you in her discourses to me added to my affection for her.

10.

St. Cecily's day Richmond [1795?]

. I had before you wrote desired Charles to tell me how my sister liked the gown though I am convinced there was no necessity for the question, it served however to fill up the letter & that was allways something. As to the pickles I am much obliged to you for your kind offer, but I would rather *eat them* at York in company with you. From thence I mean to go to Chesters, so that I shall be but little at home if ever before Easter, & then I am to set out as my nephew presses & begs me much to come. I have not heard anything further from my brother, as soon as I do shall inform you of it, but I believe him still at Hambourg.

11.

10th. of June Richmond Deanery [1795?]

. What you mention of Charles does not surprize me, I believe my dearest mother will at last see that affair in the same light as I have done all along. Time is the great enlightner of *dark mysteries* especially in pecuniary affairs.

12.

Thursday Morning [1795]

..... Charles's house is in Xtianshaven not in Copenhagen, so that the great conflagration that has consumed half the town was on the other side of the water. Their arsenal is burnt down, not sorry for that, they clandestinely sold arms to the French. — Their artillery & ships unmanned — a dead dog wont bite, no harm in that, spare our money & not want so many guard ships on their coast, none the worse for that, I warrant you Charles is safe, that is good news indeed, there is almost a mile of water between him & the conflagration and a run of water that is as large as the medway in the narrowest place between them. — Adieu, Love to sister, duty to mother

from her affectionate
J. S.

13.

[1795 uden Dato, Richmond] Monday morning.

..... I have just received a letter from my nephew Charles at Copenhagen. Charles has bought a large estate in that country, & little Charles is going to travel for three years, he has wrote to me to beg I would offer his father to accompany him, he assures me my brother wishes i[t as] well as himself, but dares not propose it, that he has written to a French man, but would willingly give me the preference, they are all well & desire every thing that is kind to you as well as duty, this is included you know.

14.

[1795 uden Dato, Richmond] Wednesday morning.

..... I wrote to Charles that I could not propose myself to attend him, that this year it was not in my power to quit Richmond tho I should have been happy to attend him if I had known it before or if it was a year later, so that that is out of the question at present.

15.

Easter Monday (Richmond, 1795)

My dearest mother,

I am convinced I shall give you particular pleasure by this letter, so I hasten to write it, tho I have but a moments time. I have received a letter from Mrs. Charles in Copenhagen, who excepting a cold which reigns thro' out the family & the country are all very well. My sister talked in her letter of coming over, but I believe there is a *spoke* put in the wheel, for by a letter received this day from Charles he informs me he has just concluded a purchase of an fine estate in *Tinni Island* [sic] about 3 Danish miles from the Belt or about 85 English miles from Copenhagen. He presses me much & most affectionately to come over to see it & to spend some more time with them, perhaps at the end of the summer I may think about it, at present it is impossible, tho he claims my promises & declares he will not leave me off.

16.

[1796 uden Dato] Yarmouth Saturday Evening.

..... I have been to get a passport from the Agent and as the wind is fair we propose sailing to morrow in the Prince of Orange packet, capt. Briggs. They all assure me there is not the least danger in the passage or the least fear of being taken by the French. Should however that be the case, I have a Danish passport & I hope Mr. Robt. & Nics. would use their utmost to get the Danish Ambassador to claim me. ...

17.

Sunday Morning.

..... I have received a letters [!] from little Charles to day also pressing me to set out, that this is the favorable moment, but I have not received an answer from his father, I have made every remark to him on the subject & his answer will be decisive, I suppose. My nephew adds in a Postscript, *if you do not come over this autumn* my mother desires you *would send her some backboards for Nelly*, this implies in my ideas a doubt whether Charles is to travel in spring or now. I should be glad if it was in spring, that I might at least spend some time with you during the winter as I formerly proposed *in our plan together*

whilst at York. The mare is safe arrived in Copenhagen, Charles is vastly pleased with it tho it is lean & has been sadly ill used on the journey. The sailors have entirely neglected her, she is greased & dirty to a degree. Permit me to remark, my dearest mother, that the 12 £ 15 s. 0 d. are not at my expense and a[re] not and ought not to be at yours, they are for the mare, Charles [has] to pay them not I, & he can well afford it.

18.

18th Feb. 1796.

. I have received an affectionate letter from Charles telling me he could not send a ship for me, but begged I would come by Hambu[rg] or Hull as I liked best. The reason why he could not send was because four of his ships were detained in Norway & the others were going to the East or West Indies, so I shall sail in a convoy, but more of this when we meet, I shall set out from hence about the 7th of March & stay a couple of days or more at Richmond, from thence according to your advice & from my own inclination to make towards Yarm, there to spend a few days & then to York to once more rejoin my dearest mother & spend the rest of the time till my departure for Copenhagen. We have been to see Biddleston & a beautifull place it is, I am sure it will give my dearest mother the most pleasing satisfaction to see it, but still more will her pleasure be great to see those who are to inhabit it. It is I must own as fine as *if I myself had planned the whole*, even it is rather better.

19.

Febr. 29th Chesters 1796.

. I have put off my departure from London for Hambourg to the month of May & have wrote to my sister at Copenhagen to inform her of this particular. I have received yesterday a letter from her, she tells me I am to enquire of Robt. for the worked pettycoat you was so kind as to send her & to bring it with me for she longs very much for it.

Charles's counting house in his new house at Amalienbourg is permitted to be used by Terbork & his two children, by this means Charles will be able to over look & watch for the interest of his children without any trouble.

20.

Copenhagen 17th May 1796.

. We are to set out in about 6 weeks for Vienna, we are to see Nic & to pass thro' Leipzig in our way. My uncle is exceedingly well & seems in very good spirits, he enquired most kindly after you. Charles is now fully established with a most grand town house & a very fine estate about 50 miles from this place. We are to go to see it. I have delivered the gown & petty coat.

21.

May the 30th, Copenhagen (Poststp. 96).

My dearest mothers kind and affectionate letter was delivered to me yesterday as I returned from my brothers country house, you cannot imagine the happiness we all felt at seing a letter directed by you, but no one could feel as strongly as I did the pleasure of opening it, I had already been fret — fret at not hearing from you, at so great a distance all that belongs or concerns ones friends is entertaining, how much more so, what regards my dearest mother? But I have a deal to say, so shall begin my *heap of things* by a description of the place I have just been to see. Represent to yourself twelve fields of about 60 acres each, all surrounded except the four last by about 420 acres of fine old wood, reaching successively from behind his house down to a very beautifull sea shore & opposite to the shore a large island shaded all over with fine old tall trees & interspersed with meadows & land in high cultivation & you will have a poor sketch of my brothers place, the bag before his house is about an English mile and a half distant & every ship that comes in passes so near that you can see it from the ground of the house, which he is going to build. The foundations are dug, the bricks & the wood is already purchased & next week it is to be begun. In the mean time the old house is kept up & is to serve till the new one is compleated. His new house stands on a small elevation, full exposed to the south & on every side round it excepting the south is shelterred by fine forest trees & is in the middle of a fine park of about 150 acres of which 60 are high trees, the rest

cultivated land & laid down with white clover & grass. On each side run a clear stream about as large as that which ran behind Biddleston & full of trout, the park is inclosed with rails about 6 foot & $\frac{1}{2}$ high and two inches a sunder sharp pomled at top they are to be painted white & are to confine about 100 head of dear there are however only 27 in it at present of which four are compleatly white; before the house is to be a fine peice [sic!] of water which will cover about 4 acres of land. Nature seems to have done a deal of all this, for the places wants a deal of repairs, houses, gardens, farms, & all are but in poor condition, he has the hundred & fifty cows & fine bulls in his farm yards, this he has let to a tenant who gives him for the fields & the farm about £ 750 per annum. He does not want horses as his farmers are obliged to cultivate all this farm for the man to whom he lets it. Each peasant has besides a house, 6 horses & 10 cows with about 150 acres of land for which he only pays a guinea to my brother & 5 guineas taxes to the king. These he keeps in consideration of cultivating the rest of the great farm for my brother. Charles has a fine pack of hounds & a kennel built for them, but in my humble opinion it is impossible for him to hunt with them upon account of the woods & c. where he cannot follow. We are all to go out again next week & spend a fortnight there, then we are to return, pack up & set out for Vienna. Notwithstanding all I find Charles as usual a good heart[?] — a good head, we must allow something for his time of life, an old hand upon young shoulders seldom fails, the more I see him the more I am attached to him & I flatter myself you will when you see him love him as much as I do. Nic by his letters seems much improved indeed & his sentiments do him honour. My brother has found a French abbe who is to set out in September to take him from the school in which he is now & to attend him & to compleat his education, that he may be rightly instructed in his religion & in every other accomplishment. My little niece is very well & in high spirits she on every occasion shows a most excellent heart. My uncle Tuite is at a country house, which he has taken about 7 miles from this capital, he is very well, we mean to go out to morrow to see him. My sister went the day before yesterday as she did not go with us in the country, she told me he was in very good spirits & health & pleased with the thoughts of seing us all at *Lumbi* [Lyngby?].

22.

Hambourg the 28th July 1796.

. We also met with Mrs. Power, she[?] is a relation of Mrs. Skerrets. Charles's eyes are not as well as I could wish, tho' they are daily growing better. We had proposed going by Gotha, that we might see Nicolas, but we are here informed, the French are there. I have deferred our journey for a few days on that account, for if that report is true we mean to be very polite to leave them the place to themselves & to take by Berlin, Cotbus & Prague, another reason for deferring writing to you was that I knew how great your affection for your children & grandchildren was, & I naturally supposed you would be pleased to hear how matters were arranged, this was impossible to inform you off[!] before our departure, for that was only finally settled on the 20th of this month, we are to spend a good year at Vienna. Charles is there to have a master of dancing, fencing, drawing, German, the Law, natural philosophy, history, & mathematics. This plan you see will occupy him eight hours the day, the evenings he is to pass with his friends and acquaintances in the best society that Vienna can afford, but it is yet impossible for me to mark the particular details, the plan *en gros* is fixed as I mention to you, & I shall be doubly pleased if it meets with your approbation, there is also a time fixed for [the] duties of Religion, &c. I have been more than pleased I assure you w[ith] his sentiments on this last subject, nor can I possibly see that he has the least idea of any notion that would disgrace a true Christian, this I am sure will also give my dearest mother most heartfelt satisfaction. My brother has also found an abbé Français to travel with Nic, but he is first to go with him to finish his studies at the University of Leipzig, the Abbe bears a very great character, as to my part I hope he will deserve it, he was before preceptor to the Russian Embassadors son in Copenhagen. . . .

23.

Berlin 9 Aug. 1796.

. I thought Copenhagen beautiful till I saw this, but here every building is so far superiour that in my ideas Copenhagen from beautiful now only appears fine.

24.

(Wien) the 26th Sep. 1796.

..... We have now begun all our serious occupations & Charles's time begins to be attentively employed. He cannot abide the idea of Sword and Bay, he thinks it looks so odd that he cannot even after he has purchased them prevail upon himself to wear them, but it must be done, so no help for it. We have hitherto not frequented any great company & we lie under great difficulties upon that account, Sir Morton Eden presents nobody without having letters of recommendation from some great man, viz. an English Minister or English Ambassador at some Foreign Court, or some person or other of great importance, now these we have not got & consequently he will not present us, tho' when we waited upon him he sent a card to return our visit and even after we receive a recommendatory letter, he will not present Charles, (at least I think so from what has dropped) because he is a *Dane*, as to myself I would rather not be presented without him. Now the same difficulty arises on the other side, the Danish Minister will perhaps in time (tho' I am not sure of this) present him but not me, because I am no born Dane, can you my dearest mother help us out by advice or any of your former friends? If not, patience is a virtue & that we must practice. We have taken a very nice, elegant and fine lodging in the Graben (third story) this would not well do for my dearest mother & sister, but we are still young & our situation is very agreeable. We have an antichambre for our servant, a sleeping for Charles, one for me, & an elegant fitted up drawing room all with fine large panes of glass, sattin sofa & blew paper, the tables walnut & the glasses gilt, for which including our board at dinner we pay £ 125 per annum & about £ 8 for our liquor to take as much as we like, we have 6 dishes every day served upon China & very neatly done, any dish that we like they get for us, the people are in a very respectable way & are very amable & have often company in the evening to which we are invited. They are on the same footing as the Lövenbrucks were at Bruxelles.

25.

1796, Oct. 25th, Vienna.

..... I long to rejoin you with Charles, he is now my great & I think I may say my only occupation, he goes on swimmingly, his German lessons are diligently attended to, he improves on the fluto, he is regular in his reading, exact to his drawing and as to his mathematics the professor said, he expected a great deal, but not hear as much as he sees him do. The truth is he has done in about a month or rather only three weeks what others dont do in two full & compleat months. Happy those are who get so far in that time. These are the lessons he takes in the morning, in the afternoon he has every other day a lesson on the harpsicord, and a dancing lesson, and daily an hours study of mathematics or a German translation, in thus 7 full hours per day are occupied & in each article he makes great progress, I think his father will be thoroughly content, if not he is unreasonable, at least if it goes on as I hope it will, his health is astonishingly better than he[!] was, his eyes are quite well, he grows plumb & a healthy look & is just as tall as I am, but will be much taller. Every evening we go into ye Company of counts, barons, squires, generals, colonels, captains — & ladies, English, German, Italian &c., &c. from nine till the ½ hour past 10, we then return home, take a glass of wine and water, & then to bed, that we may be up at the ½ past six in the morning, to dress, breakfast & say a small prayer or two before the studies of the day begin. We board & lodge in the house of an Emmet Surgeon, who sees a deal of company & whenever they have company in the afternoons we are also invited, it makes a most pleasing relaxation & is a very pleasing & well behaved company. We lodge & board & have three rooms & a parlour to receive Company in for about £ 130 per annum. The masters, servants & other articles are dear, tho' not so dear as i[n] England, in return there are expenses which a young man in England would never think off, we are obliged to have a job carriage & horses every day, this we take by the month for about £ 7, all expenses included.

26.

Wednes Day 9th Nov. 1796 (Wien).

..... As to Charles we go on most swimmingly, if it continues & I have every reason to think it will, he will be a comfort and honor to all his family. He has made such progress in German & mathematics that I am convinced his father would be surprized & delighted to see him, I assure you he has learnt more in one month than is usually learnt in 4 & I am convinced there are but few people that could learn them in less. His dancing, musich (flute & harpsicord) & his drawing go on also at a good rate. We make it also a

rule every night at 9 o'clock to go into company & stay there till the ½ hour past ten. Here I must explain what I mean by company, in this capital it is usual not to [i]nvite at nights but the ladies, when you are presented to them, tell you I am every wednesday & saturday at home after the comedy, we shall be happy to see you whenever it suits your conveniency, others have the mondays & fridays, others only a single day & you go to which ever you like, all the Counts, Generals, Barons & English frequent these societies during which refreshments are given, or you stay supper as you like best. In each of these companies you find the agreeable & polite men of the Capital & some of the women, but fewer of the latter upon account of the etiquette between the Grande Noblesse & the Middling Noblesse, you know the seize quartiers are kept up here more than in any other country. They are upon so easy a footing on these occasions that when you come in, you make your compliments to the Lady of the house & the others that are present & then you make up your own party at cards according to your liking, for some play deep, others play low, or if you like it better you set and chat with any of your acquaintance or look at the others playing, as you like best & you order your carriage when you think proper & then without taking leave retire when you like, the companies we go to are often varied, the Amsteins, Aichenbourgs, Konigsteins, PRESCOTS & BOSSTERS, the last two English, are the houses we frequent.

27.

Dec. the 31st 96 Vienna.

. Since I had the satisfaction of writing to you we have been once invited to dinner at the great mans, you know who I mean, Sr. M. E., we have also made an evening visit there & were graciously received, at the other great mans, the Danish envoys we have been once invited at first & since then like courtiers we have submitted to cringe but no further notice taken, however, now things are to turn, Charles is declared nobleman, so all is to go well. I must own in my humble opinion the title of an English gentleman would have been more pleasing. The more I am distant from my friends there, the more I wish to rejoin them. My comfort is that I am doing good to them all by concurring the little in my power to the prosperity of Charles who is doing exceedingly well & I hope will be an honor to the English name he bears.

28.

18th Feb. 1797 Vienna.

It is now a fortnight since I enjoyed the satisfaction of writing to my dearest mother, and as I have now a moments leisure I seize it with eagerness to enquire how she and all my goods friends in England are. We are here thank God both well & getting forward with pleasure towards the happy moment that is to conduct us to York and all at present concurs to help us to pass the time as quick as possible. Charles goes on spending a part of it in application & I may venture to assure you few of his age make greater progress than he does; he will, I make no doubt, be an hono[u]r to the family, as to his amusements they also have their turn and during the Carnaval make no small figure I can tell you. Balls twice a week in which English country dances & German *gallopades* are alternately danced. Suppers & parties one one day, the other on the other, & to crown the whole, dinners & redoutes fill up every vacant moment of our time, but perhaps my dearest mother does not know what a redoute is, I must give her an[!] a small description of the one at which I assisted & which luckily displeased & ennuyed Charles as much as it did me, & we both had[?] full sufficient by assisting with our party to make a small groupe for an hour & then fully tired we sneaked away & got home at the half past one in the morning. You must imagine to yourself the Salle de Dance & Compagnie of the Court, this is permitted to be used on certain fixed days for the publick, you pay 5 shillings English Entrée & are obliged to go masked, but that obligation is now not insisted upon, so that if you put the Knave of Spades in your hat it is sufficient, or any other sign of a mask will do. All the Citoyens & Citoyennes de Covent Garden resort there with the Beans & Belles, the Maids, the Cooks, & inshort nobody is forbid to enter provide he pays 5 shillings. The noblesse also make it a point to go there, & the Emperour himself seldom fails to go au Masqué with the Empress. — The Maids, Cooks, and Citoyennes all dressed in the most frightfull or curious masks they can hire dance in the middle. The noblesse only walk about, meet their acquaintancies, chat, observe what is going on & then retire; the Empress I am told generally plays some joke or other to her friends on the occasion. Lately she presented to each of them sugar plumbs, but at the inside they were so bitter & nasty, that they were obliged to spit them out again, & for some time did not know who it was that gave them. Between the large room & the smaller as also all

round there are chambres de rafra[i]chissement[s], where you may go eat and drink *en payant à part* as much as you choose. These are much crowded & resorted to and as every party here ends in eating and drinking make no small profit to the *traiteurs*. There are usually about 4000 people assembled in all together and all the rooms & salons grandly illuminated, the only difficulty is to get from one room to the other, the crowds are immense, that you must push by as well as you can or let yourself be carried away by the crowd & such hideous, nauseous masks you meet with you scarcely can imagine. I saw none that kept the character of the mask they assumed & as I knew few or none without their masks I could know none of them when thus disguised, but such an overpowering heat as there was and want of fresh air is more easily to be imagined than expressed. The picknicks & private dances are far more agreable, tho' I must own for myself I was so tired of them that I shall thank God when the *Carnavalle* is over. I have received a most kind letter from Charles who is very well & happy by the accounts he receives from me and others of his sons conduct. When you see him I flatter myself you will be pleased with him. Our landlord takes a country House just out of the town, so that during the summer we shall enjoy fresh air, be free from the town heat & drive into the town in the morning to take all the lessons & then spend the evenings in the country. This is a good thing *into the bargain*, so that we enjoy both a town & a country house for about 140 £ per annum, or at 70 £ a piece including the servants lodgings. I think that is not amiss if it will but succeed, but my paper is all scrawled over, so must conclude by desiring every thing that is kind and affectionate to all my acquaintances & Charles unites with me in love, duty, & affection to you, my dearest mother, & to sister. Believe me yours ever sincerely

J.S.

Write soon. I long to hear from you. Pray how was Mrs. Middletons affairs ended ?

29.

10th March 1797.

I just began, my dearest mother, to lacher la furie de mon impatience waiting so eagerly for a letter from you, when on my return from a party composed of all the Suedes & Danes we had been to dine all together at Schonbrunn your most affectionate & wellcome lines were delivered to me. We had but a little before been talking about you & as I happened to walk up and down the allees of those famous gardens I was separated from the rest & thinking how long it was since I had heard from York. You may perhaps be curious to have an account of what Schonbrunn is & what we went to see. It is one of the Palaces of the Emperour, where Madame de France is established as also all the young Archdukes & Duchesses & where the Empress often goes to take a walk as it is only about an English mile from the outside of the faubourgs. They have there a most famous botanic garden & shrubbery, they have above 500 yards of glass houses compleat, most of them so high that they have a gallery & a second row shrubbs on both sides of the gallery, there are above twenty six thousand pots in them besides all the growth of the country, which are able to bear the open air by the help of straw, hay, or dung. Each plant has its name wrote[sic] upon a tablette placed near the tree, that without any trouble or enquiry each persons curiosity may be satisfied. All the Indian plants are in one, all those of the Capes in another, all the Chinese in another, & so on, it is certain there is a fund which bears about £ 5000 annual interest allotted to the maintenance & the encrease of this garden which is counted the best of its sort in Europe. Going on to these walls are the beasts & birds. A bull of the Marshes, a white bear, a furious & curious stag, zebras, camels, sheep from the Cape, Chinese pigs, monkeys, parrots, poultry, cochadows, & every kind of bird, especially the imperial bird are all kept in a most magnificent circle, where every beast is separated, & has a fountain playing & large piece of water, two rows of trees for shade & a house for shelter. From thence we went to see the Faisannerie, which contains thousands of pheasants, & were glad to make our way back to the Palace, & there get our dinner, for you must know, that they here have given up a part of every Palace for the benefit of the public, & give a man such advantages to be a traiteur there, but only upon condition that he is to serve the public at such a price & for fear of imposition every dish is charged, he is to furnish it, so a dinner of 8 dishes costs a florin or half a crown per head, 12 dishes 2 florins, soup & legumes counted in the first. In the afternoon we walked round the rest of the gardens & then returned in five coaches & charriots to town. I wish to God my dearest mother was here, she could have such fine drives every day & our horses would but be the better for them. We have lately received letters from Copenhagen & I am happy to inform you all are perfectly well there.

Charles's house[s] in town & country are now compleated & are according to accounts very fine indeed. — Monsieur le Baron cuts a figure with his charriot, 6 horses, tassels & yellow & black liverys & two supporters on the side with a chasseur in green & beat silver behind.

30.

the 12th of July 1797 (Wien).

. I have wrote to Charles desiring him to say what he thinks we should do next; whether it would be safe to travel into Italy or whether it would be better to stay here till early in the spring & then go into Switzerland, if this last takes place Charles will have finished all he has to do here, his studies will be compleated & the rest will be a travelling journey, if not, we must if possible stop some where or other to compleat them if Charles allows time, if not, we must do as well as we can. I think he will be content with his application during his stay here, he has certainly made very great progress in learning so that the money spent has not been thrown away.

31.

the 12th of August 1797 (Wien).

. You will probably at the time you receive this have Charles at breakfast with you, he will be able to explain to you his plans more at large about his son than I can, tho' he has been so kind as to allow us to do as we like; we are to spend this winter at Vienna for there is no such thing as going into Italy at present, he will then be presented at all the grand places, compleat his course of studies & pack up for Switzerland, this will be the occupation of all next summer as we mean & will even be obliged to travel a good deal on foot, because several of the *roads* are *inaccessible* in a carriage.

32.

the 15th Oct. 1797. (Wien).

. I wrote to Charles by last post repeating more at large the remainder of the plan he proposed for us to follow in his last to me, it is as follows, to set out from hence early in the spring, viz. about April & make the best of our way for Constance or Lindau, thence to depart on foot & to travel to St. Gall, Appenzel, Reintfall, Glaris, Schweitz, Mont St. Gothard, Spital, Underwald, Stanz, Zug, Rapperschweit & there to embark & to sail for Zurich, as the greatest part of this road is not compleated it is indispensable for us to use our feet as all other travellers do, this is about a journey of 120 leagues or thereabouts Charles wishes to visit the *glacières* & to study the different governments of the different cantons.

33.

Oct. 25th 1797 (Wien).

. Edm. Bourke is named minister at Stockholm, this shows he is in prodigious high favor, for that is one of the most important places Danemark has to dispose of & requires great talents.

34.

Febr. 10th 1798 Vienna.

. You must already have heard that Edmond Bourke is married, he is to spend the winter in Hambourg as his Lady is indisposed & the travelling m[ay] be dangerous to her, he writes to Charles & tells him of his marriage. As we have now nearly compleated the studies which my brother judged necessary it is high time for us to be setting out, he has much improved his play on the flute, learned a little the harpsicord, passably well to dance, German & Italian in no despicable way, drawing very prettily (tho' not compleatly), Mathematics, physics, the Law of nature, and read the history of Germany in 17 vol. & the history of Anachaisis with some other trifles, & studied Meissens Statistique for a year & $\frac{1}{2}$, that's pretty well. He has been in Company every evening so that that also has not been neglected and as to his health I believe without flattering him, it is better than he has had it for this several years, his eyes are very well, he is taller & stouter than I am, & here has the happiness to please much on account of his behaviours in the houses which he frequents.

35.

the 4th of April 1798 (Wien).

..... Our plan for the present is this, we set out on the 11th of April for Salzburg, thro' St. Polten & Eisenartz or Enns, thence after spending a fortnight with Nic. & his Abbé make for Lenz, Olmütz, Teschen, Lemberg in Poland, Kiew, Oeksakow, & the Crimea if possible, & thence to Constantinople, we have letters of Recommendation every where from our friends here, & others sent from Copenhagen, after a stay of a couple of months in Constantinople we go to Smyrna, visit the islands of the Egean sea & thence to Greece; after some stay there we sail of Salonica & thence if things are quiet sail for Naples, where we hope to be in the month of January 1799, but circumstances may alter part of our plan as it is impossible in such a journey to decide every particular before hand, but we mean to comply with ours as far as possible. Charles has now finished his courses of study, the Law of Nature & Nations, Physics, & Mathematics German, Dancing, Flute, *Rules of the harpsicord*, & read a good deal of history, we have seen almost all the curious things to be seen here, & it is with particular satisfaction I can say of him few people have done so much & so well in the space of time he has spent in those occupations. I flatter myself he will make his father completely happy at his return, so that we may safely say the money has not been thrown away by him on his masters. I am sorry he cannot send you some of his drawings, he has taken almost all the views round Vienna, he has sent about 20 of them to his father, & has half a dozen with him, a few he has given to his friends here; he proposes taking others around Constantinople, in Greece & in other places, thro' which he passes, if circumstances will permit it, tho' they are not compleatly finished & his master shows him to work & corrects them, still they really are in great part his own & are very pretty indeed.

36.

Bouykdere, the 12th of July 1798.

On my arrival at this place, my dearest mother, at about 9 miles from Constantinople I received your kind and affectionate letter of the 24th of April. Many thanks for it, in our circumstances & so distant from all our friends and relations you may more easily imagine than I can express what satisfaction it is to hear from ours all. Uncertain whether all my letters have reached you or my brother I shall only recapitulate in short what we have done; from Brody we set out with courage to get thro' a country represented to us as terrible & which by good luck we were so prepared for that we did not find it as bad as represented, tho' I must own it could have been better, for 5 days we travelled without getting anything warm excepting some tea which we brought with us, on the fifth day we arrived at Tulzyn there we had a letter of recommendation to Mr. van der Scroffen, who came to *wait upon us* early the next morning. He found us still in bed, at our feet close by us were stretched upon straw seven horses, at our head a cow, a calf, some fowls and a cart, on our right hand were lying grunting two pigs about 8 or 9 months old, and on our left w[e]re the three jews our conductors and our baggage, carriage &c. N.B. this was one of the greatest towns we had as yet met with, judge what our accommodations were in the other places, he was exceedingly obliging to us, he desired one of his clerks to give us his room for a couple of days to rest, & invited us to his table. We were happy to rest ourselves as you may imagine & accepted of his offers with thanks; at our departure he gave us a provision for the road to take with us & letters of recommendation to his friends at human [places?]. On our arrival we delivered his letters & staid a couple of days to rest, they gave us three again provisions, which were to last to Nicholan. We passed here the great Bong & then began the Desarts. Our jews took fright, they heard of murders, want of victuals &c. & desired to quit us, we consented & by means of one of our letters of recommendation obtained an order for every village to furnish us with 7 horses and a cart[?] on paying for each horse a penny per mile, now began the wild ways, imagine to yourself a track of about 600 English miles without a single tree & often not a drop of water, a few miserable huts every 30 or 40 miles & large plains with very fine high grass & us driving always forwards, at nights stopping at the villages in our carriage till break of day, & then driving forward again at as good a pace as ever any English postillion drove, for you must observe the Russians neither for love nor money can be brought to drive slowly, they say they have to drive all the way back again, at last we arrived at Nicolan, there we proposed resting a couple of days. Admiral Mordwinof, who has married an English Lady prevailed upon us to rest a fortnight & we dined every day at his table. He got us a lodging close by his house & sent us even our breakfast every day without that we should have had none. The fortnight past like lightning, he wished we could stay longer, but we had agreed for a ship which was to sail from Odesse so that we could

not accept of his kind sollicitations, but went to see Cher[...], Otschakow & there we slept aboard a Russian frigate comman[ded] by an English man, in two days after we arrived at Odesse, & then set sail across the Black Sea and after a passage of 7 days arrived in this channel, which I may venture to assure you is more like an enchanted fairy habitation than like any earthly dwelling. Mr. Lubset is so kind as to give us lodging &c., that we might be more comfortably than at an inn. My room is close to the Channel, the windows give a full view of it, on on! the side are Jessamines, Polyanders, Myrths, Rosemary, &c., &c. in full bloom. He has been so kind as to present us to all his confrers[!] the Embassadors here, our letters of recommendation to him were from Count Bernstorff. His family is as agreeable & obliging as it is possible to be, one cannot enough express how obliging he in particular is, one must be on the spot to judge & have undergone what we have done to know what it is to enjoy a little comfort & rest. At the end of August we are to set out for Smyrna by land, from thence go thro' the islands of the Archipelago & Greece; then return to this place & from hence make for the *North About*. We stay here because at Pera & Constantinople there is an epidemicaal distemper, which might be catching whereas here all is secure & not the least danger. Adieu, my dearest mother, I find I have scrawled over all my paper, so shall conclude by desiring you to be for ever convinced of the affectionate wishes of your dutiful son
J.S.

Charles's duty to you & both our loves to all, comp[limen]ts to those who enquire after us as due.

Send news of me to Thos. for it is impossible for me to write to him till next post & that will only be at the end of the month.

37.

Constantinople the 25th of Sep. 1798.

I have only just time to inform my dearest mother that we are safe in all respects & in good health. We are now occupied in seing every thing worth seing in this town, as the plague is gone & we have nothing to fear on that score. We have already seen part of the Sereipho[?], Ste.Sofie, the Aqueducts, some Mosquées, Palaces, the Hyppodrome, the Reservoirs, the greatest of which is supported by 1003 pillars, the other is in part fallen in, but is great enough for to sail about in a large boat & not be seen by the people that are on the halfway pillars. We are to see all the other fine things tomorrow, & after to morrow & next week as we have met with a favorable opportunity are to set out with a large caravane for Buckarest, we go in great bands, as we travel in cents[?] & can make but slow journeys to make the roads agreeable & safe. We shall be no less than 8 or 9 waggons full besides cavalliers on horseback, we are to carry our provisions with us. We are to perform quarantaine at Rothersthurn near Herman[n]stadt in Hungary & thence we make for Venice. As to news we have only seen what you have heard off in London, viz: the appearance of the Russian fleet in these seas, there were two English Captains amongst them, we had grand entertainments & balls during these stay. They anchored so near our house that we could speak to them out of our window, we went on board the ships & passed the time merrily, whilst the *good Nelson* was fighting for us, the Turks & them. The Grand Sultan has sent him as a present a most beautiful aigrette in diamonds calculated at 75.000 piastres, but not finding it rich enough to add to it, he ordered some large diamonds to be factured to the bottom of it & a fine letter to the King to obtain his leave to wear it as an *order*. This is the report here, the frigate is saild already with this valuable & other rich presents. Pisain[?] is the person who goes as interpreter on the occasion. The Turkish & Russian fleets are sailed into the Medite-ranean. Every prepa[rati]on is making for war, to carry it on with vigours the Russians [have] sent to inform the Turks they have eighty thousand men in the Crimea & in Otschakow, &c., &c., & that all these troops are at their service they have orders to march on the shortest notice. Send to Thos. to inform him of all this, Bonaparte is but ill off. I have had an opportunity of reading his letters to the Directory & to his brother, he seems to think so himself, tho' he has still hopes. Believe me ever your affectionate & dutiful son
J. Selby.

Write as usual & direct to Fries & Co. and[!] Vienna.

38.

Prague, the 22d of Dec. 1798.

..... I must own I quitted the brat [Nicolas Tuite Selby] with regret, he has in my opinion the best heart I ever saw, a free, franc, open, & sincere tongue, & will in time I think I may answer for it, be a comfort and satisfaction to his parents. As to us we are now approaching the end of our travels, we are to spend the winter at Dresden, in the ensuing spring go over Silesia, Prusia & Hanover, & so on

to Hambourg, from thence to Copenhagen, where my journey with Charles is to end. I hope he will prove the happiness of his family, all I know is it depends entirely on himself, & he is much praised by those whose company he has frequented. Charles is perfectly well & is grown an inch & ½ taller than I am. He is now in the Danish Army as ensign, this enables him to be presented in every place, he goes to & to wear an Uniform, it is not only a great conveniency for him, but likewise an advantage.

39.

uden Dato Stempel: Newcastle on Tyne.

. My dearest mother cannot conceive how happy she makes me by informing me that she is so pleased with my br. Charles's letter, as to my own part it is only what I expected, but for fear my dearest mother should lay any thing *to my door* on the occasion I assure her, I did not meddle with it, only I said in one of my letters that you *wish'd for a letter*, all the sentiments contained in it are his own, nor did I suggest any one of them to him.

III

BREVE FRA SØSTEREN ANN STAPLETON, FØDT TUITE

1.

Carlton, Saturday Sept. ye. 13th (1794).

.

Mr. Miles Stapleton from Richmond & Mr. Sputtleworth are at present with us. I hope our dr. brother is got safe to Copenhagen, tho' I have received no account of his arrival. I am very glad to hear that my nephew John is to be with the nuns at Winchester, as I think it will suit him much better than being at York. Young Miles is not at home at present, he went away on Wednesday with an intention of staying some days at Hourton & some at Aberford.

2.

Carlton, Sept. ye. 24th 1794.

. It is impossible for us to say at present when we can go to York or what we shall do, as it depends entirely upon the accounts we receive from London relative to the peerage busi[ness], for as it is appointed to be heard in the House of Lords of ye first Tuesday of the next session, if Parliament meets in November I fear we shall be obliged to go up to London which I shall be very sorry for indeed as I would not wish to leave the country before the beginning of Feb.y. I have heard nothing from my brother or indeed from Copenhagen since his arrival there, I hope my nephew John will give us some account of him, how long is it since he came from thence?

3.

uden Sted, August ye. 30th 1795.

. When I heard last from Copenhagen they were all well, it is a good while since I received any letter from my brother, nor could I well expect one as his last still remains unanswered.

4.

Carlton Nov. ye. 9th 1795.

.

I had before heard of my nephew Charles's having made a considerable purchase in Denmark which did not surprize me much as I expected he would make a large fortune by this war, I am glad to find his brother John has accepted his offer as I think he will be more proper than any other person to travel with his nephew. I have not heard from Copenhagen this great while, but believe it is partly owing to my not having written lately to them.

5.

uden Sted, Jan.y 13th 1796.

My d.rest sister,

My mind has been too deeply affected by the loss of my dr. Eleanor to be able to write or I should much sooner have answer'd your very kind letter of the 25th Oc.b., but I now begin to be much more reconciled to my misfortune as I cannot but feel that she must have led a life of misery, as she was every day growing more deformed & more helpless, I therefore endeavour not to regret her happiness & bless Providence for having delivered her from such a state of pain & suffering, she was carried off suddenly, but not unprepared, for she had been at her devotions a few days before & intended to go the very day she died & indeed she had so much piety & innocence, that we have every reason to hope she went strait to Heaven, her Confessor said he was more inclined to sing the Laudate than to say the office for her, however I recommend her to your prayers.

My health is now thank God tolerably good & much better than might be expected considering the constant hurry & agitations we live in. — Dennis is not yet gone to Coppenhagen. I had a letter from my br., what mentions that he expects him, but I do suppose he will not undertake so long a journey at this season. — I am much obliged to you for the particular account you give me of your family, be assured you cannot mention any subject so truly interesting to me & that theirs happiness is as dear to me as my own, if times had been better I shou'd have hoped that Charles wou'd have sent his sons in their travels to this part of the world, but at present I dare not flatters myself with a visit from such d[ea]r friends, nor indeed do I wish it, until peace is made, as the roads are bad, horses scarce &c., &c., &c. I beg you will make my congratulations acceptable to Robert & his wife on the birth of their son, by the rapid increase in your family the Selbys can never want an heir, but if all the young ones are like those I saw, there cannot be too many of them. . . .

6.

Harley Street No 28, Febr. ye 20th 1796.

. They are at present busy in procuring a letter of licence for my brother from his creditors for 12 months, when it is sign'd I conclude he will think of mowing towards England, I shall be glad to see him notwithstanding the many difficulties we have undergone on his account; it appears to me more than probable that he will not go out this year as he will got here so much later than he intended when he wrote to us. You are very good in interesting yr. self about the peerage business, but we have not the least expectation of changing our names at present, the only thing Mr. Stap. will probably try for will be to have the Barony declared in abeyance by the House of Lords & his pedigree allow'd by them, should he succeed thus far (which is far from certain) he must then wait a favourable opportunity of petitioning the King which may not present it self perhaps for some time, in short it is such a tiresome piece of business that I sincerely wish it had never been thought of, but Stap. is of a different way of thinking.

7.

Carlton, June ye 12th 1796.

. I am greatly obliged to you for your information concerning my brother, tho' I must own it does not give me much pleasure to hear that he has taken a house & is amusing himself so well, as it appears to me that a person who has nothing to offer to his creditors but a very indifferent compromise has no right to spend anything more than they are pleased to allow him & surely a lodging was quite sufficient.

8.

Carlton, October ye. 1st 1796.

. He [Nicholas Selby] likewise informs me that he had heard of the Mac Carthys by a letter dated the 17th of August which brings the pleasing account of their being all in good health & which I am sure you will be happy to hear, as you seem'd rather uneasy about our dr. sister when you was at Carlton.

Adieu, Stap unites with me in every thing most kind to you & Miss Selby, & I remain

Ever affect. Yours

A. Stapleton.

9.

Carlton, October ye. 14th 1796.

I am very sorry my dearest sister you should think of apologizing for writing again, as you must know how happy I am at all times to hear from you. I wish it were in my power to give you any information concerning the pedigree of which I am entirely ignorant never having seen it but once at our dr. mothers in the manner you mention & then without examination. I am glad you have written to Nick as he is the most likely person to give some account of it, as should it not be amongst my brother's papers he can enquire of Mr. Richard Tuite who I believe is now in England. If it should be (tho' I cannot conceive why) necessary towards the arrangement of my brother's affairs one would certainly try to get it if possible as it must give us all pleasure to have them settled & satisfaction of himself & creditors, tho' I cannot say I have any hopes of ever receiving more than a part of what he owes us.

I am very sorry indeed to hear that you do not find yourself so well this cold weather, but hope to receive a better account the next time you write.

10.

Carlton, October ye 25th 1796.

My dearest sister.

I was yesterday favored with yours & in compliance with your desire Mr. Stapleton writes by this post to Sir John Eden to procure a letter of recommendation to Sir Morton Eden, as soon as his answer comes (which I hope will be satisfactory) I will let you know.

11.

Carlton, October ye 29th 1796.

My dearest sister,

I am happy to send you the enclosed which come yesterday in a very kind letter from Sir John Eden & hope it will prove of every use to my nephews, that they can possibly desire, you will get it in time to send it off by to morrows post, which is likewise a lucky circumstance.

I have been very busy most of the morning in writing about the Mac Carthys & flatter myself I shall have it in my power to be of use to them by getting them strongly recommended to Lord Malmsbury, should he luckily succeed in his negotiation of which however I fear there are some doubts.

12.

London, April ye. 14th 1798.

. You are very good my dst. sister in interesting yourself so much with regard to the peerage business, which remains in status quo. Mr. S., by advice, presented a petition to His Majesty near three weeks ago, but as yet has received no answer, which in my opinion wears no very favourable aspect, but time will show, nor am I (entre nous) at this moment very anxious about it as matters of much greater consequence both to us & every one are now hanging over our heads & till our fate with regard to the threaten'd invocation is determin'd I can think but little about *titles*. Ireland by all accounts is in a most critical situation & all those who have property there have every reason to trouble, should the French succeed in their attempt there what will become of the poor Mac Carthys, but I will not despond, but trust in God that the worst will not happen.

I fancy you may soon expect the arrival of another grand child as Mrs. Robert is very big & appears near her time, their little boy is a fine child & particularly pleasing & good natured. I think I mention'd to you before that Eleanor was grown both tall & stronger but I am sorry to say I do not think she improves in beauty, she is however very well in that regard & is of a most amiable disposition.

13.

Carlton, October ye. 3d 1799.

. I should certainly have troubled you with a few lines to enquire after you, had I not had the satisfaction of hearing from both my nephews that you continued as well as when I left you, and I flatter myself I shall still continue to receive the same pleasing account. — I understand from them that you have now determined to fix yr. residence in London and for that purpose have taken a house in Cum-

berland Street, which from its situation must be very comfortable and pleasing both to you and Miss Selby, and I hope in every other respect you will find it equally convenient. I must own had I been selfish I should have wish'd you to continue in York as it would not only have afforded me an opportunity of seeing you there from time to time, but perhaps you & Miss S. might likewise have given us the pleasure of your company at Carlton, when yr. health and the weather permitted, indeed I shall now find that town quite dull and disagreeable, whenever I go there, but I cannot repine at what must be so much more comfortable to you in having the society of yr. two sons (who are so very attentive to you) and their families pray give my kind love to them and Miss Selby.

Malet af
Angelica Kauffmann

Hos Mrs. Mary Savage født Rogers
Portland, Oregon, U.S.A.

Paa Grund af den store Lighed med det nu paa Langesø værende af Angelica Kauffmann malede Portræt har det været antaget, at dette Billede ogsaa forestiller Eleanor Tuite.

Der er imidlertid rejst Tvivl derom, og Direktør Jørgen Paulsen paa Frederiksborg har i Brev af 8. Oktober 1957 efter en Forespørgsel skrevet: . . . må jeg desværre sige, at jeg ikke tror, at de 2 afbildede damer er identiske uanset den kompositionelle lighed; der er snarere tale om et skema, som malerinden har brugt i varierende form overfor de forskellige modeller, hun har malet.

POSITION OF ENGLISH CATHOLICS BEFORE 1829

Af ELSA RIDDELL-BLOUNT †

The following are all the facts I have been able to collect in County Histories or from Burkes Landed Gentry & Peerages, Playfairs British Family Antiquity and the 34 Vols. of the Catholic Record Society, respecting Charles Joseph Selby, his relations the Tuites, Gillibrands & Percehays as well as of Biddlestone Hall, Northumberland.

In order to understand CHARLES JOSEPH SELBY's life & motives for emigrating it will be necessary to give a short account of the position of Catholics in England roughly from the accession of Queen Elizabeth to the final passing of the Catholic Emancipation Act in 1829.

In England Protestantism was largely an urban and middle class movement at its first beginnings; and a large number of the old families belonging to the Nobility & Gentry remained true to the old Faith. Long after RUSSELLS, CAVENDISHES & PAGETS had sprung into prominence, CLIFFORDS, BLOUNTS, HOWARDS, TALBOTS and STANLEYS were still unflinching Catholics & many are so to this day. Although Catholics were at no time confined to any one county but were scattered over the whole country, certain counties had retained a larger number of "recusants", as the Faithful were called, than others. In the counties of Lancaster and Northumberland the gentry were very largely Catholic.

To be a Catholic in England, Scotland & Ireland from 1688—1829 meant being debarred from every channel of advancement open to Protestants and even enduring a certain amount of social ostracism. No Catholic could be an officer in the Army or the Navy; he could not sit in either House of Parliament; he could not enter the church or the civil service or rise high in legal profession. His children could not go to the public schools, such as Eton, Winchester or Westminster, nor could they be entered to any college at Oxford or Cambridge. He paid higher taxes than Protestants & his religion was prescribed by law. The only careers open to the younger sons of the gentry who had no vocation for the religious life (though there was generally one son in every family who was a priest or a monk) were commerce & the lower rungs of the legal profession.

The SELBYS had lived at Biddlestone in Northumberland since the reign of Henry III & after the dukes of Northumberland they owned the largest tract of land in the county. It was & indeed still is, one of the most desolate spots in England, and it was chosen by Sir WALTER SCOTT as the site of Osbaldistone Hall, which figures largely in "Rob Roy" where the scenery & surroundings of Biddlestone are accurately described. There is not, I think, any ground for believing that the SELBYS of 1745 in any way answered to Scott's description of the Osbaldistones except that both families professed the old Faith.

In order that the sons of the Catholic Gentry might receive a sound education Colleges had been established in Belgium, France, Spain and Portugal, the most important being the English College at Douai founded by Cardinal ALLEN in the reign of Elizabeth for the education of Englishmen who remained faithful to the Catholic Religion. The five sons of THOMAS SELBY and ELEANOR TUIE were all sent to St. Gregory's Benedictine College also at Douai (see vol. XIV p. 252 Catholic Record Society) probably because the chaplains at Biddlestone from 1763 were Benedictine Monks from Douai (C. R. S. vol. XIV, p. 252).

CHARLES SELBY of Biddlestone, 3rd son of Sir WILLIAM SELBY by ELLEN, d. of Sir THOMAS HAGGERSTONE of Haggerstone married ELIZABETH, daughter of JOHN GILLIBRAND, of Gillibrand Hall, Chorley Co. Lancaster. The GILLIBRANDS were also Catholic Gentry who eventually took the name of FAZAKERLEY & were finally merged into the family of WESTBY of Mowbreek Hall Lancs. All 3 families belonged to the Gentry of Lancashire. The GILLIBRAND'S Arms are given in Burkes Complete Armoury as: Two swords in saltire sa. Hilted ar. points to chiefs. Their son THOMAS WILLIAM SELBY married BARBARA daughter and heiress of CHRISTOPHER PERCEHAY of Ryton, Yorks. I have searched through the 34 vols. of the Catholic Record Society, GILLOWS Catholic Biographical Dictionary & the two county Histories of Yorks, as well as LEWIS'S Topographical Dictionary, but can find no trace of PERCEHAYS of Ryton. Burkes Landed Gentry of England, Ed. of 1846 gives the PERCEHAYS illustrious ancestors. I have copied it in extenso at the end of this book, but I must add I can find no confirmation of any WALTER Lord FAUCONBERG of the reign of Henry IV having a son called ROGER by his second wife ISABEL BIGOD. His successor was b. 1345 & was the son of his first wife, MABEL, d. of Sir THOMAS GRAMSON. And the Complete Peerage (Vicary Gibbs vol. V p. 274) states that Isabel BIGOD d. s. p. after 38 years of widowhood. Their arms (PERCEHAY) are also given in Burkes Complete Armoury: Argent a cross flory gules. Crest a bulls head azure horns pur. fess of the same & or.

The Catholic Record Society Vol. 32 p. 340 quotes Arch Bishop BLACKBURN'S Visitation returns for the Archdiocese of York. The visitation returns of 1735 made by LAUNCELOT BLACKBURN 1658—1724 (who became Archbishop of York 1724. He is of course C. of England) states that Thos. SELBY Esq. & Lady, 2 daughters, footman & 3 maids were living in Holy Trinity Micklegate, York in 1735. This would appear to be Thos. Wm. SELBY of Biddlestone & his wife Barbara PERCEHAY, who were already living in York in 1715. Their eldest son Thomas m. first Mary MEYNELL of Kilvington & 2ndly ELEANOR TUIE.

The whole family of THOMAS SELBY and ELEANOR TUIE were baptized at the Sardinian Chapel, Lincolns Inn Fields. It was the oldest Catholic Chapel in London continuously used as such, & was erected in 1649, & it became the chapel of the Sardinian Embassy. There are no less than 6 Selby Baptisms shortly after one Tuite followed by another.

These six Selby baptisms the whole family of Thos. Selby of Biddlestone & Eleanor Tuite appear in print as signed by 4 different priests, but the registers and seeming signatures are all in the writing of Mahon. It is possible the baptisms took place elsewhere and were only recorded at Lincolns Inn Fields.

BIDDLESTONE

Biddlestone Hall situated on the southern slopes of the Cheviots about 750 ft above sea level is said to be the Osbaldistone Hall of Sir Walter Scott's Rob Roy and since the Reformation has been the centre of Catholicism in Upper Coquetdale, that out of the way district of Northumberland. Biddlestone even to-day is 8 or 9 miles from a railway station and a main road; its only connexion with civilization in the XVIII Century was a pack road by Rothbury passing through the Hamlet of Alwinton, which led up and still leads up Coquetdale and over the Cheviots into Scotland. It must have proved a dreary Residence for many a poor priest in the winter season. It had however the compensating advantage during penal times of being far removed from the persecuting courts and on the rare occasions when their officials did approach, the wild moors on the North and West, 200 square miles in area, afforded a safe refuge to the hunted priest until the danger was over. It is an historic neighbourhood, at 3

miles south may still be seen the spring where St. Paulinus baptized 3000 converts in the VII Century. Further east is Eslington once the seat of the Collingwoods who kept the Faith until fines and attainders & the scaffold caused the extinction of the family in 1715. Callaly the seat of the Claverings for centuries and Cartington the home in succession of the Cartingtons, the Radcliffes, the Widdringtons & the Talbots are within a radius of 6 miles. Of these old Catholic families who formed the fighting race of the Border all are gone save Selby of Biddlestone who still in 1914 (but not in 1934) hold the old place & the old faith.

The Selbys have been mixed up with all Border troubles for centuries, in the Great Civil War they espoused the cause of the King and in the Jacobite rising of 1715 they were in the Thick of it. They suffered on both occasions. The existing family chapel was built probably at the beginning of the XIX Century, when the existing mansion was erected by Thomas Selby, who died in 1816. It stands upon the foundation of the old Tower of Biddlestone, held by a John Selby in 1415, and was thoroughly repaired in 1879.

For centuries the Selbys were buried at the old church of Alwinton.

In the V Chapter vol I of Rob Roy by Walter Scott there is a description of Osbaldistone Hall and of FRANK OSBALDISTONES arrival there. It is a good & very charming description of the country near Biddlestone. But the description of the house as a quadrangle corresponds neither with a Peel Tower nor the present House nor with any other house I know of in Northumberland. I am however advised by CECIL HEDLEY who is much better informed than I am that there were such houses in this county, i. e. 3 sides of a square built round a Peel Tower amongst others Hesleyside, the seat of the CHARLTON family.

OBITUARIES & BAPTISMS

Mrs. Selby, née ELEANOR TUIE died in Devonshire Street London April 25., æt. 77. Buried St. Pancras. M. Dec. 1751.

THOMAS SELBY, b. & bap. Jan. 16. 1753, d. 1816. Godparents PHILIP LANGDALE, D. FITZGERALD.

NICHOLAS TUIE SELBY, b. & b. 3. Mar. 1754. Godparents NICHOLAS TUIE & BARBARA SELBY. Vol. XIX, 230, C. R. S. Partner in Wrights Bank, Vol. XIX, 167, C. R. S. died at Acton May 1834.

CHARLES JOSEPH SELBY, 1755—1823.

JOHN SELBY, b. & bap. 20. April 1757, a priest of Dorvay & the Bavarian Chapel, Warwick St. died near Copenhagen May 1821. Godparents D. TUIE, JOHN KERWAN.

ROBERT SELBY, b. & bap. 21. Aug. 1760. Godparents ROBERT TUIE & BRIGID BRADSHAW. M. THERESA TALBOT, sister of Lord SHREWSBURY. He died Oct. 15. 1837 at Husbands Bosworth at the house of his wifes sister Mrs. or Lady TURVILLE. C. R. S. Vol. XII, p. 219. He lived in Bryanstone St. "Altho he had far advanced towards the verge of that period which circumscribes the life of man as an enjoyment yet a healthy & active chearfulness were so inseparably his companions that the announcement of his dissolution swelled with surprize the affliction of the very many who knew him *all* of whom felt the sudden & unexpected loss of a Xtian Brother: edifying all by his fervent & unaffected piety & comforting all who sought it of him by words of consolation or deeds of mercy."

ANNA MARIA SELBY, bap. Oct. 11. 1761, died young.

NICHOLAS TUIE died Nov. 16. 1772 aged 66, buried at St. Pancras. ANNE his wife née SKERRIT died Jan. 20, 1777, aged 61 buried with her husband. C. R. S. vol. 8, p. 425.

They were living in Isleworth 1746. Their son ROBERT was baptized at Lincolns Inn 23. March 1746. C. R. S. Vol. XIX. Their daughter MARY WINIFRED was baptized in the same place 1747, Sept. She was sent to the Blue nuns in Paris 1763.

ET BESØG PAA BIDDLESTONE I 1956

Af MARIE ANTOINETTE VON LOWZOW

Kommandørinde MARIE ANTOINETTE VON LOWZOW født Comtesse BILLE BRAHE SELBY har i Sommeren 1956 sammen med sin i 1954 afdøde Mands Kusine, Fru KAREN KRIEGER, og Fru JOHANNE DEICHMANN været paa en Automobiltur i Skotland, og hun har benyttet Lejligheden til at se vore fælles Forfædres Hjem, Biddlestone i Northumberland, der ikke ligger langt fra den skotske Grænse.

Kommandørinden skriver fra Oban-Skotland D. 2. jun 1956:

»Kære Onkel Hans!

Lige et par ord her fra Skotland for at fortælle dig, at jeg nu har besøgt vore forfædres hjemsted, Biddlestone. Jeg kan bedst forklare dig, hvordan det var, ved at sende dig vedlagte kopi af min rejsedagbog. — Jeg håber, den vil interessere dig. . . .«

og i Brev fra København d. 22. jun 1956:

» Jeg har tilladt mig at sende dig nogle »stukstykker, kakkestykker og nagler« — alt dele, jeg tog fra Biddlestone. Jeg ved ikke, om du bryder dig om som et kuriosum at have det. Hvis ikke, kan du jo smide det væk. — [De bliver selvfølgelig opbevarede som Minde om det Selbyske Hjem]. Jeg har selv taget nogle stykker af samme slags og lader nu en stenhugger montere dem på en marmorplade og sætter en bronceplade under med inskription om, hvad det er. — Jeg synes det familiehistorisk er ganske betydningsfuldt at have! [Se Billedet Side 111].

Vedlagt sender jeg dig mine billeder, som jeg nu har fået fremkaldt. . . .«

I samme Brev staar der:

» Du er selvfølgelig mere end velkommen til at tage hvad du vil af min beretning samt billeder med i dit næste Selby-værk, hvis du mener at kunne bruge noget af det. . . .«

og: » så kan jeg, efter hvad jeg senere hørte af en indtil nu meget velhavende skottefamilie, forstå, at Biddlestone i virkeligheden deler skæbne med *utallige* store engelske steder, som familierne simpelt hen må forlade og stå til forfald, fordi de ikke har råd at betale de skatter, der pålignes dem. Der står, sagde denne skotte, masser af store »Halls« som Biddlestone rundt omkring som ruiner!«

Der er — med Kommandørindens Tilladelse — udeladt ganske lidt i Beretningen.

H. B. S. H.

Torsdag d. 31. maj 1956.

Otterburn, Hotel Perci Arms, en kro, midt i landlige omgivelser med en fred og ro, man skal lede efter, var samtidig et første klasses hotel, — midt ude på en eng — med glimrende mad, dejlig vin og storartet betjening, gode værelser, bad etc. — udenfor alfar vej, ret til at gå på jagt over 3000 acres, fiskemuligheder, en uldmølle, hvor man kan købe sit tweed frisk fra væven — faktisk et ubegribeligt godt sted, hvor enhver ville kunne rekreere sig for en hvilken som helst sygdom og til fuldt vigeur på 14 dage! — Stedet skal have den varmeste anbefaling!

Men vi forlod det næste dag for at starte den »historiske udflugt« til Biddlestone. Otterburn ligger i den engelske landsdel Northumberland, der støder op til det skotske grænse-land: Rokburgh. Det ligger kun en 50 km. nede i Northumberland. Biddlestone ligger en 35 km. fra Englands østkyst omtrent på højde med kystbyen Alnmouth nær byen Alnwick. Skal man forklare det nærmere, kan man sige, at det ligger nord for Newcastle, 1/3 af vejen

nord på mod Leith. Biddlestone ligger kun ca. 14 km. fra den skotske grænse, og de nærmeste landsbyer er Alwinton og Harbottle.

Fra Otterburn måtte vi straks tage veje, der var afmærket i kortet som 3' classes veje. De var meget smalle, men belægningen var iøvrigt god. De var, som alle de skotske og engelske veje, vi hidtil har kørt ad, ikke alene så utroligt smalle og snoede med korte sving, så en slange som tidligere sagt ville få kvalme af at skulle følge svingene så hurtigt, men de er også fulde af små korte underlige bakketoppe, så enhver udgift til rutschebane a la Tivoli i hvert fald kan spares lang tid frem i tiden, når man blot har kørt een dag her. Dog har disse veje deres store charme, for man ved aldrig, hvad der åbenbares rundt det næste tarmvrid — og ofte er det et nyt landskab af en helt anden art end det, man har kørt i, der pludselig ligger åbent for ens blik. — Det er meget charmerende. — Mindre charmerende er, at englænderne synes endnu mere skødesløse med deres kørselsregler end danskerne. De ligger midt i vejen, når det passer dem, og de skærer med største lyst et uoverskueligt sving i den gale vejside, så de pludselig dukker op med næsen mod en i ens side af vejbanen. Og de store busser, der kører så utroligt mange steder, kører på de smalle veje somom kun de skulle frem. D. v. s., at hvis man normalt skal passere dem, så er der ikke plads, og man må hurtigst mulig køre ud i rabatten og holde stille, til de har passeret en, hvis man ikke vil have siden af vognen skrællet op. — Nå, noget godt er der jo også at sige, og det er den udstrakte færdselsvelvilje, de udviser. Tuder man for at passere en vogn, holder han sin kurs, så man ikke kan komme forbi, indtil han kan se, at man kan passere uden fare, og så kører han ud i siden og giver det berømte tegn ud ad vinduet — det står altid åbent, for ellers ville en englænder ikke få den for ham så uundværlige træk så længe han sad i bilen — at man kan passere frit. — Englænderne er også utroligt elskværdige til at vise en vej, og det er med en logik og akkuratesse at selv den jævreste mand eller kvinde giver besked: så og så mange miles i den og den retning ad rute det eller det, vil føre Dem til målet! — siger de. Skotterne er akkurat lige så elskværdige, men deres sprog er noget mere uforståeligt, en blanding af »dårligt engelsk og jydsk!« og så snakker de stakkato og meget hurtigt, men det lyder sjov. — En kustode på Castle of Edinburgh, en gammel mand, sikkert nær de 80, men nydelig som en gammel lord, gav udtryk for skotternes følelser: »Vi kan lide danskerne, vi kan lide skandinaverne, vi føler os beslægtet med dem overalt i verden.« — Vi kørte først igennem let bølgende bakkelandskab. Frodigt og grønt — man ser jo næsten kun grønt. Marker er et særsyn. Til gengæld er der får og får og får overalt. De sjosker på vejene, og lammene hopper efter dem, og når man tuder af dem, svarer de med en brægen, der uheldigvis er ganske i samme toneart som mit citroenhorns dobbelttone, så de tror, jeg vil snakke med dem og svarer blot, men rokker sig ikke en tomme ud af kurs på landevejen, så først når det passer dem at gå ind til siden, kan vi passere. De er utroligt langhårede — men det er vel cheviot-tøjet — og de er ikke klippet endnu. Først ude ved vestkysten, hvor klimaet er »golf-strømmildt« er de allerede klippet. Der er også køer enkelte steder, men de er ikke nær så almindelige. Også de går i løsdrift såvel på vejen som på markerne! Nogle køer er langhårede og lyserøde, de er sjove.

Skov ser man meget lidt til. Der er enkelte, fritstående — og meget smukke træer i græsmarkerne, men ikke egentlig skov. Såsnart man møder en lille flod, er stedet omkring den udnyttet til at lægge et herresæde med en dejlig park omkring. Her er rimeligvis så frodigt, at have kan anlægges. Da er der dejlige træer i massevis og utroligt smukke blomsteranlæg. Udenom herresæderne er der milelange mure af skifer- eller flintesten, sten synes her i det hele taget at være masser af. Huse og udhuse er også af disse grå flintesten. For det meste

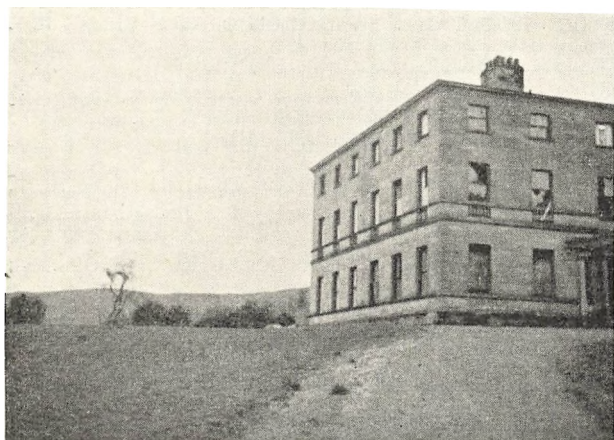

er parkerne til herresæderne så store, at de i sig selv er som en herregård, således at man kører ind ved en portbygning og derefter kører gennem en park, der er på størrelse med en skov, og så ad snoede veje endelig når frem til slottet, der ligger omgivet af fint barberede plæner med dejlige blomsterbede, der efterhånden går over i store græsplæner med fritstående, meget smukke træer af alle mulige arter. — Det ser dejligt ud, der hvor man — som ved de mange slotte med adgang til — kan komme indenfor, men alle andre steder med-

fører denne måde at anlægge ejendommene på jo, at man bare ser murene omkring slottenes jorder og ikke så meget som skimter slottene selv.

Vi så dog en del herresæder — og smukke — på vejen over mod Biddlestone, selvom det snart blev os klart, at vi kom over mod magrere jorder. Fra at være frodige græsgange blev højderne nu delvis lyngbeklædt og fårene blev talrigere. Fra dalstrøgene mellem højene skulle vi nu køre op mod Cheviotbjergene, og vi veg af fra de 3. classes veje og ind på dem, der betegnes som »connecting links of minnor importance« — et meget betegnende udtryk for deres værdi som vej. Engang forvildede vi os ad et fejl spor og kom op i meget store højder (en 600 m.) i Cheviotbjergene, der i virkeligheden ligger bag Biddlestone. Landskabet var her meget storslået og vildt. Bjergenes sider var lyngbeklædte langt op, men havde derefter kun lidt græs her og der mellem bare klippesider. Der var dybe dale mellem højderne og forrevne klippetoppe. Det var smukt, men da vi pludselig så et rødt flag og et skilt med »danger«, og at det var et militært skydeterrain, vi var inde på, samt at man skulle være sig for uexploderede »shells«, gik vi med rette ud fra, at vi var kommet på gal vej, og at det var bedre at vende om — hvilket forøvrigt ikke var helt let med den vejbredde, vi rådede over, men her som andre steder kom citrøenens egenskaber os til hjælp, den »æder« bjergveje som en mis, og den vender på en tallerken. I det hele taget er dens vejegenskaber ganske utrolige. Den ligger med 80 km. i de værste sving, uden at man mærker det, og dens bevægelser er, som mine rejsekammerater siger, ikke som en bils, men som en flyvemaskines. — Og så bruger den et minimum af benzin.

Selvom vi altså var lidt på gale veje, var det interessant, for vi fik lejlighed til at konstatere, at Biddlestones beliggenhed på skråningen op mod Cheviotbjergene, med en lille flod løbende ned fra bjergene på hver sin side af slottet ikke alene har givet stedet en dejlig beliggenhed med udsigt udover dalen nedenfor, men også har givet det en sikker og uindtagelig beliggenhed m. h. t. nordsiden. Ingen veje fører til stedet fra nord, og fra de andre verdenshjørner fører der faktisk kun een eneste, fjerdeclasses vej over dalen op forbi »The Hall« — mindst 35 km. til nærmeste virkelig farbare vej! — En mere ensom røverborgsbeliggenhed kan ikke tænkes. Rigt gods har det næppe nogensinde været, da det er en meget »mager« egn, det ligger i. Cheviotbjergene er magre og øde, kun til få får, og dalstrøget neden for stedet, mellem det og det bølgende højland på den anden side, der nok er mere frodigt end bjergene, men dog meget magert, er kun smalt og ikke med nogen form for korn dyrkning. Kun frodige græsenge omkring de små floder, der løber sammen nede i dalen. — Men dog frodigt nok til, at man har kunnet anlægge et slot og få den så nødvendige park og have, der tidligere — det kunne man se — har været der som andre steder.

Nå, efter at vi var kommet på »ret vej« eller snarere »ret spor« »rødt spor« kan man også sige, for alt grus er her ræverødt, så vejen strækker sig som røde bånd gennem landskabet, kørte vi langs højene på sydsiden af dalstrøget, indtil en fin hvid vejviser med sorte bogstaver forkyndte »Biddlestone«, så drejede vi af til venstre, d. v. s. mod nord, ned ad det røde spor ad en stejl bakke gennem dalen og et stykke op ad bjergskråningen på den anden side til »Biddlestone Hall«, som vi allerede kunne se fra den anden side af dalen, da stedet lå højt og ganske ubeskyttet af den skov eller park, der ellers som tidligere sagt altid findes omkring et herresæde. Her var kun nogle ganske få — men dog meget smukke træer: Et stort nåletræ med slangeagtige grene, en stor rødbøg, og et par store elmetræer, lige foran huset.

På afstand så huset ganske godt ud. En stor, firkantet bygning, man kan sige lidt i palæstil, af gul sandsten. Arkitektonisk meget enkel og regulær, — ren i linierne.

Vejen gik på skråningen nedenfor bygningen, drejede så i et »bjergsving« tilbage op mellem græsplænerne med de få store træer foran bygningen, og her holdt vi foran Biddlestones hovedindgang. Alle andre sider af huset var træløse. Vinden susede og pev om hjørnerne. Rundt om stod stubbe af kæmpetræer og rester af toppene af fældede træer lå her og der hulter til bulter mellem klippestykker. Hist og her stod rester af fordums sikkert dejlige grupper af rhododendrons.

Nu, vi var nær huset, åbenbarede det sig i al sin fornedrelse. Som en lille fløj til hovedbygningen mod nord lå kapellet. Der var i stil som en engelsk kirke med spidse vinduer med kulørte ruder og et lidt gothikagtigt udseende. Det så nydeligt ud. Men selve hovedbygningen

var en stor ruin! Vinduerne var slået itu. Skodderne hang på løse hængsler og blafrede frem og tilbage i vinden og smækkede ustandselig med hule lyde, der ikke blev mindre uhyggelige ved de hæse skrig fra et utal af alliker, der holdt til i bygningen. Taget var nogenlunde intakt, men havde dog store huller her og der. Lofterne var styrtet ned i flere stuer, så man så op gennem alle etager. Gulve, paneler, indbo, alt var borte, kun murbrokker, nedfalden stukloft og kalk blandet med fåre-noksagt og allikeefterladenskaber dækkede alt.

Huset var som sagt en meget stor og meget høj firkantet bygning. Det var bygget af store, gule, ganske jævne sandsten. En sokkel på en 3 skift sten sprang lidt frem for den øvrige mur. Stueetagen havde meget høje vinduer, glatte huller uden udsmykninger af nogen slags over eller omkring dem. Over dem sprang en lille kant frem hele muren hen og et stykke over den endnu en kant. Mellem disse to kanter var der under hvert af førstesalens ligeledes meget høje vinduer ligesom et indhak, hvori der var en 5 små, tykmavede søjler. Bortset fra indgangsportalen udgjorde de al forsiring. Over førstesalens vinduer var der endnu et hold ganske lave vinduer. Om taget derover har været skrånende eller fladt, kunne man ikke se, idet det i hvert fald har været så lidt skrånende, at man slet ikke kunne se det, hverken nede fra eller på afstand af bygningen.

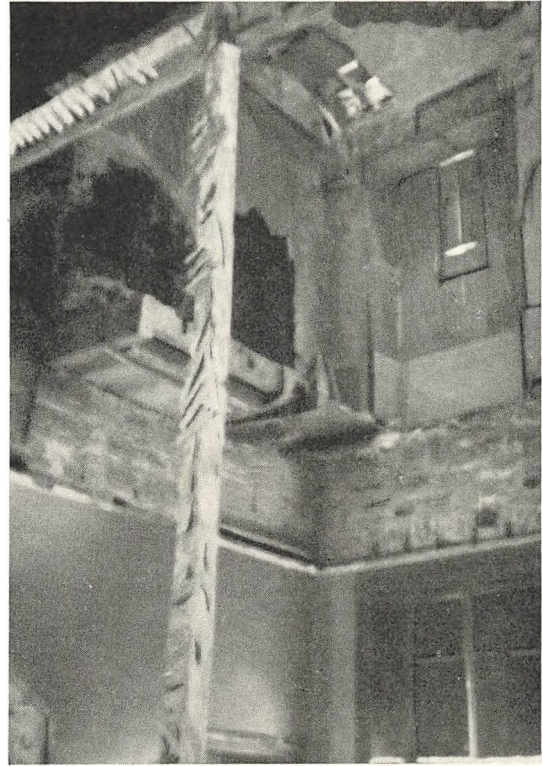
3 høje trin gik op til indgangsportalen. Ved siden af trappen var der på muren to »flade« sandstenssøjler. Glatte og med uforsiret kapitæl, de gik op til den fremspringende kant over stueetagens vinduer. På øverste trappetrin, på hver side af døren stod to fede, runde, ganske glatte sandstenssøjler, ligeledes med glatte, men her runde kapitæler. Søjlerne bar nogle fremspringende sandstenskanter med en enkel, bred kannelering i, og oven på disse kanter hvilede en glat sandstentrekant med små, firkantede sandstenskopper langs trekantens sandstensbjælkers inderside. — Det var al pynten.

Selve døren var eenfløjet. Forneden egetræ med to felter. Træet gik op til halvdelen af dørens højde. Foroven i træet til højre sad håndtaget, der bestod af et stort messinghængsel eller ring, som man kunne tage i og dreje rundt for at åbne. Dørens overdel var et stort vindu med 9 små ruder. — Foran alle vinduer i huset var der forøvrigt træskodder, men ingen foran dørens overdel.

Det var ikke nødvendigt at dreje håndtaget, for døren stod lidt åben — eller rettere hang lidt åben på sine hængsler. Med besvær fik jeg den skubbet så meget tilbage, at jeg kunne klemme mig igennem og ind i en lille forhal, der åbnede — uden døre, videre ind til husets midterparti: en stor hall, der gik op gennem 2 etager. Alle gulve og døre i hele huset var fjernet, tapeter eller paneler borte, alt var en stor ruin. Man vandrede rundt i murbrokker og kalk og nedfalden stukloft og rørbelægning til skillerum. Kun lidt maling på en væg her og der og kaminernes store, gabende huller og en enkelt marmorplade foran en kamin, der har været for svær at fjerne, fortæller om, at der engang har været meget flot. Man kunne fra stueetagen kigge op gennem hullerne i gulvene på første sal, og man var ikke ganske hyggelig ved at vade ind gennem murbrokkerne i de forskellige stuer, for hvad øjeblik det skulle være, kunne man sikkert risikere, at der faldt yderligere et stykke loft eller en hel

Flot Trappeopgang, der deler sig i to

Fra Hallen ser man op mod 1. Sals nordøstre Hjørne

etage ned. Alt imedens hylede og peb vinden og de utallige skodder smækkede op og i med høje knald og allikerne skabede sig.

Vi var ganske enige om, at en nat her ikke kunne spænde af uden spøgelse — og ikke hyggelige! — Det eneste formildende var fårene og de små lam, der fredeligt græssede på plænen — eller det græs, der engang havde været plæne udenfor. — På højden bagved ramlede maskiner i en grus- eller stengrav og det gav dog et lille tegn på mennesker. — Mr. WARD, tømmerhandleren, der ejer det, skrev til mig, at jeg ville finde bygningerne »partly demolished« — jeg skal love for det!

Den store hall har en meget bred trappe, der går op til en bred afsats halvvejs til 1. sal, her deler den sig i to grene, der går op til en ret bred afsats på første sal. Gelænderet er ganske enkelt, glat mahogni, der bæres af ret tætsiddende, glatte smedejernsstivere.

Det var umuligt at udforske første salen for slet ikke at tale om den lavloftede øverste etage, som der må være, thi alle gulve hang og dinglede, der hvor der var noget tilbage af dem, så det ville være afgjort selvmord at prøve på at gå derind. Men som jeg kunne se det fra trappens øverste trin, var der også her meget store rum. Omkring hallen grupperede sig i stueetagen i hvert fald 3 store sale og en række mindre rum. Der var meget store kaminhuller alle vegne og meget høje vinduer.

Som en anden amerikaner tog jeg »souvenirs« med mig bestående af små stykker stukloft, nogle store jernnagler og brudstykker af kakler — andet fandtes ikke!

Medens jeg fotograferede så meget jeg kunne, gik Deichmann ad vejen, der førte videre ned ad dalskråningen, til nogle arbejderhuse, der lå der, for at forhøre, om man ikke kunne komme ind i kapellet, der var lukket med en solid dør, hvorpå der var opslag om, til hvilke tider, der var messe her, det er altså i brug, men såvidt jeg kunne se, af reformert kirke, ikke

Afsatsen mellem Stuen og 1. Sal

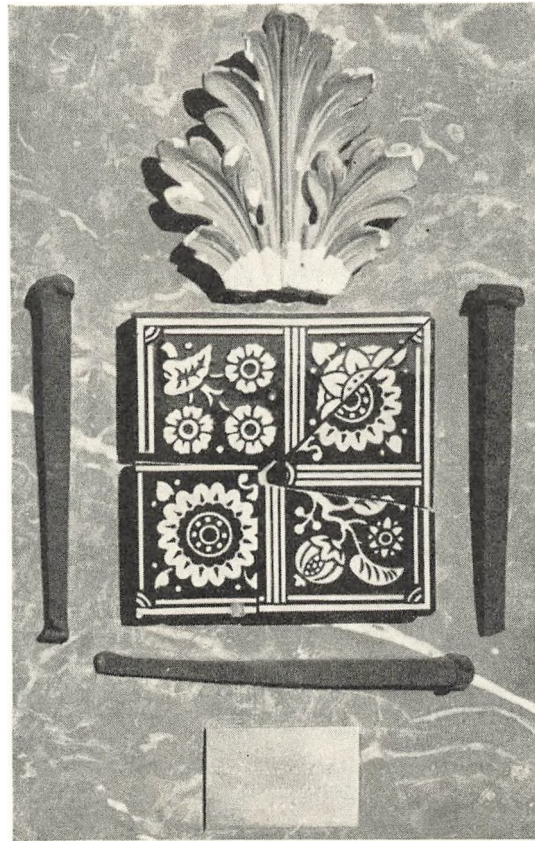
Trappegænderet

katolsk. Hun fik nøglen hos en kone, »Mrs. Thomson« i det ene hus, men først efter, at hun havde fortalt, at det var familie af Selbyerne.

Kapellet ligger ret højt, ligesom på en klippetop, og fra døren, der ligger ind mod Cheviotbjergene, går man op ad en smal trappe, en 10—15 trin og til venstre ind i kapellet. Rummet er lille, der er 6 stolerækker i hver side, men i den nedre ende en balkon oven over, hvor der nu kun synes at være oplagsrum, men hvor der vel kan være en 2 rækker bænke. Der er meget højt til loftet, idet dette udgøres af selve taget, der bæres af en trækonstruktion (rødmalet), der kan minde om tagkonstruktionen i en norsk trækirke, selvom der her var pudset hvidt tag bag den røde trækonstruktion. Hele kapellet er bygget i en grå sandsten, med høje, spidse, gothikagtige vinduer med sandstensforsiringer og stræbepiller. Det er nydeligt og ligger som en lille fløj til husets nordside. Bag alteret for kapellets østside, er der en meget høj og smuk kulørt rude i det høje vindu. I kulørt glas er udført en kristusfigur og forskellige kunstneriske farveindlægninger. Forneden er der indlagt to våben: til venstre Selbyvåbenet: vandrette sorte og gule bjælker, 4 sorte. Til højre er et delt våben, til venstre det Selbyske, til højre på blå bund en gul vinkel med spidsen opad, over den to gule hjortehoveder og nedenunder eet hjortehoved. Nedenunder står: »Memoriæ Evalteri et Aliciæ Selby, Hoc mente pia posuit. Evalterus Filius — A: D: 1862.

På balkonen, i vestsiden er en mindre kulørt rude. Her er også indlagt to våben, Det Selbyske til venstre og et delt våben til højre. Medens østrudens våben ikke havde Saracenerhovedet over våbnene (der var ingen hjelmtegn), havde begge disse våben Saracenerhovedet over, og de var omgivet af en blå cirkel — men det har vist nærmest været a. h. t. rudens udsmykning. Det delte våben havde Selbyvåbenet i venstre halvdel, højre halvdel havde hvid bund med en sort skråbjælke skråt fra venstre foroven ned mod højre forneden, over og under bjælken var der hvert sted 3 sorte fasaner. Underneden våbnene stod: MDCCCLXII, altså: 1862.

Som en frise rundt langs alle vægge i kapellet hang 8 små malede træskjolde, Selbyvåbener. Over dem hang indrammede sorthvide billeder med fremstilling af vejen til Golgatha. Alteret var ganske enkelt med nogle få messinggenstande. På hver side stod på hylder på væggen to kulørt malede helgenstatuer. I væggen til venstre for alteret var en lille egetræslem, den førte ind til et lille skab indbygget i væggen, nu tomt, men sikkert opbevaringssted for hostie eller relikvie af en slags. Der var ingen vinduer i nord siden, men i sydsiden — med dejlig udsigt ud over dalen, var der 3 vinduer med letfarvede, ensfarvede rødligt-blå ruder.

Inskriptionen paa Pladen forneden er:
Minder fra Biddlestone Hall, Selbyernes Hjem 1956

Over våbnene i frisen på væggen var der ophængt en fortegnelse i en ramme. Samtlige våben var delte og havde Selbyvåbenet til venstre. Der var ingen hjelmtegn eller Saracenerhoved på nogen af dem. Den højre halvdel af våbnene og indskriften under dem var som følger:

Nr. 1. Sort bjælke, 2 røde firkanter på hvid bund.

»ALEXANDER SELBY d. 1631 = JOAN WIDDRINGTON.

Nr. 2. Lyseblå bund med 3 hvide skråbjælker, den midterste bred og med 3 små sorte firkanter i.

»WILLIAM SELBY d. 1642 = HELLENA HAGGERSTON«

Nr. 3. 2 sorte sværd, korslagte og med guldhæfte på hvid bund.

»CHARLES SELBY d. 1699 = ELYSABETH GILLIBRAND«

Nr. 4. Rødt, græsk kors på hvid bund.

»THOMAS WILLIAM SELBY d. 1755 = BARBARA PERCEHAY«

Nr. 5. To røde felter og to hvide felter.

»THOMAS SELBY d. 1787 = ELEANOR TUITE«

Nr. 6. Et lyseblåt landkort med en gul ø, oven over to blå måger på gul bund.

»THOMAS SELBY d. 1816 = CATHERINE HODSHON

Nr. 7. Det samme som i østruden med de 3 hjortehoveder.

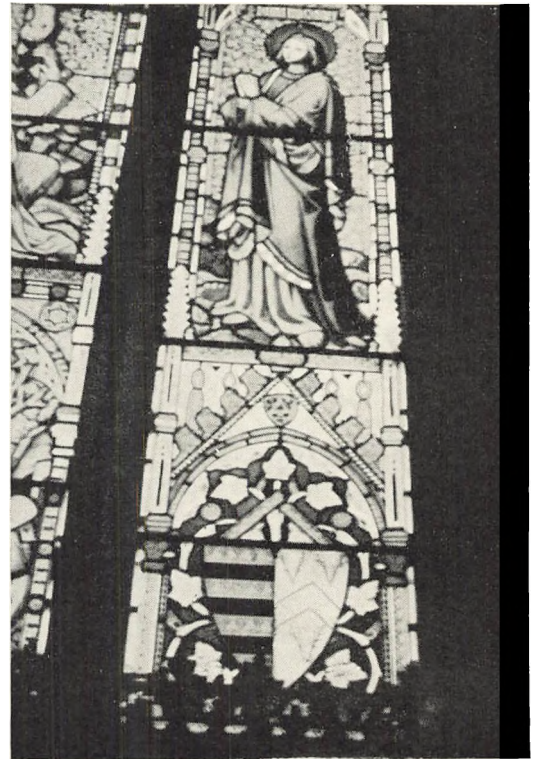
»WALTER SELBY d. 1833 = ALICE SWARBECK«

Nr. 8. Hvid bund, en i kanten flosset sort tværbjælke, 6 sorte måger på hvid bund.

»WALTER SELBY d. 1868 = LAURA ANN TEMPEST«.

Alteret

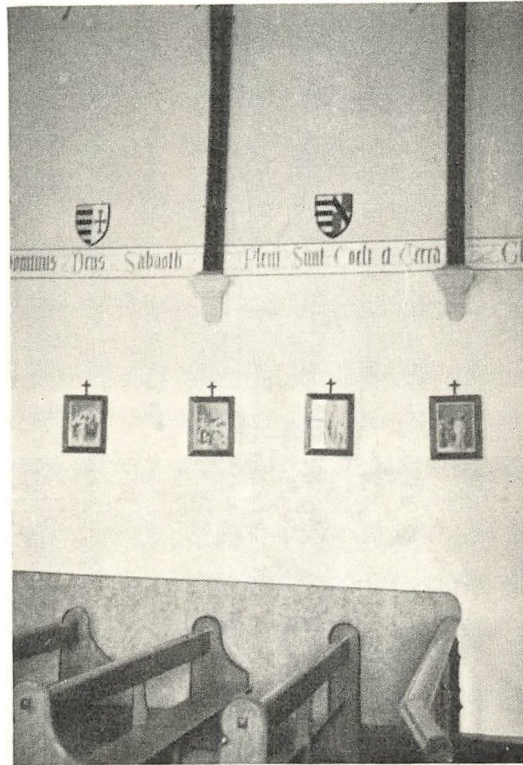
Kulørt Bude med Selby-Swarbeck Vaaben

Da vi havde set kapellet, fandt vi en krog udenfor ved hovedtrappen af huset, hvor der var lidt læ og nu lidt sol, og der nød vi vor picnic-frokost. Derefter spadserede vi ned til Mrs. Thomson med nøglerne til kapellet. Hun boede i et lille arbejderhus, grå sandsten, med en nydelig lille blomsterhave foran. Man gik ind til huset mellem nogle buske og over en bro over en lille bæk. Hyggeligt og sirligt, men naturligvis indenfor med en masse nips og rod og rokkestol, som de jævne engelske folk har det. Jeg har set tilsvarende hjem ved Birmingham.

Mrs. Thomson inviterede os indenfor at sidde ned, og hun fortalte villigt om, hvad hun vidste om Biddlestone og Selbyerne. Hendes fader havde tjent som parlour boy på godset, og hendes moder var pige der, og de blev gift fra godset: kirke kl. 8 morgen og derefter »champagnefrokost«! — Hun viste et gammelt album med fotografi af »the staff«, og det var en ganske anselig gruppe tjenestefolk, der har været. — Hun talte om, hvor forfærdeligt det var for dem, der havde kendt familien Selby, at se, hvordan huset nu blev ruin. — Det var dog bedre, om det blev revet ned i en fart, sagde hun, end at stå sådan og falde langsomt sammen.

Hun viste et gruppebillede, hun havde af den sidste ejer af Biddlestone af Familien Selby, en ung, nydelig mand sammen med en mindre broder og 3 søstre. Det var ham, der var søfficer i første verdenskrig og fik tuberkulose og døde bagefter. Han var sådan en herlig fyr, sagde hun, lyshåret og nydelig og en god fyr. Kun een af alle disse sødskende lever endnu, det er den ene søster, hun er gift og er nu et par og tres år. Broderen er død også, og havde ingen børn. Der er to døttre efter søfficeren, og de to andre søstre var gift og har efterladt sig børn. Men altså ingen mandlige Selbyer.

Hun viste et billede af søfficerens moder, et fotografi. Hun må have været ganske overordentlig smuk. Mrs. Thomson sagde, at det var rigtignok, det var hun også. Hun viste også et billede af en meget smuk dame med et nonnehovedklæde. Det var tanten til søfficeren, og hun er nonne et eller andet sted og lever endnu.

Vaabenerne

Selby-Percehay og Selby-Widdrington

De samme Dobbeltvaabener er afbildede i »Svaneskindet«,
se II Del, 1. Bind, Side 536 og 533

Efter at søofficeren måtte sælge Biddlestone, købte en Mr. DEWCHAR det. Han boede der — havde forøvrigt en meget yngre kone. Dewchar søgte at føre huset videre i samme standard som familien Selby, og han var velhavende nok. Men under krigen blev noget af huset taget til indkvartering for militæret, der havde et stort ammunitionslager i nærheden. Dewchar kunne ikke lide at have militæret der, og han var nok også bange for, at ammunitionslageret skulle blive bombet, for han byggede sig et beskyttelsesrum neden under kapellet, men selv det var ikke nok for ham, — han flyttede bort til andet gods, han havde.

Militæret huserede så i huset og tog, hvad de kunne tage.

Dewchar var imidlertid død under krigen, og sønnen ville have penge, så han solgte stedet til »The Timbermerchant«, Mr. Ward. Han fældede den dejlige park og skov, der omgav slottet — og det skal jeg love for, for aldrig har jeg set noget ligge så bart, men med træstubbe af vældig størrelse overalt — og solgte træet. Så prøvede han at sælge »The Hall« igen, men ingen ville købe det, nu træerne var borte, og så ribbede han huset for al indmad, og tog alt, hvad militæret ikke havde taget — og det er jo gjort grundigt, for der er som sagt ikke engang en gulvbjælke tilbage, og så lader han det bare stå og falde langsomt sammen.

Lige overfor Mrs. Thomsons hytte, på den anden side vejen og på skråningen ned mod floden fortalte hun, at der var et lille stykke af det, der tidligere havde været parken, der var konsekret til kirkegård, og her lå søofficerens forældre begravet. Da vi gik fra Mrs. Thomson, gik vi derover. Det er da en 5 min. gang fra Biddlestone, og parken har altså i hvert fald strakt sig her ned til. Man kunne se det på de mange træstubbe. Der har været store enkeltstående træer på vidtstrakte græsplæner, tættere trægrupper og — endnu — grupper af rhododendrons på skråningerne ned mod floden langs hvilken der er grønt engdrag. — Sikkert har her været et dejligt anlæg. Men nu kunne man kun lukke øjnene og forestille sig, hvor det må have været

i sol og læ af træerne, et frodigt dalstrøg midt i en mere end barsk natur med de dystre højder i Cheviotbjergene med deres blålige dystre skær og bare lyng- og klippesider mod nordvest højden Peat Law (1519 fod = 450 m), og mod nordøst Hazeltonrighill (1655 fod = 490 m) i baggrunden. En utilgængelig sikret »Hall« udenfor lands lov og ret. Midt i »Borderland«, hvor kampene mellem Skotter og Englændere har raset i nogle hundrede år, lige bag bjergene er Skotland, og sikkert har stedet snart hørt til Skotland, snart til England. Men familien har ikke været regnet til skotsk adel på noget tidspunkt, thi jeg gik i Edinburgh op i »Register House, Court of the Lord Lyon, King of Arms« — det eneste sted i England, hvor man endnu registrerer våben og beskæftiger sig med skotsk genealogi — sagde man. Her kunne de hurtigt slå op og sige mig, at familien ikke på noget tidspunkt havde været registreret i Skotland, men de vidste, at den var det i England.

»Kirkegården« var en gruppe nåltræer, nogle blomstrende buske, gamle, væltede trætoppe, rester af buxbomhække, et nydeligt forhenværende springvand med sandstenskumme og buskads ned mod floden. Men det var umuligt at finde så meget som en eneste sten end sige opdage, hvor Selbyerne lå begravet. Men det kan være, at der skjuler sig noget i buskadserne, som vi imidlertid ikke ville forcere a. h. t. nylonstrømperne!

Et sidste blik op mod Biddlestone, efter at vi var svinget ned ad indkørselsvejen, hen over dalen og op på den modsatte side — endnu står slottet der som et monument i landskabet — men længe bliver det ikke, så vil der kun være en dyng murbrokker og et lille kapel tilbage — trods alt lever religionen længere end menneskenes bolig! — Den der vil se Biddlestone, skal skynde sig!

Vi kørte tilbage gennem dette ingenmandsland, tværs gennem Skotland og over til vestkysten, hvor vi endte i Turnberry — det store badested syd for Ayr. Undervejs besøgte vi den gamle romermur, der var nordgrænsen for Imperium Romanorum.

Et Blik fra Trappen ned over Opkørselsvejen

OPLYSNINGER FRA ALWINTON OM FAMILIEN SELBY

I Aarene 1934 og 1935 blev der dels af Mrs. Elsa Riddell Blount, født Bille, dels af Lehnsbaron Berner Schilden Holsten rettet en Del Forespørgsler til Institutioner og private Personer for at fremskaffe Attester for denne Ahnegruppe. Vanskelighederne har imidlertid været store og yderligere øget derved, at de paagældende Familier har været Katolikker, og der er derfor kun lykkedes at fremskaffe faa eksakte Oplysninger. Resultaterne er som sædvanligt anført i Noterne til de paagældende Biografier. Her skal blot tilføjes, at Pastor H. E. Y. Briffit, M.A. 28. Februar 1935 sendte H. B. S. H. en hel Del Oplysninger om Familien fra Alwinton, Biddlestones protestantiske Sognekirke. Mr. Briffit skrev bl.a.:

“The registers of Alwinton Church for years previous to 1719 have been lost, and therefore I am unable to answer all your questions, but after a careful search of the registers in our possession, I have compiled a list of the entries relating to the Selbys.

I enquired at Durham, in case there might be copies of the earlier registers, but theirs go back only as far as 1745 I do not know of any Selbys being buried in Alwinton churchyard. The old headstones are very much defaced however, and it is possible some of them were erected to members of the family, but I have no record of them. There is no burial ground at Biddleston [før 1900], but two members of the Selby family have been buried in a speciall consecrated piece of ground near Biddlestone Hall . . .

The Selbys were Roman Catholic and their names appear in Lists of Papists in 1677, 1715 and 1745. Their memorials are preserved in Alwinton Church because they were the Lay Rectors of the Parish. At the time of the Dissolution of the Monasteries, the estates were dispersed and passed into the hands of laymen. The “Impropiators” then appointed a priest as vicar to take charge of the church and parish.”

ENTRIES IN ALWINTON REGISTERS RELATING TO THE SELBYS

BAPTISMS.

1757, Jan.	14th.	MARK, son of Mr. JAMES SELBY, Saughridge.
1780, Jan.	3rd.	THOMAS, son of THOMAS SELBY, Junior, Esq. Biddleston.
1781, March	26	RALPH SIMON, son of THOMAS SELBY Junior Esq. Biddleston, born at Etal in the Parish of Ford.
1782, Aug.	3rd	EDWARD, son of THOMAS SELBY Esq. Junior of Biddleston, born at Etal.
1785, May	2nd	WALTER, son of THOMAS SELBY Junior of Biddleston, Esq., who was born at Chesters.
1787, Feb.	4.	CATHERINE MARY, daughter of THOMAS SELBY of Biddleston, who was born at Chesters.
1788, April	12th	HENRIETTA ELEONORA, daughter of THOS. SELBY, Esq. of Biddleston.
1789, Sept.	25	RICHARD JOHN, son of THOMAS SELBY, Esq., of Biddleston, born at Chesters.
1792, Mar.	28	ALBERT, son of THOMAS SELBY, Esq. of Biddleston.
1793, Oct.	13	WILLIAM, son of THOMAS SELBY, Esq. of Biddleston.
1798, Mar.	2	MARIA, 3rd daughter of THOMAS SELBY Esq. of Biddleston, by his wife CATHERINE HODGSON, native of Lintz in the County of Durham.
1819, Sept.	4	CATHERINE, daughter of WALTER and ALICE SELBY, of Biddleston, Esq.
1821, Aug.	16th	HENRIETTA, daughter of WALTER and ALICE SELBY, of Biddleston, Esq.
1822, Nov.	6th	WALTER, son of WALTER and ALICE SELBY, of Biddleston, Esq.
1824, Jan.	22	THOMAS, son of WALTER and ALICE SELBY, of Biddleston, Esq.
1825, April	30	ELIZABETH, daughter of WALTER and ALICE SELBY, of Biddleston, Esq.

MARRIAGES.

May 31, 1724	JOHN BUDDALE, Netherton, and ELIZABETH SELBY, Barrowhaugh.
Febr. 17, 1767	WILLIAM SIMMONS and ELIZABETH SELBYE were married with a license by me, THOMAS MOSES, vicar. This marriage was solemnized by us: William Simmons and Elizabeth Selbye, now Simmons. In the presence of us: MARGRET SELBYE, BARBARA SELBYE.

BURIALS

Dec. 1723	JANE, ux. Mr. JAMES SELBY, Allenton.
Oct. 1738	JAMES SELBY, Allenton.
May 1741	MARY, infant daughter of CHARLES SELBY, Elilaw
Dec. 1748	JOHN, son of CHARLES SELBY, Elilaw
Mar. 2., 1762	JOHN, son of JAMES SELBYE, Catclengh, Esldon
Nov. 24., 1762	Mrs. ELIZABETH SELBYE, Thropton.
Dec. 20., 1766	BARBARA, wife of THOMAS SELBY, Allenton
April, 8, 1777	MARY, daughter of Mr. THOS. SELBY, Allenton
July 19, 1781	THOMAS SELBY, aged 90, Allenton
Nov. 16, 1781	TERESA, wife of Mr. NICHOLAS SELBY, son of THOMAS SELBY, Esquire, of Biddleston.
May 31, 1787	THOMAS SELBY, Esquire of Biddleston.
July 28, 1807	ALBERT, 14 years, son of THOMAS SELBY, Esquire Biddleston.

SELBY MEMORIAL TABLETS IN ALWINTON CHURCH (CHANCEL).

1.

In Memory of TERESA, wife of NICHOLAS TUIE SELBY, who departed this life at Biddleston the 12' day of November 1781, in the 18th year of her age. R.I.P.

2.

To the Memory of THOMAS SELBY, Esq., who departed this life at Biddleston on the 26th Day of May 1787, in the 77th year of his age. R.I.P.

3.

To the memory of THOMAS SELBY of Biddleston, Esq., who departed this life on the 15th of May 1816, Aged 63 years and five months. Most sincerely and deeply lamented by his most afflicted wife and family, and regretted by all his friends. May he rest in Peace.

4.

To the memory of THOMAS SELBY of Biddleston, Esq., who departed this life on the 30th of June 1818, aged 38 years. Deeply lamented by his mostafflicted relatives and regretted by all his friends. May he rest in Peace.

5.

Sacred to the Memory of CATHERINE, wife of THOMAS SELBY, Esq., The elder, who died at York the 16th day of May 1826, Aged 67 years. Requiescat in Pace.

6.

Sacred to the Memory of ALICE, wife of WALTER SELBY Esq., who died at Biddleston the 24th of May 1826, 33 years. Requiescat in Pace.

7.

This monument was erected in pious memory of WALTER SELBY Esq., who died September 2nd, 1868, aged 45, and of LAURA ANNE SELBY, his wife, who died October 21st, 1868, aged 36, by their six children. May they rest in Peace.

The following members of the Selby family are said to be interred in a vault under the chancel of Alwinton Church:

JOHN RICHARD SELBY, 1815

THOMAS SELBY, 63 yts. 1816

THOMAS SELBY, 38 yts. 1818

MARIA SELBY 1823 (Houghton Hall, Yorkshire).

CATHERINE SELBY 65 yts. 1826 (York).

ALICE SELBY, 33 yts 1826

CATHERINE SELBY 9 yts. 1827

THOMAS SELBY 24 yts. 1848

WALTER SELBY 45 yts 1868

LAURA ANNE SELBY 36 yts. 1868

The bell in turret of west gable of Alwinton Church inscribed: Mr. THO. SELBY of Bitelson, Esq., and Mr. LOUK. CLENNELL of Clennell, Esq., gifters of this bell to the Parish of Alinton. R.M. Fecit AD 1711.

Inscription on west gable of Biddleston Porch Alwinton Church. The initials at top may be those of THOMAS SELBY and his wife ([ANNE LUMSDEN]. His name appears as owner of Biddleston in 1663. [Herefter Tegning af et Kors, forsynet med Aarstallet 1672, Jesusmonogrammet IHS, og foroven: T S A.]

Marble crosses in specially consecrated piece of ground, near Biddleston Hall:

WALTER CHARLES SELBY. Died March 5, 1900. Aged 41.

REGINALD ARTHUR SELBY. Born June 17th., 1867, Died January 22nd 1905.

KILDER

1. Den af College of Arms i 1796 udfærdigede Stamtavle over Familien Selby (»Svaneskindet«, omtalt II. Del, 1. Bind, S. 517f.) oplyser om THOMAS SELBY's Fødsel: »born at York 20. April 1711« (se her Side 65). Paa Forespørgsel oplyser Præsten ved den katolske St. Wilfrids Church i York, at Kirkebøgerne ikke er bevaret før 1770.
2. Samme Stamtavle meddeler om hans Død: »died 26. May 1787, æt. 76, bur[ied] at Allenton«. Ifølge Meddelelse fra Mr. Briffit (se foran Side 116) oplyser Alwinton Kirkebog under Burials: May 31, 1787 Thomas Selby, Esquire of Biddleston.
- 3.
4. Om Mindetavle i Alwinton Kirkes Kor se foran Side 116. I Biddlestone Kapel hænger et malet Træskjold med Vaabenerne Selby-Tuite til Minde om Ægteparret (se S. 111).
5. College of Arms' Stamtavle oplyser: »Married at Twickenham, Co. Midx. 21. Dec. 1751 (se her S. 65). Paa Forespørgsel meddelte Mr. John C. O'Brien ved St. James' Church i Twickenham 1. Marts 1934, at Vielsen ikke findes indført i Kirkebøgerne for Twickenham, og at en katolsk Kirke naturligvis ikke fandtes i Twickenham i 1751, »and even if there had been, Catholic marriages were not legal«.
6. Den nævnte Stamtavle indeholder om ELEANOR TUIITE følgende: »dau[gh]te[r] of NICHOLAS TUIITE (of the family of Tuite of Tuites Town, Co. Westmeath in the Kingdom of Ireland), born at Montserat 23. July 1732« (se her S. 65).
7. Extract from the Burial Registers of St. Pancras Church, London: »1809, ELEANOR TUIITE, aged 77 yrs. Died 27. April, buried 6. May. (Meddelt 30. Januar 1934 af Mr. J. G. Whitbread (Clerk)).
- 8.
9. Ved et Besøg, som Lehnsbaron H. Berner Schilden Holsten ledsaget af sin Søn Henrik Berner, 9. August 1936 aflagde i den offentlige Park i Nærheden af St. Pancras Jernbanestation i London, som er udlagt paa den gamle Kirkegaards Grund, lykkedes det ikke blandt de bevarrede, men stærkt medtagne, Gravsten at finde nogen med Eleanor Tuites Navn. Ogsaa Mrs. Elsa Riddell Blount har forgæves søgt Stenen.
10. Familien Selby's Vaaben er beskrevet II. Del, 1. Bind, S. 244 (jfr. S. 513—53). Familien Tuite førte et af Sølv og rødt firdelt Vaaben. Hjelmtegn: En Engel med et Flammesværd, holdende Skjoldet. Motto: Alleluiah. — Otto Andrup meddelte i Præstø Amts Aarbog (V, 1916, S. 81), at Charles Joseph Selby vakte Grev Thotts Interesse ved at vise ham Tuite-Vaabenet og berette, at Traditionen lod Slægten stamme fra Danmark. Det turde dog være en Tradition opstaaet paa Grund af Navneligheden og Vaabenfællesskabet.
11. Danmarks Adels Aarbog V, 1888, S. 359. H. Berner Schilden Holsten og Albert Fabritius: Baron Charles Joseph Selby's Descendens, Kbh. 1935.
12. Meddelelse fra Canon Arthur A. R. Gill ved St. Saviour's i York: »Burial of MARY the wife of THOMAS SELBY Esq., April ye 24th 1745«.
- 12a. De tre Bind Breve er forsynet med et Ex-libris, der indeholder et sammensat Selby-Vaabens med Tuite-Vaabenet i 6. Felt. Denne Sammensætning kan efter engelske heraldiske Regler tidligst være foretaget 1812, efter Kammerherre Robert Tuites Død (se Afbildning II. Del, 1. Bind, S. 539).
13. Dødsåret kendes fra en hos Frøkenene de Selby i Dublin værende Stamtavle, udstedt af College of Arms senere end det ovenfor under Nr. 1 nævnte »Svaneskind«.
14. N. T. Selby til Eleanor Tuite 28. Februar 1795 (her S. 72).
15. samme til samme 11. April og 28. Juni 1798.
16. Robert Tuite til Eleanor Tuite 2. August 1796.
17. Frances Wright til Eleanor Tuite 30. December 1796.
18. Charles Joseph Selby til Eleanor Tuite 30. Oktober 1792 (se II. Del, 1. Bind, S. 466).
19. samme til samme 17. Juni 1797 (se II. Del, 1. Bind, S. 480).
20. N. T. Selby til Eleanor Tuite 5. Oktober 1797.
21. Birgitte Borre til Eleanor Tuite 18. Juli 1795 (se II. Del, 1. Bind, S. 470).
22. Thomas Selby til Eleanor Tuite 23. Januar 1794.
23. samme til samme 14. Juni 1796.
24. John Selby til Eleanor Tuite 18. Februar 1796 (se her S. 89).
25. Thomas Selby til Eleanor Tuite 24. Oktober 1795 (se her S. 76).
26. samme til samme 8. Februar 1794 (se her S. 70).
27. samme til samme 14. Juni 1796.
28. samme til samme 10. Juni 1794 og 12. Marts 1796.
29. samme til samme 9. Januar 1796.
30. samme til samme 14. Juni 1796.
31. samme til samme 26. Juli 1796.
32. Catherine Hodshon til Eleanor Tuite 27. December 1795.
33. Thomas Selby til Eleanor Tuite 9. Januar 1796.
34. Robert Selby til Eleanor Tuite 26. December 1795.
35. Thomas Selby til Eleanor Tuite 5. Oktober 1796 (se her S. 78).
- 35a. N. T. Selby til Eleanor Tuite 27. Juli 1794.
36. samme til samme 3. August og 17. Oktober 1796, 5. Oktober 1797.
37. samme til samme 3. August 1796.
38. samme til samme 5. Juni 1794.
39. samme til samme 26. December 1798.
40. Robert Selby til Eleanor Tuite 26. August 1797.
41. John Selby til Eleanor Tuite 3. December 1794.

42. Ann Stapleton til Eleanor Tuite 13. September 1794 (se her S. 97).
43. John Selby til Eleanor Tuite (se her S. 85).
44. Paaskrift paa Brev fra Birgitte Borre 20. April 1795 (se II. Del, 1. Bind, S. 469).
45. Thomas Selby til Eleanor Tuite 11. November 1794.
46. John Selby til Eleanor Tuite 9. August 1794 (se her S. 87).
47. Charles Joseph Selby til Eleanor Tuite 30. Oktober 1792 (se II. Del, 1. Bind, S. 466).
48. John Selby til Eleanor Tuite 12. Juli 1798 (se her S. 95).
49. Robert Selby til Eleanor Tuite 31. Maj 1795.
50. samme til samme 13. Juli 1796.
51. samme til samme 15. Juli 1795.
52. Thomas Selby til Eleanor Tuite 29. Januar 1798 (se her S. 82).
53. Robert Selby til Eleanor Tuite 12. Januar 1797 (se her S. 79).
54. Ann Stapleton til Eleanor Tuite 14. April 1798 (se her S. 99).
55. John Selby til Eleanor Tuite 25. September 1798 (se her S. 96).
56. samme til samme, udat. 1795 (se her S. 88).
57. Thomas Selby til Eleanor Tuite 3. Marts 1798 (se her S. 83).
58. Robert Selby til Eleanor Tuite 5. Maj 1798 (se her S. 83).
59. samme til samme 20. Maj 1798 (se her S. 84).
60. Ann Stapleton til Eleanor Tuite 13. Januar 1796 (se her S. 98).
61. Robert Selby til Eleanor Tuite 26. August 1797 (se her S. 82).
62. Thomas Selby til Eleanor Tuite 28. August 1797 (se her S. 82).
63. Robert Tuite til Eleanor Tuite 27. September 1794.
64. Thomas Selby til Robert Selby 28. Februar 1793 (se her S. 69).
65. Thomas Selby til Eleanor Tuite 23. Marts 1795 (se her S. 73).

NOTER TIL BILLEDERNE

Om dette Emne vil det være det rimeligste at aftrykke, hvad jeg herom i Oktober 1935 har skrevet i Bogen om Charles Joseph Selby's Descendens — med de nødvendige Ændringer.

Kommandørinde Marie Antoinette von Lowzow født Comtesse Bille Brahe Selby ejer 2 fra hendes Hjem paa Steensgaard arvede Miniaturer fra et Armbaand (Side 47), om hvilke Gehejmeraadinde Quaae født Selby sagde, at de forestillede hendes Oldeforældre Selby.

For at faa denne Familietradition bekræftet satte jeg mig i Forbindelse med den engelske Linie af Familien Selby, der paa det Tidspunkt endnu ejede Stamgodset Biddlestone i Northumberland, og sendte Fotografier af Miniaturerne til England.

I Marts 1913 fik jeg Besked om, at der i Spisestuen paa Biddlestone hang to Malerier, der havde stor Lighed med de paa Miniaturerne afbildede Personer. Bagpaa Maleriet af Damen stod der:

»Eleanora Selby, Signiora Angelica pinxit
Anno 1774«,

hvorefter der ingen Tvivl er om, at Traditionen havde Ret med Hensyn til Dameportrættet paa Armbaandet.

Paa Mandsportrættet er der derimod ingensomhelst Angivelse af Navn, Aar eller Kunstner, saa dets Identitet kan kun fastslaaes gennem den Omstændighed, at det nøjagtig ligner Manden paa Armbaandsminiaturen, og da denne jo er malet som Pendant til den Dame, der forestiller Eleanor Tuite, tør man gaa ud fra som givet, at Miniaturen er hendes Mand, og altsaa forestiller ogsaa Maleriet fra Biddlestone Thomas Selby.

I 1933 forsøgte jeg atter at komme i Forbindelse med de engelske Selby'er, men erfarede til min store Beklagelse, at Biddlestone i 1918 (eller 1916) af Commander Walter Arthur Selby var blevet solgt, og at alt Indboet og selv Familiebillederne var komne bort. Flere af disse er solgte til fremmede Mennesker.

Ved overmaade velvillig Bistand af Mother Mary Ambrose (Edith Mary Selby) i et Kloster i Sussex fik jeg

Adressen paa den Sagfører, der havde hjulpet hendes oven nævnte i November 1930 afdøde Brodersøn W. A. Selby.

Sagføreren meddelte mig Navnene paa to Antikvitets-handlere, der skulle have købt Malerierne af Thomas Selby og Eleanor Tuite, og den ene af disse havde heldigvis endnu Maleriet af Eleanor Tuite, som jeg købte og under et Ophold i England selv hentede hos ham i Worthing. Denne Mand anviste mig en Antikvitetshandler i London, hvor jeg var saa heldig at kunne købe ogsaa Thomas Selbys meget smukt malede Portræt, og dette Ægtepars Billeder er saaledes nu atter samlede og findes paa Langesø. Th. Selbys Maleri er 81 × 61 cm., og E. Tuites 75 × 62 (Side 45). Fuldmægtig Poul Quaae ejer Kopier af begge, udførte af A. Rolstad.

Desværre er Maleriet af Th. Selby ikke signeret, men det er malet af en udmærket Maler. At den »Signiora Angelica«, der ifølge Paaskriften har malet Eleanor Tuite i 1774, er Angelica Kauffmann, er af mange Grunde givet.

I den i 1924 i London udkomne Bog: Angelica Kauffmann, R.A. her life and her works, kaldes Kunstnerinden ofte slet og ret Angelica ligesom bag paa Maleriet, og der er i Bogen under Betegnelsen »Morning amusement« gengivet et Billede af en ukendt Dame, der har saa stor Lighed med Eleanor Tuite, at vi hidtil har formodet, at hun har siddet Model dertil. Denne Dame sidder ved nøjagtig den samme Broderiramme, som Eleanor Tuite sidder ved. Et ganske lignende Maleri ejedes af Mr. Charles B. Rogers i Minneapolis, der har vist mig den Venlighed at sende mig et Fotografi af Billedet, saa man kan se Ligheden mellem de to afmalede Damer. Dette Maleri findes nu hos Mr. Rogers's Datter, Mrs. Mary Savage i Portland, Oregon, U.S.A.

Dette Maleri omtales senere i denne Beretning.

Angelica Kauffmann kom til England 1766 og rejste derfra 1781.

Den i den omtalte Bog gengivne Fortegnelse over hendes Malerier begynder desværre først, efter at hun i 1781 har forladt England.

I Bogens Register er Eleanor Tuites Billede ikke fundet, men dette betyder jo kun, at det ikke har været almindelig

kendt. Det er muligt, at det er dette Billede, der har været udstillet i 1774 under Betegnelsen: Portrait of a Lady, a small whole length.

Jeg har nedskrevet en Fortegnelse over det Antal Breve, der er udvekslede om de to omtalte Portrætter i Tiden fra i hvert Fald 1911 og til 1933, og det drejer sig om ialt 66, hvoraf saa godt som alle var fra eller til mig. Blandt dem, som jeg i denne Anledning har brevvekslet med, er i 1933 Mother Mary Ambrose og hendes Søster, Mrs. Evelyn Mary Fergusson. Deres Fader, Walter Selby, er født paa Biddlestone 1822 og har uden al Tvivl været Ejer af dette Gods. Desuden i 1913 et Par Gange med de to Damers Brodersøn, den ovennævnte Mr. Walter Arthur Selby, og hans Søster, Miss Gladys Mary Selby, der var saa venlig at sende mig 6 Dobbeltark med en Stamtavle over Familien Selby begyndende med »Sir Walter de Selby Knt of Edward I A.D. 1272« og lige til hende selv og hendes Søkende. Paa denne Stamtavle staar endogsaa de 7 ældste af min Bedstemoders Søkende. Denne Stamtavle er vist nok skrevet af hende selv. Samtidig sendte Miss Selby mig et Brev til hende fra Kapellanen paa Biddlestone om hans Undersøgelser af Malerierne i Spisestuen. I 1933 har jeg atter brevvekslet med denne Dame, der nu hed Mrs. Ainsworth, og med den daværende Ejer af Biddlestone, Mr. Farquahar Deuchar, Kapellanen paa Biddlestone og en Del med Antikvitetshandler Leslie Godden i Worthing i Sydengland, hvor jeg købte Eleanor Tuites Portræt.

Den Mr. Godden, som jeg ved Købet forhandlede med, fortalte mig, at han af Commander Selby havde købt et Spisestel med stort Dobbeltvaaben, Selby og Tuite samlede i eet Skjold, og baade en Søster og en Fæster til Commander Selby erindrer, at dette Stel har været paa Biddlestone.

Da det af en Fagmand er anslaaet til at være fra ca. 1750, kan man formode, at det er anskaffet, da Th. Selby og E. Tuite blev gift i 1751.

En Del Stykker af dette Stel, som er af kinesisk eksport

Porcelæn, fandtes i Efteraaret 1933 i The Century House Galleries i St. James's Street i London, hvor jeg har købt to smaa Skaale af Stellet.

Nogle andre Stykker købtes allerede i December 1924 sammesteds efter en Annonce i »Connaissance«. Senere er der købt noget mere, og disse Sager findes dels paa Steensgaard og dels hos mine Brødre og mig (Side 53, 55, 57 og 59).

Lehnsgrevinde Ellen Bille Brahe Selby, hvis Mormoder var født Selby, havde en Sølvske i ret almindeligt dobbelt-riflet Mønster, hvorpaa der er graveret E.S. 1769 og under dette: Ellen 1876. I et Stempel staar der 69. Man har formentlig Lov til at antage, at dette E.S. skal betyde Eleanor Selby. Grevinde Bille Brahe Selby er født 1876, saa Skeen er sandsynligvis en Daabsgave. Den ejes nu af Grevindens Datter, Kommandørinde von Lowzow (Side 64).

Det paa Side 100 gengivne Billede har vi — som ovenfor sagt — hidtil ment forestillede Eleanor Tuite.

Imidlertid skrev min Fætter, Fuldmægtig Poul Quaade, den 23. September 1957 til mig, at han i en Bog af Marjorie Bowes, der handler om Admiral Nelson og Sir William og Lady Hamilton, har set, at »Signora Angelica« har portrætteret Lady Hamilton i adskillige Attituder bl. a. som Tyrk, og han mente, at Billedet ikke forestillede vor Tip tip Oldemoder, Eleanor Tuite.

Efter denne beklagelige Udtalelse forelagde jeg Sagen for Direktør Jørgen Paulsen paa Frederiksborg, der den 8. Oktober 1957 skrev til mig: » . . . Med hensyn til det direkte spørgsmål, De stiller mig vedrørende Angelica Kauffmann's malerier forestillende Eleanor Tuite, som begge er afbildet i Selby-bogen, må jeg desværre sige, at jeg ikke tror, at de 2 afbildede damer er identiske uanset den kompositionelle lighed; der er snarere tale om et skema, som malerinden har brugt i varieret form overfor de forskellige modeller, hun har malet. Fuldmægtig Poul Quaades opfattelse kan derfor godt være rigtig, uden at jeg dermed vil sige god for den på det spinkle grundlag, jeg kender sagen.«

H. B. S. H.

PETER BORRE
OG
SOPHIA AAGAARD

PETER BORRE

eller PETER CHRISTIAN BORRE, som han ogsaa kaldes, er født 1716 i Aarhus som Søn af Handelsmand MIKKEL PEDERSEN BORRE og ANNA MOGENSDATTER BLACH.

Han blev døbt i Domkirken 2. September og baaret af sin Moders Mormoder, Overformynder OLUF CHRISTENSENS Enke KIRSTEN THOMASDATTER (256/216). De øvrige Faddere var Raadmand TØNNES MIKKELSEN, JENS ANDERSEN MØLLER, Skipper ANDERS LAURSEN, ANNE ERIKSDATTER og ELSE MOGENSDATTER BLACH. Han blev kaldt Peter efter sin Farfader, Navnet Christian fik han ikke tillagt ved Daaben, men han træffes, navnlig i Tiden efter 1750, oftere med dette Mellemnavn; at han, baade da han betaler Kopulationspenge og ved sin Vielse, kaldes med dette Navn, tyder stærkt paa, at han selv har benyttet det. Der er dog ikke fundet Eksempler paa, at han underskrev sig med det. Derimod ændrede han paa anden Maade sit Navn, idet han ved at sætte Apostrof over e-et gav sit Efternavn et fransk Tilsnit. Det tør vel derfor formodes, at han i Udtalen har lagt Trykket paa sidste Stavelse.

Forældrene døde, endnu medens han var mindreaarig, Faderen 1724 og Moderen ikke to Aar efter. Da han var eneste Arving, tilfaldt der ham en betydelig Kapital, godt 25.000 Rdlr. — foruden 2000 Rdlr. uvisse Midler. Der var paa Skiftet efter Forældrene Strid om, hvem der skulde overtage Formynderskabet for ham. Hans Farbroder CHRISTEN PEDERSEN BORRE var nærmest til det og var særdeles villig, men Kommissarierne i Boet var dog tilbøjelige til fremfor Bonden Christen Borre at foretrække den mere velsituerede Morbroder OLUF BLACH, der paa dette Tidspunkt var Fuldmægtig ved Handelen i København, og som snart efter etablerede sig. Christen Borre kom man uden om ved at forlange Kaution for Arvebeløbet, og da han ikke var i Stand til at præstere denne, maatte han frasige sig Hvervet.¹² Pengene blev 23. December 1726 udbetalt den ovennævnte JENS ANDERSEN MØLLER, der havde været gift med Peter Borres Mormoder ELSE OLUFSDATTER (128/108), og det kan da med nogen Rimelighed formodes, at J. A. Møller har taget sig af den da tiaarige Dreng, indtil han var gammel nok til at komme til Handelen. Om han har faaet sin første Handelsuddannelse hos Møller, kan ikke siges med Bestemthed, kun vides han allerede 1734 at have været i København; han gav da 3. September — efter med 18 Aars Alderen at være blevet myndig under Kurator — sin Formynder Oluf Blach Afkald for Arven, og samtidig valgte han Blach til Kurator.¹³ Den væsentlige Del af sin Uddannelse har han da formentlig faaet hos denne. OLUF BLACH, der 1727 havde taget Groshandlerborgerskab i København, havde, baade i Kraft af sin Uddannelse hos ABRAHAM KLØCKER og ved sit Giftermaal med dennes Stifdatter BIRGITTE MANGOR, faaet Adgang til de københavnske Storhandelskredse, og dette kom Peter Borre tilgode.

Borre ilede ikke med at blive selvstændig, skønt han dog havde den fornødne Kapital til at aabne en Forretning for; først 6. Maj 1750 tog han Borgerskab som Groshandler.¹⁴

Vistnok fra 1757 — eller Tiden lige der omkring — var Peter Borre i Kompagni med Lybekkeren PETER FENGER, der 1755 havde taget Borgerskab i København;¹⁵ under Firmanavnet Borre & Fenger fortsattes Kompagniskabet efter Fengers Død af hans Enke ELSE BROCK, indtil Borre 1. Februar 1781 opsagde Kontrakten.¹⁶ Firmaets Virkefelt var, som sædvanligt i Datiden, saare omfattende, man handlede saavel med Salt, Hør, Hamp, Kul, Vin og Druerbrændevin, som med asiatiske og ostindiske Varer; at Rederivirksomhed var knyttet til Foretagendet var en Selvfølge, men desuden greb man ogsaa ind i Veksel-, Spekulations- og Kommissionshandel. Direkte Handel paa Vestindien drev Peter Borre ligeledes, i hvert Fald var 1779 et af de fire Skibe, han da ejede, en Vestindiefarer,¹⁷ og den Kendsgerning, at han og Fenger 28. April 1760 fik Privilegium paa at anlægge et Sukkerraffinaderi, tyder paa hans tidlige Forbindelse med Vestindien.¹⁸ Det kan i Sammenhæng hermed nævnes, at han 1770 sammen med ISELIN, J. v. HEMERT & SØNNER, RYBERG, THYGESSEN & Co. og SCHNEIDER indsendte et Andragende til Kommercekollegiet om, at Staten vilde gøre noget effektivt for at ophjælpe Vestindiehandelen.¹⁹ Dog har hans vestindiske Handel — om den end var omfattende nok til at ødelægge hans Forretning, da de økonomiske Forhold i Begyndelsen af 1780'erne blev udsat for svære Rystelser — næppe haft et lignende Omfang som JOHN BROWNS (32/7). Til Sammenligning tjener, at Brown 1779 ejede seks Skibe, hvoraf de fire fór paa »de amerikanske Eylande«.¹⁷

Borre kom snart til at spille en fremtrædende Rolle i det offentlige Liv, og det er hans Indsats her, der mere end hans Købmandskab har bevaret hans Navn til Eftertiden — hvor dristig og gevinstbringende hans Handelsvirksomhed end i Perioder har været, adskilte den sig dog ikke i væsentlige Træk fra hans Standsfællers. Hans største Indsats — den der kunde være blevet hele Samfundet til Nytte, om Tiden havde været moden nok, og Forholdene ikke havde givet Regeringen andet at tænke paa — blev gjort, mens han var Formand for Grosserersocietetet i Tiden 1762—76; han havde endda fra 1757 haft Sæde i Styrelsen som Ældste.

Allerede fra 1753 var Borre Hovedparticipant i Det almindelige Handelskompagni, for hvilket han 1759 blev Direktør og senere Overdirektør indtil Kompagniets Ophævelse 1774. Derefter havde han til 1779 Sæde i Direktionen for den kgl. islandske-finmarkske (og færøske) Handel.

Endvidere var han fra 1761—78 Administrator for Tobaksmonopolet, en Stilling der, som Tiden yndede det, var halvt privat, halvt offentlig, og hvis Overtagelse 20. Juli 1761 skaffede ham Titlen Hofagent med Rang som virkelig Kammerraad.

Endelig skal det nævnes, at han som Interessent i det københavnske Brandforsikrings-selskab beklædte forskellige Hverv inden for dette. Saaledes nævnes han 1755 som Kvarterformand for Christianshavns Kvarter,²⁰ fra 4. August 1757 til 13. Oktober 1767 var han Deliberationskommitteret og var som saadan Interessenternes Repræsentant til Forhandling med Direktionen,²¹ og endelig var han fra 4. December 1755 Revisor i Selskabet.²²

Ved sin Nedlæggelse af Direktørposten for Islands Handelen blev han 1. Marts 1779 udnævnt til Etatsraad.²³

Tobaksfabrikationen i Danmark var uorganiseret indtil 11. Maj 1750, da 23 Tobakspindere i København fik Tilladelse til at slutte sig sammen i et Laug. Da Forbruget imidlertid var i stadig Stigning i hele Frederik V's Tid, besluttede Regeringen, der med J. H. E. BERNSTORFF i Spidsen havde et vaagent Øje med al Fabriksdrift, at udnytte Fordelen ved dette

stigende Forbrug.²⁴ 1758 udarbejdede den navnlig fra Oprettelsen af Slavehandlerselskabet Det danske Guineiske Kompagni (1765) kendte Handelsmand FREDERIK BARGUM²⁵ en Plan, ifølge hvilken Tobakshandelen skulde bortforpagtes til ham som Generaldirektør mod en aarlig Afgift af 100.000 Rdlr. til Finanserne. Sagen syntes at skulle gaa i Orden, men Monopolet stødte i den foreliggende Form saa stærkt an, at der blev opslaaet en Undsigelse mod Bargum paa Holmens Kirke, og Politimesteren i København maatte berolige de ophidsede Gemytter med, at Menigmand ogsaa i Fremtiden skulde faa det samme Kvantum Tobak for en Skilling. Resultatet blev, at Bargum frattraadte, endnu før han ret var kommet i Gang, og Regeringen, der imidlertid ikke vilde give Afkald paa den forventede Fortjeneste, fik da Peter Borre til 5. Marts 1761 at afløse Bargum. Planen ændredes dog saaledes, at Borre ikke forpagtede Monopolet, men blot overtog dets Administration paa Regeringens Vegne.

Ved den under samme Dato udstedte Instruktion fik Peter Borre for de første tre Aar Eneret paa Indførslen af Tobak. Det paalagdes ham at oprette et Hovedmagasin, hvor Tobaksbladene kunde bearbejdes, og hvorfra de færdige Varer, dels skulde sælges en gros til de københavnske Handlende, dels skulde distribueres til Oplag i Provinsen. Hvor Borre ikke mente at kunne faa Oplaget anbragt hos en »suffisant« Købmand, der skulde have 5 pCt. for at sælge en gros, skulde han selv anlægge et Magasin. Han havde selvsagt Pligt til at sørge for, at der altid var tilstrækkeligt Oplag af de forskellige Sorter, og kun i yderste Nødsfald og endda efter specielt indhentet Tilladelse maatte han indføre tilberedt Tobak. Borres Eneret paa Indførsel skulde ikke berøre de tidligere Handlendes og Kompagniernes Ret til Tobakshandel for Export, men Borre fik dog udtrykkelig Bemyndigelse til ved Hjælp af kgl. Toldbetjente at føre Opsyn »udi saadanne Tilfælde, som giver Anledning til nogen billig Suspicion«. Borre fik endvidere Eneret paa Forhandlingen af Tobakken, idet alle Handlende skulde købe hos ham til den Pris, man blev enige om, men dog altid saaledes, at de i Forordningen af 31. December 1760 om Tobaksmonopolet fastsatte Priser overholdtes.

Hvad den indenlandske Tobak angik, saa skulde denne sælges til Borre, der saa efter sit Skøn skulde lade den bearbejde i København eller paa Stedet, hvor det kunde ske uden for store »befrygtede Underslæb«. Der fastsattes endvidere Regler for Stempling af Produkterne, for Smugleri etc.

Forholdet mellem Staten og Borre ordnedes paa den Maade, at Borre skulde afholde alle Udgifter ved Hovedmagasin, Pakhuse og Bygninger, og holde de fornødne Mennesker til Bedriften. Han havde iøvrigt fri Dispositionsret med Hensyn til Køb og Salg, skulde sørge for Korrespondance, Assurance og Pengeremiser, ligesom han selv skulde løbe Vekslerisikoen. Det paalagdes ham endvidere at føre nøjagtige Bøger, der skulde indleveres aarlig i Rentekammeret med deres Bilag. Af Fortjenesten skulde Borre til Gengæld det første Aar have 15 og den øvrige Tid 12 pCt.²⁶

Ifølge Instruksen skulde Staten endvidere laane Borre Pengene til at indkøbe de forhaandenværende Tobaksbeholdninger. Han fik hertil udbetalt et Forskud paa 150.000 Rdlr.²⁶

Borre gik straks i Gang med Anlægget. Magasinet blev anlagt i et Pakhus i Overgaden neden Vandet Matr. 129 (nu Matr. 150), som hidtil havde tjent som Pakhus for Firmaet Borre & Fenger. Firmaet erhvervede derpaa to Pakhuse ogsaa i Overgaden neden Vandet Matr. 132 og 133 (nu begge en Del af Matr. 152).

Allerede 1. Juli s. A. indsendte Borre en Meddelelse om, at han havde paabegyndt Anlægget af en Fabrik i et af Magasinerne, da han mente, at de eksisterende Fabrikker ikke var i Stand til at bestride det forefaldende Arbejde. Dette blev approberet ved Resolution af 31. Juli.

Virksomheden blev senere af en saadan Størrelse, at Borre fandt det rimeligt at dele den i to Fabrikker »Haabet« og »Camraths Fabrique«, der hver fabrikerede bestemte Sorter.²⁶

Den private Tobaksfabrikation saa dog ikke stiltiende paa den kongelige Konkurrence. 1764 ønskede man at lukke Faget for Tilgang, og skønt Magistraten gjorde opmærksom paa de Besværligheder, der foraarsagedes ved, at den frie Konkurrence saaledes forsvandt, anbefalede den det dog, idet den blot ønskede, at der ved nye Mestres Optagelse i Lauget ved Dødsfald skulde forhandles med Magistraten, ikke med Borre.²⁷

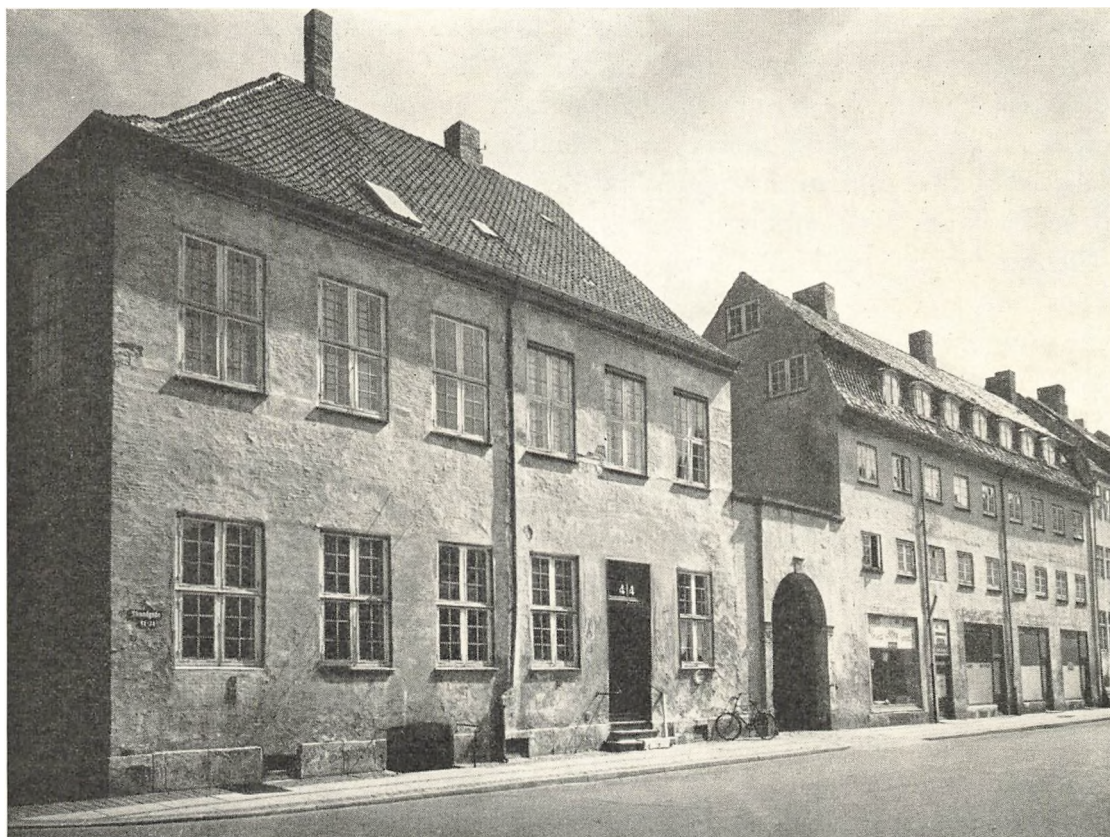
Ikke blot ønskede Lauget paa denne Maade at sikre sine Rettigheder, man søgte ogsaa direkte at angribe Borre. Samme Aar indsendte Oldemanden PETER SØGAARD Ansøgning om at faa udmeldt Kommissarier, der skulde afgive Kendelse om, hvorvidt »Agent Borre ikke har været, er og bør være uberettiget til at lade spinde og karve Røgtobak enten hos sig selv eller hos andre end Borgere og Tobakspindere i København, samt om hvorvidt han paa denne eller andre Maader kan siges at have fornærmet Lauget.«²⁸ Det Vestindiske-Guineiske Rentekammer erklærede hertil, at Borres Tobaksfabrik var oprettet i Henhold til den ham givne Instruks, men iøvrigt var Hensigten med Fabrikernes Oprettelse nu naaet, saa at man derfor havde besluttet atter at nedlægge dem. Som Følge deraf svarede Kancelliet, at Søgaards Ansøgning ikke kunde bevilges.²⁹

Priserne paa Tobakken var imidlertid i stadig Stigning, og de i Forordningen 1760 fastsatte Priser — og Politimesterens Løfte — kunde derfor ikke overholdes. Da der 1777 kom en Prisforhøjelse paa Tobakken — samtidig med at Borres Datter blev gift — sagde Matroserne i København, at Forhøjelsen var Prinsessestyr.³⁰ Udtalelsen viser, at Stemningen ikke var meget anderledes end ved Monopolets Oprettelse.

Tobaksmonopolet vedblev at bestaa til Forordningen af 23. Marts 1778, men Regnskabene afsluttedes med 31. Marts 1777. Monopolet havde da i 17 ½ Aar indbragt Staten 675.333 Rdlr. 86 β, medens Borre for sin Part havde faaet 117.227 Rdlr. 46 β. Kongens aarlige Andel var saaledes gennemsnitlig 38.590 Rdlr. og Borres aarlige Indtægt henvend 6.700 Rdlr., af dette Beløb skulde han dog som nævnt afholde adskillige Udgifter.³¹ Hans reelle Indtægt herved kan ikke oplyses, men der maa regnes med, at hans egen Fabrik har erstattet ham en Del af Administrationsudgifterne.

De ændrede Forhold bragte dog ikke Borre til at opgive sin Beskæftigelse med Tobaksdriften. Da Priserne paa udenlandske Tobakker, som nævnt var i stadig Stigning, anlagde Staten allerede 1776 tre mindre Tobaksplantager udenfor Nørre- og Østerport, og Aaret efter en stor Plantage paa Glaciet mellem Vester- og Nørreport, og man havde endvidere i Sinde at anlægge en Plantage paa Frederiksberg.³¹ Hertil overlod Rentekammeret 1776 Kommercekollegiet det saakaldte Studevænge ved »Gule Hest« paa Stykket mellem Frederiksbergallé og Vesterbro, et Areal af omtrent 24 Td. Land. Borre ansøgte 1778 om at faa denne Mark overladt til Arv og Eje for derpaa at anlægge en Plantage. Kommercekollegiet anbefalede 21. Februar hans Andragende, og ved kgl. Resolution af 2. Marts blev Marken overladt Borre paa Betingelse af, at Anlægget af Tobaksplantagen paabegyndtes endnu samme Foraar, og at han svarede den samme Afgift, som Kommercekollegiet skulde have betalt.³² Han fik Skøde paa Grunden 18. Juni 1778, og Afgiften fastsattes til 3 Rdlr. pr. Td. Land eller ialt 70 Rdlr. 3 ⅞ aarlig.³³

Borre fik 6. Juli 1778 Skøde paa Ejendommen »Gule Hest« (Udenbys Vester Matr. 39), som grænsede op til Studevænget. Arealet af denne var 18 Td. Land, og herud flyttede Borre da sin private Tobaksfabrik. Han kaldte Ejendommen »Haabet« efter Fabrikken, og denne var i Gang Resten af hans Levetid og fortsattes endnu til 1795, da hans Datter Etatsraadinde

Peter Borres Gaard, Strandgade 44
Hovedbygningen og paa den anden Side af Porten Kontorbygningen

Foto 1959

BAGGER — mod fremtidig at svare 4 Rdlr. pr. Td. Land — fik Tilladelse til at nedlægge Plantagen.³⁴

Grosserersocietetet oprettedes 1742 i Henhold til Kommercieforordningen af 4. August d.A., men betød i de første Aar ikke særlig meget, idet der maatte gaa Tid, før Grossererne fik samlet sig om deres Korporation og blev klar over dennes Betydning.³⁵ Under den glimrende Handelsperiodes første Afsnit (Tiden 1756—62) var Societetet omtrent gaaet i Staa. JOST v. HEMERT, der havde været Societetets Formand efter Oluf Blach fra 1753, fratraadte 1757, og ved Valget 28. April 1757 blev Etatsraad I. F. WEVER af Firmaet Fabritius & Wever Formand, P. OLE BECK rykkede op som 1. Ældste, medens Peter Borre nyvalgtes som 2. Ældste.³⁶ Efter P. Ole Becks Død 1762 — Wever var da forlængst afgaaet ved Døden — sammenkaldte Borre Societetet for at faa valgt en ny Bestyrelse. I Oktober samme Aar valgte Grossererne derefter Borre som Formand, Agent NIELS RYBERG og PETER FENGER til Ældste.³⁶

Den nye Bestyrelse viste sig straks i Besiddelse af mere Energi end sine Forgængere. Den indgik med en Klage til Magistraten over, at der i ni samfulde Aar ikke var sket nogen Henvendelse om Udfærdigelsen af Attest til Groshandlerborgerskabs Erhvervelse, og Sagen blev derefter bragt i Orden.³⁶

1769 beklagede de tre Herrer sig til Magistraten over uberettiget Konkurrence. Anledningen var en Ansøgning fra Hørkræmmeren WAAGEN LAURITZEN om Tilladelse til at drive en gros Handel i Forbindelse med sit Detailsalg. Lauritzen rørte her ved Societetets ømme Punkt, idet Grossererne selv forgæves kæmpede for at maatte holde Bod sammen med deres en gros Handel. Borres Svoger JOHAN PETER SUHR var allerede 1753 blevet afvist paa det

skarpeste, da han — efter at have overtaget OLUF HANSEN AAGAARDS (64/55) Hørkræmmerforretning — indgav den samme Ansøgning. Naar Grossererne ikke kunde holde aaben Bod, vilde de i hvert Fald have Groshandelen forbeholdt sig selv. W. Lauritzen havde, som almen Begrundelse for sin Ansøgning, anført, at »Frihed, som er Sjælen i Handelen, er en af de største Hovedpiller, hvorved et Lands almindelige Bedste skal befordres; thi derved udbredes Næringsvejene, forjages Fattigdom, formeres Folkemængden og indbringes Velstand«. Denne »falske Pretext« angreb nu Peter Borre og hans Kolleger i Bestyrelsen. De nægtede vel ikke, at det var sandt, at Frihed er Sjælen i Handelen, men denne Sætning kunde kun have Gyldighed, »naar samme udstrækkes i Almindelighed«, hvis den derimod »alene accorderes specialiter, tjener det snarere ikkuns til, at Een tager Brødet af manges Munde, for selv at vinde det meste derved«. ³⁷

Societetet androg derfor — som ofte før — om Tilladelse til Detailsalg for Grossererne, subsidiært om Oprettelsen af et tidligere foreslaaet Købmands-Societet med laugsmæssig Ene-ret paa al Groshandel og privat Rederi. Hvis intet af dette kunde opnaas, bad man sluttelig »om Købmands Laugenes Ophævelse i Almindelighed, saa at alle Borgere frit kunde ernære sig med hvad Slags Handel, Enhver lyster at drive, være sig i Stort eller Smaat, hvorved al Forurettelse i Næringsbrug og alle Klager over Indgreb vil cessere, og Frihed i Handelen for den borgerlige Handelstand blive lige, uden nogen Skade for Almuen eller det almindelige«. ³⁷

Det er vel værd at lægge Mærke til, at Borre, — der efter alt foreliggende at dømme — har sin store Andel i disse Tanker, her viser sig som Frihandelsmand, og saaledes i sit Syn paa Handelslivet var langt forud for sin Samtid. Jul. Schovelin skriver træffende: »Dette dristige Forslag om Laugenes Ophævelse og almindelig Næringsfriheds Indførelse var paa en Gang et Program og en Profeti. En Profeti, saa sandt som vi nu alle ved, hvorledes først Laugsvæsenets Ophævelse fik de fortsatte Klager om Næringsmisbrug til at forstumme. Et Program, for sin Tid uhørt radikalt overfor en paa Privilegier og Særrettigheder højtidelig og kunstig opstabet Enevælde.« ³⁸

Der blev imidlertid ikke foretaget videre i Sagen, men Borre fik senere Lejlighed til at fremsætte sine Meninger. I Begyndelsen af 1769 havde SCHIMMELMANN underhaanden ladet Borre, Ryberg og Fenger vide, at en Henvendelse fra Grosserersocietetet med Forslag til Handelens Ophjælpning vilde blive gunstigt modtaget. Københavns Handel havde da siden 1763 været i stadig Nedgang, og Borre greb til med begge Hænder. Han forfattede et Udkast til Forslaget, hvori han hævdede, at Oprettelsen af et afgiftsfrit Oplag for alle udenrigske Varer utvivlsomt vilde ophjælpe Handelen, da »Stadens Beliggenhed viser dens naturlige Bekvemhed til at blive Stabel- og Lager-Stad«. Han begrundede dette med, at Københavns Købmænd hurtigere end Englænderne og Hollænderne kunde faa Underretning om, »hvad i de østersøiske Stæder passerede«, saa at de før disse kunde træffe deres Dispositioner »ved indfaldende Konjunkturer«. Han tvivlede ikke om, at saafremt der i København var »et bestandigt Forraad af Varer, vilde fremmede Nationer, besynderlig i For- og Efteraaret, lokkes til hellere at tage deres Varer her, og derpaa give en sømmelig Avance, end risikere at gaa til Østersøen og underkaste sig Faren i det snævre Farvand om Foraar og Efterhøsten«. Til saadanne Oplag behøvedes imidlertid store Pakhuse, som efter Borres Mening burde opføres for Grosserernes Regning og til deres Brug, saaledes, at der her afgiftsfrit maatte oplagres Varer, som han nærmere specificerede. Det drejede sig hovedsagelig om de Varer, som den nu saa stærkt indskrænkede Kreditoplagsret af 1728 havde omfattet. ³⁹

Pakhuse foresloges anbragt paa Strækningen fra Toldboden til Frederiksgades Udløb, paa hvilket Stykke Havnen formentlig maatte opmudres.

Losning og Ladning skulde foregaa under Toldopsyn, men Varerne skulde være toldfri, saalænge de laa i Oplag, ligesom naar de genudførtes. Afgiften af de indførte Varer foresloges opkrævet kvartalsvis. For at fremme Skibsfarten i Havnen, foreslog Borre yderligere Fritagelse for Lastepenge for Skibe, der kom i Ballast, og Nedsættelse af samme Afgift for Skibe, der kom for at komplettere Ladningen fra Oplagene. Endelig ønskede han, at der skulde godtgøres Told for Lækage paa Vin og fransk Brændevin.³⁹

Disse Tanker og Forslag har Borre rimeligvis fremsat for Schimmelmans, hvorefter Balancekommissionen 14. April 1769 udbad sig Grossererersocietetets Betænkning angaaende Oprettelsen af et saadant »Entrepôt eller Oplag«.⁴⁰

Grosserernes Svar herpaa af 8. Maj lagde Borres Koncept til Grund, men ved Ændringer paa et Par væsentlige Punkter — der vistnok skyldes Rybergs Initiativ — ændredes Forslaget med Borres Blanding af Frilager og Kreditoplag, til at blive Forslag om en Frihavn. De væsentlige Afvigelser fra Borres Koncept var, at Anlægget foresloges indrettet for kongelig Regning, hvorimod Grossererne vilde betale Leje af Pakhusene i Forhold til Varens Værdi. Hele Pladsen burde indhegnes, og indenfor denne foresloges det at lade Grossererne skalte og valte med Varerne, som de selv vilde, kun naar Varerne transporteredes ind til Byen gennem Pladsens eneste Port, skulde Toldkontrol finde Sted. Societetet fremhævede yderligere, at det inden for Indhegningen maatte være tilladt at oplægge Varer mod hvilke, der ellers var Indførselsforbud.⁴¹

Sagen blev derefter takket være Schimmelmans Interesse behandlet i Balancekommissionen. Man indhentede Søetatens Tilladelse til at afstaa de paagældende Grunde, lod Bygningsinspektør CONRADI lave Tegninger og Overslag, — der lød paa 67.350 Rdlr. — og oversendte derefter 14. April 1770 Sagen til General Kommercekollegiet. Efter kgl. Resolution af 28. Maj 1770 fik Kollegiet 4. Juli Skøde paa Grundene.⁴²

Med de forskellige Omvæltninger i den indre Styrelse, Bernstorffs Afskedigelse i September, og Struensees Modvilje mod paa noget Punkt at favorisere København paa Købstædernes Bekostning, gik Sagen i Staa.

Struensee udvirkede 16. Oktober et kgl. Reskript, ifølge hvilket man tilskrev en Del Købmænd Landet over og forlangte deres Betænkning om, hvorledes Handelen bedst kunde fremmes.⁴³ Blandt de københavnske Grosserere tøvede man ikke længe med Svaret. Allerede 19. Oktober kan Luxdorph i sin Dagbog notere: »Borre og Fenger fik Ordre fra Kongen at gøre Forslag om Handelen. Derover var Borre paa Hirschholm«.⁴⁴

Det kan ikke betvivles, at Borre har benyttet alle sine Talegaver for at overbevise Struensee om den Nytte, der vilde flyde af Forslaget. Han raadede indtrængende til Sagens hastige Fremme. Han indskærpede særligt, at det burde tillades alle Nationers Skibe at udføre Entrepôt-Varer, og at Lastepengene maatte bortfalde for Skibe, der gik i Ballast ind for at hente Varer i Frihavnen.⁴⁵

Den Støtte, Schimmelmans saaledes fik fra Grossererne, opmuntrede ham til at fortsætte. I Februar 1771 lod han Kommercekollegiet gentage Frihavnsprojektet, men dog med saadanne Ændringer, som kunde harmonere med Struensees egne Anskuelser. Saaledes skulde der aabnes Adgang til lignende Anlæg andre Steder i Riget.⁴⁵

Ved kgl. Resolution af 4. Marts 1771 approberedes det endelig. Kommercekollegiet tilbød derefter 16. Marts Grossererne Oplagsfrihed paa ubestemt Tid for alle Slags Varer (Krudt undtaget) mod en Rekognition af $\frac{1}{2}$ % af Varernes Værdi (eller 1 % naar Varerne indkom med upriviligerede Nationers Skibe). Man betingede sig, at Pakhusene opførtes for Grosserernes egen Regning. Lastepengene kunde der ikke ændres ved.⁴⁶

Borre sammenkaldte derpaa Societetets Medlemmer — 25 i Tallet — til Møde 29. Marts. Han forestillede dem, hvor fornuftigt det vilde være at modtage Tilbudet. Han mente, at man kunde begynde smaat med ca. 20.000 Rdlr., og foreslog derfor Dannelsen af et Aktieselskab paa 200 Aktier à 100 Rdlr., der skulde overtages af Grossererne selv. Han udviklede for dem, hvorledes det netop fra første Færd havde været Mening, at Grossererne selv skulde bekoste Anlægget. Betingelsen var, at man paa de Grunde, man fik overladt, fik indrettet en virkelig Frihavnsordning, samt at Grosserersocietetet fik Eneret paa Bebyggelsen af Territoriet.⁴⁶

Borres Forslag blev modtaget med Begejstring, og de 200 Aktier blev straks tegnede. Borre & Fenger gik selv i Spidsen med 20 Aktier, derefter kom JOHAN PETER SUHR, der tegnede sig for 14, G. BEHAGEN 12, JOHN & DAVID BROWN (32/3 og 32/7), PETER VON HEMERT, samt SKIBSTED & BECK tog hver 10. JOHAN LUDVIG ZINN 8, FABRITIUS & WEVER og CHRISTIAN HANSEN hver 6. Blandt de ikke faa Firmaer, der tegnede sig for 5 Aktier, var FRÉDÉRIC DE CONINCK, RYBERG, THYGESEN & Co., PETER TUTEIN og CHIPPENDALE & SELBY (16/13).⁴⁶

Det vedtoges videre at henstille til Kollegiet, at de oplagte Varepartier skulde have mindst 100 Rdlrs. Værdi, og at Grossererne skulde have Eneret paa at indfortolde Varer fra Frihavnen. I det store og hele stillede man sig velvilligt til Grosserernes yderligere Ønsker om Frihed til at holde egen Vægt og Maal, Toldfrihed paa Bygningsmaterialier, Opmudring af Havnen osv., men Monopol vilde man ikke give. 16. Maj 1771 udbad Kollegiet sig Forslag til Reglement, og ved Societetets Møde 28. Maj blev Affattelsen overdraget et snævrere Udvalg.⁴⁶

Dermed gik Forhandlingerne atter i Staa, og Frihavnsprojektet blev til intet.

Ved Forordningen af 6. Maj 1771 ophævede Struensee de ved Toldforordningen af 1768 gjorte Indskrænkninger i Oplagsretten for visse Varer. Allerede denne Lettelse kølnede Grosserernes Iver for Projektet, først 23. Oktober kunde Borre indsende det ønskede Forslag. Samtidig ønskede han jo før jo hellere at blive forvissat om, hvorvidt Sagen kunde gaa i Orden. Han paapegede, at der maaske kunde opstaa Vanskeligheder ved Planens Iværksættelse, dersom Sagen trak i Langdrag.⁴⁷

Imidlertid havde Forholdene yderligere forværret Handelsbalancen, og nye Ændringer forandrede de bestaaende Forhold. Kommercekollegiet blev 4. Juni 1771 lagt ind under Finanskollegiet og samme Dag faldt Schimmelmann, og Resten af 1771 havde Struensee andre Ting at tænke paa.

Under disse Forhold — ydermere da Societetet saa at sige standsede sin Virksomhed — opgav Borre træt og mismodig sin Kamp og nedlagde i November 1772 sit Formandshverv.⁴⁸

Maaske har ogsaa hans Helbredstilstand været medvirkende til, at han gav op. Luxdorff meddelte i hvert Fald et halvt Aars Tid senere (29. Maj 1773), at Borre var syg af Podagra, Skørbug og Brystsyge.⁴⁹

I det Møde, hvor Nyvalg skulde foretages, enedes man blot om at meddele Magistraten, at man ikke for det første agtede at vælge nogen ny Bestyrelse, siden hverken de nu afgaaede Bestyrelsesmedlemmer eller deres Forgængere havde haft Held til at opnaa noget til En Gros Handelens Ordning, eller blot gennemføre, at Forordningen af 1742 overholdtes. Magistraten svarede omgaaende, at de gode Herrer selv maatte kunne indse, hvor nødvendigt det under de foreliggende vanskelige Forhold var, at Korporationen havde en Ledelse, der kunde føre de nødvendige Forhandlinger, og man sluttede med at opfordre den afgaaende Bestyrelse til at fortsætte.⁵⁰

Borre og Fenger erklærede »i Regard heraf« foreløbig at ville blive, men Ryberg holdt fast paa at ville gaa, og Forsamlingen valgte derpaa CHRISTIAN HANSEN som 2. Ældste,⁵⁰ og da Borre 1776 definitivt trak sig tilbage, blev Chr. Hansen Formand i hans Sted.⁵¹

Formentlig havde Borres nye Hverv paa dette Tidspunkt givet ham fuldt op at gøre. Som nævnt fik han Sæde i Direktionen for den kgl. islandske-finmarkske (og færøske) Handel, sammen med Beck og Oluf Blachs Søn CHRISTIAN SCHAARUP BLACH ved kgl. Resolution 13. April 1775. Selskabet bestod kun til 1779.

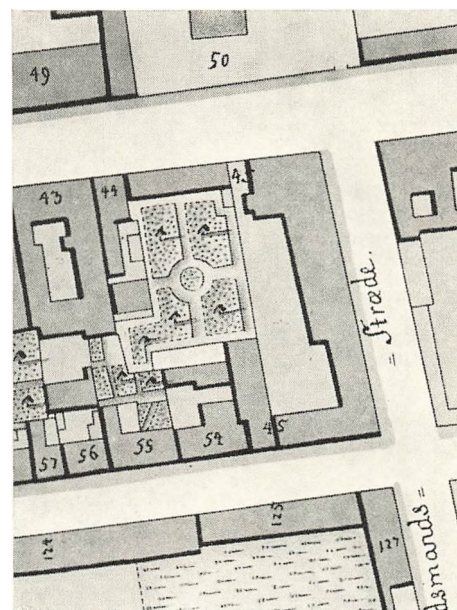
Det kan med stor Sandsynlighed formodes, at Borre ogsaa paa denne Post har sat hele sin Arbejdskraft ind. Interessen for Islandshandelen havde han i hvert Fald. Derom vidner en Piece fra hans Haand, hvori han tog hele Spørgsmaalet op til Behandling.⁵² Han begyndte med at fremhæve de to Punkter, der havde Betydning for Island og dets Handel, Fiskeriet og Jordbruget; gik derfra over til at undersøge »Landets første og gamle Tilstand«, dets nuværende Forfatning og Aarsagerne til Næringsvejenes og Handelens Aftagen og endelig de lem-fældigste og bekvemteste Midler til Landets Opkomst.

Han fremførte, at Landet var rigt begavet fra Naturens Haand, og at Fremmede aarligt hentede Millionværdier i Havene omkring Øen. Island havde ogsaa i Sagatiden været rigt og blomstrende, men takket været den katholske Gejstlighedens Indflydelse, og Stormandsslægternes Tilbagegang, var Landet sunket ned i Trældom. Forholdet til Norge havde gjort, at Handelen var gaaet over paa norske Hænder, og yderligere havde Pest og Naturkatastrofer hærget. Mere Betydning end noget andet tillagde Borre dog det, at det fra 1551 havde været Islænderne forbudt at besejle fremmede Lande, og at Handel med Fremmede overhovedet havde været forbudt fra 1682.

Borre manglede saaledes ikke Blik for den Skade den danske Monopolhandel havde paaført Islænderne.

Endelig 1759 havde Kong Frederik V besluttet at lade Landet besejle for offentlig Regning, og dette var begyndt 1760 under Rybergs Ledelse, men Besejlingen skete kun med seks Skibe aarlig, og enhver, der havde Indsigt, vidste, at naar 22—26 Skibe i gode Aar havde været for lidt, saa kunde seks Skibe nu hverken aftage Islændernes Produktion eller tilføre dem de nødvendige Varer. Angaaende Islandshandelens Overgang til Det almindelige Handelskompagni 1763 skriver han: »Man maa her suspendere sine Tanker, at et nyt Selskab igien fik en eksklusiv Handel paa Island, helst da man af mange Aars Erfaringer kunde have samlet meere end nok til Grunde for ikke videre at accordere samme«. Han paapegede derefter det uheldige i, at der stadig handledes efter den Takst, der var fastsat i 1702, da en Tønde Rug kostede 8—10 R , medens den nu var steget til det tredobbelte. Endelig fremhævede han, hvor lidet tidssvarende Islændernes Fiskeri var, saaledes som det blev drevet med alt for smaa Baade, og de faa store Baade, der fandtes, var aldeles ubekvemme »til at holde Søen med«, og krævede oven i Købet dobbelt Besætning, blot for at man kunde bruge Aarerne og ro mod Vind og Strøm. Endvidere var Islænderne ganske ukyndige i at benytte Sejl og Ror. Ogsaa med Redskaber var de langt tilbage, Harpuner og andre Hvalfangstredskaber kendtes ikke, deres eneste Fiskeredskaber havde været Angel og Krog, indtil de for faa Aar siden havde lært at bruge Torskegarn i de Fjorde, hvor denne Fangstmetode kunde anvendes.

Borre fastslog derpaa, at Islændernes Vilkaar ikke kunde fremmes under Monopolhandelen. »Det staar vel og fast, at en fri Handel paa Island vilde blive Islænderne til lige saa stor

Grundplan af Peter Borres Gaard (Planens Nr. 45) i Strandgade, Baadsmændsstræde og Wildersgade (Gjeddes Kort)

Peter Borres Gaard
Hjørnet af Wildersgade og Baadsmandsstræde

Foto 1959

Lettelse og Fordeel, som ald den forpægtede Handel eller en octroyeret har været og fremdeles vilde blive dem skadelig.

Borre havde altsaa ikke med Aarene glemt sin Kongstanke, men han var dog selv klar over Vanskelighederne ved Gennemførelsen og tilføjede derfor, at den pludselige Indførelse af Frihandel maaske kunde blive endog skadelig, da »Vane og Fordomme have Magt over Menneskene«. Han tilraadede derfor en Overgangsform og et systematisk Arbejde for at oplyse Folket og modne det til at taale Handelens Forandring. Han foreslog derfor »for at naae det forehavende Øyemed, hvorved Landet og Handelen med Tiden kunde blive frie«, at der i forskellige Havne skulde oprettes Factorier. Ved disse skulde saa de unge Islændere oplæres i Styrmandskunst, Fiskeri og Hvalfangst. Han var ikke blind for, at Oprettelsen vilde kræve Kapital og maaske i de første vanskelige Aar kun give magert Udbytte, og mente derfor, at der »til Encouragement for den eller de af Hans Mts. Undersaatter, som havde Evne til at biedrage til et heelt Lands Opkomst, vilde etablere de omtalte Factorier«, burde gives Vedkommende Privilegium for nogle Aar.

Endelig skulde Islænderne have Lov til at sælge alle de Fisk, der ikke var nævnt i den trykte Landtakst for den oktroyerede Handel, til Factorierne til den Pris, de og Islænderne kunde enes om. Det gjaldt særlig Helleflynder, Graasej, Laks og Sild etc. Resultatet vilde da blive større, saa at »i Steden for 22—24 Skibe, som aarlig besejler Landet, vil udfordres et langt større Antal«.

Endvidere burde Islænderne ved Præmier opmuntres til at søge de manglende Kundskaber paa Factorierne. Han tvivlede ikke om, at disse Præmier rigeligt vilde blive erstattede ved de forøgede Indtægter.

Peter Borres Gaard Foto 1950
 Hjørnet af Baadsmansstræde og Strandgade. Midterhuset i Baadsmansstræde er ombygget i Borres Tid

Borre gik derefter over til sine Planer om Ophjælpning af det islandske Jordbrug og saa her rigtigt, at Hovedvægten maatte lægges paa Kvæg- og Hesteavl. Han foreslog ogsaa her et Præmiesystem bragt i Anvendelse for de Bønder, der indhegnede eller inddigede deres Engbund og Hjemmemarker, for Planering og Afvanding af Engene, Dyrkning af Kartofler, Tillægning af Malkekøer eller Stude, og for Levering af det største Antal unge Heste til Export til Skotland og Amerika.

Sluttelig ønskede Borre, at det maatte paalægges den, der fik Privilegium paa Faktorierne under visse Betingelser at anstille Forsøg paa at finde Østerbygden paa Grønland.

Som man ser, var Borres Interesser vidtspændende, hans Fremsyn af et ikke ringe Format. Ikke uden Grund fremhæver J. Werner hans energiske Virke for den partikulære Handels Interesser.

Trods al den Tid Borres offentlige Hverv krævede af ham, formaaede han dog stadig at vedligeholde sin private Forretning. Det kan formodes, at hans Fortjeneste ikke har været ringe i de gyldne Perioder, men det skulde dog gaa ham som Flertallet af de store københavnske Firmaer. De ødelagte Finanser, de vanskeliggjorte Handelsforhold i Schimmelmanns sidste Leveaar og den følelige Mangel paa likvide Midler slog Grunden bort under hans Fødder. At Borre 1. Februar 1781 opsagde Kontrakten med Fengers Enke Else Brock kunde tyde paa, at han under saadanne Forhold vilde opgive sin Virksomhed, men denne Opsigelse forblev indtil videre skjult for Offentligheden,¹⁶ saa den var uden Forbindelse med de Rygter, der begyndte at løbe. 17. Februar noterer Luxdorph: »Lunding og Rahbek besøgte. Hand taled om, at mand frygtede for Borre.«⁵³ Imidlertid holdt Borre det dog gaaende endnu et Aar,

ikke uden personlige Afkald, han solgte saaledes 1781 Sophieshøj i Nærum, som det straks skal omtales, men 10. Februar 1782 meddelte han Luxdorph sin Beslutning om at gøre Opbud.⁵⁴

13. Februar fritoges saavel han som Else Brock for Arrest paa deres Personer⁵⁵ og 15. Februar udnævntes Etatsraad JACOB EDWARD COLBIØRNSSEN og Agent JOHAN LUDVIG ZINN til Kommissarier i hans eget som i Firmaet Borre & Fengers Bo. Borre anførte i sin Ansøgning, at hans Ejendomme og Tobaksmagasinet Værdi langt oversteg hans private Gæld. Ligesom ogsaa Firmaets Passiver langt overskredes af dets Tilgodehavende her og især i Vestindien.⁵⁶

Det er betegnende, at Borre skriver især i Vestindien. De vestindiske Debitorers Usoliditet var netop i høj Grad medvirkende til adskillige københavnske Groshandlers Ruin, man jævnlige John Browns store Fallit.

Desværre er Skiftet — der rimeligvis havde givet visse Holdepunkter til Bestemmelse af Firmaets Omfang og mere specielle Interesser og Forretningsforbindelser — ikke bevaret. Det staar derfor heller ikke klart, hvormeget Borre, der paa et vist Tidspunkt har ejet en stor Formue, fik tilovers, da Boet sluttede.

Hans store Ejendom paa Hjørnet af Strandgade, Baadsmandsstræde og Kongensgade blev allerede 20. Juli 1782 sat til Auktion, ved Vurderingsforretningen 2. Juli var den blevet ansat til 45.800 Rdlr.,⁵⁷ men ved Auktionen gik den op i 48.650, for hvilket Bud den blev tilstaaet det grønlandske Kompagni. Ved Skødet, der udstedtes 7. Juni 1783, forbeholdtes der Borre Dispositionsret til Michaelis 1783 undtagen over Værelserne i Hovedbygningens Stueetage. 17. Juni samme Aar blev Prisen — uanset Auktionen — efter Forhandling mellem Borre og Direktionen ansat til 50.000 Rdlr.⁵⁸

Pakhuset i Overgaden neden Vandet Matr. 129 blev overtaget af Jost van Hemert. Det blev 1782 vurderet til 18.000 Rdlr.⁵⁹

Noget har han dog bevaret, af Folketællingen 1787 ses, at han havde taget Ophold paa »Haabet«, hvor han boede sammen med sin Datter Etatsraadinde Bagger, der var separeret fra sin Mand, og sin afdøde Hustrus Søstersøn OLE AAGAARD WASSARD, der var Fuldmægtig ved Tobaksfabrikken. Helt ruineret er han næppe blevet, naar han foruden en Kontorfuldmægtig kunde holde en Tjener, en Kusk, en Husjomfru og fire Piger.⁶⁰

Om Borres Helbredstilstand, der som nævnt 1773 vides at have været noget vaklende, foreligger ellers intet oplyst, til Forretningsbekymringerne, de personlige Sorger — Hustruens Sygdom og Død, Datterens ulykkelige Ægteskab — kom sikkert i de sidste Aar tiltagende Sygdom. Han døde 20. December 1789 i Løvstræde og blev 28. December bisat i den Aagaardske Begravelse i Vor Frue Kirke. Indskriften paa Ligkistepladen sluttede

Efterladende sig det velfortiente Æreminde
af den kloge og virksomme Mands i Handel,
den jevne og oprigtige Mands i Omgang,
den fromme og hengivne Christens i Lidelser
til Livets sidste Tid.

Peter Borre blev Fredag d. 18. Juni 1751 Kl. 6 Aften viet i den Suhrske Gaard paa Gammel Torv til

SOPHIA AAGAARD

der er født i København 18. Oktober 1735 som Datter af Hørkræmmer, Grosserer OLUF HANSEN AAGAARD og anden Hustru ANNA ELISABETH TVEDE.

Hun blev døbt i Frue Kirke 21. Oktober og baaret af Mormoderen MARIE ELISABETH TVEDE. Faddere var Negotiant JACOB SEVERIN, Raadmand JOHAN EDINGER, Kommerceraad HENRICH MICHELSEN LUND, Tømmerhandler SØREN JØRGENSEN og »ANNA SOPHIA« hos ovennævnte Kommerceraad Lund.«

Sophia Aagaard blev efter Forældrenes tidlige Død — Moderen 1747, Faderen 1749 — boende i sit Barndomshjem, Gaarden paa Gammel Torv, som overtoges af hendes Svoger Hørkræmmer, senere Grosserer JOHAN PETER SUHR, Stifteren af det Suhrske Handelshus.

Ægteparret tog Bopæl paa Christianshavn, hvor Borre havde indrettet sig i den mægtige Ejendom (Matr. 45, nu 36), hvis Grund gik fra Strandgade helt igennem til Kongensgade (nu Wildersgade) og indbefattede den mellemliggende sydlige Side af Baadsmundsstræde. Arealet var efter Opmaalingen 1756 ialt 6244 Kvadratalen.⁶¹

Ejendommen havde tilhørt Etatsraad HEINRICH OCKSEN, der var død i September 1750. Ved Vurderingen samme Aar ansattes dens Værdi til 5300 Rdlr. og omfattede da Hovedbygningen paa Hjørnet af Strandgade og Baadsmundsstræde, en Bygning paa 12 Fag til Baadsmundsstræde, Vaskehus, Haveplads og Orangeribygning, men Borre ændrede den grundigt i de 30 Aar, han ejede den. Kun Hovedhuset synes ved Vurderingen 1782 at være det samme, men ogsaa med dette var der dog foretaget flere Forandringer, saaledes var Indgangen fra Gaarden i 1750 ad en dobbelt grundmuret Stentrappe paa fire Trin, med Jærnrækværk forsynet med Messingknopper, denne var 1782 erstattet med en bred Sandstensopgang, og Husets Indre synes ganske ændret.⁵⁷

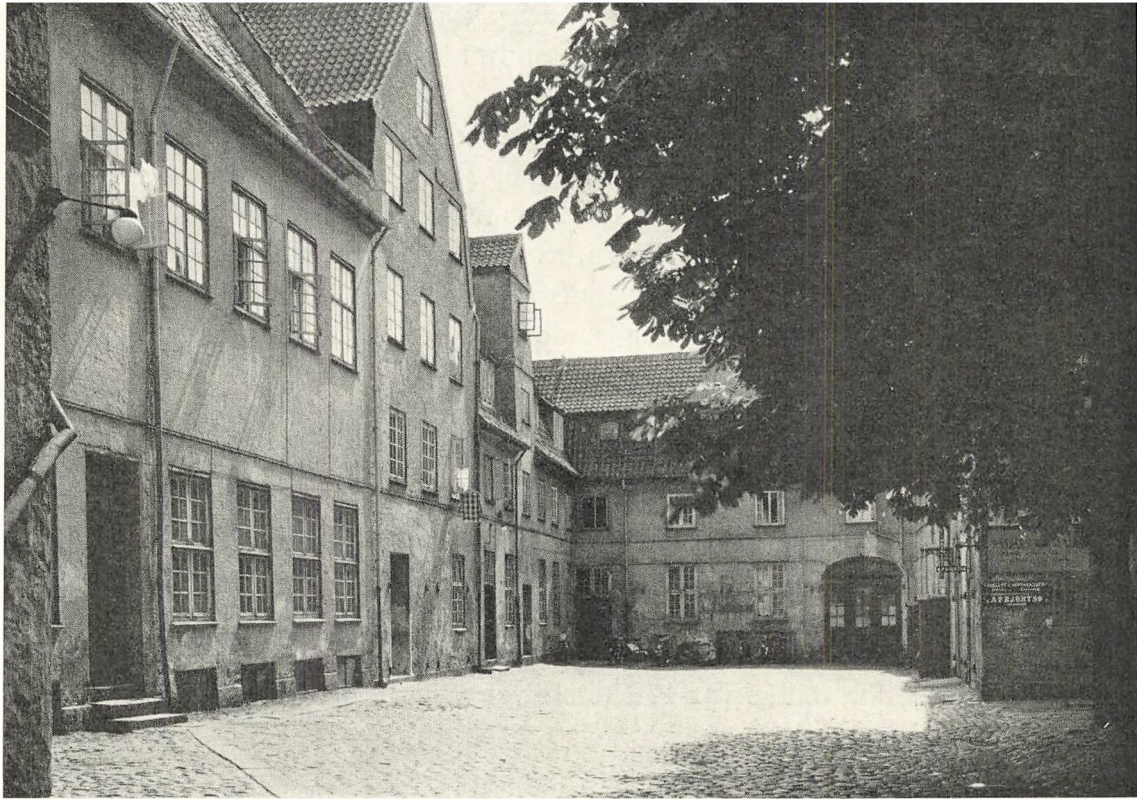
Ad Sandstensopgangen kom man gennem to Halvdøre ind i Forstuen, hvor der var to Trin af »huggen Steen«, og hvis Gulv fra Ocksens Tid var belagt med Marmorfliser. Loft og Vægge var hvidkalkede. Gennem et afdelt Kammer kom man ind i Hjørnestuen til Gaarden, der var med udbygget Vindue, Loftet gibset med Plafond, Brystpanel og betrukne Vægge. Paa samme Maade var en Stue til Strandgade paa to Fag, og næst den en saare elegant Hjørnestue til Baadsmundsstræde med to Fag til denne Gade og tre Fag til Strandgade. Væggene var med Brystpanel og iøvrigt betrukket med rødt Damask indrammet med forgyldte Lister. Loftet var forsynet med Stukkaturarbejde og havde Plafond i Midten. I Stuen stod en tre-etages Vindovn med Rør paa Løvefødder, og desuden var der en Kamin med Zirater. Over alle Døre var der malede Dørstykker. Udtill Baadsmundsstræde laa en Stue paa tre Fag, omtrent udstyret som Hjørnestuen, Væggene var betrukket med gult Damask i forgyldte Rammer og en »Runddel« i Midten af Loftet var ziret med Stukkaturarbejde. Desuden var der faste Skabe og en to-etages Vindovn med Rør paa støbte Jernfødder. Overalt i Stueetagen var Vinduerne forsynet med indvendige Skodder.

Fra Forstuen førte en Trappe med Jerngelænder op til 2. Etage, under Trappen var et Kammer.

Værelserne i anden Etage svarede i Udstyr nogenlunde til Stueetagens; der var en Sal paa tre Fag til Strandgade, en paa to Fag til Gaarden, en Hjørnesal paa tre Fag til Strandgade og fire til Baadsmundsstræde foruden en Sal paa to Fag til sidstnævnte Gade.

Derover var Loftet afdelt i seks Dele.

Den Bygning ud til Baadsmundsstræde paa tolv Fag, som laa der ved Borres Overtagelse af Ejendommen lod han nedrive og erstatte med en Bygning paa syv store Fag med Kvist til Gaarden over fire Fag, og Kælder under fire Fag. Af Værelserne her skal kun omtales en Stue til Gaden paa to Fag med Brystpanel og betrukne Vægge. I Væggen var der to faste Skabe og »en Grotte som en Nische med et Løve-Hoved til Vandspring«, og et Vandbækken af Tin.

Peter Borres Gaard
Gaardinteriør set mod Wildersgade

Foto 1959

I denne Bygning var desuden Køkkenet med aaben Skorsten, »Retterbænk« og Skabe, desuden en »Conditor Hært med 6 indmurede Comfurer«.

Derved var Vaskehuset, der havde Kobberkedler. Endvidere laa der en Bygning til Baadsmandsstræde paa otte Fag, hvori der dels var Hestestald, dels Tobaksfabrik. De her opstillede Maskiner, Presser osv. var ikke medregnet i Ejendommens Salg 1782, og det er derfor rimeligvis dem, Borre flyttede ud paa Vesterbro.

Ud til Kongensgade laa en Bygning paa 6 Fag, hvori der var Vognremiser etc.

Til højre i Gaarden (set fra Strandgade) var endvidere opført en Bygning paa seks Fag i to Etager, her lagde Tobaksmagasinet Beslag paa øverste Etage. Endelig laa der ud til Strandgade en Bygning paa ni Fag, ligeledes i to Etager. I den underste var der »Comtoir«, som med Skranker var delt i fire Afdelinger.

De to Bygninger til Strandgade — Hovedbygningen og Kontorbygningen — var forbundet med en Mur, hvori der var Port til Strandgaden. I Muren var opsat en Tavle med Inskription. Foruden det store Gaardsrum (1901 Kv. Alen), der var belagt med Fliser og Brosten, var der en Haveplads paa 2254 Kv. Alen, omgivet af et Stakit paa 10 ½ Fag.⁵⁷

I Forbindelse med Ejendommen kan det omtales, at Borre 14. April 1764 klagede til Magistraten over, at hans Nabo Sæbesyder HANS HEINRICH HANSEN havde ladet opmure nogle Sæbebakker op ad Borres Havehus, men at disse ikke var tætte, saaledes at Sæbeluden var trængt gennem hans Vægge og saaledes gjort stor Skade paa »mit nye Huus og Maling med videre«. Trods »mange over Aar og Dag gjorde Mindelser« havde han ikke været til at formaa til at raade Bod herpaa. Borre udbød sig derfor Besigtigelse af Skaden. Magistraten udmeldte 16. April hertil Stadsbygmester BANNER MATHIESEN og Murmestrene SØREN PEDERSEN og

Peter Borres Gaard
Gaardinterior set mod Strandgade. Sandstensopgangen fra Borres Tid er fjernet

Foto 1959

JOHAN CHRISTIAN CONRADY, der 17. April Kl. 3 slet mødte paa Aastedet. Hansen fik da Tilhold om at forstærke Bakkernes Vægge og Bund med en hollandsk Klinkes Tykkelse, samt erstatte Borre et Gulv med Planker og Maling, og lade opsætte og male det Panel, der ved Besigtelsen maatte nedrives. Skaden ansloges til 25 Rdlr.⁵⁷

Som tidligere omtalt erhvervede Borre 1778 »Gule Hest« paa Vesterbro, som han straks gav Navnet »Haabet«. Her ude, hvor han faa Aar efter skulde tage Ophold for Resten af sin Levetid, indrettede han sig et lille Paradis. Han søgte Tilladelse til at tilkaste en Grøft med et Dige og i Stedet afgrænse sin Grund med en Indhegning. Haven var paa fem Tønder Land og udmærkede sig ved en Allé med 38 meget smukke Lindetræer og desuden ved, at der her dyrkedes sjældne Frugter, som Fersken, Abrikoser, Vinranker, Morbær og Lambertske Nødder. I Haven var der desuden en meget smuk Solskive, 22 smaa og fire store Træfigurer og en stor Stenfigur. Endvidere var der indrettet et tyrkisk Lysthus. Haven var adskilt fra Gaarden ved en Brandmur, »dækket med bornholmske Plader«, og desuden stod der to fritstaaende Piller paa hvilke støbte Jernvaser. Selve Huset var forsynet med et Uhr.⁶²

Efter at have henlagt Tobaksfabrikken hertil, tilbyggede Borre en »Heste-Platmølle«, hvori der var indmuret otte større eller mindre Tobakspresser. Desuden opførte han et Bindingsværks Pakhus og endelig et Vaaningshus i et Hjørne af Marken, hvor Tobaksplantagen var blevet henlagt.⁶²

Det kan af Notater hos Luxdorph formodes, at Borre allerede i Foraaret 1779 har haft sin Have i Orden,⁶³ og maaske har Hustruens Død Aaret før gjort ham det umuligt oftere at ligge paa Landet i Nærum, hvortil saa mange Minder har knyttet sig for ham. 28. Maj spadserede Luxdorph i Borres Have og Dagen efter spiste han og Fru ISELIN til Middag derude.⁶³

I Nærum købte Borre i August 1765 en Bondegaard paa 5 Td. 1 Skp. Hartkorn. Han overtog den 21. August og fik 13. Februar 1766 Skøde af THOMAS ELSTED og WILLIAM MATHIAS NÆERGAARD som Executores testamenti i ELIESER DYSSELS Dødsbo. Købesummen var 2300 Rdlr. heri indbefattet Møbler og Inventar og Sæd paa Marken.⁶⁴ Besætningen betalte han ekstra med 700 Rdlr.⁶⁵

Borre fik 1. April 1766 Tilladelse til at flytte Bondegaards Bygningen, der laa paa Stedet, og mageskifte de tilliggende Jorder med andre i Byens Mark, hvorved han fik sine Jorder samlet over imod Dyrehaven mellem dennes Rækværk og Aaen. Maaneden efter fik Borre for sin Livstid Fæste paa Lystgaarden med det tilliggende Hartkorn af Dronninggaard, hvorunder Jorden laa, og hvorfor han skulde yde Hovarbejde. Ved Auktion købte Borre 31. Maj 1771 yderligere en Gaard af samme Størrelse og endelig skødede to Selvejerbønder LARS og JENS NIELSEN 27. November 1773 et Stykke Moseeng og lidt Skov til Borre. 21. Oktober 1773 havde han af Kongen faaet sin Fæstegaard Nr. 11 i Nærum overladt til Eje, saaledes at Kongen beholdt Jagtretten samt Over- og Underskoven.⁶⁶

I Søllerød Kirke lod han indrette et Pulpitur.

Gaarden kaldte han efter sin Hustru »Sophieshøj«. Det er den nuværende Nærumgaard.⁶⁶ Det har været diskuteret, om Borre har ladet opføre den endnu bevarede tre-Etages Hovedbygning, Herman Trier har fastslaaet, at Gaarden i hvert Fald endnu 1777 ikke var ombygget. Ved et Syn, der foretoges 1. November d. A. skildres Hovedgaarden som et En-Etages Hus af Mur og Bindingsværk, 14 Fag langt og 6 Fag dybt, teglhængt med fire Tagvinduer og en Altan paa to Fag og indrettet til seks Værelser. Man har ved Restaurering i 1907 ment at kunne fastslaa, at den nye Hovedbygning er rejst uden om den gamle, idet visse Rum i Stueetagen, hvoriblandt Havestuen, var af ældre Oprindelse end de øvrige.⁶⁷ Det vil altsaa sige, at Hovedbygningen skulde være ombygget mellem November 1777 og Foraaret 1781, da Ejendommen gik ud af Borres Besiddelse. Dette har dog næppe Sandsynligheden for sig, Fru Borres Sygdom og paafølgende Død har rimeligvis hindret en Ombygning i 1778, og efter den Tid, da Borre var beskæftiget med at indrette »Haabet« — som det synes — til Sommerresidens, har han næppe haft Interesse af Nyopførelse. Denne maa derfor rimeligvis henlægges til den følgende Ejer CHRISTIAN COLBIØRSENS Tid.

Da Borre i April 1781 (Skøde 20. April) solgte Sophieshøj og tilliggende Jorder (Matr. 6 og 11) ialt 10 Td. 2 Skp. Htk. Ager og Eng, 2 Skp. Skov til Colbiørnsen for 4500 Rdlr. var der 2 Frugt- og Køkkenhaver, et Drivhus — som iøvrigt havde været hærget af Ildebrand 9. Januar 1767⁶⁸ — fremdeles en Fersken-Drivkasse og en Del Mistbænke. Desuden hørte ogsaa en Fiskepark til Ejendommen.⁶⁹

I den henrivende nordsjællandske Natur har Borre da Aar for Aar rekreeret sig om Sommeren ovenpaa Vinterens Arbejde i Hovedstaden. Familien førte stort Hus med megen Selvkabelighed; om deres Liv i Byen haves kun sparsomme Efterretninger, men til Gengæld giver Luxdorfs Dagbøger et rigt Billede af Sommerfornøjelserne. B. W. Luxdorff havde allerede fra 1753 en lille Ejendom i Nærum,⁷⁰ og de to Nabofamilier kom snart meget sammen.

Allerede det første Aar Borres boede derude — 1766 — lejede han det saakaldte Skytte Vænge af Luxdorff for 40 Rdlr.⁷¹ aarlig, og dette beholdt han til 1. Maj 1779;⁷² at Borre 19. Oktober 1778 opsagde Lejemaalet heraf, er blot en Ting blandt de øvrige, der tyder paa, at han var ved at opgive Sommerboligen i Nærum. Opholdet paa Sophieshøj strakte sig gerne fra Juni Maaned til en god Uges Tid ind i Oktober, og Tiden tilbragtes med allehaande Sommerfornøjelser, Køre- og Spadsereture og Visitter. 19. Juni 1760 fortæller Luxdorff, at hans

Peter Borres Gaard
Pakhuset. De tre Kastanier er utvivlsomt Resterne af Borres Have

Foto 1959

Kone, FRU BORRE og LISE (senere Etatsraadinde Bagger) var gaaet i Barselstue hos Fru EILITZ, medens han selv sammen med BORRE og BAGGER gik over Frydenlund til Aggershvide og derfra hjem gennem Dyrehaven.⁷³ Turen gik ogsaa til Tider ned til Frederiksdal, hvor Justitsraad JOHAN TH. HOLM (senere adlet HOLMSKIOLD) havde sit Sommerhus.⁷⁴ 11. September s. A. spiste BAGGER, BORRE og Amtsforvalter S. C. BUSCHMANN til Middag hos Luxdorph i Anledning af, at J. Th. Holm havde fæstet Luxdorfs Fiske-Damme,⁷⁵ og 3. Oktober resulterede JOHAN POUL BAGGERS hyppige Visitter i Nærum i hans Forlovelse med Borres ældste Datter Lise (Anna Elisabeth).⁷⁶

Om Søndagen gik man til Kirke i Søllerød — hvor Borre som nævnt lod indrette Pulpitur — og her mødtes da alle Egnens Landliggere, Borres, Kancelliraad JOHAN HENRIK EILITZ og hans Hustru ANNA MARGRETHE HORN, Papirfabrikanten JOHAN DREWSEN, P. F. SUHM, Generalprokurør HENRIK STAMPE og Søofficeren DIDERIK THURA.⁷⁷

14. Juni 1773 fejrede Luxdorfs deres Sølvbryllup i Nærum, og havde da et større Mid-

Peter Borres Gaard
Det høje Hus i Forgrunden til venstre er opført i Borres Ejertid

Foto 1959

dagsselskab med Borre og Hustru og begge Døtrene, den nysnævnte DIDERIK THURA og hans Hustru FREDERIKKE CHRISTIANE SCAVENIUS, Generalpostdirektør VILHELM LUDVIG RHEDER og Hustru ELISABETH HEDEVIG OFFENHUSEN, Jfr. CAROLINE HYLLESTED og hendes Søster PAULINE (senere Fru SCHÖNHEYDER) og Jfr. WØLDIKE, P. F. SUHM med Hustru og Søn, Pastor HERMAN TRESCHOW og hans Datter, og Botanikeren CHRISTIAN FRIIS ROTTBØLL.⁷⁸

Naar der kom Besøg, som f. Eks. Stiftamtmand HENRIK ADAM BROCKENHUUS' Børn, kørte man til Kirsten Pils Kilde og derefter hjem til Aftensmad hos Borres.⁷⁹ En anden Gang man var paa Kildebesøg, havde Astronomen CHRISTIAN HORREBOW med Familie og Kammerherre JOHAN FREDERIK LINDENCRONE først været til Middag hos Luxdorpha sammen med Fru Bagger, Jfr. Birgitte Christine Borre og Jfr. Wøldike.⁷⁹

Borres fejrede ogsaa deres Sølvbryllup i Nærum. Det var 18. Juni 1776, men Festen fejredes først Dagen efter, og der holdtes da Middag med omtrent 50 Personer.⁸⁰

De unge Piger i Huset var ikke bange for at gaa lange Ture, 9. September 1776 fortæller

Peter Borres Gaard
Porten til Strandgade mellem Kontorbygningen og Hovedhuset
Portfløjene er formentlig de oprindelige

Foto 1959

Luxdorph, at Fru Bagger, Jfr. Borre og Jfr. Hyllested spadserede til København. De kørte dog hjem om Aftenen.⁸¹

Var der Barnedaab eller Bryllup i Søllerød Kirke, kunde man være vis paa at træffe Ungdommen baade i Kirken og til Dansen bagefter, hvadenten det nu var hos Skoleholderen, Smeden, eller andre af Beboerne.⁸² I September 1776 var de unge til Dans og Fyrværkeri i Lyngby i Anledning af Zinns Fødselsdag.⁸³

13. Juni 1777 var Fru Bagger paa Visit hos Luxdorph for at fortælle Nyheden om BIRGITTE CHRISTINE BORRES Forlovelse med CHARLES JOSEPH SELBY.⁸⁴ Luxdorph var 25. Juni med til Middag i Anledning af Ja-Ordet,⁸⁵ ligesom han ogsaa i Oktober var med til Bryllupsfest i København.⁸⁶ Parret blev viet af PEDER HERSLEB ABILDGAARD, der efter Luxdorps Udsagn holdt »en maadelig Brudevielse«,⁸⁶ som Peter Borre for sit Vedkommende var meget misfornøjet med. Luxdorph skrev 17. December 1777 til Borre, at han ikke for Brudevielsens Skyld skulde forlade Hr. Abildgaards Menighed.⁸⁷

Ogsaa om Selskabslivet i Borres Hus om Vinteren giver Luxdorph nogle Oplysninger. Borre holdt gerne et stort Nytaarsselskab med den bedste Underholdning. Som et enkelt Eksempel skal anføres, at Luxdorph 2. Januar 1774 spiste om Aftenen hos Borre sammen med »hele Suhrs, Hiorthøis og Debes Familie«, det var Borres Svogre JOHAN PETER SUHR, Hofinspektør MORTEN HJORTHØY og Kancelliraadssekretær LUCAS DEBES. Desuden var Hofagent CARL HEINRICH THALBITZER, Brødrene Pastor HERMAN TRESCHOW og Højesteretsassessor MICHAEL TRESCHOW og CHRISTIAN FRIIS MØLLER DE TUXEN (32/21) blandt Gæsterne. Harpenisten JOHAN ANDREAS KIRCHHOFF »spillede uforlignelig«. ⁸⁸

Endnu samme Aar havde Borre aabenbart fundet paa en ny Form for Selskabsliv. 9. Februar noterede Luxdorph, at han har »været i Club hos Borres, omtrent 50 M[enne]sker, En meget artig Indretning«. ⁸⁹ Dette gentoges de følgende Aar. ⁹⁰

Om Fru Borre er der — som sædvanligt om Hustruerne — kun bevaret meget faa Oplysninger. Pladen paa hendes Ligkiste, der taler om hendes Kærlighed til Mand og Børn, Godhed mod Fattige og Trængende, Fromhed og Hengivenhed mod Gud og roligt Taalmod i Lidelser, er for banal til at give noget Billede af hende.

Alt tyder imidlertid paa et udmærket Forhold mellem Ægtefællerne, indirekte kan man af Borres Liv, som det er fremstillet ovenfor, faa Indtrykket af dyb og ægte Sorg ved hendes Død. Luxdorph har udover Bemærkninger om hendes Sygdom kun bevaret en enkelt Bemærkning af hende, som imidlertid intet giver af Betydning. Han noterer 28. Juni 1777, at det er et skrækeligt Stormvejr med Regnskyer, og tilføjer saa — i Anledning af, at det var Lørdag, og Maanen stod i sidste Kvarter — »Fru Borre siger, at Løverdags Qvarteerskifte giver altid ont Veir«. ⁹⁰

Nævnes skal det videre, at Borre i 1762 havde taget sig af Pastor MANDERUP TUXENS forældreløse Søn, den senere Kaptajnløjtnant ELIAS TUXEN (1755—1807). ⁹¹

Et lille Indblik i Husets og Virksomhedens Størrelse faar man gennem Mandtallet 1762, da Borre foruden Française og Husholderske havde fire Piger, Kusk, Tjener og Gaardskarl. Til Kontoret var knyttet 6 Mennesker, og Tobaksadministrationen beskæftigede 22 Folk foruden Arbejdere. ⁹¹

Fru Borres sidste Aar var pinefulde. 4. Juni 1778 ved Luxdorph, at hun har Vattersot. ⁹² 13. Juli rejste de ind fra Nærum, ⁹³ fordi hun den paafølgende Dag skulde tappes, men der var intet at gøre. 1. Oktober meddelte Bagger Luxdorph, at det stod slet til med Fru Borre, ⁹⁴ og Natten mellem 4. og 5. Oktober afgik hun ved Døden paa Sophieshøj. ⁹⁵ 7. Oktober blev hendes Lig straks om Morgenen ført ind til Byen, samme Dag var Luxdorph paa Condolencevisit hos Borre, ⁹⁵ og 13. Oktober blev hun bisat i sine Forældres Gravsted i Frue Kirke. Hun var ikke fyldt 43. Aar. Begravelsesbevillingen — der jo var en ren Formalitet — udstedtes først 30. Oktober. ⁹⁶

Som det tidligere er nævnt kom foruden Sygdom ogsaa andre personlige Sorger til, Ægteparrets ældste Datter ægtede 1770 Etatsraad Johan Poul Bagger, men Ægteskabet blev ikke lykkeligt, grundet paa Baggers Hjernesygdom. Allerede 1771 noterer Luxdorph 4. Oktober, at han har været paa Visit hos Borres. »Jammerlig Tilstand hos de kiære Folk. Bagger er i et bestandigt Delirio«, ⁹⁷ og 19. Januar 1780 fik Borre Bevilling til, at hans Datter ANNA ELISABETH BAGGER med tiltagen Laugværge selv maatte disponere over sin fædrene og mødrene Arv, da hendes Mand for nogle Aar siden i en haard Sygdom var angrebet paa Forstanden, »hvilken han vel har faaet igien«, men dog ikke anderledes, end at der ved en og anden Lejlighed ytrede sig Mangel paa dens fulde Brug, især i alvorlige Ting. ⁹⁸

Ægtefællerne blev sluttelig 20. Juni 1782 enige om Separation. ⁹⁹

Faa Dage før Borres Død — 16. December 1789 — enedes han og hans Døtre og Sviger-sønnen CHARLES JOSEPH SELBY, om hvorledes Ordningen skulde være med hans Bo. Det fastsættes da, at Fru Bagger skulde arve hele Boet, saavel Ejendommen »Haabet« med Fabrik og Tobaksplantage, ialt vurderet til 29.505 Rdlr. 90 β, som hans Varebeholdning i Hovedstaden og alle udestaaende Tilgodehavender, til Gængæld skulde hun tilsvare al Gæld. Saaledes stod der 16.000 Rdlr. imod 1. Prioritet i »Haabet«, som Selby for Borres Skyld havde laant i Banken. Disse Penge skulde hun udbetale ham inden et Aar fra denne Overenskomsts Dato. Endelig skulde Selby og hans Hustru give fuldstændigt Afkald paa Arv mod, at Fru Bagger gav dem en Obligation paa 6000 Rdlr. paa 2. Prioritet i »Haabet«. Denne skulde forrentes med 4% og afdrages med 500 Rdlr. hver Termin. Ved Restance af Afdrag eller Renter skulde dog hele Restbeløbet straks være forfaldent.

Overenskomsten fik kongelig Konfirmation 24. December 1789¹⁰⁰, og 24. Januar 1790 udstedte Fru Bagger Obligationen, der atter blev udslettet i Februar 1797.¹⁰¹

Ægteparret havde følgende fire Børn:

1. ANNA ELISABETH (LISE) BORRE, * København 24. September 1752, døbt Vor Frelses K. 27. September, † 8. December 1830.
 ~ 7. Februar 1770 med Etatsraad, Direktør for de Fattiges Væsen, Højesterets-assessor JOHAN POUL BAGGER, * 1736, † Trondhjem 7. September 1794.
 Ægteparret havde to Børn, af hvilke Justitiarius PETER CHRISTIAN BAGGER (1772—1810) var Fader til Digteren CARL CHRISTIAN BAGGER (1807—46).
2. BIRGITTE KIRSTINE BORRE, * København i November 1755, døbt Vor Frelses K. 27. November, † lille.
3. BIRGITTE KIRSTINE BORRE, * København 22. Februar 1757, døbt Vor Frelses K. 26. Februar, † København 1. Juni 1809, begr. Assistens Kgd. 6. Juni fra Garnisons K.
 ~ København, i Huset (Vor Frelses Sg.), 26. November 1777 m. Generalkrigskommissær, Kammerherre CHARLES JOSEPH Baron SELBY til Bækkeskov, Ourupgaard, Güldenstein m. fl., * London 24. Oktober 1755, døbt Lincoln's Inn Fields samme Dag, † paa Güldenstein 15. Marts 1823, begr. i Mühlentholtz ved Güldenstein.
 (Han ~ 2° Güldenstein, Hansühn Sogn 11. September 1811 med ANNA ERNESTINE (NANCY) Baronesse BROCKDORF til Güldenstein, * 22. Marts 1767, † paa Güldenstein 4. September 1818, bisat Lütjenburg (Hansühn Kbg.) 10. September, begr. i Mühlentholtz. (Hun ~ 1° Gehejmekonferensraad, Klosterprovst CAI RANTZAU til Gaarz og Güldenstein (Broder til ADELHEID BENEDICTE RANTZAU (32/10)), * 3. Maj 1726, † Preetz 21. Juli 1792. (Han ~ 1° DOROTHEA VON AHLEFELDT (1744—75)).
 se 16/13 og 16/14.
4. OLE CHRISTIAN BORRE, * København 31. Marts 1761, døbt Vor Frelses K. 6. April, † lille.

INDSKRIFTER PAA KISTEPLADERNE

Disse Fiæle
 giemme Støvet af
 SOPHIA AAGAARD
 som først saae Verdens Lys
 den 18. October 1735
 blev foreenet i Ægteskab
 den 18. Junii 1751
 med Hoff-Agent
 PEDER BORRE
 som hun glædede
 med een Søn og tre Døttre
 (Af hvilke Børn
 kun tvende Døttre leve
 for at begræde deres Tab)
 og blev tagen fra hans Side
 den 5. October 1778
 da Smerterne gik hende indtil Sielen
 og en haardnakket Sygdom
 endte hendes Dage
 Hun glædede sin Fader og bedrøvede
 aldrig sin Moder
 Sin Mand gjorde hun got og intet ont
 alle hendes Dage
 Hun opfødte sine Børn i Tugt
 og Herrens Formaning
 Hendes Øye ledte altid den usle op
 Hendes Hierte følede hans Nød
 Hendes Haand afhjalp hans Trang
 Venner elskede hende
 Kyndinge agtede hende høyt
 Hun prisede sig lykkelig ved sin Elskedes Side
 Lykkeligst dog i den Almægtiges Skygge
 Vel den der saa med salig Tro
 I Naadens Arm hensover
 I Graven finder Kroppen Roe
 Til Fryd gaar Sielen over.
 Hver Ven, mest Ægtevennen nu
 Den Frommes Dyd maa savne
 For Graad knap komme kan ihu
 Han hende hist skal favne.

Dette stod paa Kisten, hvori den Salige den 13. October blev hensat hos hendes Forældre og de forhen afdøde 2 Børn i Begravelsen i Frue Kirke.

Adresseavisen 1778, II, Nr. 169, Onsdagen den 21. Octbr. 1778.

Paa Pladen af Hr. Etatsraad Borres Ligkiste stod:

Her under giemmes de jordiske Levninger
af den i Livet Høyædle og Velbaarne
Hr. PETER BORRE
Hs. Kongelig Majestæts Etatsraad
der betraade Livets Bane den 5. November 1720
deelte dets Skiebne fra 1751 til 1778 med
den ømmeste, den retskafneste, den menneskekierligste Ægtefælle
Frue SOPHIE AAGAARD
blev i dette Ægteskab velsignet med 1 Søn og 3 Døttre
af hvilke
Frue Etatsraadinde Anna Elisabeth Bagger
og
Frue Agentinde Birgitte Christine Selby
begræde Tabet af den beste Fader, den trofasteste Ven
der efter 69 Aars Vandel udmaalte Banen den 20. Dec. 1789
Efterladende sig det velfortiente Æreminde
af den kloge og virksomme Mands i Handel
den jevne og oprigtige Mands i Omgang
den fromme og hengivne Christens i Lidelser
til Livets sidste Tid.

Adresseavisen 1790, I, Nr. 4 Onsdagen den 6. Januarii.

BORRES HUSSTAND 1762

Christianshauns Qvarteer No. 45
Strand Gade.

I allerunderdanigst Følge af anførte Forordning og høy og velædle Magistratens Advarsel af 27. Sept. som mig i Dag er tilstillet, meldes

Mit Navn som Huus-Eyere og eene Beboere

PETER BORRÉ, Kongl. Hoff. Agent.

Min Handtering:

Grosserer og Administrateur for General Tobaks-Handelen i Danmark.

Gift

med SOPHIA AAGAARD.

Børn:

ANNA ELISABETH BORRÉ, fød 1752 d/24. Sept.

BIRGITTE KIERSTINE BORRÉ, fød d/ 22. Febr. [1757].

OLUF CHRISTIAN BORRÉ, fød 1761 d/. 31. Martii.

Et fattigt Fader- og Moder-løs Barn

ELIAS TUXEN, afg. sal. Hr. MANDERUP TUXEN, forrige Cappellan til Christianhauns Kirke, hans Søn, fød 1755 d/ 24. Novbr.

Tieneste-Folk

som Françoise ANNA CHARLOTTA MARGARETHA HORN

som Huusholderske BRANDT.

4 Piger, naunl.

ANNA KIERSTINE LINDHOLM.

ANNA MARGARETHA LINDHOLM.

BIRTHE RASMUS-DATTER.

KIERSTINE WIVEKE CURTIUS.

Kudsk JENS JENSEN.
 Tiener CHRISTEN SELFLØD.
 Gaards-Karl ANDREAS PETERSEN.

Contoir Betiente:

JØRGEN SOMMER.
 ANDREAS TOBLÆSEN.
 BALTHASAR SCHIØTT.
 GUSTAV BEREND PROSCH.
 PEDER KIRCKETERP.

uden Huset logerende:

Bogholder DANIEL KONAPAKY i Nyhavn hos Verthuusholder ELLERØD.

Endnu er udi min Tieneste ved Tobaks-Handels Affairerne som dog uden Huuset og paa efterfølgende Stæder logere:

Bogholder JOHAN SUNCKENBERG, paa Christianshaun hos Brygger WILSBECK.

Protocolist HANS JØRGEN MEYER } paa Dito hos Smeden
 — CHRISTIAN WILHELM MENGES } HANS CASPARSEN
 — ERNST AUGUST BEHM paa Kongens nye Torv hos SR. COURTEAU.

Copiist MORTEN LEUCH paa Christianshaun hos Brygger JRGENS.

Dreng JENS FESTER hos hans Fader HENRIC FESTER, boende hos SR. WESLING i Klædeboederne.

Pakhus Forvalter JACOB HOLM } paa Christianshaun hos
 Stempel Forvalter JENS WINTMØLLE } SR. SVENDSEN.

Tobaks Spinder og Fabrique-Mester PEDER KRUISE, selv Huus-Eyere i Amager-Gade.

Controleur HANS HENRIC HERFORT paa Christianshaun hos Skipper AXEL HOLM.

Bogholder DAVID MOHR. Dito hos TERCKEL LEYES Enke.

Skrivere ANDREAS ANCHERSEN, Dito hos Over-Graver LETH.

- HANS HELLESEN, selv Huus Eyere i Laxe-Gaden.
- FRIDERIC HENNEBERG, i Sr. Oderbecks Huus i Kanike-Strædet.
- HENRIC KLITGAARD paa Sr. Wilders Plads paa Christianshaun.

Pakhuus-Skriver PEDER WINTHER hos HANS HELLESEN i Laxe-Gaden.

Fabrique-Skrivere { SØREN KIRCKERUP, selv Huus-Eyere paa Hiørnet af Dronningens og Sophia-Gade
 } paa Christianshaun.
 } CHRISTIAN GIERNING hos sin Moder i Badstue-Stræde.

Bud PEDER BAGGER hos Snedker CHRISTIAN EHLERS paa Christianshaun.

Fabriquer JOCHUM FRIDERIC CAMRATH hos Snedker BUXEN paa Dito.

— JOSEPH MICHEL, hvis Logis ey viides.

Tobaks-Spinder ABRAHAM LIND, hos Tobaks-Spinder KRUISE paa Christianshaun.

Foruden en Deel ordinaire Arbeydere, deels faste og deels af- og til-gaaende og kommende, som ey kand specificeres, men ventelig af deres Huus-Verter rigtig vil vorde anmeldte.

Kiøbenhavn d/. 13de Octobr. 1762.

Københavns Ekstraskattemandtal 1762 (R.A.).

KLAGE FRA PETER BORRE 1764

Deres Excellence
 Høye Velbaarne

Hr. Geheime Raad og Ober Præsident
 Høiædle og Velbaarne
 Høiædle og Velbyrdige
 Velædle og Velbyrdige
 Herrer Borgemestere og Raad.

Sæbesyder Hans Henrich Hansen har ved de udi hans Gaard og Sæbe Verk havende opmurede Bakker, der gaaer op til min Hauge-Bygning udi min Gaard, tilføiet mig en stoer Skade paa mit nye Huus og Maling med videre, hvorpaa han ikke efter mange over Aar og Dag gjorde Mindelser har vildet raade Bod, og da han igien i disse Dage fra bemelte uforsvarlige Bakker, der ikke kand holde tæt, siden det løber ind til mig og trækker sig igiennem min Væg, atter har tilføiet mig stoer Skade, saa er det min underdanige ydmyge og tienstskyldige Begiering, at Deres Excellence og høie Herre vil udmelde tvende kyndige og upartiske Haandværks Mestere, der nøie kunde besigte Sr. Hansens Sæbe-Bakker, saavel som Huuset, hvorledes samme forefindes, da det vil befindes, at Bakkerne og Muuren er uforsvarlig, og at mit Huus derved er blevet bedærvet og har taget stoer Skade, hvilken Skade tillige maatte besigtes og taxeres med videre, som paa Aastedet maatte blive forlangt, og derom af de udmeldede Mænd forfattet en accurat og nøie Forretning, saaledes som de i fornøden Fald kan beedige, og samme at indlevere paa Raadstue-Skriver-Stuen, at ieg deraf kan blive meddelt Udskrift. Ligeledes bedes, at Sr. Hansen og alle Vedkommende til denne forlangte Besigtelse maae blive advarede og indkaldede, og at samme maae blive foretaget først-kommende Mandag den 16de April om Formiddagen Klokken 8te slet. Forblivende med ald Soumission, Veneration og Estime

Kiøbenhavn
den 14de April Ao. 1764.

Deres Excellences
og
høie Herrers
underdanige og ydmyge
samt tienstsk. Tiener
P. Borré.

Original i Kbh. Syns- og Vurderingsforretn. Christianshavns Kvarter Nr. 36.

PETER BORRES DISPOSITION 1789

(Copie)

Paa det at ved min Etatz Raad Borres dødelige Afgang kunde være fastsat og bestemt, hvorledes med mine Efterladenskaber skal forholdes og den af mig med store Bekostninger indrettede og vedligeholdte Tobaks-Fabrique paa Gaarden Haabet med dertil hørende Tobaks-Plantage, som alt ligger uden for Stadens Vesterport kunde blive conserveret for een af mine Børn og deres Afkom, haver jeg med mine tvende Døttre og eeneste Livsarvinger, Frue Etatz Raadinde Elisabeth Bagger og Frue Agentinde Birgitte Selby samt hendes Mand, Herr Agent Charles Selby indgaaet og oprettet følgende Disposition.

1.

Naar jeg Etatz Raad Borre ved Døden afgaaer, tiltræder jeg Etatz Raadinde Bagger min Faders hele Efterladenskab, saaledes som det da maatte befindes, saasom Tobaks Fabriquen Haabet kaldet udenfor Stadens Vesterport med Gaard og derværende Meubler, Hauge, Vænge, Tobaks Plantage, derpaa staaende Bygninger og dertil hørende Jord med videre, intet i nogen Maade undtagen, ligesom og alt, hvad jeg her i Staden maatte eye, saavel min indehavende Boe, som Vahre-Beholdninger og udestaaende Gield. Med et Ord alt af hvad Navn nævnes kan, som jeg Etatz Raad Borre har været Eiere af, skal tilhøre min Datter Etatz Raadinde Elisabeth Bagger, saa at min anden Datter Birgitte Selby tillige med hendes Mand Agent Selby aldeles intet sig dermed haver at befatte, men Etatz Raadinde Bagger tiltræder alt mit Efterladenskab, som Eier saasart jeg ved Døden afgaaer, uden nogen Forsegling eller Rettens Middels Tilkaldelse i nogen Maade. Derimod forbinder jeg Etatz Raadinde Bagger mig til at holde Agent Selby og min Søster Frue Selby kraves- og skades løs for al Fordring, som maatte gøres paa min Faders Boe, og til den Ende skal jeg og saasart min Fader Etatz-Raad Borre ved Døden er afgang, lade udgaa et lovligt Proclama til samtlige Creditorers Indkaldelse, da ligesom jeg modtager al Jndgiæld i Boet, jeg ogsaa skal svare til dets Udgiæld.

2.

Da min Datter Etatz Raadinde Bagger saaledes beholder alt samlet for efter min Død, at have nødvendigt Udkomme for sig og tvende Sønner, udbetaler hun, hvortil jeg Etatz Raadinde Bagger herved forbinder mig, i Stedet for Arv til min Søster Agentinde Selby og hendes Mand Agent Selby eller den efter-

levende, om een af dem da ved Døden skulle være afgang, eller deres Børn og Arvinger i Tilfælde af begge deres dødelige Afgang, den Summa R.D. 6000, hvilke Sextusinde R.D. udbetales i sex paa hinanden umiddelbar følgende Aar efter min Etatz Raad Borres dødelige Afgang, nemlig R.D. 500 til hver Aars 11. Junij og R.D. 500 til hver Aars 11. Decbr. Termin, med sine lovlige Renter 4 pCto pro anno fra min Etatz Raad Borres dødelige Afgang af den heele Capital, og derefter af saa meget af bemeldte Summa, som resterer at betale. Og paa det at velbemeldte min Datter og hendes Mand desto meere kan være forsikret og betrygget for den istedet for dennem tillagte Capital, udstæder Etatz Raadinde Bagger sin Obligation for bemelte Capital inden seks Uger efter min dødelige Afgang med anden Prioritets Ret udj de Bygninger og Jorder, som igiennem ham til Banquen ere pantsatte, og som derpaa haver laant R.D. 16000, og skaludj foranførte af mig Etatz Raadinde Bagger udstædende Obligation indføres den Clausul, at om jeg skulde være forsømmelig i de forommelte Terminer af Gielden for ovenmelte min Søster og hendes Mand tillagte Capital at afdrage og betale, nemlig: hver 11. Junij og 11. Decbr. 500 Rd., og de heftende Renter, da skal den heele Summa og Obligation uden videre Opsigelse, Lov eller Dom være forfalden til Betaling. Dog, dersom det skulde hænde sig, at Etatz Raad Borre ved Døden skulle afgaae ikkun een Maaned før en af disse nævnte Betalings Terminer 11. Junij eller 11. Decbr., betales ey de første 500 Rd. af mig Etatz Raadinde Bagger førend til den næstfølgende Termin.

3.

Da jeg Agent Selby haver for min Svigerfader laant af den kongelige Banque den Summa 16000 Rd. paa Pantet af Plantagen Haabet med tvende Tørrehuuse og derved liggende Gaard No. 17 L.Z., hvis Bygninger og Jorder ere lovlig taxerede for 29505 Rd. 90 β., saa forbinder jeg Etatz Raadinde Bagger mig inden et Aar fra denne Contracts Dato at befrie Agent Selby fra dette Laan eller nogen Endossement derpaa, saaledes, at bemelte Selby, min Søster og deres Arvinger aldeles libereres og befries fra al Tiltale og Fordring derfor.

4.

Da jeg Agent Selby og Hustru paa egne og Arvingers Vegne, saaledes som oven anført er, i Stedet for Arv efter vores kiere Svigerfader og Fader, Etatz Raad Borre, haver erklæret os villige til at modtage den ovenmelte Capital, saa renoncere vi herved for os og vore Arvinger paa al Lod og Arvstagselse efter bemelte Herr Etatz Raad Borre, dog i Fald det skulde hænde sig, at mig Etatz Raad Borre, imedens jeg endnu lever, tilfaldt nogen Arv fra min Broders*) eller andre min Families Side, skal samme ikke indkomme i mit Boe eller henhøre under denne Disposition, men modtages af mine tvende Døttre selv, saavel som alt hvad dem paa deres Moders, min i Live elskede Hustrues Sophie Aagaards, Side kunne tilfalde.

Til Bekræftelse af forestaaende urykkelig skal holdes og efterkommes, have vi samtlige dette underskrevet og forseglet, ligesom vi og herved anholde om Hds. kongelige Majestæts allernaadigste Confirmation paa denne Disposition.

Kiøbenhavn, d/ 16. December 1789.

P. Borré
(LS)

A. E. Bagger
(LS)

Ch. Selby
(LS)

B. C. Selby
(LS)

At dette Dokument i vores Overværelse af H. Etatz Raad Borre egenhændig er underskrevet bevidne
 Hiorthøy Windmøll
 (LS) (LS)

Som Curator for Frue Etatz Raadinde Bagger underskriver

Schow
(LS)

At denne Copie er ligelydende med det originale Dokument bevidnes herved af

A. E. Bagger
Conf. G. Lange.

Indlæg til Sjællandske Registre 1789. Nr. 948 24/12.

*) Borre maa formentlig her mene Farbroder, hans eneste Broder døde som andetsteds paavist, som spæd.

FRU SOPHIA BORRE F. AAGAARDS LOD I FADERENS BO

Fortegnelse paa det Linned, Boeskab, Sølv med videre som Sophia Aagaard haver ved Lod bekommet

3 Dragkister den eene med Foed	23 Rd. - » - »
1 overtrukken Coffert med Messing Beslag	12 - - » - »
1 Penge Cassa	8 » - » - »
1 lidet Bord med 2 Fløye og 2 Skilderier	2 » 2 » - »
1 laqveret Bord med Gveridons	1 » - » - »
1 indlagt liden Dragkiste og 1 dito Skrin	3 » - » - »
4 Guldlæders og 6 vævede Taboretter	6 » - » - »
1 Skabseng med Gingangs Omheng deri 3 Dyener og 5 Hovedpuder	22 » - » - »
1 Thee Steel og 2 Theepotter	7 » - » - »
2 Dosin Thee Kopper	4 » 4 » - »
3 Alabast Dukker	- » 3 » - »
8 Par Serpentin Thee Kopper 1 Spoltkomme og Potte	1 » 2 » - »
1 lidet Terin med Laag	- » 4 » - »
6 hvide Over Skaaler	1 » - » - »
12 Par Chocolate Kopper	2 » - » - »
1 Jldtang og Skuffe	- » 2 » - »
1 gammel Speil	- » 1 » - »
15 $\frac{3}{4}$ Alen Hør Lærret	3 » 5 » 10 »
3 Duge og 8te Dosin Servietter	48 » 3 » - »
16 Thee Duge	10 » 1 » - »
15 Stykker Haandklæder	16 » 3 » - »
4 Blaargarns Duge	3 » 2 » - »
10 Par Lagener	29 » 3 » - »
1 Tafftes og 2 Bolster Dyner og 2 Hoved Puder	30 » - » - »
57 Alen Dreiel Blaargarn	11 » 5 » 4 »
4 Duge og 16 Servietter	9 » 2 » - »
5 Par Pudesvaar	4 » 1 » - »
10 Gingangs Cartuns Gardiner og 5 Kapper	6 » - » - »
Eet Nat Bords Teppe	2 » - » - »
6 Tin Fade og 3 Dosin dybe Tallerkener	15 » 4 » 10 »
4 Tin Skaaler og 1 Melke Krucke	2 » 4 » - »
1 Nat Potte	- » 3 » - »
1 jndlagt Skrin og 1 rød Gveridon	1 » 2 » - »
1 Vaar	2 » - » - »
6 Haand Klæder	2 » - » - »
1 Messing Thee Kiedel 1 Kaabber Decke Fad og 1 Kaabber Gryde	8 » - » - »
2 Kaabber Kiedler	7 » 2 » 10 »
2 smaae Kaabber Fyhrfade	- » 3 » - »
1 complet Thee Steel	6 » - » - »
5 Porcelains Fade og 20 Tallerkener	10 » - » - »
En Felt Seng	- » 3 » - »
2 smaa Messing Stager og 1 Lyse Sax	- » 3 » 4 »
6 smaa holstenske Tallerkener og 2de Asschietter	- » 4 » - »
1 Chrystal Ring indlagt i Guld	4 » 3 » - »

1 Par Guld Armbaand	12 » - » - »
1 Par dito Ørn Ringe	8 » - » - »
1 Perlemors Snuf Tobaks indlagt i Sølv	3 » 3 » - »
1 Tambachs Uhr Kiæde	4 » - » - »
	360 Rd. 1 z 6 β

Endvidere som følger

12 Par sølv skaftede Knive med Fouteral vog	84 Lod
2 Sølv Armestager	168 »
1 Lyse Sax med Futeral af Sølv	17 ld. 2 qt.
	269 Lod 2 qt.

1 Agats Æske med Sølv Beslag.

1 Agats Snuf Tobaks Daase.

6 Perlemors Skeeder 2 Stykker Perlemoer.

Kbh. Skifter. Samfrændeskifter Nr. 31. Oluf Hansen Aagaard.

KILDER

1. Aarhus Domkirkes Daabsprotokol.
1716.
Sept. d./ 2. MIKEL PEDERS: BORRES /: PEDER :/
KIRSTEN TOMMESDAT. b. Fad: Raadmand
TØNNES MIKKELB. JENS ANDERS: MØL-
LER, ANDERS LAURSEN Skip: ANNE ERIKS
DATTER, ELSE KIRSTINE MOGENSDAT:
H. Jerem.
Borres Fødselsdato har hidtil i den trykte Litteratur,
— sagtens paa Grundlag af Ligkistepladen, gengivet
i Adresseavisen 6. Januar 1790 — været angivet
som 5. November 1720. En Gennemgang af Aarhus
Domkirkes Bøger har imidlertid givet til Resultat,
at MIKKEL PEDERSEN BORRE i Tidsrummet fra
sin Vielse til sin Død kun har faaet to Børn døbt,
MOGENS 6. Juli 1714 og PEDER 2. Septbr. 1716. At
Borre virkelig er født 1716 og ikke f. Eks. døbt
udenfor Aarhus, bekræftes af hans Afkald for Arven
efter Forældrene 1734, hvori han til Overflod
udtrykkelig erklærer at have naaet 18 Aars Al-
deren, og af Epitafiet, som han 1738 i sin Alders
22 Aar opsatte over Forældrene i Aarhus Domkirke.
Det er blot svært at forklare, hvorfor Familien
baade til Kirkebogen (jfr. nedenfor 2) og paa Kiste-
pladen har ansat hans Alder galt. Maaske har Borre
paa Grund af Aldersforskellen med Hustruen gjort
sig yngre, end han var.
2. Vor Frue Kirkes Begravelsesprotokol:
1789 December d. 28. Mandag. S:T: Hr. Etatz
Raad PETER BORRE, 69 Aar gl.: fra Løv-Stræde om
Morgenen ved 8 ½ sl. udi arvelig Begravelse i Kirken
paa den Søndre Siide.
Morgen Kl. og Liig Vogn.
Om den fejle Aldersangivelse se ovenfor under 1.
3. Borres Opbuds-Skifte 1782 er ikke bevaret. Efter hans
Død overtog hans ældste Datter Boet uden Skifte
og Deling i Henhold til Overenskomsten af 16.
December 1789. (se S. 147 f).
4. Der foreligger intet oplyst om Epitafium i Frue Kirke.
Indskriften paa Ligkistepladen er gengivet S. 144 f.
5. Vor Frue Kirkes Vielsesprotokol:
1751 Juni d. 18. Fred.
I Huset. Sr. PEDER CHRISTIAN BORRE, Købmand
U. K., Jomfru SOPHIA AAGAARD, hos hendes
Svoger, Sr. JOHAN PETER SUHR, Købmand paa
Gammeltovej, ved 6 sl.
4 Rdlr.
6. Vor Frue Kirkes Daabsprotokol:
1735 Okt. d. 21de OLUF HANSEN AAGAARD, Nego-
tiant paa Gammeltovej og ANNA ELISABETH THEVEDE
e.D.k. SOPHIA. Fadd: JACOB ZEVERIN Negotiant i
Nyhavn, Raadmand JOHAN EDINGER paa Christi-
anshavn, HENRICH MICHELSEN LUND, Kommerce-
raad paa Christianshavn, SØREN JØRGENSEN, Tøm-
merhandler i Vingaardsstræde, MARIA THEVEDE,
ovenn.te Aagaards Svigermoder paa Gammeltovej
Jomfr. ANNA SOPHIA hos ovenn.te Kommerceraad
LUND paa Christianshavn.
7. Vor Frue Kirkes Begravelsesprotokol:
1778 Okt. d. 13de Tiisd.: Hr. Hoff-Agent BOR-
RES sal. Frue SOPHIA AAGAARD, 43 Aar gl.
I Kirken fra Christianshavn udi egen arvelig Be-
gravelse i Kirken om Morgenen ved 8 ½ slet.
— Med Liig-Vogn.
Adresseavisen 1778, Nr. 161 Onsdag 7. Oktober:
Kiøbenhavn den 5. Octobr: Frue SOPHIE AAGAARD,
Hr. Agent BORRES Frue i hendes 43. Aar.
Luxdorps Dagbøger, udg. af Ejler Nystrøm, II,
1930, S. 160, 5. Oktober 1778. Frue BORRE døde
om Natten.
Af andre Notater i Luxdorps Dagbøger kan det
ses, at Fru Borre døde i Nærum.
8. Skiftet efter Fru Borre er ikke fundet.
9. Om Gravmæle, se ovenfor under Nr. 4.
10. Borre førte i sit Segl et Skjold, tværdelt af blaat, hvori
et Kornneg og Guld, hvori to Kornsegl, gribende ind
i hinanden. Paa Hjelman en Blomst mellem to
Vesselhorn.
11. Dansk Biografisk Leksikon, 2. Udg. III, 1934, 507f.
Dahl og Engelstoft: Dansk Biografisk Haandleksikon,
I, 1920, S. 198.
N. Møller: Register over Rangspersoner.
Albert Fabritius i: Grosserer Societet 1742—1942,
Kbh. 1942, S. 141—143.
12. Aarhus Bys Overformynderiprotokol 1720—38, Fol.
126 ff.
13. samme, Fol. 148.
14. Kbhvns. Borgerskabsprotokol 1749—84. S. 7.
15. samme, S. 54.
16. Kbhvns. Skifter 1782 Sag. 284 Klasse 6.
17. Jul. Schovelin: Fra den danske Handels Empire I
S. 242.
18. Kommercekollegiets Privilegieprotokol 1755—63, S.
183.
19. Jul. Schovelin: anf. Arb. S. 149.
20. Axel Linvald m. fl.: Kjøbenhavns Brandforsikring
1731—1911, 1911, S. 459.
21. samme, S. 460.
22. samme, S. 480.
23. Sjællandske Registre, 1779 1/3 Nr. 126.
24. Carl Bruun: Kjøbenhavn III, 1901, S. 79 f.
25. Dansk biografisk Leksikon, 2. Udg. II, 1933, S. 166.
26. Fremstillingen af Borres Forhold til Tobaksadministra-
tionen hviler i alt væsentligt paa Generalkommerce-
kollegiet: Dokumenter vedrørende Tobakshandelen
1760—78, Pk. I og II.
27. D. Kanc. Oversekretærens Brevbog 1763/64. S. 1146
Nr. 283.
28. samme S. 1282, Nr. 353.
29. samme S. 1513. Nr. 475.

30. Luxdorps Dagbøger, nævnte Udg. II, S. 134.
 31. Carl Bruun: Kjøbenhavn, III, 1901, S. 534.
 32. Kommercekollegiets danske kgl. Resolutioner 1778 Nr. 16.
 33. Kbhvn. Rytterdistr. Skødeprotokol Fol. 555.
 34. Carl Bruun: Kjøbenhavn III, 1901, S. 775.
 35. Den efterfølgende Fremstilling hviler hovedsagelig paa Jul. Schovelins Skildring i Fra den danske Handels Empire, I og II passim.
 36. Schovelin: anf. Arb. I, S. 192.
 37. samme: S. 193f.
 38. samme: S. 194.
 39. samme: S. 90.
 40. samme: S. 88.
 41. samme: S. 89.
 42. samme: S. 92.
 43. samme: S. 104.
 44. Luxdorph, anf. Udg. I, S. 409.
 45. Schovelin: I, S. 105.
 46. samme: S. 106f.
 47. samme: S. 108.
 48. samme: S. 195.
 49. Luxdorph, anf. Udg. I, S. 474.
 50. Schovelin, anf. Arb. I, S. 195.
 51. samme: II, 1900, S. 220.
 52. Haandskrift i Ny kgl. Saml. 1682, 4to. bestaaende af 48 beskrevne Kvartsider, Den efterfølgende Fremstilling hviler paa denne Kilde.
 53. Luxdorph, anf. Udg. II, S. 220.
 54. samme, II, S. 247.
 55. Sjællandske Registre, 1782 13/2, Nr. 96.
 56. Sjællandske Tegnelser, 1782 15/2, Nr. 114.
 57. Kbh. Syns- og Vurderingsforretninger, Christianshavns Kvarter Nr. 36. (Stads A.).
 58. Kbh. Bytings Skødeprotokol 1782—84, S. 362, jfr. Luxdorph, anf. Udg. II, S. 259.
 59. Kbh. Syns- og Vurderingsforretninger, Christianshavns Kvarter Nr. 150. (Stads. A.).
 60. Folketælling 1787. Udenbys Vester Kvarter Nr. 34.
 61. Generale Opmaalings Kort. (Stads. A.).
 62. Villads Christensens Samlinger. Udenbys Vester Kvarter Nr. 39. (Stads. A.).
 63. Luxdorph, anf. Udg. II, S. 180.
 64. Kbh. Rytterdistrikt Skøde og Panteprotokol. 1762—70. Fol. 659.
 65. Luxdorph, anf. Udg. I, S. 253.
 66. Om Nærumgaard se: Herman Trier i Historiske Meddelelser om København I. Rk. VII, 1919, S. 1—41. Ejler Nystrom: Søllerød, 1911, S. 70, og Louis Bobé i Historiske Meddelelser om København, I. Rk. IV, 1913—15, S. 579.
 67. Herman Trier, anf. St. S. 4f.
 68. Luxdorph, anf. Udg. I, S. 295.
 69. Kbh. Rytterdistrikts Skøde- og Panteprotokol 1770—82, Fol. 715 b, jfr. Luxdorph anf. Udg. II, S. 224.
 70. jfr. Indledningen til nævnte Udgave af Luxdorps Dagbøger.
 71. Luxdorph, anf. Udg. I, 279, 281 og 306.
 72. samme: II, S. 161.
 73. samme: I, S. 371.
 74. samme: I, S. 375.
 75. samme: I, S. 377.
 76. samme: I, S. 379.
 77. samme: I, S. 372, II, S. 18.
 78. samme: I, S. 475.
 79. samme: II, S. 15.
 80. samme: II, S. 76.
 81. samme: II, S. 84.
 82. samme: II, S. 86, 116, 120.
 83. samme: II, S. 85.
 84. samme: II, S. 115.
 85. samme: II, S. 117.
 86. samme: II, S. 132.
 87. samme: II, S. 134.
 88. samme: II, S. 1.
 89. samme: II, S. 4. jfr. S. 29, 51, 65.
 90. samme: II, S. 117.
 91. Kbhvns. Ekstraskattemandtal, 1762. Christianhavns Kvarter Nr. 45.
 92. Luxdorph, anf. Udg. II, S. 151.
 93. samme, II, S. 155.
 94. samme, II, S. 159.
 95. samme, II, S. 160.
 96. Sjællandske Registre, 1778 30/10 Nr. 632.
 97. Luxdorph, anf. Udg. I, S. 438.
 98. Sjællandske Registre 1780 19/1, Nr. 23.
 99. samme, 1782 28/6. Nr. 523.
 100. samme, 1789 24/12. Nr. 948.
 101. Kbh. Rytterdistr. Skøde- og Panteprotokol 1787—91. Fol. 600 f.

NOTER TIL BILLEDERNE

Side 123. Seglet findes i R. A. Samling for borgerlige Segl.

Side 146. Underskriften er fra Københavns Ekstraskattemandtal 1762.

Noget Portræt af Peter Borre synes ikke bevaret. Allerede i 1942 eftersøgte et saadant til det af Grosserersocietetet udgivne Jubilæumsskrift og paa Forespørgsel 18. September 1959 har Grosserersocietetets Komité under 21. s. M. meddelt: »I besvarelse af lensbaronens skrivelse af 18. ds. beklager man at måtte meddele, at det trods ihærdige undersøgelser både her i huset og andet steds ikke har været muligt at finde noget portræt af Grosserer-Societetets Komité's tidligere formand, Peter Borre. Såvidt man kan se, foreligger der ikke noget kendt portræt af nævnte formand.«

CHRISTIAN LUDVIG FALBE

OG

ENGELKE MOURITZEN

Malet af Denner

CHRISTIAN LUDVIG FALBE

er født i Halle a/S i August 1699 og døbt i St. Ulrichs Kirche Fredag 25. August som Søn af kongelig polsk og fyrstelig sachsisk-merseburgsk Postmester JOACHIM VON FALBE og JULIANA DOROTHEA ZIEGE.

Efter at have studeret — sandsynligvis Jura — kom C. L. Falbe som ungt Menneske til København, hvor han 1723 fik Ansættelse som Fuldmægtig ved Zahlkassen under Kasserer JENS ADSLEV, en Stilling han passede i 30 Aar uden »mindste Promotion eller Forbedring af den liden havende Gage«¹². 4. September 1741 fik han Bestalling som Kammersekretær,¹³ men først da ARVED CHRISTIAN LINDE, som fra 1740 havde været Kasserer, 1753 tog sin Afsked af Helbredshensyn, blev Falbe under 20. Februar udnævnt til Zahlkasserer med en aarlig Gage af 1000 Rdlr., hvoraf han dog skulde afholde Folkeløn og Skrivematerialier.¹⁴ Først efter Lindes Død vilde Gagen stige til 1600 Rdlr., men dette kom ikke Falbe tilgode, idet Linde først døde to Aar efter denne. Faa Maaneder efter sin Forfremmelse udnævntes han under 2. Juli til Kammerraad.

Kammerraad Falbe døde allerede 6. April 1760 af Svindsot og blev 11. April bisat i Holmens Kirkes Kapel. 17. April 1763 blev hans Kiste flyttet til Begravelsen Nr. 11 under Choret.

Dagen før sin Død 5. April 1760, opsatte Falbe, der allerede 1752 har faaet Bevilling til at den længstlevende maatte hensidde i uskiftet Bo, og siden skifte med Samfrænder,¹⁵ en Disposition, hvorved han paalagde sin ældste Søn JOHAN CHRISTIAN FALBE Værgemaalet for de to yngste, medens Sønnen CARL WIGAND skulde søge Myndighedsbevilling under sin Broders Kuratel.¹⁶

15. Juli 1739 blev C. L. Falbe paa Kongens Bryghus viet til

ENGELKE MOURITZEN

der er født i København 16. April 1719 som Datter af Studiosus, senere Sognepræst i Hobro WIGAND MOURITZEN og ENGELKE MARGRETHE ECKHORST. Som Forlovere ved Vielsen blev indskrevet Zahlkasserer, Justitsraad ADSLEV for Brudgommen og GREGORIUS KLAUMAN for Bruden.

Efter Wigand Mouritzens Død i Sommeren 1734 fik Bryghusforvalter GREGORIUS KLAUMAN 21. Juli 1736 kongelig Bevilling til at faa hans to Døtre over til sig i København. Klauman var Svoger til Wigand Mouritzen, idet han var gift med dennes Halvsøster MAREN AGGERS, Datter af INGEBORG LUDEWIGS i hendes første Ægteskab med Handelsmanden KNUD AGGERS. Hans Søn KNUD GREGORIUS DE KLAUMAN ægtede 1741 sin Kusine, den anden af Søstrene, ULRICA SOPHIE MOURITZEN, hvorved Forbindelsen med den Klaumanske Kreds knyttedes

endnu fastere. Denne Forbindelse var endda i Forvejen ret nær, idet Wigand Mouritzens Hustrus Søster, URBANA MAGDALENE ECKHORST, 1728 havde ægtet Søofficeren PETER KLAUMAN CARL, hvis Moder MECHTELE DOROTHEA KLAUMAN, var Halvsøster til Bryghusforvalter Klauman.

Ved Testamente af 11. August 1747 tillagde ELISABETH LUDEWIGS, der var Enke efter Kommerceraad HANS ALBRECHT HÆSEKER sin Fasters Ingeborg Ludewigs Børn 4000 Rdlr. til Deling. Fru Falbes Part heraf udgjorde 333 Rdlr. 2 ø , for hvis Modtagelse Christian Ludvig Falbe har kvitteret.

1728 boede Christian Ludvig Falbe sammen med 1 Tjener til Leje i Dybensgade 241 (Øster Kvarter) hos Kommissionær PETER CHRISTIAN RITZ, sammen med en Løjtnant VON VIEREGGE og Skuespilleren FREDERIK PILLOY,¹⁷ men — antagelig da han skulde giftes — lejede han sig ind hos Guldsmed NICOLAJ MEHL paa Købmagergade 103 (Frimands Kvarter), hvor han blev boende til sin Død. Nogen stor Husstand førte han næppe, 1743 nævnes 1 Tjener og 1 Pige, samt at han holdt Hest, men hans Formuesomstændigheder maa have været ret gode. Foruden 20 Rdlr. i Kopskat for sig selv betalte han 90 Rdlr. i Formueskat i 1743, hvad der synes at forudsætte en Formue paa ca. 4500 Rdlr.¹⁸

Omgangskredsen var væsentlig Falbes Kolleger og Overordnede og nærmere og fjernere Slægtninge af hans Hustru, selv havde han jo ikke Slægtsforbindelser i København. 1740 var Justitsraad ADSLEV, Justitsraad KLAUMAN fra Amagertorv og Søkaptajn CHRISTIAN THOMÆSEN CARL, Faddere, Barnet blev baaret af Vinhandler CLAUS BILLS Enke ELISABETH MOURITZEN fra Laksegade, mens A. CHR. LINDES Datter URSULA CHRISTIANA LINDE stod hos. 1741 Gehejmerraad BERCKENTIN, Justitsraad LINDE, Søkaptajn HERBST og Assessor KNUD GREGORIUS KLAUMAN samt Kaptajn CARL's Hustru URBANA MARGRETHE ECKHORST (Fru Falbes Moster) og Jfr. SARA SUCHOU hos Kaptajn Herbst. 1742 blev Barnet baaret af Etatsraadinde ADSLEV, medens Assessor Klauman's Hustru ULRICA SOPHIA MOURITZEN (Fru Falbes Søster) stod hos. Mandsfadderne var Konferensraad OTTO THOTT, Kancelliraad THOMÆSEN og Banco-Kontrolleur KLAUMAN. 1743 Stiftamtmand WILHELM AUGUST VON OSTEN, Justitsraad FRIDERICH WODROFF, Kancelliraad BRÜGGEMANN, Købmand JENS GREGERSEN KLITGAARD, Søkaptajn HERBST's Enke ENGELKE og Jfr. CHRISTIANE RITZ fra Dybensgade. 1745 forekommer Justitsraad KLØCHER paa Købmagergade, Kaptajn CHR. ULRICH VON VIEREGGE, Købmand NIELS BIRCH, Justitsraadinde RAMSHART og hendes Søster Jfr. MARGRETHE, Borgmester GRØNS Datter. 1746 bæres Barnet af Enken KIRSTINE DORTHEA RITZ fra Dybensgade, Fadderlisterne dette og de foregaaende Aar viser, at Falbe hverken har glemt sine gamle Værtsfolk eller sine Husfæller, Huen holdtes af Jfr. MARIA DORTHEA MATTHIASSEN i Huset hos Justitsraad Klauman paa Amagertorv, Mandsfadderne var Hof Apoteker BECHER fra Købmagergade, Guldsmed NICOLAJ MEHL, Skriverkarl ERICH BIRCK — der 1760 blev Falbes Efterfølger som Zahlkasserer — og Islandsk Købmand PETER KLAUMAN fra Amagertorv.¹⁹

Engelke Mouritzen døde, ikke 40 Aar gammel, 9. Januar 1759 i Barselseng — sandsynligvis før Fødselen — og blev 16. Januar bisat i Holmens Kirke i Begravelsen Nr. 13 i Choret.

I Ægteskabet var der følgende Børn:

1. JOHAN CHRISTIAN FALBE, * København 5. November 1740,²⁰ døbt St. Nicolai Kirke 8. November, † København 30.(31.) Oktober 1801.

Etatsraad, Zahlkasserer.

~ København, Helligaands Kirke, 2. December 1761 ANNA CATHRINE HAGERUP DE GYLDENPALM (F.: Stiftsbefalingsmand HANS HAGERUP GYLDENPALM og ANNE

CATHRINE SOMMER), * Trondhjem 18. August 1741, døbt 26. s. M., † København 21. November 1815.

Af deres otte Børn ægtede Datteren ENGELKE MARGRETHE (1763—1848) 1782 Gehejmekonferensraad, Højesteretsjustitiarius CHRISTIAN COLBIØRNSEN (1749—1814), hvis to Døtre var gift ind i Slægterne BUCHWALD og v. D. MAASE. Datteren ANNA CATHRINE (1770—1843) ægtede 1811 Kontreadmiral, Kammerherre JOHAN CORNELIUS KRIEGER (1756—1824), med hvem hun ingen Børn havde, og Datteren JOHANNE HILARIA (1779—1806) ægtede 1804 storbritannisk Legationssekretær Sir FRANCIS BRIAN HILL (1779—1842). Sønnen Etatsraad, Kammerherre HANS HAGERUP FALBE (1777—1830) var norsk Statsraad og havde med POULINE ELISABETH CLAUSEN (1787—1877) to Døtre, der begge var Hoffrøkener hos Dronning Desideria.

2. FREDERIK AUGUST HERMAN HENRIK FALBE, * København i December 1741, døbt St. Nicolai Kirke 24. December, † København 13. August 1742, begr. St. Nicolai Urtegaard ca. 15. August.²¹
3. FREDERIK AUGUST FALBE, * København 10. November 1742, døbt St. Nicolai Kirke 13. November, † København 15. Maj 1743, begr. St. Nicolai Urtegaard ca. 16. Maj.²²
4. CARL WIGAND FALBE, * København 30. Oktober 1743,²³ døbt St. Nicolai Kirke 2. November, † København 7. September 1826.

Konferensraad, Justitiarius i Hof- og Stadsretten. — Ugift.

5. FERDINAND (FREDERIK) VILHELM FALBE, * København 11. Januar 1745,²⁴ døbt St. Nicolai Kirke 13. Januar, † København 16. April 1814.
Generalmajor, Deputeret i Generalkommissariats Kollegiet.
~ 3. August 1768 FRIEDERICA ELISABETH CLAESSEN, * 7. Juli 1748, † København 16. September 1817.

Deres Børn var Justitsraad CHRISTIAN ANDREAS FALBE (1769—1838) og ENGELKE CHARLOTTE FALBE (1771—1846), der ægtede Etatsraad JOHAN CHRISTIAN RYBERG (1767—1832) til Frederiksgave.

6. ULRICH ANTON FALBE, * København 16.(18.) Marts 1746,²⁵ døbt St. Nicolai Kirke 22. Marts, † Helsingør 17. December 1795, begr. Tyske Kgd. (St. Mariæ Kirke) 23. December.

Kaptajn i Søetaten, Inspektør ved Øresunds Toldkammer.

~ Hørsholm 5. November 1784 IDE MARIE SEIDELIN MØLLER, * Adslev 17. Marts 1763, hjemmedøbt der 8. Marts, fremst. i Kirken 21. April, † København 25. November 1842.

se 16/15 og 16/16.

ANSØGNING FRA CHRISTIAN LUDVIG FALBE

Stormægtigste allernaadigste
Arve Konge og Herre.

For Deris kongl. Majest. ydmyger ieg mig, udi allerdybeste Soumission, og beder allerunderdanigst, at siden Etats Raad og Casserer Lindes vedværende Svaghed, ikke tillader ham selv at forrette sin Tieneste, og hand derover foranlediges, allerunderdanigst at bede om sin Dimission, ieg da i hans Stæd, med denne Charge allernaadigst maae blive gratificeret.

Saasom mit Haab til nogen Fortune stedze har grundet sig alleeniste paa Deris Kongl. Majest.s Naade, saa har jeg for at gjøre mig dertil værdig, ei alleeniste udi mine yngre Aar søgt at habilitere mig ved Studia og Videnskaber, mens endogsaa siden Ao. 1723 forrettet deris Kongl. Majest.s Tieneste som Fuldmægtig ved Zahlkammeret og ved mine mange og møysomme Forretninger hvercken sparet Fliid eller Arbeide for i Tiiden at erhverve mig Deris Kongl. Majest.s Naade til viidere Forfremmelße. Allernaadigste Konge, hvorleedis min Forhold i all den Tiid har været, kand best bevidnes af mine Superieurs, som kiender mig og tillige med Betydeligheden af Zahl Cammerets Forretninger. Imidlertid da min meeste Lives Tiid derover er forløben, og ieg nu over 30 Aar, uden mindste promotion, eller Forbedring af den liden havende Gage, har maatte soutenere mig og min Familie, saa got som af mit eeget: saa har ieg Aarßag at befrygte, saavel een Slags Mangel i min Alderdom, som at ansees over Skulderne endogsaa af mine Liige mænd, der dagligen avancerer mig forbi, hvis ikke deris Kongl. Majest.s Naade befriede mig fra den haarde Skiebne, at jeg nu, udi een Alder af 53 Aar skulle nødes til, med Unseelße at forlade et Stæd, hvor ieg til Deris Kongl. Majest.s Tieneste har opofret mine fleeste Aar, og tilsat den største Deel af min liden Formue. Jeg beder allerunderdanigst om Naade og Bønhørelße og forbliver med allerdybeste Soumission

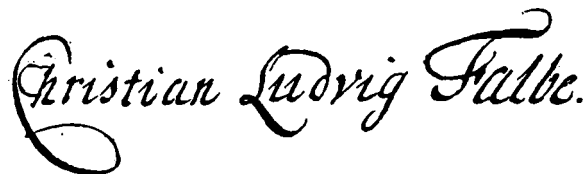
Deris kongel. Majest.s

allerunderdanigste troeligtskyl-
digste Arve Undersaatt og Tienere

Kiøbenhavn

den 10. Februar: 1753.

Original i Embedsansøgninger til Rentekammeret.

CHRISTIAN LUDVIG FALBES DISPOSITION

Ydmygst og ærbødigst Pro Memoria.
for

Den kongelige Hof Rett; hvorved min sidste Villie i Henseende til miine Sønner, dersom de ikke alle ved min Død skulle have opnaaet deres myndige Aar, gives tilkiende, som ieg alvordlig ønsker maae vorde efterkommet.

Den ældste, min Søn JOHANN CHRISTIAN, vil ieg, skal væрге for hands 2de yngste Brødre, FERDINAND WILHELM og ULRICH ANTHON, dersom de skulle være i deres umyndige Aar, saasom dette er hans Pligt, og ieg har med Føye de goede Tanker om ham, at de under hans broderlige Værgemaal i ham skall finde een Fader; hvorfor ieg og vil, at ham skall overgives fuld Raadighed med deres Arve Midler til deres Vel-færd desto bedre Fremme.

Den anden, min Søn, CARL WIEGANDT, vil ieg, skal, dersom han ikke har opnaaet sine 18ten Aar, allerunderdanigst ansøge om allernådigt Bevilgning at være myndig, og have frie Disposition over sine Arve Midler, dog under Curators Tilsyn efter eget Vall, som formodentlig vil træffe hans ældre Broeder

JOHAN CHRISTIAN; thi ieg troer om denne, min Søn Carl Wiegant, at han meget vel veed at anvende sine Arvemidler til hans Fremtarv, dog vil det ikke skade, at hans Conduite og Villie understøttes ved een kiærlig og fortroelig Curators Raadførsel.

Thi formoder ieg ydmygst: at denne min Villie, som herved af faderlig Omhue og Kiærlighed er given tilkiende, gunstigt maae vorde efterkommet.

Kiøbenhavn den 5te April Ao. 1760.

C. L. FALBE

L. S.

Til Vitterlighed efter Begiæring underskrive

N. BAGER

C. F.[?] NYEGAARD

L. S.

L. S.

Original i Indlæg til sjæll. Registre Nr. 273 23/5 1760.

LIDT OM DEN NÆRE FORBINDELSE MELLEM FAMILIERNE FALBE
OG RYBERG

af H. BERNER SCHILDEN HOLSTEN.

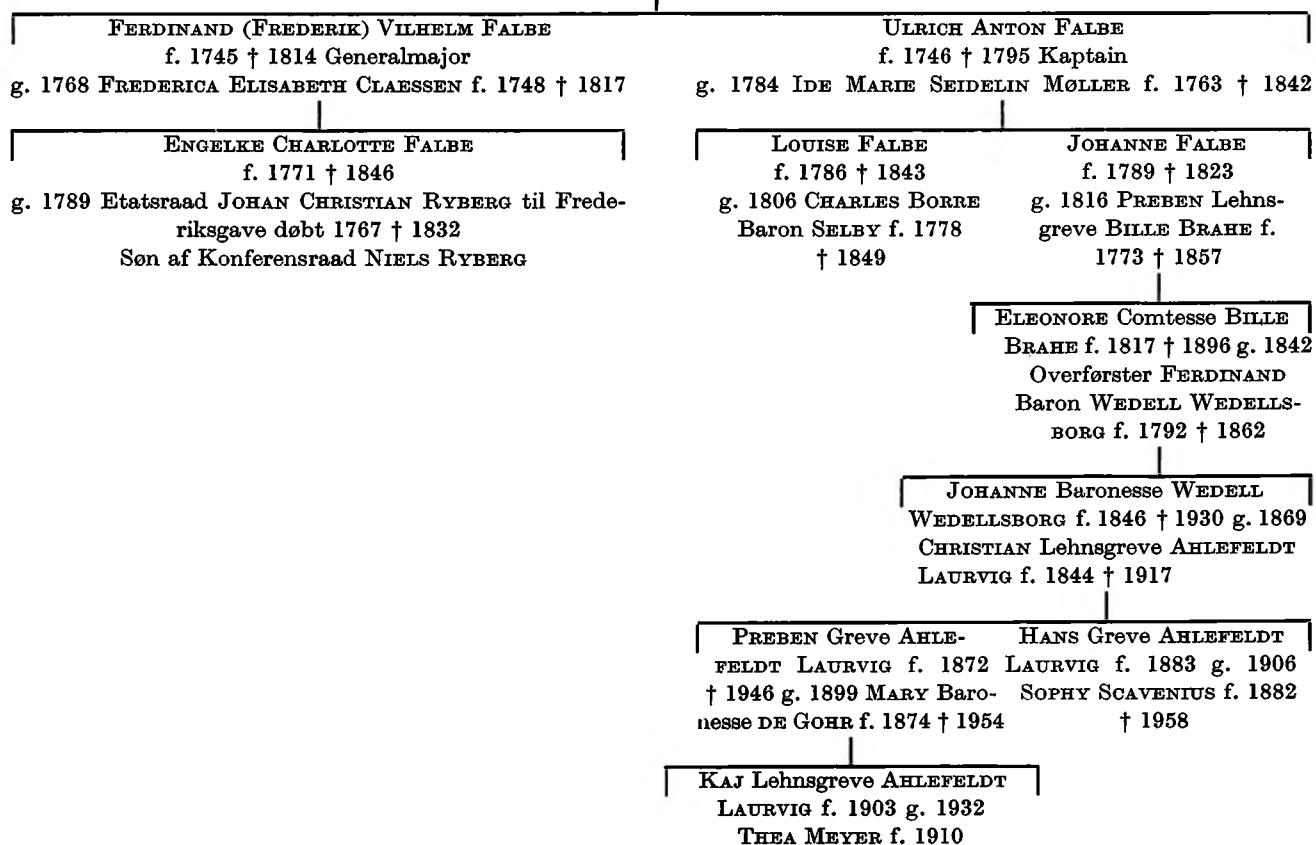

Frederica Elisabeth Falbe
f. Claessen

Miniature
Tegning

Langeso

CHRISTIAN LUDVIG FALBE
døbt 1699 i Halle † 1760 i København
Zahlkammerkasserer i København
g. 1739 ENGELKE MOURITZEN f. 1719 † 1759

Jens Juel pinx

Konferensraad Niels Ryberg

Johan Christian Ryberg
og Engelke Charlotte Ryberg, født FalbeEjes af Baronesse
Regitze Løvenskiold

Den 31. Marts 1946 skrev Lærer L. P. Pedersen, Torøhuse Skole ved Assens til mig, og vi var i Brevveksling med hinanden i dette og det følgende Aar. Lærer Pedersen havde Interesse for Rybergerne paa Frederiksgave, hvortil hans Fødegård i Dreslette By hørte. Han skriver i sit første Brev: »Det er navnlig Rybergerne og deres store Betydning for Egnen her, jeg er optaget af.«

At der har været en nær Forbindelse mellem de i overfor anbragte Oversigt anførte Søstre LOUISE og JOHANNE FALBE og deres Slægtinge af Familierne FALBE og RYBERG fremgaar af nedennævnte Oplysninger.

Lærer Pedersen meddeler, at han ved Undersøgelse i Folketællingslisterne i Rigsarkivet har set, at i 1801 boede paa Kongens Nytorv Nr. 161 (Sct. Anna Vester) Oberst FERDINAND WILHELM FALBE og hans Kone FREDERIKE ELISABETH CLASSEN, deres 32 aarige ugifte Søn, CHRISTIAN ANDREAS FALBE og CHRISTIANE GEORGINE LOUISE FALBE, hans Broders Datter, 15 Aar. Ogsaa i 1801 boede i Store Kongensgade 36 (Sct. Anna Vester) Conferentsraad RYBERG 77 Aar Enkemand, Grosserer, Sønnen, den 34 aarige Agent CHRISTIAN RYBERG og den 31 aarige Fru ENGELKE FALBE [CHRISTIAN RYBERGS Hustru] og desuden: JOHANNE WILDE CAROLINE FALBE. Af Familien 12 Aar.

Lærer Pedersen skriver: »Det er Frøken JOHANNE CAROLINE WILHELMINE FALBE, der 15. Novbr. 1816 viedes »i Stuen« (sandsynligvis paa Frederiksgave) til PREBEN BILLE BRAHE, Greve, Kammerherre. Herre til Hvedholm etc. (Dreslette Kirkebog)«. Hendes Søster, CHRI-

STIANE GEORGINE LOUISE FALBE viedes ifølge Dreslette Kirkebog den 1. Juli 1806 i Dreslette Kirke til Baron CHARLES BORRE SELBY. Hendes Forlover var Farbroderen, Generalmajor FREDERIK WILHELM FALBE, hos hvem hun, som ovenfor nævnt, havde boet i 1801. Hendes Fader var død 1795.

At begge Søstrenes Vielser er indførte i Dreslette Kirkebog viser, hvor stærkt de var knyttede til deres Rybergske Slægtninge paa det nær ved Dreslette liggende Frederiksgave. Man kan undre sig over, at disse kirkelige Handlinger er knyttede til Dreslette Kirke og ikke til Frederiksgaves Sognekirke Sønderby. Men det skyldes formentlig, at Familien Ryberg har foretrukket Dreslette Kirke, som Konferensraad NIELS RYBERG ombyggede i 1785—87. Han erstattede det gamle Taarn med det nuværende ejendommelige, som meget ligner det af NIELS RYBERG ca. 1792 ombyggede Taarn paa Køng Kirke. I NIELS RYBERGS Kapel i Dreslette Kirke er der en Marmortavle med Fortegnelse over de her begravede af Familierne RYBERG og FALBE.

I det efterfølgende skal der nævnes forskellige Rybergske Ejendele, der nu tilhører Efterkommere af den ovennævnte JOHANNE FALBE, der i 1816 blev gift med Grev PREBEN BILLE BRAHE paa Hvedholm.

I et Brev af 31/12 1957 skriver Lærer Pedersen, at han Dagen før paa Landsarkivet i Odense havde gennemgaaet Assens Købstads Skifteprotokol 1838—50. Der havde han efter den i 1846 døde Fru ENGELKE RYBERG født FALBE fundet: »under boets registrering og vurdering 2/9 1846: No 216: 1 Malerie af Den Rybergske Familie af Professor Juul i fuld Størrelse 50 Rdl. Det ser ud til, at billedet slet ikke er solgt på auktionen« Paa denne Auktion i Assens Onsdagen den 30. September 1846 solgtes imidlertid Nr. 215 i Katalogen et til 2 Rigsdaler vurderet Oliemaleri: Prospekt af Frederiksgave for 20 Rigsdaler til Grev BILLE BRAHE.

Det er jo muligt, at Greven af Boet har købt Jens Juels berømte Rybergske Familiebillede, maaske af Veneration for den Familie, som hans i 1823 afdøde Hustru havde staaet saa nær. I hvert Fald har Grevens Sønsøn, Baron PREBEN BILLE BRAHE til Svanholm, senere ejet dette meget store og enestaaende smukke Maleri, der nu tilhører Baronens Datter, Baronesse REGITZE LØVENSKIOLD.

Et yderligere Tegn paa de Baand, der knyttede de to Familier til hinanden, er, at Grev PREBEN BILLE BRAHE og hans Hustru født FALBES Datterdatter, Lehnsgravinde JOHANNE AHLEFELDT LAURVIG født Baronesse WEDELL WEDELLSBORG, har ejet en Løjert, der stammer fra Familien RYBERG, og som hidtil har været opbevaret paa Stensballegaard hos Lehnsgravidens yngste Søn, Grev HANS AHLEFELDT LAURVIG, der som Svar paa en Forespørgsel den 24-10-1957 skriver til mig: »Tak for Dit Brev. Moder fik Løjerten af sin Moder der sagde at den var brugt ved Daaben af de Rybergske Børn jeg er ogsaa døbt i den ligesaa mine tre Børn og nu faar CHRISTIAN [hans ældste Søn] den der skal have Baredaab paa Søndag og han beholder den saa for Fremtiden. Broderiet kaldes Hvidsøm den er meget smuk og har været paa Udstilling i Chicago.«

Endelig er der paa Tranekær en Ring, om hvilken Lehns greve KAJ AHLEFELDT LAURVIG som Svar paa en Forespørgsel den 12-12-57 skriver til mig:

Vedrørende den »Rybergske« ring kan jeg kun meddele, at jeg erindrer, at min bedstemor benyttede den meget. Da far blev gesandt i London overlod bedstemor ringen til min mor med bøn om, at den maatte blive betragtet som »familiesmykke«. Mor brugte den lige til sin dødsdag og testamenterede den til Preben [hans ældste Søn] men med brugsret for Thea [Lehnsgravidens Hustru], saa længe hun lever.«

Denne »Rybergske Ring« er altsaa aabenbart kommet til Familien AHLEFELDT ad samme familiemæssige Vej som den ovenfor omtalte Rybergske Løjert.

Paa Tranekær er der ogsaa nogle Sager med Tilknytning til et Medlem af Familien FALBE. Næmlig en Blyantstegning af: La Seinte Vierge i forgyldt Ramme, bag paa hvilken er skrevet med meget tydelige Bogstaver med Blæk:

Tegnet af Grevinde JOHANNE BILLE BRAHE
født FALBE
af hende givet til hendes Broder
CHRISTIAN TUXEN FALBE

og nedenunder staar:

JOHANNE (HANNINA) FALBE
d. 12 Januar 1897. —

Dette er vel nok uden Tvivl Frøken JOHANNE (HANINA) FALBE f. 1824 †1920, som var Datter af ovennævnte CHRISTIAN TUXEN FALBE og kødelig Kusine til Lehnsgravinde JOHANNE AHLEFELDT'S Moder, der var født Comtesse BILLE BRAHE, og hvis Moder har tegnet det omtalte Billede.

Yderligere kan det nævnes, at Lehnsgreven i Brevet af 12-12-57 skriver: »Iøvrigt kan jeg fortælle, at da THEA og jeg førstegang kom paa Lundsgaard som nyforlovede, gav onkel Frits [Grevens Farbror] Thea nogle meget smukke koralsmykker, nemlig diadem, halskæde, ørenringe og broche. Paa Eckersbergs billede af mine tipoldeforældre BILLE BRAHE bærer JOHANNE B. B. født FALBE disse smykker.«

KILDER

1. Halle St. Ulrichs Kirche:
1699
August Die II Wch. nach Trinit.
♀ 25 H. JOACHIM v. FALBE ein Söhnlein von
H. Magister Schäffern taufen und CHRISTIAN
LUDWIG benahmen laßen; die Pathen sind
1. Herr JOHANN ZACHARIAS BIECK, Churf.
Brandenbg. Regierunge Secretarius 2. Fr.
ANNA SOPHIA geb. BETHMANNIN, H. D. JO-
HANN KAITTSCHENS, Stadt Physicii Ehel.
3. H. MICHAEL NEHMITZ, churf. Säch. Lehn
Secretarij Adjunctus in Dresden, vor dem
H. JOHANN FRIEDRICH KOST, Jur. Stud.
gestanden.
2. Bremerholms Kirke Begravelses Protokol 1745/60:
1760 Aprilis.
d/ 11te Cammer Raad CHRISTIAN LUD-
Capellet vig FALBE Casserer ved Zahl Cam-
Lys. meret 61 Aar gl. af Svinsoet, fra
Kiøbmagergade indsat i Choret N.
11 d. 17/12 1763.
10 Rdlr. 4 ½
for Morgen Lig
Begravelsesbevilling 11. April 1760 (Sjæll. Registre
1760 Nr. 178).
Berlingske Tidende 1760. Nr. 28. Mandagen den 7de
April:
Igaar er Hr. CHRISTIAN LUDVIG FALBE, Kammer-
raad og kongl. Casserer over Dannemark, død her i
Staden, i hans Alders 61. Aar.
jfr. Luxdorps Dagbøger I S. 112.
3. Bevilling til Samfrændeskifte (Sjæll. Registre 1752
Nr. 183).
- 4.
5. Bremerholms Kirkes Vielsesprotokol
1739, d. 15de Julij Onsdag bleve efter kongelig
allernaadigst Tilladelse af Dato d. 3die Julij 1739,
hjemme i Huuset copulered
CHRISTIAN LUDVIG FALBE u. K. Justitz Raad
ADZLEU. Fuldmægtig paa Zahl Kammeret.
ENGELKE MOURITZEN Jfr. Gregor KLAUMAN
Paa Kongens Bryghus Kl. 5.
6. Daaben er forgæves eftersøgt i Vor Frue, Trinitatis,
Helliggeist, St. Nikolaj, Holmens og Garnisons
danske og tyske Daabsprotokoller. Hun er rimeligvis
døbt i St. Petri K., hvis Kirkebøger begynder 1728.
7. Bremerholms Kirkes Begravelsesprotokol. 1745/60.
1759.
Januaris
i Capellet d/. 16. Cammer Raad og Casserer
indsat i Choret FALBES Frue 40 Aar gl. i Barselseng
N. 13. 10 Rdlr. 4 ½ for Morgen Lig.
Begravelsesbevill. 19. Januar (Sjæll. Registre 1759
Nr. 24).
8. Der blev ikke skiftet efter hende i Henhold til Bevilling
af 5. Maj 1752 (Sjæll. Registre 1752 Nr. 183).
- 9.
10. Om Familien Falbes Vaaben se 2. Del, 1. Bind, S. 245.
11. Lengnicks Stamtavler: Falbe.
Sofus Elvius og H. R. Hiort-Lorenzen: Patriciske Slæg-
ter I, 1891, S. 92—101.
Hauch-Fausbøll: Slægthaandbogen, 1901, S. 168—70.
N. Møller: Register over Rangspersoner (R.A.).
Embedsudnævnelser under Rentekammeret (R.A.).
Ligvers over begge Ægtefæller i Lorenzens Samling.
(Kgl. Bibl.).
12. Ansøgning af 10/2 1753 (jfr. S. 158).
13. Rentekammerets Bestallingsprotokol Nr. 13. Fol. 99.
14. samme Nr. 15, Fol. 116.
15. Sjællandske Registre 1752, 5. Maj Nr. 183.
16. samme 1760, 23. Maj Nr. 273 (jfr. S. 158).
17. Københavns Huse og Indvaanere ved Branden 1728,
S. 145.
18. Kbh. Extraskattemandtal 1743, Frimands Kv. Nr.
103.
19. St. Nicolai Kirkes Daabsprotokol 8/11 1740, 24/12
1741, 13/11 1742, 2/11 1743, 13/1 1745 og 22/3 1746.
20. Livrentesocietetets Inscriptionsprotokol 1757 Klasse
5, Nr. 119.
21. Nicolai Kirkes Regnskab 1742, S. 29 (Stads. A.).
22. samme 1743, S. 17.
23. Livrentesocietetets Inscriptionsprotokol 1757, Klasse
5, Nr. 120.
24. samme Klasse 4. Nr. 33.
25. samme Klasse 4. Nr. 34.

NOTER TIL BILLEDERNE

Side 153. De 2 Malerier er i 1910 fotograferede hos Hof-
stiftsdame Frøken Hanina Falbe i hendes Hjem
i Amaliegade 4 i København.

Side 155. Seglet findes i Indlæg til Sjællandske Registre
23. Maj 1760, Nr. 273.

JØRGEN SEIDELIN MØLLER

OG

ANNA MARGARETHE BANG

JØRGEN SEIDELIN MØLLER

er født efter sin egen Opgivelse til Distinktionsprotokollen paa Hvolgaard 8. Maj 1717 som Søn af Fabrikejer PALLE MØLLER til Møllersdal og IDE NICOLSDATTER SEIDELIN.

Han blev Student 1734 og immatrikuleredes 11. December ved Københavns Universitet, han tog Baccalaur-Graden 1. Juli 1737¹², men efter nogle Aars Studium vendte han, uden afsluttende Eksamen, tilbage til Jylland, hvor han 9. August 1738 af Aarhus Bispen PÆDER HYGOM blev kaldet til at være Rektor ved Skanderborg Latinskole, samt Degn til Skanderborg, Skanderup og Stilling Sogne. Bestallingen, der blev kongeligt konfirmeret 7. November 1738, paa lagde ham at informere Ungdommen i Latin og Græsk, og navnlig at lægge Vind paa, at de øvedes i sand Guds frygt. Skolen havde dog ikke Dimissionsret, idet det var bestemt, at Disciplene, naar de blev befundet dygtige nok, skulde optages i de øverste Klasser i større Skoler og herfra sendes til Universitetet.¹³

1. Maj 1747 tog han sin theologiske Embedseksamen med »non«¹², og han er sandsynligvis derefter begyndt at søge Kald. Han vides saaledes 1753 at have været i København, men da han »formedelst sine andre Omstændigheder« ikke kunde opholde sig ret længe i Hovedstaden, fik han 12. Marts 1753 A. G. Moltkes Løfte om Ansættelse ved »næste convenable Vacance«, uanset om han var fraværende.¹⁴

Der skulde dog hengaa mere end fem Aar, før han fik Embede. 2. November 1758 indberettede Biskop Hygom, at Sognepræsten JENS PEERSTRUP var død i Adslev 23. Oktober, og at Kongen havde Jus vocandi, Biskoppen oplyser i sin Skrivelse, at Kaldet er saare ringe og næppe indbringer 200 Slettedaler aarlig, visse og uvisse Indkomster iberegnet.¹⁴

Jørgen Seidelin Møller søgte det imidlertid alligevel under 9. November, og det maa formodes, at selv dette ringe Kald har været et økonomisk Avancement for ham. 15. December 1758 blev han derefter kaldet til at være Sognepræst for Adslev og Mesing Menigheder i Hjelmlev Herred.¹⁵

I dette Embede døde han 14. Marts 1779, omtrent 62 Aar gammel. Han blev begravet paa Adslev Kirkegaard 22. Marts. Provst LAURITZ WORSØE prædikede over ham ud fra 2. Tim. 4. Cap. 7. Vers: Jeg har stridt den gode Strid etc.

Jørgen Seidelin Møller var gift to Gange. Første Gang ægtede han 30. Oktober 1754 i Skanderborg

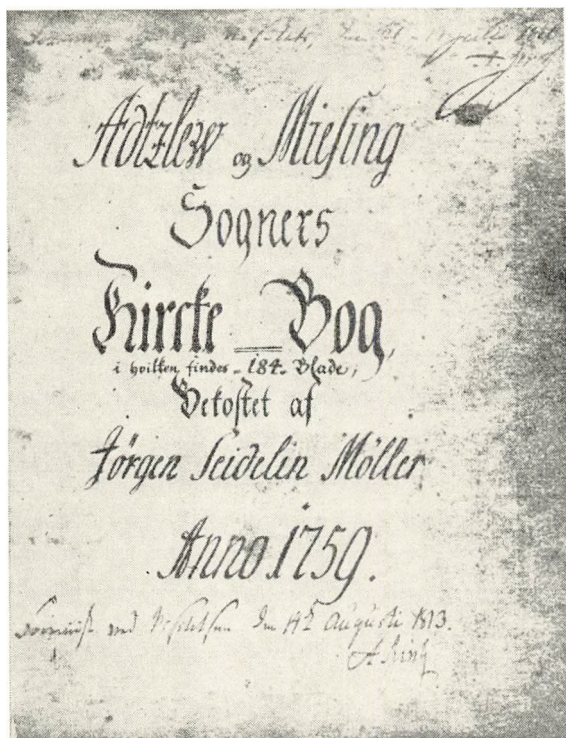
ANNA MARGARETHE BANG

der er født i Skanderborg i Juni(?) 1727 og døbt der Mandag efter 1. Søndag i Trinitatis (dvs. 16. Juni) som Datter af Kornet NIELS BANG og MARTHA MARIE MORTENSDATTER.

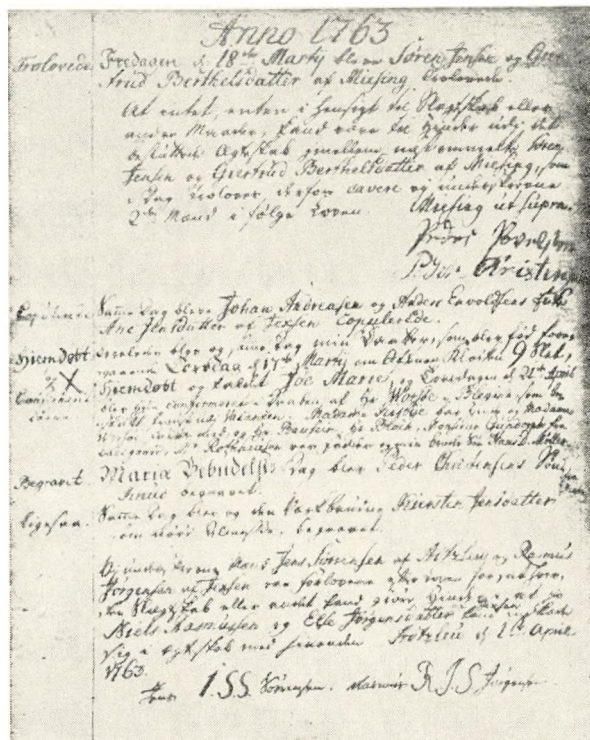
Hun døde i Barselseng med sit niende Barn 6. April 1766, ikke 39 Aar gammel, og blev begravet i Adslev 14. April.

Anden Gang giftede Jørgen Seidelin Møller sig 1768, mellem 8. Juni og 22. September, med INGER MARIA ARRØE, der er født paa Fur 1739, fremstillet 4. Juni efter Hjemmedaab som Datter af Sognepræst, senere Provst NIELS IVERSEN ARRØE og første Hustru MAGDALENE CATHRINE JOCHUMSDATTER HØYER.

Hun døde 12. April 1774 i Adslev, ogsaa af Barselfeber og blev begravet 21. April.

Titelblad til Kirkebogen for Adslev og Mesing

Adslev og Mesing Kirkebog
J. S. Møllers Indførelse af Datteren Ide Mariæ Daab

Jørgen Seidelin Møller havde i sit første Ægteskab med ANNA MARGARETHE BANG ni Børn, af hvilke kendes følgende fem:

1. PALLE SEIDELIN MØLLER, * Adslev 4. November 1759, † Adslev 20. August 1773.
2. NIELS BANG MØLLER, * Adslev 26. August 1761, levede 1784 i Helsingør.
3. IDE MARIE SEIDELIN MØLLER, * Adslev 17. Marts 1763, hjemmedøbt der 8. Marts, fremstillet i Kirken 21. April, † København 25. November 1842.
~ Hørsholm 5. November 1784 med ULRICH ANTON FALBE, * København 16.(18.) Marts 1746, døbt Nikolaj Kirke 22. Marts, † Helsingør 17. December 1795, begr. Tyske Kgd. (St. Mariæ Kirke) 23. December.

se 16/15 og 16/16.

4. JENS JØRGEN SEIDELIN MØLLER, * Adslev 16. April 1764, † Adslev 30. April s.A.
5. ELSE CATHRINE SEIDELIN MØLLER, * Adslev 6. April 1766, † Adslev 7. April s.A.

I sit andet Ægteskab med INGER MARIA ARRØE havde Jørgen Seidelin Møller følgende fire Børn:

6. ANE MAGDALENE SEIDELIN MØLLER, * Adslev 20. December 1769.
7. CATHRINE MØLLER, * Adslev 27. Januar 1771.
8. NIELS ARRØE MØLLER, * Adslev 30. Marts 1774, † Jegindø 4. Juli 1826.

Sognepræst paa Jegindø.

~ 1. SUSANNE MARGRETHE HANSEN.

~ 2. JOHANNE SØRENSDATTER, * ca. 1765, † Karby 1832.

Uden Børn.

9. CHRISTIAN TUXEN MØLLER, * Adslev 30. Marts 1774, † November s.A.

JØRGEN SEIDELIN MØLLERS ANSØGNING

Stormægtigste Monarch

Allernaadigste Arve Konge og Herre.

Paa Deris Kongelig Majestetz høyst Salige Hr. Faders Salig og høylovlig Ihukommelse, Kong Christian dend 6tes allernaadigste Løfte, i Forordningen af 17de April 1739, om Promotion for de reducerede Rectors ved de smaa Latinske Skoler, blant hvilke jeg allernaadigst har været betroet den her i Schanderborg, som ogsaa paa Deris kongelig Majestetz eget allernaadigst meddeelte skriftlige Løfte, ved hans høygrevelige Excellence, Hr. Oberhof Marechal Moltke undertegnet, understaar jeg mig i allerdybeste Underdanighed at bede om det her i Aarhus Stift, vacante Adslev og Miessing Præste Kald.

I allerunderdanigste Haab om Deres kongelig Majestetz allernaadigste Bønhørelse lever jeg med allerdybeste Devotion

Deris kongelige Majestetz

allerunderdanigste og allertropligt-
skyldigste Arve-Undersaat og Tiener

Schanderborg
d/ 9de November 1758.

Jørgen Seidelin Møller.

Copie.

Siden hand formedelst sine andre Omstændigheder sig icke længere her udj Staden kand opholde, for sammesteds Guds og Kongens Naade at afvente, saa har jeg ham herved skullet formelde: at hand fraværende, naar med næste nogen convenable Vacance forefalder Hans Majestetz allerhøjeste Vocation kand være forsickret.

Christiansborg d/ 12te Martij 1753.

A. G. Moltke.

Original i Indlæg til Jydske Registre 1758 Nr. 317 15. Decbr.

KILDER

1. Han er født paa Hvolgaard i Langskov Sogn, hvis Kirkebog først er bevaret fra 1746, jfr. Det teologiske Fakultets Distinktionsprotokol 1. Maj 1747 (RA).
2. Adslev-Mesing Kirkebog 1759—1813 (bekostet og indrettet af Jørgen Seidelin Møller):
1779.
Søndagen den 14de Martij døde velædle og velærverdige og nu hos Gud himmelsalige Hr. JØRGEN SEYDELIN MØLLER, værdige Sogne Præst for disse 2de Menigheder Adtzlev og Miesing, og blev begravet den 22de Martij i sit Alders 62. Aar mindre nogle Uger. Exordii Ord vare disse: See jeg døer og Gud skal være med Eder. Gen. 48. Capt. 21. Wers (.) Liig Text: Jeg haver stridet den gode Striid. Jeg fuldkommede Løbet, etc. 2. Thim. 4. C.
- 3.
4. Mindeord af Pastor Christian Brøndsted i Adresseavisen 1779, Nr. 98.
5. Kirkebogen for Skanderborg, Vielse 1754 (Attest udfærdiget af Landsarkivet i Viborg): Aar 1754 den 30. Oktober blev JØRGEN SEJDELIN MØLLER viet til Jomfru ANE MARGRETHE BANG i Skanderborg Kirke.
6. Skanderborg, Skanderup og Stilling Kirkebog 1723-60.
1727.
Mandag Efterm. (efter Dom. 1. p. Trin.) var Cornet BANGS Barn i Kirke kalt ANNA MARGRETTE, baarn af Regimentz Qvarteer Mstr. CRUSIS Frue, Fadere: Regimentsqvarteer Mester KRUISE, Amptsforvalter HANS JUSTSON, Cornet SVANWEDEL, Jomfruen hos Obriste ZAMITS og Mdm. BRORSENS.
7. Adslev-Mesing Kirkebog 1759—1813.
Adslev Sogn.
Anno 1766. Begravne:
ANNA MARGRETHA BANG, ætatis 39 Aar, og blev begravet Mandagen den 14de April, tillige med sin lille Datter ELSE CATHRINE, som døde den 7de April.
- 8.
- 9.
- 10.
11. F. E. Seidelin: Stamtavle over Familien Seidelin, 1875. S. 53.
Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog II, 1960, Side 455—60.
Wiberg: Dansk Præstehistorie I 1870, S. 66.
12. H. H. Schous Register til Universitetsmatriklen.
13. Jydske Registre 1738 Nr. 248 7. November.
14. Indlæg til Jydske Registre 1758 Nr. 317, 15. Debr. Ansøgningen er gengivet S. 169.
15. Jydske Registre 1758 Nr. 317 15. Debr.

3 og 64/34

CLAUS HINRICH QUADE'S FORÆLDRE

UKENDTE

Som det fremgaar af de Side 6—11 meddelte Oplysninger om de ældre Medlemmer af Familien Quaade, er det trods Efterforskninger, der blev paabegyndt for mere end et halvt Aarhundrede siden, ikke lykkedes at finde frem til Claus Hinrich Quaades Herkomst.

Slægten er utvivlsomt indflyttet sydfra til dansk Omraade med CARL ALBRECHT QUADE (ca. 1700—1783), der fra omkring 1723 var Forvalter paa Gereby i Schwansen, senere Købmand og deputeret Borger i Eckernförde, og man har Lov til at antage, at det er paa hans Foranledning, at Broderen CLAUS HINRICH — fra hvem hele den nulevende danske Qvade-Quaade-Slægt nedstammer — er kommet hertil. Det eneste Spor, der er at gaa efter, er den Oplysning, der bringes i Gelting Kirkebog, da Carl Albrecht Quaade 83 Aar gammel afgik ved Døden 9. Februar 1783, hvor der ved hans Navn er tilføjet »aus dem Hannöverischen gebürtig«.

Gennem Frau Hildegard von Marchtaler i Hamburg, som gennem flere Aar i 1930'erne arbejdede med Spørgsmaalet om Familien Quaades Herkomst, er der fra Staatsarchiv i Hannover fremskaffet Oplysninger om forskellige Personer af Navnet Quaade.

Det meddeles saaledes, at en JOHANN HEINRICH QUADE omkring 1700 var Forpagter paa Godset Frankenfeld, men i Amtet Ahlden, hvor Frankenfeld er beliggende, findes 1667 ingen Grundbesiddere af Navnet Quaade.

Derimod nævnes i en Hausbuch und Erbregerister fra Amtet Rethem 1669 BARTHOLD QUADE, der var Vollhufner i Landsbyen Stöcken, og hvis Gaard senere ejedes af ANTON QUADE. I samme Hausbuch nævnes JOHAN QUADE og en HINRICH QUADE, hvis Gaard saa sent som 1786 var i Familiens Besiddelse og da ejedes af JOHANN HEINRICH ANTHON QUADE.

Ogsaa andre Quade'r nævnes i dette Amt, men de i den danske Familie kendte Fornavne forekommer ikke her, og Forbindelse synes ikke at kunne paavises.

Det kan endelig nævnes, at det lykkedes Fru von Marchtaler i Preetz' Kirkebog at finde et Par Notitser, som supplerer det i Quaade-Stamtavlen (1928) meddelte om Claus Hinrich Quaades Broder, hvis Personalialia derefter kan opstilles saaledes:

CARL ALBRECHT QUADE, * Hannover ca. 1700, † Gelting 9. Februar 1783, begr. sst.

Han var Forvalter paa Gereby ca. 1723—35 og Mejeriforpagter paa Bockholt 1727—35, Købmand og Maltgører i Eckernförde 1735—48, deputeret Borger sst. 1739, Mejeriforpagter paa Bockholt sammen med Broderen 1748—52, paany Købmand i Eckernförde 1752—ca. 1765, derefter Observationsforvalter paa Godset Kühren.

Om hans første Hustru vides intet; anden Gang blev han gift i Eckernförde 1. September 1735 med ANNA BIRGITTE LORENZEN (F: Købmand i Eckernförde HERMAN LORENZEN og ANNA BODENDICK), der var født i Eckernförde 21. September 1716 og døde samme Sted 10. Oktober 1755. Hans tredie Ægteskab blev indgaaet i Eckernförde 22. April 1757. Hustruen CATHARINA SOPHIA SEYFFAHT var Datter af Diakonen JOHANN SEBASTIAN SEYFFAHT i Hohenwestedt og født her ca. 1721; hun døde i Preetz 9. Marts 1772 og blev begravet her 2 Dage senere. I Preetz døde endvidere 30. Marts 1772 hans tredie Barn af andet Ægteskab BIRGITTE FRIEDERICA QUADE, der var født 6. Februar 1741 i Eckernförde. Hun blev begravet i Preetz 2. April 1772.

Det skal sluttelig omtales, at Købmand i Kiel, senere i Hamburg Wilhelm N. Möller, der nedstammede fra Familien Morthorst og som døde i Hamburg 29. September 1943, ligeledes deltog i Efterforskningerne efter Familien Quaades Oprindelse. Gennem ham har Lærer Christian Kock i Norby ved Rieseby givet Oplysninger om en Del Personer af Navnet Quaade i Borby Sogn. Her nævnes allerede 1540 en Bonde i Borby ved Navn CLAUS QUADE, 1542—45 forekommer en Hufner GORIEN QUADE i Grote Hemmelmark og 1542 en Halbhufner CLAWES QUADE i Hemmelmark, ligesom en Del Livegne under Hohenstein og Tjenestefolk nævnes i Barkelsby i det 18de Aarhundrede. Det er dog — med Oplysningen om, at Carl Albrecht Quaade var fra Hannover — lidet sandsynligt, at der skulde være nogen Forbindelse mellem den her omhandlede Slægt og Borby-Quaaderne.

Forbindelse mellem den danske Slægt og den i Westphalen forekommende uradelige Slægt Quad eller Quadt, hvis Vaaben Gesandten G. J. QUADE førte, kan ikke paavises og maa anses for yderlig usandsynlig.

Carl Albrecht Quaade
Staatsarkiv Kiel
Acta C XXI f. 401

CLAUS JESSEN
OG
DOROTHEA MANNERTZ

CLAUS JESSEN

fødtes i Sandbech 1665 og blev døbt i Kappel Kirke Fredag efter Lætare Søndag, dvs. 10. Marts. Han døde samme Sted vistnok 1738.

Han var Søn af en Selvejrbonde i Sandbech ASMUS JESSEN og overtog Gaarden, der vistnok i flere Generationer havde været i Familiens Besiddelse, efter Faderen, men var desuden tillige Mejeriforpagter først paa Kronsgaard, senere paa Prisholt i Gelting Sogn. Om hans Liv er iøvrigt intet bekendt.

Han var gift med

DOROTHEA MANNERTZ

som er født omkring 1685 og døde i Sandbech 26. Marts 1765. Hun blev begravet paa Kappel Kirkegaard 29. Marts.

Af Ægteparrets Børn kendes kun:

1. ANNA JESSEN, * paa Prisholt 19. Februar 1712, † Sandbech 31. Juli 1764, begr. Kappel Kirkegaard 3. August.
 - ~ 1° ca. 1731 med Selvejer CHRISTIAN ALBRECHT TRAM, † Sandbech ca. 1740.
 - ~ 2° ca. 1741 med Selvejer og Mejeriforpagter CLAUS HINRICH QUADE, † Gelting 5. Oktober 1770, begr. Gelting Kirkegaard 9. Oktober.

Se 32/17 og 32/18.

KILDER

1. Kappel Kirkebog. Taufregister 1656—1762.
Anno 1665
den Freitag nach Lætare . . . ist . . . getauft
ASMUS JIßEN sein Sohn in Sandb[ech] CLAUB.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
7. Kappel Kirkebog. Todten Register 1763—1819.
1765 † Martius 26, sep. 29.
DOROTHEA JESSENS des weil: Hufeners CLAS JES-
SENS zu Sandbeck Witwe 80 Jahr alt.
- 8.
- 9.
- 10.

JOCHIM MORTHORST

OG

ANNA

JOCHIM MORTHORST OG ANNA

Da JOHAN MORTHORST 16. December 1768, 78 Aar gammel, blev begravet i Gelting, oplyses det i Kirkebogen, at han var »des vormahligen Hufners in Gr. Flimbek JOCHIM MORTOST und ANNA, geb. ehel Sohn«.

Som Følge heraf er der ved flere Lejligheder, dels ved Forfatterne af nærværende Værk, dels ved Købmand Wilhelm N. Möller i Hamburg foretaget grundige Undersøgelser af Gross Flintbecks Kirkebøger, hvorved det er konstateret, at Navnet Morthorst forekommer temmelig hyppigt saavel i Daabs- som i Vielsesregistrene. Det er imidlertid ikke lykkedes at finde nogen Johan døbt omkring 1690 som Søn af en Jochim og Anna.

Omkring Midten af 1930'erne blev Arbejdet med Familien Morthorst overdraget den kendte Hamburger-Genealog Frau Hildegard von Marchtaler, som foretog overordentlig omfattende og grundige Undersøgelser, dels i Kirkebøgerne, dels i Klosterets Arkiv i Itzehoe, hvorunder de paagældende Omraader delvis hørte. Det lykkedes herved at opstille en Stamtavle over de i disse Egne forekommende Personer af Navnet.

Stamtavlen meddeles i det efterfølgende, ligesom de af Fruen foretagne Uddrag af Klosterarkivalierne. Selvom der ikke kan føres noget Bevis for en Forbindelse mellem Familien Morthorst i Gelting og den her opstillede Flintbecker-Familie, kan Materialet — mindre let tilgængeligt som det vel maa siges at være — formentlig have Interesse for den fremtidige Forskning.

Saaframt Gæstgiveren Johan Morthorst i Gelting er identisk med den i Kiel 27. November 1687 døbte JOHANN JÜRGEN MORTHORST, skulde Jochim Morthorst være Søn af den ca. 1665 afdøde Hufner i Flintbeck ZACHARIAS MORTHORST, hvis Fader var Hufner samme Sted CARSTEN MORTHORST (omkring 1650). Mere end en sandsynlig Hypotese er der dog ikke Tale om; Bevis kan ikke fremskaffes.

UDDRAG

*af Brev fra Frau Hildegard von Marchtaler til Lehnsbaron H. Berner Schilden
Holsten af 3. December 1935.*

. . . Ich bin nun in der vorigen Woche, wie beabsichtigt, im Kloster Itzehoe gewesen und habe dort ausführlich nach den MORDHORST gesucht. Ich habe nun, wie Sie in der Anlage ersehen, hauptsächlich Schweineregister, Schuld- und Pfandprotokolle sowie die Kontraktbücher benutzt und habe aus diesen Büchern alles ausgezogen, was ich über die Mordhorsts zwischen 1660—1720 fand. In diesen Archivalien kommen eigentlich nur Hufner vor, weil die weniger vermöglichen Einwohner, wie die Kätner und die Insten, zu den Steuern nicht herangezogen wurden und natürlich auch keine Kontrakte über Verkäufe usw. machten. Ich habe nun folgendes festgestellt: was Sie ja auch an Hand der Anlagen durchstudieren

können. Es gab in der fraglichen Zeit, als Johann Mordhorst geboren wurde, also ca. um 1690 in Flintbek nur einen einzigen Hufner Mordhorst. Und zwar stand dessen Hufe unter der Herrschaft des Adligen Klosters Itzehoe. Während der grösste Teil der Bauernhöfe des Ortes zum Amt Bordesholm gehörten. Der Zacharias Mordhorst, der um 1690 in den Schweineregistern erwähnt wird und ein Sohn des 1665 verstorbenen Zacharias des Älteren war, hat aber einen Bruder namens Jochim gehabt. Dieser soll im Jahre 1673 mündig sein, muss also ca. 1650 geboren sein. Er kann natürlich der Vater des Johann sein, den häufig heiratete die zweiten Bauernsöhne erst mit über 30 Jahren. Nun tauchen ja im Schweineregister, wie Sie sehen, im Jahre 1691 zwei Jochim Mordhorst in Meimersdorf auf, die zum Unterschied Gross-Jochim und Klein-Jochim genannt werden. Der eine Jochim ist aber gleich wieder durchgestrichen worden, wahrscheinlich hat der Vogt die Seite schon vorgeschrieben gehabt und ist erst später zu der Erkenntnis gekommen, dass dieser Jochim nicht mehr vorhanden war. Es ist gut möglich, dass dieser Klein-Jochim identisch mit dem am 6. Juni 1689 zu Flintbek begrabenen Personen gleich ist. Ich nehme an, dass einer von den beiden der Sohn von Zacharias dem Älteren aus Flintbek ist, der sich in Meimersdorf niedergelassen hat, denn, wie ich nun aus dem Vergleich mit den Flintbekern Kirchenbüchern sehe, ist ein Teil der Meimersdorfer Mordhorsts in den Flintbeker Kirchenbücher zu finden. Diese Gemeinden gingen scheinbar ganz durcheinander. Im Grunde gehörte Meimersdorf zu Kiel. Und in den Kieler Kirchenbüchern würde vielleicht noch manches an Ergänzungen zu finden sein. Leider sind ja die Kieler Kirchenbücher für die Benutzung gesperrt. Die Aufsichtsbeamtin ist nun zufällig Frl. Margaretha Mordhorst, die sich auch sehr für die Geschichte der Familie Mordhorst interessiert. Sie hat mir im August mitgeteilt, dass Jochim und Anna Mordhorst Eheleute von Meimersdorf am 27. November 1687 einen Sohn Johann Jürgen taufen lassen. Ich glaube ja, dass dieses der von Ihnen gesuchte Johann ist, wenn das Geburtstag auch etwas weiter zurückliegt, als beim Toteneintrag angegeben ist. Die Vornamen der Eltern stimmen ja auf alle Fälle. Beide Jochims kommen nach 1693 überhaupt nicht mehr als Hufner in Meimersdorf vor. Vielleicht ist Jochim auch früh gestorben. Sein Sohn Johann ist dann nach Gelting gekommen und hat vielleicht gar nicht mehr gewusst, dass sein Vater eigentlich in Meimersdorf gelebt hat. Er wird aber eben noch gewusst haben, dass die Familie eigentlich aus Flintbek stammte.

Leider sind diese Zusammenhänge nicht absolut beweisbar. Ich glaube aber, dass meine Berechnungen ziemlich genau stimmen. Ich füge Ihnen noch eine Stammtafel über die Flintbeker Mordhorsts bei. Ob der Jasper, der nachher 1703 seine Hufe an seinen Sohn Claus verkauft, personengleich ist mit dem Jasper, der als Sohn des Zacharias genannt wird, kann ich natürlich nicht sagen. Möglich ist es ja. Ohne die Kieler Kirchenbücher ist es eben nicht möglich, ganz klar zu sehen. Wahrscheinlich komme ich dann nach Weihnachten mal nach Kiel und will von da aus auch noch mal in Eckernförde nach den QUADES sehen. Vielleicht komme ich da doch auch noch ein Stück weiter. Ich weis ja nun nicht, ob Sie von meiner Arbeit befriedigt sind. Sie können sich ja noch einmal darüber mit Herrn Fabritius beraten, ob Sie Jochim Mordhorst den Sohn des Zacharias des Älteren als Ahnen ansehen wollen oder nicht. Ein kleines Fragezeichen bleibt aber doch immer dabei. Über den älteren Zacharias Mordhorst hinaus wäre vielleicht noch was in Itzehoe zu finden. Ich konnte danach leider nicht mehr sehen, da meine Zeit um war und ich den Abendzug nach Hamburg wieder nehmen musste.

AUSZÜGE

aus den Archivalien des Adeligen Klosters Itzehoe.

Acta VIII Nr. 305 ohne Jahreszahl, wahrscheinlich ca. 1660.

Meimersdorfer jährlicher Hauer:

von Carsten Mordhorst	7 Schilling
von Asmus Mordhorst	7 -
von Davitt Mordhorst	7 -
von Paull Mordhorst Jochims Sohn	7 -
von Paull Mordhorst Paulls Sohn	7 -

Lämmergeld:

von Flintbeck: Carsten Mordhorst	8 Schilling
von Meimersdorf: Claus Mordhorst	8 -
David Mordhorst	8 -
Paul, Jochims Sohn	8 -

Acta VIII Nr. 125.

Schweinegeld 1727. Meimersdorf:

Carsten Mordhorst aus Meimersdorf gibt 1 Schwein.

Schweineregister: Meimersdorf 1691:

Jasper Mordhorst

Hans Mordhorst

Carsten Mordhorst

Gross-Jochim Mordhorst,

Klein-Jochim Mordhorst, dieser Name ist durchgestrichen, dafür ist David Mordhorst hingeschrieben.

David Mordhorst, dieser Name ist ebenfalls durchgestrichen, dafür ist Carsten Mordhorst hingeschrieben. David Mordhorst ist als Küster bezeichnet.

Claus Mordhorst

Paul Mordhorst.

Flintbeck 1691:

Zacharias Mordhorst.

Bis 1693 wird Grossjochim noch in Meimersdorf erwähnt. Ab 1693 kriegt dann in den jährlichen Schweineregistern Jochen Köhler seine Stelle. Von 1696 ab verschwinden auch Claus und Paul Mordhorst aus den Büchern. In Flintbeck verschwindet Zacharias Mordhorst ab 1695 aus den Schweineregistern. Im Jahre 1710 werden folgende Mordhorsts erwähnt:

Meimersdorf:

Jasper Mordhorst

Hans Mordhorst

Carsten Mordhorst

David Mordhorst

Flintbeck:

Johann Mordhorst — er steht an derselben Stelle wie früher Zacharias Mordhorst.

Im Jahre 1720 finden sich folgende Mordhorsts im Schweineregister:

Meimersdorf:

Jasper Mordhorst

Hans Mordhorst

Johann Mordhorst

David Mordhorst

Flintbeck:

Johann Mordhorst.

Schuld- und Pfandprotokolle des Adligen Klosters Itzehoe:

Meimersdorf.

- S. 518. Marx Mordhorst kauft am 13. Oktober 1752 von seinem Stiefvater eine Hufe etc.
Am 3. Mai 1662 wird Jürgen Mordhorst der Kleine schuldig an die Abtissin Frau Emerentia Hesten und dem Adeligen Convent des Klosters Itzehoe Mark 300 Lübisches etc. Am 22. August 1772 wird diese Hufe verkauft.
- S. 526. Im Monat April 1678 verkaufen die Vormünder von sel. Hinrich Mordhorsts Kindern die Hufe an Marx Nock für 800 Thaler.
- S. 530. Octavis Trium Regum 1662 wird Hans Mordhorst schuldig an Timme Plantebok 100 Mark Lübisches. 1670 ist Hans Mordhorst schuldig Jürgen Mordhorst den Älteren 100 Mark Lübisches.
- S. 534. Am 21. Dezember 1740 kaufen Jochim Mordhorst und Hans Mordhorst eine Hufe von Hans Köhler. David Mordhorst tritt seinen Anteil an Jochim Mordhorst ab.
- S. 546. Jochim Mordhorst junior und Hinrich Ohmsen einigen sich über eine Hufe.
- S. 554. Octavis Trium Regum 1662 Paul Mordhorst zu Meimersdorf ist schuldig an Timm Planteböker 200 Mark Lübisches.

Flintbeck :

Am Martinitag 1665 verkaufen die Vormünder von den Kindern Zacharias Mordhorst des Älteren eine Hufe an Zacharias Mordhorst den Jüngeren. Am 2. Oktober 1749 geht diese Hufe in Besitz von Johann Mordhorst Witwe Magdalena über. Ab 1757 ist deren Sohn Martin der Besitzer der Hufe.

Kontraktenbuch des Klosters Itzehoe:

1653—1676.

18. November 1668 Claus Mordhorst der Ältere verkauft an seinen Sohn Claus Mordhorst den Jüngeren seine Hufe. Der Verkäufer hat ausserdem noch eine Tochter Dorothea.
- Kontrakt von Martini 1665, protokolliert 9. Januar 1669.
Die Vormünder von Zacharias Mordhorst des Älteren Kindern verkaufen seine Hufe an Zacharias Mordhorst den Jüngeren zu Flintbeck um 1850 Mark Lübisches. Aus der Akte geht hervor, dass die unmündigen Kinder sind:
- Carsten wird mündig 1673
Sielke wird mündig 1670
Jochim wird mündig 1672
Jasper wird mündig
Antje wird mündig 1671
- Die Vormünder sind Jochim Puls und Carsten Horn. Der mündige Sohn ist Zacharias der Jüngere, wie daraus hervorgeht ist er der älteste Sohn und Erbe.
- Martini 1665. Vertrag zwischen Zacharias Mordhorst zu Kl.-Flintbeck und Hans Plön. — Aus dieser Akte geht hervor, dass sein Grossvater Carsten Mordhorst hiess.

1677—1701.

- Am 10. März 1676 kauft Carsten Mordhorst eine Hufe vom Convent.
September 1681 Paul Mordhorst verkauft eine Hufe an Hans Junge.

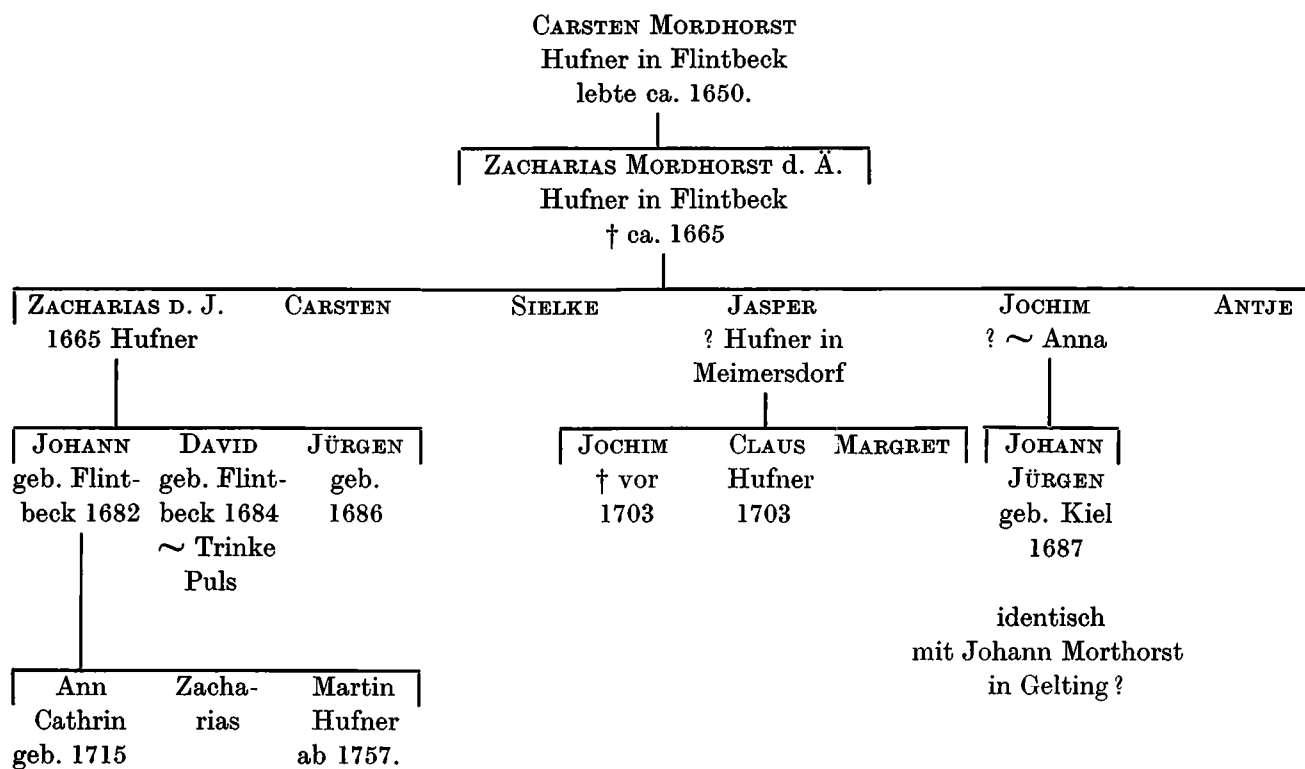
1702—1729.

- Am 10. November 1706 David Mordhorst verkauft seine Hufe an seinen Sohn David Mordhorst für 600 Mark.
13. Oktober 1703 Jasper Mordhorst verkauft seine Hufe an seinen Sohn Claus Mordhorst. Er hat eine Schwester Margarethe und einen älteren Bruder Jochim Mordhorst, der verstorben ist.
28. Juli 1716 Hans Mordhorst verkauft an seinen Sohn Hinrich Mordhorst seine Hufe um 600 Mark. Seine Geschwister sind: Trinke, Hinrich und Hansen.

STAMTAVLE OVER FAMILIEN MORDHORST

fra Gross Flintbeck

Opstillet af Hildegard von Marchtaler.

og 64/40

CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN'S FORÆLDRE

UKENDTE

Valdbygaard

PALLE MØLLER
OG
IDE NICOLSDATTER SEIDELIN

PALLE MØLLER

er født i Jylland omkring 1677. Hans Forældre kendes ikke, men det vides, at hans Moder var Datter af en Slagter CHRISTEN PEDERSEN, der levede 1620 i Skanderborg. Moderen har altsaa heddet Christensdatter, men hendes Fornavn kendes ikke; man kunde gætte paa, at hun har heddet Else, idet Palle Møller havde en Datter med Navnet Else Cathrine, og hans Svigermoder hed Cathrine, men Hypotesen er usikker, fordi man ikke kender Navnene paa alle Palle Møllers Børn. Hvad Palle Møllers Fader har heddet, er det ogsaa svært at gætte paa, men der er Sandsynlighed for, at han ligesom Palle Møllers ældste Søn har heddet Søren — den næste Søn Christian Møller Friis (32/21) er jo nemlig givet opkaldt efter Hagsholms Ejer Greve CHRISTIAN FRIIS, og den tredje af Palle Møllers Sønner hed Nikolaj efter Morfaderen.

CHRISTOPHER GIESSING, som omtaler Palle Møller i sin Stamtavle over Familien Seidelin, siger, at han ogsaa kaldes Lasson og var beslægtet med den bekendte Legatstifter, Højesterets-assessor PEDER LASSON, men han tilføjer dog, at han ikke findes paa »Lassons store trykde Stamtavle«¹², og der foreligger da heller ikke noget om et saadant Slægtskab — Navnet Palle ses ikke at forekomme i denne Slægtskreds, og Palle Møller havde, saavidt vides, ingen Sønner med Navnet Lasse. Saafremt Giessings Oplysninger om, at Palle Møller havde to Brødre, CHRISTIAN LASSON, der »døde Student« og Legationssekretær PETER LASSON, der døde af Pest i Reval¹³, er rigtige, maa hans Moder formentlig have været gift to Gange.

Af en Ansøgning fra Palle Møller fra 1708 ses det, at han har begyndt sin Løbebane i Tjeneste hos Etatsraad BERNT DUE og derefter har været hos Amtmand Grabow¹⁴. Paa hvilken af Dues Gaarde han er begyndt, kan man ikke se heraf, saa der kan ikke paa dette Grundlag opstilles Formodninger om hans Fødeegn forudsat, at han ikke er født i Skanderborg. Bernt Dues Hovedbesiddelse var Krastrup i Farstrup Sogn, Slet Herred, men desuden ejede han Halkær i Ejdrup Sogn, Aars Herred, Helminggaard i Ulstrup Sogn i samme Herred og Torstedlund i Aarestrup Sogn i Hornum Herred, samt Keldgaard i Selde Sogn, Salling Nørre Herred. Da Bernt Due døde i 1699¹⁵, er Palle Møller vel ved denne Tid kommet i Tjeneste som Skriver hos den senere Konferensraad JØRGEN GRABOW, der 8. August 1699 blev konstitueret (1. September 1700 virkelig) Amtmand over Skanderborg og Aakjær Amter; i det nedenomtalte Skøde fra 1704 kaldes han Fuldmægtig hos Amtmanden, og saavel 1702 som 1705 kan han konstateres at have forrettet Skifter paa Amtmandens Vegne¹⁶. Sin Stilling her har han vel opgivet omkring 1707, og det maa antages, at han paa dette Tidspunkt har tjent

eller arvet nogle Penge, siden han 18. December 1706 sammen med CHRISTEN JØRGENSEN SCHAARUP forpagtede Konsumtionen af Aarhus for 3 Aar fra 1. Januar 1707 for en Sum af 11.405 Rdlr. aarlig¹⁷. 1708 søgte han om at blive Amtsforvalter i Kolding¹⁴, men da dette ikke lykkedes, slog han sig paa Landbruget og forpagtede Hovedgaarden Hagsholm.

Palle Møller har saaledes oprindelig stilet efter en Embedskarriere, men har dog aabenbart samtidig haft Øjnene aabne for de øvrige Muligheder, der maatte frembyde sig. Om han allerede i sine unge Aar har haft Planer om den Fabriksvirksomhed, der skulde blive hans egentlige Livsgerning, lader sig ikke konstatere¹⁸, men umuligt er det ikke, at det har været med saadanne Tanker, at han ved en Auktion over kongeligt Strøgods 18. August 1702 sammen med Skanderborg-Borgeren ULRICH CHRISTIAN SCHANDORFF — senere Amtsforvalter samme Sted — købte nogle Huse. Schandorff sprang imidlertid fra og overdrog sin Andel til Palle Møller, der 24. Marts 1703 fik Skøde paa 1 Hus i Hylke Sogn og By og 2 Huse i Vissing By i Venge Sogn, samt 1 Hus i Astrup Sogn i Ning Herred for ialt 58 Rdlr. 5 $\frac{1}{2}$ og 8 β ¹⁹.

1704 erhvervede han yderligere ved Skøde af 19. December fra RASMUS CHRISTENSEN og NIELS JENSEN i Søballe 3 Huse i Størring By og Sogn, samt 2 Agre i Søvangen, som i Matriklen var ansat til 1 Skp. Hartkorn²⁰.

I 1706 havde han en Sag med Regimentsskriver RASMUS HOLMER, der blev paadømt af Herredsfogden CLAUS JESSEN ved Framlev-Gern Herreders Ting 10. Marts, angaaende en Eksekution, som Palle Møller paa Begæring af Herredsfogden NIELS NIELSEN ILKLÆR i Hornum-Fleskum Herreder, havde foretaget for resterende Familie- og Folkeskat, som Ilklær havde i Forpagtning. Palle Møller havde tabt Sagen, men fik 11. Juni 1712, skønt Fristen var udløbet, Tilladelse til at appellere²¹.

I Bryrup Sogn, 3 $\frac{1}{4}$ Mil Vest for Skanderborg og 2 $\frac{1}{4}$ Mil Syd for Silkeborg laa i en af Jyllands mest bakkede og skovrige Egne, ved den nuværende Salten Aa, to Møller, Bryrup Mølle og Nørre Mølle. Da Aaløbet paa dette Sted er fra Sydøst til Nordvest laa Bryrup Mølle ovenfor Nørre Mølle. Det havde oprindelig været Kornmølle, men i Tiden mellem 1662—88 nedbrændte Nørre Mølle, der tilhørte Aarhus Kapitel, og da Kapitlet ikke vilde bekoste Genopførelsen, blev den liggende øde, indtil den med tilhørende Jordlod 1702 blev solgt til PETER VILHELM HØVINGHOF. Han genopbyggede Møllen og optog Driften, men da Jordlodden viste sig at være for lille til at drives som Landbrug, laa det nær at sætte den i Forbindelse med Vandkraften, og Høvinghof lejede den da til Palle Møller, der her gik i Gang med Opførelsen af de fornødne Bygninger og Indrettelsen af et Manufaktur til Leers og Skæreknives Frembringelse. Det er ovenfor formodet, at Palle Møller allerede nogle Aar før har haft et Fabrik-anlæg i Tankerne, det kan formentlig med nogen Sandsynlighed ogsaa antages, at Valget netop af denne Fabrikationsgren skyldes Bekendtskabet med Høvinghof²². Det maa i denne Forbindelse anføres, at en vis MATTHIAS HØVINGHOF 18. November 1699 havde faaet Privilegium paa Oprettelsen af en saadan Fabrik i Aagerup Mølle, Kalundborg Amt²³. Yderligere kan det med temmelig stor Sikkerhed hævdes, at Palle Møller ikke havde Kendskab til Industri, idet han i de første 20 Aar af Virksomhedens Tilværelse ikke selv havde Ledelsen af den, men tværtimod var beskæftiget ved Landbrug²².

Antagelig omkring 1707 — samtidig med at Driften af Værket kom i Stand — overtog Palle Møller Forpagtningen af Hagsholm Gaard i Hovlbjerg Sogn og Herred, som hørte under Frijsenborg, her blev han i ti Aar til 1717, da han forpagtede Hvolgaard i Langskov Sogn, Nørvang Herred, Vejle Amt, hvor han antagelig er forblevet til omkring 1727²³. Han flyttede

derefter til Bryrup for at komme sin Fabrik paa nærmere Hold, og tog Ophold i Velling By, hvor han købte en lille Ejendom paa 2 Tdr., 2 Skpr., 2 Fjdk. Hartkorn²⁴.

Høle- og Skæreknivsfabriken, der snart efter var blevet udvidet med en Sømfabrik, lededes i disse første tyve Aar af Værkmesteren HENRICH FISCHER²⁵, som maa have været en saare dygtig Mand, der forstod sit Fag til Bunds. Virksomheden voksede sig under hans Ledelse saa stor, at Palle Møller allerede omkring 1710—11 kunde tænke paa en Udvidelse. Til dette Formaal købte han ved Skøde af 26. Januar 1711 et øde Møllested i Bryrup Sogn, »Nørre Mølle kaldet« af CHRISTEN NIELSENS Enke, KAREN MADSDATTER i Ravnsvad. Stedet var i Matriklen ansat til 1 Fjdk. 1 Alb. Htk.²⁶ Samtidig solgte han det Hus med Have, som han ejede i Skanderborg som Arv efter sin Morfader, til Borger i Skanderborg JENS NIELSEN KOCH; Skødet er af 12. Februar 1711²⁷.

Da hans Jorder kun laa paa Aaens søndre Side, ansøgte han, som den forsigtige Mand han var, 24. Februar 1711 CHRISTIAN FISCHER, der ejede den anden Side af Aaen, om Tilladelse til at fæste en Dæmning til en Sandbanke, der laa paa Fischers Grund, og da denne intet havde at indvende herimod²⁸, foretog Palle Møller 3. Maj s.A. sit næste Skridt, at anmode Herredsfoged MATHIAS MELCHIORENS Enke MAREN DINESDATTER, der ejede en Eng ved Siden af Palle Møllers Ejendom langs Aaens søndre Side, om Tilladelse til at opstemme Vandet i Aaen, hvorved Engen jo vilde blive oversvømmet, ikke fordi Palle Møller skulde mene, at han ikke var fuldkommen berettiget dertil, men for »at forekomme ald optenckelig Disput, som deraf kunde dependere«²⁸.

Sagen blev derefter udsat i nogle Aar; hvad Grunden hertil kan have været, er umuligt at sige, muligvis kan det have været et økonomisk Spørgsmaal, men i hvert Fald ansøgte Palle Møller først 1715 om Privilegium for Oprettelsen af den nye Fabrik. Efter gennem Stiftamtmanden, CHRISTIAN LUDVIG VON PLESSEN at være blevet opfordret til nærmere at specificere sine Ønsker, indsendte Palle Møller under 10. Oktober 1715 en ny Ansøgning om Privilegium paa 20 Aar med Beskyttelse af og Fritagelse for Skatter og Afgifter for de Haandværkere, som han vilde indkalde fra Udlandet. Endvidere ønskede han Fritagelse for Told, Accise- og Lossepenge af sine Produkter, og endelig bad han om at faa udvist to Egetræer til Bygningernes Opførelse, i Betragtning af at han selv skaffede Haandværkerne Bolig, hvad der ellers var tilsagt i Forordningen af 1705 om Manufakturers Oprettelse. Han hævdede, at Almuen vilde blive betjent med Høleer og Skæreknive, tilbød at levere Kongen Hakker, Spader og Skovle efter Model, og formodede endelig i ægte merkantilistisk Aand, at »dend uden rigs Handel med samme høi fornøden Vares Indførsell og Pengenes Udførsell skal af sig selv henfalde.«²⁸ Efter at Politi- og Kommercekollegiet 23. November 1715 havde afgivet Erklæring om Sagen og gjort Bevillingen af 20 Aars Accisefrihed afhængig af, at Fabriken var i Gang senest 2 Aar efter Privilegiets Udstedelse²⁸, blev dette udstedt 10. April 1716²⁹.

At denne Betingelse er blevet opfyldt ses af, at Peter Vilhelm Høvinghof 1. April 1718 fik beneficium paupertatis³⁰ i en Sag mod Forpagter paa Hvolgaard Palle Møller. Høvinghof, hvis Ejendom Nørre Mølle som nævnt laa nedenfor Bryrup Mølle, protesterede imod, at Palle Møller benyttede Vandkraften. Der blev nedsat en Kommission, som det sandsynligvis er lykkedes at forlige Sagen.

Det var muligvis et Resultat heraf, at Palle Møller ved Kontrakt, dateret Aarhus 6. Februar 1721, købte Nørre Mølle med Tilliggende 4 Td. 2 Skp. Htk. af Høvinghof. Han fik Skøde 20. Oktober s.A. og udbetalte Købesummen kontant med 1850 Rdlr., hvori dog var indbefattet 40 Rdlr., som Høvinghoff havde tilgode for et Aars Leje³¹.

De to Egetræer, Palle Møller havde ansøgt om at faa udvist, blev ham bevilget, dog mod rimelig Betaling.

22. Marts 1720 købte han af MELCHIOR MATHIESEN paa Flyegaard i Velling By hans paa-boende Gaard, som hans Fader, den ovenomtalte Herredsfoged MATHIAS MELCHIOSEN, før havde haft, endvidere en Halvgaard, ligeledes i Velling, og en Gaard i Nørre-Snede Sogn³². Helgaarden i Velling var tidligere Ryttergods, og da Kongen gjorde Brug af Reluitionsretten, maatte Palle Møller 28. December 1722 afstaa denne Gaard, der i Matriklen var ansat til 2 Td. 1 Skp. 1 Fjdk. 1 Alb. Htk. Ager og Eng og 2 Alb. Skov³³.

1729 fattede Palle Møller Planen om en ny stor Udvidelse af sine Værker; fra Kobbersmedene baade i Viborg og Horsens fik han Opfordring til at anlægge et Kobberværk, hvor Kobber kunde udsmeltes og udhamres, idet man, som Horsens Kobbersmede paastod, var nødt til at rejse til Flensborg for at faa det gjort. Efter at Palle Møller i nogen Tid havde overvejet Sagen, sendte han 18. Juli 1729 Kobbersmedene i de omliggende Købstæder en Rundskrivelse, hvori han bad om Udtalelser fra dem, om ikke Oprettelsen af et Kobberværk var højlig tiltrængt. Efter at han i de følgende Dage havde faaet bekræftende Svar og gentagne Opfordringer fra Kobbersmedene MICHEL RODEWALD i Viborg, CHRISTEN NIELSEN i Aarhus, JOHAN DANCKER og JOHAN OLUFSEN LINDBERG i Horsens, samt TØNNES CHRISTENSEN og LAURITZ DANCKER i Randers, indsendte han 15. August 1729 Ansøgning om Privilegium paa Oprettelsen af et Kobberværk i Forbindelse med Jernværkerne i Bryrup³⁴.

Palle Møller anfører ikke uden en vis Stolthed i sin Ansøgning, at »samme Manufactur er ved mine store Bekostninger og uafadelig Møje, saaledes baade ved Hølee- og Skiære-Knives, saa og ved anlagt Søm- og Spigger Fabricq avangeret, at denne Province saavel som Fyen, for civil Priis kand vorde forsynet³⁴.«

For de Haandværkere, han maatte indkalde til Kobberværket, haabede han at opnaa den samme Beskyttelse som Privilegiet af 1716 gav Haandværkerne ved Jernværkerne. Han udbad sig endvidere nogle Bjælker og Stolper til Købs, samt Tilladelse til at opsætte to Kulmiler i en af de nærliggende Skove, og dertil at benytte gamle Vindfælder, som laa i Moradser og Tykninger, samt det Affald, som Bønderne efterlod sig, naar de havde hentet deres Udvisningstræer. Tillige bad han om, at det maatte blive Bønderne i de nærmest liggende Byer befalet fortrinsvis at sælge saadant Affald til ham for den Betaling, de kunde opnaa andre Steder. Af Hensyn til sine personlige Ydelser bad han om, at den Ejendom, han beboede i Velling By, maatte blive sat i Skat som Ryttergods, saaledes at han kunde slippe med 4 Rdlr. aarlig pr. Tønde Hartkorn³⁴.

Palle Møller beraaber sig paa sin store Familie, sin Fattigdom og sin Vilje til at gaa ærlig til Værks overfor Bønderne paa en Maade, der maa vække Forundring. I hvert Fald stemmer hans Skildring af sine Forhold daarligt med Virksomhedens Størrelse og Afsætningsomraade, og navnlig passer det slet sammen med Giessings — dog sikkert overdrevne — Angivelse af, at han for sig og sine ved sidste Svenskekrig skal have betalt over 7000 Rdlr. i Skat. Derimod er det formentlig rigtigt, naar Giessing oplyser, at Palle Møller selv bar alle Omkostningerne ved Fabrikernes Anlæggelse og Drift, og han anslaaer de ved Værkerne beskæftigede Personers Antal til mellem 70 og 100, Koner og Børn iberegnet³³.

At Palle Møller, som Giessing ogsaa anfører, endog to Gange skal have afslaaet en ham tilbudt Karakter er vel muligt, omend det ikke er almindeligt for Tiden.

Hans Ansøgning om Privilegiet blev straks oversendt Politi- og Kommercekollegiet til Erklæring, og efter at dette havde forespurgt JENS ANDERSEN MØLLER i Aarhus, om han havde noget Privilegium paa sit Kobberværk i Aarhus, og havde erfaret, at han havde et saadant

af 13. November 1713, men at der ikke deri var noget til Hinder for, at Palle Møller oprettede et lignende Værk, saa anbefalede Kollegiet 25. Februar 1730 varmt hans »berømmelige, gode og velmeente Intention«. Angaaende Bønderne mente Kollegiet fornuftigt nok, at de af sig selv vilde sælge deres Affald til Palle Møller, saafremt han bød dem $\frac{1}{2}$ Skilling mere end andre, man maatte af Hensyn til mulig Udnyttelse af Bønderne fraraade, at der blev paalagt dem Bestemmelser om, hvem de fortrinsvis skulde handle med. Angaaende Træet, han ønskede til Købs, og Kulmilerne henviste de til de paagældende Forstmænds Erklæring, ligesom Spørgsmaalet om hans Skatteansættelse maatte vedkomme Rentekammeret, men de anbefalede dog begge Dele³⁴.

Privilegiet blev derefter udstedt 31. Marts 1730, det indeholdt kun, hvad Palle Møller havde ønsket med Hensyn til 20 Aars Frihed for Haandværkerne, og den sædvanlige Bestemmelse om, at Værket skulde være i Gang inden to Aars Forløb under Privilegiets Fortabelse, samt en Bestemmelse, — der var indsat efter Politi- og Kommercekollegiets Forslag — om at han skulde antage danske Læredrenge, der kunde dygtiggøres i Haandværket, og ikke maatte anvende udenrigske Svende, saafremt danske kunde faas³⁵.

Palle Møllers Virksomhed synes at have naaet sit Kulminationspunkt netop i disse Aar. 1741 optoges hans Svigersøn LARS NIELSEN URSIN som Interessent, og Fabrikkerne blev fortsat efter hans Død, men synes dog mere og mere at sygne hen, indtil de omkring 1768 gik helt i Staa.

Palle Møller døde paa sin Ejendom Møllersdal i Velling By i April 1757, ca. 80 Aar gammel, og blev begravet i Bryrup 19. April. Skiftet efter ham er kun bevaret i Uddrag, men sluttede først 11. April 1764; der synes ikke at have været Dækning til Kreditorerne, selvom Boets Aktiver beløb sig til 8 627 Rdlr.

Efter Giessings Angivelse ægtede han 1709

64/42

IDE NICOLSDATTER SEIDELIN

der er født i Skanderborg omkring 1688, som Datter af Provst og Slotspræst i Skanderborg og Sognepræst til Skanderborg, Skanderup og Stilling, Magister NICHEL JØRGENSEN SEIDELIN og CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH.

Hun døde i Maj 1739 paa Møllersdal, som Ejendommen kaldtes, kun 51 Aar gammel, og blev begravet i Bryrup 11. Juni. Palle Møller fik 4. August 1739 Bevilling til at sidde i uskiftet Bo efter hende³⁶.

Ægteparret havde femten Børn, af hvilke følgende tolv kendes:

1. SØREN (SEVERIN) PALLESEN MØLLER, * paa Hagsholm i September 1710, † Adslev 19. Juli 1773, begr. i Fruering Kirke.

Sognepræst i Torup, senere i Fruering og Vitved, afskediget 1767.

~ 1° Torup 9. Maj 1743 med INGEBORG HANSDATTER AGER (F: Hørkræmmer i København HANS DANIEL(?) AGER), † antagelig i Torup mellem 1746 og 1749. (Hun ~ 1° København, Vor Frue, 26. Oktober 1740 med Sognepræst i Torup CASPAR CHRISTIANSEN KØLICHEN, 1714—42).

~ 2° Kollerup 1. August 1749 med KIRSTINE NIELSDATTER MORVILLE (F: Kirkeinspektør, Krigsraad NIELS FREDERIK MORVILLE og ANNA MARGRETHE HYNITZ), * paa Brandbjerg 1712, døbt Kollerup 11. August, †

Han havde to Sønner af første Ægteskab.

2. CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXEN, * i Skanderborg 17. Februar 1713, † Helsingør 15. Maj 1792, bisat fra St. Mariæ Kirke 18. Maj, Liget førtes 20. Maj til København og blev 21. Maj nedsat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke.
 Generalkrigskommissær, Rang med Generalmajorer, adlet 1749.
 ~ København, St. Nikolaj Kirke, 8. April 1741 med CHRISTINE ELISABETH HØRNING, * København 23. Februar 1723, døbt Helligaands Kirke 1. Marts, † Helsingør 27. Marts 1796, bisat fra St. Mariæ Kirke 2. April, ført til København og 12. April nedsat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke.
 Se 32/21 og 32/22.
3. NIKOLAJ PALLESEN MØLLER, * paa Hagsholm(?) 1715, † efter 1757.
4. JØRGEN SEIDELIN MØLLER, * paa Hvolgaard 8. Maj 1717, † Adslev 14. Marts 1779, begravet paa Adslev Kirkegaard 22. Marts.
 Sognepræst til Adslev og Mesing.
 ~ 1° Skanderborg 30. Oktober 1754 med ANNA MARGARETHE BANG, * Skanderborg 1727, døbt Mandag efter 1. Søndag i Trinitatis (16. Juni), † Adslev 6. April 1766, begravet paa Adslev Kirkegaard 14. April.
 ~ 2° 1768, mellem 8. Juni og 22. September, med INGER MARIA NIELSDATTER ARRØE (F: Sognepræst NIELS IVERSEN ARRØE og MAGDALENE CATHRINE JOCHUMSDATTER HØYER), * paa Fur 1739, fremstillet 4. Juni efter Hjemmedaab, † Adslev 12. April 1774, begr. paa Adslev Kirkegaard 21. April.
 Se 32/31 og 32/32.
5. PETER CHRISTIAN MØLLER, * paa Hvolgaard(?) 1718, † efter 1758.
 Regimentskvartermester og Auditor i 4de Søndenfjeldske Dragonregiment, afskedit 1758.
6. ELSE CATHRINE MØLLER, * paa Hvolgaard(?) 1721, † Horsens omkring 13. Juli 1763.
 ~ Torup 15. November 1743 med Byfoged i Horsens, Herredsfoged i Vor og Nim Herreder, samt Landfiskal i Aarhus Stift NIELS MADSEN RASCH (F: Forpagter MADS SØRENSEN RASCH og MAGDALENE JOCHUMSDATTER BROCH), * paa Flintholm(?) ca. 1697, † Horsens 22. Marts 1767, begr. 27. Marts.
 Ægteparret havde 8 Børn, af hvilke kun en Datter blev voksen.
7. VALBORG MARIA MØLLER, * paa Hvolgaard(?) 1722, † Helsingør 27. November 1787, begr. paa St. Olai store Urtegaard 1. December.
 ~ omkring 1750 residerende Kapellan i Mariager, Magister JOHAN LARSEN BRUUN (F: Bogbinder LORENTZ BERTELSEN BRUUN og 1. Hustru ANNE JENSDATTER BUCH), * Kolding 1726, døbt 27. Juni, †
 Af Ægteparrets tre Børn var Datteren ANNA KINGO BRUUN († ca. 1838) gift med Konrektor i Helsingør, Major og Kommandør ved det borgerlige Artilleri, Oberst HANS CHRISTIAN HANSEN (1753—1843). Deres Søn var Krigsminister, Generalløjtnant CHRISTIAN FREDERIK HANSEN (1788—1872).
8. METTE SEIDELIN MØLLER, * Skanderborg 1723, døbt 19. August, † København, begr. Vor Frue Kirke 5. Januar 1774.
 ~ Bryrup 22. Juni 1746 med kgl. Bogholderfuldmægtig LAURIDS NIELSEN URSIN (F: Sognepræst NIELS LAURITSEN URSIN og ANNA PEDERSDATTER WIINGAARD), * Nørholm 8. September 1706, døbt 13. September, † Sønderholm i Marts 1788, begr. 28. Marts.
 Ægteparret havde 9 Børn, hvoraf 5 døde tidligt.

9. HANS SEIDELIN MØLLER, * paa Hvolgaard(?) 1725, † Hasle 25. Marts 1800, begr. 1. April. Møller.
~ Bryrup 18. Februar 1757 med GIERTRUD MARIE WÆRN (F: Undermaaler i Frederikshald SØREN RASMUSSEN WÆRN og EVA THORSDATTER), * Frederikshald(?) ca. 1721, † Hasle 25. Oktober 1805, begr. 31. Oktober.
Af angivelig seks Børn kendes kun en Søn PALLE SEIDELIN MØLLER.
10. MATHIAS MØLLER, * Velling 1727, døbt Bryrup K. 16. Oktober, † 1728, begravet Bryrup 16. December.
11. MARIE KIRSTINE MØLLER, * Velling 1729, døbt Bryrup K. 20. Juli, † 1731, begr. Bryrup 3. April.
12. MATHIAS PALLESEN MØLLER, * Velling 1731, døbt Bryrup K. 15. Marts, † paa St. Croix 2. Oktober 1767, begr. samme Dag.
Bogholderfuldmægtig i Christianssted, St. Croix. — Ugift.

PALLE MØLLERS SKØDE PAA ET HUS I SKANDERBORG

Kiendes jeg underskrevne PALLE MØLLER, Forpagter paa Haxholm og hermed vitterligt gjør, at jeg haver solt, skiødt og afhændet, som jeg og herved sælger, skiøder og afhænder fra mig og mine Arvinger til erlig og velagt Mand JENS NIELSEN KOCH og hands Arvinger et mig tilhørende Huus beliggende i Schanderborg Bye vesten for Jæggergaarden med ald sin Grund og Ejendomb, som efter Hands Kongelig Maiestz Sal. Højlofl. Ihukommelse Konning Christian dend Fierdes allernaadigst gifne Skiøde af Dato Kiøbenhafns Slot dend 28. Jully 1620 til min sal. Mor Fader CHRISTEN PEDERSEN Slagter, strækker sig i sønder og nær førgetive Allen og i øster og vester fra Jæggergaarden til Søen tredive og femb sælandske Allen, og som bemeldte Jens Nielsen Koch haver til Fornøjelse betalt mig samme Huus med ald sin Plads og Ejendomb, saa tilstaar jeg hermed for mig og mine Arvinger ingen ydermere Lod, Deel, Ræt eller Rættighed at have til eller udj samme Huus og tilhørende Ejendomb, men samme at tilhøre Jens Nielsen Koch og hands Arvinger til evindelig Arv og Ejendomb og bepligter mig og mine Arvinger at frj, frælse, hiemle og tilstaae hannem og dennem samme Huus og Ejendomb, som forskrevet staar, for hver Mands Prætension og Tiltale, og holde hannem og hands Arvinger uden Skade og skadesløes i alle Maader. Det til Bekræftelse haver jeg dette mit Skiøde med egen Haand skrevet og underskrevet og mit Zignet hostrøgt og tienstl. ombedet Kongl. Maits. Amtsforsvalter over Skanderborg og Aakiær Amter velædle ULRICH CHRISTIAN SCHANDORFF og højagtbaare og velfornemme Sr. NIELS BRØCHNER i Skanderborg med mig til Vitterlighed at underskrive og forsegle. Schanderborg dend 12te February Ao. 1711.

LS.

Efter Begiæring til Vitterlighed

U. C. Schandorff
LSNiels Brøchner
LS

Indlæg til Skøder til Kronen, 1721 11. Oktober. Jens Nielsen Koch til Kongen. Rentekammerets Arkiv, RA.

ANSØGNINGER FRA PALLE MØLLER

1.

Stormægtigste allernaadigste
Arve Konge og Herre.

Eftersom hans Excellence Hr. Etatsraad og Stiftsbefalingsmanden høiædle og velbaarne Hr. CHRISTIAN LUDVIG VON PLESSEN haver højgunstigst notificeret mig, at som ieg i een til Hands kongelig Maiestæt indkommen Supplique iblant andet haver allerunderdanigst anholdt, at mig allernaadigst maatte tillades (foruden det Jernmanufactur huilket ieg for nogle Aar siden ved Nørre Mølle i Skanderborg Amt haver ladet indrætte) endnu et andet Jernmanufactur paa een mig tilhørende Eyendom Møllehuus kaldet, at lade opsette, og nyde de samme Privilegier for mine Handtwærchere og Folch, som ieg uden rigs fra dertil lader forskrive, ligesom det andre Manufacturister i dend af dend 24. Januarij 1705 allernaadigst udgangne Forordning er bevilget, og hands kongelig Majestet paa slig min allerunderdanigste Ansøgning haver saavit allernaadigst behaget at reflectere, at høj bemeldte Hr. Etats Raad og Stiftsbefalingsmanden skulde lade mig allerunderdanigst specificere, hvor i samme begierte Privilegier egentlig og partivis skulde bestaae, alt saa haver ieg til slig Befalings allerunderdanigste Efterkommelse til fordristet mig, de begiærte Friheder saaledes i allerstørste Underdanighed at specificere:

1. At bemeldte mine Handtværcker og Folch maa allernaadigst som hands kongelig Mai: t egne Under-
saatter tracteris og ansees og ved forefaldende Fornødenhed tagis af Øfrigheden i deres Special Protec-
tion.
2. At de i de neste 20 Aar allernaadigst maa være frj for alle ordinaire og extra ordinaire Personel-Skatte
og Udskrifninger.
3. At mine Vahre, som ieg paa Manufactur-værcherne lader forfærdige, maatte efter rigtig Attest og An-
givelse paa Toldstæderne allernaadigst passere frie uden Tolds-, Lossepenge og Accises Erleggelse.
4. Naar nogen af samme mine Folch, loulig quitterer min Tienneste, og agter sig igien uden rigs at begive,
at de da uden Siette og Tiende Pennings og anden Recognitions Erleggelse allernaadigst maa ud-
passere.

I hvilche Poster de af mig i Andledning af dend ommelte kongelig Forordning allerunderdanigst begiærte Privilegier ere bestaaende; og maa det allernaadigst behage Hands kongelig Majestæt at bevilge mig, at jeg det andet Manufactur paa fornefnte min Ejendom Mølle Huus med disse Privilegiers allernaadigste Nydelse maa lade opsætte, skal Almuen med saa dygtige Vare af Høeleer og Skiereknive blive betient og forsynet, at ieg vil formode dend uden rigs Handel med samme høi fornøden Varis Indførsell og Pengenis Udførsell skal af sig selv henfalde. Jeg kand og, om allernaadigst maatte forlanges, til hands kongelig Maiestets tienneste, Hacker, Spader, Skuffer og deslige efter Model i Qvantitet forskaffe og endelig, som ieg selv forsyner mig med Manufactur Stæden og mine Handtværcker og Manufacturister med Huuswærelser, som Forordningen ellers allernaadigst tilsiger de i Riiget indkommende Manufacturister, saa vil jeg desmeere allerunderdanigst for haabe, at mig de allerunderdanigste begiærte tvende Eggetræers Udviisning til nogen Hielp ved det andet Manufactur Værchs Opbyggelse allernaadigst endnu maatte blive bevilget. Og forbliver

Deris kongelig Maiestets

min allernaadigste Arve Konge og Herres

Haxholm

allerunderdanigste troe Undersaatte og Tiennere

Dend 10. Octobr. 1715.

P. Møller pp

Original i Indlæg til jyske Registre. 1716. 10/4 Nr. 45.

2.

Stormægtigste Allernaadigste
Arve Herre og Konge.

For det d/. 10. Aprill 1716 mig allernaadigst meddelte Privilegium til et Iern Manufacturs Oprættelse velsigner jeg med min Hustrue og Børneflock Deris Majestet i vore daglige Bønner. Samme Manufactur er ved mine store Bekostninger og u-afladelig Møje saaledes baade ved Hølee- og Skiare-Knives, saa og ved anlagt Søm- og Spigger-Fabricq avangeret, at denne Province, saavel som Fyen, for civil Priis kand vorde forsynet: Men som samme Manufacturer ej kand ernære mig formedelst min Families stærcke Antall, saa har jeg paa Guds Forsyn, og udi Haab til min allernaadigste Konges Naade og Mildhed foretaget mig, paa samme mig tilhørende Vande, hvor Jernmanufacturerne, paa dend Aae, som gjør Skiæl imellem Schanderborg og Silcheborg Amter, ere anlagde, endnu et Kobber Manufactur-Wærck at anlegge, hvorom jeg af Kobbersmedene i Kiøbstæderne her i Landet er vorden anmodet, saasom om et til publici Tienneste og store Gavn fordehlagtigt Wærck, som af her hos allerunderdanigste indsendte Instrument videre allernaadigst kand erfaris. Jeg bønfalder derfor allerunderdanigst til Deres kongelig Majestæt, at mig for de Folck og Handværchere, som ieg til samme Kobberwærckers Ansættelse behøves [sic.] og af mig inden eller uden Landet antagis, ligesaadant et allernaadigst. Privilegium maatte forundes, som mine Folch ved Jern Manufacturet allernaadigst forundt er, hvoraf herved Copie allerunderdanigst indsendes. Og som ieg ej uden trej dobbelt Bekostning kand bringe det store Træ fra andre Stæder hid, som til Værckets Opsættelse behøves, saa beder ieg allerunderdanigst, at Deris kongelig Majestet vil af sær kongelig Naade forunde mig (ligesom det mig til mit Jern Manufacturs Opbyggelse allernaadigst efter Resolution af 2. Nov. 1716 for Betaling blev tilladt) efterfølgende Tømmer udi næstliggende Langballe, Ulstrup, Addet, Vissing, Rye eller Wirchlund Skove af top hallind og udgaaende tørre Egge, som dog kand være friske, for hvad Betaling Deres kongelig Majts. selv allernaadigst derpaa vil lade sette; nembl. een Axsell 10 al. lang — 5 qvarter i Kanten. 3 Stolper à 7 ½ al. lang, 5 qteer i Kanten. 2de Bielcher à 10 Al. lang, 1 Al. i Kanten. Et Grundtræ 4 Al. lang, 1 ½ Allen breed, 1 Allen dyb, som straxen i dend kongelig Amtstue skal vorde betalt.

Frembdelis beder jeg allerunderdanigst, at mig aarlig for Betaling maa allernaadigst bevilges udj een af forbemelte nestliggende Langballe, Ulstrup, Addit, Wissing, Rye eller Wirchlund Skove, at lade sætte og brende tvende Kulmiiler af gl. Vindfælder, der ligger i Moratzer og Tychninger, som ingen gjør sig Umag eller snart kand komme til, og derudover ligger og forraadner paa Steden, item smaa Greene, Knotter og Affald, som langt fraliggende Bønder efterlader sig af deres Udviisning, og kommer ej til nogen Nøtte, siden det ej er værd nogensteds at føre. Saa og at Bønderne i nestomliggende Byer i Temb Sogn, Vinding, Addet, og Velling Byer, som maatte vorde tilladt af deris Udviisnings Topper, Greene og andet Affald at brende Kull, maatte være forbunden, samme ringe Qvantitet at overlade mig frem for nogen anden, naar jeg dem lige saa dyre som andre betaler, siden de har kun een Fierding Vej til Wærcherne, men over 3 Miile til nærmeste Kiøbstad. Og som jeg ald min Middel og Formue til disse Manufacturers I-standsættelse, har anvendt, og med yderste Vindskibelighed daglig anvender, jeg dog hverchen kand formaae med min stærche Familie at sætte mig i nogen Kiøbsted, eller personlig fra Værchernis og Manufacturisternes daglig Tilsyn undtværis; hvorover jeg her i Welling Bye i Bryrup Sogn paa en liden Eyendom af 2 Tdr. 2 Skp. 2 F. Hartkorn har maattet nedsette, med slig Leilighed som mine ringe Vilkor tillader, saa bønfalder jeg allerunderdanigst, at ieg maatte nyde dend samme høje kongelig Naade, at ansees i alle Contributioner som een af deris andre Kongelig Maits. Rytterbønder, hvilche ieg paa alle Sider har til Naboer, og give 4re Rixdr. aarlig af hver Tde. Hartkorn i Steden for Contributionerne, alt paa Foed af Rytter Districtens Indrættelse.

Allernaadigste Konge. Fortørnes ej over een fattig Undersaattes allerunderdanigste Tillid til Deris Majestets Naade; det er mange Ting ieg beder om, men smaa Ting for een stor Konge, dog stor Hielp for en fattig Mand, jeg vil gaa ærlig til Værchs i mine ringe Vilkoer, og have hver Pind Træ og hver Brand Kuhl af min Konges milde Naade, der selv bør raade baade for sit Folck og sine Træer, og to Ting er der, som give mig Haab om een naadig Bønhørelse. Det ene er Deres Majestetz allerpriiseligste Nidkiærhed for Manufacturers Indrættelse til Deris Majestetz, Landets Floer og store Velstand, hvortil jeg haaber, at Ven og U-ven maa tilstaae, at jeg frem for alle i Jylland har andlagt ald den Skielling og ald dend Forstand, Gud har givet mig. Det andet er det milde og miskundelige Hiærte, Deris Majestetz vil u-tvivlbar have over 10 levende Børn, Vor Herre har givet mig at forsyne og sømmelig opdrage, hvis daglige Brød herved ærlig kand søges, ej alleene uden Deres Majestetz Skade, men end og til Deris Majestetz Undersaatters og Landets Gafn og Tienneste. Jeg i en naadig Bønhørelses allerunderdanigste Erwartning, forbliver med allerdybeste Submission

Deris kongelig Majestets
min allernaadigste Arve Herre og Konges
allerunderdanigste og aller-
ringeste Undersaatt og Tienere

Welling d/ 15. Aug. 1729.

Palle Møller

Original i Indlæg til Jydske Registre 1730 31/3 Nr. 76.

BREVE FRA PALLE MØLLER

1.

Dyd ziirede Matrone, Mad.me Maren Dinisdaatter Sal. Matthiis Melchiorsens, forrige Herretzfoget i Tørsting, Wradts Herreder, hands Efterleverske saavelsom velfornemme Arvinger velbemeltte Sterfboe vedkommende.

Saa som jeg haver i Sinde at lade mit Manufactur Værck (som nu er bestaaende paa Nørre Mølles Grund) afbryde, og igien til min egen Grund ved Mølle Huuset, som er den ovenfor beliggende, henføre og opsette, siden der tilforn paa og ved samme Mølle Huus i forrige Tiider haver standen en Korn Mølle (som ieg icke paatviler jo at være dennem vel bevist, i hvor vel dend een lang Tiid har været øde) og som mig er vitterligt, at een Del af Deris Eng og Ejendom til Deris iboende Gaard i Velling Bye grendser næst op til min Ejendom og er beliggende langs med Aaen paa dend syndre Side, saa om endskiønt jeg veed og er forsickret, at jeg til samme mit Manufactur Værckes Opbyggelse og Vandets Optagelse ved obennt. Sted fuldkommen kand være berættiget, saa dog for at forekomme ald optenckelig Disput, som deraf kunde dependere, vilde ieg ved dette Dennem sligt tienstskyldig notificere for at erholde Deris fuldkommen og tilstræckelig Svar, om

de paa samme mit Manufactur-Wærckes Anleggelse og Opbyggelse, Vandets Optagelse og Opstemmelse eller i nogen anden Maade kand eller vil have Dem eller Deris Arvinger nogen Prætention reserveret, formedelst Deris Eng og Ejendom, som meldt er, der grendser til min Ejendom paa dend søndre Siide langs med Aaen; hvilket Deris gode Svar jeg tienstskyldig mig herpaa tegnet vilde tilbede, eller de Udskickede tegner herpaa, hvad Dennem til Giensvar er vorden meddeelt.

Jeg forbliver

Deris tienstskyldigste Tienner

P. Møller pp.

Haxholm d/ 3. Maj 1711.

Paaskrift dat. Welling 5. Maj 1711 at de adspurgte intet har at indvende.

P. Møllers Verification af Afskriften.

Afskrift i Indlæg til Jydske Registre 1716 10/4 Nr. 45.

2.

Velædle Monsieur

Christian Fischer

Jeg haver herved allerærbødigst Hannem vildet notificere, hvorledes jeg finder mig forarsaget, at lade det mig tilhørende Iern Manufactur fra Nørre Mølle Grund (hvorpaa det nu staar) allerforderligst afbryde og til et Boel kaldet Mølle Huus, beliggende i Bryrup Sogn henflytte, til hvilchen Ende ieg mig og samme Boel nyligen haver til forhandlet, og i hvor vel ieg noch er forsichret, at ieg til Demningens Fæstelse paa dend nordre Siide af samme Boel (hvor Aaen forbieløber en Sand-Backe) er berættiget, siden det vel Velædle Mons.r Fischer er bevist, at paa samme Boel og Mølle Huus haver i forrige Tiider vaaren een Korn Mølle, saa dog i Hensigt at jeg nødig med nogen ufornoden Prætention over Demningens Fæstelse ved og i samme Backe vilde besværges, naar ieg med stoer Bekostning samme mit Iern Manufactur haver didført og opsat, saa vilde jeg herved for desto større Sickerheds Skyld og for ald Dispute at forekomme, fornemme om velædle Monsr. Fischer paa samme min Demnings Fæstelse paa forn.te Stæd nogen Prætention i nogen Maade kand have, og som ieg ey rættere veed, end at hand io er dend største Ejere af samme Backe ved bemelte Mølle Huus, saa haver jeg herom dennem vaaret beføjet Hands udførlig Svar allerærbødigst at indhente, som jeg holder mig forsikret om dets Erholdelse, saa snart hand dets Beskaffenhed haver behaget at lade eftersee, som hand skal befinde at være conform med det, som ieg derom nu haver insinueret. Jeg forbliver

Velædle Monsr. Fischers

tienstærbødigste tiener

P. Møller pp.

Haxholm

d/ 24. Februarij 1711.

Paaskrift af Fischer og Curatoren Janus Friedenreich med Tilladelse.

Afskrift med P. Møllers Bekræftelse i Indlæg til jydske Registre 1716 10/4 Nr. 45.

KILDER

- 1.
2. Bryrup Sogns Kirkebog 1748—94, Fol. 74a.
1757 Tiirsdagen den 19de April er PALLE MØLLER
forhen eyere af Møllersdahl begraven 80 Aar.
3. Skanderborg og Aakjær Amters Skifteprotokol 1730—
70, Fol. 537a—541a.
- 4.
5. Ægteparret er antagelig viet i Skanderborg, hvis Kirke-
bog først begynder 1723.
6. Jfr. Nr. 5 om Kirkebogen.
7. Bryrup Sogns Kirkebog 1693—1747, fol. 50a.
1739 d. 11. Junij blef PALLE MØLLERS hustru
begravet ætat. 51 Aar.
8. Der blev ikke skiftet efter hende, jfr. Bevilling nedenfor
Note 36.
- 9.
10. Palle Møller førte det S. 191 gengivne Vaaben, et Mølle-
hjul i Skjoldet og paa Hjelman 3 Blomster.
Noget Segl for Hustruen kendes ikke.
11. F. E. Seidelin: Stamtavle over Familien Seidelin,
1875, S. 44 og passim.
Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog I, 1943, S.
233—36.
Dansk biografisk Leksikon, 2. Udg. XVI, 1939, S. 436.
Christopher Giessing: Jubellærere, 2. Deel, 2. Bd., 1783,
S. 283f.
Jfr. Trap Danmark 4. Udg. VII, 1926, S. 343.
12. Tycho de Hofman: Foundationer paa de Legata, som er
stiftede af Peder Lasson, 1753.
13. Giessing: anf. Sted.
14. Rtk. Resolutionsprotokol 62, Fol. 374 og 63, Fol. 450.
15. D.A.A. 1891, S. 142.
16. Skanderborg og Aakjær Amters Skifteprotokol Fol. 1 og
62.
17. Konsumtionsforpagtninger i Aarhus og Ribe Stifter
1695—1760, Rtk. Arkivet, RA.
18. Emil Fischer: Bidrag til Bryrup Møllers og Nørre
Møllers Topografi og Historie (Samlinger til Jydsk
Historie og Topografi, 3. Rk., I, 1896—98, S. 146).
19. Rtk. Aarhus og Ribe Stifters Skødebog Litr. F, 1703—
18, Fol. 22, jfr. Kronens Skøder III, 1941, S. 353.
20. Viborg Landstings Skøde- og Pantebog 1702—05, Fol.
527b.
21. Jydske Registre 1712, Nr. 72, 11. Juni 1712 (Indlæg
mangler).
22. Emil Fischer: nævnte Afhandling, passim.
23. Rawert: Danmarks industrielle Forhold, 1850, S. 184f.
24. jfr. Ansøgningen af 15. August 1729, se S. 199.
25. Otto Fr. Arends: Stamtavle over Slægten Fischer fra
Bryrup, 1934, S. 8.
26. Viborg Landstings Skøde- og Pantebog 1717—20, Fol.
282a.
27. Kronens Skøder IV, 1950, S. 342, jfr. her S. 198.
28. Indlæg til Jydske Registre 1716 10/4, Nr. 45, jfr. her
S. 198.
29. Jydske Registre 1716, Nr. 45, 10. April.
30. Jydske Registre 1718, Nr. 45, 1. April.
31. Viborg Landstings Skøde- og Pantebog 1720—24, Fol.
229b.
32. samme 1717—20, Fol. 526a.
33. samme 1724ff, Fol. 381b., jfr. Kronens Skøder IV,
1950, S. 429.
34. Indlæg til Jydske Registre 1730, nr. 76, 31. Marts, jfr.
her S. 199.
35. Jydske Registre 1730, Nr. 76, 31. Marts.
36. samme 1739, Nr. 136, 4. August.

NOTER TIL BILLEDERNE

Side 189. Bagpaa Maleriet staar: Dette Billede tilhører
Hofjægermester Bech til Valdbygaard pr. Sla-
gelse som Foræring af

Louise Müller
født de Tuxen

Christiania 8. Septbr. 1873.

Paa en ældre Seddel staar;
Ide Seidelin.....
C. Tuxen.

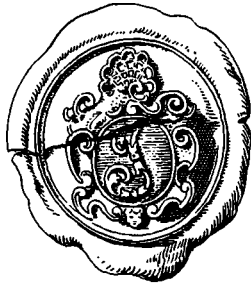
Side 191. Seglet findes paa det S. 197 gengivne Skøde.

ANDREAS JØRGENSEN HØRNING

OG

CATHRINE SOPHIE RASMUSSEN

ANDREAS JØRGENSEN HØRNING

er født i Aarhus som Søn af en Borger og Købmand JØRGEN ANDERSEN HØRNING og EDEL CHRISTIANSDATTER. Han førte ikke selv Navnet Hørning, men kalder sig kun med Patronymet.

Som ungt Menneske blev han omkring 1683 ansat i det jydsk Renteskriverkontor, hvor han tjente — antagelig som Skriverkarl — i elleve Aar, hvorefter han i seks Aar var ansat i Told- og Consumptionsdirektionens Kontor under Justitsraad KRUSE.¹² 24. April 1700 blev han Amtskriver i Tryggevælde Amt, men da han helst vilde fortsætte i Rentekammeret, ansøgte han 8. Marts 1702 om Stillingen som Renteskriver i jydsk Distrikts Kontor, der var blevet ledig ved Renteskriver JOHAN NIELSENS Død,¹² og 14. Marts s. A. udnævntes han derefter til Renteskriver i Aarhus og Ribe Stifters Kontorer.¹¹ Under 30. Oktober 1719 blev han ved Resolution fritaget for sit hidtidige Arbejde med Relutionsgodset, der sikkert har lagt stærkt Beslag paa hans Arbejdsevne, men Kommissionen angaaende Rentekammerets Forhold skønnede derefter 27. November, at han vel nok kunne overkomme sine øvrige Forretninger.¹³

21. December 1722 udnævntes han saa til Amtsforsvalter over Københavns Amt, hans Bestalling udfærdigedes 18. Januar Aaret efter, og denne Stilling bestred han nu, indtil han 21. Maj 1728 fik Tilladelse til at afstaa Embedet til CHRISTEN JUEL.¹¹

Samtidig med Amtsforsvalterembedet fik han under 31. December 1722 Titel af Kammerraad.¹¹

14. Februar 1727 gaves der ham Tilladelse til at indkassere de ved Hof- og Borgretten samt Stadens øvrige Jurisdiktioner forefaldende Auktionspenge for Løsøre- og Vare-Auktioner. Som Vederlag skulde han have visse Procenter efter nærmere Forhandling mellem ham og de paagældende Jurisdiktioner.¹⁴

Kammerraad Jørgensen har imidlertid næppe været tilfreds med denne Stilling, men søgte et Par Aar senere en ledig Stilling som Overhovede for Vestindisk Kompagnis Fort i Guinea, i hvis Tjeneste hans Søn af første Ægteskab PETER NICOLAJ JØRGENSEN var ansat som Overassistent og Medlem af det sekrete Raad paa Christiansborg i Guinea.¹⁵

Han var dog ikke tilfreds med Titlen »Opperhoved«, men ønskede at kaldes Kommandant og Guvernør, hvorom han forhandlede med Direktør C. BÉRREGAARD i Kompagniet. Direktionen resolverede i December 1732, at Titlen kunde være den ligegyldig, naar blot Gagen forblev uforandret.¹⁶

12. December 1732 udnævntes han derefter til Kommandant samt »Gouverneur eller Opperhoved paa Castellet Christiansborg udi Guinea« med Gage fra Ankomstdagen.¹⁷

Det første Skib, han kunde komme afsted med, blev Fregatten »Grevinden af Laurwigen«, som i Maj-Juni 1733 udrustedes til Togt og omkr. Midten af Juni lettede Anker ført af Kaptajn

CORNELIUS BAGGE. Det var Meningen, at Skibet, som altid, skulde drive Handel paa Vejen derned, og det fastsattes udtrykkeligt, at Omsætningen daglig skulde attesteres af den med Skibet udgaaende Kommandant ANDERS JØRGENSEN.¹⁸

Hans Kone og Børn blev tilbage i København, hvor de 1734 erfarede, at Guvernøren var død ved de Canariske Øer under Overrejsen til Guinea 5. August 1733.

Der foreligger intet oplyst om, hvorvidt han blev begravet paa Øerne, eller om hans Lig er blevet sænket i Havet.

ANDREAS JØRGENSEN var gift to Gange, første Gang omkring 1700 med INGER (INGEBORG) JENS DATTER LAASBYE, der var født i Aarhus 1678 som Datter af den rige Købmand og Borgmester JENS RASMUSSEN LAASBYE og MAREN JENS DATTER WINTHER. Hun døde i København og blev 14. Oktober 1715 begravet i Helligaandskirkens lille Kapel¹⁹, efter at Renteskriveren 12. Oktober havde faaet Tilladelse til, at hun maatte begravnes om Aftenen.²⁰ I dette Ægteskab havde ANDREAS JØRGENSEN i hvert Fald indtil 1707 fem Børn,²¹ hvoraf dog kun tre kendes ved Navn. 2. Maj 1716 fik han Bevilling til at skifte med Samfrænder²².

Antagelig kort efter at dette Skifte var afholdt, giftede ANDREAS JØRGENSEN sig anden Gang med

64/44

CATHRINE SOPHIE RASMUSSEN

der er født i København ca. 1694 som tredje Datter af Justitsraad SEVERIN RASMUSSEN og SOPHIE AMALIE TUXEN.

Ægteparret boede i den Gaard, som ANDREAS JØRGENSEN ved Skøde af 24. Oktober 1705 købte af Dronningens Kammerjunker ELIAS LA VALESE DE SCORBIAC. Gaarden, der laa i Snarens Kvarter Nr. 50, havde Façade baade til Kompagnistræde og Vandmøllestræde og maalte 24 Alen 3 Kvarter paa Nordre Side langs Kompagnistræde og 22 Alen paa vestre Side langs Vandmøllestræde, den østre og søndre Side var henholdsvis 24 Alen 2 Kvart. og 29 Alen.²³

Under Københavns store Ildebrand 1728 brændte ogsaa ANDREAS JØRGENSENS Ejendom, og han boede derefter sammen med sin Hustru og fire Børn i Renteskriver ELIAS SWANES Gaard i Stormgade,²⁴ medens tre af Børnene kom i Huset hos hans Svoger Justitsraad RASMUS RASMUSSEN i Ny Vestergade.²⁵

Angaaende Kammerraad Jørgensens Pengesager foreligger der ikke mange Oplysninger. Vel ejede han den ikke ubetydelige Gaard, men der var dog til Stadighed en Prioritet i den, saaledes fra 1705—08 2500 Rdlr. til JOHAN HANNEMANN,²⁶ fra 1708—19 indestod der 1200 Rdlr. Croner, som han i Januar 1708 laante af sin Moder,²⁷ og 25. Oktober 1719 ombyttedes denne Prioritet med 3000 Rdlr.,²⁸ som tilhørte hans Broderdatter EDEL CATHRINE HØRNING, for hvem han efter Broderen Kommerceraad THOMAS HØRNING'S Død i Pesten 28. Oktober 1711 havde overtaget Formynderskabet.²⁹ Disse Penge er sandsynligvis gaaet tabt ved Branden, idet en Mortifikation af Obligationen tinglystes 16. Juni 1732.²⁸ Ved sin Afrejse fra København efterlod han da sin Hustru og sine Børn i højst usikre Forhold, og da han døde, sad hun tilbage med fem umyndige Børn uden at eje noget som helst. Da Skiftet blev foretaget, viste det sig, at hendes Frygt for, at Kreditorerne »ere flere end mig er bekient« slog til, og da hun ikke havde nogen Udsigter til at kunne fyldestgøre dem, fragik hun Arv og Gæld.³⁰

Hun tog senere Ophold i Helsingør hos sin Datter CHRISTINE LOVISE HØRNING, der var Enke efter Byfogden JENS MICHAEL SONNE, og i hendes Hus døde hun 75 Aar gammel 29. Juni 1769. 5. Juli blev hun med fuld Ceremoni bisat fra St. Olai Kirke, og samme Aften førtes

Liget til København, hvor hun den følgende Dag i Stilhed blev nedsat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke.

Skiftet efter hende, der blev paabegyndt Dødsdagen, viser, at hun har siddet i meget smaa Kaar i sine sidste Aar, Indboet, der var saare spartansk, var af saa ringe Værd, at ikke engang Begravelsesomkostningerne, der androg 230 Rdlr. 4 \neq 8 β kunde dækkes derved. Boet udlagdes derfor Fru SONNE og Svigersønnen CHRISTIAN MØLLER FRIIS DE TUXEN, som havde afholdt Udgifterne.

Andreas Jørgensen og hans Hustru stod i udmærket Forhold til deres Slægtninge, der stadig forekommer i Fadderlisterne for Ægteparrets Børn, og Andreas Jørgensen overtog som nævnt Formynderskabet for sin under Pesten 1711 afdøde Broder Kancellisekretær THOMAS JØRGENSEN HØRNING'S Datter EDEL CATHRINE HØRNING, senere gift med Præst ved Vemmetofte Kloster PEDER HEIBERG.

Som Faddere for Ægteparrets Børn optræder Justitsraadinde SOPHIA AMALIA RASMUSSEN født Tuxen, Børnenes Mormoder, ved samtlige Børns Daab. Morfaderen SEVERIN RASMUSSEN var Fadder 1723, Morbroderen RASMUS RASMUSSEN 1719 og 1721 og hans første Hustru ANE SOPHIE DOBBELSTEEN 1723, Mosteren FRIDERICA LOUISE RASMUSSEN som ugift 1717 og som Kaptajn LOHMANN'S Hustru sammen med sin Mand 1721, endvidere Andreas Jørgensens Svigerinde Kancelliraadinde INGER WIELAND født WINDEKILDE og hans Datter af første Ægteskab, ANNE KIRSTINE HØRNING 1723; 1721 optræder EDEL MARIA HØRNING'S fra Renteskriverens, det er den ældste Datter af hans første Ægteskab. Udenfor Familiekrederen forekommer 1717 Kommerceraadinde DREYER, Jfr. MAGDALENA OXEN, Gehejmraaderne HOLSTEIN og ADELAER, Konferensraad WORM, Etatsraad JOHAN NEVE, Justitsraad PEDER RASMUSSEN og Krigskommissær WOLF, 1719 Grev SCHACK (antagelig Højesteretsassessor, Præses for Kammerkollegiet, Lehns greve HANS SCHACK), Baron CHRISTIAN GYLDENCRONE (128/47), Etatsraad WEISE, Etatsraadinde SCHRADER og Etatsraad SCAVENIUS' Datter; 1721 Stadskonduktør SØREN BALLE, 1723 Kancelliraad LOHMANN og Kammerraad BASBALLE og 1724 Jomfru JACOBÆA MØINICHEN, Konferensraad CASPAR BARTHOLIN til Hagestedgaard, Etatsraad SEIDELIN, Justitsraad MEYER og DIDERICH DRESSEN.³¹

Ægteparret havde følgende seks Børn:

1. THOMAS SEVERIN (HØRNING) DE TUXEN, * København 7. November 1717 (Tvilling), hjemmedøbt, fremstillet i Helligaands Kirke 2. December, † København 25. April 1758, bisat i St. Petri Kirke (Tuxenske Familiebegravelse) 1. Maj.

Kaptajn i Sætetaten. Adledes 31. Marts 1749 med Navnet de Tuxen sammen med sin nedennævnte Svoger CHRISTIAN MØLLER FRIIS. — Ugift.

2. HANS CHRISTIAN HØRNING, * København 7. November 1717 (Tvilling), hjemmedøbt, fremstillet i Helligaands Kirke 2. December, † København, bisat i St. Petri Kirke 2. Januar 1720.

3. INGEBORG HØRNING, * København 7. Marts 1719, døbt Helligaands Kirke 9. Marts, †

.....

~ med (JOACHIM GREGORIUS?) WISSENBJERG.

Af Ægteparrets tre Børn var 1769 Datteren CHRISTIANA SOPHIE WISSENBJERG gift med Børskommissær SØREN LYCHE, Datteren SOPHIA AMALIE WISSENBJERG, 22 Aar gl., i Huset hos sin Søster og Sønnen LUDVIG MICHAEL WISSENBJERG 15 Aar gl., tilsøs.³²

4. SOPHIE AMALIE HØRNING, * København 2. Marts 1721, døbt Helligaands Kirke 8. Maj, † København 1751.

Sophie Amalie
Olsuvief

Tre Søstre Høring
Christina Lovise
Sonne

Valdbygaard
Christiane Elisabeth
de Tuxen

~ 1741 med russisk Gehejmerraad ADAM BASILIUS OLSUVIEF, † ca. 1785.

Førstedeputeret i det kejserlig russiske Kabinet og Senatets øverste Departement.
(Han ~ 2° N. N. SOLTIKOW?)

En Datter SOPHIE³² blev gift med en Grev DEVIÈRE.³³

5. CHRISTIANE ELISABETH HØRNING, * København 23. Februar 1723, døbt Helligaands Kirke 1. Marts, † Helsingør 27. Marts 1796, bisat fra St. Marie Kirke 2. April, nedsat i Kbhvn. St. Petri Kirke (Tuxenske Familiebegravelse) 12. April.

~ 8. April 1741 med CHRISTIAN FRIIS MØLLER DE TUXEN, * Skanderborg 17. Februar 1713, † Helsingør 15. Maj 1792, bisat fra St. Marie Kirke 18. Maj, begr. Kbhvn. St. Petri Kirke (Tuxenske Familiebegravelse) 21. Maj.

Generalmajor. Adlet 31. Marts 1749 med Navnet DE TUXEN.

se 32/21 og 32/22.

6. CHRISTINA LOVISE HØRNING, * København 18. December 1724, døbt Helligaands Kirke 22. December, † Helsingør 21. Juli 1780, bisat i St. Petri Kirke (Tuxenske Familiebegravelse) 26. Juli.

~ 22. Juli 1748 med Kammeradvokat og Generalfiskal, senere Byfoged i København, JENS MICHAEL SONNE (F.: Sognepræst i Pedersker OLUF SONNE og ANNA MIKKELSDATTER FRØLUND), * 11. November 1703, † København 5. Januar 1763. (Han ~ 1° med ELLENA JOHANNE MØLLER, 1717—1746). — Uden Børn.

I første Ægteskab med Inger (Ingeborg) Jensdatter Laasby havde Andreas Jørgensen i hvert Fald fem Børn, af hvilke følgende tre kendes:

- A. EDEL MARIA HØRNING, † København 10. August 1747.
~ København, Helligaands Kirke, 9. December 1723 med Sognepræst til Borup og Kimmerslev MOGENS BADEN (F: Sognepræst til Elmelunde JACOB BADEN og 1. Hustru JUDITHE MOGENSDATTER), * Elmelunde 1. August 1692, † Borup 7. December 1743, begravet i Borup Kirke (Ligsten). — Ingen Børn.
- B. PETER NICOLAJ JØRGENSEN, *, †
Overassistent og Medlem af Det sekrete Raad paa Christiansborg i Guinea.
- C. ANNE KIRSTINE HØRNING, † efter 1723.

ANSØGNING FRA ANDREAS JØRGENSEN

Stormegtigste Konge
Allernaadigste Arveherre.

Eders kongl. Mayt. tacker jeg udi allerdybbeste Underdanighed u-afladelig for den mig allernaadt. anbetroede Trygewelde Amptschrivers Tienniste, hvilchen jeg oc efter allerunderdan.t Schyldighed tilbørlig udi tvende Aar har forrestod; og som ieg gerne udi Eders Mait.z tienniste allerunderdanigst attraar wed Troeschab oc Arbeide, at vilde søge widere Employé, særlig paa det kongl. Rente Cammer, hvor formedelst afgangne Renteschriver JOHAN NIELSENS Dødsfald er ledig worden ded jyske Destricts Contoir, hvor ieg tilforn udi eleve Aar har tient, derefter siden udi sex Aar afgangne Justits Raad KRUSIS Told- oc Consumpstions Directions Contoir efter rigtig Afscheed, tilbørlig forrestod, indtil Eders Mayt. war saa naadig oc betroede mig den nu havende Trygewelde Amptschriver Tienniste. — Saa nedfalder jeg derfor hermed i allerdybbeste Underdanighed for Eders Kongl. Mayts. Føder med allerunderdanigste Bøn ded allernaadt. maatte behage Eders Kongl. Mayt. mig enten bemelte Renteschriver tienniste eller oc een anden Renteschrivers wed denne Ocasion ledig wordende Tienniste oc Contoir allernaadt at anbetroe, herudi jeg efter allerunderd.t Pligt stedtse med Troeschab oc Flitighed schal befitte mig at forholde som

Eders Kong. Maitz.
Allerunderd.t.
troe forbundne
ringe
Tienner

Kiøbenhavn
d/ 8 Martÿ 1702.

Original i Rtk: Embedsansøgninger.

ANDREAS JØRGENSENS BESTALLING SOM GUVERNØR I GUINEA

Vi underskrevne det Kongel. octroierede Danske Vestindiske & Guineiske Compagnies Directeurer Giøre vitterligt, at vi haver antagen og bestilt, saasom vi hermed antager og bestiller velædle og velbyrdige Hr. Cammer-Raad ANDREAS JØRGENSEN til at være Commandant samt Gouverneur eller Opperhoved paa Castellet Christiansborg udi Guinea, hvorføre hand skal være hands kongel. Maitz. vores allernaadigste Arve Konge og Herre, huld og troe, saavelsom Compagniets Nytte og Fordeel i alle optenckelige Maader af yderste Efne søge at fremme og befordre, rettende sig efter den Instrux som Opperhovedet og samtl. det secrete Raad paa bemelte Fortresse Christiansborg af os eller efterkommende Directeurer allereede given er eller herefter givendis vorder, saaledis som det en ærekær Commandant samt Gouverneur eller Opperhoved og Compag.ts troe Tiener eigner og vel anstaar og hand agter at svare og stande til rette for efter dend Eed hand for os paa Compagniets Veigne derpaa giort og aflagt haver.

For hvilken hands Tienneste hand skal nyde til Løn hvis samme Bestilling i Directeurerens Reglement er tillagt, som skal angaae fra den Tiid hand der paa Fortresset Christiansborg ankommer og continuerer, saalenge hand Compagniets Tienneste tilbørlig og forsvarlig forrestaar.

Kiøbenhavn den 12t. Decemb. 1732.

S. JUNGE. C. BERREGAARD.
(L. S) H. J. SOELBERG. G. KLAUMANN.

Forengaende Bestalling haver ieg in Originali under de høye og velædle Herrer Directeurers Hænder og Compagniets Seigl annammet, og lover og tilforpligter ieg mig hermed at efterleve forbemelte Compagniets høye og velædle Herrer Directeurers den 28 Julii 1728 udstædde og mig in copia tilstillede Instrux for Opperhovedet og det secrete Raad paa Fortet Christiansborg i Guinea med hvis viidere Anordninger

dennem allerede meddeelt er eller herefter meddeeles kunde, saaledes som ieg for Gud og det høylofvlige Compagniets Rætt som mit eeneste og rette forum, agter at forsvare og stande til rette for; saa sandt hielpe mig Gud oc hans hellige Oord.

Kiøbenhavn, d/ 12. Decembr. Anno 1732.

A. Jørgensen.

Vestindisk Guineisk Kompagnis Instructions- og Bestallingsbog 1728—41 Fol. 59 b.

CATHRINE SOPHIE RASMUSSENS BREV TIL VESTINDISK KOMPAGNI

Høiædle og Velbaarne
Velædle og høi-fornemme
Herrer.

Af indlagde Copier maatte det behage De høie og gode Herrer at fornemme, hvorledes ieg til Sickerhed i Tiiden baade for mig og mine umyndige Børn har berett den Kongelige Hoff Ræt min salig Mand Cammer Raad og Gouverneur JØRGENSENS Død. Og af Deris derpaa givne Svar erfahres det at velbe.te Hof Ræt henviiser mig til De høie og gode Herrer Directeur som skal have Deris egen Ræt for Deris Underhavende Betientere, altsaa giver ieg mig den Frjhed at udbede mig i saa Fald Deris gunstige Svar paa det ieg der- efter kunde vide at rette mig.

Jeg forbliver
høiædle og velbaarne
velædle og høifornemme
Herrers
Tienstskyldigste Tiener-Inde

Khafn d/ 28. Septr. 1734.

Sophia Sal. Jørgensen

Copie.

Til den kongelig Hoff Ræt.

Af et til det kongelig Octrojerede Vest Indiske Compagnie indløbne Skrivelse fra Capitain BAGGE førende det herfra i Junj Maanet 1733 afgangne og til Guinea destinerede Skib, har ieg med hiertens Bedrøvelse fornummet at min Mand Cammer Raad ANDREAS JØRGENSEN forrige Amts-Forvalter over Kiøbenhafns Amt, mens sidst af velbemelte Compagnie antagen som Gouverneur udi Guinea, paa bemelte Skib ved Døden er afgangen den 5te Aug. 1733.

Thi har ieg icke skulle efterlade Deris høi-grevelige Excellencer, høie og gode Herrer, som Skifte Forvaltere saadant herved allerydmygst at tilkiende give saa og at min Formue icke er anderledis /: dis verre/: end at ieg med 5 u-myndige Børn sidder til Huuse hos min Broder Justitz Raad RASMUSSEN og intet i Verden ejer; icke desto mindre paa det min salig Mands Creditorer, som ieg frygter ere fleere end mig er bekient, icke skulde have noget at paa anke, maa ieg dog søge alting lovligen at behandle.

Forblivende etc.

Khafn d./ 22 Sept. 1734

C. S. Salig Jørgensens.

Original med vedlagte Afskrifter i Vestindisk Guineisk Kompagnis Direktion: Europæiske Dokumenter 1731—34, Læg: Indkomne Breve 1734.

KILDER

1. Aarhus Domkirkes Daabsprotokoller begynder først 1691.
2. Cathrine Sophie Rasmussens Brev til Hofretten (Jfr. S. 211).
 »Af et til det kongelig octroierede Vest Indiske Compagnie indløbne Skrivelse fra Capitain BAGGE førende det herfra i Juni Maanet 1733 afgangne og til Guinea destinerede Skib har ieg med hiertens Bedrøvelse fornummet, at min Mand Cammer Raad ANDREAS JØRGENSEN, forrige Amts-Forvalter over Kiøbenhafns Amt, men sidst af velbemelte Compagnie antagen som Gouverneur udi Guinea paa bemelte Skib ved Døden er afgangen den 5te Aug. 1733.«
 Vestindisk Guineisk Kompagnis Direktion: Breve og Dokumenter fra Guinea 1732/45. Brev fra Raadet i Guinea 30. April 1734.
 »Den af de høye Herrer Directeurer udsendte Commendant og Opper Hoved ANDREAS JØRGENSEN ved de Canariske Eilænder paa Over Reysen ved Døden afgangen«
3. Skiftet, der er foretaget af Vestindisk-Guineisk Kompagni, er ikke fundet bevaret.
- 4.
5. Vielsen ikke fundet i de bevarede københavnske Kirkebøger. Den har antagelig fundet Sted i Petri Kirke, hvis Bøger begynder 1728.
6. Daaben er ikke fundet i de bevarede københavnske Kirkebøger for Vor Frue, Nikolaj, Trinitatis, Holmens, Slots, Garnisons og Vor Frelser Kirker. Den har sandsynligvis fundet Sted i Helligaandskirke, hvis Daabsprotokol først haves fra 1713.
7. Helsingør Skifteprotokol 1757—70 Fol. 445.
 »Ao 1769. 29. Juni vare undertegnede af Skifte Forvalterne forsamlede udi Fru Justice Raadjnde Sonnes til Leje i boende Huus for at registrere og vurdere, hvad hendes Moder, Frue CATARINA SOPHIA JØRGENSEN, som sammesteds i Dag ved Døden er afgaaet kand have efterladt sig«
 Helsingør Olai Kirkes Begravelsesprotokol 1747—95:
 »1769 Julius
 d/ 5te Frue Cammer Raadinde JØRGENSENS Liig biesatt i St. Olai Kirke med fuld Ceremonie. Kirkeværgen bekom derfor til Kirken 10. Rdlr. og hos mig blev betalt for alle Klokkerne u-ringede. 3 Rdlr.
 NB. dette Liig er samme Aften ført til Kjøbenhavn der at begraves.
 St. Petri Kirkes Arkiv. Protokol over Begravelser. S. 47.
 »Ao. 1769 d/. 6ten Julii ist die Leiche der weyl. Frau JÜRGENSENS welche von Elseneur gebracht worden, in dieses Begräbniß eingekommen.«
- Adresseavisen 1769, Nr. 103, 10. Juli 1769. Døde. Helsingør. Frue Jørgensen. Enke-Frue af Salig Kammer-Raad Jørgensen i Kiøbenhavn død den 29. Junii i sit Alders 75 Aar.
8. Skiftet indført i Helsingør Skifteprotokol 1757—70. S. 445. Dokumenter findes som Bilag.
9. Efter Tidens Skik har en Inskriptionsplade været anbragt paa Kisten, for hvilken Regning foreligger i de ovenfor under 8. nævnte Skiftedokumenter. Inskriptionen kendes ikke.
10. Andreas Jørgensens Segl, der kendes i Aftryk paa Brevet fra Fru Jørgensen til Vestindisk Kompagni. (jfr. S. 211) indeholder intet Vaaben.
11. Kringelbach: Den danske Civiladministrations Embedsetat 1660—1848. S. 283 f.
 Henry Bruhn: Danmarks Amtsforvaltere 1660—1848. Særtryk af Person.hist. Tidsskr. VII 4; S. 1 og 18.
 Kay Larsen: Vestindisk Guineiske Samlinger. Ny kgl. Saml. 3240, 4to. (Kgl. Bibl.).
 Chr. Giessing: Danske Jubellærere. II, 2, 1783. S. 284.
 Louis Bobé: Reventlowske Familiepapirer VI. 525.
12. Andreas Jørgensens Ansøgning, 8. Marts 1702. (jfr. S. 210).
13. Registratur over Rentekammerets kgl. Resolutioner. Nr. 24840. 27/11 1719.
14. Sjællandske Registre 1727 Nr. 53. 14/2 1727.
15. Kay Larsens Vestindisk Guineiske Samling. Ny kgl. Saml. 3240. 4to (Kgl. Bibl.) P. N. Jørgensen.
16. Vestindisk Guineisk Kompagni: Direktionen. Europæiske Dokumenter 1731—34. Indkomne Memorialer. 19/12 1732.
17. Vestind. Guin. Komp. Instruks- og Bestallingsbog 1728—41. Fol. 59b. (jfr. S. 210).
 Af Kassebogen 1730/37. S. 76 ses han 11. Maj 1733 at have faaet 500 Rdlr. i Forskud paa sin Gage.
18. Vestind. Guin. Komp. Instruks- og Bestallingsbog 1728—41. Fol. 60 b.
19. Helligaands K. Begravelsesprotokol 1713—56.
 1715
 [Mandag d./ 14. ditto (Octobris)] Nok Renteriskrifver ANDERS JØRGENSENS Hustrue fra Compagniestræde, bijeßat i den liden Capel.
20. Sjællandske Registre 1715 Nr. 205 12/10 1715.
21. Præsten i Ørbæk Rasmus Pedersen Winthers Beretning om sin Slægt og sit Liv. Udg. af Axel Kofod. 1934. S. 32.
22. Sjællandske Registre 1716. Nr. 97. 2/5 1716.
23. Københavns Skødeprotokol 1704—05 Fol. 456. Jfr. H. U. Ramsing: Københavns Ejendomme 1377—1728, III Snarens Kvarter, Kbh. 1945, S. 32.
24. Grove: Københavns Indvaanere efter Ildebranden 1728 S. 207.
25. samme: S. 209.

26. Kbhvns Byting. Panteekstraktprotokol Nr. 7. Fol. 255, b.
27. samme Fol. 316, b.
28. Panteekstraktprotokol Nr. 8. Fol.
29. Kbhvns Hofrets Skifter. THOMAS JØRGENSEN HØRNING, død 28. Oktober 1711.
30. CATHRINE SOPHIE JØRGENSENS Brev til Vestind. guin. Kompagni: Direktionen Europæiske Dokumenter 1731—34. Læg: Indkomne Breve 1734.
31. Helligaands Kirkes Daabsprotokol under: 2/12 1717, 9/3 1719, 8/5 1721, 1/3 1723 og 22/12 1724.
32. Skiftet efter Cathrine Sophie Jørgensen, se ovenfor Nr. 8.
33. Admiralinde Müllers Optegnelser, (jfr. II Del, 1. Bind S. 376).

NOTER TIL BILLEDERNE

- Side 205 Seglet sidder paa det S. 211 gengivne Brev fra Andreas Jørgensens Enke, Cathrine Sophie Rasmussen til Vestindisk Kompagni.
- Side 208 Billedet findes paa Valdbygaard som Gave fra Admiralinde Louise Müller og er omtalt i hendes Brev af 17. September 1873 (se II Del, 1. Bind, S. 373). Det staar fast, at den midterste af de tre Søstre er Fru Sonne og efter Aldersordenen

skulde det være Fru Olsuvief til venstre og Fru Tuxen til højre. Imidlertid nævnes Fru Tuxen først baade i Admiralindens nævnte Brev og paa en Seddel, skrevet af Frøken Charlotte Drechsel, men om dette skyldes, at saavel Giver som Modtager stammede fra Fru Tuxen eller, at Fru Tuxen skønt yngre end Fru Olsuvief, virkelig er den længst til venstre siddende, kan ikke afgøres.

Miniature

Hos Herredshovding
Pehr Cederschiöld, Stockholm

GUSTAF JOHAN KLINGFELT
OG
SIGRID MÄRTHA ROSENHOLM

GUSTAF JOHAN KLINGFELT

er født 1685 i Närke som Søn af Sognepræst i Kräklinge GUSTAVUS LAURENTIUS KLINGIUS og formentlig hans første Hustru BRITA MATSDOTTER STRENGNELIA.

Han blev Student i Uppsala 24. Februar 1705 og har vel skullet være Præst ligesom Faderen, men 1711 indtraadte han i Hæren som Volontør ved Upplands Ståndsdragon-Regiment, hvor han samme Aar blev Sergent. 1712 forsattes han som Kvartermester til Södra Skånska Tremänningskavalleri-Regiment, hvor han 1714 blev Kornet. 19. Oktober 1719 blev han optaget i Adelstanden med Navnet Klingfelt, og 1720 introduceredes Slægten paa Riddarhuset under Nummer 1674.

Han druknede 3. Februar 1725 ved Nitiden om Aftenen ved Ramsnäs Udde i Søen Viren i Vingåkers Sogn i Södermanlands län, da han kørte ned paa Isen paa Vejen hjem fra Forssa.

3. Juni 1713 blev han gift paa Katrineholm i Stora Malms Sogn med

SIGRID MÄRTA ROSENHOLM

der var født 21. September 1680 som Datter af Viceadmiral PER ROSENHOLM og CATHARINA Friherreinde VON DER LINDE.

Hun ægtede første Gang 15. August 1699 paa Katrineholm Ritmester SVANTE ROSENSTRÅLE til Barksäter i Ö. Vingåkers Sogn og Katrineholm i Stora Malms Sogn. Han var født 1664 og Søn af Major LIBERT ROSENSTRÅLE og GUNILLA Friherreinde GYLLENSTIERNA af Lundholm. Svante Rosenstråle blev dræbt 5. Februar 1702 ved Neustadt i Polen.

Sigrid Märta Rosenholm døde 3. September 1749.

I Ægteskabet var der følgende 5 Børn:

1. CARL GUSTAF KLINGFELT, * 28. Juni 1714 paa Katrineholm, †

Underløjtnant af Artilleriet.

~ paa Myckelby i Tingstads Sogn 6. Februar 1739 med HEDVIG SOFIA Friherreinde KAGG (F: Fændrik DIDRIK Friherre KAGG og CATHARINA CHARLOTTA REUTER af Skälboö), * Björsätters Sogn 13. Februar 1702, † 6. December 1775. (Hun ~ 1° 4. Oktober 1719 med Kaptajn DAVID FREDRIK VON WACHENFELDT, 1686—1735).

Af Ægteparrets tre Børn døde den eneste Søn Overminør GUSTAF ADOLF KLINGFELT (1739—68) ugift.

2. PETER REINHOLD KLINGFELT, * paa Katrineholm 29. December 1715, † 1732.

Konstabel ved Admiralitetet.

3. CLAES GÖRAN KLINGFELT, * i Stora Malms Sogn 11. Februar 1718, døbt 14. Februar, † paa Hjortsberga i Vårdinge Sogn 22. Marts 1811, begr. i Vårdinge Kirke 10. April.

Oberst i Armeen.

~ Stockholm, Svea Artilleriregiments församling, 14. Februar 1754 med BENEDIKTA CATHARINA ULFSPARRE af Broxvik (F: Ritmester ERIK ULFSPARRE og CHARLOTTA

ELEONORA JULIANA EKEHJELM), * 1720, † paa Morstabergh i Vårdinge Sogn 14. Maj 1791, begr. sst. 19. Maj.

Se 32/23 og 32/24.

4. NILS KLINGFELT, * Stora Malms Sogn 7. Marts 1719, † 3. Juni 1796 paa Ökna i Bogsta Sogn.

Oberstløjtnant ved Artilleriet.

~ 1761 med HEDVIG CHARLOTTA SILFVERSPARRE (F: Landshøvding CARL GUSTAF SILFVERSPARRE og HEDVIG ULRIKKA Friherreinde LILLIECREUTZ), * paa Sjunde i Vårdinge Sogn 9. April 1731, † paa Ökna i Bogsta Sogn 27. November 1813.

Af seks Børn var 3 Sønner, der alle døde før voksenalderen.

5. SIGRID MARTA KLINGFELT, * paa Katrineholm 27. April 1723, † paa Stora Djulö i Stora Malms Sogn 16. Januar 1801.

I første Ægteskab med Ritmester Svante Rosenstråle havde Sigrid Märta Rosenholm to Børn:

- A. CATHARINA PETRONELLA ROSENSTRÅLE, * 29. Juli 1700, † 19. April 1778.

~ 7. September 1739 med Major GUSTAF CHRISTIAN FALKENBERG af Trystorp til Barksäter i Ö. Vingåkers Sogn (F: Oberstløjtnant CONRAD FALKENBERG og BRITA CATHARINA CEDERKRANTZ), * paa Hultaby i Näsby Sogn 24 (23). Oktober 1705, † paa Barksäter 12. Januar 1785, begr. i Ö. Vingåker.

- B. SVANTE ROSENSTRÅLE, * paa Barksäter 1701, døbt der 5. Juli, † paa Slädene 24. Juli 1720, bisat i Sparlösa Kirke, begr. i Marts 1721 i V. Vingåker.

KILDER

- 1.
2. »Ur Stora Malms församlings i Södermanlands län här förvarade död- och begravningsbok för år 1725 var der härmed till bevis meddelat, att år 1725 »d:n 16 Februarii Begrafdes Wällborne Herren Cornetten Salig Herr GUSTAF JOHAN KLINGFELDT ifrån Catharinaeholm, hvilken på hemresan ifrån Forssa i Wingåker Sochn til Sätessgården Catharinaeholm natten emellan d:n 3 och 4 februarii wid pass klåckan 9 olyckeligen drunknade uti Siön Wijren wid Ramsnäs udde och bem:te Wingåker Sochn«. Uppsala i landsarkivet den 9 juni 1958. Ex officio (sign:) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie«.
- 3.
- 4.
5. »Ur Stora Malms församlings i Södermanlands län här förvarade vigselbok för år 1713 var der härmed till bevis meddelat, att »uthi dät h. Ächtenskapz ståndet inträdde A:o 1713 5) dän 3 Junii Cornet under Smålandz Cavallerie Regemente Her GUSTAF JOHAN KLINGH samnt wählborne Fru, Fru SIRI MERTHA ROSENHOLM på Catharinaeholm.« Uppsala i landsarkivet den 9 Juni 1958. Ex officio (sign:) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie«.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
10. Familien Klingfelts Vaaben er beskrevet i 2. Del, 1. Bind, Side 389. Familien Rosenholms Vaaben er tværdelt af blaat og Sølv. I 2° Felt en grøn Holm, hvorpaa en Sølv Rose mellem to røde Roser med grønne Stængler strækende sig op i 1° Felt. Paa Hjernen en af rødt og Sølv delt Rose med grøn Stængel mellem 2 vekselvis af Sølv og blaat tværdelte Vesselhorn.
11. Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels ättartavlor, IV, 1928, 158 (Klingfelt). Samme VI, 1931, 490 (Rosenholm).
12. Elgenstierna: anf. arb. VI, 1931, 525 (Rosenstråle).

NOTE TIL BILLEDET

Side 215 Miniaturen, der sandsynligvis stammer fra et Armbaand, skal efter Traditionen forestille Gustaf Johan Kling, adlet Klingfelt. Den tilhører

Herredshøvding Pehr Cederschiöld, Stockholm som Arv efter hans Fader.

ERIK ULFSPARRE AF BROXVIK
OG
CHARLOTTA ELEONORA JULIANA EKEHIELM

ERIK ULFSPARRE

af Broxvik

er født i sidste Fjerdedel af 1600-Tallet som Søn af Kaptajn ERIK ULFSPARRE af Broxvik og ANNA SOOP.

Efter Volontørtjeneste ved Västgötadals Regiment blev han 15. Marts 1701 »Fører« ved samme Regiment; 18. Oktober 1703 blev han udnævnt til Fændrik og samme Aar under 3. Juli forsat som Løjtnant til Smålands Femmänningsinfanteri-Regiment, hvilken Bestalling blev konfirmeret 30. December samme Aar. 6. Marts 1706 udnævntes han til Kaptajn, og 7. Juli 1711 fik han Bestalling som Ritmester ved Adelsfane-Regimentet, hvorfra han fik sin Afsked 10. Oktober 1713.

Han døde 1729.

Erik Ulfsparre ægtede, uvist hvornaar

CHARLOTTA ELEONORA JULIANA EKEHIELM

der er født 1685 som Datter af Hofjunker CARL EKEHIELM og MARIA FURUMARCK.

Hun døde 1754 i Stockholm af Brystfeber og blev begravet 2. April i Maria Kirke.

Ægteparret havde følgende 14 Børn:

1. ERIK ULFSPARRE, * 25. April 1707, † paa Lanna i Varola Sogn 30. Januar 1780.

Stabskaptajn.

~ Göteborg 30. August 1743 med JOHANNA KANTERBERG (F: Kommissarius MÅRTEN KANTERBERG og JOHANNA SPALDING), * 1682 i Stockholm, døbt 19. Juli, † paa Hulan i Fågelås Sogn. (Hun ~ 1° 20. November 1704 med Bogholder PETER WESTERLING; 2° med Translatør i Göteborg PETER DES RÉAUX). — Ingen Børn.

2. CARL PETER ULFSPARRE, * 1708, † s.A.

3. ANNA CHARLOTTA ULFSPARRE, * Malmö 14. August 1710, † Stockholm 1775.

~ paa Fjäll i Frandefors Sogn med BRYNOLF ADOLF BLANCK, * 1710, † paa Hulan i Fågelås Sogn 5. Januar 1759.

4. MÅNS ULFSPARRE til Stora Djulö (Stora Malms Sogn) —, * paa Källunda i Kärda Sogn 22. April 1712, † paa Stora Djulö 11. Oktober 1764, bisat 23. Oktober i Stora Malms Kirke, begr. i det Rosenholmske Gravsted paa Ramundeboda Kirkegaard.

Hofmarskal, Kammerherre, Major.

~ paa Stora Djulö 6. Oktober 1747 med MÄRTA ELISABETH ROSENHOLM (F: Overjægermester CARL ROSENHOLM og BRITA VON BERCHNER), * paa Räckelsta i Helgesta Sogn 29. Oktober 1706, † paa Stora Djulö 13. Maj 1786, begr. paa Ramundeboda Kirkegaard. (Hun ~ 1° 1723 med Overadjutant HILDEBRAND UGGLA, 1685—1742). — Ingen Børn.

5. MARIA ELEONORA ULFSPARRE, * paa Hängelö i Åminskogs Sogn 31. Oktober 1713, † 26. April 1768.

~ med Kaptajn ved Livdragonregimentet EDVARD BERNT VON TORCKEN, * paa Pääris i Bjärnä Sogn, Finland, 26. Juli 1702, † paa Överby i Värmdö Sogn 25. April 1784.

6. SIGRID JULIANA ULFSPARRE, * paa Hängelö i Åminskogs Sogn 17. December 1715, † paa Nybohov i Brännkyrka Sogn 11. August 1762.
 ~ med Ekonomihovmästaren hos Hertug Adolf Fredrik af Östergötland CLAES ARRHÉN VON KAPFELMAN, * 24. Februar 1726, † Stockholm 28. December 1806. (Han ~ 2° 11. Februar 1763 med CATHARINA CHRISTINA BELLMANN, 1741—1824, Søster til Digteren CARL MIKAEL BELLMANN).
7. CHRISTINA AUSTRÆNIA ULFSPARRE, * paa Eskilstorp i Bredaryds Sogn, †
8. ELISABETH ULFSPARRE, * paa Nygård i V. Tunhems Sogn 1718, døbt der 27. August, † Norrköping 10. December 1773.
 ~ i Ö. Eneby Sogn 3. Januar 1738 med Ritmester MATHIAS GUSTAF STAËL VON HOLSTEIN til Loddby i Kvillinge Sogn (F: Oberstløjtnant MATTHIAS GUSTAF STAËL VON HOLSTEIN og MARIA MARGARETA BÄR), * paa Malmö i Kvillinge Sogn 16. August 1701, † 15. Marts 1757.
 Af Ægteparrets Sønner blev ERIK MAGNUS (1749—1802) optaget i friherrelig Stand 1788 med Navnet STAËL VON HOLSTEIN. Han var 1796 Sveriges Minister i København og 1797—99 i Paris. 1786 ægtede han den franske Finansminister JACQUES NECKERS Datter ANNE LOUISE GERMAINE NECKER (1766—1817), den under Navnet Madame STAËL bekendte Forfatterinde (jfr. 2. Del, 1. Bind, Side 387).
9. BENEDIKTA CATHARINA ULFSPARRE, * 1720, † paa Morstaberg i Vårdinge Sogn 14. Maj 1791, begr. sst. 19. Maj.
 ~ Stockholm, Svea Artilleriregiments församling, 14. Februar 1754 med Oberst CLAES GÖRAN KLINGFELT (F: Kornet GUSTAF JOHAN KLINGFELT og SIGRID MÄRTA ROSENHOLM), * Stora Malms Sogn 11. Februar 1718, døbt 14. Februar, † paa Hjortsberga, Vårdinge Sogn 22. Marts 1811, begr. i Vårdinge Kirke 10. April.
 Se 32/23 og 32/24.
10. JOHANNA CHRISTINA ULFSPARRE, * 1722, † paa Beckershov i Ö. Vingåkers Sogn 12. April 1770.
 ~ paa Johannislund i Skedevi Sogn 18. Oktober 1754 med Feltsekretær, Assessor JOHAN RYDING, * 1688, † paa Beckershov 11. Februar 1775. (Han ~ 1° 10. Maj 1721 med GUNILLA SOFIA SILFWERBRAND, 1690—1752).
11. MARGARETA Ulfspærre, * 1723, † s.A.
12. CARL ULFSPARRE, * 1725, † 1726.
13. ANDERS ULFSPARRE, * , †
14. AXEL ULFSPARRE, * , †

KILDER

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
7. »Förteckning på dem som äro begrafne uti S:t Mariae Magdalena Kyrcka, och på Kyrckjogården Åhr 1754. Januarii Månad Aprill Månad 1754 (Dato) 2. (Num:r) 131 Ryttnäst:ns Wälb:ne H:r ERIC ULFSPARRES Enkefru, bröstfeb:r (Åhr) 69 (dlr k:mt) 24. I transumerade delar rätt avskrivit av härstädes förvarade Maria församlings död- och begravningsbok 1744—1765 (F I:2) betygar Stockholm i stadsarkivet den 30 maj 1958. Ex officio (sign:) Nils Staf, stadsarkivarie.
- 8.
- 9.
10. Familien Ulfsparres Vaaben er beskrevet Side 43. Familien Ekehielm førte følgende Vaaben: Skjoldet tværdelt. 1° en blaa Skraabjælke fra venstre belagt med 3 Sølv Stjerner i rødt; 2° en rød Spids, hvori en grøn Egelund, i Sølv, hvori to parallelt med Spidsens Sider anbragte Egekviste med 2 Blade og 1 Agern. Paa Hjelmen en Egekvist med Agern og to Blade mellem en af rødt og Guld og en af Sølv og blaat tværdelt Ørnevinge.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adelsn ättartavlor, VIII, 1934, 530 f. (Ulfsparre). Se endvidere her S. 43. Civilingeniør FREDRIK ULFSPARRE, Sandarne, ejer en af FABIAN GÖRANSSON ULFSPARRE i 1790'erne anlagt Slægtsbog, senere fortsat af Brødrene SIGGE og GEORG JOHANSSON ULFSPARRE; desværre indeholder denne Bog ikke Oplysninger, som kan supplere de her meddelte Biografier. Samme, II, 1926, 510 (Ekehielm).

THOMAS WILLIAM SELBY

OG

BARBARA PERCEHAY

THOMAS WILLIAM SELBY

TIL Biddlestone

er født 1681 som Søn af CHARLES SELBY til Biddlestone og ELIZABETH GILLIBRAND.

Thomas William Selby arvede Biddlestone ved Faderens Død 3. August 1699, men der udover er det kun lidt, der vides om ham. Han har — uvist hvornaar og hvorledes — erhvervet Godset North Otterington, som i hvert Fald i 1634 tilhørte en Familie BEST, og som han og hans Hustru 1712 solgte til Sir HUGH SMITHSON, Baronet.¹²

Han boede paa dette Tidspunkt i York, hvor ogsaa Sønnen THOMAS (32/25) er født 1711, og baade 1715¹³ og 1717 ses han at have haft fast Bopæl i denne By. Det er imidlertid sandsynligt, at han i et Stykke Tid har opholdt sig i Udlandet, og da vel i Belgien eller Nordfrankrig, eftersom hans Navn forekommer i en Liste over de Katolikker, som i 1735 var vendt tilbage til York; han boede da i Sognet Holy Trinity, Micklegate, med Hustru og to Døtre, en Tjener og tre Tjenestepiger.¹⁴

Blandt de Love, som Parlamentet vedtog imod Katolikkerne i England efter Stuarternes Generobringsforsøg, skal her omtales den Act of Parliament, som blev udstedt i Georg I's første Regeringsaar (1714—15), og som paalagde de romersk-katolske Grundejere at lade indregistrere Fortegnelser over deres Jordegods.¹⁵ Thomas William Selby efterkom dette Paabud 29. Marts 1717, og takket være den Jordebog, han i denne Anledning indleverede til Myndighederne, ved vi nu, hvorledes Biddlestone Gods saa ud paa dette Tidspunkt.

Det bestod da af to Hovedgaarde Shermerdon, som aabenbart efter den aarlige Indtægt — godt og vel 14 £ — at dømme har været af beskeden Størrelse, og Biddlestone. Hovedbygningen her var lejet ud til GEORGE RUTHERFORD for en aarlig Leje af 27-5-0, og det er vel med de ovenanførte Oplysninger om Thomas William Selby's Tilknytning til York i Betragtning lidet sandsynligt, at han selv nogensinde har boet fast paa Biddlestone — det har været for langt fra Civilisationen.

Under Godset laa 76 Gaarde (messuages, farms, tenements og barns with land), 3 Møller og 11 Huse (cottages), foruden adskillige Grundstykker uden Bygninger og et Stenbrud — Millstone-Crag — som ikke var forpagtet bort, og som han saaledes formentlig selv har drevet.

Bortset herfra har alle Gaarde og Huse været fæstet eller forpagtet bort, væsentligst imod Afgifter i Penge. Af de andre ubetydelige Landgildeydelse er Spindingen af Hør eller Uld saa langt den vigtigste, ialt 86 Pund Hør eller Uld skulde Fæsterne under Biddlestone aarligt spinde for Ejeren. Der udover skulde der leveres 33 Høns og 2 »stones of cheese«, dvs. 32 Lispund Ost. Endelig havde Fæsterne i Netherton Forpligtelse til at køre 15 Læs Træ til Højlandene.

Mere end et begrænset Indblik i Thomas William Selby's økonomiske Forhold giver Jordebogen naturligvis ikke. Vi ved intet om, hvad han maatte have haft af frie Kapitaler ved Siden af, men ubetydelige kan de ikke have været, da han kunne testamentere sine Døtre 12.000 Pund Sterling. For Godsets Vedkommende kan det ikke ses, hvor stort et Faarehold, han eventuelt har haft. Fæsternes Forpligtelse til at spinde maa dog antages at

betyde, at han har haft et vist Faarehold, og da vel større end de 86 Pund antyder, idet denne Mængde formentlig kun svarer til en Snes Faars Uldproduktion. Værdien af de øvrige Landgildeydelse kan der paa det foreliggende Grundlag end ikke skønnes over, og ej heller ved man noget som helst om, hvad Stenbrudet har været værd, eller om der har været Skovarealer af nogen Betydning — de 15 Læs Træ, som Fæsterne var forpligtet til at køre med, siger formentlig intet herom.

Tilbage har man da til en Bedømmelse af hans Formuesforhold kun Pengeindtægten af Godset, som ialt var paa 1607-18-6¼, hvorfra gik forskellige Annuiteter og andre Pengeydelse paa ialt 328-1-9½ og formentlig ogsaa Renter af Gælden, der ialt angives til 4.362-8-0. Bortset fra disse Renter har den aarlige Pengeafkastning af Biddlestone været ca. 1280 £, og kan altsaa med en Rentefod paa 5 pCt. kapitaliseres til en Værdi af 25.600 £. Naar Prioriteter med videre trækkes herfra, faar man en Minimumsværdi paa godt 21.000 Pund Sterling — efter engelske Forhold formentlig ikke nogen særligt imponerende Kapital.

Den største Del af Godset tilhørte Selby som »a freehold estate for life«, en mindre Del havde han kun som »trust«, det vil formentlig sige baandlagt til bestemte Formaal, saasom Afgifter til Præsten i Kirknewton og de Fattige i Bristol, og endelig besad han enkelte Gaarde kun som »defeasable estate«, det vil sige, at der herpaa hvilede visse Ydelse, f. Eks. »fee-farm rent«, eller at de var behæftet med en Tilbagekøbsklausul.

Desuden ejede Thomas William Selby 1/3 af Pastoraterne og Kirkerne i Alwinton og Holystone, som 1639—40 var købt af hans Bedstefader Sir WILLIAM SELBY (256/193), en anden Tredjedel erhvervede Thomas William Selby i 1708. Med Patronatet fulgte dog ikke Retten til at kalde Sognepræsten, naar Ejeren var Katolik¹⁶.

Fra Midten af Aarhundredet, det vil vel snarest sige fra Tiden omkring Sønnen THOMAS SELBYS Overtagelse af Godset og lige til 1899 var der Strid mellem Familien Selby og Sognepræsten i Alwinton om en Afgift paa 4 s. af en samlet Sum paa 8-13-4, som Præsten skulde have. Da det i 1899 lykkedes Sognepræsten at faa en endelig Afgørelse i Embedets Favør, skrev han i Kirkebogen: »Justice at last. — End of the one hundred and forty years unjust deduction from the vicars of Alwinton by the Selby Family«¹⁷.

I 1751 flyttede Thomas William Selby fra York til London, hvor han boede i St. Pauls Sogn, Covent Garden¹⁸. Her døde han 17. Februar 1755 og Ugedagen efter — 24. Februar — blev han stedt til Hvile paa St. Pancras Kirkegaard.

Han ægtede, uvist hvor, i Slutningen af 1707 eller i Begyndelsen af 1708

der er født 1680 som eneste Barn af CHRISTOPHER PERCEHAY til Ryton i Grevskabet York og hans Hustru, hvis Navn ikke kendes, men som var Datter af Sir WILLIAM TANCRED, 2. Baronet.

Det vides, at der er blevet indgaaet en Ægtepagt, som er læst i Retsterminen Hilary (dvs. mellem Jul og Paaske) 1707—08, men beklageligvis er det ikke lykkedes at finde frem til, hvilket Arkiv de paagældende Protokoller opbevares i.¹⁹

Derimod kender man Thomas William Selbys Testamente, som er dateret London 30. November 1751. Visse af Bestemmelserne heri er dog vanskelige at forstaa, fordi man desværre heller ikke kan finde Sønnen Thomas Selbys to Ægtepagter, som indeholder Forudsætningerne for det omtalte Testamente.

Det fremgaar dog med Sikkerhed, at Thomas William Selby har tillagt sin ældste Datter BARBARA ANNE SELBY, som i 1735 ægtede ROGER MEYNELL, en Medgift paa 3000 £, og videre, at der ved hans egen Ægtepagt er blevet reserveret 3000 £ til Døtrene. Han bestemmer nu, at det ene 1000 Pund af Datterens Medgift skal betragtes som hendes Andel af det reserverede Beløb til Døtrene. De øvrige 2000 £ skal deles ligeligt mellem de to yngre Døtre, og disse skal desuden have tillagt yderligere 1000 £ til lige Deling. Men her udover tillægger han saa hver af de tre Døtre 1000 £ af sin Særformue.

Det Hus, han ejede i York og hidtil havde boet i, testamenterede han med alt Inventar og Tilbehør til Hustruen, og endelig baandlagde han de Dele af sin Ejendom, som ikke var nævnt i Sønnens Ægtepagter til Fordel for de to yngre Døtre, saaledes at der yderligere kunne ydes dem 1500 £ hver. Paa denne Maade har altsaa hver af Døtrene faaet ialt 4000 £.

Af Testamentet fremgaar det, at Thomas William Selby har interesseret sig for Numismatik, idet han havde en Samling Mønter og Medailler, som han aabenbart lagde stor Vægt paa. Han overdrog ved Testamentet sin Hustru Forvaltningen af denne Samling til Fordel for Ejeren af den faste Ejendom, som var nævnt i Sønnens Ægtepagt med Eleanor Tuite, idet det var hans Hensigt, at Samlingen skulde være et Fideikommis knyttet til denne Ejendom.²⁰

Sluttelig testamenterede han sin Hustru, hvem han indsatte som Eksekutor, 300 £, alle hendes Ure, Ringe og Juveler m. m., samt Brugsretten til sit Sølvtoj, som iøvrigt skulde overgaa til Sønnen, og hvad der desuden maatte blive til Rest, naar hans Gæld og Begravelsesomkostningerne var betalt.

Under 20. Juni 1752 knyttede han en Codicil til Testamentet, hvori han, efter at have studeret Sønnens sidste Ægtepagt, som han ikke havde haft ved Haanden, da Testamentet blev udfærdiget, ændrede visse af Dispositionerne med Hensyn til Sikkerheden for de Døtrene tillagte Beløb. Med Hensyn til Mønt- og Medaillesamlingen understregede han, at det var hans Hensigt, at Hustruen skulde have denne Samling i Forvaltning, og at den skulde tilhøre Ejeren af den Del af Godset, som kaldtes »the New Estate«, fordi den ikke havde været saa længe i Familiens Besiddelse som den øvrige Del.

Barbara Percehay naaede imidlertid ikke at træde i Funktion som Eksekutor, idet hun kun overlevede sin Mand i godt 14 Dage. Hun døde 5. Marts 1755 i London og blev begravet paa St. Pancras Kirkegaard 11. Marts.

Ægteparret havde følgende ti Børn:

1. BARBARA ANNE SELBY, † 11. Januar 1768, begravet i Thornton-Le-Street, Co. York.
~ 1735 med ROGER MEYNELL til Kilwington, † 19. April 1742, begravet i Thornton-Le-Street.
2. ELIZABETH SELBY, † 23. November 1771, begravet i York.
~ formentlig efter 1735 med JOHN LAWSON (F: Sir JOHN LAWSON til Brough, Baronet), † 28. Januar 1791, begravet paa St. Pancras Kirkegaard i London.
3. THOMAS SELBY til Biddlestone, * York 20. April 1711, † paa Biddlestone 26. Maj 1787, begravet 31. Maj i Alwinton.
~ 1° ca. 1735—36 (Ægtepagt Hilary 1735—36) med MARY MEYNELL (F: ROGER MEYNELL til South Kilwington), † 21. April 1745, begravet i St. Saviour's Church, York.

~ 2° Twickenham 21. December 1751 med ELEANOR TUTE, * paa Montserrat 23. Juli 1732, † London 26. April 1809, begravet 6. Maj paa St. Pancras Kirkegaard.

Se 32/25 og 32/26.

4. CATHERINE SELBY, * 19. Juli 1719, levede ugift 1796. —
Hendes Testamente af 22. November 1783 blev bekræftet i 1798²¹.
5. ELIZABETH SELBY, † ung før 1751.
6. ANNE SELBY, † ung før 1751.
7. ELIZABETH SELBY, † ung før 1751.
8. CHARLES SELBY, † ung før 1751.
9. JOHN SELBY, † ung før 1751.
10. EDWARD SELBY, † ung før 1751.

THOMAS WILLIAM SELBY'S TESTAMENTE

In the name of God. Amen. I Thomas William Selbye late of the city of York, but now of the parish of Saint Paul, Covent Garden in the county of Middlesex, Esquire, having issue by BARBARA my wife one son and three daughters do make this my last will and testament as follows to wit.

Whereas I preferred my eldest daughter in marriage with three thousand pounds portion, now I hereby declare that one thousand pounds parcel there of shall be taken as her share of the three thousand pounds provision for daughters portions under my marriage settlement, and that the two thousand pounds residue of such provision shall go and be equally divided between my two younger daughters, share and share alike.

Item by virtue of the power I have made the settlement lately made on my sons second marriage, I do hereby charge such of the hereditaments comprised therein as that power extends to, being the same promises as were contained in his former settlement, with the sum of one thousand pounds for and as an addition to my said two younger daughters portions, equally to be divided between them share and share alike, to be payable at the expiration of three kalendar months from my death and to carry four per cent interest in the meantime.

Item I give out of my personal estate as well to my said eldest as to each of my said younger daughters the sum of one thousand pounds a parte, which I direct to be payable and carry interest respectively as aforesaid.

Item I give and devise unto and to the use of my said wife, her heirs and assigns for ever my messuage or tenement at York, wherein I formerly dwelt in, with the appertenances and also such goods in and about the same as shall belong to me at the time of my decease.

Item as to such of my real estate besides the said messuage or tenement at York as is not comprized in either of my sons said settlements I give and devise the same unto and to the use of JOHN MAIRE of Grays Inn in the said county of Middlesex, Esquire, and SAMUEL MABBOT, sometime of Grays Inn aforesaid, gentleman, their heirs and assigns upon trust by the rents and profits or mortgage or sale thereof or by all or any of those or any other waies and means to raise for each of my said younger dau[gh]te]rs the further sum of ffifteen hundred pounds a parte with such interest aforesaid from my decease and upon trust to settle as counsol shall advice such of the same real estate as shall remain after raising as aforesaid together with the incidental expenses in such manner as that RALPH CLAVERING of Callaly in the county of Northumberland, Esquire, and the said JOHN MAIRE, their heirs and assigns may receive and take thereout one perpetual annual rent or yearly sum of twenty pounds taxfree quarterly at Ladyday, midsummer or Michaelmas and Christmas by equal portions, the first payment thereof to be made at such of these ffeasts as shall happen next after my decease with usual powers of distress and entry and subject thereto to settle such of the same real estate as aforesaid to my son for his life land waste with a limitation for preserving contingent remainders and from and after his decease to the first and other son and sons of his body, successively according to seniority of age in tail male, remainder to my three daughters to take as tenants in common and not as joint tenants in tail general with cross remainders, the remainder to my own right heirs.

And whereas such of the promises as are comprized in my sons last but not in his former settlement stand limited by such last settlement from and after the decease of me and him and in failure of issue male of his body to my right heirs, whereby I am intitled to the reversion in ffee of the same promises expectant on his decease without issue male, now I do give and devise such reversion of those promises unto and to the use of the said John Maire and Samuel Mabbot their heirs and assigns upon trust to settle the same as aforesaid upon my said three daughters in tail general as tenants in common with cross remainders, the remainder to my own right heirs, and my will is that my son, when in possession of such of my real estate as is hereby directed to be settled as aforesaid, shall have a power of leasing the same

at the most advanced rent for any term or number of years not exceeding twenty one years from the making.

And I bequeath my collection of medalls and coins unto my executrix upon trust for the person or persons who for the time being shall be owners of the freehold of such of my real estate as is comprized in my sons last marriage settlement, my intention being that the said medalls and coins shall go along with the same estate so long as may be at law or in equity.

Item I give to my said wife the sum of three hundred pounds out of my personal estate and also her watch, rings, jewells and other ornaments of her person and during her life the use of my plate, which at her decease I give to my son, and I likewise give to her all the residue of my personal estate after payment of my debts and funeral expences together with such legacies as are herein before directed to be paid thereout, and my will is that such residue shall be for her proper use and benefit over and besides the other dispositions hereby made in her favour and I appoint her sole executrix of this my will.

And lastly I revoke all former and other will or wills by me at any time or times heretofore made, and declare this to be my last will and testament.

Sealed with my seal, dated this thirtieth day of november in the year of our Lord one thousand seven hundred and fifty one.

Tho: Will: Selbye.

Signed, sealed, published and declared by the above named Thomas Williams Selbye the testator as and for his last will and testament in the presence of us, who have subscribed our names as witnesses thereto in the presence of him and of each other.

Anth: Wright

Wm. Baker.

William Hodgson

A codicil to be taken as part of the will of me Thomas William Selbye of the parish of Saint Paul, Covent Garden in the county of Middlesex, Esquire.

Whereas in and by my said will in writing bearing date the thirtieth day of last november among other things therein contained I charged some of the promises comprized in the settlement then lately made on my sons second marriage and being such of those promises as were contained in his former settlement on his first marriage with the sum one thousand pounds and interest for and as an addition to my two younger daughters portions in pursuance of such power as I had for so doing under the said settlement on my said sons second marriage, but at the time of making such will I had not the settlement by me, and having had the same suite inspected I find the said power doth extend without prejudice to certain provisions thereby made, not only to charge such one thousand pounds and interest, but also for the better securing thereof to lease or demise all or any of the promises subject to such power for any term or number of years upon trust by mortgage or sale of such promises to levy and raise any sum or sums of money not exceeding one thousand pounds and interest at five per cent, and after performance of the trusts of that term and payment of the trustees charges such term to cease, determine and be void.

Now for better securing and raising the said sum of one thousand pounds for the purpose mentioned in my said will and in further pursuance of the said power and all other powers me in this behalf any ways enabling as much as in me lies and without prejudice as aforesaid I demis, lease and devise all and singular the promises contained in such former settlement as aforesaid with the appertanances unto MATHEW ROBINSON of the parish of Saint George Hanover Square in the county of Middlesex, Esquire, his executors, administrators and assigns for the term of one thousand years from my decease upon trust with all convenient speed after my decease by sale or mortgage of all or any part of such promises to levy and raise the sum of one thousand pounds of lawful money of Great Britain according to the true intent and aming of my said will with interest after the rate of four per cent per annum from my decease and pay the principal and interest of such one thousand pounds unto my two youngest daughters equally to be divided between them share and share alike, being the same one thousand pounds and interest charges for their benefit in and by my said will as aforesaid and upon trust by the waies and means aforesaid also to levy and raise the charges in and about the execution of the trusts hereby created, and my will and mind is that after levying and raising as aforesaid the said term of one thousand years or so much thereof as shall be undisposed of for the purpose aforesaid shall cease, determine and be void.

And whereas in and by my said will I have bequeathed my collection of medalls and coins unto my executrix upon trust for the person and persons who for the time being should be owners of the freehold of such of my real estate as is comprized in the said settlement on my sons second marriage, my intention being that the said medalls and coins should go along with the same estate so long as might be at law or in equity. And whereas lately upon having the said settlement made upon my sons second marriage inspected, I find that the part of the promises comprized therein which is subject to such power as aforesaid and the other part of the same promises are in some respect differently limited, whereby some doubt may hereafter happen to arise concerning the trusts of the said medalls and coins, now for obviating such doubt as aforesaid and for better explaining my true meaning, I hereby declare that my mind and design is, that my executrix shall stand and be possessed of the said medalls and coins upon trust for the person or persons who for time being shall be owners of the freehold of such part of the promises comprized in the said last mentioned settlement, as is not subject to the said power and is that part which is sometimes called or distinguished by the name of the New Estate, as not having been so long in the family as the rest, my intention being that the said medalls and coins shall go along, continue and remain with the proprietors for the time being of the freehold of such New Estate, according to the limitations thereof contained in the said last mentioned settlement and in my said will so long as may at law or in equity, and for that purpose I do request my executrix to settle the said medalls and coins in the strictest manner that the rules of law and equity will admit, to contain the same in the nature of heir looms in my family.

And lastly I ratifye and confirm my said will in all things not hereby varied and altered. In witness whereof I have to these present and to a duplicate hereof set my hand and seal this twentieth day of june in the year of our Lord one thousand seven hundred and fifty two.

Tho. Will. Selbye.

Signed, sealed, published, and declared by the above named Thomas William Selbye the testator for and as a codicil to his last will and testament in the presence of us and attested by us in the presence of the said testator and of each other, the words "and in my said will being first" interlined in a different hand writing from the rest.

Wm. Robinson

Anth. Wright

Wm. Berney.

On the twenty second day of march in the year of our Lord one thousand seven hundred and fifty five administration with the will and a codicil annexed of the goods, chattels and credits of Thomas William Selbye, late of the parish of St. Paul Covenant Garden in the county of Middlesex, Esquire, deceased, was granted to Thomas Selbye, Esquire, the son and administrator of the goods of Barbara Selbye, widow, deceased, whilst living the relict of the deceased, sole executrix and residuary legatee, named in the said will, for that the said Barbara Selby survived the testator, but dyed before she had taken upon her the execution thereof, having been first sworn duly to administer.

Registreret "PCC 87, Paul" i Somerset House, London.

UDTOG AF JORDEBOGEN FOR BIDDLESTONE

REGISTER

of the estate of Thomas William Selby of the city of York, Esq.
dated 29 March, 1717

In Allenton Parish

The manor of Shermerdon with its courts, &c., and several quit-rents paid to me, in respect of the said manor of Shermerdon, out of several places in Allenton parish, as also out of several places in Ingram parish, amounting in the whole to 14 *li.* 14 *s.* 6¼ *d.*

Biddleston West Demesne: The mansion house of Biddleston, &c., let by me to GEORGE RUTHERFORD at 27 *li.* 5 *s.* a year, "one hen, and the spinning of line or wool".

Messuage or farm, &c., let to JOHN REED at 54 *li.* 10 *s.*, one hen, and the spinning of a pound of line or wool.

.....

Eillilaw: A messuage let by me from year to year to Mr. WILLIAM SELBY at 50 *li.* 13 *s.* 4 *d.*, and spinning 1 pound of line or wool.

.....

Allenton: A cottage let to ANN WARD at the yearly rent of spinning 1 pound of line or wool. Barn, stable, &c., with lands, and the tithes of all kinds upon it, let to Mr. JAMES SELBY, adjoining another farm at High Allenton of his own freehold, let at 37 *li.*, and to spin 1 pound of line or wool.

.....

In Hallystone Parish

Dewshill: A messuage and lands let to GEORGE BULMAN for 9 years at the reserved rent of 16 *li.*, and to spin 1 pound of line or wool.

.....

East Wilkwood: A messuage, farm, &c., and all tithes arising thereon, let to Mr. WILLIAM SELBY at 14 *li.* 15 *s.*, and spinning 1 pound of line or wool.

.....

Of all which manors above described I, the said THOMAS WILLIAM SELBY, am in the receipt of the rents and seised of a freehold estate for life, without impeachment of waste, with remainder to my right heirs, save that the tithes in West Newton, Parkhead, High Allenton, Blindburn, Buckhams-walls, Ettrickburn (?), Phillip, and Makeadon, Carshope, Ridleys, West Wilkwood, and East Wilkwood, of which I am seised to me and my heirs. But all the said premises are subject to a forfeited mortgage or other security for 2000 *li.*, to one other mortgage for 500 *li.*, to another mortgage of 500 *li.*, another of 200 *li.*, and several other debts amounting together to 1.162 *li.* 8 *s.*, and one annuity of 240 *li.* payable to my aunt ANNE SELBY for her life; another annuity to CORNELIUS WILLSON of 5 *li.* for life; another annuity of 2 *li.* to Mr. WILLIAM SELBY for life; to an annuity to Mrs. JANE WYVILL of 20 *li.* for life; an annuity of 20 *li.* to Mrs. ISABELL WYVILL for life; a fee-farm rent of 22 *li.* 0 *s.* 7½ *d.*, payable to LUKE CLENNELL, esq.; a modus of 5 *li.* 10 *s.* payable to the parson of Hallystone and Allenton out of the said tithes; of which the said Luke Clennell repays me the annual sum of one pound, as his proportion of the said modus for his tithes; and one other modus of 1 *li.* 15 *s.* to Sir NICHOLAS SHIERBURN out of the same tithes.

In the Parish of Hallystone.

Linsheels: Several parcels of ground let to Mr. WILLIAM SELBY at 6 *li.* 17 *s.* 6 *d.*

.....

Quickenin-coat: Tith of corn, hay, wool, and all other tithe and oblations let by me to Mrs. ANNE HAGERSTONE at 12 *li.* a year.

Barrow: In Allenton and Hallystone parishes, messuages, &c., let to Mr. JAMES SELBY, PARCIVELL HORSLEY, and JOHN POTTS, at 17 *li.* 14 *s.*, and to spin one pound of line or wool.

.....

Of all which messuages in this registry described, beginning with Carlecroft tithe, I am in the receipt of the rents, and am seised of all, or in the greater part thereof, to me and my heirs, and in the rest I have a trust, or equitable estate, to me or my heirs. But the same, with all other the premises in this registry first above described, are subject to the said several mortgages, debts, annuities, &c., and to a modus of 1 *li.* 10 *s.* to the vicar of Kirknewton, a rent of 15 *s.* to Sir NICHOLAS SHIERBURN; to 2 *li.* a year to the poor of Bristol out of Hallystone mill; and to the fee-farm rents following: 4 *s.* out of Rookan, 12 *s.* out of Monkridge, 1 *li.* out of Woodhall, 2 *s.* out of Barrow, 1 *s.* 6 *d.* out of Linsheels, 1 *s.* 11 *d.* out of Harbottle Peels, and 14 *s.* 11 *d.* out of Harbottle town.

In Elsdon Parish

Hatherwick: Messuage, farm, &c., let to ROBERT POTTS at 1 *li.* 18 *s.* 4 *d.*

.....

Of all which messuages, &c., in this register described, beginning with Hatherwick in parish of Elsdon, I have a defeasable estate, subject to several provisions or equity of redemption, and to a yearly payment of 5 *li.* 11 *s.* 8 *d.* to Mrs. MARGERY ANDERSON for her life; and to a fee-farm rent of 10 *d.* out of Colpeel, and of 2 *s.* 4 *d.* out of Lances Field and Deanhead, payable to Mrs. ELLINOR HOWARD.

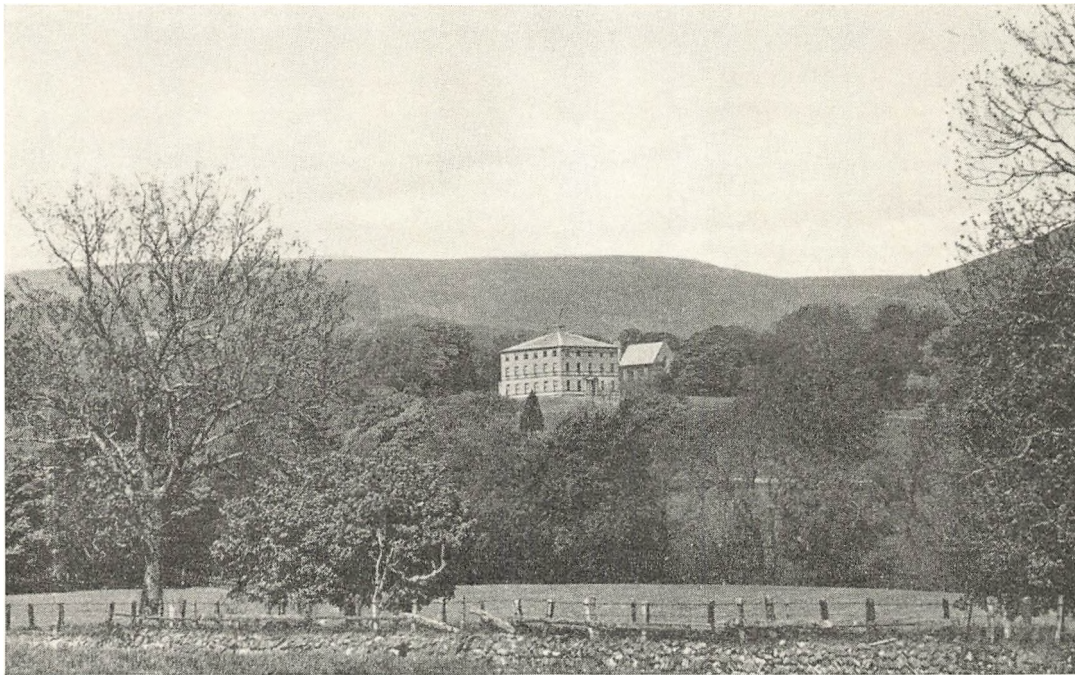
Power of Attorney, 29 March, 1717, to EDWARD WARD of Morpeth, gent., RICHARD GREAVE of Alnwick, gent., PETER POTTS and JOHN HANKIN of Newcastle, gents., or one of them, to sign certificate.

Enrolled 1 May, 1717.

Register of Estates of Roman Catholics in Northumberland i Northumbrian Documents of the Seventeenth and Eighteenth Centuries (ed. by J. C. Hodgson) (The Publications of the Surtees Society, vol. CXXXI), London 1918, pag. 29—36.

KILDER

1. Oplysninger om Thomas William Selby's Fødsel og Forældre findes paa den af College of Arms, London, 1796 udfærdigede Stamtavle over Familien Selby (se II. Del, 1. Bind, S. 517f.). Fødselsaaret fremgaar dog kun af Aldersangivelsen 74 ved hans Død i 1755.
2. Extract from the Burial Registers of St. Pancras Church, London, meddelt 30/1 1934 af Mr. J. G. Whitbread (Clerk):
"1755, Feb. 24. THOMAS WILLIAM SELBY.
- 3.
- 4.
5. Oplysningen om Ægteskabet haves kun fra ovennævnte Stamtavle, hendes Fornavn bekræftes dog af Oplysningerne om Salget af North Otterington og af Testamentet.
6. Oplysningen om hendes Fødsel og Forældre kendes kun fra Stamtavlen af 1796, Fødselsaaret kun gennem Aldersangivelsen 75 ved hendes Død i 1755. Moderens Fornavn kan ikke konstateres.
7. Extract from the Burial Registers of St. Pancras Church, London, meddelt 30/1 1934 af Mr. J. G. Whitbread (Clerk):
1755, March 11. BARBARA SELBY.
- 8.
- 9.
10. Familien Selby's Vaaben er beskrevet i II. Del, 1. Bind, S. 244 (jfr. S. 513—53).
Familien Percehays oprindelige Vaaben var et rødt Ankerkors i Sølv. — Barbara Percehay har imidlertid ligesom sin fædrene Linje i 8 Led (jfr. II, 1, S. 524) ført et firdelt Skjold: 1° Percehay, 2° et liggende Sølvgitter i blaat (Lounde), 3° en gaaende oprejst blaa Løve i Sølv, belagt med en fra øverste højre Hjørne udgaaende smal Guld Skraabjælke (Fauconberg), 4° et sort Skjold, omgivet af 8 røde Pentaphyllisblomster, i Sølv (Darcy).
11. Danmarks Adels Aarvog V, 1888, S. 359.
H. Berner Schilden Holsten og Albert Fabritius: Baron Charles Joseph Selby's Descendens, Kbh. 1935.
Stamtavle i A History of Northumberland, volume XV, edited by Madeleine Hope Dodds, Newcastle upon Tyne 1940, ad Side 424. Det paagældende Bind findes ikke i Det kgl. Bibliotek, men er laant fra Universitetsbiblioteket i Uppsala.
12. The Victoria History of the County of York, North Riding, I, 1914, S. 441.
13. Publications from the Catholic Record Society, Bd. 32, S. 341.
14. samme Bd. 4, S. 369 og Bd. 32, S. 341.
15. The Publications of the Surtees Society, vol. CXXXI, 1918, S. XVI f.
16. A History of Northumberland, XV, 1940, S. 407 f.
17. Samme S. 409 f.
18. Se Indledningen til Testamentet, her Side 233.
19. Ifølge den i A County History of Northumberland meddelte Stamtavle over Familien Selby er Ægtepagterne registrerede i Recusant Rolls Northumberland, men hvor disse Protokoller opbevares, er det ikke lykkedes at finde. En Henvendelse til Public Record Office i London blev besvaret med en Henvi-
sning til The Durham Colleges, men dette Arkiv har dem ikke og henviste videre til Arkivet County of Northumberland i Newcastle. Arkivaren her skrev under 30. September 1960 følgende:
"Dear Sir, Thank for your letter dated September 10th. I regret that the Northumberland Recusant Rolls recording the Selby marriages that you require are not in this Record Office and I have so far been unable to trace them. — I have written to the Editor of Volume XV of The History of Northumberland but she says that the compiler of the Selby genealogy died some years ago. — Mr. Fagg of Durham University does not think that they are in the Public Record Office, London, although they might be there. — If I do manage to trace them, I will let you know. — Yours faithfully
(sign:) H. A. Taylor
County Archivist".
20. Ved fhv. Overinspektør, Dr. phil. GEORG GALSTERS venlige Mellekomst er der rettet Forespørgsel til The Department of Coins and Medals, British Museum, London, for om muligt at faa oplyst, hvad der er blevet af Thomas William Selby's Møntsamling. Mr. R. H. M. DOLLEY, B. A., har fremdraget et Auktionskatalog over en Møntsamling, tilvejebragt af en vis Serjeant Selby, som paa Foranledning af THOMAS JAMES SELBY Esq. of Wadden Chace and Waverdon blev solgt 17. Februar 1774. Mr. Dolley meddeler i et Brev til Overinspektøren af 17. December 1960, at han ikke er klar over, hvorvidt den paagældende Thomas James Selby er Efterkommer af Thomas William Selby, men tilføjer: "I would point out that no other Selby of the 18th century is known to us as a numismatist". — Der er imidlertid ingen paaviselig Forbindelse mellem Familien Selby of Biddlestone og den nævnte anden Familie Selby of Wadden Chace.
21. Stamtavlen i A County History of Northumberland.

Biddlestone

Efter a History of Northumberland XV, 1940, ad S. 420

SUPPLEMENT

til Thomas Selby's og Eleanor Tuites Biografier.

Som det fremgaar af Noten foran Side 238, udkom i 1940 Bind XV af A History of Northumberland, hvilket Bind Det kongelige Bibliotek paa Grund af Krigsforholdene ikke har kunnet faa. Bindet, der er det sidste i Rækken, og som velvilligst er udlaant fra Universitetsbiblioteket i Uppsala, rummer en Beskrivelse af Alwinton Sogn, hvori Biddlestone ligger, og bringer blandt andet det ovenfor gengivne Billede af det Hus, som THOMAS SELBY jun. opførte i 1795—96 (jfr. foran Side 104 ff.). Overfor Side 424 er anbragt en Stamtavle over Familien Selby, som giver Anledning til følgende faa Bemærkninger til de foran meddelte Oplysninger:

- S. 47. THOMAS SELBYS første Ægteskab er indgaaet omkring 1735—36, idet Ægtepagten er læst i Retsterminen Hilary 1735—36. Hun var Datter af ROGER MEYNELL til South Kilwington. — THOMAS SELBYS og ELEANOR TUITES Ægtepagt er læst i Retsterminen Michaelmas 1751. Om disse Ægtepagter, se foran S. 238.
- S. 65. CATHERINE HODSHON døde 1826 i York, saavel hun som Ægtefællen ligger begravet i Alwinton Kirke.
- S. 66. ROBERT SELBY er begravet i Leicester. — Hans Hustru angives paa den her omtalte Stamtavle at være død 9. Januar 1823. Hendes Fader CHARLES TALBOT var Earl of Shrewsbury.

Endvidere kan det nu oplyses:

- S. 47. ELEANOR TUIE døde ifølge Gravmælet 26. April.
- S. 65. NICHOLAS TUIE SELBY døde 17. Maj 1834 og er begravet paa St. Pancras Kirkegaard. Hans første Ægteskab med Købmanden Joseph Coppingers Datter Teresa er sikkert indgaaet i Cork i Februar 1781. Ægtepagten er dateret 15. Februar og blev 5. Oktober 1781 konfirmeret af den danske Konge (Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 388).
- S. 118. Note 9. ELEANOR TUITES Navn og Dødsdato har staaet paa hendes Faders nu forsvundne Gravmæle, se Nicholas Tuites Biografi, Note 4.

NICHOLAS TUIE

OG

ANNE SKERRIT

NICHOLAS TUIITE

skal ifølge en Angivelse i Danmarks Adels Aarvog¹², der formentlig hidrører fra Familien Bourke's Papirer, være Søn af RICHARD TUIITE fra Montserrat, som angives beliggende i Grevskabet Gallway i Irland. Hans Farfader skal ifølge samme Kilde være WALTER TUIITE of Tuitestown, County Westmeath, Irland¹³.

Desværre har det ikke med det her tilgængelige Kildemateriale været muligt at verificere disse Oplysninger. Montserrat ligger imidlertid ikke i Irland, men er en ret lille vestindisk Ø, som ligger Sydvest for Antigua, der var Hovedsædet for Administrationen af de engelsk-vestindiske Besiddelser, og Nordvest for den franske Ø Guadeloupe. Øen er kun 3 »leagues«, dvs. 9 miles lang og ligesaa bred, og af dens samlede Areal paa ca. 30.000 acres var kun $\frac{1}{3}$ frugtbar, og heraf optog Sukkerarealerne den største Del, nemlig 6000 acres. Øen blev sammen med St. Christopher opdaget af Columbus, der gav den Navn efter et Bjerg i Nærheden af Barcelona, men den blev først koloniseret i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, da Englænderne satte sig fast paa St. Christopher i 1632. Øens hvide Befolkning var fortrinsvis af irsk Afstamning og bekendte sig til den romersk-katolske Kirke¹⁴.

Nicholas Tuites Forbindelse med denne Ø bekræftes dels af, at hans Datter ELEANOR, der senere blev gift SELBY (32/26), er født her i 1732, dels af at han om sig selv oplyser, at han er »natif de Montserrat«¹⁵. Og Familiens Forbindelse med Irland findes der Støtte for deri, at den oftere omtalte Selby-Stamtavle fra College of Arms i London fra 1796 meddeler, at Nicholas Tuite tilhører Familien fra Tuitestown i Westmeath.

En Familietradition vil vide, at Tuite udvandrede til Montserrat, efter at 11 af hans Brødre var blevet dræbt i Slaget ved Boyne¹⁶. Da Slaget ved Floden Boyne i Irland, hvor Wilhelm III af Oranien sejrede over Jacob II, fandt Sted 11. Juli 1690, og da Nicholas Tuite ikke selv er udvandret, er det vel givet, at de paagældende Brødre — hvadenten der nu har været 11 eller kun 2 (skrevet ii) — tilhører en ældre Generation. Da Tuite efter Aldersangivelsen paa hans Gravsten er født 1706, kan han vanskeligt have haft Brødre, der var gamle nok til at deltage i den katolske Opstand i 1690. Det er imidlertid meget sandsynligt, at de urolige Forhold i Irland og ikke mindst den haarde antikatolske Lovgivning, der blev Følgen af Slaget ved Boyne, kan være Baggrunden for Familiens Udvandring, og hertil kommer, at yngre Sønner fra de jordejende Slægter jo i stor Udstrækning har deltaget i engelsk Handelsliv og Kolonisationsvirksomhed.

Medens det ikke er lykkedes at finde Oplysninger om Nicholas Tuites Fader Richard Tuite, der altsaa omkring 1700 maa have været bosiddende paa Montserrat, kendes en samtidig ROBERT TUIITE som Ejer af Plantager paa denne Ø. Han var 1724 Købmand i Warrington i Lancashire, da han »being inform of body, but of good, sound and disposeing mind and understanding« opsatte sit Testamente, hvori han nævner sine Sønner ROBERT, WALTER og JAMES og sine Døtre MARY, MARGARET, ANN, ELISABETH og ELEANOR TUIITE, som da alle var under 21 Aar. Han omtaler endvidere sin Søster JANE REYLY, sin Nevø OWEN REYLY og sin Svoger ROBERT REYLY, samt sin Slægtning BATHIA PEARSE, Datter af WILLIAM PEARSE i London. Han testamenterede 400 £ til hver af Børnene, sine Ejendomme i Ply-

mouth paa Montserrat til Sønnen Walter og sit Sølvtoj til den ældste Søn Robert, der ogsaa skulde have Overskuddet af hans vestindiske Bo¹⁷.

Navnene paa de her nævnte Børn ligesom Tilknytningen til Montserrat gør det sandsynligt, at Robert Tuite, som afgik ved Døden i Liverpool 30. April 1726¹⁸, er i nær Slægt med Nicholas Tuites Fader Richard Tuite, og det maa være tilladt at gætte paa, at de har været Brødre og altsaa begge Sønner af den nævnte Walter Tuite.

Robert Tuite indsatte i Testamentet 5 Eksekutorer, af hvilke som den første Sir JOSEPH TUIITE Baronet. Det maa anses for givet, at der bestaar et Slægtskab mellem Testator og denne Eksekutor, og at Walter Tuite saaledes tilhører den Slægt Tuite, hvis Hovedbesiddelse var Sonagh i Grevskabet Westmeath i Irland, og hvis Vaaben — Hjelmtegn og Motto iberegnet — er identisk med den her omhandlede Tuite-Families. Det skal i denne Forbindelse bemærkes, at Robert Tuites Testamente desværre er beseglet med et Bogstav-Signet¹⁹.

Om Joseph Tuite kan det oplyses, at han var født i 1677 og døde i 1727. Han er saaledes nogenlunde jævnaldrende med Richard og Robert Tuite, men er ikke Broder til dem, eftersom han var — eneste — Søn af Sir HENRY TUIITE, der arvede Titlen efter sin Brodersøn Sir JAMES TUIITE, 3. Baronet, som døde ugift i 1664. Sir Henry Tuite, 4. Baronet var Broder til Sir OLIVER TUIITE, 2. Baronet (d. 1661) og Søn af THOMAS TUIITE (død i Oktober 1624), gift med MARTHA LUTTRELL. Thomas Tuite havde ikke Titlen Baronet, idet han døde før sin Fader Sir OLIVER TUIITE, 1. Baronet (ca. 1588—1642), der fik Titlen tildelt i 1622.

En sandsynlig Hypotese vil det da være at regne med, at Sir Joseph Tuite er Fætter til Richard, Robert og Jane Tuite, gift Reyly, saaledes at man kan antage, at Walter Tuite »of Tuitestown« har været Broder til Sir Oliver, 2. Baronet og Sir Henry, 4. Baronet og følgelig Søn af Thomas Tuite og Martha Luttrell. Det skal i denne Forbindelse oplyses, at Sir Oliver, 2. Baronet, var gift med ELEANOR O'FERRALL, som var Datter af ROGER O'FERRALL of Moraine, County Longford.

De her anførte Formodninger bestyrkes af følgende Forhold. Den Forbindelse, der paa viseligt eksisterer mellem Familierne Tuite og Ferrall paa St. Croix, taler for at placere Walter Tuite i forholdsvis nær Tilknytning til Sir Oliver og hans Hustru Eleanor O'Ferrall. Afgørende er dette Forhold naturligvis ikke, men naar det ses i Sammenhæng med Forbindelserne til Familien Cahill, vinder det vistnok i Sandsynlighed.

I Nicholas Tuites Testamente, som senere skal omtales, nævner han som sin »kinswoman« en vis MARY CAHILL, Enke efter THOMAS CAHILL. Udtrykket forudsætter ikke absolut, at det er hende, som er i Slægt med Testator, det kan ligesaa godt være hendes Mand. Nu vides det, at Walter Tuite havde en Datter ELEANOR TUIITE, som var gift med OLIVER PLUNKET, og dette Ægtepars Datter BRIDGET PLUNKET, der altsaa var Kusine til Nicholas Tuite, var gift med PATRICK O'FERRALL CAHILL²⁰. Thomas Cahill er da vel en Søn af dette Ægteskab. Patrick Cahills Mellemlavn viser paany hen til Familien Ferrall.

Til Bestyrkelse af Hypotesen om, at Richard og Robert Tuite var Brødre tjener den Kendsgerning, at Patrick Cahill er en af de 4 andre, som Robert Tuite i Testamentet af 1724 indsatte til at varetage Skiftet. Der kan ogsaa peges paa, at Nicholas Tuite i 1763 stod i Forbindelse med en Mr. Reyly paa St. Croix²¹ og i sit Testamente betænkte BRIDGET REYLY, der var Dværg.

Hvilke Søskende Nicholas Tuite eventuelt har haft, vides der intet sikkert om. Det er imidlertid saa godt som givet, at han har haft en Broder ved Navn RICHARD TUIITE, som var Fader til den RICHARD TUIITE, som nævnes i Familiebrevene, og som Nicholas Tuites

Søn, Kammerherre ROBERT TUIITE, kalder »our cousin«²², og til HENRY TUIITE, samt til MARY ELEANOR TUIITE, der ægtede THOMAS BRADSHAW.

Om Nicholas Tuites Ungdom og tidlige Mænddomsliv vides intet udover en almindelig holdt Oplysning om, at han var uddannet ved Handel og Plantagedrift. Men det kan af det foreliggende sluttes, at han har arvet en eller flere Plantager paa Montserrat, hvor han som nævnt i hvert Fald var bosat ved Datterens Fødsel i 1732, og hvor han selv var født. Paa Trods af, at han i 1749 flyttede sin vestindiske Virksomhed fra Montserrat til den danske Konges i religiøs Henseende mere tolerante Styre paa St. Croix — hvor Mulighederne for en økonomisk Udfoldelse tilmed formentlig har været væsentlig større — har han dog bevaret en vis Tilknytning til sin Fødeø. Herpaa tyder i hvert Fald den Kendsgerning, at han endnu i 1772 i sit Testamente betænkte de Fattige paa Montserrat med saa stort et Beløb som 100 £; formentlig kan det ogsaa bekræftes deraf, at hans Søn Robert Tuite endnu i 1784 ejede en Plantage her²³, selvom det ikke er klart, hvorvidt denne eventuelt er arvet fra Familien Skerrit eller erhvervet paa anden Maade.

I hvor stor Udstrækning Nicholas Tuite har opholdt sig i Troperne er uvist; han har utvivlsomt tilbragt en stor Del af sin Tid paa Rejser, og der er flere Vidnesbyrd om, at Familien fra omkring Midten af 1740'erne har været bosat i England. 1746 og 1747 blev hans to yngste Børn døbt i London²⁴, og 1747 blev en vestindisk Pige »from Mr. Tuites« konfirmeret i Isleworth, County Middlesex²⁵. 1751 blev hans Datter ELEANOR gift med THOMAS SELBY i Twickenham, ligeledes i Grevskabet Middlesex, og her boede Familien endnu i 1759, da nogle af hans Tjenestefolk havde Børn til Daaben²⁶. De seks Breve, der kendes fra Tuite fra Aarene 1752—1765 er alle dateret London, og her døde han i 1772.

Som de engelske Katolikker i Almindelighed havde ogsaa Nicholas Tuite Kontakter i Belgien og Frankrig; 1761 ses »Mr. Tuite, Mr. Guery and their servants« i 7 Dage at have været i Pension hos de engelske Nonner »of the Holy Sepulchre« i Liège²⁷. Til disse Nonner betalte Robert Tuite i Regnskabsaaret fra 1. April 1773 5 Guineas »to pray for his father«²⁸.

I sin Ansøgning om Naturalisation som dansk Statsborger af 30. Oktober 1776 oplyste den senere Kammerherre Robert Tuite, at hans Fader »har sadt sig need paa St. Croix allerede i Aaret 1749 og har anlagt og indrettet 12 Plantagier«²⁹. Denne Oplysning stemmer overens med, hvad Nicholas Tuite selv meddelte i noget udførligere Form i en Ansøgning om fri Religionsøvelse for Katolikkerne paa St. Croix, som han under et Besøg i København 22. Juli 1754 indleverede til Kongen. Han beretter her om sig selv, at han fra Ungdommen var uddannet ved Handel og Plantagedrift, men at Forholdene paa hans Fødeø var utaalelige for de romerske Katolikker, som blev forfulgt i økonomisk Henseende og var underkastet de skiftende Guvernørers Vilkaarlighed. Da han nu dels var klar over, at den danske Konge var mere tolerant, og dels havde erfaret, at man ønskede Jorden paa St. Croix ryddet og opdyrket, havde han aflagt et Besøg paa Øen i 1749 for at undersøge Jordbundens Beskaffenhed og for at sikre sig, at der ikke vilde blive lagt Katolikkerne Hindringer i Vejen. Under sine Forhandlinger med den dygtige og meget tolerante Guvernør JENS HANSEN³⁰ opnaede Tuite Tilladelse til ved Overflytningen til St. Croix at medbringe en Kapucinerpater, som kunde forestaa den katolske Gudstjeneste, og 4. Februar 1750 løste han Borgerskab paa St. Croix³¹.

Han omtaler ikke selv i sin Ansøgning, hvor mange Plantager han har anlagt, men meddeler kun, at han til Øen har overført over 1000 Personer, dels Hvide, dels Negre, og at han har købt flere Plantager. Det er imidlertid heldigvis muligt gennem den endnu tilgænge-

lige, men haardt medtagne Panteprotokol for St. Croix for Aarene 1749—51 dels at faa nærmere Oplysninger om Tidspunkter og Omfang, dels at faa noget mere Indblik i den Virksomhed, der her er Tale om.

Første Gang Nicholas Tuite, som her kaldes Købmand af London, forekommer i Panteprotokollen er 21. Oktober 1749, da Kirurgen PETER TITLEY skødede to Plantager, nemlig Dronningens Kvarter Nr. 26 og Nr. 27 til ham for en Sum af 12.000 Rdlr. dansk kurant³². Prisen viser formentlig med Sikkerhed, at der her er Tale om Plantager i Drift. Den sædvanlige Pris for en uopdyrket Plantage var 500 à 600 Rdlr. for en Sukkerplantage, 120 à 240 Rdlr. for en Plantage, hvis Jord kun egnede sig til Bomuldsdyrkning. En Plantage bestod normalt af 150 acres à 40.000 kvadratfod, dvs. af ca. 60 ha. eller rundt regnet 100 Td. Land³³.

Efter Tuites Fremstilling kunde man tro, at Tanken om at slaa sig ned paa St. Croix stammer fra Besøget paa Øen i 1749. Dette er imidlertid ikke Tilfældet, og der er da ogsaa Vidnesbyrd om, at Planerne er af ældre Dato. Af et Par Kontrakter, som er tinglæst paa St. Croix i 1750, kan man se, at han allerede før Rejsen i 1749 har forberedt Overflytningen. Allerede 19. Januar 1749 traf han i London Aftale med en Tømrer ved Navn GEORGE VOKE³⁴, og en tilsvarende med Mureren RICHARD NORMAN er dateret London 1. Februar 1749³⁵.

Tuite har formentlig opholdt sig paa St. Croix det meste af Aaret 1749 og sikkert endnu til hen i Juli-August 1750. Dog har han maaske i Mellemtiden aflagt et Besøg paa Montserrat for at ordne sine Forhold der, thi 19. December 1749 gav han Kompagnikøbmanden JOHAN WILHELM SCHOPEN Fuldmagt paa sine Vegne³⁶, hvad der maa betyde, at han skulde rejse bort, men 3. Juni 1750 var han i hvert Fald tilbage paa St. Croix, thi denne Dag fik han af LORENTZ NISSEN Skøde paa endnu 2 Plantager, nemlig Prinsens Kvarter Nr. 49 og Nr. 50³⁷. Købesummen er ikke nævnt, og Tuite har formentlig straks afhændet dem igen, thi han er ikke opført i Matriklerne for disse to Grunde.

5. Juni 1750 udstedte Nicholas Tuite paany en Generalfuldmagt, denne Gang til LAWRENCE BODKIN og HENRY RYAN »late of Mountserrat, but now of the said Island of St. Croix«³⁸, og 24. Juli 1750 gik han formelig i Kompagni med disse to Mænd, som han vel begge har foreslaaet at flytte med, og som sikkert begge var i Familie med ham. I Kontrakten oplyses det, at Tuite har købt Halvdelen af 6 Plantager, kaldet »Concordia« og Halvdelen af Negrene samme Sted for 5.100 £ i Vestindisk Mønt, endvidere Plantagen »Brookes« med 3 Negre for 2.400 £ og et Stykke Land paa 6 à 8 Plantager, der var købt af Kompagniet for 400 £. Ved Kontrakten solgte Tuite $\frac{1}{3}$ heraf til Lawrence Bodkin og $\frac{1}{3}$ til Henry Ryan, og det blev aftalt, at disse Plantager skulde drives for fælles Regning. Bodkin paatog sig at bestyre Plantagen »Brookes« og at føre Bøgerne, medens Ryan skulde paatage sig Bestyrelsen af Plantagen »Concordia«³⁹.

Concordia er identisk med Dronningens Kvarter Nrr. 4, 5, 6, 8 og 9, som Tuite i 1749 ses at have købt af JOHAN WILHELM SCHOPEN og ADRIAN BEVERHOUDT. Beverhoudts Halvdel fik Tuite & Comp. dog først Skøde paa 8. Februar 1751 for en Sum af 5.100 £⁴⁰, men der maa foreligge en tidligere truffet Aftale herom, thi Pantebogen har ogsaa registreret et Løfte fra Tuite til Beverhoudt af 1. Oktober 1750 angaaende Betalingen⁴¹.

Brookes Plantage dækker utvivlsomt over Kompagni Kvarter Nr. 1 og Nr. 2, som bestod af en fuld Bomuldsplantage og $\frac{3}{4}$ Sukkerplantage, som angivelig er købt i 1749 af JENS MICHELSEN BECK og FRANCIS BROOKE⁴². Bomuldsplantagen maa være Nr. 1, som ligger lige uden for Christianssted mod Vest, og det er utvivlsomt den, der tidligere har tilhørt Beck, idet Francis Brooke først 14. September 1750 udstedte Skødet paa Nr. 2 til Lawrence Bod-

kin⁴³. Denne Plantage laa Nord for Nr. 1, langs Kysten Nordvest for Byen. Disse to Plantager ejede Tuite endnu ved sin Død i 1772.

Kompagniskabet mellem Tuite, Bodkin og Ryan er formentlig udløbet omkring 1758. I Matriklerne for dette Aar er Concordia nemlig delt i 3 lige store Dele og som Lejere, men i 1759 som Ejere opføres John Baker, Lawrence Bodkin og Harry(!) Ryan, hvoraf det ses, at Tuite har solgt sin Andel til JOHN BAKER⁴⁴. Som sin Part har Tuite altsaa ved Kompagniskabets Ophævelse beholdt Brookes Plantage og Plantagerne i Nordside Kvarteret, der var købt af Vestindisk-Guineisk Kompagni. Baker var ogsaa af Familien, idet han var gift med Henry Ryans Søster MARY RYAN⁴⁵.

John Baker har aabenbart ogsaa haft en Andel i det nævnte Kompagniskab, thi 3. Februar 1751 udstedte Tuite, Baker, Bodkin og Ryan 7 Obligationer til Det Vestindisk-Guineiske Kompagni for ialt 1.600 Rdlr. dansk kurant, aabenbart som Del af Betalingen for de i Kontrakten nævnte Plantager, som var købt af Kompagniet, og som givetvis var uopdyrkede Grunde⁴⁶. Da han ikke ses nævnt i den omtalte Kontrakt mellem de tre Parthavere, har han vel haft en Særaftale med Tuite, hvad ogsaa Bodkin havde, eller med sin Svoger Ryan.

Disse af Kompagniet købte Grunde er utvivlsomt de Plantager, som var matrikuleret under Nordside Kvarter Litra A og omfattede Numrene 24, 27 og 28, og hvis Areal var paa ialt ca. 160 ha. De to sidste betegnes paa Becks her gengivne Kort fra 1754 som »U-Optagne Grunde«. Det har givetvis været en god Forretning at rydde og opdyrke nye Plantager. Jorden var jo bevokset med Urskov, Træ var en Mangelvare paa flere af de omliggende Øer, og saavel Mahogni som Pokkenholt, der var de overvejende Træsorter, var stærkt efterspurgt. Det er oplyst, at alene Rydningen af en Plantage kunde indbringe Ejeren Købesummen op til 30 Gange⁴⁷.

Som nævnt havde Nicholas Tuite og Lawrence Bodkin en Særaftale ved Siden af Kontrakten med Henry Ryan. Denne Aftale, der ligeledes blev truffet 24. Juli 1750, gik ud paa, at alle de Jordlodder og Huse, som Tuite havde købt i St. Croix By, skulde være fælles Ejendom, og at alt, hvad Bodkin solgte paa St. Croix skulde være til fælles Avance⁴⁸. Hvad Tuite har ejet i Christianssted vides ikke med fuld Sikkerhed, da Aftalen med Bodkin ikke indeholder nogen Specifikation, men han fik i hvert Fald 19. December 1749 af Kompagniet Skøde paa en Byggeplads paa 75 × 90 Fod i Christianssted; den paagældende Grund er det nordvestre Hjørne af Kongensgade og Lille Tværgade. Bodkin solgte 7. December 1751 paa Tuites Vegne Grunden til en vis EMANUEL ABOAB⁴⁹. Endvidere ejede Tuite et Stykke Havegrund tæt ved Byen, som han 11. Januar 1751 skødede til den ovenfor omtalte JENS MICHELSEN BECK⁵⁰, som var Fiskal paa St. Croix, senere blev Kancelliraad og Svigerfader til OVE MALLING. I 1758 havde Tuite i hvert Fald endvidere et Hus i Kongensgade Nr. 13, som da var udlejet til WILLIAM BOURKE & Co.⁵¹, og samme Aar ses han at have ejet en Smedie, som ligeledes var udlejet⁵¹; det kan tilføjes, at Lejeren i 1759 var CHRISTOPHER MAC EVOY⁵², som senere skal omtales, og som 1760 opføres som Ejer af Smedien⁵³. Han ejede den endnu i 1772, da den blæste omkuld i den voldsomme Orkan, som 31. August hærgede St. Croix⁵⁴. Endelig skal det nævnes, at Nicholas Tuite i 1765 havde et Pakhus i Dronningens Tværgade⁵⁵.

Kontrakten mellem Tuite og Bodkin viser, ligesom den omtalte Generalfuldmagt til Bodkin og Ryan, at Tuite ikke havde til Hensigt selv at bosætte sig paa St. Croix. Han havde som foran omtalt i disse Aar sit Hjem i Nærheden af London og har vel haft sin egentlige Forretning, som givetvis ogsaa har omfattet Bankiervirksomhed, her, men det er klart

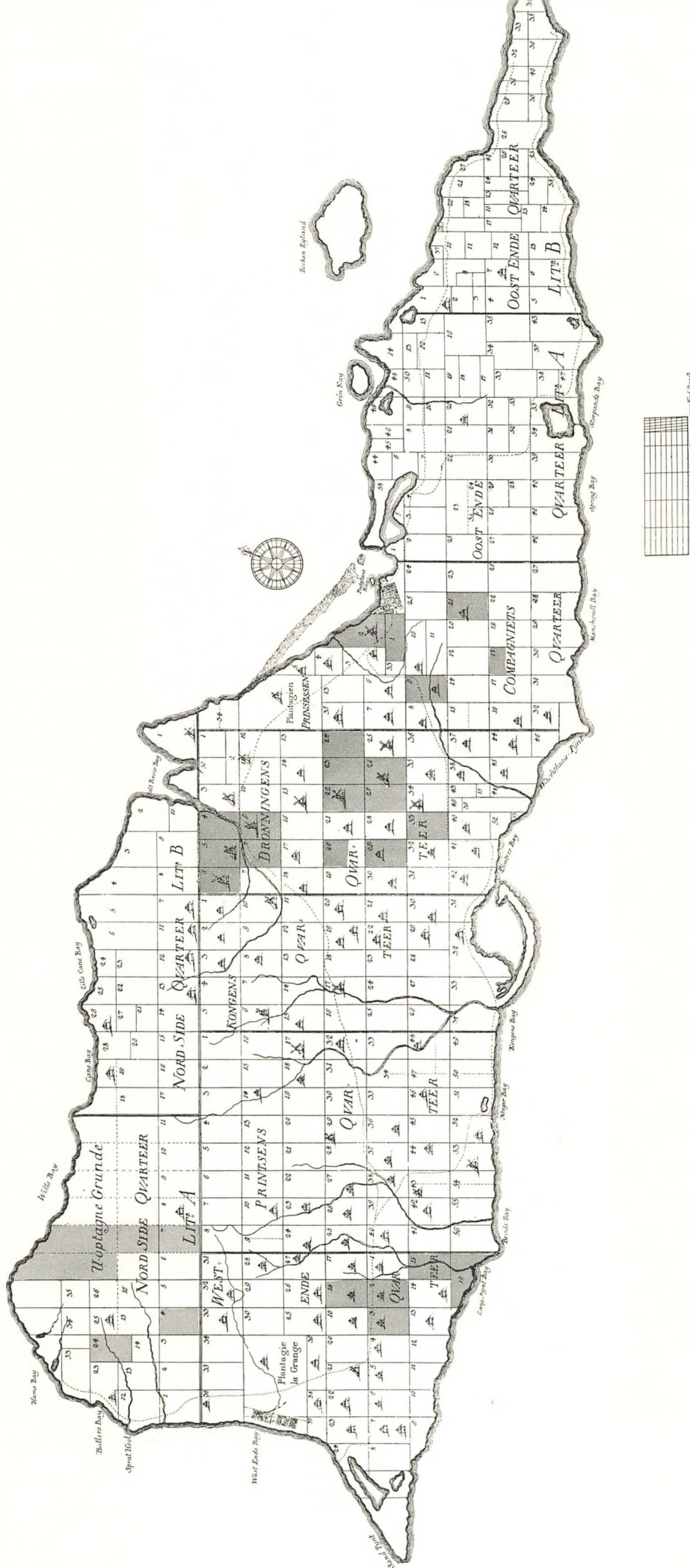
at en Forretning af denne Karakter har krævet, at en stor Del af hans Tid har været tilbragt paa Rejser.

I 1751 har han sikkert været hjemme til Datterens Bryllup med THOMAS SELBY lige før Julen, men 1754 vides han at have været en Tur i København for at opnaa den danske Konges Bekræftelse paa det Tilsagn om fri Religionsøvelse, som allerede Guvernør JENS HANSEN havde givet ham, men som han formentlig under den følgende Guvernør PEDER CLAUSEN, der var religiøst intolerant, usmidig og i udpræget Grad uvenligt indstillet overfor de engelske Kolonister⁵⁶, har haft svært ved at haandhæve. Tuite var jo selv Katolik, og de Plantere og Haandværkere, som paa hans Foranledning har nedsat sig paa Øen, og som vistnok fortrinsvis har været af irsk Afstamning som han selv, har givetvis ligeledes bekendt sig til den hellige almindelige Kirke. Det gælder sikkert ogsaa Ryan, der vel har tilhørt den samme irske Familie, som de to Brødre PHILLIP og GEORGE RYAN, der i Slutningen af det 18de Aarhundrede nedsatte sig i København, og hvis Moder var født O'Reilly⁵⁷, og Lawrence Bodkin, der af Tuite udtrykkelig omtales som hans »kinsman«⁵⁸, uden at det kan ses, hvorledes Slægtskabet har været. Peder Clausen klagede da ogsaa over, at der holdtes katolsk Guds-tjeneste paa Tuites Plantage lige uden for Christianssted, hvori Folk fra Byen, ja endog nogle af Guvernør Jens Hansens Slaver deltog⁵⁹.

Tuites Ansøgning om Religionsfriheden er dateret 22. Juli 1754 i København og gaar ud paa at faa Tilladelse til at bygge det nødvendige Antal Kirker og antage det fornødne Antal Præster, samt Tilladelse for Katolikkerne til at beklæde civile og militære Embeder paa lige Fod med de protestantiske Indbyggere. En Maanedes Tid senere, nemlig 26. August, indsendte han en ny Ansøgning, hvori han omtalte, at han ved sine Forhandlinger med »plusieurs personnes de la première distinction« havde erfaret, at Kongen var sindet at imødekomme hans Ansøgning, men at man ikke vilde acceptere Jesuitter som Præster paa Øen. Tuite vilde ikke lægge Skjul paa, at de to Præster, BERNARD CROSSE og RICHARD ELLIS, med hvem han havde truffet Aftale, tilhørte Jesuitterordenen, men han undskyldte sig med de Vanskeligheder, der var forbundet med at formaa katolske Præster i det hele taget til at paatage sig Arbejdet i et Klima, der var saa forskelligt fra det europæiske, og han anmodede derfor om Opholdstilladelse for de to nævnte Præster, for hvis Loyalitet han vilde staa inde.

Efter at være behandlet i Kancelliet blev Tuites Ansøgning sendt til Høring i General-Landets Oeconomi- og Kommerce-Kollegium, som 23. August fandt, at Ansøgningen kunde imødekommes, men dog med Udelukkelse af Jesuitter, hvad der var en naturlig Følge af Bestemmelserne i Danske Lov 6,1. Kancelliet indstillede i Overensstemmelse hermed, og i Konseillet resolverede Kongen under 30. August, at de Jesuitter, som var engagerede, maatte blive, indtil andre Præster var at faa. Under 20. September 1754 udstedtes derefter en Bevilling for Katolikkerne i Overensstemmelse med Tuites Ansøgning, blot med de to Forbehold, at de fungerende Jesuitter kun maatte blive paa Øen, saalænge det var nødvendigt, og at Adgangen til Embeder ikke omfattede Sæde i Guvernementet eller i den militære Kommando⁶⁰.

Det er givet, at Nicholas Tuite under sit Ophold i København, som vel har varet, indtil Bevillingen forelaa, eller i hvert Fald var sikret, har været i Forbindelse med de højeste Regeringskredse, saaledes som det ogsaa fremgaar af den foran citerede Passus fra hans anden Ansøgning. Han har vel forhandlet direkte med Greve CHRISTIAN AUGUST VON BERCKENTIN, der var Præsæs i Økonomi- og Kommercekollegiet, og som stod Kong Frederik V nær, og sikkert ogsaa med Greve JOHAN LUDVIG HOLSTEIN, der som Chef for Danske

Jens Michelsen Bechs Kort over St. Croix 1754.
 Paa Kortet er markeret, hvilke Plantager Nicholas Tuite har ejet

Kancelli og Præsens i General-Kirke-Inspektionskollegiet havde afgørende Indflydelse paa Ansøgningens Skæbne, og endelig har han utvivlsomt ogsaa været i Kontakt med Greve ADAM GOTTLÖB MOLTKE, hvis Interesse for de vestindiske Øer var velkendt, og som havde været virksom ved Kongens Overtagelse af Vestindisk-Guineisk Kompagni, som fandt Sted samme Aar⁶¹. Om han ved denne Lejlighed ogsaa har været i Forbindelse med BERNSTORFF, hvem han besøgte i 1760, vides ikke. Og man ved heller ikke noget nærmere om, hvorvidt han har været i Kontakt med Kompagniets Direktion og de Handelsmænd, som fortrinsvis havde deres Interesser her, men det er dog vel sandsynligt, at han har haft Lejlighed til at træffe Folk som JOOST VAN HEMERT, JUST FABRITIUS, J. F. WEVER og NIELS RYBERG.

Fra København er han sikkert rejst tilbage til London, og i det følgende Foraar har han paany krydset Atlanten, denne Gang i Følge med 5 unge, rige Englændere, som paa hans Initiativ vilde nedsætte sig som Plantere og Købmænd paa St. Croix. Klimaet paa Øen var imidlertid netop i 1755, som havde været et overordentligt tørt Aar, mere usundt end sædvanligt, og de nyankomne Europæere døde som Fluer. Ogsaa alle de 5 unge Englændere bukkede under for Klimatfeberen, som det fremgaar af et Brev fra Sekretær JOHANNES SØBØTKER til Regeringen i København, og hvori der gives Meddelelse om en lang Række Dødsfald⁶².

I en ikke fuldført, anonym Beskrivelse af St. Croix fra 1763, hvortil Manuskriptet er bevaret i J. G. Moltkes Privatarkiv, omtales Religionsfrihedens Betydning for Øens Opkomst, og der tillægges i det hele Nicholas Tuite en betydelig Andel i Udviklingen af Sukkeravlen paa St. Croix, idet det hedder: »..... men Landets Grunde kom dog ikke i synderlig Priis og Værdie, førend Hr. Nicolai Tuit, een Catholic af Religion og een Mand af megen credit, entreprise og Kundskab i Sukkeravlingen, kom derhen fra Montserratte og for anseelige Priiser tilkiøbte sig adskillige Grunde, som hand meget hastigen bragte i cultur saa fuldkommen, at hand ved sit exempel ey allene viiste Landets daværende Beboere, hvorledes de skulde drive deres Avl, men endog persvaderede mange af sine Landsmænd og Religionsforvandre til at etablere sig der, hvortil de bleve saa meget meere villige, som Hands May. et allernaadigst forundte dem frie Religions-Øvelse og samme borgerlige Rættigheder samt Friheder som hands egne indfødte Undersaatter, hvilke de ikke nød hos deres egne Landsmænd.«⁶³.

Foruden de allerede nævnte Plantager ses Nicholas Tuite endnu i 1749 at have købt 3 Sukkerplantager af WILLIAM THOMAS, nemlig Dronningens Kvarter Nr. 22, Nr. 23 og Nr. 24, som han yderligere i 1752 supplerede med 2 Sukkerplantager under Nr. 33, der havde tilhørt NATHANAEL GILBERT⁶⁴.

Købet af ialt 20 Plantager i Aarene 1749—52 foruden flere Grunde og Huse i Christianssted By viser, at Nicholas Tuite har raadet over en betydelig Kapital, allerede da han flyttede sin Virksomhed fra Montserratt til St. Croix. Hans Parthavere Lawrence Bodkin og Henry Ryan deltog jo kun i de elleve af Plantagerne, og store Laan har han næppe optaget. Foruden de 1.600 Rdlr., som Kompagniet lod blive staaende i Plantagerne i Nordside Kvarteret og en Prioritet til JAMES ACKENS umyndige Sønner paa 2.952 Rdlr. 3 Mark, som han overtog ved Købet af Brookes Plantage⁶⁵, kendes fra disse Aar kun et Laan, nemlig en Obligation, som Bodkin 30. September 1750 paa Tuites Vegne udstedte til den tidligere Generalguvernør FREDERIK MOTHS Søn FREDERIK CHRISTIAN MOTH paa 10.142 Pieces of Eight⁶⁶. Sandsynligheden taler endda for, at Tuite selv har staaet i Forskud for de Plantere, som paa hans Initiativ nedsatte sig paa Øen, og 26. Marts 1751 kunde han kautionere for et Laan paa 25.000 Rdlr., som Kompagniets Bogholder MADS KRAGH havde optaget hos CARL ADOLPH

VON PLESSEN mod Pant i 4 Plantager i Prinsens Kvarter⁶⁷. Risikoen har jo nok været stærkt begrænset, men Eksemplet viser, at Tuite har haft Interesser andre Steder end i sine egne Plantager.

Den foran citerede Udtalelse om den hurtige Udvikling af Driften paa Tuites Ejendomme finder sin Bekræftelse i Udvidelsen af Slavetallet. I 1749 var der paa Brookes Plantage 38 kapable Slaver, 5 Manqueroner, dvs. uarbejdsdygtige Slaver, 1 under 16 og 18 under 12 Aar, men i 1754 var der paa samme Plantage 61-12-0-29, og paa Concordia var der i 1749 65-12-6-13, men i 1754 159 kapable, 24 Manqueroner, 3 under 16 og 33 under 12 Aar, altsaa en Stigning i Antallet alene af kapable Slaver paa 117 eller over 113 pCt. Denne væsentlige Forøgelse af Arbejdskraften maa selvsagt betyde en tilsvarende Forøgelse og Effektivisering af Driften, og repræsenterer i sig selv en betydelig Kapitalinvestering. Hvor stor er det vanskeligt at sige, da Priserne paa Slaverne vel har været meget varierende, men 200 Rdlr. pr. Slave⁶⁸ kan vistnok anses for Normalprisen i disse Aar, og med denne Pris andrager Forøgelsen i Kapital alene 23.400 Rdlr., og det samlede Antal kapable Slaver i 1754 skulde svare til en Kapital paa 44.000 Rdlr. Det kan oplyses, at Tuite 18. December 1749 betalte Planteren VALENTINE FRENCH 30 £ for en Negerdreng⁶⁹, dvs. ca. 150 Rdlr., og 2 Dage tidligere havde han købt 6 Mulæsler, 6 Stykker Hornkvæg og 33 Neger-slaver af PETER TITLEY for en Sum af 1.300 £⁷⁰, det vil sige omkring 6.500 Rdlr.⁷¹.

En stor Del af den Fortjeneste, Tuite har haft paa sin Plantagedrift, er sikkert blevet anvendt til yderligere Udvidelser. Bortset fra Ophævelsen af Kompagniskabet med Bodkin og Ryan og dermed Overdragelsen til Tuite af Brookes Plantage og Plantagerne i Nordside Kvarteret og til John Baker af Tuites Part i Concordia i 1758, skete der dog ingen Ændringer i Ejendomsforholdene førend i 1760'erne. 1764 solgte Nicholas Tuite Nordside Kvarter Nr. 27 og Nr. 28 til CHRISTOPHER MAC EVOY — den Mand, som i 1771 blev Deltager i Interessentskabet med ROBERT TUITE og THEOBALD BOURKE, samt CHIPPENDALE og SELBY i København, et Foretagende som Nicholas Tuite utvivlsomt har været med til at arrangere. I Stedet købte Tuite 1764 af PETER MARKØS Arvinger — det vil sikkert sige Enken ELIZABETH, født CUNNINGHAM, der anden Gang ægtede Kirurgen MATTHEW FERRALL, og Datteren MARIA MARKØE, der var gift med CHRISTOPHER MAC EVOY — Plantagen Nordside Kvarter Litra A, Nr. 18, som i 1767 siges at tilhøre Tuite og Ferrall, og 1766 købte han yderligere Nordside Kvarter A, Nr. 7, der ogsaa Aaret efter tilhørte Tuite og Ferrall⁷². Det ses heraf, at Tuite i 1766 er gaaet ind i et nyt Kompagniskab, nemlig med ROGER FERRALL, der var Søn af PETER O'FERRALL og JANE CAHILL, det vil sige Dattersøn af Nicholas Tuites Kusine (se Oversigten Side 68).

Dette Kompagniskab købte yderligere 1767 Nordside Kvarter A, Nr. 4 og endelig i Tuites sidste Leveaar 1772 Vestende Kvarter, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 15 og Nr. 18. Men desuden købte Tuite alene i 1768 Kompagni Kvarter Nr. 21, der dog kun var paa ca. 30 ha., og Kompagni Kvarter Nr. 9, der var en fuld Plantage, som i 1767 af RICHARD TUITE — vel den ovennævnte Brodersøn af Nicholas Tuite — var købt af JOHN DEEN, og som Nicholas Tuite i 1770 overdrog til sin Søn Robert. Endelig erhvervedes Kompagni Kvarter Nr. 18 i 1772 af Nicholas Tuite og Christopher Mac Evoy i Fællesskab.

En Gennemgang af Matriklen for 1772, det Aar i hvilket Nicholas Tuite døde i London, viser, at han paa dette Tidspunkt ejede i Kompagni Kvarter Nr. 1 og Nr. 2, samt Halvparten af Nr. 18, ialt ca. 135 ha., og i Dronningens Kvarter Nr. 20, Nr. 24, Nr. 26, Nr. 27, Nr. 29 og Nr. 33, ialt ca. 300 ha., og hertil kom saa de Plantager, han og Roger Ferrall ejede i Fællesskab, Vestende Kvarter Nrr. 2, 3, 15, 16 og 18 og Nordside Kvarter Litra A, Nrr.

4, 7 og 18, hvoraf Tuites Halvpart udgjorde ca. 240 ha. Det vil sige, at Tuite ved sin Død alene ejede ca. 675 ha. af St. Croix' bedste Sukkerjord. Slaveholdet paa disse Plantager — Tuite og Ferralls her regnet med Halvdelen — udgjorde samme Aar 518 kapable Slaver, 46 Manqueroner, 80 under 16 og 171 under 12 Aar. I Kapital repræsenterede de kapable Slaver altsaa alene en Værdi paa over 100.000 Rdlr., regnet efter Prisen omkring 1758, det vil sandsynligvis sige langt mere med de da gældende Priser.

Hvor store økonomiske Interesser han saa der ud over har haft i andre Plantager, kan ikke oplyses. ROBERT TUIITE ejede 1772 Kompagni Kvarter Nr. 9 og Halvdelen af Nr. 22. CHRISTOPHER MAC EVOY havde Kompagni Kvarter Nr. 17 og Nr. 35, samt Halvparten af Nrr. 16, 18 og 28, i Dronningens Kvarter Nr. 46 og Nr. 47, samt Halvparten af Nr. 45, i Nordside Kvarter Litra A, Nr. 27 og Nr. 28, samt en Del af Nr. 26, og endelig i Østende Kvarter A, Nr. 29, der var en halv Størrelse. Mac Evoy og CHARLES JOSEPH SELBY (16/13) ejede i Fællesskab Kompagni Kvarter Nr. 26, Nr. 27 og Nr. 28, samt det halve af Nr. 22 og en Part af Nr. 29.

Denne Gennemgang giver til Resultat, at en meget nært forbunden Kreds, NICHOLAS TUIITE og hans Søn ROBERT, hans Kusines Dattersøn ROGER FERRALL og hans egen Dattersøn CHARLES SELBY og dennes Kompagnon CHRISTOPHER MAC EVOY tilsammen har raadet over ca. 1660 ha. af St. Croix Sukkerarealer og følgelig har været en ikke ubetydelig Faktor i Øens Drift — et talende Udtryk for Nicholas Tuites »credit og entreprise«. Og fuldstændigt bliver Billedet af Koncernens Indflydelse næppe med mindre man inddrager, hvad MATTHEW FERRALL, JOHN BRADSHAW, Tuites Svoger THEOBALD BOURKE og især LAWRENCE BODKINS Arvinger samtidig ejede.

Det er saaledes ikke mærkeligt, at Nicholas Tuite fra London varetog Øens og Planternes Interesse ved given Lejlighed. Af de ganske faa Breve fra Tuite, som tilfældigt er blevet bevaret eller i hvert Fald kendes, er der et Par Stykker, som kaster Lys herover. Det ses, at han i 1760 igen har været paa Besøg i København, og ved denne Lejlighed maa han have været inviteret privat hos JOHAN HARTVIG ERNST BERNSTORFF, eftersom han i et Brev af 28. November sender Hilsener ogsaa til Grevinde CHARITAS BERNSTORFF, der var født VON BUCHWALD, til Bernstorffs Søster Rigsfriherreinde ELISABETH JOHANNE ELEONORE BERNSTORFF og til Nevøen Greve ANDREAS PETER BERNSTORFF, samt til WASSERSCHLEBE. J. H. E. Bernstorff var paa dette Tidspunkt — foruden at være Leder af Udenrigspolitikken — den førende indenfor Kommercekollegiet, og det er selvfølgelig, at Tuite har maattet forhandle med ham om Øernes Handelsforhold. I det nævnte Brev meddeler Tuite, at han siden sin Tilbagekomst til London har talt med forskellige vestindiske Plantageejere, som havde beklaget sig over den Strengthed, hvormed de kongelige Tilgodehavender var blevet inddrevet paa et Tidspunkt, hvor en daarlig Høst havde vanskeliggjort Forholdene. Og videre fremhævede han den høje Indførselstolds uheldige Virkninger paa Øens Forsyning med Levnedsmidler. Det maa vist siges at være et karakteristisk Udtryk for Tuites Opfattelse af sin egen Stilling, naar han i Brevet til Bernstorff tilføjer, at han har forsikret de paagældende om, at der vil blive foretaget Forandringer, og at Tingene vil blive ordnet paa en mere tilfredsstillende Maade i Fremtiden⁷³. Bernstorff meddelte ham da ogsaa i sit Svar, at der arbejdedes med Problemerne⁷⁴, og det var vel et Resultat af disse Anstrengelser fra Tuites Side, at man i 1761 iværksatte en regelmæssig Paketfart paa Øerne for at sikre Forsyningerne⁷⁵.

Aaret efter henvendte Tuite sig i et Brev til JOACHIM WASSERSCHLEBE, der var Kommitteret i Det vestindisk-guineiske Rente- og Generaltoldkammer, og som han har truffet hos Bernstorff, hvis højre Haand Wasserschlebe jo var. Tuite meddelte ham først den glædelige

Efterretning, at Aaret havde været meget regnfuldt, og at man som Følge heraf ventede en usædvanlig stor Høst paa St. Croix, men gjorde dernæst opmærksom paa den Mangel, der herskede i Vestindien paa Penge eller Pengerepræsentativer, en Mangel hvis Virkninger var langtrækkende, fordi den medførte Forsinkelser i Skibenes Afsejling fra Øen⁷⁶. Det var ikke noget nyt Fænomen, han her klagede over — allerede i 1757 havde Generalguvernøren Baron CHRISTIAN LEBRECHT VON PRÖCK set sig nødsaget til at sætte 40.000 Rdlr. Sedler i Omløb paa forventet Efterbevilling, en Disposition Regeringen imidlertid underkendte, og Orden kom der ikke i det før ned imod Aarhundredets Slutning, selvom Schimmelmans Udmøntning af Sølvmonter vel har hjulpet noget⁷⁷. Nicholas Tuite anmodede om, at Afgifterne i givet Fald maatte kunne erlægges i Sukker, og selvom Wasserschlebes Svar ikke kendes, vides det dog, at denne Fremgangsmaade har været fulgt⁷⁷.

Det ses ogsaa af Korrespondancen, at han har kendt den senere som Landhusholdnings-selskabets Sekretær og nationaløkonomisk Forfatter bekendte og virksomme CHRISTIAN MARTFELT, der paa NIELS RYBERGS Bekostning i Aarene 1761—68 var paa lange økonomiske Studierejser. 1763 skrev Tuite til en vis HENRY HUNT, der aabenbart har været hans Befuld-mægtigede — Plantagebestyrer eller noget lignende — paa St. Croix, at Martfelt ville komme for at studere Forholdene paa Øen, og han bad Hunt yde Martfelt al tænkelig Hjælp, lige-som han gav ham Adgang, saa ofte han ønskede det, til at se »Sion Farm«⁷⁸. Man har vel Lov til at formode, at det er Ryberg, som har introduceret Martfelt hos Tuite, hvem han sikkert har besøgt i London, siden Tuite kalder ham »a friend of mine«. Martfelts Rejse til Vestindien, hvor han opholdt sig i 3 Aar, resulterede blandt andet i 6 svære Kvartbind med Oplysninger om de vestindiske Forhold, men desværre ses Tuites Plantager ikke specielt omtalt⁷⁹. Sion Farm, som Tuite vel har betragtet som en Mønsterplantage, siden han netop ønskede, at Martfelt skulde have Lejlighed til særligt at studere Forholdene her, dækker over Dronningens Kvarter Nrr. 24, 26, 27 og 33 B, altsaa Grunde Tuite har ejet fra 1749 og 1752.

Vestindien har imidlertid sikkert kun været en Del af Nicholas Tuites Virksomhedsom-raade, om end vel Rygraden i hans Forretning. Han havde som nævnt selv taget Ophold i London og har her arbejdet med sin Kapital. Det er allerede omtalt i Dattersønnens Charles Joseph Selbys Biografi (se II. Del, 1. Bind, Side 395 f), at Tuite i 1765 paa Dattersønnens Vegne gik i Kompagni med den engelske Grosserer WILLIAM CHIPPENDALE i København. Da Charles Selby paa dette Tidspunkt kun var 10 Aar gammel, har Formaalet hermed ganske givet været at sikre sig fornøden Indflydelse paa det Sted — nemlig København — hvor Produktionen fra Plantagerne i første Række skulde afsættes, uden at hans Navn kom til at fremtræde udadtil, og det kan derfor ogsaa anses for givet, at Tuite har staaet bag ved Chippendales Ønsker i 1768 om at faa Privilegium paa et Sukkerraffinaderi i København⁸⁰, hvorved han altsaa har kunnet sikre sig Udbyttet ogsaa af det næste Led i Produktionen. Chippendale var iøvrigt lidt længe om at komme i Gang, thi 12. Juni 1770 fik han 6 Maa-neders Udsættelse med Oprettelsen⁸¹.

Om Tuite selv har været i København for tredje Gang i 1765 for at ordne Sagen med Chippendale, eller om Aftalen er truffet mellem Chippendale og Lawrence Bodkin paa Tuites Vegne, vides ikke. Aftalen traadte i Kraft 24. Juni 1765 og gik ud paa, at Tuite skulde ind-skyde 3.000 £ (dvs. 15.000 Rdlr.) i Chippendales Forretning. 14. Juni — altsaa en halv Snes Dage før — skrev Tuite fra London et Brev til HEINRICH CARL SCHIMMELMANN, hvori han anbefalede en af sine og Bodkins Slægtninge JOHN KIRWAN, der sad som Købmand i London,

til Schimmelmans Bevaagenhed, og hvori han omtaler, at Bodkin netop er vendt tilbage fra København, og at han har truffet Schimmelman i Hamburg⁸². Brevet viser, at Tuite ogsaa, som man kunde tænke sig, har været i Forbindelse med H. C. Schimmelman, der jo i 1763 havde købt de to store kongelige Plantager paa St. Croix. Af Brevet fremgaar det iøvrigt, at Tuite og Bodkin i September 1765 agtede at sejle over til Øen.

Et Par Breve fra 1752 og 1754 til MICHAEL BLOUNT paa Mapledurham, som tilfældigt kendes, fordi Tuites Dattersønnedatters Dattersønnedatter ELSA BILLE blev gift med Ejeren af Mapledurham Mr. RIDELL-BLOUNT, og interesserede sig for, hvad der laa i Arkivet paa Mapledurham, viser, at Tuite har ordnet Pengesager for Familierne BLOUNT og STRICKLAND.

Det skal ogsaa nævnes, at Nicholas Tuite 11. Maj 1753 sammen med ISIDORE LYNCH kautionerede for en Sum paa 8.000 Pund, som Lynch's Svigerfader THOMAS MEADE havde laant af PETER LEHEUP, da han af WILLIAM FENTON til Maidstone, County Kent, og hans Hustru JULIANA havde købt en Plantage paa Montserrat, som havde tilhørt Fentons afdøde Fader WILLIAM FENTON senior. Fentons Fuldmægtige paa Montserrat var DOMINICK TRANT, JAMES FARRIL og WILLIAM RYAN. Det oplyses i dette Aktstykke, at Nicholas Tuite da boede i Lyme Street i London⁸³.

Professor HARRY KENT, Adelaide, som har beskæftiget sig med de skandinavisk-engelske Forbindelser i det 18de Aarhundrede, har meddelt, at Nicholas Tuite i London har holdt den danske Gesandt informeret om Handelsforholdene, og at han var med til at arrangere det Laan, som Firmaet Abraham Ter Borch & Zonen i Amsterdam i 1768—69 ydede de vestindiske Plantageejere⁸⁴.

Desværre haves der ikke nærmere Oplysninger herom, og det vides saaledes ikke, om han selv har været økonomisk interesseret i dette store Finansieringsforetagende, eller om han blot som Mellemand har haft en Provision for at ordne Sagen. De Ter-Borchske Laan kom til at spille en betydelig Rolle i Øernes Økonomi og bevirkede, at en ikke uvæsentlig Del af Udbyttet gik i de hollandske Kapitalisters Lommer, blandt andet fordi Forholdet medførte, at en Del af Sukkerproduktionen uretmæssigt gik til det hollandske Marked.

Forløbet af denne Finansieringsforretning skal ikke skildres her; kun skal det nævnes, at Ryberg allerede i 1770 stillede Forslag om, at den danske Stat skulde afkøbe Hollænderne Laanet og dermed selv paatage sig Financieringen, og at Huset Ter Borch i 1773 gik Konkurs, hvorefter dets Tilgodehavender blev beslaglagt af de danske Myndigheder for at afværge en ødelæggende Deroute.

Først i 1786 blev Sagen endeligt ordnet ved, at Staten opkøbte Obligationerne paa Markedet i Holland, og gennem den nedsatte Direktion for den vestindiske Gælds Likvidation ordnedes Øernes finansielle Forhold paa en heldig Maade. Ordningen betød for det første en Konvertering af Gælden med 33 pCt. — muliggjort ved den lave Kurs, hvortil Opkøbene var sket — og for det andet havde disse Foranstaltninger den store Betydning, at Sukkerhandelen i større Grad kom paa danske Hænder⁸⁵.

Disse Forhold fik ingen Betydning for Nicholas Tuite selv, men har dog Interesse her, fordi hans Søn Robert Tuites Pengeforhold og dermed ogsaa den øvrige Del af Familiens økonomiske Anliggender ikke undgik at blive paavirkede heraf.

Under 5. Juli 1765 opnaaede NICHOLAS TUIITE dansk Facultas testandi⁸⁶, men først 5. Februar 1772 opsatte han i London sit Testamente, hvorved han indsatte sin Søn ROBERT TUIITE til sin Eksekutor og Universalarving.

Til de Fattige paa Montserrat testamenterede han 100£ og til den danske og den katolske Kirke paa St. Croix hver 40 Pieces of Eight; endvidere gav han sin Tjener JOHN LINCOLN

og hans Hustru MARY hver 25 £, foruden at de hver skulde have 5 £ til Sørgeklæderne. Hans Slægtninge MARY CAHILL, der boede i Cork og var Enke efter THOMAS CAHILL, og ANN MAC NAMARA, der var Enke efter JOHN MAC NAMARA, havde hver oppebaaret en Pension paa 30 £ om Aaret, og han paalagde nu sin Søn at fortsætte dermed, saa længe de levede, og det samme skulde ske med en Pension paa 10 £ aarlig, som han i nogen Tid havde ydet en Dværg, BRIDGET (BIDDY) REILY, der levede i eller i Nærheden af Grannard i Grevskabet Longford, og som vel ogsaa, skønt det ikke siges, var fjernere beslægtet med ham. Hun er vel af samme Familie som den ROBERT REYLY, der var gift med JANE TUITE, og som den KITTY O'REILLY, der var Moder til PHILLIP og GEORGE RYAN.

Endelig afsatte han 100 £, som hans Hustru eller Svigersøn THOMAS SELBY skulde anvende paa den Maade, han havde givet dem Besked om.

Til Hustruen skulde der aarligt ydes 2000 £, saa længe hun levede, at betale i 2 halv-aarlige Rater, foruden 2000 £, der skulde udbetales hende straks ved Dødsfaldet. Hun skulde desuden arve alle sine Klæder, Ure, Ringe og Juveler — som altsaa efter engelsk Lov tilhørte Ægtemanden — hans Vogn og 4 Heste, som hun selv maatte udvælge, fremdeles det Sølvtøj, Linned og Møbler, der fandtes i hans Huse i England, samt hvad der maatte være af Vine, Spirituosa, Øl og andre Forraad og Lagre til Brug for Husførelsen — til Gengæld skulde hun fraskrive sig ethvert Krav, som hun eventuelt maatte være berettiget til efter engelske eller danske Love. Som Følge heraf er Testamentet forsynet med et saadant Afkald underskrevet af Hustruen. Nicholas Tuite bemyndigede dernæst sin Hustru til testamenterarisk at give et eller flere af Børnene indtil 6.000 £ ialt, hvilket Beløb skulde udredes af hans Ejendomme.

Det oplyses dernæst, at hans Datter ELEANOR TUITE ved sit Ægteskab med THOMAS SELBY havde faaet en Medgift paa 11.000 £. Han tillagde hende nu yderligere en aarlig Ydelse paa 300 £, saa længe hun levede, og endvidere tillod han hende testamenterarisk til Fordel for Børn eller eventuelle Børnebørn at disponere over indtil 5.000 £, som hans Ejendomme skulde behæftes med. Derimod skulde de 3.000 £, der var indskudt i Chippendales Firma for hendes Søn CHARLES JOSEPH SELBY betragtes som et Laan, der skulde være uopsigeligt, indtil han var fyldt 25 Aar.

Til Datteren ANN TUITE, som var gift med THOMAS STAPLETON, var der udbetalt 10.000 £ i Medgift; der udover skulde hun have en aarlig Ydelse paa 200 £ paa Livstid og testamenterarisk Dispositionsret over 5.000 £ paa samme Maade som Søsteren med Prioritet i Tuites Ejendomme.

Til den tredje Datter MARY WINIFRED TUITE, der for nogen Tid siden havde ægtet JUSTIN MAC CARTHY, var der ligeledes afsat en Medgift paa 10.000 £, og ved Ægtepagten af 13. September 1765 havde Tuite lovet under visse Betingelser at øge denne Sum, et Løfte som han nu ved Testamentet ratificerede, og til hvilket Ejendommene skulde svare. Hvor meget det drejede sig om, er ikke oplyst, men man har formentlig Lov til at regne med, at det i hvert Fald ikke har været mindre end Ann Stapletons Lod.

Dernæst testamenterede han 100 £ til hver af sine Svigersønner, og Resten af Boet til den eneste Søn ROBERT TUITE som Universalarving.

Det bekræftes til fulde af dette Testamente, at Nicholas Tuite har været en hovedrig Mand, da han døde. Sammenlagt har han udbetalt sin Hustru og sine Døtre 33.000 £ og behæftet Sønnens Arv med 21.000 £ foruden med aarlige Ydelser paa mindst 2.770 £. Bortset fra Behæftelserne, som kapitaliseret til 4 pCt. beløber sig til 69.250 £, har han altsaa

disponeret over mindst 54.000 Pund, en Sum der rundt regnet svarer til 270.000 Rdlr., og Sønnen har givetvis faaet mere.

Hvad Plantagerne paa St. Croix har været værd, foreligger der ingen Opgørelse over, men det skal nævnes, at Sion Farm (Dronningens Kvarter Nrr. 24, 26, 27 og 33 B), der udgjorde ca. 210 ha., i 1786—87 blev vurderet til over 524.000 Rdlr.⁸⁷. Hvis denne Vurderings-sum uden videre kunde overføres paa de ca. 675 ha., Nicholas Tuite som ovenfor nævnt besad ved sin Død, vilde Værdien beløbe sig til ialt 1.684.125 Rdlr.

Nu kan en saadan Beregningsmaade naturligvis ikke uden videre bringes i Anvendelse, dels fordi der antagelig er Forskel paa Priserne i 1773 og i 1786, dels fordi der ikke derved tages Hensyn til et muligt forskelligt Slavehold, Bygninger, eventuelle Lagre osv., men til at give en vis Forestilling om hans Formue, kan den dog vist anvendes, og det maa da anses for givet, at Nicholas Tuite alene paa St. Croix har efterladt sig Værdier for over en Million Rigsdaler eller 200.000 Pund, og dertil kommer saa, hvad han maatte have ejet i England og eventuelt ellers have haft af Aktiver i sin Forretning. Passiverne kender vi desværre intet til bortset fra, at det vides, at Nicholas Tuite 5. Juli 1770 havde givet Prioritet i sin Halvdel af Plantagen Annaly (Vestende Kvarter Nrr. 2, 3, 15 og 18), Halvdelen af Plantagen Biddlestone (Nordside Kvarter Litra A., Nrr. 7 og 18) og Halvdelen af Plantagen Nugents (Nordside Kvarter Litra A, Nr. 4(?)) for ialt 231.500 Gylden (svarende til godt 21.000 Pund), medens hans Partner ROGER FERRALL havde pantsat den anden Halvdel af disse Plantager for en tilsvarende Sum. Dette Laan var imidlertid af en særlig Karakter, idet det var en Slags Livsforsikringslaan, hvoraf der skulde betales 10 pCt. om Aaret, saalænge den Person levede, paa hvis Navn Laanet var tegnet; naar den paagældende var død, var Gælden ude af Verden. Paa hvis Navn, Forsikringen har været tegnet, kan desværre ikke ses, men det har ikke været paa Nicholas Tuites eget Navn, eftersom Gælden eksisterede endnu i 1776⁸⁸.

Om NICHOLAS TUITES Helbredstilstand, da han oprettede Testamentet, har vi ingen Oplysninger, men det er vel rimeligt at formode, at naar han nu — 7 Aar efter at have faaet Bemyndigelsen — traf sine sidste Dispositioner, er det, fordi Alderen er begyndt at melde sig og har gjort det naturligt for ham at have Sagerne i Orden, og han er vel da begyndt at føle sig træt. I hvert Fald døde han 10 Maaneder senere, nemlig 16. November 1772. Han er formentlig død i sit Hus i Queen Anne Street nær Cavendish Square i Sognet Marylebone i London⁸⁹, og 23. November blev han begravet paa St. Pancras Kirkegaard.

Naar og hvor NICHOLAS TUIITE har indgaaet Ægteskab er desværre ikke oplyst, men efter det foreliggende maa det antages, at Vielsen har fundet Sted paa Montserrat omkring 1731. Hustruens Navn var

⁶⁴/₅₂

ANNE SKERRIT

og hun var Datter af Plantageejer ROBERT SKERRIT paa Montserrat⁹⁰ og født ca. 1715.

Men andet og mere vides der ikke om hende, udover at hun levede endnu 5. Februar 1772, da hun medunderskrev sin Mands Testamente. Hun nævnes mærkværdigvis ikke ved et Møde mellem Arvingerne, som blev afholdt 30. Juni 1773⁹¹, men døde først 30. Januar 1777. Begravelsen paa St. Pancras Kirkegaard fandt Sted 6. Februar.

Ogsaa om hendes Familieforhold er det meget sparsomt, hvad der foreligger af Oplysninger, men noget har dog kunnet fremdrages af de dansk-vestindiske Arkivalier. Hun havde

i hvert Fald en Søster, nemlig den JANE SKERRIT, der først var gift med JOHN FERGUS paa Montserrat (se her Side 68), og 1756 ægtede Plantageeieren THEOBALD BOURKE paa St. Croix, i hvilket sidste Ægteskab hun blandt andet blev Moder til EDMUND BOURKE, der senere gjorde sig fortjent som dansk Diplomat og 1819 blev dansk Lensgreve⁹².

Endvidere var der en Broder JOHN SKERRIT, som havde mindst tre Børn, af hvilke en Datter ROSE SKERRIT var gift med JOHN FERRALL paa St. Croix⁹³.

Den PETER SKERRIT senior, som i sit Testamente 1752 indsatte Nicholas Tuite til Eksekutor⁹⁴, og som i 1755 stod Fadder til CHARLES JOSEPH SELBY i London⁹⁵, var sikkert ogsaa Broder til Anne, Jane og John Skerrit, og Fader til den PETER SKERRIT junior, som i 1758 boede i Christianssted⁹⁶, men som i 1759 havde forladt Landet⁹⁷. Grunden til hans Bortrejse var den, at han var gaaet fallit, men desværre giver Skiftet ingen Oplysninger om Familieforholdene⁹⁸. Nicholas Tuite nævnes, saavidt det kan ses, ikke i dette Skifte, men derimod optraadte LAWRENCE BODKIN som Fuldmægtig for PETER SKERRIT seniors Bo; han var sammen med HENRY RYAN Eksekutor for de vestindiske Dele af Skerrits Efterladenskaber⁹⁴. Det skal videre anføres, at der i denne Boopgørelse omtales et Firma Skerrit, Bodkin og Ferrall⁹⁹. Peter Skerrit jr. er dog senere vendt tilbage til St. Croix, thi i 1772 boede han paa den Tuite og Ferrall tilhørende Plantage Vestende Kvarter Nr. 2¹⁰⁰.

Endvidere kendes en JEREMIAS SKERRIT, hvis Enke MARY 1758 boede paa St. Croix¹⁰¹, og som endnu 1780 nævnes i Henry Ryans Testamente¹⁰². Det er velsagtens endnu en Broder til de ovennævnte Søsken. Fremdeles træffer man en MARCUS SKERRIT, som havde været paa St. Croix, men som i 1790 gjorde Testamente i London¹⁰³; han tilhørte formentlig en yngre Generation, men hvor han skal placeres paa Stamtavlen er ikke klart. Han havde en Broder DOMINIK ANTHONY SKERRIT og en Søster MARGARET SKERRIT, der var gift JENNINGS, som begge boede i Tuam i Irland.

Sluttelig skal det omtales, at en vis MARY SKERRIT 29. September 1785 døde paa St. Croix; hun var faa Maaneder tidligere kommet over til Øen fra Montserrat, hvor hendes Bo var fallit¹⁰⁴. Da hun boede hos John Ferrall, hvis Hustru som nævnt var Rose Skerrit, har hun formentlig været født — og ikke gift — Skerrit og i nær Slægt med Rose, men ikke hendes Søster. Hun maa da antages at være Datter af Peter Skerrit senior eller af Jeremias Skerrit, hvis ogsaa han hører til i den nævnte Søskeneflok.

Det skal endelig her antages — men det maa understreges, at der kun er Tale om Gisinger — at saavel Lawrence Bodkins som Henry Ryans Mødre har været født Skerrit eller Tuite. Det sidste er maaske for Bodkins Vedkommende det mest sandsynlige, eftersom han havde en Datter CATHERINE BODKIN¹⁰⁵, der var gift med THOMAS KIRVAN, og Tuite som tidligere anført omtaler JOHN KIRVAN som Slægtning baade af Bodkin og sig selv. Paa den anden Side taler unægtelig den Kendsgerning, at John Kirvan var Medeksekutor i Peter Skerrits Bo⁹⁴ for, at Forbindelsen er via Familien Skerrit.

Det har ikke været muligt eller rimeligt til den foreliggende Levnedsskildring at foretage dyberegaaende Studier over de børnerige og stærkt sammengiftede irsk-dansk-vestindiske Familier, men det er dog alene ved det her anførte klart, at der ligger et stærkt sammenfiltret Net af Familierelationer bag St. Croix' Opblomstring i denne Periode — et Emne, som fortjener nærmere at uddybes.

Da NICHOLAS TUIITE var gaaet bort, har hans Søn ROBERT TUIITE altsaa overtaget Boet som Eksekutor. Han opholdt sig paa dette Tidspunkt i London i Huset i Queen Anne Street og havde bemyndiget ARTHUR BIGNELL, MATTHEW (MATTHIAS) FERRALL, THEOBALD BOURKE

og CHRISTOPHER MAC EVOY til at ordne Forholdet til Skifteretten i Christianssted. Bignell mødte 3. Juni 1773 og fremlagde Tuites Testamente i Retten, og da han i en senere Skiftesamling ogsaa fremlagde den danske Konges Facultas testandi, fik han Boet, som ikke ses at være registreret, udleveret paa Robert Tuites Vegne³.

Det eneste, der yderligere vides om dette Skifte, er, at der 30. Juni 1773 har været afholdt et Møde i London, hvor alle Børn og Svigerbørn, altsaa ROBERT, ELEANOR, ANN og MARY WINIFRED TUIITE, THOMAS SELBY til Biddlestone, THOMAS STAPLETON til Carlton og JUSTIN MAC CARTHY, der ogsaa boede i Huset i Queen Anne Street, medens ANNE SKERRIT som nævnt ikke ses at have været med. Ved denne Lejlighed har Nicholas Tuites testamenteriske Dispositioner med Hensyn til Baandlæggelserne for Døtrene været Hovedemnet, og der er sikkert her blevet udstedt de nødvendige Dokumenter i denne Anledning, fordi Robert Tuite samtidig skulde have ordnet et stort Laan med Brødrene THOMAS, ADRIAN, JOHN og HENRY HOPE i Amsterdam. Det drejede sig om 30.000 £ eller 330.000 Gylden mod Pant i Plantagerne.

Med Tanke paa, hvad Nicholas Tuite har efterladt sig, kan det ikke andet end undre, at Sønnen saa kort Tid efter hans Død har set sig nødsaget til at fremskaffe saa stort et Beløb ved Laan, og Spørgsmaalet hvorfor lader sig næppe besvare tilbundsgaaende. Det maa for det første erkendes, at man ingen Muligheder har for at konstatere, hvilke Passiver der var i Tuites Bo udover det i Forhold til Bomassen mindre betydende Livsforsikringslaan hos Abraham Ter Borch & Zonen, og man ved jo heller intet om, hvor store likvide Midler en eventuelt nødvendig eller af Robert Tuite ønsket Likvidation af Faderens Forretning kan have udkrævet.

Summen overgaar jo imidlertid langt, hvad han skulde udrede i Henhold til Testamentet. Selvom Mac Carthys Medgift ikke har været fuldt udbetalt, hvad man maa slutte, at den ikke har, ud fra Omtalen i Testamentet, hvor Nicholas Tuite anvender Udtrykket: »to whom I have paid or secured to be paid«, kan det dog næppe have drejet sig om mere end nogle faa Tusinde Pund.

Der er imidlertid et andet Forhold, som kan have spillet en betydelig Rolle, nemlig den store Orkan, som 31. August 1772 gik hen over St. Croix, og som givetvis foruden store Ødelæggelser paa Bygningerne har bevirket en daarligere Høst i dette det første Aar, Robert Tuite har haft Ejendommene. Udbyttet afspejler sig jo i Eksporttallene, og det ses da ogsaa, at Eksporten til Danmark fra St. Croix i 1773 var paa 13.050 Fade Sukker mod 15.933 i 1772 og 17.762 i 1774¹⁰⁶.

Alligevel er Forklaringen jo nok den, at den unge Robert Tuite — han var ved Faderens Død 26 Aar gammel — har haft en betydelig Gæld at starte med. Luxdorps Udtryk om ham: »den rige Tuit«¹⁰⁷ kunde jo nok tyde paa, at han i København har givet Partiet som Nabob, og der er intet i hans senere Løbebane, der tyder paa, at han har været nogen god Økonom. Hans sangvinske Natur og forkerte Dispositioner bærer nok Hovedansvaret for Udviklingen. Selvom en lang Række Misvækstaar i Vestindien har været stærkt medvirkende til at ødelægge det, Nicholas Tuite havde bygget op, saa var der dog ogsaa baade under Frihedskrigen og senere under Revolutions- og Napoleonskrigene mange gyldne Aar for de vestindiske Sukkerproducenter, og alligevel lykkedes det Robert Tuite at sætte Faderens Kæmpeformue totalt overstyr. Charles Selby udtrykte sikkert Forholdet meget præcist, da han Juleaften 1796 om Onkelens derangerede Pengeforhold skrev til sin Moder: »It is neither my business nor my wish to discant on the cause of this distress, nor the degree of folly, which has brought to it the heir of my dear grand father's immense fortune, which so many

sleepless nights had brought together. I am only to represent the thing, which is painfull enough and could my dearest grandfather now rise to see & hear, that his son is reduced to the cruel necessity of composing with creditors, several of whom are those who deposited money in his hands, it would kill him afresh¹⁰⁸.«

Allerede i 1776 ses CHRISTOPHER MAC EVOY at være Ejer sammen med ROBERT TUIITE og ROGER FERRALL af de tre Plantager, som Nicholas Tuite, saaledes som det er omtalt ovenfor i 1770 gav Abraham Ter Borch & Zonen Pant i. Plantagerne blev efter det hollandske Firmas Fallit beslagnet af de danske Myndigheder, ligesom Tilfældet var med de øvrige Plantager, der var behæftede med hollandske Laan, og først efter at der 17. Juni 1776 i København var truffet Aftale om Gældens Ordning mellem Generalkrigskommissær ENGBRET HESSELBERG paa Ejernes og FRÉDÉRIC DE CONINCK paa Hollændernes Vegne, blev Arresten hævet ved en Skrivelse til Generalguvernøren¹⁰⁹.

Robert Tuite var selv i København i disse Aar og boede sikkert paa Hjørnet af Strandgade og Baadsmadsstræde (da Matr. Nr. 53), hvor Sukkerraffinaderiet havde til Huse, først i 1777 købte han PETER VANINOS Gaard paa Hjørnet af St. Annæ Plads og Amaliegade, som CHARLES JOSEPH SELBY overtog i 1794¹¹⁰. 27. December 1776 blev han naturaliseret som dansk Undersaat¹¹¹, og 12. Februar 1777 fik han Kammerherrenøglen¹¹². Han færdedes allerede tidligere ved Hoffet, thi 11. Oktober 1776 noterede Luxdorff, at den rige Tuite var paa Fredensborg¹¹³.

Saa rig, som Københavnerne troede, var Tuite saaledes ikke længere, og 1781 synes hans økonomiske Forhold aabenbart at have været paa Bristepunktet, thi 14. September fik Charles Joseph Selby paa Tuites Vegne Bevilling til ved præklusivt Proklama at indkalde Kreditorerne¹¹⁴, hvad der jo nok hænger sammen med, at den første Rate paa Laanet hos Brødrene Hope — ialt 118.250 Gylden — var forfaldet 1. Juli 1781¹¹⁵, og Tuite er da blevet tvunget til at sælge nogle af Plantagerne for at skaffe Penge. Han erklærede ganske vist overfor Søsteren ELEANOR, som havde givet Udtryk for sin Sorg over Salget, at det var sket uden hans Vidende og Vilje¹¹⁶, og hvis dette er rigtigt, har han altsaa formelig været under konkurs. Karakteristisk for hans Likviditet er det vist, at den Bevilling, som han 30. Oktober 1782 fik paa at fritages for borgerlige Bestillinger paa St. Croix imod at betale 1.000 Rdlr. til den danske Kirke, ikke blev indløst¹¹⁷.

Da den vestindiske Gælds Likvidationskommission overtog de hollandske Laan, tilhørte af Nicholas Tuites tidligere Ejendomme paa St. Croix Kompagni Kvarter Nr. 1 og Nr. 2 (den tidligere Brookes Plantage, som nu kaldes Richmond) endnu Robert Tuite. Den blev 1786—87 vurderet til 175.763 Rdlr. Endvidere havde han Plantagen Sion Farm (Dronningens Kvarter Nrr. 24, 26, 27 og 33 B), hvis Værdi blev ansat til 524.170 Rdlr., og Plantagen Grange, bestaaende af Kompagni Kvarter Nr. 9, som allerede var overdraget ham i Faderens Levetid, og Nr. 22, som han ligeledes havde faaet Halvparten af inden Faderens Død, medens Selby og Mac Evoy ejede den anden Halvdel; denne Plantage var vurderet til 148.747 Rdlr. Og endelig havde han sammen med Ferrall Plantagerne Annaly og Carlton — af disse er Annaly Nordside Kvarter Litra A, Nr. 4, hvortil Navnet altsaa maa være overført, da Vestende Kvarter Nrr. 2, 3, 15 og 18 tidligere omtales med dette Navn, og Carlton er nu Betegnelsen for Vestende Kvarter Nrr. 2, 3, 14, 16 og 18, hvor altsaa Nr. 15 er gledet ud. Af disse var Annaly vurderet til 81.800 Rdlr., medens Carlton, som det skal omtales nedenfor, var blevet overdraget til THOMAS BRADSHAW. Sluttelig ejedes Dronningens Kvarter Nrr. 20 C og 29, samt Kompagni Kvarter Nr. 18, som tilsammen udgjorde Plantagen Strawberry Hill af ROBERT TUIITE og THOMAS STAPLETON i Fællesskab. Den var vurderet til 233.424 Rdlr.

Af Nicholas Tuites Ejendomme var saaledes paa dette Tidspunkt Vestende Kvarter Nr. 15 og Plantagen Biddlestone (Nordside Kvarter A, Nr. 7 og Nr. 18) gledet Robert Tuite af Hænde¹¹⁸.

Naar Thomas Stapleton er Medejer af Strawberry Hill, kan det enten være Resultatet af et Arrangement, hvorved Familien Stapleton fik Sikkerhed for sin Andel af Nicholas Tuites Bo, eller ogsaa fordi Stapleton har villet frugtbargøre noget Kapital ved Plantagedrift, opmuntret af sin Svigerfaders Eksempel. Det sidste er nok det sandsynligste, dels fordi det kan ses, at Robert Tuite endnu mange Aar senere var i Gæld til sin Søster Ann Stapleton, dels ogsaa fordi Eleanor Tuites Søn NICHOLAS TUIITE SELBY optræder som Plantageejer paa St. Croix, hvor han i 1786 ejede Plantagen Hermitage (Kongens Kvarter Nr. 5 og Prinsens Kvarter Nr. 1)¹¹⁸, vurderet til 163.168 Rdlr. Ogsaa han har været i økonomiske Vanskeligheder i det katastrofale Aar 1782, idet Charles Selby 8. Marts 1782 fik Bevilling til paa Broderens Vegne at indkalde Kreditorerne ved præklusivt Proklama¹¹⁹.

Saa vel Ann Stapletons som Eleanor Selbys Pensioner og de Beløb, som de havde faaet testamentarisk Dispositionsret over, var sikret ved Behæftelser paa Plantagerne Sion Farm og Carlton¹²⁰, og da nu Carlton i 1784 blev overdraget til THOMAS BRADSHAW — som i 1793 ægtede RICHARD TUITES Datter MARY ELEONORA TUIITE¹²¹ — betød det, at han skulde svare til Forpligtelserne. Som det er nævnt i Thomas Selbys Biografi og fremgaar af Familiebrevene, bidrog denne Overdragelse imidlertid kun til at komplicere Forholdene set fra Familien Selbys Side.

Det fremgaar af Brevvekslingen, at Bradshaw hverken betalte Eleanor Selby den aarlige Ydelse paa de 300 Pund eller Renterne af den Gæld, han havde overtaget ved Købet af Plantagen, og da der endelig i 1795 blev truffet en Ordning, har den sikkert ikke været uden Ulemper for Charles Joseph Selby. Da Regnskaber ikke foreligger, kan det ikke med Sikkerhed konstateres, hverken hvad Bradshaw har skyldt Selby, eller hvad Selby har skyldt Bradshaw, og hvor stor en Del af dette Mellemværende, der gaar tilbage til Robert Tuites Gæld. Men at der har været gensidige Krav er givet, og det ser ud til, at Charles Selby i hvert Fald en Overgang har været mest interesseret i at afskrive sin Gæld til Bradshaw paa sit Tilgodehavende hos ham, men sikkert er det ikke¹²². Men i Maj 1795 skrev Charles Selby til Moderen, at han i Løbet af 2 Aar havde betalt Bradshaw 5.000 Pund, og at han nu yderligere havde sendt ham 5.600 £, hvorefter Bradshaws Gæld til ham beløb sig til henimod 7.000 Pund¹²³. Denne sidste Udbetaling fra Charles Selbys Side førte imidlertid til, at Eleanor Tuite omsider fik en i hvert Fald midlertidig Ordning med Bradshaw. Det var NICHOLAS TUIITE SELBY og ROBERT SELBY, der i London førte Forhandlingerne paa Moderens Vegne. Nemt var det ikke, thi Thomas Bradshaw var aabenbart haardt trængt af sine andre Kreditorer og var tilmed paa dette Tidspunkt legemligt nedbrudt¹²⁴.

I Juni 1795 blev det opgjort, at Bradshaws Gæld til Eleanor Tuite pr. 16. November samme Aar vilde beløbe sig til 4.900 Pund¹²⁵, og N. T. Selby foreslog nu, da han havde faaet Pengene fra København, at han straks skulde betale 3.600 £, idet Eleanor Tuite aabenbart havde til Hensigt at forære hver af de tre Sønner N. T., Robert og Charles Selby 1.000 Pund. Og dette Krav er Bradshaw aabenbart gaaet ind paa, eftersom N. T. Selby i December samme Aar meddelte Moderen, at han nu havde indbetalt saa meget af sin Restance pr. 16. November, at Gælden var nedbragt til 1.400 Pund. Han understregede i Brevet, at Bradshaw ikke var personligt ansvarlig for disse Ydelser til Eleanor Tuite. Pengene skulde betales af Plantagen Carlton, i hvilken den danske Konge havde en Førsteprioritet, og naar denne Plantage ikke gav Udbytte nok til at svare hende noget, efter at Renter og Afdrag

var betalt paa 1. Prioriteten, saa havde hun i Virkeligheden intet Krav¹²⁶. Imidlertid kneb det fortsat for Mr. Bradshaw at svare til de Forpligtelser, han havde paataget sig; i hvert Fald var Sagen endnu i Foraaret 1797 paa Tapetet¹²⁷.

Naar denne Sag saaledes kunde lettes ved Charles Selbys Mellekomst, er det ikke besynderligt, at Eleanor Tuites hjemmeværende Sønner satte sig imod et Forslag fra Robert Tuite om at overtage en Del af Bradshaws Gæld¹²⁸, et Forslag der var begrundet i, at Bradshaw ogsaa havde Penge til gode hos Robert Tuite, tilmed da Tuites Pengesager ikke var saa solidt funderede, som han selv troede eller dog gav Udtryk for.

I 1784—85 havde Robert Tuite ved et Besøg i København, blandt andet ved Charles Selbys Hjælp, faaet en foreløbig Ordning af sine Pengesager. Gælds Likvidations Kommissionen ydede ham et Laan paa 100.000 Rdlr. dansk kurant, som blev udbetalt ved, at den kongelige Bank indfriede to Vekselobligationer til Selby, Dungan & Thompson paa henholdsvis 31.300 og 59.400 Rdlr. og desuden betalte et Afdrag paa 5.600 Rdlr. paa en Vekselobligation til Frølich & Co. Restbeløbet fik han 11. August 1785 udbetalt kontant af Zahlkasserer JOHAN CHRISTIAN FALBE¹²⁹.

Ret længe har denne Ordning imidlertid ikke lettet Trykket paa Robert Tuite, og ti Aar senere var det for Alvor galt igen. Allerede i Februar 1796 skrev ANN STAPLETON til sin Søster, at der var Kræfter i Gang for at skaffe Broderen et Moratorium paa 12 Maaneder¹³⁰, og i December samme Aar arbejdede Charles Selby paa at faa en mindelig Ordning med Kreditorerne. Selby gjorde paa dette Tidspunkt Status op saaledes: Sion Farm var 75.000 Pund værd, men herpaa skyldtes 45.000 til den danske Stat. Robert Tuite kunde betale sine Kreditorer 30.000 Pund i Løbet af seks Aar ved Hjælp af »his friend here, of which you may easily imagine I am not the least«, men Gælden androg paa dette Tidspunkt ikke mindre end 63.000 Pund, saa der kunde altsaa ikke en Gang blive 50 pCt. til Kreditorerne¹³¹.

Om Robert Tuites personlige Forhold kan det oplyses, at Luxdorph i 1777 noterede, at han var i Færd med at gifte sig med »en riig Brud i Holland, men har ei ladet Selby det viide«¹³². Enten har det været et løst Rygte, eller ogsaa er Forlovelsen gaaet overstyr, thi Robert Tuite giftede sig først i 1780 med en Irlænder, MARY ANN COPPINGER, der var Datter af Købmanden JOHN COPPINGER og vel i Slægt med den TERESA COPPINGER, med hvem Søstersønnen NICHOLAS TUIE SELBY giftede sig i 1781¹³³, og vel ogsaa med den THOMAS COPPINGER, som 15. December 1781 opsatte sit Testamente paa St. Croix, hvorved han indsatte sin Broder PETER COPPINGER, ROBERT TUIE og NICHOLAS TUIE SELBY til sine Eksekutorer¹³⁴.

Mary Ann Coppinger havde været gift før, nemlig med afdøde ROBERT COTTON TREFUSIS, med hvem hun havde Ægtepagt af 17. Juli 1777. Tuites Ægtepagt med hende er dateret London 23. Juni 1780 og blev konfirmeret i Danmark 2. November 1781¹³⁵. Ægteskabet blev ikke lykkeligt, allerede 1785 har de separeret sig de facto, og 29. Januar 1796 fik Tuite Bevilling til Ægteskabets Ophævelse¹³⁶. Hun var aabenbart ikke særlig estimeret i Familien, thi da Robert Selby i September 1798 fortalte sin Moder, at hun var blevet gift igen med en schweizisk Officer, føjede han spydigt til: »what a happy match he has made«¹³⁷.

Samtidig med at Skilsmissen gik i Orden, solgte Robert Tuite Plantagen Richmond (Kompagni Kvarter Nr. 1 og Nr. 2) for 20.000 Pund¹³⁸, og i de følgende Aar har han aabenbart solgt mere endnu, thi da han døde i 1811 var der kun Plantagerne Grange og Sion Farm tilbage af hele Herligheden, og Boets Overskud opgjordes ved Vurderingen i 1812 til 2.094 Rdlr. 4 Realer og 4 Styver vestindisk kurant. — Sic transit gloria mundi.

ROBERT TUIITE døde i Baltimore¹³⁹ antagelig kort før 1. November 1811, idet Regnskabet for Boets Administration af Plantagerne løber fra denne Dato. 25. Februar 1812 blev Dødsfaldet anmeldt for Skifteretten i Christianssted med Tilføjelse af, at han var død fraværende fra Landet. Der forelaa et Testamente af 7. Oktober 1807 med Kodiciel af 4. Marts 1811, hvorved Tuite havde indsat JOSEPH BLAKE CHABERT, CHARLES RODGERS og Søstersønnen CHARLES MAC CARTHY til Eksekutorer. Da Skiftet skulde foretages, var ogsaa Chabert død, og Charles Rodgers, der iøvrigt undslog sig, var bortrejst, saa det blev Mac Carthy alene, der kom til at behandle det omfattende Bo.

Af Interesse for den foreliggende Biografi er i dette Skifte kun to Forhold, nemlig Ordningen af Familien Stapletons Arv efter Nicholas Tuite og et vestindisk Tilgodehavende paa Nicholas Tuite, som var over 50 Aar gammelt.

ANN STAPLETON gav 12. November 1814 PETER DE NULLY Fuldmagt til at varetage hendes Interesser ved Skiftebehandlingen og gjorde Krav paa, at saavel den aarlige Ydelse paa 200 Pund, som var tillagt hende af Faderen, som de 5.000 Pund, hvorover hun i Henshold til Faderens Testamente skulde have testamentarisk Dispositionsret, skulde gaa forud for andre Behæftelser paa Plantagen Carlton. Skifteretten deciderede imidlertid, at kun hendes Krav paa de 200 Pund kunde anses for privilegeret, medens de 5.000 Pund maatte vige for en Obligation paa 59.000 Rdlr. til Christmas & Ter Borch (Charles Joseph Selbys gamle Firma).

Det andet Forhold er besynderligt ved det lange Aaremaal, den paagældende Sag har været løbende, og stammer fra NICHOLAS TUITES Behandling af PETER SKERRITS Bo. Skerrit havde i 1746 paa Antigua indgaaet et Lejemaal med en vis SAMUEL BOYLE og hans Hustru ANNE og var kommet til at skyldte dem et Beløb paa 1370-16-7 £ Antigua kurant, for hvilket Beløb de 5. August 1755 havde faaet Dom imod Skerrit ved Retten paa Antigua.

PETER SKERRIT, som da var i London, havde 11. December 1752 oprettet et Testamente, ved hvilket han havde indsat NICHOLAS TUIITE og JOHN KIRWAN til sine Eksekutorer i London og LAWRENCE BODKIN og HENRY RYAN til sine Eksekutorer paa St. Croix, men ved Skiftet efter ham var Forholdet til Boyle ikke blevet reguleret. Hvorfor Sagen ikke er blevet rejst eller paakendt før, fremgaar ikke af Akterne, men først 6. Juli 1775 blev der udtaget Stævning mod ROBERT TUIITE som Universalarving efter Nicholas Tuite, og først 11. Februar 1790 blev Sagen paakendt ved Bytinget i Christianssted, og Robert Tuite dømt til at udrede Beløbet med Renter fra Stævningdagen. Dommen blev efter Appel stadfæstet af Landsretten 2. November 1791, men først 3. Februar 1801 ved Højesteret. Beløbet var da vokset fra 1370-16-7 Pund, der svarede til 5.192 Pieces of Eight, til 16.747 Pieces of Eight, og var altsaa ikke berigtiget endnu ved Robert Tuites Død¹⁴⁰.

Behandlingen af Robert Tuites Bo kom til at strække sig over 7 Aar og sluttede først 13. Juli 1819. Boets samlede Aktiver androg 626.019 Rdlr. mod Passiver til et Beløb af 587.389 Rdlr., og det endelige Overskud blev saaledes godt 38.600 Rdlr., et Resultat der dels skyldes Overskudet af Plantagernes Drift i disse 7 Aar, dels at Mac Carthy, der var indsat til Universalarving, overtog Grange og Sion Farm til Vurderingsprisen¹⁴¹.

Charles Mac Carthy, som 27. April 1831 fik dansk Patent paa for sin Person at føre den af hans Fader arvede Grevetitel, døde 23. December 1836 i Poujeaux ved Bordeaux uden at efterlade sig noget¹⁴².

Om Nicholas Tuites Personlighed har de tørre Aktstykker ikke givet os mange Oplysninger; alligevel er det klart, at den Mand, som roses for sin »credit, entreprise og Kundskab

i Sukkeravlingen«, og som — omend ikke uden Startkapital — skabte sig en efter danske Forhold meget betydelig Formue, har været en fremragende Forretningsmand. Om hans Forhold til Børn og Svigerbørn vidner det vel, at to af Plantagerne, Biddlestone og Carlton, var opkaldt efter henholdsvis Selbys og Stapletons engelske Ejendomme, og at han har været hjælpsom overfor fattige Slægtninge fremgaar af hans Testamente. Han har været klar over den Styrke, hans Position gav ham — det fremgaar af Brevet til Bernstorff — og at han har været i Besiddelse af Forhandlings- og Overtalelsesevne ses af, at han trods danske Lovs strenge Bestemmelser fik Opholdstilladelse for sine Jesuitterpræster. Hans Ansøgninger om Religionsfriheden viser iøvrigt hans Evne til en velformet Fremstilling af sine Ønsker.

Skal man blandt hans Efterkommere søge Lighedspunkter, bliver det først og fremmest Charles Joseph Selby, der maa tænkes paa. Han har arvet sine bedste Egenskaber fra sin Morfader Nicholas Tuite, hvem han altid omtaler med stor Veneration, og hvis Ord: »that industry would never want it's support« ogsaa han lagde sig paa Sinde¹⁴³.

Nicholas Tuite og Anne Skerrit havde følgende 4 Børn, hvortil dog skal bemærkes, at der intet vides om, hvorvidt der har været Børn, som er døde som mindreaarige.

1. ELEANOR TUITE, * paa Montserrat 23. Juli 1732, † London 26. April 1809, begravet 6. Maj paa St. Pancras Kirkegaard.

~ Twickenham, County Middlesex 21. December 1751 med THOMAS SELBY til Biddlestone, * York 20. April 1711, † paa Biddlestone 26. Maj 1787, begravet 31. Maj i Alwinton.

(Han ~ 1° ca. 1735—36 med MARY MEYNELL, † 21. April 1745).

Se 32/25 og 32/26.

2. ANN TUITE. ~ før 1772 med THOMAS STAPLETON til Carlton, Co. York (F: NICHOLAS STAPLETON til Carlton og WINIFRED WHITE), † 25. April 1821¹⁴⁴.
3. ROBERT TUITE, * London 1746, døbt Lincoln's Inn Fields 23. Marts, † Baltimore (i Oktober?) 1811.

Dansk Kammerherre, Plantageejer paa St. Croix.

~ London (Ægtepagt 23. Juni 1780) med MARY ANN COPPINGER (F: Købmand JOHN COPPINGER), Ægteskabet opløst 29. Januar 1796. (Hun ~ 1° (Ægtepagt 17. Juli 1777) med ROBERT COTTON TREFUSIS, †; 3° 1798 med en schweizisk Officer).

Ægteskabet var barnløst.

4. MARY WINIFRED TUITE, * London 10. September 1747, døbt Lincoln's Inn Fields 12. September, †

~ (Ægtepagt 13. September 1765) med JUSTIN Greve MAC CARTHY.

En af Ægteparrets Sønner, CHARLES Greve MAC CARTHY, † Poujeaux ved Bordeaux 23. December 1836, blev 27. April 1831 for sin Person optaget i den danske Grevestand.

NICHOLAS TUITES TESTAMENTE

London. I Nicolas Tuite of London aforesaid, Esqr. do make this my last will & testament in manner and form following hereby, revoking and annulling any former will or wills herefore made and this only to be taken for my last will and testament.

Where as I am now seized or possessed of sundry lands, plantations, negroes and sundry other effects to a considerable amount, situate and being in the Island of St. Croix in America under the dominion of his most gracious Majesty the King of Denmark whose late father was most graciously pleased by letters, patent or other instruments of writing under his hand and seal bearing date the fifth day of july one thousand seven hundred and sixty five to grant me the said Nicholas Tuite full power and authority to make my last will and testament and thereby to dispose of and to distribute all my effects and estate real and personal that then were or hereafter should be in said Island of St. Croix or any part of His Majesty's dominions in such shares and proportions and in such manner as I the said Nicholas Tuite should think fit to do amongst my wife, children, relations or other legatees which I now do make and publish in manner following.

Imprimis. My will is that my body be decently buried at the discretion of my executor hereafter named and as to my worldly substance which it has pleased God to bless me with I give and devise the same in manner and form following.

Item. I order and desire that all my just debts and funeral may be paid as soon as may be after my decease.

Item. I give to my executor here after named the sum of one hundred pounds sterling to be by him disposed of and distributed to and among such poor of the Island of Mountserratt and in such parts and shares as he my said executor shall think proper.

Item. I give to my said executor for the benefit of the Danish Church at St. Croix the sum of forty pieces of eight current money of that Island.

Item. I give to my said executor for the benefit of the Catholic Church in the said Island of St. Croix the sum of forty pieces of eight current money of that island.

Item. I give and devise to my servant John Lincoln and Mary his wife the sum of twenty five pounds sterling each to be paid them in one year after my decease without interest and also five pounds each to buy them a suit of mourning, which said legacies are to be paid over and above the wages that shall be due to them at the time of my death.

Item. whereas I have for some time past given or allowed a small annuity to my kinswoman Mary Cahill, the widow of Thomas Cahill, who now lives at Cork, being thirty pounds sterling per annum I now order it to be paid or continued to be paid to her during her life.

Item. whereas I have for some time past given or allowed an annuity of thirty pounds sterling per annum into my kinswoman Ann Mc. Namara, the widow of John Mc. Namara I now order it to be paid or continued to be paid to her during her life.

Item. I give and devise unto my beloved wife Ann Tuite and to my son in law Thomas Selby, Esqr. and the survivor of them the sum of one hundred pounds sterling to be disposed of as I have directed them.

Item. whereas I have for some time past given or allowed an annuity to one Bridget or Bidy, a dwarf who lived at or near Grannard in the County of Longford, Ireland, of ten pounds sterling per annum and which has for some time past been paid her by Mr. John Nugent of Johnstown near Mullingar, Ireland and has been repaid by my correspondent Mr. Francis French of Dublin I do now order it to be paid or continued to be paid to the said Bidy Reily during her life on producing a proper certificate thereof yearly.

Item. I give and devise to my beloved wife Ann Tuite one annuity or clear yearly sum of two thousand pounds sterling per annum during her natural life to be paid on the Royal Exchange of the City of London by two equal half yearly payments, the first payment to be made in six months after my decease, which annuity of two thousand pounds sterling shall be paid her, my said wife Ann Tuite, without making any deduction for taxes, exchange or any other matter, cause or thing whatsoever I also give and devise unto my said wife the sum of two Thousand pounds sterling to be paid her immediately after my decease with interest if not paid in three months after my decease, and I also give her all her apparel, watch, rings, jewels, with my coach and any four of my horses she shall chuse[!] together with all my plate, linen and household furniture of what kind and nature soever belonging to my houses in England, and all my wines, rum, brandy, beer, ale, cyder and all other spiritous liquors together with the provisions and stores belonging to or for the use of my said houses in England for her sole use and as her own property for ever, which said annuity, legacies, and bequests so given are in lieu and in full of all the share, part, dowry, right or claim, which she can have or may be entitled to in any part or parts of my estate real or personal which are in the Dominions of the Kings of England or Denmark by virtue of any laws, customs or usages of the Kingdoms of England and Denmark or any other Kingdom or Country whatsoever, and as my said wife has signified and testified her consent of accepting said legacy and annuity in satisfaction for her right or claim to any and all my estate by signing her name under mine to this will I request and desire that she will as soon as convenient after my decease, execute a proper deed or instrument of writing under her hand and seal confirming the same and I do hereby expressly charge all my real and personal estate with the payment of the said yearly sum of two thousand pounds and the said legacy of two thousand pounds and of all other annuities and legacies and bequeathed or directed to be paid by this my will.

Item. I give and grant to my said wife full power and authority to dispose of, give and bequeath unto one or more of my children or to one or more of the children of my said children by her last will and testament in writing executed in the presence of two or more witnesses any sum or sums of money not exceeding in the whole six thousand pounds sterling and that over and above the several portions and legacies I have given or may give to any or all my said children and I do hereby expressly charge my real and personal estate with the payment of such sums and at the time or times to be fixed for the payment thereof provided my said wife shall think fit to execute the power hereby given her to execute or bequeath the same.

Item. Whereas I have already given or paid to my daughter Ellinor the wife of Thomas Selbye, Esqr. the sum of eleven thousand pounds sterling as a marriage portion I do now give and devise unto my said daughter the sum of three hundred pounds sterling per annum to be paid her yearly and every year during her natural life on the Royal Exchange of the City of London, the first payment and every other to be made to her for her own use into her own hands without the controul of her husband in one year after my decease and so to continue to be paid yearly during her life and I do hereby give and invest my said daughter Ellinor Selbye with the power and authority of giving or leaving by her last will and testament or any other instrument of writing executed in the presence of two or more witnesses the sum of five thousand pounds sterling to any one or more of her children or her grand children, should any then be borne, in such manner and in such proportions as she shall think fit and to be paid in one year after her death with interest at four per cent per annum from the day of her death and I do hereby charge my real and personal Estate for the same.

Item. Where as I have entered into an agreement with Mr. William Chippindale, merchant in Copenhagen to take my grandson Charles Selby the son of my daughter Ellinor Selbye into partnership which commenced on the twenty fourth day of June one thousand seven hundred and sixty five and whereas I have agreed to furnish a sum of three thousand pounds sterling, or thereabouts as a stock for the said Charles Selbye which I shall charge to the account of the said Charles Selbye, now a minor, as my intention is not to give it him but only to lend it him for this purpose, but shall charge it to his account and debit the account yearly with simple interest at five per cent per annum and do order and direct my executor here after mentioned to charge the interest yearly until my said grandson Charles arrives to the years of twenty five when would recommend to my heir or executor to liquidate and settle the account and either receive the principal and interest due or leave it for a longer time as my said heir or executor shall think proper to do.

Item. Whereas I have already given or paid to my daughter Ann the wife of Thomas Stapleton, Esqr. the sum of ten thousand pounds sterling as a marriage portion I do now give and devise unto my said daughter Ann Stapleton one annuity or annuel sum of two hundred pounds sterling per annum to be paid her yearly and every year during her natural life on the Royal Exchange of the City of London the first payment and every other to be made into her own hands for her own use without the controul of her husband in one year after my decease and I do hereby give and invest my said daughter Ann Stapleton with the power of giving or leaving by her last will and testament or any other instrument of writing executed in the presence of two or more witnesses the sum of five thousand pounds sterling to any one or more of her children or her grand children if any she should have born from her body and living at the time of her decease in such manner and in such proportions as she shall think fit and to be paid in two years after her death with interest at four per cent per annum and provided my said daughter Ann should have no children or grand children living at the time of her death I do in that case empower her to leave the said sum of five thousand pounds sterling to be divided among her brother and sisters or any of their children in such manner and in such shares and proportions as she shall think fit to be paid in like manner in two years after her death with interest as aforesaid at four per cent per annum and if she shall execute this power I do hereby charge my real and personal estate therewith.

Item. Whereas my daughter Mary Winifred has been some time ago married to Justin M. Carthy, Esqr. and to whom I have paid or secured to be paid the sum of ten thousand pounds sterling as a marriage portion and whereas by articles of agreement bearing date the thirteenth day of september one thousand seven hundred and sixty five I have covenanted and agreed amongst other things to make a further addition to my daughter's portion under such conditions as are therein mentioned now I do hereby ratify and confirm the same and do hereby charge my real and personal estate therewith.

Item. I give and devise to my son in law Thomas Selby, Esqr. the sum of one hundred pounds sterling to be paid him in one year after my decease.

Item. I give and devise to my son in law Thomas Stapleton, Esqr. the sum of one hundred pounds sterling to be paid in one year after my decease.

Item. I give and devise to my son in law Justin M. Carthy, Esqr. the sum of one hundred pounds sterling to be paid him in one year after my decease.

Item. I give, devise and bequeath to my dear son Robert Tuite his heirs executors and administrators all the rest and residue of my real and personal estate not by me otherwise disposed of by this my will, debts and effects of what kind or nature soever it is and where soever it is or shall be, to be immediately possessed of the same at my decease, not in the least doubting of his punctually and honestly fulfilling this my will as soon as possible after my decease and I do constitute, nominate and appoint him sole executor of this my last will and testament.

Lastly. I declare that the afore said legacies left to my wife and children are in lieu and in full satisfaction of any claim, right or demand whatsoever they or any of them have or may pretend to have by

virtue of the laws, usages or customs of England, Denmark or any other Country or by any other ways or means whatsoever. In witness whereof I the said Nicholas Tuite to three parts of this my will all of the same tenor and date have set my hand and seal this fifth day of February One Thousand Seven Hundred and Seventy two.

N. Tuite

L. S.

Signed, sealed, published and delivered by Nicholas Tuite the Testator and declared to be his last will and testament having signed three parts thereof all of this tenor and date in the presence of us and at his request we have hereunto subscribed our names in his presence and in the presence of each other

John Gowland
Thomas Booker
John Regan

Memorandum the foregoing is the will of Nicholas Tuite my Husband which I have perused and do approve of and am quite content and satisfied with what he has left me in full satisfaction for any dowry, part or share I am or might be entitled to out of his estate or any part thereof of real or personal by the laws, customs or usages of any Kingdom or Country whatsoever and in confirmation thereof and of my consent there to have put my hand and seal the day and year above written.

Ann Tuite

L. S.

Signed, sealed and delivered in the presence of us

John Gowland
Thomas Booker
John Regan

Original med Underskrifter og Papirsegl (uden Vaaben) i Indlæg til D. K. 4. Dept. aabne og lukkede Breve 31/12 1772 Nr. 81. — Ifølge Meddelelse fra Professor Henry Kent er Testamentet ogsaa indregistreret i Records of the Prerogative Court of Canterbury, Somerset House, London.

ANSØGNINGER FRA NICHOLAS TUIITE

Supplie très humblement le soussigné NICHOLAS TUIITE, natif de Montserrat, isle de la domination du Roi de la Grande Bretagne en Amerique & a l'honneur de représenter à Votre Majesté qu'ayant des à sa jeunesse été élevé dans le commerce & dans l'art de faire valoir les terres & les productions diverses dont les différentes isles de l'Amerique sont capables, il s'est déterminé d'abandonner sa patrie par un motif de la Religion, qu'il professe, dont le libre exercice n'est ni permis ni toléré par les assemblées du conseil de Montserrat & des autres isles voisines, qui par des vues intéressées passent de tems à autre des loix penales contre les catholiques romains, quoique sans aveu de Sa Majesté Britannique, qui par sa bonté fait redresser leurs griefs à la verité pour un tems, mais qui les laisse nonobstant exposés à des continuelles depenses & inquietudes, suivant le caprice des gouverneurs, lorsqu'ils jugent à propos de les vexer.

La tolération que Votre Majesté daigne accorder aux catholiques romains de ses Royaumes, le calme & la paix dont les sujets de Danemarck jouissent par ses soins, l'attention qu'Elle a à procurer pour ses sujets tout ce qui peut contribuer à faire fleurir le commerce, enrichir la patrie, soutenir Sa gloire & la Majesté de Throne, ne tarderent guères à inspirer au suppliant le desir de se mettre sous la protection respectable d'un si grand Prince. C'est pourquoi ayant appris qu'on vouloit defricher & cultiver les terres de l'isle St. Croix appartenante à Votre Majesté, il s'y est rendu en personne l'an 1749, pour y examiner la qualité du terrain & pour s'informer par lui mesme s'il pourroit s'y etablir & y avoir le libre exercice de sa religion sans contrevenir aux loix du Royaume. Pour prendre toutes les precautions possibles & pour n'avoir rien à se reprocher dans la conduite d'une affaire si importante à sa famille, le suppliant jugea à propos de communiquer son dessein au Sr. HANSEN, qui était gouverneur de Ste Croix dans ce tems là, lequel il pria de lui dire naïvement son sentiment sur ce qu'il lui proposoit. La proposition de son dessein

fut recue très favorablement par cet officer, qui pour engager le suppliant à le mettre en execution, lui promit très formellement, que rien ne s'opposeroit aux acquisitions, ni au libre exercice de religion, qu'il se proposoit & pour l'en convaincre il lui permit d'introduire dans S. Croix un père capucin dans l'habit de son ordre, pour y faire les fonctions de son ministère & avec beaucoup de politesse offrit audit suppliant le privilège de bourgeoisie, que le suppliant accepta & fut conséquemment, après avoir presté serment de fidelité à Votre Majesté enregistré bourgeois de Ste Croix le 4. fevrier 1750.

Par la reception aussi polie & par les assurances reiteries d'un libre exercice de religion le suppliant se voyant appuié de la foy publique par le gouverneur, qui n'aurait vraisemblablement . . . hasardé d'engager sa parole contre les usages & les loix du Royaume, ne delibera plus du parti . . . à prendre. Il vendit immédiatement les possessions qu'il avoit à Montserrat & de ses propres de . . . un terrain considerable dans l'isle de Ste Croix, & pour se rendre plus digne de l'accueil qu'on lui fa . . . laditte isle & pour meriter l'approbation & la protection de son Souverain en remplissant tous les devoirs d'un sujet fidelle, qui a toujours en vue le bien & l'avantage de la patrie, il y fit passer plus d'un milier de personnes tant blancs que negres, parmi lesquels les premiers quoique moïn nombreux sont pour la pluspart de la mesme religion que lui.

Le capital que le suppliant fut d'abord obligé d'employer pour consommer les achats qu'il fit de plusieurs plantages, le nombre considerable d'habitans qu'il fit presque toute à la fois transporter dans l'isle de Ste Croix sont des circonstances qui conduisirent visiblement à l'augmentation des productions & à l'établissement de cette colonie, circonstances qui n'ont point depuis peu contribué à l'accroissement des avantages de proprietaires par l'augmentation qu'elle produisirent dans le valeur des terres & par l'esperances non moïn flatteuse que bien fondée, qu'elles font concevoir d'un commerce qui va devenir de jour en jour plus florissant sous les auspices de Votre Majesté.

Ces avantages auxquels il a beaucoup contribué par son etablissement dans l'isle de Ste Croix selon le suffrage de la pluspart des habitans de cette colonie, encouragent le suppliant à avoir recours à la Personne Sacrée de Votre Majesté pour prier très humblement Sa clemence de vouloir bien accorder aux catholiques romains, qui sont desja etablis, ou qui pourront dans la suite s'etablir dans les differentes isles de Sa domination en Amerique, le libre exercice de leur religion avec liberté de faire batir dans les dittes isles, telles eglises qu'il conviendra pour y celebrer le servise Divin lesquelles seront desservies par tels nombres de pretres qu'il sera jugé necessaire pour y faire toutes les fonctions de leur ministère et moyennant cette grace lesdits catholiques romains se comportants en zéléz & fidelles sujets de S. Majesté, ledit suppliant ose esperer que Votre Majesté voudra bien ultérieurement leur accorder le privilège de pouvoir servir dans les emplois civils ou militaires selon que leurs talens pourront etre censez au bien de l'état & à l'avantage du service de Votre Majesté.

Pour l'octroi des ces graces le suppliant se repose entièrement sur la clemence & sur la bienveillance de Votre Majesté & par l'edit gracieux que Votre Majesté fit publier le 29. novembre 1748 il a la consolation de voir que sa confiance n'est point mal fondé. Car sur quoi pourroit il mieux etablir sa confiance que sur les promesses gracieuses du père de la patrie? qui dans l'article 13 dudit edit invite non seulement les étrangers à venir s'etablir dans son Royaume sous promesse d'avoir soin d'eux & de leurs enfans & de leur accorder sur leurs demandes de caractères des distinction &c., &c., mais s'adresse pareillement dans l'article suivant aux catholiques romains & les invite à venir s'etablir dans les villes de Sa domination où l'exercice de leur religion est formellement accordé. Fondé sur ces offres & promesses gracieuses de Votre Majesté le suppliant ose se promettre qu'en faveur des catholiques romains Votre Majesté voudra bien etendre ces privilèges jusqu'aux isles de Sa domination en Amerique d'autant plus que les isles voisines des autres puissances n'ayant guère de reste qu'un terrain épuisé, la liberté dont Votre Majesté les honorera ne manquera point d'attirer plusieurs familles catholiques à S. Croix & aux autres isles pour avoir la consolation d'y jouir de la mesme liberté sous la puissante protection de Votre Majesté.

Le suppliant avec le plus parfait dévouement, le plus grand respect & le plus sincère attachement, que la Majesté & les vertus d'un Prince universellement chéri & aimé sont capables d'inspirer attend de Son Souverain la grace d'une reponse favorable à sa requette

Nicholas Tuite

Copenhague ce 22. juillet 1754.

2.

Ayant été informé par plusieurs personnes de la première distinction que Votre Majesté avoit des dispositions & des sentimens tout à fait favorable au memoire que j'ai eu l'honneur de presenter à Votre Majesté, je me suis cru indispensablement obligé d'en temoigner ma gratitude & mes très humbles remerciemens à Votre Majesté avant mon depart. La nouvelle des privileges que Votre Majesté voudra bien accorder aux Catholiques Romains etablis dans ses colonies de l'Amerique ne leur parviendra point plutot qu'elle ne dissipera les chagrins qu'ils ont dernièrement essuiez, les relevera du triste etat où ils sont depuis quelques mois reduits à se voir privez de toute liberté de pouvoir vaquer aux plus essentielles obligations de leur Religion & les raffermira contre toute atteinte que le Caprice pourroit à l'avenir leur donner. Le[s] privileges ne scauroient manquer d'inspirer dans ses nouveaux sujets de Votre Majesté un zele & une fidelité à toute epreuve & de leur retracer sans cesse le souvenir de leur auguste bienfaiteur. Ils jouiront, Sire, de ces privileges & beniront à jamais le Seigneur de les avoir placez sous la puissante protection de Votre Majesté & à l'abri de cette protection il se feront toujours un devoir d'adresser les plus fervens de leurs Vaux[!] au ciel pour qu'il daigne repandre de ses plus abondantes benedictions sur la personne sacrée de Votre Majesté.

Mais par malheur pour moy & pour tous ces nouveaux sujets de Votre Majesté je viens d'apprendre avec tout le regret possible, que pour remplir les fonctions, qui sont attachées à ces privileges je me suis adressé à des personnes qui par raport à leur institut & ordre particulier sont suspects & desagreables à Votre Majesté & à son gouvernement. Loin de vouloir cacher ce que j'ai fait avec tout le respect & toute la candeur possible, j'avouerai naïvement à Votre Majesté que les deux personnes, Messieurs BERNARD CROSSE & RICHARD ELLIS, que j'ai obtenu pour cet effect sont tous deux de cet ordre. Mais je ne les ai obtenu, Sire, qu'après m'avoir prealablement informé de plusieurs personnes de Rang & de credit que des particuliers de cet ordre etoient dans plusieurs endroits tolerez au point que la Cour ne prenoit aucune connoissance d'eux. Je ne les ai obtenu qu'après m'avoir inutilement adressé pendant deux années consecutives & d'avantage à plusieurs autres superieurs ecclesiastiques qui sous different motifs s'excuserent de fournir des sujets pour un climat si opposé à la plupart des climats de l'Europe. Je ne les ai obtenu que parceque je connoissois personnellement les sujets que je demandois sur lesquels je pouvois d'autant plus me reposer qu'ils avoient l'usage du monde ou ils avoient pendant plusieurs années meritez l'approbation du Public & que par les sentimens que je leur connoissois ils se conformeroient aux ordres de Votre Majesté & ne deceroient en zele & fidelité aux plus zelez & fidelles sujets. Leur talens me sont assez connus pour leur confier le soin & le surveillance de mes affaires en Amerique, toutes considerables & importantes qu'elles sont a ma famille & en les perdant, je perdrois mon principal appui. Nonobstant tous les sentimens avantageux que j'entretiens à leur egard & qui m'engageroient à devenir responsable de leur conduite à Votre Majesté si Votre Majesté trouve de la repugnance à m'accorder la permission de me servir de leur ministere, Daignez, Sire, me faire connoitre la volonté de Votre Majesté & elle sera pour moy une loy à laquelle je me confirmerai. La seule grace que je demanderai avec instance à Votre Majesté dans ce cas, sera celle de supplier Votre Majesté pour ne point privez ces nouveaux sujets de tout secours spirituel de vouloir bien m'accorder la permission de les laissez paisiblement faire les fonctions de leur ministere dans St. Croix j'usqu'à ce que je puisse les faire remplacez par d'autres.

Avec le plus parfait devouement, le plus grand respect & le plus sincère attachement j'ai l'honneur d'être, Sire,

De Votre Majesté
le très humble, le très obeissant & le très fidelle sujet

Nicholas Tuite

Copenhague 26. août 1754

Paaskrift: Det bevilgis, dog Jesuiterne, som nu er der, ikkun saa længe indtil supl. andere kand faae.
Cons: paa Fr.b. d/ 30. Aug. 1754.

Originaler i Danske Kancelli, Indlæg til vestindiske sager 1754, Nr. 12.

BREVE FRA NICHOLAS TUIITE

1.

TIL MICHAEL BLOUNT.

London 22. Xbr. 1752

S[i]r

I am favoured with y[ou]rs of 21. inst. covering a bill on Mr. Wright for four hundred & thirty five pounds in part of the mony advanced for y[ou]r brother, I shall waite for the remainder till it suites y[ou]r conveniency.

The vessel he went in is called the Martha, commanded by capt. CURLING. They sailed from the Downes last saturday & got to Spithead on monday evening very luckily[?], as the night following it blew very hard, I had a letter from Mrs. SKERRITT dated last wensday[?], when they were all well, & I believe as the wind was fair this morning that they are sailed again.

When ever you have occasion to write y[ou]r brother send y[ou]r letter to me & I will forward it. I am with complim[en]ts to you & lady,

S[i]r,

y[ou]r m[ost] ob[ediant] serv[an]t

N. Tuite

Paaskrift af Modtageren: He acknowledges the receipt of my draft for £ 435 in part of the sum he had advanced for my brother ROBERT STRICKLAND. (Ent[ere]d). Rece[ive]d Dec.r ye. 23d 1752. Post[e]d & c 4 to Bro[the]r Robert Strickland's account. In answer to my letter of 21st. Dec.r.

2.

TIL MICHAEL BLOUNT.

London 26. Feb. 1754

Mich. Blount Esqr.

D[ear] S[i]r

at my comeing to town to day I called on Mr. MURPHY & settled the matter w[i]th him as I wrote you last post I woud, & do now inclose you his receipt on Mr. Stricklands bond for 690 £ principal & interest.

At my come[in]g to town I found y[ou]rs fav. of 24. inst. with a draft on Mr. Wright for one hundred & ninety Pounds w[hi]ch I credit you for as I debit you with 690 £ paid to Mr. Murphey, you need not be uneasy about this matter.

Send me the remainder as soon as you can & am glad tis done as it will avoid contention, but had I not finished it before I rec[eiv]ed y[ou]r letter I should have done as you directed & I hope you will approve of w[hi]ch I have done & acknowledge the receipt of the bond & desire me to debit you with the 690 £, I am

D[ear] S[i]r

y[our] m[ost] ob[ediant] s[er]v[an]t

N. Tuite

Paaskrift af Modtageren:

NB I repaid Mr. Tuite the £ 690 as follows, viz:	£	s	d
February 24th 1754 C Dr[a]ft on Mr. Anth. Wright	190	0	0
Febr. 28th Pr. Ditto	110	0	0
May 25th Pr. Ditto	100	0	0
June 4th Pr. Ditto	60	0	0
June 12th C 2 years interest due from him r.d 2d. of April last N.S. on his bond to Mrs. Strickland for 1000 principal	100	0	0
Sep[tembe]r 28th pr. dr[a]ft on Mr. Ant. Wright being remainder of the prin[cipa]l & int[e]r[est]	130	0	0
	690	0	0

(Ent[ere]d). Postd. & c. 10 to Mr. Mannock Strickland's admon: Acc[oun]t. Reced. Febr.y 27th 1754.

Originalerne til 1 og 2 i Arkivet paa Mapledurham, som tidligere ejedes af EDWARD FRANCIS RIDELL-BLOUNT, Esq. til Cheeseburn Grange og Mapledurham og hvis Hustru, ELSA RIDELL-BLOUNT var Datter af den tidligere danske Gesandt i London, Kammerherre FRANTZ BILLE. Fru Ridell-Blount var Dattersønnedatters Dattersønnedatter af Nicholas Tuite. Afskrifterne er i 1934 venligst tilsendt H. B. S. H. fra Mrs. Ridell-Blount.

3.

TIL JOHAN HARTVIG ERNST BERNSTORFF.

London 28. Nov[embe]r 1760

My Lord

I take this opportunity to pay my Respects to your Excellency & to thank you for your great Kindness & Politeness to me whilst at Copenhagen & should be very glad of an opportunity to shew my gratitude.

If I can at any time be of use to your Lordship in this Kingdom I hope you will do me the Honor to command me.

I have since my arrival here seen severall gentlemen who are Inhabitants of St. Croix, who seem to be much discouraged at the rigour with w[hi]ch His Majestyes debts have been collected this year when their Plantations produced very little more than sufficient to purchase provisions to keep their negroes from starveing. The high Duty of 25 pcent on the Importation of provisions have[in]g occasioned the greatest Scarcity, nay almost a prohibition.

I have taken the liberty of assuring them that there will soon be alterations made that will be agreeable & that things will be put on a better footing for the future.

Do me the Honor, My Lord, to present my best complim[en]ts to Lady BERNSTORFF, to the Lady your sister & to the count your nephew & to Mr. WASSENSLAVEN.

I recommend my selfe to your Excellencies Protection & have the honor to be with the greatest Respect & most sincere attachment

my Lord,

Your Excellencies

most obliged & most
obedient servant

N. Tuite.

Vedlagt Bernstorffs Svarkoncept, der lyder:

To Mr. Tuite at London

Copenhagen Decembr. ye 13th 1760

Sir

I have had the Pleasure to receive Your Letter of the 28th of last Month for which I return you my hearty Thanks as do also Lady Bernstorff, my sister and Nephew, who are not less obliged to You for having remember'd Them in so kind a manner.

You may depend upon it, Sir, that we are actually at work here in order to put Things upon a better footing with regard to His Majesty's american Islands and I beg you will be fully persuaded, that I shall never be wanting to shew You my Readiness to be of Service to You in particular, but that I shall allways be extremely glad of any opportunities that m[a]y offer themselves to convince You by real Proofs of the Truth and Sincerity of those Sentiments with which I am constantly. . . .

Det kgl. Bibliotek. Nyere Breve Udenlandsk.

4.

TIL JOACHIM WASSERSCHLEBE.

Londres ce 4 Dec.bre 1761

Monsieur

Je prens la Liberté de vous informer le Recu des plusieurs Lettres de mes Amis à Ste Croix aus Mois de Septembre, m'avisant des Pluies considerables et l'Aspect favourable d'une Recolte abondante pour la Saison prochaine. Les dits Amis me sollicitent de faire leurs très humbles Representations aux Seigneurs de la Chambre de Commerce, touchant la grande Disette d'Argent aux Isles Danoises faut de quoi il est presque impraticable de se conformer aux ordres de Sa Majesté dans le payment des Droits et Impots

à la Douane. Ils se sollacent dans l'Esperance que Sa Majesté veut gracieusement les envoyée de l'Espece ou Billetts de Banque soit d'ordonner le Montant des Droits et autres Impots en Sucres.

Permettez Monsieur que je me jette à l'Abri de votre Protection pour la Sollicitation de cette Affaire, dont j'espère que par l'Interposition indulgente des Seigneurs de la Chambre de Commerce Sa Majesté veut grac[i]eusement accordé aux Insulaires l'Indulgence qu'ils sollicitent.

Il est très facil de voir les consequences fatales, tant aux Insulaires qu'à leur correspondents en Europe, par la Detention des Navires aux Isles après qui soient tous Droits et Impots. La Recolte commence aux Mois prochain, aussi le Temps nous presse. Je me flatte d'une Reponse prompte et favorable. Je suis avec la plus parfaite Consideration

Monsieur

Votre très humble et très obeissant
Serviteur

N. Tuite.

Det kgl. Bibliotek. Ny kgl. Saml. 2152c, 4to.

5.

TIL MR. HENRY HUNT.

London 16. Xbr. 1763.

Sir,

This will be handed to you by Mr. CHRISTIAN MARTFELT, a Danish gentleman & a friend of mine who goes to stay some time at St. Croix and as he will have a curiosity to see the several parts of the Island he will naturally have a curiosity to see Sion Farm. I desire you will attend him to shew him the estate as often as he desires & that you will entertain him w[i]th your usual good nature & shew him civility. I beg the favour of you to introduce him to Mr. Reyly. I am

Sir

y[ou]r m[ost] ob[ediant] s[er]v[ant]

N. Tuite.

Det kgl. Bibliotek. Ny kgl. Saml. 1343 Fol. II.

6.

TIL HEINRICH CARL SCHIMMELMANN.

London 14. June 1765.

My kinsman Mr. BODKIN lately returned from Copenhagen tells me that he had the Honor of seeing you well at Hambro [dvs. Hamburg] the beginning of last month, w[hi]ch I was very glad to hear. I take the liberty of troubling your Lordship with this to inform you that Mr. Bodkin & Selfe intend to embarke for St. Croix the begining of 7ber next, if you have any utencills or materiales for your plantations to send, they may be shiped in the vessell that we are to go in & the sooner orders were sent for them the better & if your Lordship has any other commands at St. Croix that I could be serviceable dur[in]g my stay there I am much at your Excellencyes service.

I have a friend & relation here who transacts business as a merch[an]t, whose name is JOHN KIRWAN who is also a kinsman of Mr. Bodkins, permit me my Lord to introduce him to your Lordship as a person well qualified to transact any affairs you may have in this city if you will be so good as to honor him with your commands, I doubt not of his acquitting himselfe to your Lordships satisfaction being very well acquainted with business particularly with the West India Trade. Mr. Kirwan I believe will offer his service to your Excellency of this post & I wish he may be accepted off.

Mr. Rich[ar]d Thornton has informed me of your Lordships kindness in permit[in]g a Bale of Linnen to be sent in a vessell of y[ou]rs to St. Croix for the use of my estate for w[hi]ch please to accept of my acknowledgements. I am with the greatest D[... ?] & respect

Your Excellencys

Most humble & m[os]t ob[ediant] Serv[ant]

N. Tuite.

RA. H. C. Schimmelmanns Privatarxiv. A. 1. Breve til H. C. S.

BREVE TIL ELEANOR SELBY FRA HENDES BRODER,
KAMMERHERRE ROBERT TUITE

I.

Copenhagen 30th. Nov. 1784.

My dearest sister,

It was very kind of you to write to me, indeed I want comfort as much as you. Whatever may be said or thought of me, be assured I am not the bad man that the world chooses to call me. I am yet at a loss to account for Mr. Selby's & Mr. Stapleton's departure. I knew of no demand that was coming immediately upon them Higgins had given till Christmass, we expected a provision for the annuities, and the Dutch were not going to sue, nor could they by these laws. I suppose they were frightened by the false & malicious reports of Mc. Evoy who has done every thing he could to ruin me, partly from malice, partly from interest. I have met with success here beyond my most sanguine expectations. All will be well, if people will be quiet. If they are determined to pull every thing to pieces they will only prevent me & ruin themselves. A work of this nature requires time, it has been done in a much shorter time than my person could expect. My life is not so dear to me as Nick, nor should I have hesitated a moment to do what he desires, if there was any occasion for it, or if it could be done without inevitable ruin to all concerned with me. It is not necessary, because he is perfectly safe without it, and if I did it, the annuities could never be paid, and it would be a constant source of anxiety to Mr. Selby, & Mr. Stapleton, & Mr. Mc. Carthy. I have consulted your two sons Charles & Robert, they both think it would be highly improper for me to do it. Your desire has the greatest weight with me, but you are not, you cannot be sufficiently acquainted with these matters to judge properly of it. Nobody can let[?] them without a course of law, which requires a long time and indeed it would be foolish to attempt it. I disapprove of the purchase as much as you do. it has been made without my knowledge or consent, directly contrary to my wishes. Every thing seems to turn out unfortunate, but we must have patience. I will continue to do the best I can while[?] agreeable to my creditors, I know I am doing the best possible for them. I am willing to sign your account[?] whenever you please. You know how anxious I am to pay it, if I had it. Be assured I shall use my best endeavours to pacifye Mr. Higgins and will make him a remittance of the first money I get, hitherto alas I have got nothing, tho' all is in a fair way. I flatter myself all will be entirely settled in the course of the winter, that Mr. Selby will be free[?] to go where he pleases and live where he pleases for me. I beg my love to him & all the family in which Mrs. Tuite joins & remain

my dearest sister

yr. most affect.te brother
Robt. Tuite.

Paaskrift af Nicholas Tuite Selby:

I cannot say that I am of Mr. T's opinion, even to this hour, with regard to the steps you have taken; nothing has yet been determined for the benefit of the securities and I am persuaded they are much more at their case where they now are, than they could be in England.

The papers I applied for were a sale of the negroes wch. Mr. Tuite rec[eive]d from Mrs. Skerritt towards securing the money he had lent her; I cannot see that, if these negroes were sold to me, or were to become my property, instead of Mr. T's, that it would be any source of anxiety or make any difference whatever to my father, Mr. Stap[leto]n & Mr. Mc. Carthy, on the contrary, I might let them remain upon the estate, whereas any stranger who should have purchased them, might remove them immediately. When I see you, I shall explain all this very fully, but Mr. T. does me great injustice by the supposition, that I wished to secure myself at the risk of either my father or any of the other securities. Even to this moment he values his Mountserratt estate, independantly of these negroes, at some thousands more than the annuities for wch. it is mortgaged. Charles will tell you that when he was consulted upon this business both he & Bob were deceived with regard to the real situation of my affairs with Mr. Tuite, wch. I have since explained to them. There are always two ways of telling a story. You shall have full detail of every circumstance when I go over.

Tuite's Udskrift: Á Madame, Madame Selby, aux soins de Monsr. Sharrock aux Benedictins Anglais à Douay, Flanders. En France. Franco Hambourg.

2.

Copenhagen 13th Sept. 1785.

My dearest sister,

I have just received your very kind and affectionate letter of the 30th Aug. I thank you a thousand times for it, indeed it is a great comfort to me. I am no longer capable of any pleasure but that of having the regard & affection of my family, without it I should be miserable indeed. Be assured I always felt for you much more than for myself, and that I have done every thing that was possible. My affairs go on but slowly, the Minister has been absent for some time, & things could not [be] finished till his return. He arrived last saturday, but I have not seen him yet, but expect to see him in a day or two, when I hope every thing will be finally settled. I have neglected nothing, nor shall I, & I hope every thing will do well in time; all that remains is to get as much as I can for my creditors in England, which is not yet determined. Your son Nicholas has certainly informed you of the settlement we made, by which Mr. Bradshaw is to pay you your annuity and also the five thousand pounds which you have a right to dispose of. This was the best settlement possible for you, & I make no doubt will give you entire satisfaction, as both are perfectly secure. I can not yet fix a time for my departure, but expect it will be the beginning of October, I must request of you to direct in future to the care of Messrs. Frölich & Co, who will forward the letters to me in case I should have sailed. I beg my kindest love to Mr. Selby & all the family & that you will believe me ever

yr. most affect.e bro[the]r
Robt. Tuite.

A Madame, Madame Selby aux soins de Monsr. Sharrock aux Benedictins Anglais Douay, Flanders, franco
 Hambourg.

3.

Dunkirk 20th Decr. 1785.

My dearest sister,

You will be surprized at hearing of my being in this part of the world, I was shipwrecked at the entrance of the Channel & narrowly escaped with my life. I should have written to you the moment I arrived in these parts, but intended to go directly to Douay, I only waited for a letter from your son Nichols. which I rec[eiv]ed last night who is so kind as to promise to come over & go with me, so must wait for him. I shall say nothing of the difficulties we underwent till I see you, it was next to a miracle that our lives were saved, and I can never thank God sufficiently for it. My health has not suffered in the least. Indeed, my dearest sister, I long to embrace you & my dear Mr. Selby & all the family. It is the greatest comfort I can have. I hope, please God, to be with you by saturday. I beg my kindest love to Mr. & Miss Selby & Jack & remain

ever yours

Robt. Tuite.

I beg my kind compliments to Mr. Sharrock, should any letters come for me, beg he will keep them till I arrive.

A Madame, Madame Selby aux soins de Monsr. Sharrock aux Benedictins Anglais à Douay.

4.

Dunkirk 23d. Decr. 1785.

My dearest sister,

I was in hopes to have had the pleasure of being with you tomorrow, but as the wind has been contrary Nick is not yet arrived nor have I heard from him, so must defer it till I see him or till I hear whether he comes or not. Every day I am delayed is a mortification to me, I shall go the very moment I can, but cannot positively fix the day. I beg my kindest love to Mr. Selby, also to Miss Selby & Jack & that you will believe me unalterably

y[ou]r most affec[tiona]te bro[the]r
Robt. Tuite.

Udskrift: A Madame, Madame Selby, aux soins de Monsr. Sharrock, aux Benedictins Anglais à Douay.

5.

Dunkirk 30th. Jany. 1786.

My dearest sister,

I was yesterday favoured with your very kind letter of the 27th inst. inclosing one from Mr. Frölich. He sends me a bill of exchange for 2400 livres in consequence of the letter I wrote to him from England. He tells me in the body of the letter that my request to Count Schimmelmann was not yet decided, but that he would inform me as soon as possible of the result. In the postscript he tells me he is informed by one of the chamber that it is granted, but as he has not yet sent me either bills or a credit in consequence of it, it is as yet of no use for my present occasion, however I am perfectly easy as far as regards myself as what I have re[ceiv]ed will answer very well. Your son [Nicholas] is not yet arrived, nor have I any account of him, I think however he will be here tomorrow, you may depend I will inform you the moment he arrives, also whether he will go to Douay or not. It is impossible for me to judge till I see him, but I think it very probable he will go. If you come to this place you can lodge as well as board at the Convent. You can have the confessors room, which is a very good one, the only inconveniency is that the bed is very small for two persons. There is a room close by it for Miss Selby & a third room above stairs for your maid & perhaps you may contrive matters so out of the three rooms to make it more convenient. Another inconveniency is the hour of dining which is the half hour after twelve, supper at seven. The good ladies will receive you with the greatest pleasure & your company will be equally agreeable to Lord Ceryl & the Doctor. They will even alter their dinner hour from the 1/2 past twelve to four if you desire it. As for me I have been on board two ships, either of them will do very well & they will both sail with the first fair wind or thereabouts. I will not determine till Nich. arrives to consult with him which is most preferable. If you come to pass by Lille I would recommend to you not to arrive there till the evening, that you may have as little as possible of the company of a certain family, whose discourse I fear will be very tiresome & disagreeable. I was forced to tell them I found it so, which at last put a stop to it. If you do see them I wish the good prior or some person they may look upon or a stranger was present, which may keep them in order. I really believe they have got such a habit of complaining that they are not sensible of it themselves. My journey from Lille to Dunkirk was most perfectly disagreeable, I met with a most unsociable set in the diligence, ils ne brillaient ni du côté de la conversation ni de la politesse, but my friend Macnamara's company made me ample amends in the evening[?]. Lord Ceryl & he unite in best respects & kindest compliments to all the family. I must beg you to say a thousand kind things for me to Mr. Selby, Miss Selby & Jack, with my kind compliments to the prior, Mr. Bourke & all the St. Gregorys. I hope you have got good accounts from Nick, be assured we shall try our heads[?] together to bring matters to a conclusion. I felt some remorse at not having seen Miss Selby when I came away, but I hope she is convinced that it is impossible to respect & esteem her more than I do. If it pleased God to permit me to spend my days with you & the amiable friends I just left I should have nothing further to wish for. Adieu my dearest sister, believe me ever

most affectionately yours

Robt. Tuite.

Udskrift: A Madame Madame Selby aux soins de Monsr. Sharrock aux Benedictins Anglais à Douay.

6.

Dunkirk 11th. Feby. 1786.

My dearest sister,

I am favoured with your two very kind letters of the 5th & 8th instants. I must request of you not to the least uneasy about the winds & weather, you may be assured we shall not begin our voyage till we get a steady wind from the East & North East, which I think we must have shortly, as the westerly winds have reigned so long. We are now approaching towards the spring & I trust in God we shall have fine weather & a fine passage. I know your tenderness & anxiety for me, which is a great comfort indeed to me, still at present I must say I almost wish you had less, that you might have fewer uneasy moments on my account. It is the lot of men to encounter danger & difficulties, but as to the danger of my present

voyage it is too trifling to be any object of attention. We shall not sail before next wednesday, but I believe it will be shortly after. Your son Nichs. left this in thursday morning. We settled all our business, and I am confident every thing will be finished to your satisfaction in a very short time, long before the season in which you would prefer to cross the sea. I know of no particulars but what you are already informed of. I have signed all the papers that are requisite to carry their schemes into execution, nor can I doubt of the success, all that gives me pain is that it will be necessary for you & the Stapletons to advance some money, but as there is ample security for it, it will only be a temporary inconvenience, which I should bear with pleasure at any time for you. Your son Nicholas his forty Lhds. of sugar are insured at ten pounds p. Lhd., of course he will be a gainer by the accident which happened to the ship. I had also some sugars on board which were insured, but I dont recollect how many. The letters you were so kind as to send me contain neither good nor bad news. The government has granted my petition for the money I asked to supply me, which I knew before, but Mr. Frölich has not yet sent me either a remittance or a credit for more than the £ 100 I mentioned, so that the indulgence of Government is of no use to me for the present, & I must make a ship[?] without it. Mr. Frölich writes he imagines there is no hurry, & he supposes I shall not suit before April. I gave Nich. the £ 100 Mr. Frölich sent me to replace the bills he accepted for Mr. Kidson[?], so that I am a good deal straightened for money, however I am content. Mr. Frölich mentions that your son Charles left Copenhagen the 20th of January, so that you will probably see him very shortly. Your son Robt. write me he sent a pair of shoes or rather pumps for me to Douay, if you have got them I shall be much obliged to you to have them sent to me immediately as there will probably be time enough before I sail. I beg my kindest love to all the family & that you will believe me unalterably

y[ou]r most affec[tiona]lte brother

Robt. Tuite.

I find my Montserrat sugars sold last year for £ 18.15 p. Lhd. and as I have good accounts of this crop I hope & expect there will be a good remittance & sufficient not only for all[?] your annuity but also to pay off a part of the arrears besides some other matters we mean[?] to appropriate to that purpose if they can be recovered. I received a letter from Winny in which she mentions a desire to have my pedigree for the use of her family, I must therefore request that you will not send them to Denmark, but keep them at her disposal, while they are to be usefull to her, after which I must request of her to have them sent to Denmark & delivered to Mr. Frölich to whom I shall write about them.

Udskrift: A Madame, Madame Selby aux soins de Monsr. Sharrock aux Benedictins Anglais à Douay.

7.

St. Croix 25th. Feby. 1788.

My dearest sister,

I was favour'd with your letter of the 13th Octr. a few days ago and take the earliest opportunity of answering it in hopes of some vessell sailing shortly. I wrote you as soon as I heard of the death of my ever dear & much honour'd Mr. Selby, who I make no doubt is much happier than even the most favour'd in this world, nor have I ever forgot him in my prayer, notwithstanding the poor opinion I have of them. I think you cannot be with more amiable ladies than the dames of Dunkirk, I esteem & admire them beyond measure, but I have great doubts whether the air will agree with you & I am sure it cannot agree with you to be in a room without a fire in the month of October; what I write may appear officious, but I hope you will excuse a brother who loves you most affectionately. In regard to your son Nicholas his accusation against me arises from the mistake of a figure in a letter written to him by Mr. Coppinger, who marks ps. 4900 instead of ps. 1900. The mistake has been very fatal to me as it has deprived me of Nich's good opinion as well as that of many others for a long space of time, but as I make no doubt Nich has explained it to you as well as others the moment he got my letter, I shall drop the subject. So far from taking his crops or any part of his property I have done him every service my poor ingenuity could invent, tho I suffer'd much inconveniency as well as an heavy loss by so doing, and I must say I deserved his warmest thanks instead of reproaches. As to your son Charles you may believe me when I assure you it is not from any punctilio or pride that I did not offer to make advances. It is natural for you to take part with your son and perhaps I am in the wrong, tho I do not think so. My reason for not making any

advances is that I believe your son Charles has not any wish or desire to be upon any terms[?] with me except those of Christian Charity, which I assure you I am with him & with all mankind. I am of your opinion that any connexion in business with me in my present situation might rather be of prejudice than of service, and I assure it gives me a real pleasure to hear he is likely to do so well, nor do you yourself wish him to prosper more than I do.

If my affairs have not turned out as I expected when we parted last it was owing to circumstances of which I was then totally ignorant, nor was it possible for me to have the most distant conjecture of what I learned on my arrival here. You know I expected to have money beforehand from the crop of 1785 instead of which I found debts to the amount of ninety five thousand pieces of eight! about £ 12000 St. This is what has kept me so much back, and prevented my giving the satisfaction I expected and intended. This has put it out of my power & will for some time to come either to pay Mrs. Stapleton her annuity or to remit Mr. Stapleton the interest of the money for which he is security for me. This is a most cruel circumstance, as he cannot any way afford it. Now as you receive your £ 300 & Mrs. Stapleton receives nothing I shall esteem it a mark of your affection if you will pay her £ 100 pr. annum out of your £ 300 till such time as my affairs grow something better and enable me to do some justice to Mr. & Mrs. Stapleton. All I can promise you is that I will repay it to you if ever I am able, nor do I mean to ask it if your situation is such as not to permit it, but I hope that is not the case. I am surprized you mention nothing to me of Dr. Macnamara, I wrote to him on my arrival at [Tobago?], but have never had an answer. Pray inform me how he is & whether he has had any success in his affairs. I beg most affectionate compliments to Miss Selby & my best respects to Lady Abbess & to all the good Ladies. I shall be much obliged to you to inform Lady Abess that Mr. Bolthin[?] his death & that is no prospect of her ever receiving any thing from him. I have been of late in a poor state of health, confined to my room for about a month, at present thank God I am quite recovered, except as to strength, which returns but slowly in this climate. Adieu my dearest sister, believe me unalterably

y[ou]r most affec[tiona]l bro[the]r

Robt. Tuite.

Udskrift: Mrs. Selby to the care of Robt. Selby Esqr. at Messrs. Congers & Cannings, Argyll Street, Oxford Road, London.

8.

Aug. 6th 1794 from the Channell.

My dearest Sister,

I desir'd Mr. R. Tuite my agent to inform you of my illness, but you might hear it from others & might apprehend I was worse than I usually was. The attack was very severe. It was a bilious fever attended with spasms. I never was near so ill before & began to think I had remained rather too long in an hot climate, indeed since September last, I never had been well, I scarce got rid of one complaint, but I was attached by some other. The Doctor told me he would not answer for my life if I remained any longer, indeed it was evident to every body as well as to myself, that a change of climate was absolutely necessary. I have already experienced the good effects of it, as I have grown better from day to day ever since I came on board, and am now thank God much better than I have been for a long time past, and I hope the cold weather will restore me entirely. I did not wish to come to Europe this year if I could have avoided it, as the crop is very indifferent indeed, but there was no help for it. I received your very kind letter, dated in March, also your several others with the different newspapers for which I am very much obliged to you. I did not receive these last till a few days before I came on board & tho not of the freshest date, they afforded me a great deal of amusement & the more so as they come from so dear a person. I am not without hopes of seeing you before my return to the West Indies, not in Flanders but in England. Tho my plans are by no means ripe[?] for execution from the badness of the crop, still I trust in God I shall be able to settle some essential business & in Copenhagen I hope that I shall be able to offer a satisfactory settlement to my English creditors; indeed it would be a most cruel mortification to me to return to the West Indies without spending some time with those I love so dearly and as I now look upon my affairs to be very good, I hope that every thing will be settled on a pleasing footing before my return. I beg my kind love to all your family, not forgetting Miss Selby whose kind remembrance

of a poor [?] flatters me extremely. We have had a tolerably voyage hitherto, but rather long, it would appear much more so if I was going to England. I shall write you as soon as I get to Copenhagen, where I promise myself much satisfaction from the society of Charles & his family. I received a very kind letter from him just before I left St. Croix. Adieu, my dearest sister, believe me unalterably

yr. most affecte. brother
Robt. Tuite.

Our cousin Richd. Tuite & his little son came in the same ship with me, you will probably see him & I am sure you will pay him very kind attention both for his own sake & mine, as I am very much attached to him.

Udskrift: Mrs. Selby, Petergate, York.

9.

Copenhagen 27th Sepr. 1794.

My dearest sister,

I thank you a thousand times for your very kind letter of the 19th Aug. which I received last week on my arrival here. My journey thro Norway has been of great service to my health, still I cannot help regretting I came that way since it deprived me of the pleasure of seeing your son John which would have been an infinite satisfaction to me. I cannot express to you how happy I feel in the society of your son Charles and his amiable family. I live with them in the same terms of intimate friendship as formerly. I feel more comfort with them than I have known since I left Europe. Charles is much improved indeed, I always thought him clever, but his fine sense and amazing knowledge of business surpass my most sanguine expectations. I have heard him spoken of in companies here, where it was agreed that he was the first merchant here in every sense of the word. Mrs. Charles is every thing that is good & amiable, your grand son Charles is a fine promising young man, his figure is pleasing, he has good sense, seems attentive to business with all the life & spirits becoming his age. Nelly is a lovely little girl, perfectly lively and good humour'd, I think her pretty & that she promises to be handsome. I think I find a remembrance of you. They all desire their affectionate duty & love.

In passing thro the North Sea we were becalmed five or six days in Wells Bank what is about fifty miles from Hull; my thoughts were constantly at York and Carlton, judge of my mortification to know myself so near without a possibility of seeing you, but in trust in God it is only defer'd till next year, as I hope to make such arrangements here, as to enable me to fix a general plan of liquidation to the satisfaction of every body. I have seen the minister who received me in the kindest manner and from the different conversations I have had with Charles & Mr. Frölich, they think what I want is so reasonable, that it will not admit of any difficulty, so that I think I have well founded hopes of seeing you next year & spend some time with you, but as to my fixing in England I have long given up all idea of it. St. Croix is the first place for me in every sense[?] and I think that when once my constitution is strengthened by the cold, it will appear with me very well, should I live in Europe I shall fix in Denmark, as I can never forget the favours I have received here, but that would not prevent me from frequently seeing those so dear to me. I long much to be acquainted with my new relations and to see my dear Tom and the other branches of your family, pray remember me in the kindest manner to them all, indeed it would be a severe mortification to me to return in the West Indies without spending some time with you all. Pray assure Miss Selby of my affectionate regard, I have long looked upon her as one of my sisters, nor is there a person besides them whose regard I am more anxious for. I can hear nothing particular of the Mc. Carthys, but shall use my best endeavours to get soon account of them. Adieu, my dearest sister, believe me unalterably

yr. most aff.te brother

Robt. Tuite.

Udskrift: Mrs. Selby, York thro' London franco Hamburg.

10.

Copenhagen 13th Decr. 1794.

My dearest sister,

Your kind letter of the 24th Novr. is this moment come to hand, your former letter by the unaccountable stupidity of the letter courier lay a month in the office at the end of which it was advertized in the News Paper upon which I was informed immediately & got it only last monday. I should have written to you on Tuesday which was the first post day, but was ill with the fever & totally unable to write. The fever has left me, but I am very low & weak & languid of course must defer answering the content of your letter for the present, but be assured that my love for you is the same if not stronger than ever, and that a simple wish of yours is a sufficient inducement for me to do anything whatever. I feel greatly for the surprize my apparent neglect must have occasioned, but I see your goodness placed it to the only possible cause, my not receiving your letter, every thing that is most kind to Miss Selby. Adieu.

Robt. Twite.

Udskrift: Mrs. Selby, York, thro London. franco Hamburg.

11.

Copenhagen 18th Jany. 1795.

My dearest sister,

I have been rather long in answering your kind letters, which I must request of you to excuse, as I have been extremely taken up with my business here & a good deal indisposed, having had a return of the fever, at present I am pretty well and I flatter myself that the business will be concluded in a few days to my entire satisfaction. It is not indeed exactly what I should have wished for, but I soon found I could not ask for that, as in the present situation of affairs it could not be granted, and as I shall obtain what I asked I am quite content. Your son Charles has been of the greatest service to me in the business, both by his advise and application to his friends. We live together in the same affectionate manner that we all did formerly and I feel a degree of happiness in living with him and his family, which I have been a stranger to ever since I left Europe.

I have reflected a good deal on your business with Mr. Bradshaw. It is not only my duty, but my warmest wish to do every thing for your ease & happiness and I certainly will not leave Europe without using my best endeavours to get it settled to your entire satisfaction. As I hope it will not make any very essential difference to you I think it is best to wait till I go to England, when I shall certainly pay a visit to Mr. Bradshaw & believe it can be done much better by word of mouth than by letter. If you cannot or do not wish to wait till that time, I will write to him as soon as I receive your answer to this, but I must inform you with candour of a difficulty I labour under. The thousand pounds which remained of the arrears & for which Mr. Bradshaw gave his bond are due to him from me, as he settled the whole purchase sum beside these thousand pounds. When you & Rob. applied to him for that payment while in St. Croix, he naturally applied to me & on his return to England on your second application he desired his attorney to apply again. I convinced him of the impossibility of my paying it, but in such circumstances I am sure you will feel how awkward I must feel in an application to him, and the answer I must naturally expect. If as the arrears are so large from Mr. Bradshaw, you thought me as secure for that thousand pounds as him or at least sufficiently secure, and would be [.] to put it on the same footing as my other creditors, till such time as I can do better, so as to release him from it or from an adequate sum of the arrears, I could then apply to him with much more propriety and confidence, but whether that is agreeable to you or not I will use my best endeavours to get the affair settled. Indeed I hope and flatter myself to see all the affairs of my family on an agreeable footing before I return. I cannot be happy except you are all so. If you think what I mentioned above worth consideration I must beg you to consult your son Nicholas on the subject, as he is best acquainted with these matters & can give you the best advise.

I am much obliged to you for the information you gave me about the different convents. I wished to know it from the regard I have to them. It would give me singular pleasure if I could be of use to them, but I see no possibility of that at present. I am confident Mrs. Stapleton has informed you that I have

had an account of the Mac Carthy's. They were all well the beginning of December, I have not yet written to Winny for fear, but I see no real cause for apprehension I think I shall. I beg my kind love to Miss Selby & all yr. family & remain,

my dearest sister,

ever yours

Robt. Tuite.

Udskrift: som Nr. 9.

12.

Copenhagen 28th April 1795.

My dearest sister,

I was yesterday favoured with y[ou]r very kind letter of the 7th inst. and tho much pressed for time would not omit writing you a few lines. I have been very unlucky in my correspondance, I have written two letters to you neither of which it seems you have received. The first was relative to a plan I proposed before I could with propriety apply to Mr. Bradshaw, the second [was?] to inform you that your son Charles tol[d me?] he would shortly remit the five thousand [pounds?] to Mr. Bradshaw; in consequence of which I advised you to apply to Mr. Bradshaw for a promise to pay you as soon as he received that money which I was confident he would do, as that money in reality is yours, not his, tho I advised you not to make use of that argument. I will soon write to you again and more fully on this subject. Charles & his family are well. The Mc. Carthy's were well on the 23d March except Mr. Mac Carthy junr., who was in a very dangerous way. I am now in constant correspondance with them. I beg my kindest love to Miss Selby & all y[ou]r family & that you will believe me ever

most affectly. yours

Robt. Tuite.

It is yet uncertain whether I shall go to England this year or not. By the letters I receive nothing prevents me, but some business here of importance, tho I have succeeded in the chief point already which makes me very happy.

Udskrift: som Nr. 9.

Brevet er af Eleanor Tuite videresendt til hendes Søn Nicholas Selby, forsynet med følgende Paaskrift:

I wrote to you, my dearest child, some few posts since and sent you a letter which I received from my br[other]. This you will find comes from the same quarter and I must own I do not understand what he means about the 5000 as I am not entitled[?] to that sum, viz: five thousand pounds, which is the capital left me by my ever d[ea]r & hon[our]ed father at 6 p' Cent. I do not mean to receive any part of the original debt, the interest of the £ 5000 at six p' Cent amounts to (with the arrears due of annuity due to me when Mr. B[radshaw] assumed the same) amounts to no less last Novr. than £ 4413 — 14 — 6, next Novr. the debt will be increased by adding four hundred and ten pounds being three hundred pounds for my annuity, one hundred pounds ten shillings and six pence being the interest due for the year upon £ 2010 — 11 — 6, which Mr. B. assumed, if I have not explain'd myself sufficiently and you wish it, will send you my book. Money, my dear Nick, will be once acceptable. I am far from well. Doc[to]r Lawson attends me, he thinks there is no danger, but I am not as well as he cou'd wish.

Doc[to]rs are very expensive and till I can get my money I can not afford to hire a coach & I have no strength to walk. The people have been here today for the new tax upon carriages, they want me to pay duty for the horses and droit[?]. I do not take horses by the month or year, but only when I am obliged to go out, which at the utmost is not five times pr. month, and I pay for them each day and I give the postilion one[?] shilling each time and I take whatever postilion as well as horses the master of horses pleases to send. I have no break-house so my coach remain with the man with whom I deal for horses, let me know by the return of the post what I am to do? I hate to be imposed upon, but I [?] do every thing that is right. Miss joins in love to you, my daugh[te]r, sweet child and Rob[er]t and his better half.

I find you will be at a loss to make out this letter, but I will explain every thing you wish to know. I long to hear from you. I wish [?] Adieu, I can not write more. Love to the Staps, will they

get the peerage, it is thought not[?]. Adieu, pray for me, I pray for you. I wish you all a happy feast. Keep this letter till you come to York, then bring it with you. Adieu my dear children. I have not answered my br[other's] letters, what shall I say to him, write as soon as [?]. I wish much to settle about the coach &c.

Eleanor Tuites Udskrift: Nicholas Selby Esqr. Henrietta Street Cov: Gar: London.

13.

Copenhagen 30th May 1795.

My dearest sister,

I had the pleasure to write you a few lines some time ago, since which I find your son Charles has remitted Mr. Bradshaw the five thousand pounds, which he had in his hands with all the interest upon it, which is your money that I had secured to you in Carlton Estate. Charles tells me also he informed you of it, when he remitted it, that you might act accordingly. I make no doubt but that Mr. Bradshaw will now pay you regularly, which will be a great comfort to me indeed, I am confident I wished it full as much as you yourself, nor can I feel happy except you are so. My going to England is still undetermined, I wish greatly to go to see you all and to spare my friends the trouble of settling my business there, but I have essential business here, which would suffer by my absence, so shall be entirely determined by the letters I receive from England. However if I do not go at present I certainly will the moment I have finished my business here. Your son & family are well, I am happy beyond measure in their society. I beg my love to Miss Selby & all the family & remain

most affectionately

Robt. Tuite.

Udskrift : som Nr. 9.

14.

Copenhagen 27th June 1795.

My dearest sister,

I am this instant favour'd with your kind letter of the 4th inst. The proposal I made you was not in the least for my sake, but entirely for yours, to enable you to apply to Mr. Bradshaw, who otherwise would naturally have answered me, that he would pay you if I would pay him; had it not been to enable me to apply to him according to your desire, I should never once have thought of making such a proposal to you, besides you will see by the letters I have written to you since, that I have long given up all thoughts of it, the moment I heard of a better method of settling your business, which I immediately communicated to you. As your son Charles has paid Mr. Bradshaw the £ 5000 you certainly have every right to expect Mr. Bradshaw should pay you immediately, which I make no doubt he will do. As to my debt to your son Selby I will pay him at the same time I pay the rest of the family, with which I flatter myself he will be content. I beg every thing that is most kind to Miss Selby & all the family & remain

most affec.ly yours

Robt. Tuite.

I write this in a great hurry because you desire an immediate answer. I have just rec[eiv]ed a letter from Winny, poor Mrs. Mc Carthy is dead, the rest of the family all well.

Udskrift som Nr. 9.

15.

Copenhagen 27th July 1795.

My dearest sister,

I am favour'd with your very kind letter of the loth inst. It gives me a real pleasure to hear you have made an arrangement with Mr. Bradshaw, I flatter myself that it is a satisfactory one for you, and that you will now have every thing you wanted; that is the only object I ever had in view in this affair, Mr. Bradshaw and I settled in such manner in the West Indies, that I can never be put to any inconveniency on that account. I should never have written to you on the subject, but in consequence of your repeated letters to endeavour to settle your affair with Mr. Bradshaw, to whom situated as I was I could not apply

with propriety. Believe me, my dearest sister, I never wished to take any think[!] from you or yours, on the contrary. I hope and flatter myself that one day or other they will benefit by me. The family have suffered greatly on my account, it has been a constant source of uneasiness to me and has been a weight on my mind which has constantly made me miserable. The desire to relieve them is the grand object I have always had in view, for which I have made every exertion I possibly could. I trust we shall meet before it is very long, when you will be surprized to hear of the difficulties I had to encounter and have surmounted. At present my affairs are in a much better situation than my friends seem to imagine. The common crops of the estates will be abundantly sufficient to answer every purpose in a much shorter time than they think and there is no reason why I should not make large crops as the estates are in capital order, and it is natural to expect them after so many bad ones. What keeps them back for the present is the blast, which is a very unusual thing and has never yet been known to last long. By my letters from England I could with ease have gone there this year, but I have business of so much consequence here that it would have been highly improper to have left this place, but I trust nothing will prevent my spending next summer with you. I have been for these two month at a country house of your son's. We live together as brothers and I flatter myself he feels the same satisfaction in it that I do. I have not heard from the Mac Carthy's for some time, but I expect a letter daily. I shall then write and execute your commission. Your son Charles was exceedingly lucky in not suffering by the fire. The house I lodged in was burned down, but I saved most of my things, so that my loss was trifling. I feel the greatest interest for the good people you mention and tho I was ever warmly attached to my country and country men I love them still more on that account. Pray continue to write me all you know about my different acquaintance. You are the only person who writes me any news. Your son Jack is much beloved here, he gained the good will of every body during the short time he staid, they all wish much that he would return. I beg my kindest love to each individual of the family as if mentionned & remain

most affec.ly yours

Robt. Tuite.

Charles & his family are well and desire their duty.

Udskrift som Nr. 9.

16.

Copenhagen 26th Feby. 1796.

My dearest sister,

I am favoured with your very kind letter of 26th Jan.y. It gives me real pain that you should have the least uneasiness on my account. My situation is such that I cannot write by candle light from the weakness of my eyes, the days here in the winter are extremely short and it is absolutely necessary for my health that I should use some exercise every day, besides all our ships were going out to the West Indies and I had a great deal to write and have nobody to copy for me, so am forced to do it myself, nothing however should have prevented my writing, if I had apprehended it would have given you a moments uneasiness, I only waited to have something worth[?] which to write you. I had a letter from Mr. Mac Carthy, dated 14th Jan.y, all the family were then perfectly well, he writes in good spirits, so that I flatter myself they are content at least, if not happy. Next[?] as to Levipine [?] I cannot conceive what is become of him. He wrote me the 1st June that he would set out the 1st July from Dublin to come to me. I did not receive that letter till Aug., of course expected him every day. When I found he did not arrive by the middle of Sepr. I wrote again to him, but have never had a line from him since, nor have I heard the least about him. Indeed I have often thought of writing to my friends in England to enquire for him. I wish you would inform me, if you hear anything of him. I do not know the Mr. Heave you mention, but I have heard of him as a very worthy, respectable man. I do not know that my father had any particular connexion with him, but believe he knew him and esteemed him.

I dare say you have heard before this, that a divorce has taken place between my former wife & me, as I wrote it to your son. I have the pleasure to inform you that I have sold my Richmond Estate for a charming price, with which I am most perfectly satisfied. It has brought me in nothing for many years, on the contrary I have had money to pay for it almost every year, an happy riddance indeed. This will

prevent my going to the West Indies this year. I do not wish to go to England till such time as a certain arrangement has taken place, if my presence can be dispensed with, if not I will go, but I hope it will not be necessary, as that arrangement may easily be settled in a short time without me. After which I can go with much more satisfaction. I beg my kind love to Miss Selby & all the family & remain

most affec.ly yours

Robt. Tuite.

Your children & grand children are well and desire their duty.
Udskrift som Nr. 9.

17.

Copenhagen 2d. Aug. 1796.

My dearest sister,

I have been duely favoured with your kind letter and am happy to hear you have such agreeable society at York as it must make the place more agreeable to you. It is pleasing to know we can partake of amusements if we please, whether we desire to frequent them or not. I am rather surprized at your saying you had rec[eiv]ed no answer to your former letters, as I have written twice to you since I had heard from you, in one of which I requested you to send me a purse if not troublesome, as the last I had, I had kept ten years and its even[?] quite worn out. I have been once already at your son Charles' estate this summer and shall return again in a few days for as long as my business will permit me to be absent. The pleasure I feel in being with some of my family after being for so many years at such an immense distance from them all has contributed as much as any thing to restore my health. Your son Jack and grandson left some time ago, they are arrived at Hambourg in good health. I have great hopes that your grandson will become every thing we wish him to be, as he will have every opportunity under the care of his uncle, they are extremely fond of each other. We have had two[?] letters from the Mac Carthy's, they were all well. I beg my kind love to Miss Selby & all the family & remain

my dearest sister,

yr. most affec.te brother

Robt. Tuite.

Udskr: Mrs. Selby, York thro' London.

18.

Bekkeskow 21st. Sepr. 1796.

My dearest sister,

I have been duely favoured with your kind letter of the 23d. Aug. and thank you sincerely for it. I have spent great part of the summer here with Charles and feel much happier than I have been for many years; my health is perfectly restored and I flatter myself all my affairs will be settled in the course of this fall, every thing is preparing for it as fast as possible. I had a letter from Winny last week, all the family were well, I hear constantly from them.

When I saw you last at Douay I think I requested of you to take my pedigree from Mr. Tuite at Lille, and I think he told me that you had done so, tho I am not sure. Pray be so kind as to inform me in your next if you have it or if you know anything of it. I am one of the Kings chamberlains, the same as ever, but as to my address it is a matter of perfect indifference. I am the only one of the name here, of course a letter directed in any manner with my name on it will come to hand, which is all I am soliciting about. I thank you for promising me a purse, I am sure it will be well done, but even if it was not, the hand that works it will make it dear. I am much obliged to the different friends[?] who are so kind as to remember me. I often think of them with an affectionate regard. This is a lovely place, I have seldom seen one spot so beautifull, Charles is building an excel[l]ent house and is getting[?] every thing into order as quick as can be done with propriety. All the neighbourhood rejoices at having him among them. They all desire their duty to you & love to Miss Selby. Please to say every thing most kind to her & all the family & believe me ever

yr. most affec.te bro[the]r

Robt. Tuite.

Udskr: Mrs Selby, York.

19.

Copenhagen 7th April 1797.

My dearest sister,

I must beg you to excuse me for having been so long without writing to you, but for some time past I have had so much to do and business of such importance, that I could not apply to anything else. I was in great hopes to have spent part of this summer with you, but my affairs require my presence in a different part of the globe. I propose to sail for St. Croix in a few days. The season of the year is favourable and the vessell I propose going in is a very fine one, so that I hope, please God, to have a good passage. I flatter myself my business will not require my making a very long stay in the West Indies, and that I shall have the happiness to see you on my return. Your son Charles has most kindly undertaken to settle the business I have in Europe for me, indeed his whole conduct is as kind and affectionate to me as if he was my own son. I beg my kind love to all your family & that you will remember me in the kindest manner to Miss Selby. Adieu, my dearest sister, believe me unalterably

your most affec.te brother

Robt. Tuite.

Udskrift som Nr. 18.

Brevene findes i Den Selby'ske Brevsamling i Dublin, se her Side 67.

Robert Tuites Segl paa Brev Nr. 14
27. Juni 1795

KILDER

- 1.
 2. Extract from the Burial Registers of St. Pancras Church, London: »Nicholas Tuite Esq. 23. Nov. 1772.« (Meddelt 13. December 1934 af J. G. Whitbread (Clerk)).
 3. Skiftet er ikke bevaret. Skifteretternes foreløbige Behandling findes i Christianssted Byfogedarkiv. Registreringsprotokol 1773—77, Fol. 4 og 8, og i Frederikssted Byfogedarkiv. Skiftesessionsprotokol 1760—75, Fol. 49 og 51. (Begge RA).
 4. Ifølge venlig Meddelelse fra The West India Committee, London 26/10 1934 til A. F. findes i Carribeana, vol. III, S. 127 f. følgende:
 »On a large, well-preserved stone tomb in the old St. Pancras Churchyard, London, adjoining the McEvoy one, and to the eastward of it. On the east end is a shield of arms: Crest. An angel holding a sword over a helmet. Arms. Quarterly: Argent and Gules; impaling. . . three horned animals in pale. — On the south face:

Here rest the remains
of NICHOLAS TUIITE ESQ.
And of ANNE his wife
He died November 16. 1772. Aged 66.
She died January 30. 1777. Aged 61.
(Four lines omitted).

On the top slab:
NICHOLAS TUIITE SELBY ESQ.
Late of Acton Midd.
died May 17, 1834
Aged 80 years

On the north face, placed only a few inches from the Tower, and in consequence difficult to see. There are five lines of inscription:

.....
SELBY obiit 26th April 1809
obiit 20th January 1811
Nicholas Tuite Selby Esqre obiit 17th may. . . .
Late of Acton Middlesex«
- Det paagældende Værk opgiver N. T. Selbys Dødsdag til 17. Maj 1831(?), men Meddelelsen oplyser, at det rigtige Aarstal er 1834, hvad der er i Overensstemmelse med de Oplysninger, man tidligere har haft herom. Aarstallet er derfor her rettet i Inskriptionen, idet Afskriveren blot ikke har kunnet læse 4-tallet. Nordsidens Inskription gælder jo tydeligt først Eleanor Tuite, gift Selby, hvis Dødsdag altsaa her angives til 26. April. Der maa mangle et Navn foran Dødsangivelsen 20. Januar 1811 og man kan maaske gætte paa, at dette er Navnet paa N. T. Selbys 2. Hustru Frances Wright.
- 5.
 - 6.
 7. Extract from the Burial Registers of St. Pancras Church, London: »Ann Tuite, 6. Feb. 1777.« (Meddelt 13. December 1934 af J. G. Whitbread (Clerk)).
 - 8.
 9. Om Gravmælet se ovenfor Note 4.
 10. Familien Tuites Vaaben er beskrevet her S. 118. — N. Tuites Brev til J. Wasserschlebe (Ny kgl. Saml. 2152c, 4to, Kgl. Bibl.) er det eneste Sted, hvor der er paatruffet Laksegl med Signetaftryk. Dette Signet har dog næppe været hans eget — i hvert Fald er det ikke hans Vaaben, som er sikkert afhjemlet gennem Gravstenen og Selby-Tuite Alliancevaabenet (se II. Del, 1. Bind, Side 537). Seglet, der er Aftryk af et smukt og udpræget Rokokosignet, viser et delt Skjold: 1° tværdelt af 3 Stjerner, 1, 2 i blaat, og 2 Fisk(?) i blaat; 2° Lammet med Sejrsfanen i rødt. Familien Skerrits Vaaben maa ifølge Angivelsen ovenfor i Beskrivelsen af Gravmælet være 3 hornede Dyr pælvis stillet.
 11. Om Familien Tuite til Sonagh, se John Burke: Dictionary of the Peerage and Baronetage of the British Empire, 4. ed., II, 1832, S. 557. — Familien findes endvidere omtalt i Walford: County Families of United Kingdom (meddelt 1934 til H. B. S. H., vistnok af Pastor Breffit, Alwinton).
Om Familien Skerrit ses ikke at foreligge Litteratur. Det er dog formentlig den samme Familie som den irske Slægt Skerrett, om hvilken der findes kortfattede Oplysninger, men desværre ingen Vaabenbeskrivelse, i Edward MacLysaght: Irish Families. Their Names, Arms and Origins, Dublin 1957, S. 270. I dette Værk omtales ogsaa en Artikel af Philip Crossle i Journal of the Galway Archæological and Historical Society XV, 1931—33, 33—72.
 12. D.A.A. XXXVI, 1919, S. 490.
 13. samme, S. 488.
 14. Bryan Edwards: The History Civil and Commercial of the British Colonies in the West Indies, 2. ed., London 1794, I, 455—57.
 15. Ansøgning af 22. Juli 1754, se her S. 267.
 16. Brev fra Mrs. Elsa Riddell-Blount til H. B. S. H. 28. September 1934.
 17. Robert Tuites Testamente, Public Record Office, Literary Department, Somerset House: P. C. C. Sept. 1726.
 18. Paaskrift paa Testamentet: Testator mortem obiit apud Liverpool in Com[itatu] Lancastriæ mens[is] april[is] ult[imo].
 19. Venligst meddelt af Mr. G. M. T. Kirkwood, Somerset House.
 20. D.A.A. XXXVI, 1919, S. 490.
 21. N. Tuite til Henry Hunt 16. December 1763, se her S. 272.
 22. Robert Tuite til Eleanor Tuite 6. August 1794, se her S. 277.

23. Paaskrift af N. T. Selby paa Brev af 30. November 1784 fra Robert Tuite til Eleanor Tuite, se her S. 273. — Ifølge Meddelelser fra Pastor J. W. HAINES og Pastor J. W. LEVEROCH, begge Montserrat, af henholdsvis 4. Juni og 21. August 1934 til A. F., er der stadig en Plantage paa Montserrat, som hedder Tuitt, og Navnet er meget udbredt blandt den kulørte Befolkning.
24. Publications from the Catholic Record Society XIX, S. 219.
25. samme XIII, S. 314.
26. samme XIII, S. 305.
27. samme XVII, S. 227.
28. samme XVII, S. 86.
29. Naturalisationspatenter, Indlæg til Patent af 27. December 1776. RA.
30. Om denne se Vore gamle Tropekolonier. Under Redaktion af Johannes Brøndsted, II, 1953, S. 155 f.
31. Se Ansøgningen, her S. 268.
32. St. Croix Byfogedarkiv. Panteprotokol 1749—51, Fol. 9.
33. Vore gamle Tropekolonier, II, S. 140 f.
34. St. Croix Panteprotokol 1749—51, Fol. 70.
35. samme Fol. 71.
36. samme Fol. 27.
37. samme Fol. 55.
38. samme Fol. 57.
39. samme Fol. 67.
40. samme Fol. 105.
41. samme Fol. 108.
42. Matrikler for St. Croix, anførte Aar.
43. Panteprotokollen 1749—51, Fol. 97.
44. Matrikel for St. Croix 1758.
45. Henry Ryans Testamente af 25. Februar 1780 (Vestindiske Sager 1780) og William Ryans Testamente af 8. Juli 1757 (Vestindiske Sager 1757, Nr. 6).
46. Panteprotokollen 1749—51, Fol. 129, 130, 131.
47. Vore gamle Tropekolonier, II, S. 145.
48. Panteprotokollen 1749—51, Fol. 68.
49. samme Fol. 193.
50. samme Fol. 153.
51. Matrikel for St. Croix 1758.
52. samme 1759.
53. samme 1760.
54. samme 1772.
55. samme 1765.
56. Vore gamle Tropekolonier II, S. 157.
57. Dansk biografisk Leksikon XX, 1941, S. 332.
58. N. Tuite til H. C. Schimmelmänn 14. Juni 1765, se her S. 272.
59. Vore gamle Tropekolonier II, S. 156.
60. D.K. Indlæg til Vestindiske Sager 1754, Nr. 12.
61. Vore gamle Tropekolonier II, S. 158.
62. samme S. 172.
63. J. G. Moltkes Privatarbiv (R. A.). D(tidl. C) 5. b. Papirer vedrørende Handelen paa Vestindien. Beretninger om de danske Vestindiske Sukker Eylande St. Croix, St. Thomas og St. Jan. Første Stykke, 1763. (upagineret, S. 9).
64. Matrikelen for St. Croix 1749 og 1752.
65. Panteprotokollen 1749—51, Fol. 98.
66. samme Fol. 77.
67. samme Fol. 125.
68. Vore gamle Tropekolonier II, S. 218 efter Richard Haagensen: Beskrivelse over Eylandet St. Croix i America i Vestindien, 1758.
69. Panteprotokollen 1749—51, Fol. 26.
70. samme Fol. 25.
71. Vekselkursen paa London var i disse Aar omkring 480 Sk. pr. Pund, dvs. 5 Rdlr., se Kurstabellerne i Astrid Friis og Kr. Glamann: A History of Prices and Wages in Denmark 1660—1800, 1958.
72. Oplysningerne om Købene er hentet fra Matriklerne for St. Croix de anførte Aar.
73. N. Tuite til J. H. E. Bernstorff 28. November 1760, se her S. 271.
74. Bernstorffs Svarkoncept 13. December 1760, se her S. 271.
75. Vore gamle Tropekolonier II, S. 186.
76. N. Tuite til J. Wasserschlebe 4. December 1761, se her S. 271.
77. Vore gamle Tropekolonier II, S. 189 f.
78. N. Tuite til Henry Hunt 16. December 1763, se her S. 272.
79. Generaltoldkammeret. IV Vestindiske og guineiske Sager. A. Etatsraad Martfelds Samlinger over de danske vestindiske Øer.
80. P. Sveistrup og Rich. Willerslev: Den danske Sukkerhandels og Sukkerproduktions Historie, 1945, S. 119.
81. Kommercekollegiet. Privilegieprotokol 1771, Fol. 46 b.
82. N. Tuite til H. C. Schimmelmänn 14. Juni 1765, se her S. 272.
84. Henry Kent til H. B. S. H. 15. September 1953. Stikprover i den danske Gesandts Indberetninger fra disse Aar har dog, muligvis tilfældigt, ikke givet nogen Bekræftelse.
85. Forholdene er udførlig skildret af Jens Vibæk i Vore gamle Tropekolonier II, S. 190—95.
86. Sjællandske Registre 5. Juli 1765, Nr. 18.
87. Taxationer over Panterne til det af Kongen indkøbte hollandske Laan 1786—87.
88. Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 166.
89. Dokumenter vedk. det af Kongen indkøbte hollandske Laan 1780—1800.
90. D.A.A. XXXVI, 1919, S. 488.
91. Dokumenter vedk. det af Kongen indkøbte hollandske Laan 1780—1800.
92. D.A.A. XXXVI, 1919, S. 488. Dansk biografisk Leksikon III, 1934, S. 523—25.
93. Jane Bourkes Testamente (Vestindiske Sager 1788, Nr. 43).
94. Højesteretsdom 3. Februar 1801, Nr. 3, Bilag. R. A. se II. Del, 1. Bind, S. 395 og S. 559, Note 1.
96. Matrikel for St. Croix, 1758.
97. samme 1759.
98. Christianssted Byfogedarkiv. Skifteprotokol 1759—66 (gl. Nr. 35), Fol. 90.
99. samme Fol. 102.
100. Matrikel for St. Croix 1772.
101. samme 1758.
102. Henry Ryans Testamente (Vestindiske Sager 1780).
103. Marcus Skerrits Testamente (Vestindiske Sager 1790).
104. Frederikssted Byfogedarkiv. Skifteprotokol 1781—1800, Fol. 104.
105. Lawrence Bodkins Testamente 22. August 1763, konfirmeret 4. Maj 1765 (Vestindiske Sager).
106. P. Sveistrup og Rich. Willerslev: Den danske Sukkerhandels og Sukkerproduktions Historie, 1945, S. 54, Tabel 20.
107. Luxdorps Dagbøger, ed. Eiler Nystrøm, II, 1925—30, S. 87. — Det kan tilføjes, at det i Carl Henrik Holtens

- Optegnelser (Memoirer og Breve), 1909, S. 34 hedder, at Tuite havde været bekendt som Spiller.
108. Charles Selby til Eleanor Tuite 24. December 1796, se II. Del, 1. Bind, S. 478.
 109. Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 166.
 110. Se II. Del, 1. Bind, S. 396.
 111. Naturalisationspatenter 27. December 1776. R. A.
 112. Luxdorps Dagbøger, II, S. 99.
 113. samme II, S. 87.
 114. Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 382.
 115. Direktionen for den vestindiske Gælds Likvidation 1780—1816. Udestaaende Fordringer. Kommandant C. W. von Scholtens Dødsbo, Kammerherre Robert Tuite og Wood.
 116. Robert Tuite til Eleanor Tuite 30. November 1784, se her S. 273.
 117. Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 460.
 118. Taxationer over Panterne til det af Kongen indkøbte hollandske Laan 1786—87.
 119. Vestindiske Sager 1773—86, Fol. 423.
 120. Robert Tuite til Eleanor Tuite 13. September 1785, se her S. 274.
 121. Ægtepagt St. Croix 24. Marts 1793. Vestindiske Sager 4. April 1794, Nr. 20. Konfirmationen kasseret 14. November 1804.
 122. Thomas Selby til Eleanor Tuite 25. Maj 1794, se her S. 71, og Nicholas Tuite Selby til Eleanor Tuite 12. April 1797, se her S. 80.
 123. Charles Selby til Eleanor Tuite 20. Maj 1795, se II. Del, 1. Bind, S. 469.
 124. N. T. Selby til Eleanor Tuite 28. Februar 1795, se her S. 72.
 125. samme til samme 15. Juni 1795, se her S. 75.
 126. samme til samme 16. December 1795, se her S. 76.
 127. samme til samme 12. April 1797, se her S. 80.
 128. Robert Tuite til Eleanor Tuite 18. Januar 1795, se her S. 279 og N. T. Selby til samme 15. Maj og 29. Maj 1795, se her S. 74 f.
 129. Direktionen for den vestindiske Gælds Likvidation 1780—1816. Udestaaende Fordringer. Kommandant C. W. von Scholtens Dødsbo, Kammerherre Robert Tuite og Wood.
 130. Ann Stapleton til Eleanor Tuite 20. Februar 1796, se her S. 98.
 131. Charles Selby til Eleanor Tuite, se II. Del, 1. Bind, S. 478.
 132. Luxdorps Dagbøger, II, S. 122.
 133. Vestindiske Sager 1773—86, S. 388.
 134. samme S. 428.
 135. samme S. 396.
 136. Sjællandske Registre 1796, Nr. 90.
 137. Robert Selby til Eleanor Tuite 26. September 1798, se her S. 84.
 138. Charles Selby til Eleanor Tuite 27. Februar 1796, se II. Del, 1. Bind, S. 474.
 139. Carribeana V, 268. R. Tuites Dødsaar angives her fejlagtigt til 1813. (Venligst meddelt af The West India Committee, London).
 140. Akter til Højesteretsdom 3. Februar 1801, Nr. 3.
 141. Copie Skifte-Brev i Kammerherre Robert Tuites Boe. R. A.
 142. Den vestindiske Gælds Likvidations Kommission. Grange og Sions Farms 1806—29.
 143. Se II. Del, 1. Bind, S. 474.
 144. Publications of the Catholic Record Society XXVIII, S. 288.

Ved Efterforskningen af Kildematerialet til Nicholas Tuites Biografi har Arkivar, mag. art. J. O. Bro-Jørgensens Afsnit i Vore gamle Tropekolonier været en stor Støtte. For den utrættede Beredvillighed, hvormed Arkivar Bro-Jørgensen yderligere i Rigsarkivet har lettet Forfatteren Arbejdet med Fremdragelsen af det relevante Stof vilde det være urimeligt ikke her at fremføre en hjertelig Tak.

MIKKEL PEDERSEN BORRE
OG
ANNE MOGENSDATTER BLACH

MIKKEL PEDERSEN BORRE

er født i Landsbyen Borre i Vejerslev Sogn,¹² Hovlbjerg Herred 1669 som Søn af Fæstebonden PEDER CHRISTENSEN. Han har formentlig været yngre Søn, da Faderens Gaard, efter hans Død i Maj 1695, 30. November d. A. blev fæstet af Sønnen CHRISTEN PEDERSEN.¹³ En tredje Søn NIELS PEDERSEN BORRE drog ligesom Mikkel Pedersen bort fra Hjemmet, men medens den sidste flyttede til Aarhus, gik Niels Pedersen til Randers, hvor han nedsatte sig som Købmand og Skipper. Han har formentlig været en velstaaende Mand, thi 1717 — samme Aar som han Julenat forliste med sit Skib — skænkede han Vejerslev Kirke en ny Prædikestol.¹⁴

Om Mikkel Pedersen har lært Handelen i Aarhus eller andetsteds er ikke oplyst, han tog først i en ret sen Alder — 40 Aar gammel — 18. Februar 1709 Borgerskab i Aarhus og agtede da at ernære sig af Købmandsskab til Søs.¹² Han boede de nærmest følgende Aar hos Handelsmanden, den senere Raadmand TØNNES MIKKELSEN bag Klostret, en Forbindelse han længe vedligeholdte, og han synes allerede da at have været i Besiddelse af en ikke ringe Kapital; herpaa tyder det, at han 1710 ansattes til 24 Rdlr. Krigsstyr.¹⁵ 1711 betalte han 2 Rdlr., fordi han som andre Mennesker gik med Paryk,¹⁶ og samme Aar maatte han endda af med 40 Rdlr. i Krigsstyr.¹⁷ 1712 betalte han 12 Rdlr. i Kopskat, han boede da endnu hos Tønnes Mikkelsen,¹⁸ men da han dette Aar skulde sætte Bo, købte han en Gaard paa Brobjerg »imellem Hans Abraham paa den ene og Lauritz Skomager paa den anden Side beliggende, med dertil hørende Hauge Rumb og tvende Gaards Auling i Marchen«.¹⁹ Den anselige Købmandsgaard havde tidligere tilhørt den bekendte Aarhus Borgmester MICHEL MALLING, efter hvis Død 1701 den flere Gange havde skiftet Ejer.²⁰ Borre udstedte 2. April 1712 en Obligation til Sælgeren CORT JOHANSEN KOESS paa en Del af Købesummen 800 Rdlr. Kurant. Hans Trolovedes Stedfader Handelsmanden JENS ANDERSEN MØLLER gik i Kaution for Beløbet.¹⁹

Om Borres Købmandsskab foreligger der ingen Oplysninger, men hans Formues Størrelse berettiger Antagelsen af, at han har forstaaet sin Handel, har været i Besiddelse af det Købmandssnille, som hans Søn Peder Borre (32/27) udfoldede fuldt under de større københavnske Forhold.

Nogen Formueforøgelse har dog sikkert ogsaa hans Ægteskab betydet for ham, og han sikrede yderligere ved dette sin Stilling blandt den Aarhusianske Storhandels Mænd.

Han døde dog i en forholdsvis ung Alder, kun 55 Aar og 2 Maaneder gammel 4. April 1724 og blev 11. April begravet i Domkirken.

Mikkel Pedersen Borre blev i Oktober (før 19/10) 1712 viet i Jens Andersen Møllers Hus til

ANNE MOGENSDATTER BLACH

der er født i Aarhus 1692 som Datter af Handelsmanden MOGENS JENSEN BLACH og ELSE OLUFSDATTER. Hun blev døbt i Domkirken 14. Februar og baaret til Daaben af sin Mormoder Overformynder OLUF CHRISTENSENS Enke KIRSTEN THOMASDATTER (256/216). De øvrige

Faddere var PETER HANSEN, MIKKEL NIELSEN, CIDSEL HUTFELDT, ELSE POVLSDATTER og MARGRETHE HENRIKSDATTER Blichfeld.

Som Forlovere ved deres Bryllup optraadte hendes Stedfader JENS ANDERSEN MØLLER og for ham TØNNES MIKKELSEN.

Anne Mogensdatter overlevede kun sin Mand i to Aar; det fortælles, at hun i sin sidste Sygdom ikke alene blev betjent af de to Aarhuslæger JOHAN FREDERIK BECK og Provinsialmedikus GEORG SEBASTIAN NEUHAUS, men endog lod sig behandle af berømte Læger fra Holland, Hamburg og København.²⁰

Hun døde 6. Februar 1726 og blev 13. Februar begravet ved sin Mands Side i Domkirken, kun 34 Aar gammel.

Den eneste overlevende Søn PETER BORRE (32/27) opsatte 1738 det endnu bevarede Epitafium i Domkirken over sine Forældre.

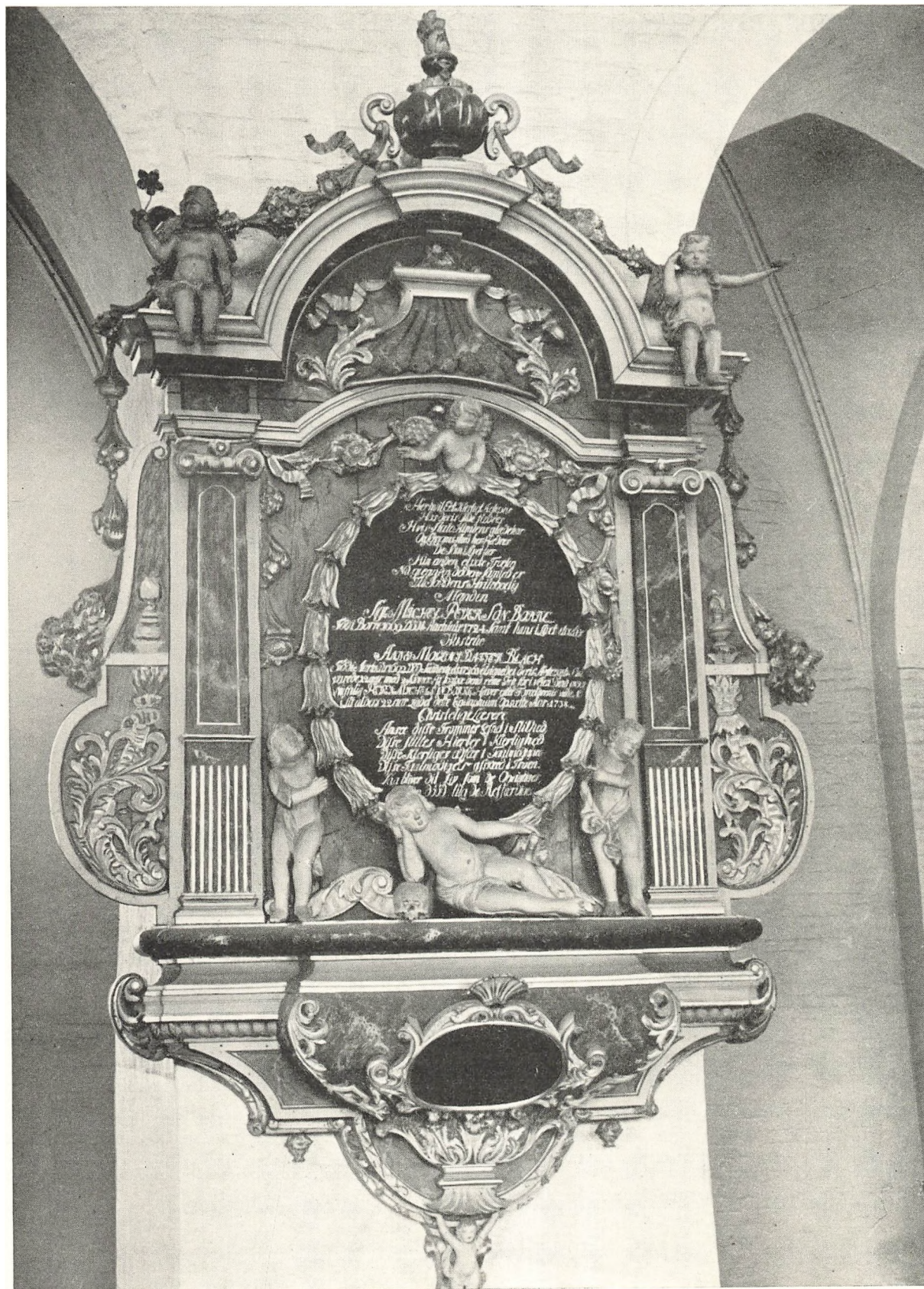
Efter Mikkel Pedersens Død fik Anne Mogensdatter 6. Maj 1724 Tilladelse til at sidde i uskiftet Bo²¹, og 1. Marts 1726 udnævntes paa hendes Broders, den københavnske Groshandler Oluf Blachs Begæring, Amtmand, Etatsraad JOACHIM GERSDORFF og Forpagter paa Høgholm CHRISTIAN FOSS til som Kommissarier at varetage Skiftet efter hende.²² Dette havde til Følge, at Mikkel Pedersens Broder CHRISTEN PEDERSEN BORRE ogsaa forlangte Kommissarier, hvortil Kongen 29. Marts 1726 beskikkede Grev CHRISTIAN FRIIS til Frijsenborg og Etatsraad CHRISTIAN RATHLOU til Gersdorffslund.²³ Det er andetsteds nævnt, hvorledes der var Diskussion om, hvem der skulde overtage Formynderskabet for Peter Borre. Kongen henskød 3. Maj 1726 denne Sags Afgørelse til Kommissarierne,²⁴ der magede det saaledes, at Morbroderen Oluf Blach fik Hvervet overdraget. Selve Skiftet er desværre ikke bevaret, men Boets samlede Beholdning var 25.134 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ 9 β foruden uvisse Tilgodehavender paa 1775 Rdlr. 4 β . Beløbet blev udbetalt Jens Andersen Møller. Den fornødne Kaution for Oluf Blach blev stillet af Amtmand GERSDORFF med 10000 Rdlr., JENS ANDERSEN MØLLER ligeledes med 10.000 og Borger og Handelsmand i Randers THOMAS BERING med indtil 7000 Rdlr.²⁵ Hvor meget, der er indgaaet af den »uvisse tilstaaende Gield«, er ikke oplyst, Gælden bestod væsentligst af ganske smaa Beløb, som det ikke vilde kunne betale sig at inddrive ad retslig Vej. Konsumtionsforpagter CHRISTIAN SCHAARUP i Aarhus og den ovennævnte Forpagter CHRISTIAN FOSS fik 25. August 1727 Ordre til at undersøge de uvisse Debitorer.²⁶

Anne Mogensdatter Blach udtalte kort før sin Død Ønsket om at oprette et Legat paa 450 Rdlr. til Fordel for nødlidende Enker i Aarhus. I Kraft heraf opsatte hendes Stedfader Jens Andersen Møller 24. Juni 1731 Legatfundatsen. Legatet, der endnu bestaar, bestyres af Aarhus Byraad.²⁷

I Ægteskabet var der følgende to Børn:

1. MOGENS BORRE, * Aarhus 1714, døbt Domkirken 6. Juli, † Aarhus 1715, begr. Domkirken 15. Maj.
2. PETER (CHRISTIAN) BORRE, * Aarhus 1716, døbt Domkirken 2. September, † København 20. December 1789, begr. Vor Frue Kirke 28. December.
Grosserer, Etatsraad.
~ København, Vor Frue K., 18. Juni 1751 med SOPHIA AAGAARD, * København 18. Oktober 1735, døbt Vor Frue K. 21. Oktober, † København 5. Oktober 1778, begr. Vor Frue Kirke 13. Oktober.

Se 32/27 og 32/28.

Epitaflum i Aarhus Domkirke
 over Kobmand Mikkel Pedersen Borre og Anne Mogensdatter Blach

INDSKRIFT PAA MIKKEL PEDERSEN BORRES EPITAFIUM

Her hvil Eet Kiærligt Ægtepar
 Hos deris Oldefædres
 Hvis Siæle Himlens glæde har
 Og Legoms Stæd her hædres
 De som i Livet her
 Hin anden elskte Troelig
 Nu giennem døden Samled er
 Til Jordens Hvileboelig

Manden

Sigr. MICHEL PEDER SØN BORRE

Fød i Borre 1669 Død i Aarhus 1724 samt hans i Livet elskelige Hustrue

ANNE MOGENS DATTER BLACH

Fød i Aarhus 1692 Død Samesteds 1726 Velsignede i deris Ægteskab Som
 varede 12 aar med 2 Sønner Af hvilke dend eene Gich for i veien Dend anden

Nafnlig PEDER MICHEL SØN BORRE Haver efter Forældrenis Villie nu
 i sit alders 22 aar Ladet dette Epitaphium Opsætte Aar 1738

Christelige Læsere

Ansee disse Frommes Lefnet i Stilhed
 Disse stilles Hierter i Kiærlighed
 Disse Kierliges adfærd i Taalmodighed
 Disse Taalmodiges afskeed i Troen
 Saa bliver dit Liv som de Oprigtiges
 [Og din]*) døød liig de Retfærdiges

*) Ordene er skjult bag den liggende Engel.

UDDRAG AF MOGENS JENSEN BLACHS OPTEGNELSER

Gud alene Æren.

Anno 1704 den 4de May er jeg barnfødt og kommen til denne syndige Verden i Leerbjerg.

1719 den 28de Juli kom til at tjene den velfornemme Kiøb- og Handelsmand her i Aarhus, nu salig Michel Pedersen Borre, som døde.

1724 den 4de April, siden forblev hos hans Enke salig Anna Mogensdatter Black, indtil det Aar

1726 den 6te Februar, da det behagede den alene vise Gud at forflytte hende her fra det timelige til sit evige Himmerig, derefter forblev ved den efter de salige holdte Skiftekommission til i Februar

1727, og fra den Tid indlod jeg mig i Kjøbmands Handel paa Søfarten baade for mig selv og andre Kjøbmand her i Staden, indtil det Aar

1735, da jeg efter Guds behagelige Villie kom i Ægteskab den 24de Maj med ædle Jomfru Schaarup.

Optegnelserne, der findes i den 2. Del af Jesper Brochmands Huspostil, tilhørende Konsul Mærks Bogsamling i Aarhus, er velvilligst meddelt af afdøde Overretssagfører Hassing, København.

FUNDATS PAA ANNE MOGENSDATTER BLACHS LEGAT

Udi den Hellig Trefoldigheds Navn.

Eftersom sal. ANNE MOGENS DAATTER BLACH, afgangne sal. MICHEL PEDERSEN BORRES Efterleverske udi Aarhus, kort for sin dødelig Afgang, udi fornemme Folkes Overværelse, haver legeret og givet til fattige skikkelige Enkers Huusleye en Capital af fire Hundrede og halvtredsindstyve Rixdaler siger 450 Rdlr. dansk Courant Myndt, hvoraf Renten aarligen til fattige skikkelige Enker udi Aarhus, Geistlige og Verdslige, som dertil kand være nødtrængende, til Hielp deres Huusleye, skal uddeles og Capitalen alle-tider urørt at forblive. Saa have Skifte-Commissarierne udi fornævnte de salig Afdødes Stervboe Herr Græve FRIIS til Friisenborg, Herr Conferenz-Raad RADTLOU, Herr Etats-Raad GERSTORFF og CHRISTIAN FOSS, Forvalter ved Baroniet Høgholm samme Legation approberet og paalagt mig underskrevne salig Anna Mogens Daatter Blaches Stif-Fader JENS ANDERSEN MØLLER Borger og Indvaaner udi Aarhus, Pengene at annamme og derover skriftelig Fundatz at oprette, til den salig Matrones sidste Vilie at efterkomme. Saa kundgiøres hermed, at ieg forbemelte 450 Rdlr. af hendes Broder OLUF BLACH, Kiøb og Handelsmand udi Kiøbenhavn næst afvigte Wiborg Snapsting til mig haver annammet 1731, hvoraf jeg aarlig med 5 pro Cento herefter skal svare, som af mig og hendes Sødskende som før er meldt, skal uddeles, men efter min Død skal forbemelte Capital med til den Tid forfaldne Rente af min Boe forlods udtages, som da besørges udsat paa Rente af hendes Broder og Sødskende paa samme Maade som før er meldt, indtil hendes Søn PEDER MICHELSEN BORRE, opnaar sine myndige 25 Aar efter Loven, da han sig fornævnte Legations Capital og Renters Uddeling haver at antage og saaledes besørge som han med en god Samvittighed for Gud og den Christne Øvrighed agter at forsvare og bekienet være. Og skal det med denne Donation saaledes forholdes, Mand efter Mand, saa længe nogen Arving af denne Slægt er til, men skulle de alle uddøe, eller om nogen i Længden skulde findes ikke at være suffisant, denne Legation at forestaae, ombedes Hans Kongel. Majest. Stift-Befalingsmand og Biskoppen som nu er eller herefter kommandes vorder, tillige med den daværende Borgemester, som er ældst udi Embedet, i Aarhus, sig dette at antage og paa fornævnte Maader besørge. Til hvilken Ende en vidimeret Copie heraf skal indlægges i Stifts-Kisten og ligeledes en dito paa Raadstuen, Originalen forbliver i dens Gjemme, som over Capitalen og Renternes Uddeling haver Dispositionen. Og forbandet være den eller de, som enten dette forandrer, forrykker eller uredelig dermed omgaaer, derimod skal Guds Velsignelse, Lykke og Held tilfalde dennem som min salig Stif-Daatter ANNE MOGENS DAATTER BLACH, hendes sidste Villie og Christelige Intention efterkommer, handhæver og forsvarer, saa længe Verden staaer. Til ydermere Stadfæstelse haver jeg denne Fundatz med egen Haand underskreven og mit sædvanlig Signet hostrykt, saa og venligen ombedet Peder LAASBYE og MICHEL NIELSEN MØLLER Borgere og Handelsmænd udi Aarhus med mig til Vitterlighed at underskrive og forsegle

Aarhus den 24 Junii 1731.

JENS ANDERSEN MØLLER
(L S.)

Trykt i Hofmans Foundationer II 1756, Pag. 141 f.

KILDER

1. Vejerslev Kirkebog begynder 1694.
2. Aarhus Domkirkes Begravelsesprotokol:
1724 Aprilis
do. 11. MIKEL PEDERS. BORRE 55 Aar og 2 M.
D. Cl. Kirke pr. M.G.
Dødsdatoen kendes fra Familieoptegnelser (jfr. S. 294).
3. Enken sad i uskiftet Bo i Henhold til Bevill. af 6. Maj 1724 (Jydske Registre 1724 6/5 Nr. 58).
4. Sønnen PETER BORRE lod 1738 opsætte et Epitafium over sine Forældre i Aarhus Domkirke, se S. 294).
5. Aarhus Domkirkes Vielsesprotokol:
1712
d. . . Octob. copuleredis Sgr. MIKKEL PEERBØEN og Mademoiselle ANNE MOGENSDATTER. Kgl. Maj.'s allernaadigste Brev, som tillader Copulationen i Hused uden foregaaende Troløvelse, er dateret d./ 6. Junii sidstforleden. Forlovere for Brudgommen Sgr. TØNNES MIKKELSEN og for hende hendes Stiffader Sgr. JENS ANDERSEN MÜLLER, hvilked de her med egne Hænder vedstaa.
(T. M. har ikke underskrevet) JENS
ANDERSEN M.
6. Aarhus Domkirkes Daabsprotokol:
1692
d/ 14. Februarij MOGENS JENSEN BLACHS /: ANNA:/ KIRSTEN THOMÆD. Moderen*) bar det. Faddere: PEDER HANSEN, MICHELL NIELSEN, CIDTZELL HUTFELDS, ELSE POFVELSD., MARGRETHE HENDRICHSD. Blichfeld.
Mag. Ludv.
7. Aarhus Domkirkes Begravelsesprotokol:
1726 Februar:
do. 13. ANNE MOGENSDATTER Sl. MIKEL PEDERS. BORRIS Enke 34 Aar mindre 3 Dagstid. Cl. Kirke pred. M. C.
Dødsdatoen kendes fra Familieoptegnelser (jfr. S. 294).
8. Skiftet, der foretoges efter begge Ægtefæller i Fællesskab, forrettedes af kgl. Kommissarier, og synes ikke bevaret. Oplysninger herom findes i Aarhus Bys Overformynderiprotokol 1720—38, Fol. 126 ff.
9. se ovenfor under Nr. 4.
- 10.
- 11.
12. Aarhus Borgerskabsprotokol 1674—1862. 1709 18/2. (L.A.Viborg).
13. Haxholm Fæsteprotokol 1719—1809, Fol. 70.
14. Trap: Danmark 4. Udg. IV S. 325. — Samlinger til jydsk Historie og Topografi VI, 1876—77, S. 292.
15. Aarhus Købstads Ekstraskatteregnskaber 1710—13, Krigsstyr 1710.
16. samme: Paryk-, Fontange- og Karosseskat 1711.
17. samme: Krigsstyr 1711.
18. samme: Kopskat 1712.
19. Aarhus Skøde- og Panteprotokol Fol. 70 f.
20. J. Hoffmeyer: Blade af Aarhus Bys Historie I, 1906, S. 391 f., jfr. Personalhistorisk Tidsskrift 5. V, 1908, S. 265.
21. Jydske Registre, 6/5 1724 Nr. 58; jfr. Aarhus Bys Skifteprotokol 1720—28, Fol. 280.
22. Jydske Tegnelser, 1/3 1726 Nr. 20.
23. samme: 29/3 1726 Nr. 25.
24. samme: 3/5 1726 Nr. 36.
25. Aarhus Bys Overformynderiprotokol 1720—38 Fol. 126 f.
26. Jydske Tegnelser, 1727 25/8 Nr. 63.
27. se Fundatsen S. 295, jfr. H. R. Hiort-Lorenzen og F. P. G. Salicath: Repertorium over Legater, IV, 1898. S. 27. Legatet bestyres nu af Byraadet.

*) dvs. Hustruens Moder.

OLUF HANSEN AAGAARD
OG
ANNA ELISABETH HANSDATTER TVEDE

skal efter sin Opgivelse til Borgerskabsprotokollen være født i København, og efter Aldersangivelsen ved hans Død omkring 1689; det er imidlertid ikke lykkedes at finde nogen døbt i disse Aar, paa hvem det kan passe. Dog maa det i denne Forbindelse fremhæves at kun faa af de københavnske Kirkers Daabsprotokoller gaar saa langt tilbage i Tiden. Navnet Aagaard er muligvis ikke ført af hans Fader, i hvert Fald synes dette Navn først at forekomme i Hovedstaden omkring 1700.¹²

OLUF HANSEN AAGAARD tog Borgerskab i København 28. November 1718 som Hørkræmmer.¹³ Han nævnes imidlertid tidligere, idet han allerede 29. Juni 1717 i Huset (Frue Sogn) blev viet til ANNA DOROTHEA HÖCK,¹⁴ der var Datter af Silke- og Klædekræmmer PEDER ANDREASEN HÖCK i Klædeboderne og ANNA GIØDE. PEDER ANDREASEN HÖCK var muligvis af sønderjysk Oprindelse; hans Broder CARSTEN ANDREASEN HÖCK, der 1720 optraadte som Fadder for Aagaards Datter ANNA GIØDE AAGAARD, var da Bager i Flensborg.¹⁵ ANNA GIØDE var Datter af Universitetsbogtrykker JØRGEN GIØDE og DORTHE CASSUBEN (Datter af den bekendte Boghandler CHRISTIAN CASSUBEN), der efter Giødes Død først ægtede Universitetsbogtrykker CORFITZ LUFT og dernæst Universitetsbogtrykker JOHAN PHILIP BOCKENHOFER¹⁶. Ved dette Ægteskab kom Aagaard saaledes i Forbindelse med de tyske Kredse i København, hvad der ogsaa giver sig tilkende ved, at flere af disses Medlemmer forekommer som Faddere for hans Børn.

Aagaards første Hustru, ANNA DOROTHEA HÖCK døde allerede 2. December 1722, kun 25 Aar 6 Md. og 13 Dage gl. efter halvsjette Aars Ægteskab; hun blev 10. December begravet i St. Petri Kirke.¹⁷ I dette Ægteskab skal der have været fire Børn, Aagaards Hustru var ved sin Død frugtsommelig med det femte, men kun den ældste Søn PETER ANDREAS overlevede de første vanskelige Aar.

Aagaard tog Ophold i sin Svigerfaders nyerhvervede Ejendom paa Gammel Torv, Vester Kvarter Matr. Nr. 120 (nu Matr. Nr. 38, Husnr. 22.), som PEDER ANDREASEN HÖCK, der tidligere boede i Klædeboderne, 18. Juni 1717 havde købt for 4250 Rdlr. ved Auktion efter afg. Urtekræmmer HENDRICH RÖBBE.¹⁸ Før Auktionen blev der 19. Marts 1717 af Købmand HANS DREIER og Murmestrene JENS PEDERSEN EGSTED og ERTMAND HERMANSEN foretaget Syn og Vurdering, hvoraf fremgaar, at Ejendommen bestod af Gaarden udtil Gammel Torv paa ti grundmurede Fag. Et Halvtags Sidehus paa tre grundmurede Fag, og et Halvtags Tværhus paa syv Fag Mur- og Bindingsværk og endelig en Stald til to Heste. Ud til Vognbadstuestræde var der to Vaaninger og Indkørsel ad en Port samt Pakhus. Foruden Gaarden var der en Have med nogle Frugttræer omgivet af seks Fag Mur- og Bindingsværk.¹⁹

Hovedbygningen ud til Torvet havde to Kældere til Udlejning. Indgangen til Huset var ad et Stentrin og to Trætrin til en afdelt Forstue, beklædt med Brædder. Til den ene Side laa Kramboden med to Døre ud til Torvet. Paa den anden Side af Forstuen var en Stue, hvis Vægge forneden var beklædt med »gammel malet Panel«, foroven var malede Paneler. Gulvet

var af Fliser. En Stue næst ved var beklædt med »skildert Lærrit«. I Væggen var indmuret et Skab med fire Døre og ved Kakkellovnen et andet med to Døre. De to Sider ved Kakkellovnen var beklædt med hollandske Sten, og Gulvet var af Fliser. Ovenpaa var Salen, hvori en aaben Kamin »med Steenhuggerie« og næstved en liden Sal med bare malede Vægge med nogle Hyl-der. Fra Gaarden var der Opgang til Værelserne.¹⁹

Køkkenet laa i det nævnte Sidehus, der var forsynet med Svale. I Tværhuset var der i en af Stuerne »et lidet Cantor afdehlt med malede Brædder«. Hovedgaarden vurderedes til 1800 Rdlr., de andre Bygninger tilsammen til 620 Rdlr., ialt 2420 Rdlr., saaledes at Höcks Bud synes temmelig højt.¹⁹ Ejendommen er før 1728 blevet overdraget Aagaard af hans Sviger-fader, hvornaar kan desværre ikke konstateres, da Skødeprotokollerne ikke længere eksiste-rer.

Onsdag Aften den 20. Oktober 1728 opstod der Ild i et Bindingsværkshus paa Hjørnet af Volden og Lille St. Klemensstræde; da forskellige Omstændigheder forhindrede Slukningen, bredte Ilden sig i den stærke Sydveststorm i Løbet af Aftenen og Natten over hele Kvarteret ned mod Vestergade og Gammel Torv.²⁰ Ved denne store Københavns Brand, der varede hen-ved tre Døgn, gik ogsaa Aagaards Ejendom — vel allerede om Onsdagen — op i Luer. Efter Branden tog han med sin Hustru, to Børn, to Karle og Drengene, en Amme og to Piger Ophold hos Vicebranddirektør NICOLAI GRIM paa Amagertorv Nr. 52.²¹

At Aagaard har været en økonomisk velfunderet Mand allerede paa dette Tidspunkt, der-om vidner det, at han straks gik i Gang med Genopførelsen af sin Ejendom. Dog var det nød-vendigt for ham at sikre sig en første Prioritet i Gaarden, og han forhandlede derfor med Prioritetskommissionen af 1729, der gav ham Tilladelse til, at de 2000 Rdlr., der indestod i hans Gaard som Sønnen PETER ANDREAS AAGAARDS mødrene Arv, maatte rykke tilbage til 2. Prioritet.²² Af Bygningskommissionen af 1729's Protokol over Forpligtelser angaaende Genop-førelsen af brændte Ejendomme fremgaar det, at Aagaard straks paabegyndte Nyopbygning-en, idet han ikke har underskrevet en saadan Forpligtelse.²³ Det synes som om, han først har opført et Sidehus, dette stod færdigt 21. Marts 1730, og Bygningskommissionens Protokol har Vedtegnelsen »bygger strax til Gaden.«²⁴ I Maj 1730 stod det nye Gadehus færdigt. Magistrat-en udmeldte 12. Maj to Murmestre, som skulde syne det nye Hus, der formentlig ikke var ganske i Overensstemmelse med den Kontrakt, Aagaard havde afsluttet derom med den kendte Murmester PHILIP DE LANGE. De to udnævnte Synsmænd erklærede imidlertid, at to var for lidt. Magistraten udmeldte derefter 24. Maj 1730 Murmestrene OLUF LARSEN, ING-VORD BROGAARD, GOTTFRIED SCHUSTER og SIMON SØRENSEN, der 2. Juni erklærede, at Byg-ningerne ud til Gaden ganske vist ikke var anlagt efter den Linie, der var aftalt, men dog paa »en siirlig Maade«. Forskellige andre Ting var gale, saaledes var Portpillen ind til Gaarden sun-ket 2 ½ Tomme i Fundamentet.²⁵

Ved Bygningskommissionens Kontrol om de genopførte Ejendomme var i Overensstem-melse med Forordningen, viste det sig, at Aagaards Dør ud til Gaden var anlagt for højt, saa-ledes, at »der vil behøves mere Trin end tilladt«. Aagaard mødte 14. September 1730 i Kom-missionen og erklærede, at han vilde forhøje Fortovet udenfor sit Hus, hvorefter Stadsbygme-steren vilde lade det passere, hvis Trappen kun blev paa tre Trin.²⁶

Endnu i 1730 fik Aagaard en lille Udvidelse af sin Grund. Han skrev 15. November d.A. til Bygningskommissionen i Anledning af, at hans Naboer ROTENBURG og HENRICH THOR-STRATEN havde faaet tillagt en Strimmel af det nedlagte Vognbadstuestræde, og meddelte, at ROTENBURG havde bygget et Sidehus paa sin Grund, medens THORSTRATEN »derimod ickuns (havde) opsat eet løs Planckewerck«. Dette Plankeværk var imidlertid til Gene for

ham, idet det betog ham Synet fra hans Bygning op i Gaarden. Han anmodede derfor om, at Stadsbygmesteren og Stadskonduktøren maatte besigtige dette, saa at han kunde faa den lille Strimmel af Strædet, der dannede et Huk i hans Gaard og gjorde den »vandheldet og usiirlig«. Det var ikke hans Hensigt at betage sin Nabo nogen Fordel, men han ansaa det for udelukket at komme til nogen mindelig Overenskomst med Thorstraten eller hans Hustru herom.²⁷ Ved Undersøgelsen viste det sig, at Rotenburg ganske rigtigt havde faaet tillagt et Stykke af Strædet ved Bygningskommissionens Resolution, men dette var ikke Tilfældet for Thorstratens Vedkommende, han havde egenmægtigt opsat sit Plankeværk, hvad Aagaard maaske har haft Mistanke om. Stadsbygmester BANNER MATTHIESEN og Stadskonduktør SØREN BALLE foreslog derfor 13. Februar 1731, at det paagældende Grundstykke deltes, saa Aagaards Gene kunde hæves, og i Overensstemmelse hermed faldt Bygningskommissionens Resolution, der udtalte, at Plankeværket vilde have ødelagt Aagaards Grund, »hvor formidable Bygninger allerede ere opførte«.²⁸

Desværre er der ikke fra Aagaards eller Suhrs Tid bevaret nogen Synsforretning, og Ejendommen nedbrændte paany 1795 ved Københavns anden store Brand, hvorefter først den nu staaende Patricierbygning er opført. Den generale Opmaalingsbog giver dog i hvert Fald Oplysning om, hvilke Bygninger der laa paa Grunden ved Maalingen 26. Maj 1750. Det var da en Gadebygning, der indtog 538 ½ Kv. Alen, en Indbygning i tre Etager (173 Kv. Alen), et to Etagers Pakhus (337 Kv. Alen) og en Remise (169 Kv. Alen). Gaardsrummet var paa godt 687 Kv. Alen.²⁹

Aagaards Forretning var imidlertid i stadig Stigning, og 27. Oktober 1738 forandrede han sit Borgerskab fra Hørkræmmer til Groshandler.³⁰ Hans Ejendom paa Gl. Torv er da blevet for lille, han maatte have yderligere Pakhusplads. Han erhvervede derfor en Grund i Kattesundet (Vester Kvarter 129), hvor han opførte et Hus,³¹ og et stort Pakhus paa Christianshavn. Dette sidste (Christianshavns Kvarter Nr. 11) laa ved Knippelsbro med Façade til Brogade, ud til Vandet og til Torvegade og indtog et Areal af godt 1785 Kv. Alen.³² Hans Nabo her, NIELS JØRGENSEN STRÆTT, klagede 18. Juli 1740 over, at nogle Stenkul paa Aagaards Plads laa op ad hans Hus og trykkede dette. Hertil svarede Aagaard kort og godt, at den Mur, Kullene laa op til, var bygget af ham selv, og Strætts Hus var desuden ikke af de nyeste. Ved Besigtigelsen 27. Juli fastslog en Murmester og en Tømrer imidlertid, at Kullene havde trykket først Aagaards egen Mur og derefter Muren i Strætts Hus, saaledes at denne var bragt ud af Stilling, og Væggen i Strætts Hus havde faaet en Hulning paa 1 ¾ Tomme. 30. Juli lovede Aagaard og hans Fuldmægtig at redressere Skaden, men da dette ikke skete, klagede Strætt et godt Aars Tid senere, 21. August 1741, paany og erklærede, at det nu var meget værre. De Dagen efter udmeldte fire Mænd synede nu Skaden, men kom til et ganske andet Resultat, idet de ikke kunde se andet, end at det ene Hus havde givet sig lidt for det andet. Dog kunde Trykket afhjælpes, hvis Aagaard opførte en alentyk Mur, saa højt Bindingsværket gik, og forankrede denne med otte Ankre, hvad Aagaards Fuldmægtig lovede at sørge for. Sagen er derefter formentlig blevet bragt i Orden.³³

Aagaards Forretning har lagt saa stor Beslag paa ham, at han ikke har deltaget i Byens offentlige Liv i større Udstrækning, han fik saaledes aldrig Sæde i Byens Raad, og da man ønskede at gøre ham til Direktør i Københavns Brandforsikringsselskab, i hvilket han var en af de ældste Interessenter, protesterede han. I Virkeligheden krævede ogsaa denne Post, der ikke blev honoreret, et meget betydeligt og tidtagende Arbejde. 1740 udpegedes Aagaard paany til Direktør, hvad han besvarede med en ny Protest, hvori han erklærede at ville udtræde af

Brandkassen, dersom han ikke fik Lov til at være i Fred. Ved Magistratens Mellemkomst lod han sig imidlertid bevæge til for to Aar at indtræde som Direktør.³⁴

Forholdet mellem de fem Direktører var i Almindelighed godt, men dog kunde der af og til opstaa en lille Kontrovers. Saaledes havde Husejer LEMVIG faaet opsagt et Laan paa 2000 Rdlr., men protesterede derimod gennem Aagaard, der lod hans Skrivelse circulere. Paa et Direktionsmøde, hvor Aagaard af en eller anden Grund ikke kunde være tilstede, blev det vedtaget at henlægge Sagen og give Lemvig mundtlig Besked herom. Da Aagaard erfarede denne Afgørelse, blev han alvorlig vred og gjorde en lang Tilførsel til Protokollen, om at Svaret var urimeligt, han protesterede endvidere imod, at et saadant Svar ikke blev afgivet skriftligt og hævdede iøvrigt sluttelig, at kun den samlede Direktion var beslutningsdygtig. Dette Synspunkt trængte dog ikke igennem. Direktionen fastholdt — foruden den tagne Afgørelse — at Flertallet af de til enhver Tid tilstedeværende Direktionsmedlemmer havde Afgørelsesret.³⁵

Morsomt nok blev det Aagaard selv, der 1743 paa egen Haand gav sig til at reformere uden de øvrige Direktionsmedlemmers Samtykke. Aagaard var blevet klar over, at Selskabets Bogholder var »en Ælskere af slige Clade og reenskrevne Protocoller« og gav ham derfor Ordre til at afskaffe en hidtil ført Forestillingsprotokol. Bogholderen beklagede sig til den øvrige Direktion og opnaaede for saa vidt at faa Aagaards Kompetence underkendt, som Sagen blev udsat indtil videre, men i Realiteten sejrede dog Aagaards fornuftige Standpunkt, idet den ganske unyttige Protokol inden Aarets Udgang var afskaffet.

Det skal endelig nævnes, at Aagaard, opfyldende sin Borgerpligt, var Medlem af Borgervæbningen, hvor han 16. April 1725 blev Fændrik, 16. Maj 1729 Sekondløjtnant og 5. Maj 1733 Premierløjtnant.³⁶

Oluf Hansen Aagaard ægtede anden Gang 3. Maj 1726 i København

64/56

ANNA ELISABETH HANSDATTER TVEDE

der er født paa Agnsøgaard i Marts 1708 som Datter af HANS NIELSEN TVEDE og MARIA MIKKELSDATTER (LUND) og døbt i Agnsø Kirke 30. Marts. Aagaard har sandsynligvis lært hende at kende gennem sin Forbindelse med PEDER ANDREASEN HÖCK, der havde været Formynder for MARIA MIKKELSDATTER (LUND)s Broder, den senere Renteskriver, Justitsraad PETER MIKKELSEN LUND.

Ogsaa efter sit nye Ægteskab vedligeholdte Aagaard Forbindelsen med sin første Hustrus Slægt. Gennem Fadderlisterne³⁷ faar man — som sædvanligt — et godt Indblik i Omgangskredsen. Af Familien skal først nævnes PEDER ANDREASEN HÖCK, der mødte 1718, 1719, 1720, 1727, 1728 og 1730, hans Hustru ANNA GIØDE 1718, hans Broder CARSTEN ANDREASEN HÖCK fra Flensborg 1720, endvidere ANNA GIØDES Moder DORTHE CASSUBEN, afg. JOHAN PHILIP BOCKENHOFFERS 1718, JOHAN PHILIP BOCKENHOFFER den yngre til Katstrupgaard og hans Hustru ELISABETH BERGEN 1720 og i Forbindelse med denne Kreds Jfr. ENGELCKE hos JOHAN KRUSE 1718, det er uden Tvivl ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST (64/60), der 1719 ægtede WIGAND MOURITZEN (64/59). Renteskriver HANS JUSTESEN, der var gift med MARIA MIKKELSDATTER (LUND)s Moder ELISABETH PEDERSDATTER, optraadte allerede 1718 og igen 1727, ELISABETH PEDERSDATTER (256/224) selv var Fadder 1719, 1727 og 1730. Af Aagaards Familie ved andet Ægteskab forekommer Kommerceraad, islandsk Købmand og Brygger HENRIK MIKKELSEN LUND 1727, 1729, 1733, 1735 og 1737, hans Hustru 1728 og 1732. Jfr. ANNA SOPHIE hos HENRIK LUND 1735 og MARIE REGELSEN sst. 1734, Renteskriver, Justitsraad PETER LUND var Fadder 1732 og 1741, hans Hustru METTE 1729, hans

Datter 1733. MARIE MIKKELSDATTER (LUND) (128/112), der i sine sidste Aar boede hos Aagaard, var med ved samtlige Børnebørns Daab. Udenfor Familien optræder en lang Række af Aagaards Forbindelser, der ved at anføres i kronologisk Orden vil vise en vis Stigning i social Henseende, et Udtryk for Aagaards voksende Anseelse, men ogsaa morsomt bestemt af øjeblikkelige Forhold. 1718 optræder Brygger HANS HENRIC SVENBORG, 1719 den tyske Slotspræst Dr. CLAUSEN, CLAUS JØRGENSEN LANGHOLT og Klokker ved Frue Kirke PALUDANS Datter ANNA MARGRETHE, 1720 Postkasserer ARILD HANSENS Datter MARIA, 1727 optræder første Gang Justitsraad BENJAMIN WEISE, der 1729 atter var med, nu som Etatsraad WEISE, hans Hustru INGEBORG CHRISTINE opføres 1728 og 1732, sidste Gang som Enke, hans Datter SOPHIA ELISABETH WEISE nævnes 1741, en anden Datter FRIDERICA LOUISE var med 1727 og 1729, hun blev gift med Staldmester v. d. LÜHE, der var Fadder 1732, og hun selv igen 1734. 1729 optræder Sølvpop CHRISTIAN SCHIØNNING og Vicebranddirektør NICOLAI GRIM, der, som nævnt, efter Branden havde ydet Aagaard Husly. 1730 nævnes Etatsraad LARS BENTZEN, »Raadmand SØREN NIELSENS Enke's ældste Datter« Jfr. MØLLER og Stadthauptmand MICHAEL FIELDSTED — Aagaard var nys avanceret i Borgervæbningen, hvis Chef FIELDSTED var — hans Datter nævnes 1732, og samme Aar optraadte Overinspektør PETSCHKE. 1733 forekommer Major VON SCHMIEDEN ved Artilleriet, Kasserer ved Vestindisk Kompagni JOHAN IRGENS og Degnen POUL FRIIS fra Amager. 1734 nævnes Prinsesse SOPHIE HEDEVIGS Sekretær Justitsraad TERKEL TERKELSEN, Købmand NIELS NYSOM og Professor juris CHRISTIAN BAGGER, med hvem Aagaards Hus maaske har bevaret Forbindelsen. BAGGER var Fader til den senere Etatsraad JOHAN POUL BAGGER, der 1770 ægtede ANNA ELISABETH BORRE, Aagaards Datterdatter. 1735 forekommer Købmand JACOB SEVERIN, Tømmerhandler SØREN JØRGENSEN og Raadmand JOHAN EDINGER, hvis Hustru INGEBORG REBSTRUP var Datter af METTE PEDERSDATTER, der efter sin første Mands NIELS SØRENSEN REBSTRUPS Død havde ægtet Etatsraad PETER MIKKELSEN LUND. EDINGERS Broder ULRICH FRIDERICH EDINGER nævnes 1737, sammen med Stiftsprovst, Konsistorialraad NIELS DORPHS Datter Jfr. ANNE MARGRETHE DORPH, og endelig 1741 optræder Justitsraad FRIIS, der sandsynligvis er identisk med den senere Konferentsraad JOHAN FREDERIK FRIIS, der var gift med CHARLOTTE FRIDERICA EDINGER, en Søster til de ovennævnte to Brødre EDINGER. Samme Aar nævnes ogsaa den bekendte Købmand RASMUS STERNBERG, der, som Aagaard, var Direktør for Brandforsikringskassen.

Heller ikke Aagaards anden Hustru opnaaede nogen høj Alder, hun var kun 39 Aar og 14 Dage gammel ved sin Død 4. November 1747. Hun blev 13. November begravet i det Familiegravsted, Aagaard efter Branden 1728 havde købt i Frue Kirkes Søndre Kapel. I Ægteskabet var der ti Børn, af hvilke de seks døde som mindreaarige.

Aagaard fik 10. November 1747 Tilladelse til at betække hendes Kiste med sort Bay, paa-sætte en liden Plade og lade Sangklokkerne lyde 2 Timer over den tilladte Tid, ligesom det blev tilladt ham at udskyde Begravelsen et Par Dage over den fastsatte Tid.³⁸ Da hans omtrent voksne Datter JOHANNE MARIE AAGAARD døde i August 1749, fik han ligeledes Tilladelse til at betække Kisten og paa-sætte Plade, samt til at lade Sangklokkerne lyde en Time længere end almindeligt.³⁹

Oluf Hansen Aagaard fik 10. Februar 1747 Tilladelse til, at den længstlevende maatte hensidde i uskiftet Bo, idet dog hans Søn af første Ægteskab Pastor PETER ANDREAS AAGAARD som rimeligt, ønskede Rede og Regnskab for sin fædrene Arv, dersom hans Fader døde først.⁴⁰

At denne Bevilling er søgt i Foraaret, som ANNA ELISABETH TVEDE døde om Efteraaret, kunde maaske tyde paa, at hendes Helbred da har været vaklende.

Efter hendes Død fik Aagaard 23. Februar 1748 Tilladelse til, at der efter hans Død maatte afholdes Samfrændeskifte.⁴¹ Han selv levede kun kort Tid derefter, han døde 22. November 1749, to Aar efter Hustruen, kun to Maaneder efter den nævnte Datter, og blev 27. November bisat i sit Gravsted i Frue Kirkes Søndre Kapel. Ogsaa hans Kiste blev overtrukket og beslaaet med en liden Plade og ved Begravelsen ringede Sangklokkerne i to Timer udover den tilladte Tid.⁴²

Skiftet efter Oluf Hansen Aagaard giver ved sine mange Oplysninger, og navnlig ved at have bevaret Aagaards egen Disposition for, hvorledes der skulde forholdes efter hans Død, et rigt Billede af Manden og hans Hjem som af hans Forretnings Omfang. Boets endelige Beholdning var ikke ringere end 36.271 Rdlr. 3 ø 4 β , heri endda ikke medtaget Sølvtojet, der tilsammen vejede 1337 Lod, Møbler og Løsøre til en Værdi af 1801 Rdlr. 14 β , Medgift for de to yngste Døtre 3000 Rdlr. og et Legat paa 400 Rdlr., saaledes at Boets reelle Værdi oversteg 40.000 Rdlr. Om Forretningens Omfang er det tilstrækkeligt talende, at Varelagret havde en Værdi af over 27.000 Rdlr., og Boggælden androg 22.451 Rdlr. 1 β .

Aagaards ovennævnte Disposition er udateret, men opsat før Suhrs Bryllup med hans Datter, altsaa sikkert i Tiden mellem November 1747 og November 1748. I denne giver Aagaard de nøjagtigste Forskrifter for, hvorledes, der skulde forholdes efter hans Død. Først opregner han omhyggeligt, hvilke Bøger han har ført i sin Forretning; disse skal sammen med den forhaanden værende Beholdning af Penge — NB. hvis der er Penge i Kassen den Dag — laases nede i hans store Jernskrin. Da Aagaard selv havde ført sine Bøger — sikkert med den samme Ordentlighed og Sirlighed som præger de faa Skrivelser, der foreligger fra hans Haand — ønskede han ikke, at andre skulde skrive i dem; der maatte derfor ikke i selve Bøgerne foretages nogen Opsummering eller Afstemning. Bøgerne skulde forvares af en af hans Sønner, og senere udleveres Suhr, eller hvis Sønnerne selv vilde gemme dem, maatte de det. De maatte først tilintetgøres 20 Aar efter hans Død.

Til Pigen CATHARINA HELVEG skulde der aarligt, saa længe hun levede, udbetales 20 Rdlr. for hendes lange og tro Tjeneste. Aagaard bestemte derfor, at en Kapital paa 400 Rdlr. forlods skulde udtages af Boet, og først efter hendes Død tilfalde hans Arvinger.

De ugifte Døtre skulde hver have 1500 Rdlr. til deres Udstyr, hvilke ogsaa forlods var at udtage af Boet. Dersom hans Søn JUST MICHAEL ikke var fuldmyndig ved Aagaards Død, skulde der søges Bevilling til, at han maatte være myndig under Kurator, og hans Kapital skulde paa 5 % blive staaende i Gaarden paa Gl. Torv.

Alt, hvad der hæftede paa Aagaards Bo, skulde udbetales til førstkommende Termin efter hans Død. Selve Varelagret og Boden skulde ikke forsegles, men Suhr skulde Dagen efter hans Død overtage det hele og videreføre Forretningen paa sin egen Risiko. For Varelagret skulde han have Kredit i 1 $\frac{1}{2}$ Aar, dog mod at svare Boet 5 % Rente.

Hvad Døtrene angik, bestemte Aagaard, at de skulde blive boende i Suhrs Hus, indtil de blev gift, Suhr skulde saa sørge for dem mod 100 Rdlr. i Godtgørelse aarlig for hver. Hvis der mod Forventning skulde opstaa Uenighed mellem Suhr og Døtrene, skulde den ældste Søn afgøre Striden og eventuelt tage sig af dem, og med ham skulde de i det hele raadføre sig. Naar nogen friede til dem, skulde de allerførst raadspørge Gud og deres Bedstemoder, dernæst Suhr og Formynderne, men fremfor alle andre skulde dog PETER ANDREAS AAGAARD høres.

Gaarden paa Gammel Torv skulde overtages af Suhr, der skulde betale den med 9000 Rdlr. Den oprindelige Bestemmelse havde været 10.000, men Aagaard havde besluttet at eftergive ham det ene Tusind. Alle disse Bestemmelser vidner om, at Aagaard betragtede Suhr næsten som en Søn, og at han nærede en ubegrænset — og iøvrigt fuldt berettiget — Til-

Lyngsøvej i Nord, Kjøbenhavn
 og forsyndt: Kiøbenbavn
 den 5te Novembris Anno 1757. —

Kall, Mikkelsen, Aagaard, Aagaard
 (L.S.) (L.S.) (L.S.) (L.S.)
 Johan Peter Suhr, Kancelliraad, Borre
 L.S. (L.S.) (L.S.)

Jfr. Curator for den Just. Michael
 Aagaard vil her give mig sin
 begunstigende Underskrift og
 Lovsigelse
 Mikkelsen
 (L.S.)

Dette er en rigtig Copie af det mig leverede original Brev.
 Le Borg, Tveder
 Johan Peter Suhr

Underskrifter i Skiftebrevet efter Oluf Hansen Aagaard

lid til ham. Hvis det skulde ske, at Aagaard døde før Suhrs Bryllup, skulde der forlods udbetales Suhr Brylluppets Bekostning, eller ogsaa skulde der gives ham et honnet Bryllup »paa 30 Personers Samling, og det saa honnet som nogen af hans Stand har nydt eller faaer det«.

Skiftet blev i Henhold til den tidligere omtalte Bevilling foretaget af Samfrænder, idet dog Professor JOHAN CHRISTIAN KALL og Kancelliraad HANS NICOLAI NISSEN efter Aagaards Ønske tiltraadte. Sammen med disse to skødede Pastor PETER ANDREAS AAGAARD og hans Svigerfader Professor SØREN BLOCH, JUST MICHAEL AAGAARD og hans Kurator Etatsraad PETER MIKKELSEN LUND 26. Juni 1750 Gaarden paa Gammel Torv til JOHAN PETER SUHR.⁴³

Aagaards samlede Bo var som nævnt 36.271 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$ 4 β . Heraf blev først Halvdelen 18.135-4-10 delt mellem Aagaards efterlevende fem Børn: PETER ANDREAS, og JUST MICHAEL, Fru SUHR, Fru WASSARD og Fru BORRE; saaledes at hver Søn fik 5.181-3-14 $\frac{2}{7}$, og hver Datter 2.590.-4.-15 $\frac{1}{7}$. Den anden Halvdel deltes imellem de fem Børn, der havde overlevet ANNA ELISABETH TVEDE, nemlig JUST MICHAEL AAGAARD, Fru SUHR, Fru WASSARD, Fru BORRE og Jfr. JOHANNE MARIE, der var død før Faderen, saaledes at Sønnen fik 6.045-1-8 $\frac{2}{3}$, og hver Datter 3.022-3-12 $\frac{1}{3}$. Endelig deltes JOHANNE MARIE AAGAARDS Arvepart mellem samtlige fem overlevende Søsken, Halvbroderen PETER ANDREAS AAGAARD og de fire Helsøsken, saaledes at Brødrene fik 863-3-10 $\frac{8}{21}$ og Søstrene 431-4-13 $\frac{4}{21}$. Der tilfaldt saa-

ledes hver af Aagaards Døtre, Fru SUHR, Fru WASSARD og Fru BORRE 6.045 Rdlr. 1 $\frac{2}{3}$ β ., Sønnen JUST MICHAEL fik 12.090-3-1 $\frac{1}{3}$ og PETER ANDREAS AAGAARD 6.045-1-8 $\frac{2}{3}$ foruden Andel i Sølvtoj og Indbo. PETER ANDREAS havde desuden 3.277 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$ β tilgode hos Faderen. Af dette Beløb var 650-3-12 $\frac{1}{2}$ tilfaldet ham som Arv efter hans Moders Halvbroder, CHRISTIAN JOCHUM BOKKENHOFER, hvis Skifte sluttedes 30. December 1730,⁴⁴ og 587-3-13 var hans Arv efter Morfaderen PEDER ANDREAS HÖCK, der var død i Juni 1731,⁴⁵ og hvis Skiftebrev forevistes for Overformynderne 18. Februar 1734.⁴⁶ De resterende 2039-2-1 $\frac{1}{2}$ maa da formodes, at have været hans mødrene Arv, hvad der stemmer godt med, at der 1728 indestod 2000 Rdlr. i OLUF HANSEN AAGAARDS Ejendom som Sønnens mødrene Arv. Det kan følgelig siges, at O. H. Aagaard ved sin første Hustrus Død i det mindste har haft godt 4000 Rdlr.; at han ved sin Død 25 Aar senere, — trods de svære Tab Københavns Brand har paaført ham — ejede det 10-dobbelte, er et talende Bevis paa hans Handelsevner, og hans personlige økonomiske Sans.

Gennem de ovenfor givne Meddelelser om OLUF HANSEN AAGAARD vil det være muligt at faa nogle spredte Bidrag til hans Karakteristik. Den Sparsommelighed, der viste sig i den nævnte Episode med Bogholderen i Brandforsikringskassen, har sikkert ogsaa været gennemført i hans egen Forretning og i hans Privatliv, uden at han dog derfor har undladt at opfylde de Krav, Tiden stillede til ham. Han opførte »formidable Bygninger« paa sin Grund paa Gammel Torv, og vilde ikke have nogen »vanheldet og uziirlig Gaard«, og han ønskede, at Suhrs Bryllup skulde være saa »honnet«, som nogen af hans Stand havde fejret det, ligesom han heller intet havde sparet ved Hustruens og Børnenes Begravelse. Videre har han været i Besiddelse af en gennemført Punktlighed og Ordenssans, forenet med Sans for Detailler og ængstelig Omhyggelighed for at tage Hensyn til alt, selv de mindste Smaating, saaledes som det fremgaar af hans Disposition. Det er interessant hos Aagaard at finde et Træk som det, at han omhyggeligt bestemmer, at hans Bøger efter hans Død skal kommes i en Kasse, hvortil han har to Nøgler og to Laase; Trækket genfindes i hans Efterslægt, saaledes i udpræget Grad hos hans Oldebarn, Gesandten CHARLES BORRE BARON SELBY (8/7).

OLUF HANSEN AAGAARD skal — i Følge Ligverset over Hustruen — i første Ægteskab med ANNE DOROTHEA HÖCK have haft fire Børn, af hvilke følgende tre kendes:

1. PETER ANDREAS AAGAARD, * København 12. April 1718, døbt Vor Frue Kirke 13. April, † Glostrup 3. December 1779, begr. Glostrup Kirke 10. December.

Provst og Sognepræst til Glostrup.

~ 1° København, Vor Frue K., 24. August 1748 med LUCIE EMERENTZE SØRENSDATTER BLOCH (F: Sognepræst til Københavns Vor Frue Kirke, Professor SØREN BLOCH og CECILIE HARDING), * Horsens 9. Marts 1730, † Glostrup 26. September 1751, begr. Glostrup Kirke 1. Oktober.

~ 2° Høje Taastrup 17. Maj 1754 med SOPHIE MARGRETHE JACOBSDATTER HEERFORDT (F: Sognepræst til Boeslunde JACOB HEERFORTH og ANNA ELISABETH GRUBE), * Boslunde 1726, † Glostrup i Oktober 1781, begr. Glostrup Kirke 27. Oktober.

Aagaards Datter LUCIE EMERENTZE AAGAARD (1761—1802) ægtede nedennævnte HANS MATTHIASSEN WASSARD. Hans Søn JUST MICHAEL AAGAARD (1757—1819) var Konditor og Urtekræmmer i København, Medlem af de 32 Mænd og Overformynder. Han ejede Iselingen, der gik i Arv til Sønnen HOLGER HALLING AAGAARD (1785—1866).

2. HANS AAGAARD, * København i April 1719, døbt Vor Frue Kirke 5. April, † København i April 1720, begr. St. Petri Kirke efter 14. April.
3. ANNA GIØDE AAGAARD, * København i Juni 1720, døbt Vor Frue Kirke 15. Juni, † før 2. December 1722.

I andet Ægteskab med ANNA ELISABETH TVEDE havde OLUF HANSEN AAGAARD følgende ti Børn:

4. HANS ANDREAS AAGAARD, * København i Marts 1727, døbt Vor Frue Kirke 31. Marts, † København s.A., begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2 4. August.
5. HANS HENRICH AAGAARD, * København i August 1728, døbt Vor Frue Kirke 1. September, † København i Juli 1738, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2. 21. Juli.
6. JUST MICHAEL AAGAARD, * København 1729, døbt Vor Frue Kirke 3. September, † Slagelse i Marts 1755, begr. St. Peders Kirke 14. Marts.
Sognekapellan til Slagelse St. Peders Kirke. — Ugift.
7. ANNE DOROTHEA AAGAARD, * København i November 1730, døbt Vor Frue Kirke 23. November, † København 27. August 1766, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 1. September.
~ København, Vor Frue K., 22. November 1748 med JOHAN PETER SUHR (F: Provst, Magister BEHRENDT FREDERIKSEN SUHR og CHRISTINE HORNEMANN), * Købelev 1712, † København 28. Maj 1785, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 3. Juni.
Det af Aagaard grundlagte og af J. P. Suhr udbyggede Handelshus videreførtes af hans Søn OLE BERNT SUHR (1762—1815) og fortsattes endnu i de to næste Generationer. Gaarden paa Gammel Torv, der opbyggedes efter Branden 1795, ejes nu af Den Suhrske Stiftelse. Fra J. P. SUHR og ANNE DOROTHEA AAGAARD nedstammer Medlemmer af Familierne BECK, BRØNDSTED, ESTRUP, FALCH, HOLMBLAD, JUEL, KOËS, MEINCKE, SCAVENIUS og TRESCHOW.
8. JOHANNE MARIE AAGAARD, * København i Februar 1732, døbt Vor Frue Kirke 28. Februar, † København i August 1749, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 20. August.
9. ANDREAS AAGAARD, * København i April 1733, døbt Vor Frue Kirke 20. April, † København i Oktober 1736, begr. Vor Frue Kirke 19. Oktober.
10. ELISABETH CATHRINE AAGAARD, * København i September 1734, døbt Vor Frue Kirke 24. September, † Hobro 2. November 1786.
~ København, Vor Frue Kirke, 16. Juni 1751 med Hørkræmmer i København MATTHIAS WASSARD (F: HANS MATHIASSEN WASSARD til Testrupgaard og JOHANNE MARIE CHRISTENSDATTER) * ca. 1714, † Holmgaard (Skals Sg.) 22. Marts 1774.
Af Ægteparrets Børn var Sønnen OLE AAGAARD WASSARD (1758—1807) Fuldmægtig hos PETER BORRE, en anden Søn HANS MATHIESEN WASSARD (1756—1835) var Grosserer i København, Medlem af de 32 Mænd, Direktør for Brandforsikringssselskabet og Ejer af Marienlyst ved Vordingborg (Parcel af Iselingen). Han var gift 1° med PETER ANDREAS AAGAARDS ovennævnte Datter LUCIE EMERENTZE AAGAARD (1761—1802), 2° med Borgmester MORTEN MUNKS Datter ANNA MARIA MUNK (1771—1838).
11. SOPHIA AAGAARD, * København 18. Oktober 1735, døbt Vor Frue Kirke 21. Oktober, † paa Sophieshøj (Nærum) 5. Oktober 1778, begr. København, Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 13. Oktober.

~ København i Huset hos Johan Peter Suhr (Vor Frue Sg.) med Etatsraad, Grosserer PETER (CHRISTIAN) BORRE, * Aarhus 1716, døbt Domkirken 2. September, † København 20. December 1789, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 28. December.

Se 32/27 og 32/28.

12. MARIA AAGAARD, * København i Marts 1737, døbt Vor Frue Kirke 14. Marts, † København i Juli 1740, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 22. Juli.
13. MARIA AAGAARD, * København i Marts 1741, døbt Vor Frue Kirke 24. Marts, † København i Juni 1742, begr. Vor Frue Kirke, Søndre Kapel Nr. 1-2, 21. Juni.

OM OLUF HANSEN AAGAARDS GRAVSTED I VOR FRUE KIRKE

I det kgl. Bibl. findes (Ny Kgl. Saml. 683 4to) forskellige Optegnelser vedrørende Vor Frue Kirke i København, hvoriblandt »Optegnelser om Gravsteder i Frue Kirke«, der ifølge et Notat paa første Side »Er skreven af H. Bagger 1738«.

»Designation paa de jndrettede Gravsteder i de nye Kirkens Capeller og til hvem samme ere overdragne, hvorved er at observere, at nogle Capeller til 2de Familier ere anviste.....

Paa Kirkens søndre Side

No. 1	afdeelt til } 2de, deraf }	No. 1	Sl. Christen Nielsen Resen } Tømmermester, pag. 259 }	Justits R. Resen i Christiania, som Arfv. ex testamento.
-------	-------------------------------	-------	--	---

No. 2 for denne Grav er Monsr. Oluf Aagaard Hørkræmmer teignet, men hand haver ey kundet anskaffe lovlig Adkomst paa noget Gravsted, men alleeneste 2 til ham udgifne Skøder paa en Grav, som Villads Jersin i Kirken skal have ejet, hvor om intet findes i Copie Bogen. Mr. Aagaard formeener, at Kirkens Regnskab for Ao. 1692 eller 1693 her om kand give Oplysning, thi i et af de Aaringer skal Villads Jersin have afkiøbt Kirken Grafven og betalt Pengene til daværende Procuratorem Templi.«

Jævnside med ovenstaaende er til forskellig Tid anført følgende Optegnelser om Begravelser i Gravstedet:

- 1727 d/ 4. Aug. Ole Hansen Aagaards Hørkr. 18 Uger gl. Søn Jacob*) udi egen arv. dobbelt mured Grav i Daabe Choret.
- 1738 d/ 21. July Sr. Ole Aagaards 9 $\frac{3}{4}$ A. gl. Søn Hans Henrik fra Gl. Torv.
- 1740 d/ 22. July Maria Aagaard æt. 3 $\frac{1}{2}$ A.
- 1742 d/ 21. Junij $\frac{1}{4}$ A. gl. Barn Maria.
- 1747 d/ 13. Nov. Sr. Ole Hansen Aagaards Hustru, sahl. Anne Elisabeth Thveede fr. Gl. Torf, æt. 39 A.
- 1749 d/ 20. Aug. Sr. Aagaards Datter ætat. 18 Aar Johanne Marie.
- d/ 27. Nov. 1749 Sl. Ole Hansen Aagaard Hørkr. fr. Gl. Torv æt. 60 Aar.
- 1750 d/ 18. Junij Mad. Maren Tvede, sl. Mad: Aagaards Moder Lig. æt. 68 A.
- 1752 d/ 23. Dec. Sr. Matthias Wassars Søn Hans Matt. $\frac{3}{4}$ Aar.
- 1750 d/ 17. Martz Sr. Joh. Peter Suurs nyefødte Barn Ole Berent i hans sl. Sviger Faders Grav.
- 1756 d/ 25. Feb. Sr. Baares Kmnds $\frac{1}{4}$ A. gl. Datter Christine[?] i sin Morfaders Grav.
- 1761 d/ 2. Nov. Hr. Raad Johan Peter Suhr 2 Aar 2 M. gl. Datter Olivia Bendtelina Suhr.
- 1764 d/ 16. Janv. Agent Peder Christian Borre eneste Søn Ole Christian Borre gl. 2 A. 9 $\frac{1}{2}$ M. fra Christianshaun betalt for Aabn. 4 R. 1 $\frac{1}{2}$ 8.
- 1766 d/ 1. Sept. Frue Suhr født Aagaard.

UDDRAG AF VOR FRUE KIRKES GRAVB OG

Siden Branden her i Kbhvn. 1728.

Søndre Capeller.

Nr. 1 og 2: OLE HANSEN AAGAARDS

25. 8. 1741 Justitsråd Ruffs Frue.
4. 8. 1727 Ole Hansen Aagaards 18 Uger gl. B. Jacob*).
21. 7. 1738 sammes 9 $\frac{3}{4}$ Aar gl. S. Hans Henrik.
22. 7. 1740 sammes 3 $\frac{1}{2}$ Aar gl. B. Maria.
21. 6. 1742 sammes 1 $\frac{1}{4}$ Aar gl. B. Maria.
13. 11. 1747 sammes Hustru sl. Anna Elisabeth Tvede fra Gl. Torv, æt. 39.
20. 8. 1749 Hørkræmmer Ole Hansen Aagaards Datter sl. Jfr. Johanna Maria Aagaard, æt. 17 $\frac{1}{2}$.
27. 11. s. A. Hørkræmmer Ole Hansen Aagaard selv, æt. 60.

*) Navnet Jacob i Stedet for Hans Andreas skyldes formentlig en Fejl af den Klokker, der har ført Gravstedsprotokollen. Et Barn Jacob er begr. 1. Aug. 1727, og staar i Begravelsesprotokollen lige før Aagaards Søn.

17. 3. 1750 Kbmnd. Johan Peter Suurs nyfødte, men hjemmedøbte Barn, Ole Berendt i hans afg. Svigerfader sl. Ole Hansen Aagårds Begravelse.
18. 6. s. A. sl. Maria Lund, afg. Hans Madsen Tvedes Enke, æt. 68 i hendes Datters Mands sl. Aagaards Begravelse.
23. 12. 1752 Hørkræmmer Mathias Wassards $\frac{3}{4}$ Aar gl. B. Hans Mathiasen.
1. 9. 1766 Fru Anna Dorthea Suhr født Aagaard.
13. 5. 1777 Justitsråd Schovs $1\frac{1}{2}$ Aar gl. D. Anna Henriette Elisabeth.
15. 9. s. A. Justitsråd Lucas Debes.
13. 10. 1778 Hof-Agent Borres H. Frue Sophie Aagaard.
21. 5. 1779 Etatsråd Schovs 3 Uger gl. S. Henrich Stampe nedsat.
20. 6. 1782 Fru Justitsråinde Christine Debes født Suhr.
28. 11. 1783 Grosserer Falchs sl. S. Abraham nedsat i Begravelsen.
3. 6. 1785 blev Etatsråd Suhr nedsat i sin Begravelse.
22. 10. 1787 Grosserer Falcks sl. S. Carl Andreas.
28. 12. 1789 Etatsråd Borre nedsat.

Personahistorisk Tidsskrift 8. Rk. 6. Bd., S. 157 (ved Holger Malling).

OLUF HANSEN AAGAARDS DISPOSITION

1.

Saa snart Aanden er af mig, saa samles ey alleene mine 6 holdende Bøger, nemlig 1. den reelle Hoved-Bog, 2. Den Inden- og Udenlands Commissions Hoved-Bog, 3. mine Vahrs Factura Bog, 4. Boes-Clade Bog, 5. min saa kaldede lange Bog, som de forhandlede Vahre i Boet enten alle indføres udi, dernæst for det 6. Brev Copie Bogen, og til sidst allerførst tages mine Folkes Boes Bog, som de skriver udi, hvad i Boeden passerer, samt Cassens beholdne Penge NB. ifald Penge den Dag mit Døds Fald er, der udi maatte findes. NB. Alle disse Bøger, samt Penger bliver Cito for sig selv under Segl og Lucke forvarte, ieg meen[er] aller best i Contoiret i den stoere Penge-Cassa; til denne Cassa har ieg 2de Nøgler, des Aarsag settes 2de Hænge Laase for denne Penge Cassa, hvor af enhver af disse 2de tager den eene Nøgle til sig af, dog med Samfrænders Consens og deres for got Befindende. Item tages af den daglige Stue, de Penge som i Cassen der findes og legges under eet i den stoere Penge Cassa, dog at Pengene bliver efter talte og anført.

2.

Siden intet Menneskes Skrift eller Haand i mine 4re holdende Bøger findes, saasom i begge Hoved-bøgerne, jtem Facturen og den saa kaldede lange Bog eller daglig Boe Bog, saa er mit Raad, at heller intet Menniske, i hvem den er, faar Forlov til, med Tall enten at summere eller ballancere eller i samme Bøger at afskrive dem, som maatte betale paa, eller ald deres Skyld, ey hel[er] faar Forlov til, at indføre i Boe Bogen noget af hvis som i Folkenes Boe, af de solgte Vahre staaer aabne, og ey af mig i den lange Cont: Boe Bog, selv ere indførte langt mindre nogen tilladt at over transportere fra Boe Cladden i Hoved Bogen, hvis Skyldener i Boe Cladden findes; mens derimod er mit Raad, at der gøres 5 liige Bøger af Navne, som de ieg brugte og har skrevet udi, NB. og i samme 5 Bøger ind transportere de generale Summer af, hvis i mine Bøger ligelydende staaer aabne. Samme 5 Bøger bliver af SUHR ballancerte, efter at hand faaer indført i den nye af ham holdende Hoved Bog, alt hvis staaer aaben i Boe Cladden, samt og Ballancens Behold paa mine Vahre, som i den nye Factura af ham, Boet til Efterretning, ballanceret er.

Saa at, NB. naar Skiftet efter min Død er sluttet og alting i Rigtighed bragt imellem mine Arvinger, saa er mit Raad, at een af mine Sønner efter den Formular dem gives, at Suhr eller een anden udtrækker af Suhrs holdende Bøger, paa hvis af Suhr efter min Død ihver især udi disse Bøger af ham ere anførte, for der efter at faae een General Ballance, ligesom i Suhrs Bøger da ellers forud skeed er.

Disse mine med egen Haand 5 holdende Bøger er min Begiær, at en af mine Sønner tager dem til sig i sin Bevahr, indtil eendeel Aar er passeret, da at levere dem til Suhr eller annolere dem efter 20^{ve} Aars Forløb.

3.

CATHARINA HELVIG for hendes lange og troe Tieneste skal have aarlig af mine Arvinger i Descretion 20 Rdr. Til dette at fastsette, at samme u-ryggelig bliver efterlevet til hendes Død, skal forlods af Boet udtages 400 Rdr., som enten i sicker Pandt eller og efter JOHAN SUHRs Direction, som han til alt, nemlig Capital og Rente bliver ansvarlig til, kand udlaane til hvem ham lyster; men efter hendes Død hiemfalder bemelte 400 Rdr. til samtlige mine Arvingers Deel efter Loven.

Skulle Formynderne eller de som til Samfrænde Skiftes Deeling paa de u-myndiges Vegne, være vegrende ey at torde eller vilde tillade, at de 400 Rdr., til at bestriide de 20 Rdleres Discretions Rente med, forlods af Boet at blive udtage[n], saa skal de 3de myndige, nemlig: begge mine Sønner og Johan Suhr svare hende efter deres til mig giordte Løfte hver 1/3 Deel, som er 6 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ og det hver Nyt Aar eller 2den Januarii.

4.

Skal hver af mine ugifte Pigebørn efter min Død forlods til deres Brøllups Bekostning i Eqvivalence saavel formedelst JOHAN SUHRs Udreedning som og min Søn PEDER ANDREAS AAGAARD til Dato af mig paa ham anvendte Godhed, nyde og have 1500 Rdr. hvilket saavel Peder Andreas Aagaard som og Johan Peder Suhr jtem JUST MICHAEL alle har lovet og tilsagt mig uryggelig, at skal blive holdet.

5.

Ald min Skyld, det være Huus Prioritet, Obligationer etc., skal til allerførste Terminis efter min Død Cito udbetales.

6.

Hvis ey før min Død skeede, da efter min Død søges for JUST MICHAEL, at hand bliver sin egen Myndig, dog efter Loven med Vægges Opsigt.

7.

Den Capital, som ermelte JUST MICHAEL faar efter min Død i møderne og fæderne Arv, skal alt og alt imod 1ste Prioritet sættes i min her iboende Gaard, hvilket J. PEDER SUHR har lovet Capitalen at vil imodtage og Renterne hannem 5 p. C. aarlig til hans myndige 25 Aar at vil svare.

Skulle Over Formynderne, som ey nogen Betænkning gjør, ey ville antage 1ste Prioritets Pant her i Gaarden for JUST MICHAELs fulde Capital, saa skal JOHAN SUHR besørge at stille Over Formynderne tilfreds for den Capitals Summa, som fra Prioriteten herover skyder.

8.

Hvad de 3de Pigebørns Mødrene og fæderne Arv angaar, saa tviler ieg ikke paa, at joe Formynderne sørger med Raadførere af SUHR og PEDER ANDREAS AAGAARD, at deres Arv med stoer Forsigtighed i gode Panter bliver udsadt, saa de ey af Byens Huus Vurderings Mestere bliver bedragen. NB. Forunder Gud mig nogen Tiid endnu at leve, saa skal min Idee og Omsorg for denne Post gaae der paa ud, at ieg besørger Huus og Gaards 1ste Prioritet i gode Pandter, som disse umyndige og ugifte Børns Arv kan blive bestaaende udi.

9.

Dagen efter min Død, NB. naar JOHAN SUHR forud til mine Arvinger eller deres Formyndere faaer fyldest giort den 1ste og 2den Post med at levere alle de i samme Poster ommelte Bøger samt Penge /: ifald nogen i Cassen befindes:/ fra sig, det er at forstaae: har giort dem Reede og Rigtighed.

Handels Bøgerne 8te angaaende for saaviit i min Leve Tiid passeret er, og ommelte 1ste og 2den Post tydelig forklares, saa er min Villie, det ieg seer eenhver af mine Arvinger tilligemed Suhr er tient med, at da Suhr tillades Dagen efter Dødsfaldet for hans egen Regning og Risico at holde Boeden aaben, og at ham tillades ey alleene som i min Leve Tiid af mig skeed er, NB. for hans egen Regning og Resico, at drive Handelen som ham lyster, hvilket da er mine andre Arvinger u-vedkommende. Og til den Ende gives ham Cito Forlov at indcassere af mine Debitorer af Skylden, hvis hand kand faae indcasseret; ligeledes tillades ham uden nogen Efter Vægt og Maal, at hand for sin egen Regning og Risico disponerer som en Selv Eyere over alle mine i Handelen beholdene Vahre, dem hand da for egen Regning selv skalter og valter med ligesom hand lyster dog, som billigt er og skyldigt af Suhr, at hand efter den muntlige Aftale, som imellem Suhr og mig er giort, antager Beholdens Ballance som ved hans Tiltrædelse, af alle de beholdende Vahre, der i Facturen befindes, uden at Suhr enten strax eller i Tiden giøres Instantz om Under-Vægt eller og

Paaskud, at ey saa mange Vahre i Behold har befunden sig, som Facturaens Ballance tilholder at skal være, og da efter rigtig Opsummering bør befindes, NB. siden Suhr er mine Bøger bekiendt, ligeledes ved min skyldige Forsigtighed, at ieg ey har i mindste negligeret med rigtig og reel Anførsel, hvad enten det i Facturen har bestaaet af Debit eller Credit.

Disse Vahrer er ey alleene saaledes imellem Suhr og mig aftalt, som nu melt er, af ham at skal antages, mens endog desforuden at hand skal antage disse Vahre for den af mig i Facturen anførte Priis. Med Aftale og Tillæg, hvadenten Vahrenes i min Dødstiime morterte eller i Priisen declinerte, saa skal hand dog for samme Priis antage ommelte Vahres Behold. NB. som min Factura Bogs Debet speciel forklarer; thi Fornuften af sig selv begriber, ham ey kand komme til Nytte den Avange eller Skade paa mine i min Leve Tiid solgte Vahre, mens billigt samme Avange eller Skade er i alle forsamlige Arvingers Regning. Med Betalingen er vi saaleedes foreenede: At hand fra min Døds Dag af gives ialt $1\frac{1}{2}$ Aars Credit, indtil hand den egentlige Summes Rest for disse Vahre reent ud alt og alt til Formynderne for de umyndige og til de Myndige selv har giort Reede og Rigtighed for; dog er aftalt, at under disse $1\frac{1}{2}$ Aar er forstaaet 3de Terminers Beregning, nemlig den 1ste Termin skeer netto 6 Maaneder eller $\frac{1}{2}$ Aar fra min Dødsdag af, og saa continuerlig hvert $\frac{1}{2}$ Aar næst paa følgende; og i Mangel Suhrs accorderede Betalings Termin, svarer hand Renten 5 pC. aarlig, i Fald Formynderne for de umyndige vil tillade Credit. Mens i Fald Formynderen ey vil tillade Credit, saa skal Suhr contant for de ugifte Pige Børns Skyld betale hver Termin den Andeel idet mindste, som de tilkommer, og det uden Rente, og saa nyder de alleene Renten som ere myndige af den Summa, som Suhr paa sin Termin har manglet at betale dem, hvilket mine 2de Sønner, som da ere myndige har lovet paa Anmodning og Condition at vil være fornøyet med. Ellers uimodsigelig som meldt, skal alle Vahrenes renderende Summa af Suhr reent ud være af betalt inden $1\frac{1}{2}$ Aars Forløb.

10.

Hvad den tilstaaende Skyld efter begge mine Hoved Bøger angaaer, det være inden eller uden Lands, saa er for det 1ste ingen anden Skyld meent efter disse Bøger, at hand skal paatage sig for Pengene der efter at inddrive end alleene de Skyldener, som for Vahre rester; thi de som efter Obligationer eller andet i min Boe befindende Forskrivelser til Boet skylder, kand som ieg holder for rettest til samtlige Boets Skifte joe før joe kiarere indkræves, allerhelst naar Debitorerne sees og antages for sufficant. Resten af de efter foreskrevne befindende, som svarer Rente og er sufficante derigerer samtlige Arvinger og Formynderer under sig selv, ligesom de eragte Boet best tienligst. Mens hvad Bog Skylden angaaer, da er det in specie meent, som for Boe Vahre til Boet ere skyldige ligesom og de, som å parte maatte skylde, skjønt det og er Boe Vahre, jtem og ingen Haand og Beviis er for; er mit Raad, at Suhr alleene tillades af dem Pengene at indcassere og til samtlige Boets Nytte at inddrive og som billigt uden at Suhr her for noget kand nyde eller begiære allerheldst hand alleene uden nogen sin Ansvar til Boet eller de andre hans Med-Arvinger ey staaer nogen Risiko eller Ansvar; thi falder Suhr paa nogen at vil lade stevne, saa samle hand af de suspecte Debitorer, de fleeste til Stevning, dog tilsammen under eet og foreviiser Formynderen og hans Med Arvinger dem deres Navne og Penge Summer, som de stevnes for. I saadan Tilfælde /: og ellers ey :/ er hans Med Arvinger pligtige paa samtlig Boets Bekostning med ham at staae lige Omkostning og Hazard med Gevinst el. Verlust. Denne Suhrs tilladende Direction med Pengenes Indcassering er saaleedes aftalt og foreenet, at Suhr skal af Bøgerne give 2 Extracter under hans Haand, nemlig: paa de i hans Haab for holdende gode Debitorer og 2den paa halv eller heel holdende sufficant: Paa de gode, efter Suhrs Meening, skal Betalingen af Suhr skee i 2de Terminer, nemlig i 2.de halve Aar, som er i alt et Aar Suhr denne Tillaelse haver, og i disse tvende Terminer leverer hand fra sig ved hver Termin, det ham af Debitorerne er betalt.

Mens naar det 1ste Aar fra min Døds Dag af er forbie, saa træder myndige og umyndiges Formynderer tilsammen, qviterer Suhr for den Summa, hand da til Boet har leveret fra sig, for Resten lade de øvrige stevne og det joe før joe kiarere, Pengenes Rest at see indcasseret, formedelst Renternes Skyld som ej længere bør tollereres med. Hvad de halve eller heele insufficante angaaer, som Suhr efter sin Liste eller Extract af Bøgerne ey holder for at være goede, dem er mit Raad joe før joe kiarere efter min Død at bruge lovlig Extremité med. De ugifte Pigebørn bliver i Huuset for billig Betaling hos Suhr og nyder der deres Opvartning og Forflegning efter min Død, indtil de bliver forsynede, ligesom de nu i min Livs Tiid har haft intet untagen, uden alleene det som til deres Legems Slid af nyt behøves, det bekoster de selv; Resten, det haver Navn, som det vil, bekostes af Suhr, hvor for hand aarlig skal have for hver Pigebarn, NB. naar

saa mange Penge i Boet indkommer, at slig Rente er, da skriver ieg, skal Suhr nyde 100 Rdr. aarlig, og ey af Suhr nogensinde under hvad Prætext det og være vil mindre skal nyde eller have eller maae understaae sig at give nogen Regning paa. Det oven ommelte næst Slid undtagen, dem gives, som billigt, Regning aarlig paa, som ieg holder for rettest, skeer til min Søn PEDER ANDRES AAGAARD, saa lenge Pigebornene ere ugifte; dette skeer af Suhr med 2de Reigninger, den eene attesterer min Søn Summens Rigtighed, den anden beholder dito min Søn hos sig, indtil Suhr for sit Udlæg er betalt.

Skulde disse mine ugifte Pigeborn, enten de paa deres Side eller af nogen Vedkommende paa Suhrs Side blive ueenige, eller dem nogen af Deelene den eene over den anden, at have at besværges sig, saa for ey at incommodere Samfrenders Forvaltning skeer samme til min Søn PEDER ANDRES AAGAARD, som ieg er forvissat, lader sig det være angelegen paa skickelig og beste Maade at see bielagt.

Thi Gud veed, min største Glæde er, at Fred og Eenighed maa blive stadfæstet imellem dem, saa at mine yngste Pigeborn maatte blive hos Suhr, indtil som forhen er melt, at de blive gifte, i Fald deres Leve Tiid paa alle Sider blive der, mens naar ey andet er, eller kand være, det er i Fald Ueenighed eller Dødsfald bliver, saa over giver ieg det i ovenmelte Peder A. res Aagaards frie Villie og Magt, hand alleene og ingen anden at sørge og paa beste Maade vigilere samt Frihed have med Forandring i Fald Aagaard saa for got befinder; med et Ord, ieg overgiver ham min Søn Peder Andres Aagaard ald den Direction i at giøre eller lade til disse mine Pige Børns Nøtte, som ieg som deres Fader nu i Live billig har og tilkommer at have, det ieg forsickerer mig, disse mine Pigeborn skal følge min Søns Villie og Raad udi, saa og førend de resolverer med nogen Mennisker i Verden at give deres Samtykke til Ægteskab, da allerførst, næst Gud, tager deres Bedste-Moder, samt Suhr og deres Formynder i Raad med sig, dog at de Peder Andres Aagaard for alt consulerer og for alle Ting, at de ey gaee uden hans Raad, siden ieg for alt udkaarer ham i Stæden for mig efter min Død at staae dem i Faders Stæd.

11.

Denne min iboende Gaard skal Suhr have, imod at hand svarer til Boet 9000 Rdr.; thi NB. det 1000 Rdr. ieg ellers har resolveret hand billig burde betale, maa efter gives ham i Faveur een og anden Aarsag, som ieg haaber, hand bliver saa raisonabel, siden ingen i Boet af de andre Arvinger er, der kand beviise Boet den Nytte som hand; saa forsickerer ieg mig og, hand samme i Gierningen lader see i alt.

12.

I Hensigt om ieg ved Døden skulle bortkaldes førend SUHR, med min ældste Daatter af mig er given deres Brøllup, saa skrives dette til een à nota for mine andre Børns Skyld, at ham paa samtlige Boets forlods Bekostning, enten i eqvivalent bare Penge, i Fald de der om med ham kand blive eenig, hvis ikke, da gives ham frit et honet Brøllup paa 30ve Personers Samling, og det saa honet som nogen af hans Stand har nydt eller faaer det. Hvad hans Medgift med min Daatter angaaer agter ieg at forfærdige 2de eens lydende Specificationer under min Haand, den eene i Boet til mine Arvingers Efterretning, hvad de uden Suhrs Betaling skal lade ham beholde, den 2den agter ieg at levere Suhr ligelydende under min Haand, og det qviterer for ingen dispute siden enten dette angaaende eller og i nogen anden Maade, som ieg for Guds Skyld vil haabe og eenhver af mine Arvinger beede aldrig skeer, mens at de i ald Kiærlighed og oprigtig Eenighed som Sødskende og Venner nu og alletider til deres Døds Dag foreener sig.

Afskrift i Aagaards Skifte. Kbh. Skifter. Samfrændeskifter Nr. 31. L. A.

SKRIVELSER FRA OLUF HANSEN AAGAARD

1.

TIL PRIORITETSKOMMISSIONEN AF 1729

Deris Høy Grefvel: Excell.e
 Høybaarne
 Høy og Velbaarne
 Høyædle og Høyærværdige
 Velædle og Velbyrdige
 Herrer
 Udj dend kongl: allernaadigste anordnede
 Ober Commission.

Det er Deris Høy Grefvel. Excell: og høye Herrer naadigst bekiendt, at ieg underdanigst haver erklæred, en Bygning paa min Grund ud til Gammel Torv oc paa Hiørnet af Wognbadstuestrædet beliggende af Grund Muur ind og udvendig ved Guds Bistand vill lade opføre saa ziirlig, at dend kand blive anseelig paa dend Sted, til hvilcken Ende ieg haver tilforhandlet mig een Grund og meere venter at faa, hvor til udfordres een deel Midler, som ieg maa søge Assistentze ved gode Venner at naa paa det mit velmeente Dessein kunde faa Fremgang, men som ieg icke kand nyde dend assistentze af gode Venner, som ieg gierne ønskede, uden Prioritet og Pandte Rettighed dem kunde gives i min egen Grund og forventende Bygninger, formedelst min Søns tilfaldne Møderne Arve Capital af 2000 Rdr. Cour. nu paa Prioritet hefter, efter min til Stadens Oberformyndere udgifne Obligation, som er hinderlig udi mit Foretagene, thi skulde ieg underdanigst herved bede Deris Høy Grefvel: Excell.e og høye Herrer vilde beviiße mig dend Naade, at foromm.te min Søns Capital maatte blive forandret til anden Pandte Rettighed udj hvis som herefter paa min Grund vorder bygt, og at dend gamle Obligation imod en nye kunde blive extraderet mig. Jeg contesterer for Gud, Deris Høy Grefvel: Excell: og Høye Herrer, at icke noget af mit Barns Capital søges herved at forringe, men alleene maa besørge, hvis som til min og hans Conservation i Fremtiden kand thiene, thi skulde mig her udj skee Hindring, kand ieg ingensted komme med mit Forehavende, som disvær vilde blive os til største Skade, foruden ald dend Skade ieg disvær i dend u-lykkelige Ildebrand haver taget, ieg lever i det underdanige Haab og fast Tillid, at naa Deris Høy Grefvelige Excell: og høye Herrer naadige Hielp til forbem.te min underdanige Begierings Fuldbyrdelße, hvor fore dend almegtige Gud dennem vill velsigne, ventende her paa een naadig Resolution og forbliver med ald ærbødig Underdanighed

Kiøbenhavn
 d/ 20. Septb. 1729.

Deris
 Høy Grefvel: Excell:e
 og
 Høye Herrer
 underdanigste og aller
 ydmygste
 Tiennere

Original i Prioritetskommissionen 1729. Indkomne Breve Pk. 7.

2.

TIL BYGNINGSKOMMISSIONEN

Høyædle og Velbaarne
 Velædle og Velbyrdige
 Hans kongl. Mayts. Anordnede
 udj Bygnings Commissionen.

Efter Ansøgning af nogle mine Naboer haver de høye Herrer in Aug. dette Aar efter Stads Conducteu-rens Monsr. Balles teigning over Gaden Vognbadstuestrædet resolveret, at Monsr. Rottenborg og Monsr.

Thorstraten efter ermte. bestick skulde have samme Gade, saavit deris Grund streckede sig, hvor paa Monsr. Rottenborg alt har opført sit Side Huus, Monsr. Thorstraten der imod ickuns opsat eet løs Planckewerck. Nu som indtet andet her imod er at erindre uden at tilbede mig den Faveur, at de høye Herrer vilde have dend Godhed for mig at beordre Stads Bygmester og Stads Conducteuren, som samme Cituation i Planckewerck kunde tage i Øyesiufn og derover til de høye Herrer indgive deris skriftel. Forretning, hvorledes de samme Cituation, i mellem min Naboe Monsr. Thorstraten og mig, paa beste Maader finder at burde remideris. Min Henseende her udj er icke at betage min Naboe nogen Fordeel eller at kuld kaste det ham eengang er given, mens ickuns alleene det ieg søger er at faa een liden Strimmel af Gaden, som udj een Huck indløber paa min Gaard, hvilcken baade betager mig Siufnen fra min Bygning op i Gaarden ligeledes giver mig een vandheldet og uziirlig Gaard, dette hannem ei noget skader, mens derimod som meldt, til alt for stor U-lejlighed, thi at ieg i Mindelighed for Bethaling det af ham eller Hustrue skulde forlange, ved ieg alt for vell icke er at optinere. Ieg udbeder mig her udj deris gode Assistance, hvor nest ieg med Estime lever

Kiøbenhafn

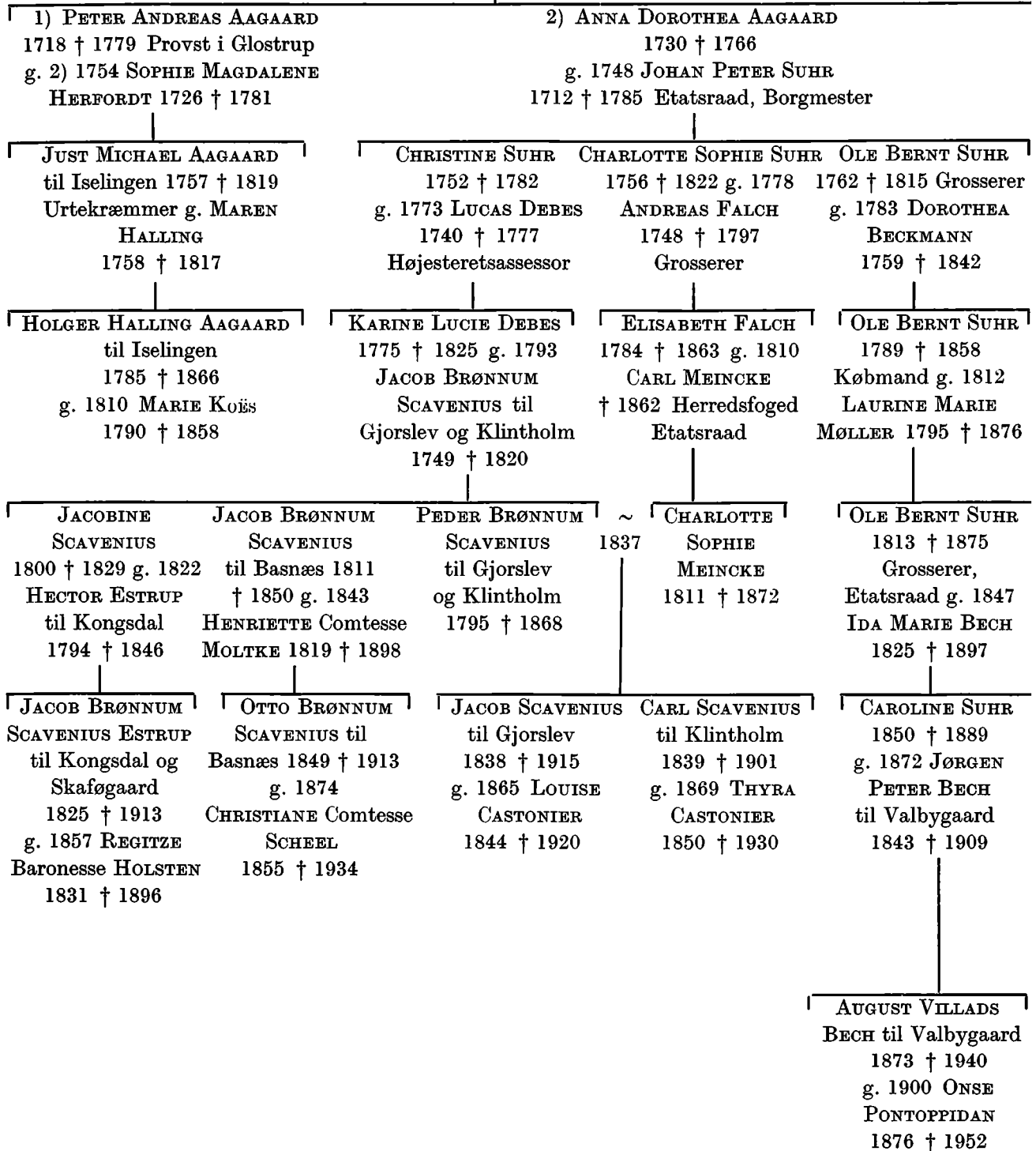
d/ 15. Novemb. 1730.

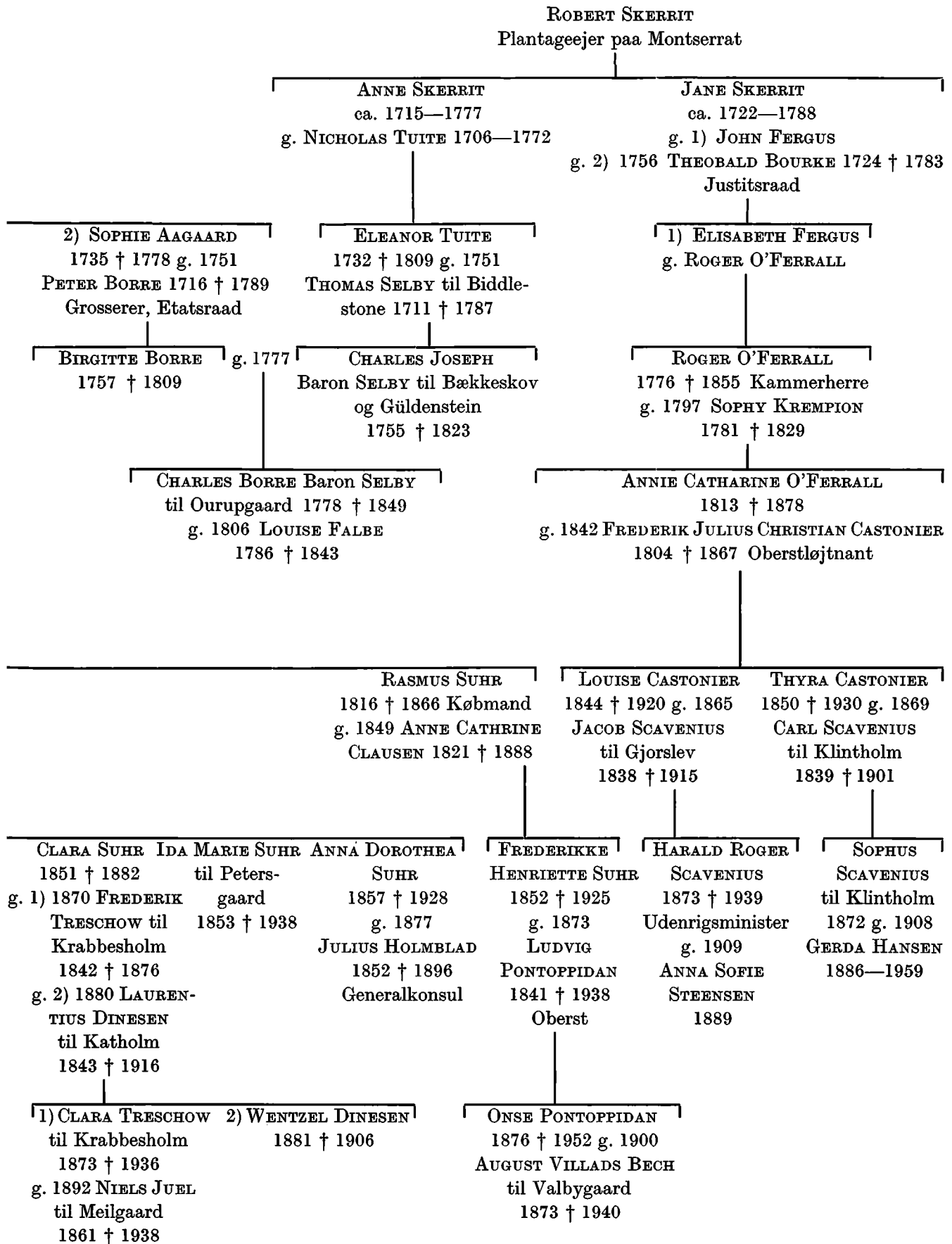
Original i Bygningskomm. 1729 18/3, Pk. 3 Indk. Breve 1729—31.

Deris Velbaarenheders
thiensteskyldigste
Thienner
Oluf Hanßen Aagaard.

OLUF HANSEN AAGAARD
1689 † 1749 Høtkræmmer

g. 1) 1717 ANNA DOROTHEA HØCK 1697 † 1722
g. 2) 1726 ANNA ELISABETH TVEDE 1708 † 1747

KILDER

1. Af københavnske Daabsprotokoller er der for 1689 kun bevaret Frue, Trinitatis, Holmens og Slotskirkens Protokoller. De eneste Børn med Navnet Oluf og hvis Fader hed Hans, der er fundet, er: »HANS ANDERSSØN, Soldat af Ridtzis Compagni, i Borregaden og BENTTE OGIS DAATTERS« Barn OLUF, der døbttes i Holmens Kirke Dominica Cantate, 28. April 1689, og OLUF, Søn af Skibstømmermand HANS OLSEN i Peder Hvidtfeldts Stræde og ELSE HANSDATTER, der døbttes i Frue Kirke 28. Februar 1690. Sandsynligheden, for at nogen af disse Børn skulde være identisk med Oluf Hansen Aagaard, synes saare ringe, saa meget mindre som Mødrenes Navne Bente og Else ikke findes blandt Oluf H. Aagaards Børn. — Fødestedet opgives i Borgerskabsprotokollen som København jfr. nedenfor Nr. 13.
2. Kbh. Vor Frue Kirkes Begravelsesprotokol:

1749 November d. 27. Torsd. Sal. OLE HANSEN AAGAARD, Kiøbmand, gl. 60 Aar, fra Gammel Torf; i Kirken udi eget tilhørende muurede Begravelse i Capellet No. 1 og 2 paa Kirkens Søndre Side, om Efterm. I Kirken ved 3 ½ sl: med Liigvogn. Vide 20. August 49*).

*) Henviser til Datteren JOHANNE MARIE AAGAARDS Begravelse.
3. Skiftet efter OLE HANSEN AAGAARD og Hustru ANNA ELISABETH TVEDE paabegyndtes 22. November 1749. Det findes bevaret i Afskrift — dog med Samfrændernes originale Underskrifter — i Kbhvn. Skifter: Samfrændeskifte Nr. 31.
4. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
5. Vielsen er forgæves søgt i Frue, Helliggejst, Trinitatis og Vor Frelsers Kirkes Protokoller. Datoen kendes fra det nedennævnte Bryllupsdigt.
6. Avnsø Kirkebog 1685—1759:

1708 d. 30 Mart: blef HANS TVEEDES Datter ANNE LISABETH døbt, MADAME SIGERSTEDS bar Barnet og Madame JUSTESENS fra Kiøbenhavn stod hos. Fadere:

Renterie Skrifver HANS JUSTEß., Vejmaster JACOB BJÖRNß, Monsr. NELS SÖRENß, HENRICH MICHELßEN, MAREN HANSDATTER.
7. Kbh. Vor Frue Kirkes Begravelsesprotokol:

1747 Nov. d. 13de Mand. Sr. OLE HANSEN AAGAARDS Købmands Hustru sl. ANNA ELISABETH TWEDE, gl. 39 Aar, fra Gammeltorf; i Kirken, udi egen tilhørende murede Begravelse, i Capellet No. 1 og 2 fra Koret, paa Kirkens søndre Side, om Morgen ved 7 sl. Med Liigvogn.
8. O. H. Aagaard sad i uskiftet Bo efter Anna Elisabeth Tvede.
9. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
- 10.
11. A. Linvald m. fl.: Københavns Brandforsikring 1731—1911, S. 507 f.

Personalhistorisk Tidsskrift 1. Rk. VI, 1885, S. 285.

Ligvers af J. B. Hornemann over Oluf Hansen Aagaard.

Ligvers af Just Michael Lund over Anna Elisabeth Tvede.

Bryllupsdigte af P. A. Aagaard og Peder Jacob Hviid til Oluf Hansen Aagaard og Anna Elisabeth Tvede.

Ligvers af H. Spleth over Anna Dorothea Höck.
12. O. Nielsen: Københavns Diplomatarium, Registret. Navnet forekommer heller ikke i E. Marquard: Københavns Borgere 1659.
13. Københavns Borgerskabsregister 1701—23.
14. Kbh. Frue Kirkes Vielsesprotokol 1714—21. 1717 Junii

Mr. OLE AAGAARD Kiøbmand U. K.

29. Tiisdag ANNE DOROTHE HØG P. 4 Rdlr.

i Hos Faderen Sr. PETER ANDREÆßEN

Huuet HØG i Klædebodene til 5 slæt.
15. Kbh. Vor Frue Kirkes Daabsprotokol 15. Juni 1720.
16. Bricka: Dansk Biografisk Leksikon III, S. 421.
17. Petri Kirkes Begravelsesprotokoller før 1728 eksisterer ikke, men i Frue Skoles Ligbog opføres i Ugen fra 6. December 1722 »Gl. Torv Mad; Aagaard St. P. K. 10 Rdlr og i St. Petri Kirkes Gravstedprotokol er under Kirken No. 49 og 50, CHRISTIAN CASSUBENS Gravsted opført eine Leiche 8. December 1722. Datoen 10. Decbr. kendes fra det ovennævnte Ligvers.
18. Kbh. Byting Skødeprotokol 1716—18, Fol. 466, (L. A.).
19. Kbh. Syns- og Vurderingsforretninger Vester Kvarter 38.
20. Om Branden se Arthur G. Hassø: Københavns Brandvæsens Historie, 1931, S. 104 ff.
21. Københavns Indvaanere efter Ildebranden 1728, S. 168.
22. Prioritetskommissionen af 1729. Protokol over Forhandling med Kreditorer og Debitorer 1729. S. 258. (Stads A.).
23. Bygningskommissionen af 1729. Indbyggernes Forskrivninger Nr. 36. (Stads A.).
24. Bygningskommissionen af 1729. Protokol over Indvaanere, som har faaet Kommissionens Bevilling til at bygge 1730. Nr. 36 (Stads A.).
25. Kbh. Syns- og Vurderingsforretninger, Vester Kvarter Nr. 38 (Stads A.).
26. Bygningskommissionen af 1729. Relationsprotokol (Stads A.).
27. Aagaards Skrivelse er gengivet S. 314.
28. Bygningskommissionen af 1729. Pk. 3 Indkomne Breve 1729—31 (Stads A.).
29. Generale Opmaalingsbog. Vester Kvarter gl. Nr. 120 (Stads A.).

30. Kbh. Borgerskabsprotokol 1724—48 (Stads A.).
31. Generale Opmaalingsbog. Vester Kvarter gl. Nr. 129 (Stads A.).
Oplysningen om, at Aagaard opbyggede Huset, findes i Kbh. Overformynderis Hovedbog 1729f. S. 202.
32. Generale Opmaalingsbog. Christianshavns Kvarter Nr. 11 (Stads A.).
33. Kbh. Syns- og Vurderingsforretninger, Christianshavns Kvarter Nr. 17—21 (Stads A.).
34. A. Linvald m. fl.: Kjøbenhavns Brandforsikring 1731-1911, S. 66.
35. samme: S. 68f.
36. Dansk Militæretat 1726, S. 410; 1729, S. 377; 1733, S. 349 (R. A.).
37. Alle følgende Oplysninger herom er hentede fra Kbh. Vor Frue Kirkes Daabsprotokoller, de for Børnene S. 306f. anførte Datoer.
38. Sjællandske Registre 10/11 1747 Nr. 456.
39. samme 22/8 1749 Nr. 325.
40. samme 10/2 1747 Nr. 45.
41. samme 23/2 1748 Nr. 59.
42. samme 28/11 1749 Nr. 453.
43. Kbh. Byting Skødeprotokol 1750—51, Fol. 183b.
44. Kbh. Overformynderis Hovedbog 1729f. Fol. 93 og 202.
45. PETER HÖCK blev 11. Juni 1731 bisat i CHRISTIAN CASSUBENS Gravsted i Petri Kirke (Begravelsesprot.). Hans Hustru ANNA GIØDE blev begravet sst. i Ugen fra 1. Januar 1719, hans Datter ANNA DOROTHEA ~ AAGAARD, som nævnt 10. December 1722, og hans Svigermoder DORTHE CASSUBEN i Ugen fra 26. Juni 1718 (Frue Skoles Ligbog).
46. Kbh. Overformynderis Hovedbog 1729 f. Fol. 202.

JOACHIM FALBE
OG
JULIANA DOROTHEA ZIEGE

JOACHIM FALBE

er født 1666, uvist hvor, som Søn af Gehejmeraad, Dr. jur. JOHANN FALBE.

Han var kongelig polsk og kursachsisk-merseburgsk Postmester i Halle. Her døde han 6. December 1734, Kl. 5 om Morgen, og blev begravet 8. December i St. Ulrichs Kirche.

Han ægtede 25. Juni 1696 i Halle, St. Ulrichs Kirche,

JULIANA DOROTHEA ZIEGE

der var født 1662 i Halle og døbt 16. April i St. Ulrichs Kirche som Datter af adjungeret kurfyrstelig brandenburgsk Regeringssekretær JOHANN LEVIN ZIEGE og MARIA DOROTHEA GUEINZIUS. Hun døde i Halle 21. April 1742, Kl. 3 om Eftermiddagen, og blev begravet 27. April i St. Ulrichs Kirche.

Af Ægteparrets Børn kendes kun Sønnen:

1. CHRISTIAN LUDVIG FALBE, * Halle i August 1699, døbt St. Ulrichs K. 25. August, † København 6. April 1760, bisat 11. April i Holmens Kirkes Kapel, begravet 17. April 1763 i Gravsted under Choret.

Zahlkasserer, Kammerraad.

~ København, i Huset (Holmens Sogn) 15. Juli 1739 med ENGELKE MOURITZEN, * København 16. April 1719, † København 9. Januar 1759, begravet 16. Januar i Holmens Kirke.

Se 32/29 og 32/30.

KILDER

- 1.
2. 1734. Die II Advent-Woche. [Tag der Beerdigung] (Lørdag) Dec. 8. H. JOACHIM v. FALBE, Fürstl. Sachsen: Merseburgischer Post-Meister † d. 6. mat. h. 5. mat. aetat: 68 Jahr, sep. priv. nach bezahlter Gülden: Schule.
Für die Richtigkeit der Abschrift aus dem Sterberegister der St. Ulrichsgemeinde, Halle S., den 24. März 1933. Müller, Kirchenbuchführer.
- 3.
- 4.
5. 1696. Die 2. W[o]ch[e] nach Trinit. [Tag der Trauung] Junij 25. Herr JOACHIM v. FALBE und Jungfer JULIANA DOROTHEA, H. JOHANN LEVIN ZIEGENS, weiland Churf. brandenbg. Regierungs Secretarij Adjunctij im Hertzogthumb Magdeburg, wie auch Pfänners allhier nunmehr selig nachgelassene eheleibliche Jgfr. Tochter, auf vorhergeschehene dreymalige Proclamation in dieser Ulrichs Kirche, daselbst von Herrn Mag. JOH. MATH. HÜBNER copuliret, dabey fürnemlich Zeugen waren, H. D. WOLFGANG MELCHIOR STIESSER, Chf. Brb. Inspector im Saalkreiss und Pastor dieser Kirche, und Herr FRIEDRICH MADENWEISS, Hof-Post-Meister allhier.
Für die Richtigkeit der Abschrift aus dem Trauregister der St. Ulrichsgemeinde, Halle S., den 24. März 1933. Müller, Kirchenbuchführer.
6. 1662. Dom. Misericordias Dom. Aprilis 16. Herr JOHANN LEVIN ZIEGEN eine Tochter von H. M. Leissem getauft heist JULIANA DOROTHEA. P. Herr Syndicus JOHANN GEORG BOSSE, H. D. JOHANN CHRISTIAN GUEINTZIJ Hausfrau JUSTINA und Jfr. ANNA JULIANA H. Cantzler JOHANN KRULLENS eheleibl. Tochter.
Für die Richtigkeit der Abschrift aus dem Taufregister der St. Ulrichsgemeinde, Halle S., den 24. März 1933. Müller, Kirchenbuchführer.
7. 1742. Die Woche Cantate. M. [Tag der Beerdigung] April (Fredag) 27. Fr. JULIANA DOROTHEA FALBIN, Hr. JOACHIM v. FALBENS, weil. Königl. Poln. u. Chur-Sächs. Post-Meisters nachgelassene Wittwe † (Lørdag) d. 21. dit. hor. 3 pom. aetat: 80 Jahr, 2 Wochen und 3 Tage, sepulta privatim, nach bezahlter Gülden-Schule.
Für die Richtigkeit der Abschrift aus dem Sterberegister der St. Ulrichsgemeinde, Halle S., den 24. März 1933. Müller, Kirchenbuchführer.
- 8.
- 9.
10. Familien Falbes Vaaben er beskrevet i II. Del, 1. Bind, S. 245.
11. Sophus Elvius og H. R. Hiort-Lorenzen: Patriciske Slægter, I, 1891, S. 92.

WIGAND MOURITZEN
OG
ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST

er født i København 3. Marts 1689 som Søn af Handelsmand, Stadskaptajn MORTEN MOURITZEN og INGEBORG LUDEWIGS. Han blev opkaldt efter den bekendte københavnske Storhandlende GYSBERT WIGAND MICHELBECKER, der var gift med hans Moster ANNA ELISABETH LUDEWIGS. Forældrene døde med kort Mellemlum 1704 og 1705, og ved Skiftet, der tillige omfattede Boet efter Ingeborg Ludewigs Datter af første Ægteskab ELSE MARIE AGGERS, og som sluttede 11. Maj 1706, blev Wigand Mouritzens Arvepart 1567 Rdlr. 12 β i fædrene og mødrene Arv, idet han, der var født samme Aar som Halvsøsteren døde, intet arvede efter hende.¹² Hans Formynder var en anden af den københavnske Storhandels Mænd, EWERT WEINMANN d. æ., der var gift med en anden Moster, MARGARETA LUDEWIGS.

Wigand Mouritzen gav 4. Juni 1709 Ewert Weinmann Afkald for Arven,¹³ og Beløbet, der paa dette Tidspunkt udgjorde 1185 Rdlr. 3 ø 13 β, blev udbetalt Raadmand JENS OLUFSEN, der paatog sig at være Kurator for ham. Dette Forhold medførte senere en Proces, idet Raadmanden ikke havde givet Wigand Mouritzen Kvittering herfor, og da han 8. Februar 1719 var afgaaet ved Døden, og Mouritzen fremkom med Krav om at faa Restsummen, 600 Rdlr., udbetalt, afviste Enken BODIL AMDIDATTER Kravet. Mouritzen rejste Sag ved Bytinget, der 24. November 1721 tilkendte ham Beløbet. Enken appellerede da til Raadstueretten, der 13. Maj 1722 indstævnedes Byfogden og Wigand Mouritzen paa Graabrødretorv hos ENGELCKE sl. JOHAN KRUSES. Mouritzen fremlagde her et Notarial Instrument, som ogsaa havde afgjort Sagen ved Bytinget, ifølge hvilket Raadmanden »paa sin Seng« 27. Oktober 1718 havde vedgaaet overfor Notarius at være Mouritzen 700 Rdlr. skyldig. De differerende 100 Rdlr. var udbetalt Mouritzen inden Raadmandens Død. Ved Dommen af 7. September 1722 blev Enken dømt til at betale de paastaaede 600 Rdlr. og udrede Procesomkostningerne for begge Retter.¹⁴

Bodil Amdidatter vilde dog ikke give op, men førte Sagen igennem til Højesteret; Wigand Mouritzen søgte og fik Tilladelse til, at den blev behandlet straks, skønt hun først havde indanket den for det kommende Aars Højesteret,¹⁵ og 25. Maj 1723 faldt Dommen, der efter enstemmig Votering stadfæstede Underretskendelsen.¹⁶

Der var ingen af Morten Mouritzens Sønner, der fulgte de Handelstraditioner, i hvilke de var opdragne. Den ældste MOURITZ MORTENSEN kom ulykkeligt af Dage, idet han 25. September 1709, efter at have spillet Kegler i en Have paa Vandkunsten, kom i Klammeri med FREDERIK LEMCKE, de trak begge Kaarderne og efter en kort Kamp faldt Mouritzen til Jorden »og blev død«. Lemcke maatte bøde med Livet for sin Forseelse.¹⁷ Den næstældste af Morten Mouritzens Sønner, PETER MOURITZEN var 1708 Barbersvend¹⁸ og døde som Kaptajn, medens Wigand Mouritzen gik den studerende Vej. Han blev Student 1708 og immatrikuleredes 17. Juli fra Vor Frue Skole.¹⁹ 23. Februar 1713 tog han sin theologiske Embedseksamen.²⁰ Baade til sin Attestats og for sin Dimisprædiken opnaaede han Karakteren Laudabilis.¹ Der

gik dog en Aarrække, før han opnaaede Kald, ganske vist kaldes han 1719 i Danske Kancellis Supplikprotokol Skibspræst, men da Titlen ikke er gentaget i Bevillingen, hvor han kun kaldes Studiosus, og der ellers intet er fundet herom, er dette rimeligvis en Fejltagelse. Sandsynligvis har han tilbragt sin Tid i København med fortsatte Studier, han taler 1721 om sit »Forhold her ved Akademiet udi 13 Aar.«²¹ Biskop WORM, der 1720 gav ham sin Anbefaling, nævner, at han foruden at have taget sine Eksaminer med Berømmelse, var vel begavet, prædikede godt og var velegnet til Embede.²¹

Et Vidnesbyrd om den Tillid, man nærede til Mouritzen og vel ogsaa til hans kristelige Indstilling i denne den frembrydende Pietismes Tidsalder, er det, at ANNA SOPHIE REVENTLOW gennem sin Søster Storkanslerinde HOLSTEIN overdrog ham at undervise en Negerinde og hendes Søn i Kristendom. »Morinden«, der fik Navnet Friderica efter Kongen, og Sønnen, der blev kaldt Friederich August efter Kongen og sin Fadder Hertug Christian August af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, blev døbt i Slotskirken 31. Januar 1721 i Kongens og Hoffets Nærværelse,²² og efter Daaben fortsatte Wigand Mouritzen Undervisningen af Negerinden, saa at hun i Juli s.A. kunde stedes til Alters i St. Petri Kirke.²¹

Omkring 1719—20, velsagtens i Anledning af sit Giftermaal, begyndte Wigand Mouritzen at søge Kald; 13. August 1721 søgte han saaledes om Elmelunde paa Møen, men kort Tid efter blev Embedet ved Hobro og Skellerup Kirker ledigt, idet Mag. CHRISTIAN SOMMERFELDT kaldtes til Vor Frue Kirke i Trondhjem, og dette Embede kunde Wigand Mouritzen da faa, »om han begærede det.«²¹ Han tog imod Tilbudet, og Kaldsbrevet udstedtes derpaa 3. November 1721.²³ Han blev ordineret 19. December. Her forblev han til sin tidlige Død 24. Juni 1734.

Wigand Mouritzen ægtede, sandsynligvis i Januar 1719

64/60

ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST

der er født omkring 1691 i København som Datter af Bogbinder URBAN ECKHORST og ANNE FRIDERICHSDATTER. Hun er sandsynligvis døbt i St. Petri Kirke, hvor sikkert ogsaa Vielsen er foregaaet, idet Familien tilhørte de tyske Haandværkerkredse. Vielsen foregik noget for sent, hvorfor Mouritzen maatte søge Dispensation fra Lovens Bestemmelser om, at vedkommende ikke kunde søge gejstligt Embede i to Aar. Han opnaaede denne ved Bevilling af 31. Marts 1719 mod at give noget »til neste Hospital.«²⁴ Saavel Magister SIDELMANN som Professor FRØLUND afgav i denne Anledning Attester om hans skikkelige Forhold.²⁵

Hustruens Fader Urban Eckhorst døde allerede 1694 paa Graabrødretorv, Moderen levede endnu 1697, men er maaske død snart efter. Han efterlod sig intet til Børnene, tværtimod udviste Boet et Underskud paa godt 30 Rdlr.²⁶ Formynderskabet for Engelcke Margrethe Eckhorst overtog Bogbinder JOHAN KRUSE, der senere ægtede Urban Eckhorsts Faders anden Kone ENGELCKE MOLTKEN, efter hvem Engelcke Margrethe Eckhorst var opkaldt, og i hvis Hus hun vel er blevet opdraget.

I de første Par Aar blev Ægteparret boende i Løvstræde i Engelcke Moltkens Hus, og da Wigand Mouritzen flyttede til Hobro, fulgte hun med ham. Dette skete i Henhold til en tidligere Aftale mellem dem, saaledes som denne gav sig Udtryk i Engelcke Moltkens Testamente af 10. November 1719. Ved dette testamenterede hun først 30 Sldr. til St. Petri Kirkes Skolebørn, 50 Sldr. til sin Søstersøn, STEPHEN MØLLERS Søn JOHAN, der var opkaldt efter Johan Kruse, 75 dr. til URBAN ECKHORSTS yngste Datter, URBANA MAGDALENE, der da var Enke efter PETER AUGUST LIEBE, 50 dr. til JOHAN BOPPENHAUSENS og DOROTHEA KRUSES to Sønner, JOHAN CHRISTOPHER og JACOB WILHELM BOPPENHAUSEN, 50 dr. til Regimentskvarter-

mester CONRAD WILHELMIS og MARTHA JOHANSDATTER KRUSES Søn JOHAN TOBIAS WILHELMIS, 50 dr. til Søstersønnen, Bogbinder HANS MØLLERS Datter ENGELCKE MARIE og endelig 75 dr. til ELISABETH MARGRETHE DENIE i Tilfælde af, at hun giftede sig, i Betragtning af det gode Venskab, der havde bestaaet mellem hendes Forældre og Engelcke Moltken, og det Løfte, denne havde givet hendes Moder CATHARINA DENIE. Resten af sit Bo testamenterede Engelcke Moltken til Engelcke Margrethe Eckhorst og hendes Mand Wigand Mouritzen, »i Henseende til den Lydighed og lange tro Tieneste, Omhu og Godhed, som hun mig bevist haver, saavel som hendes Mand Wigandt Mouritzen, der udi mit Hus baade før og efter min salig Mands Død haver været og gjort adskillige store Tienester«. Wigand Mouritzen skulde til Gengæld herfor sørge for hendes standsmæssige Begravelse, tilsvare eventuel Gæld og udrede de ovennævnte Summer, foruden 50 Sldr. til hendes retmæssige Arvinger.

Imidlertid lod Engelcke Moltken, da hun 1722 solgte Huset paa Graabrødretorv til sin Søstersøn, Bogbinder Hans Møller, 500 Rdlr. blive staaende, og da Huset gik op i Luer under Københavns Brand 1728, mistede hun saaledes sine Penge. Hun søgte derfor og fik 1. April 1729 Tilladelse til at omstøde sit tidligere Testamente, og 18. Maj 1731 fik hun Konfirmation paa en Kontrakt med Wigand Mouritzen, dateret 16. April 1731, hvorefter alt, hvad hun efterlod sig, skulde tilfalde ham og hans daværende Hustru INGER SCHIPPER, mod at de som hidtil ydede hende Ophold i deres Hus, sørgede for hendes standsmæssige Begravelse og endelig tilsvarede hendes Gæld.

Som det fremgaar af ovenstaaende og af Testamentet har Familiens Omgangskreds væsentlig været Medlemmerne af det københavnske Bogbinderlaug; nævnes kan det saaledes, at Wigand Mouritzen 6. Marts 1719 i Frue Kirke stod Fadder til JOHAN BOPPENHAUSENS Søn JØRGEN. Det er uopklaret, hvad Forbindelse han stod i til Fodgarder PETER ASLACHSEN og hans Hustru KATHRINE JOHANSDATTER, for hvis Søn LAURITZ han stod Fadder i Nikolaj Kirke 21. April 1719.

Engelcke Margrethe Eckhorst døde tidligt, allerede først paa Aaret 1723. Wigand Mouritzen fik 19. Marts s.A. Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo og skifte med Samfrænder.

Inden Wigand Mouritzen i Juli 1724²⁷ giftede sig anden Gang med INGER LAURITZDATTER SCHIPPER, der overlevede ham til 1773, anmodede han to Borgere i Hobro JENS og HANS HOSTRUP om at foretage Skiftet efter hans første Hustru. Boets samlede Beholdning var da 1278 Rdlr. 2 ø 14 β , af hvilke Huset, han boede i, repræsenterede de 300. Der var noget Sølv-tøj, af hvilket de største Stykker var en Suppeskaal paa 93 Lod og 1 Sølvkande paa 84 Lod, 18 Skeer vejede tilsammen 62 Lod. Hr. Wigands Bøger vurderedes til 60 Rdlr. Af Husdyr havde han to sorte Vognheste, en brun Ridehest, fire Køer og tredive Faar og Beder. Han selv fik som sædvanligt, Halvdelen af Boet, og den anden Halvdel deltes mellem de tre Børn, saaledes at Sønnen fik 319 Rdlr. 3 ø 11 $\frac{1}{2}$ β , og hver af Døtrene 159-4-13-9. Skiftet blev foretaget 19. Maj 1724.

I første Ægteskab havde Wigand Mouritzen følgende tre Børn:

1. ENGELCKE MOURITZEN, * København 16. April 1719, † København 9. Januar 1759, bisat i Holmens Kirke i Begravelsen Choret Nr. 13, 16. Januar.
~ København i Huset (Holmens K.) 15. Juli 1739 med Kammerraad, Zahlkasserer CHRISTIAN LUDVIG FALBE, * Halle a/S. i August 1699, døbt St. Ulrichs K. 25. August, † København 6. April 1760, bisat i Holmens Kirke 11. April; indsat i Begravelsen Choret Nr. 11 17. April 1763.

Se 32/29 og 32/30.

2. ULRICA SOPHIE MOURITZEN, * København 1721, † København 9. Juni 1790.

~ 1° København, Holmens Kirke, 27. Oktober 1741 med Justitsraad, Højesterets-assessor KNUD GREGORIUS DE KLAUMAN (F.: Bryghusforvalter, Bankkommissær, Etatsraad GREGORIUS KLAUMANN og MAREN KNUDSATTER AGGER), * København 2. Oktober 1711, døbt Holmens K. 4. Oktober, † København 23. December 1762, begr. Holmens K. 30. December.

Adlet 18. December 1749.

~ 2° København, Helligaands Kirke, 29. Maj 1764 med Oberst CARL HENRICH VON ELLBRECHT (F.: Generalmajor ANTON GÜNTER VON ELLBRECHT og ANTOINETTE CATHRINE JUUL), * 1730, † København 29. September 1789, begr. Garnisons K.

Ægteskabet med Oberst v. Ellbrecht var barnløst, med Højesteretsassessor de Klauman havde hun tolv Børn, af hvilke Datteren FREDERIKKE SOPHIE DE KLAUMAN (1750—84) 1770 ægtede Oberstløjtnant CHRISTIAN LUDVIG VON HOLTEN (1734—1802); Datteren ENGELKE CHARLOTTE DE KLAUMAN (1759—1851) ægtede 1783 Kontreadmiral JACOB ARENFELDT (1755—1820), med hvem hun havde otte Børn, af hvilke den yngste ADAM CHRISTIAN ARENFELDT (f. 1794) døde 1868 som sidste Mand af den nyere danske Linie af sin Slægt. Blandt Højesteretsassessor de Klaumans Sønner var Kaptajn GREGORIUS DE KLAUMAN (1744—88) og FREDERIK WILHELM DE KLAUMAN (1755—1826). Sidstnævnte havde syv Børn, blandt hvilke Kammerherre, Byfoged GREGORIUS NIKOLAJ DE KLAUMAN (1791—1863) — hvis Datter ANETTE DOROTHEA VILHELMINE THEODORA DE KLAUMANN (1828—1902) 1851 ægtede Kammerherre JOHAN ADOLF VON BARDENFLETH (1825—74) — og Amtsforvalter SOPHUS CHRISTIAN DE KLAUMANN (1794—1852), der er Stamfader til de nulevende Medlemmer af den adelige Familie de Klauman.

3. MORTEN ENGELBRECHT MOURITZEN, * Hobro ca. 1723, † 1773.

Superkargo i Asiatisk Kompagni.

~ København 12. September 1766 med JOHANNE CATHRINE PIPER (F.: Livmedikus, Etatsraad HANS PIPER og ANNA MAGDALENE HOLST), * København 22. Maj 1743, døbt Vor Frelsers K. 27. Maj, † København 30. April 1782, bisat Holmens Kirkes Kapel.

(Hun ~ 2° 19. Juli 1776 Gehejmekonferensraad, Højesteretsjustitiarius CHRISTIAN COLBIØRNSSEN (1749—1814)).

WIGAND MOURITZENS ANSØGNING

Stormægtigste Monarch
Allernaadigste Arve Herre
og Konge.

Forlad allernaadigste Konge at ieg ved denne min allerunderdanigste Ansøgning endnu understaaer mig, siden Hr. JACOB BADEN, som var Sogneprest til Elmelunde Meenighed paa Møen, ved Døden er afgangen, at til bede mig den Naade hannem at succedere. Jeg har ved mine forrige Ansøgninger udi Canceliet indlevered hans Høyærværdigheds Biscopens Attest om mit Forhold her ved Academiet udi 13 Aar og siden de 2de Hedninger udi Deres May.ts høye Nerværelse udi Slots Kircken d/ 31. Januarij bleve døbte, har ieg ved Guds Bistand for at effterleve i dybeste Underdanighed den mig tilforen af Hendes May.ts vores allernaadigste Dronning ved Høy- og velbaarne Gros Cancelerinde von Holstein gifne naadige Befaling, continuered at informere den eene, saa hun efter foregaaende Examen af Hr. Schreiber til St. Petri Kircke for een Maaned siden blef første Gang admittered til det høyværdige Alterens Sacramente, og som ieg i nogle Aar har ventet ved deres May.ts høje Naade at promoveres til det hellige Embede, saa give Gud Deres May.ts Hierte maatte i Naade bøjes til mig, at ieg udi denne min allerunderdanigste Ansøgning kunde høre eet naadigt Svar, der til min Død er og lever

Deres May.ts

min allernaadigste Konges

allerunderdanigste Tiener

og uafladelige Forbeder

Khaun. d/ 13. Augustii
Ao. 1721.

Indlæg til Jydske Registre 1721 3. Novbr. Nr. 146.

BISKOP WORMS ERKLÆRING

Copie.

Som den hæderlig og vellærde Wigandt Mauritsen haver begieret min Attest om hans Lærdom og Gaver til det Hellige Prædicke Embede, saa bør ieg hannem samme ikke nægte, men kand her imod tilstaae, at hand baade med Berømmelße har udstaaet sine Examina her ved Universitetet, saa og af Gud er vel begavet, hvilcket ieg med Fornøielße har erfaret, da ieg hørde ham prædicke, hvor udover ieg troer, at hand til det hellige Embede er vel skicket og skal kunde giøre god Opbyggelße, naar det behager Gud hannem der til at bruge. Kiøbenhafn 9. April 1720

Indlæg til Jydske Registre 1721 3. Novbr. Nr. 146.

C. W. Worm.

ENGELCKE MOLTKENS TESTAMENTE 1719

Udj dend hellige Trefoldigheds Nafn kiendis jeg underskrefne ENGELCKE MOLKEN afgangne JOHAN KRUSE, forige Borger og Bogbinder her udj Staden, hans Efterleverske og her med for alle vitterligt giør, at saasom det haver behaget dend gode Gud ved Døden at bortkalde bemelte min salig Mand og jeg icke med hannem nogen Lifs Arfvinger auflet haver /: ej heller haver nogen i Live ved mine forige Mænd /: men allerede haver ladet holde Skifte og Deeling jmellum mig og dend sal. Mands Arfuinger uden nogen Paaancke, og jeg nu haver resolverit icke videre at begive mig udj Egteskab, saa haver jeg besluttet og forafskeediget, som jeg og hermed paa hans Kongl. Majts allernaadigste Behag beslutter og forafskeediger, at naar det behager dend alviidende Gud mig fra dette Jordiske at henkalde, da skal med mine Midler saaledes forholdes, nemblig for det første skal til Ste Petri Kirches Skoelebørn betalles Tredivte Slettedaller. 2det haver jeg givet min Søster Søn STEFFEN MØLLER, Bogbinder udj Bergen j Norge, hans lille Søn /: som

er opkaldt efter min salig Mand JOHAN KRUSE :/ Half Tredssindstiuge Slettedahler; 3die til dend eene af min Stifsøns afgangene URBAN ECKORSTES Døttre URBANE MAGDALENE, forhen gift med PETER AUGUST LIEBE, men nu Enche, Halffierdesindstiuge og femb Slettedaller; 4de til min sal. Mand JOHAN KRUSES eene Daatters Børn, som er JOHAN POPPENHUSEN, Borger og Bogbinder her i Staden, hans tvende Sønner, JOHAN CHRISTOPHER POPPENHUSEN og JACOB WILHELM POPPENHUSEN tilsammen Halftredssindstiuge Slettedaler. 5te til min sal. Mands anden Daatter Søn, som er Regiments Qvarttermester CONRADT WELHELMYE Søn, JOHAN TOBIAS WELHELMYE Halftredssindstiuge Slettedaler; 6te til min Søster Søn HANS MØLLER, Borger og Bogbinder her udj Staden, hans liden Daatter ENGELCHE MARIE Halftredssindstiuge Slettedaller; 7de til ELISABET MARGRETE DENIE, formedelst det gode Venskab, der var jnellum hendes salig Forældre og mig, og mit Løfte, jeg gjorde hendes salig Moder CATHARINE DENIE, i Fald hun icke selv oplevede dend Dag at see sin Daatter udj Egtestand, lovede jeg at give hende en god Brudegave, som skal være Halffierdesindstiuge og femb Slettedaler, naar hun skal begive sig udj Egteskab; og endelig 8de skal bem.te min Stif Søns anden Daatter ENGELCHE MARGRETE ECKHORST og hendes Kiereste WIGANDT MOURITZEN, i Henseende til den Lydighed og lange tro Tieneste, Omhue og Godhed, som hun mig bevist haver, saavel som hendes Mand Wigandt Mouritzen, der udj mit Huus baade for og efter min salig Mands Død haver været og gjort adskillige store Tienister, straxen efter min dødelig Afgang tiltræde alt mit Boe og Boehave til virchelig Brug og samme, være sig Ejendomme, tilstaaende Gield, rørendes og u-rørendes Gods, i hvad Nafn det helst er eller nævnis kan, jntet undtagen i nogen Maader, og det fri foruden nogen Forseigling, Registering, Vurdering og Skifte uden nogen mine Arfvingers Prætention derpaa i nogen Maader; hvorjmod bem.te Wigandt Mouritzen skal tilforpligtet være 1. at lade mig efter min Stand skichelig og vel begrave. 2. Svare og betalle ald dend efter mig værende retmæssige og beviislig bortskyldig Gield og derfor holde mine Arfvinger i alle Maader frj og kravisløs. 3die Betalle de her foranførte Legata til Ste Petri Kirches fattige Skollebørn, begge mine Søster Sønners, Steffen og Hans Møllers Børn, og til hans Kierestes Søster Urbane Magdalene Echorst, saa og til min salig Mand Johan Kruses tvende Døttrebørn, som er Johan Poppenhusens og Regimentsquarttermester Conradt Wilhelmy Børn og til Elisabeth Margrethe Denie, som for ermelt; 4de Betalle til de andre samptlig mine Arfvinger halftredssindstiuge Slettedahler, hvor med de skal være tilfreds og fornøyet for ald Arve-Prætention efter mig. At dette forskrevne Testamente er saaledes min fuldkommen Villie og u-rygeligen skal holdis og efterkommis, bekræftis med mit Underskrift og Signet tillige med min Lauverge Mons. Christopher Rode og venligen ombedet Seign. Johan Henrick Hess, Stads- og Gvarnisons Chirurgus, og Seigr. Hans Aastrup, Spißemester ved Land-Etatens Hospital dette med mig til Witterlighed at underskrive.

Københafn, dend 10de Novembr. Ao. 1719.

ENGEL SAL. JOHAN

KRUUSES

L. S.

Efter Begiering til Vitterlighed

HESS

L. S.

Som Lauvæрге

C. ROEDE L. S.

HANS

AASTRUP

L. S.

Original i Indlæg til Sjællandske Registre 1719, Nr. 311.

ENGELCKE MOLTKENS ANSØGNING AF 1729

Stoermægtigste Monarch

allernaadigste

Arve Konge og Herre

Efter allerunderdanigste gjorde Andsøgning af 10. Novembr. Ao. 1719, hafver det behaged Deris Majt. allernaadigst følgende 25 December samme Aar at confirmere et da af mig opretted Testamente efter tilforn holden Skifte og Deeling imellum mig og min Sal. Mands Arfvinger d/ 26. October 1718, da min Part var 716 Rixdaller og ligesaa megit tilkom min sal. Mands Arfvinger, udi hvilckit WIGANDT MOURITZEN, da Student, men nu Sogne Præst til Hobroe og Skiellerup Meenigheeder med sin Kiereste ENGELCKE MARGRETE ECKHORST, som nu ved Døden er afgangen, og var min Stifsøns Daatter, skulle tiltræde alt mit Boe og Boehafve til virckelig Brug, og samme være sig Ejendomb, tilstaaendes Gield, rørendis og urørendis Gods,

hvad Nafn det helst er eller næfnis kand, intet undtagen i nogen Maader, og det frie for nogen Forseigling, Registering, Vurdering og Skifte uden nogen mine Arfvingers Pretention derpaa udi nogen Maader, naar hand, tilforn hafver betalt til Ste Petri Kierke Skole Børn 20 Rixdr. og til mine Arfvinger og min sal. Mands og mine Venner, som alle udj samme Testamente ere indførte Thoe Hundrede Sex og Tredsindstiuge Rixdaler, hvor med ieg ville viise mig erkiendelig imoed ovenmelte Hr. Wijgandt Mouritzen for den store Tieneste, hand hafde giort mig udi mit Huus baade for og efter min sal. Mands Død og imoed hans Kiereste for den Lydighed, lange troe tienneste, Omhue og Goedhed hun mig altid beviiste som een lydig Daatter imod sin Moder. Men som jeg siiden Aarit 1722 veed Pinßedags Tiide, da det hafde behaged Deris Majts tilforn d/ 3. Novembr. allernaadigst at kalde hannem til Sognepræst for Hobroe og Skiellerup Meenigheeder, resolverede med ham og Kiereste at drage til Hobroe paa det ieg hos dem veed deris kierlig Omsorg maatte udi min høie Alderdom leve udi een roelig Fornøyelse og derfor bortsolte mit Huus og Ejendomb, som laa paa Ulfelds Plads, til HANS MØLLER, Borger og Bogbinder sammestedt, som nu veed Døden er afgangen, og dermed afbetalte eenhver som noged hos mig hafde tilgoede, saa de Midler ieg efter min Gields Afbetaling hafde udi Behold, var anden Prioritet udj samme mit Huus og Ejendomb som it Pandt for Capital 500 Rdr. efter for ommelte Hans Møllers udgifne Pante Obligation, foruden det lidet Boehafve, ieg førte med mig fra Kiøbenhafn her til Stæden, hvilckit ieg ventede at blifve mig som een Nødhielp udi min høie Alderdom, og det som efter min Død maatte blifve til overs at tilhøre Hr. Wijgandt Mouritzen, naar mit Testamente af Deris Majt. confirmerit var udi alle sine Poster af hannem fuldkommeligen efterleved.

Mens som det hafver behaged den naadige Gud udi min høie Alderdom, da ieg er over 80 Aar, at sette mig udi den slette Tilstand, at ieg nu inted hafver til ofvers uden det lidet Boehafve, ieg med mig hiidførte, thi mine reede Midler, som bestoed udi de forommelte 500 Rdr., hvor for mig var gifven anden Prioritet udi det af mig til Hans Møller bortsolte Huus paa Ulfelds Plads, er blefven til Aske veed den store Ildebrand, der sidstleeden 20. Octbr. overgick Kiøbenhafn, da samme Huus blef opbrendt, og ieg finder endnu Hr. Wijgandt Mouritzen icke at glemme sin kiærlig Omsorg for mig, men viiser stor Omhue og Goedhed imoed mig, icke alleene at trøste mig udi min Sorg, men endog udi sit Huus forsiuner mig med alt det, ieg behøfver baade for mit Legeme at klæde og mit Lif at underholde, det hand og lader mig nyde hos sig thil min Død, dog uden hand derfor nogen Erstattning venter sig enten af mig eller nogen af mine. Da paa det hand icke, der har 4re umyndige Børn, sidder udi et slet Kald og er af ringe Tiilstand, skulle byrdes over sin Efne, om hand af siine egne Midler for at fyldigst giøre det af Deris Majt. allernaadigst confirmerede Testamente, skulle efter min Død betalle de til mine Arfvinger og mine og min sl. Mands Venner udlofvede 266 Rdr. og til Ste. Petri Kirchis Skole Børn 20 Rdr., saa som det Boeskab, ieg veed min Afgang maatte efterlade mig skal icke meget overgaae den Omkostning paa mit Begravelse, som maatte anvendis, og han saa intet hafver for hans imoed mig viiste store Goedhed, Omsorg og Kierlighed, saa vel for hen som den hand forsichrer mig om til min Døde Dag.

Er det min allerunderdanigste Andsøgning, at samme Testamente af Deris Majt. allernaadigst confirmered maatte for saa vit igienkaldis og holdis uefterrettlig, at naar hand forsyner mig udi min høye Alderdom med fornøden Ophold og efter min Død een skickelig Begravelse, hand da alleene maatte tiltræde alt mit Boe og Boehafve, sampt hvad andet efter mig kand findes med hvad Nafn det næfnis kand til virchelig Brug og det frie for nogen Forseigling, Registering og Vurdering og Skifte uden nogen enten mine Arfvinger eller de udi Testamentet til Arf og Gave andførte deris Pretention derpaa udi nogen Maader. Hvilcken min allerunderdanigste Andsøgning, der af velagte DIDRICH ADAMSEN og Consumptions Forpagteren LAURITZ SCHAARUP tillige med mig har under skrefven, jeg venter her udi Deris Majts allernaadigste Bønhørelse, hvor nest jeg til min Død lefver

Deris Majts
min allernaadigste
Arfve Herris og Kongis
Arve Undersatt
og
allerunderdanigste
Tiennerinde
Engel Sal. Johan Krusis.

Hobroe d/ 5. Martij
Ao 1729

Til Vitterlighed efter Begiering
Diderich Adamsen L. Skaarup

Original i Indlæg til Jydske Registre 1729 Nr. 58.

ENGELCKE MOLTKENS KONTRAKT MED WIGAND MOURITZEN

Ved det af hans kgl. Maj. sal. og høylovlig Ihukommelse Kong Frederich den Fierde udi Aarit 1719 d/ 25. Decbr. allernaadigst confirmered Testamente var det besluttet, at efter min ENGEL, sl. JOHAN KRUSES dødelig Afgang skulle af min ringe Midler udbetales til mine og min salig Mands Johan Kruses Arvinger 266 Rixdr. og til Ste Petri Kirkes Skole Børn 20 Rd. og WIJGANDT MOURITZEN i Aaret 1721 allernaadigst blev kaldit til at være Sogne Præst for Hoebroer og Skiellerup Meenigheeder her i Jylland fuldte ieg med hannem hid til Stæden, efter at ieg forhend hafde bortsolt mit paa Ulfelds Plads belliggende Huus og efter min Gields Afbetaling befunden ickun at hafve foruden min ringe Boe have i Behold 500 Rdr., som blef i Huuset hos Køberen HANS MØLLER paa 2. Prioritet bestaaende og var det enniste, ieg hafde tiltænckt Hr. Wigandt Mouritzen for sin megen Omhue og Forsorg med at forsørge mig med Klæder og Lifs Ophold, men som denne liden Capital ganske forsvant og blef til intet, da Huusit ved den Kiøbenhafn seenist overgangne ulyckelige Ildsvaade blev lagt i Aske og det altsaa ville geraade bemelte Wijgand Mouritzen til største Byrde om hand i Anledning af Testamente skulle efter min Død af sine egne Midler udbetale de til mine og min sal. Mands Arvinger, sampt til St. Petri Kierkes Skolebørn anlofvende Penge, saa haver Hans Kongl. Majts. salig og høylovlig Ihukommelse Kong Frederich den Fierde den 1. April 1729 allernaadigst tilladt, at Hr. Wigand Mouritzen maa, naar ieg ved Døden afgaar, tiltræde og beholde mit efterladende Boe og Effekter uden Afgift eller nogen Betalning enten til Arvinger eller andre. Da som ieg Engel sal. Johan Kruses Efterleverske haver alt siden og hidindtil haft mit Ophold hos bemelte Hr. Wijgandt Mouritzen og udi hans Huus sampt af ham og hans Hustrue oppebaared meere Godhed end ieg dem kand betale, saa udi Betragtning alt dette, samt og min egen nu iværende slette Tilstand, at icke nogen af mine egne skulle ville giøre det imod mig, som hand baade har og fremdeelis lover at vil giøre, ieg derfor her med paa Hans Kongl. Majts. allernaadigste Confirmation, declarerer at fornefnte Hr. WIGANDT MOURITZEN og hans Huustrue INGER LAURITZ DATTER, samt deres Børn som fremdeelis efter deres Løfte beholder mig hos sig, og forsiuner mig som hidindtil med fornøden Ophold, saa lenge ieg lefver, og efter min Død mit Legeme med en hederlig og sømmelig Begravelse, skal derimod alleene og ingen anden være og blifve min sande Arving til mit ringe efterladte Boehafve og hand og de saaleedis at skal nyede og beholde uden nogen Forsegling, Registering og Vurdering efter Loven upaaanked af enten mine Arvinger eller andre i nogen Maader, og saaleedis ej noget at fra sig lægge ifølge allerhøjst bemeldte allernaadigste Bevilling af 1ste April 1729 efterdi det lidet, ieg kand endnu eje, vil icke nær strække til at betale ham og hans for all deris baade imoed mig allerede gjorte og herefter i Kraft af denne imellum os indgangne Foreening til min Død giørende og beviisende Godheed med at forsiune mig, som melt, mit Lifs Ophold saa lenge ieg lefver, og een sømmelig Begravelse efter min Død, dog hand og de min retmæssig bortskyldig Giæld, om nogen maatte findes, rigtig betaler, hvorimod jeg Wigandt Mouritzen og min Hustrue lover med lige Kierlighed herefter som tilforn at forsiune og underholde Madame Engel afg/ Johan Kruses Efterleverske, saa lenge hun lefver og saa efter hendis Død hendes Legeme hæderlig og sømmelig til Jorden at lade bestædige. At denne Foreening saaleedis af os ubrødelig skal holdis og efterkommes haver vii denne med egne Hænder underskrefven og vore sædvanlige Zignetter hostrygt, sampt venligen ombeedit de tvende Mænd, DIDRICK ADAMSEN og LAURITZ SCHAARUP, dette med os til Vitterlighed at underskrifve og forseigle.

Hoebroer d/ 16. April Ao. 1731

W. Mouritzen L. S.

Engel Sl. Johan
Krusis Efterleverske
L. S.

Inger Lauritz Daatter L. S.
Efter Begiering til Vitterlighed

Diderich Adams. p. p.
L. S.

Lauriß
Skaarup
L. S.

Original i Indlæg til Jydske Registre 1731, Nr. 139.

KILDER

1. Indlæg til jydsk Register 1721, 3. Novbr. Nr. 146.
Paa Extracten af Distinctions Protokollen fra den 15. Julii til den 26. Octobr. 1715 findes anført:
Wigand Mouritzen fød i Attestats Dimiss
Kiøbenhavn Ao. 1689 den Lauda- Lauda-
3. Martii. bitem bitem
Hans Daab, der forgæves er eftersøgt i de bevarede københavnske Kirkebøger, Holmens, Vor Frue, Trinitatis, Slots og Vor Frelsers Kirker, har formentlig fundet Sted enten i Helligaands eller St. Petri Kirke, som mangler før 1713 og 1728.
 2. Hobro Kirkebøger brændte med Præstegaarden 1812.
 3. Skifte i Onsild Herreds gejstlige Skifteprotokol 1728ff, S. 40a.
 - 4.
 5. Vielsen har sandsynligvis fundet Sted i St. Petri Kirke, hvis Kirkebøger først haves fra 1728. Parret er ikke viet i Helligaands Kirke, hvortil Bruden efter sin Bopæl hørte.
Danske Kancelli Sportelregnskaber 1719.
Vielsesbreve expederede 1719 d. 16. Januarii betalt Wigant Mouritzen og Engelcke Margrethe Eckhorst.
 6. Hendes Alder angives 1697 til 6 Aar. (Kbh. Overformynderis Hovedbog 1692/99, Fol. 232). Daaben har sandsynligvis fundet Sted i St. Petri Kirke.
 7. Hobro Kirkebøger mangler før 1812.
 8. Wigandt Mouritzen fik 19. Marts 1723 Bevilling til at sidde i uskiftet Bo (Jydske Register 1723, Nr. 29).
 - 9.
 - 10.
 11. Wiberg: Dansk Præstehistorie I S. 651.
 12. Københavns Overformynderis Hovedbog 1699 ff. Fol. 185.
 13. Københavns Bytings Afkaldsprotokol 1697/1710. Fol. 487. (L.A.).
 14. Københavns Raadstuerets Domsager 7. September 1722.
Københavns Raadstueprotokol 1721—22, Fol. 322. (Stads A.).
 15. Danske Kancelli Supplikprotokol 1723, 1. Halvaar, Nr. 366. Sjæll. Tegnelser 1723, S. 59b.
 16. Højesterets Voteringsprotokol 1723, Litra B, Fol. 89ff.
 17. Københavns Raadstueprotokol 1710, Fol. 307, 311, 319b, 1711, S. 91. (Stads A.).
Bevilling til Begravelsen 30. September 1709 (Sjællandske Register 1709, Nr. 223). (R.A.).
 18. Københavns Bytings Afkaldsprotokol 1697—1710, Fol. 438b. (L.A.).
 19. S. Birket-Smith: Universitets Matriklen 1667—1740, 1894, S. 331.
 19. Schous Register til Universitetsmatriklen. (R.A.).
 20. Indlæg til jydsk Register, 1721, 3. November, Nr. 146, jfr. S. 331.
 21. Slotskirkens Daabsprotokol 31. Januar 1721.
 22. Jydske Register 1721, 3. November Nr. 146.
 23. Sjællandske Register 1719, 31. Marts Nr. 87.
 24. Danske Kancellis Supplikprotokol 1719, Nr. 107.
 25. Københavns Overformynderis Hovedbog 1692/99. Fol. 232.
 26. Onsild Herreds gejstlige Skifteprotokol 1728ff, S. 40a.
- Wigand Mouritzen ansattes for Aaret 1730 til 9 Rdlr. i Brandstyr (Hobro Byfogedregnskaber 1729—42, 1730 Bilag 10). I Aalborg Stiftsbibliotek opbevares et i Wigand Mouritzens Navn udfærdiget Bryllupsdigt til FREDERIK WEINMANN'S Bryllup med LUCIA MARIE OGGELBYE 16. Februar 1707.

NOTE TIL BILLEDET

Side 327. Seglet er tegnet efter Aftryk i Indlæg til Jydske Register 1731, Nr. 139.

Fabrikejær

PALLE MØLLER

og

IDE NICOLSDATTER SEIDELIN

Se foran Side 189—201

NIELS BANG
OG
MARTHA MARIE MORTENSDATTER

Trods de gennem en længere Aarrække oftere gentagne Forsøg paa at finde Oplysninger om Niels Bangs Herkomst, er det ikke lykkedes at paavise, hvor og hvornaar han var født, eller hvem hans Forældre var, og det vides som Følge heraf ikke, om han har nogen Tilknytning til den kendte og udbredte Bang-Slægt. Det har været antaget¹², at han var Søn af Præsten CLAUS HANSEN BANG i Soderup og Eskildstrup, idet Præsten havde en Søn Niels, som var Løjtnant. Ifølge Giessing¹³ og efter ham Hundrup¹⁴ var denne Mand imidlertid ansat i Søetaten, og der kan ikke herske Tvivl om, at denne Angivelse er rigtig. Den her omhandlede Rytterofficer er ikke identisk med Claus Hansen Bangs Søn.

Søofficeren, der til Overflod kendes med Patronymet Claudi¹⁵, blev Løjtnant i 1719 og Premierløjtnant i 1727; han døde, saavidt vides ugift, 20. Maj 1732. Rytterofficeren, hvis Identitet med Pastor Jørgen Seidelin Møllers Svigerfader er dokumenteret¹⁶, blev først Løjtnant i 1730 og døde 1738. Han kan saaledes ikke være identisk med den Løjtnant Niels Bang, som i 1729 var Arving efter Pastor JUST MAJONERS Enke ANNA HANSDATTER BANG¹⁷, som var Søster til Soderup Præsten, og ej heller med den Løjtnant Niels Bang, som stod Fadder i Herlufsholm 1728¹⁸, hvor hans Søster ANNA CLAUDATTER BANG var gift med Økonom MADS JOENSEN QUANDRUP.

Om Rytterofficeren har det kun kunnet oplyses¹⁹, at han 7. August 1721 udnævntes til Kornet ved 1. holstenske Rytterregiment, som førtes af Oberst GEORG BALTHASAR VON SAMITZ. I Militæretaterne staar der ganske vist ikke Niels, men Jens Bang, men dette beror ganske utvivlsomt paa en Fejlskrift, der er blevet staaende fra Aar til Aar. Niels Bang siges ved sin Vielse i Kolding 1723 udtrykkelig at være Kornet ved Samitz' Regiment, og der ses ikke i Listerne opført andre af Navnet Bang²⁰. Ifølge Datterens Oplysninger skal han have tjent ved Regimentet i over 30 Aar²¹; hvis dette er rigtigt, skulle han saaledes have været i Tjeneste fra omkring 1708, og han har da vel tjent sig op fra Menig eller Underofficer. 1730 avancerede han 20. Marts til Løjtnant ved samme Regiment og anføres nu i Listerne med sit rigtige Navn. Han fik 1731 det Skudsmaal, at han var »ein recht guter Lieutenant«²².

Regimentet, der fra 1732 havde Generalmajor FRIEDRICH EBERHARTZ som Chef, laa fra 1719 garnisoneret i det Skanderborgske Rytterdistrikt²³. Niels Bangs to Døtre er født 1724 og 1727 i Skanderborg, og 1737 og 1738 boede han paa Bjellerup Ladegaard lige udenfor Randers²⁴. Her har han vel ogsaa boet ved sin Død, som indtraf 15. April 1738. Han blev begravet 21. April fra St. Mortens Kirke i Randers.

13. Maj 1723 blev han i Kolding, St. Nikolaj Kirke, viet til

MARTHA MARIE MORTENSDATTER

der var født i Kolding 1685 og døbt 6. Juli i St. Nikolaj Kirke som Datter af Raadmand MORTEN PEDERSEN og MARGRETHE JENSDATTER KOFOED.

Ved Vielsen var Major JOHANN PHILIP KNEIL, der stod ved Samitz' Regiment, Forlover for Niels Bang, medens hendes Forlover var Herr Hans i Vonsild, det vil sige JOHANNES NISSEN (1665—1728) i Vonsild og Dalby lige syd for Kolding. Hans Forbindelse med Familien er ikke kendt.

Som Enke oppebar hun en Pension paa 24 Rdlr. om Aaret²¹. Hun har formentlig straks taget Ophold i Skanderborg, hvor hendes yngste Datter blev konfirmeret i 1742, og her døde hun i Slutningen af April 1765. Hun blev begravet 2. Maj.

I Ægteskabet var der to Døtre, af hvilke den ældste KAREN BANG var ugift. Hun ansøgte 1773 om Pension²¹ og oplyste ved denne Lejlighed, at hun havde tjent for sit Brød — hun boede da i Adslev, hvor hendes Svoger JØRGEN SEIDELIN MØLLER jo var Sognepræst, men er senere flyttet til Storning, hvor hun boede til Leje hos Skrædder PEDER JOHANSEN¹⁶. Her døde hun i April 1784 og blev begravet 24. April. Boet udleveredes til hendes Søsterbørn NIELS BANG MØLLER, der var Fuldmægtig paa en Reberbane i Helsingør, og IDE MARIE SEIDELIN MØLLER (16/16).

Niels Bang og Martha Marie Mortensdatter havde to Døtre:

1. KAREN BANG, * Skanderborg 1724, døbt 12. Februar, † Storning i April 1784, begravet 24. April.
Ugift.
2. ANNA MARGARETHE BANG, * Skanderborg 1727, døbt Mandag efter 1. Søndag efter Trinitatis (dvs. 16. Juni), † Adslev 6. April 1766, begravet 14. April.
~ Skanderborg 30. Oktober 1754 med Sognepræst til Adslev og Mesing JØRGEN SEIDELIN MØLLER, * paa Hvolgaard 8. Maj 1717, † Adslev 14. Marts 1779, begravet 22. Marts.

Se 32/31 og 32/32.

NIELS BANGS SKRIVELSE TIL MAGISTRATEN I KOLDING

Welædle og Welviise

Hr. Borgemester og Raad

Jeg haver erhholdet Deris meget respective Skrivelse af 10de hujus saavel som og min Svoger ANTHONI RAFFS tillige med det Document paa hans fordring efter Dend Sal: Koene, som hafde været gandske u fornøden mig at tilsende, allerheldst Jeg fra anfang har henstillet alting til Hans Deposition og Deris velviisheders Administration, Saasom ieg var forsikret, at ingen af parterne gjorde andet end det, som medfører Rett og Billighed. Det er bekient nok, at han er dend eeneiste af dend Sal: Koenes Børn, som hun haver haft nogen assistance af i Hendes Enkestand og alderdom, da hun i saa lang tiid sad uden brug og Nærring, hvorfore vel ingen findes saa uraisonabel eller uskiønsom, at de vilde holde det ubilligt, at hand udj dend sal. Koenes Boe og Effecter igien søger refussion der for, saavit som samme kand tilstreke. At ieg ej med forige Post haver besvaret deres meget ærede, Beeder Jeg u-mishagelig at optage, saasom ieg i nogle Dage haver været u-paselig, imidlertiid tacker ieg for deris gode ønske og hafde u-leilighed med min correspondence, som ieg alletiid skal ved Lejlighed være forbunden til at aftiene. Der Jeg næst ald behagelig velstands Erønskning over dem Samtl: med megen Estime stedze findes

Biellerup Ladegaard
d. 20de Janu. 1738

Welædle og velviise Hr. Borgm. og Raads
tjenstskyld. tiener
N. Bang.

Afskrift i Kolding Bys Skifteprotokol 1724—42, Folio 248 b.

KILDER

- 1.
2. Krigskancelliet. Refererede Sager 12. Maj 1738. Indberetning fra Ove Juel, dateret Randers 22. April 1738: Ew. Königliche Mayestät geruhen in allen Gnaden zu vernehmen, wie dass der in dem mir allergnädigst anbetrauten Regiment bey des Rittmeister Mullerupen Compagnie gestandenen Lieutenant NIELS BANG durch einer zugefallenen Kranckheit am 15te dieses mit Todte abgegangen.
Randers Dødebog 1705—78:
Ao 1738 April 21. Leutn. BANG begr.
3. Generalauditørens Skifteprotokoller begynder først 1743.
- 4.
5. Kolding Kirkebog 1713—50. Viede.
Anno 1723 Maji d. 13.
Cornet NIELS BANG ved Obriste Samits Regiment MARTHA MARIE MORTENSDATTER. p[er]mission[e] Regio.
Sponsores.
Major KNEIL.
Hr. HANS i Wonsel.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
12. Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog, II, 1960, S. 458, 727. Saaledes ogsaa S. Otto Brenner i Brev til H. B. S. H. 30. Januar 1930.
13. C. Giessing: Jubel-Lærere 3 Bind, I. Del, 1786, S. 170.
14. F. E. Hundrup: Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere paa Sværdsiden, 1875, S. 28.
15. T. A. Topsøe-Jensen og Emil Marquard: Officerer i den dansk-norske Søetat I, 1935, S. 59.
16. Skifteprotokol for Skanderborg og Aakjær Amter 1782—91, Fol. 252 b.
17. Elbo Herreds Provstesteprotokol 1718—86, Fol. 120.
18. Herlufsholms Daab 26. Februar 1728.
19. Hirsch: Danske og norske Officerer, I, 166.
20. Militæretaterne anf. Aar (RA).
21. Krigshospitalskassens Bogholderikontors Ekstrakter 1767 m.v. Ref. Sager 6. November 1773.
22. Krigskancelliet. Konduitelister 1730—33. Rytteri 1731.
23. Otto Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie, II, 1876, 577.
24. Kolding Bys Skifteprotokol 1724—42, Fol. 248 b, se her S. 343.

CLAUS HINRICH QUAADE's FARFORÆLDRE

UKENDTE

CLAUS HINRICH QUAADE's MORFORÆLDRE

UKENDTE

ASMUS JESSEN

ASMUS JESSEN

Om Claus Jessens Forældre vides intet andet, end at Faderen hed Asmus Jessen og var Selvejer i Sandbech, hvor han ejede den Gaard, som senere Sønnen Claus og efter denne hans Svigersøn Claus Hinrich Quaade ejede.

Hustruens Navn er ubekendt.

Springet i Børnerækken betyder formentlig, at Asmus Jessen har været gift to Gange.

I Kappel Kirkes Daabsprotokol er følgende Børn af Asmus Jessen fundet:

1. DOROTHEA JESSEN, * Sandbech 1662, døbt Kappel Kirke Jubilate [20. April].
2. HANS JESSEN, * Sandbech 1663, døbt Kappel Kirke Dom. 5 p. Tr. [19. Juli].
3. CLAUD JESSEN, * Sandbech 1665, døbt Kappel Kirke Fredag efter Lætare [10. Marts],
† 1738?
~ med DOROTHEA MANNERTZ, † Sandbech 26. Marts 1765, begr. Kappel Kirkegaard
29. Marts.

Se 64/35 og 64/36.

4. CATHRINE DOROTHEA JESSEN, * Sandbech 1672, døbt Kappel Kirke 20. p. Trin. [20. Oktober].
5. MARIKE DOROTHE JESSEN, * Sandbech 1675, døbt Kappel Kirke Mandag efter Sexagesima [8. Februar].
6. ANNA MARGRETHE JESSEN, * Sandbech 1677, døbt Kappel Kirke Onsdag efter 2. Epif. [17. Januar].
7. HANS JESSEN, * Sandbech 1678, døbt Kappel Kirke Dom. Rogate [5. Maj].

DOROTHEA MANNERTZ' FORÆLDRE

UKENDTE

JOCHIM MORTHORST's FORÆLDRE

UKENDTE

ANNA JOCHIM MORTHORSTS' FORÆLDRE

UKENDTE

CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN's FARFORÆLDRE

UKENDTE

CATHARINA MARGARETHA TRUELSEN's MORFORÆLDRE

UKENDTE

PALLE MØLLER's FORÆLDRE

UKENDTE

NICHEL JØRGENSEN SEIDELIN
OG
CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH

er født i Sjelle Præstegaard 1666 som Søn af Sognepræst i Sjelle, senere Slotspræst i Skanderborg og Sognepræst i Skanderborg, Skanderup og Stilling, Provst, Magister JØRGEN HANSEN SEIDELIN og IDE NICHELSDATTER KOCH.

Han var kun et Aar gammel — siger Familieoptegnelserne¹² — da hans Fader haabede at faa ham til Efterfølger i Skanderborg — hvor han først tolv Aar senere selv blev ansat. Dette Haab var dog ingenlunde ubegrundet, idet baade JØRGEN SEIDELIN og hans Broder HANS SEIDELIN havde udrettet fortjenstfulde Ting under Københavns Belejring og derfor havde faaet Kongens Løfte om Befordring. Han tog sig selv med stor Iver og Myndighed af sin Søns Opdragelse, men han var en streng Informator, der ikke vilde vide af Frihed, men holdt Drengen fast til Bogen og endogsaa lukkede ham inde, naar han rejste udensogns i Forretninger. »Uden Tvivl saa Faderen som en fornuftig Mand, at Sønnen nok kunde udholde den Omgang, thi han havde et fortræffeligt Hovede og en ugemen Lyst til at læse«. Samtidig søgte han dog ved Opmuntringer og Forræinger at vedligeholde hans Interesse, og det syntes ogsaa som om han havde Held med sig. Da Drengen var ti Aar gammel¹³, var han allerede saa vidt fremme, at han kunde sendes til Universitetet, men Faderen lod sig dog bevæge til at vente, mest ved det Argument, at det kunde være farligt at sende en Dreng i hans Alder til Hovedstaden og »slippe ham løs« blandt Studenterne, navnlig i Betragtning af den Tvang han hidtil havde været underkastet. Faderen tog ham nu med til Landemode i Aarhus og fik Aarhus Skoles Rektor, Magister JOHANN JØRGEN RHODIUS, til at overhøre ham, og Drengen bestod Prøven med Glans. Men ogsaa Rhodius mente det raadeligst at vente og tilbød derfor at tage ham i Huset, idet han lovede, at han skulde have det øverste Sæde og mere behandles som Student end som Discipel. Han blev nu sat øverst i Mesterlektien, og da en af Hørerne blev syg, lod Rhodius ham undervise i 5. Lektie, men dette gik ikke. Det var, som Nichel Seidelin selv siger, »skæggede Karle«, som ikke vilde finde sig i at blive undervist af et Barn, og efter otte Dages Forløb maatte han bede sig fritaget. Det var nu Meningen at sende ham afsted, men han blev alvorlig syg, og først efter et langvarigt Sygeleje kom han saa 1680, 14 Aar gammel, til København, hvor han blev immatrikuleret ved Universitetet 12. Juli¹⁴. To Aar senere tog han sin Attestats og var derefter en Tid Dekan ved Kommunitetet.

Da han var 18 Aar gammel, prædikede han for Kong Christian V og vendte derefter, forsynet med Professorernes glimrende Vidnesbyrd, tilbage til Hjemmet.

3. Januar 1685 ansøgte Jørgen Hansen Seidelin om at faa sin Søn Nichel ansat som Adjunctus og Successor i Embedet i Skanderborg, og efter at Aarhusbispen ERIK GRAVE havde anbefalet den unge Mand hertil, idet han udtalte, at han havde bevist at være »af eet fornemme, færdigt ingenio«, og at han siden sin Dimission fra Universitetet havde »flitteligen øfvvet sig paa predickestoelen, hvor han oc er vell begafvet«¹⁵, blev han 24. Januar 1685 ved

Landsdommer P^EDER LUXDORPHS Hjælp, kaldet til at være Kapellan hos Faderen¹⁶. Han blev ordineret samme Dag. 1. Februar 1687 kaldte Peder Luxdorff ham som Sognepræst til Hansted og Lundum Sogne, hvilket blev kongelig konfirmeret 12. Februar s.A.¹⁷. Luxdorff var Fætter til Nichel Seidelins Hustru, hvad der vel maa antages at have virket fremmende paa Ansættelsen.

Efter Faderens Død 1688 tiltraadte han derpaa Embedet som Slotspræst i Skanderborg og Sognepræst i Skanderborg, Skanderup og Stilling.

28. Maj 1690 tog han Magistergraden ved Københavns Universitet¹⁸, og 1702 blev han Provst i Hjelmlev Herred.

Til Slotspræsten i Skanderborg havde Kongens Kasse hidtil svaret 250 Rdlr., men kort efter Nichel Seidelins Tiltrædelse inddroges denne Lønning, og han fik i Stedet 14. Juni 1690 tillagt 100 Td. Rug og 100 Td. Byg fra 1. Maj 1690 og indtil Ovsted og Taaning Sogne blev ledige, idet de da skulde lægges sammen med hans øvrige Embeder, men da disse Sognekald omsider 1697 blev vakante, paaviste Aarhusbispen, Dr. BRAEM, det uheldige i, at Nichel Seidelin saaledes fik fem Sogne at passe, og ved kongelig Resolution af 15. Juni 1697 kaldtes derfor Nichel Seidelins Broder HANS SEIDELIN til disse Sogne, og samtidig bestemtes det, at Sognene fremtidig skulde svare en Afgift paa 100 Rdlr. til Skanderborg Slotspræst¹⁹.

31. Juli 1697 ansøgte Nichel Seidelin om at faa Fæstebrev paa de to første vakante Kongetiender i Skanderborg Amt og i Lysgaard Herred, Silkeborg Amt, hvad der blev tilstaaet ham 7. August.

Et Par Aar senere klagede Indbyggerne i Skanderborg over, at de skulde søge Skanderup Kirke, naar Kongefamilien ikke var paa Skanderborg, og det blev derefter ved Resolution af 14. Oktober 1699 bestemt, at Seidelin skulde holde Gudstjeneste i Slotskirken hver Søndag, uanset om Kongen var tilstede eller ej.

Senere havde Nichel Seidelin en Strid med Præsten NIELS HIRTZNACH i Blegind, idet denne nægtede at svare en Afgift paa 18 Skp. Byg og 12 β Engpenge, men da Seidelin ved Tingsvidner beviste, at denne Afgift laa til Skanderborg af Alders Tid, vandt han Sagen.

1702 fik han Tilladelse til at sælge Slotspræstens Residens i Skanderborg, da Boligen efter en Stormskade i Efteraaret 1691 var saa forfalden, at han ikke længere kunde bruge den; efter Proklama af 10. Juli, blev den 20. Juli solgt ved Auktion, og den var dog ikke mere medtaget, end at han lod sin Hustru Cathrine Hansdatter Luxdorff købe den for 300 Rdlr. 4 ø.

Nichel Seidelin var »alle sine Dage i høj Agt og Anseelse hos alle i og uden for Herredet«, han var en saare lærd Mand, vel bevandret i Teologi, Historie og Jura, saa at han blev søgt som Raadgiver af mange, baade gejstlige og verdslige. »Han var derhos begavet til sit Embede, mandig af Anseelse, et af de største Mennesker, men ydmyg og kærlig mod alle«. Hans Efterfølger Provst HØEGH sagde om ham: »M. Nicol Seidelin havde en dobbelt Lykke, thi han var ei allene en stor Mand, men enhver troede det; hvorover et Ord af hans Mund havde altid en dobbelt Vægt.«

Som Prædikant var han vellidt, og Kongerne satte Pris paa ham, naar de hørte ham i Skanderborg. 1735 tilbød Kong Christian VI. ham Bispestolen i Viborg, men han frabad sig denne Ære, idet han, som han sagde, »var da paa sin Tilbagevej, og maatte heller tænke paa at pakke ind end paatage sig et saa nyt og vigtigt Embede.«

Nichel Seidelin var allerede da stærkt medtaget af Alderen, baade hans Kræfter og navnlig hans Hukommelse svigtede ham meget, men han vedblev dog at passe sit Embede til sin Død.

Han døde i Skanderborg 12. Juli 1737 og blev begravet 19. Juli.

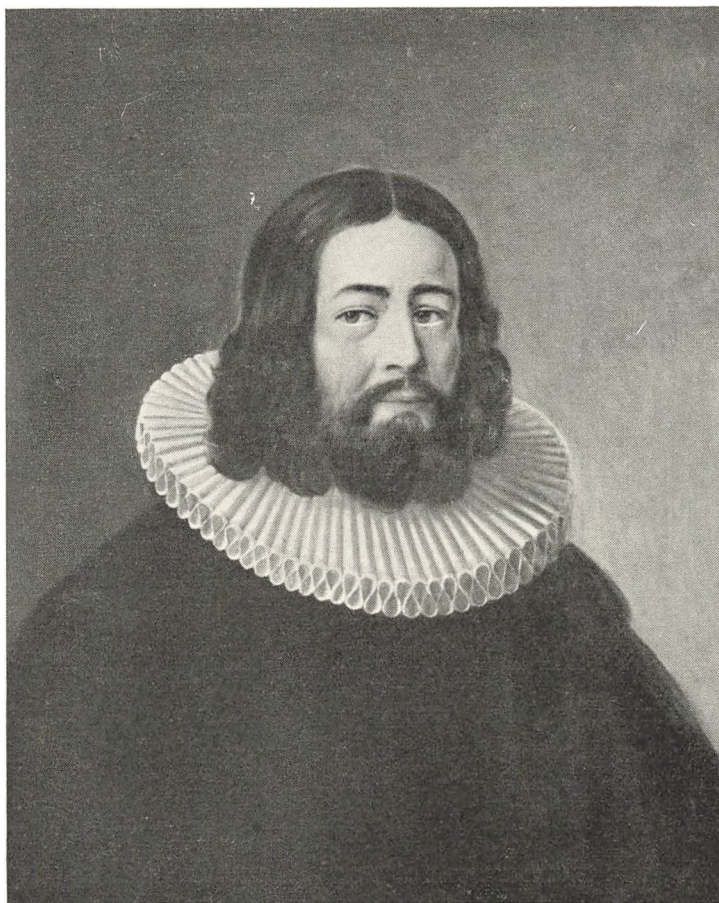
Med det ydmyge og kærlige Sind, som Familieoptegnelserne taler om, var det dog kun saa som saa. Historien med Præsteresidensen tyder paa en veludviklet økonomisk Sans, og de Anekdoter, der berettes om ham, viser med al ønskelig Tydelighed, at han var en Mand, der vidste, hvad han vilde, og som sagde sin Mening uden Omsvøb.

Om hans Stivsind beretter en Indførsel i Kirkebogen, foretaget af hans daværende Kapellan og senere Efterfølger CHRISTIAN JENSEN HØEGH. Han skrev 1732: »Dom. Palmar. Der var et Barn i Kirke, som Provsten døbte, men jeg kunde ikke faae nogen Underretning om, hvad det hedde, og hvo der bar det.« Hvad Grunden har været fremgaar ikke, men det er tydeligt, at Provsten og Kapellanen da har været Uvenner.

Ritmester GRABOW, der boede i Landsbyen Vrold i Skanderup Sogn, forlangte en Dag af Seidelins Kapellan og Svoger ANDERS KNUDSEN TOUSTRUP, at han skulde tage ham og hans Hustru til Alters i Skanderup Kirke 8. Søndag efter Trinitatis. Toustrup svarede ja, sendte Bud ind til Skanderborg efter Vinen og Brødet, og red selv fra Stilling til Skanderup og forrettede den hellige Handling, men Magister Seidelin blev vred og lagde ikke Skjul paa sin Fortørnelse over, at Ritmesteren og Fruen vilde til Alters paa dette Tidspunkt, og at han ikke i Forvejen var underrettet om det. Vilde de til Alters — skrev han — saa kunde de komme til Slotskirken, eller ogsaa vente til den ordinære Tid. Der fulgte en Strid paa denne Episode, som maatte bilægges af Provsteretten.

Som anført var han en anset Mand, men undertiden generede det ham, at denne Anseelse blev alt for tydeligt tilkendegivet. Der berettes saaledes om, at en anden Præst engang i et større Selskab stadig brugte den noget usædvanlige Tiltaleform »Eders Storsværdighed«, dette virkede irriterende paa Provsten, og der har jo sikkert ogsaa været Drilleri med i Spillet, thi den anden blev ved med sin Titel, »uagtet al kjerlig og broderlig Paamindelse«, indtil Provsten tilsidst svarede ham: »Saa tituleres man i Dag efter Legemet's Vext, men da kan Hr. Broder taale, at jeg tager mig den Frihed igien at sige »Eders Lavsværdighed«, hvad den anden, der netop var lille af Vækst, havde svært ved at tilgive ham.

Om hans besynderlige Særhed beretter følgende Anekdote. Der var en Rude itu i Vinduet bag ved Prædikestolen i Skanderup Kirke, og Provst Seidelin havde sat sig imod, at denne blev indsat, fordi han, hver Gang han gik paa Prædikestolen, plejede at stikke Fingeren igennem Ruden. Da imidlertid Degnen engang lod Ruden sætte i, slog Provsten den straks itu og skældte Degnen ud for hans utidige Reparationslyst.

Provst Jørgen Hansen Seidelin
ca. 1633—1688

Langeso

Kun 20 Aar gammel ægtede Nichel Seidelin 1686

128/84

CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH

der var født ca. 1662, formentlig i Viborg, som Datter af Fuldmægtig over Viborg Domkaptels Tjenere HANS OLUFSEN BOLLERS og ELSE BOLLESDATTER. Hun og hendes Søskende antog Navnet Luxdorph (fra deres Stamby Løgstrup) ligesom deres Søskendebørn, Oversekretær BOLLE LUXDORPH og hans Søskende.

Da hendes Fader var død allerede 1676, kom hun i Huset hos sin Fætter Justitsraad PEDER LUXDORPH paa Fjellebro, hvor hun fik en god Opdragelse, saa hun blev en »respectabel og sanddru Kone«.

»Hun var en vakker Kone«, siger Giessing, »af rare Sindsgaver og megen Læsning. Hun kunde uden ad nu af Bordings, nu af Rostgaards, nu af Reenbergs og andres Skrifter opregne hele Vers«.

Efter Naadsensaarets Udløb oprettedes der 21. Februar 1739 en Kontrakt mellem hende og Mandens Efterfølger CHRISTIAN JENSEN HØGH, hvorved denne lovede hende en aarlig Enkepension paa 100 Sldr.²⁰.

Hun overlevede sin Mand i tyve Aar og skal have lidt meget under sin Skrøbelighed i Enkestanden. Det berettes, at hun havde en mærkværdig Sygdom, som viste sig i, at hendes Psyke ændredes hver sjette Uge, saaledes at hun i 6 Uger var ved sig selv, men var idelig svag, holdt sig inde og hængte bestandig ved Gud i Bøn og Andagt, som altid havde været hendes Hovedsag og det ene fornødne for hende, men andre 6 Uger lignede hun fast ikke sig selv, var munter som et ungt Menneske, gik ud og var meget lystig i Tale og Omgang, sagde Folk dristig deres Fejl i Øjnene, som dog skete med saadanne levende Indfald og paa saadan spøgefuld Maade, at det ikke blev ilde optaget, thi alle havde stor Højagtelse og Godhed for denne ældgamle og meget æreværdige Kone. Hun døde 5. November 1757 i Skanderborg, omkring 95 Aar gammel, og blev begravet den 11. November.

Ægteparret havde elleve Børn, af hvilke kun kendes følgende fire:

1. IDE NICHOLSDATTER SEIDELIN, * Skanderborg ca. 1688, † Velling i Maj 1737, begravet 11. Juni i Bryrup.

~ 1709 med Fabrikejer PALLE MØLLER til Møllersdal, * ca. 1677, † Velling i April 1757, begravet 19. April i Bryrup.

Se 64/41 og 64/42, samt 64/61 og 64/62.

2. KIRSTINE NICHOLSDATTER SEIDELIN, * Skanderborg 1691, † Trige 17. Februar 1733, begravet 26. Februar i Trige Kirke.

~ 1710 med Sognepræst i Trige og Ølsted CHRISTOPHER NIELSEN BØGH (F: Sognepræst NIELS CHRISTENSEN BØGH og MARGRETHE SVENDSDATTER), * Fjellerup 10. Februar 1663, † Trige 14. Februar 1736, begravet 21. Februar i Trige Kirke. (Han ~ 1° med DOROTHEA ANDERSDATTER WINDING, 1657—1708).

Fra dette Ægtepar nedstammer en talrig Efterslægt, saaledes den kendte Familie BØGH, blandt hvis Medlemmer Forfatterne ERIK BØGH (1822—99), MATHIAS FREDERIK GEORG BØGH (1836—82) og NICOLAJ SEIDELIN BØGH (1843—1905). Endvidere Slægterne DREJER, hvoriblandt Botanikeren SALOMON THOMAS NIKOLAJ DREJER (1813—42), FASTING, FISCHER, GUNDORPH, HEIBERG, IPSEN, VON STAFFELDT, STOCKFLETH, WESENBERG og WORSØE.

3. WITTA NICOLSDATTER SEIDELIN, * Skanderborg 24. April 1695, † Aarhus (?) 20. Maj 1734, begravet i Ølsted Kirke.

~ 1719 med Regimentskvartermester, Vejer og Maaler i Aarhus, Krigsraad NIELS LANGBALLE, * 16. Oktober 1687, † 4. Juli 1752, begravet i Ølsted Kirke. (Han ~ 2° 15. December 1744 med ANNA MIKKELSDATTER MÜLLER, * 15. Maj 1701, † 23. April 1774).

Fra dette Ægtepar nedstammer blandt andre Slægterne BOSERUP, CLAUSEN-BAGGE, EHLERS, GARNÆS, LANGBALLE, PREUSS og SOMMER.

4. CORFITZ SEIDELIN, † før 1721.

*H
Jørgen Seidelin
Niels Seidelin*

JØRGEN HANSEN SEIDELINS ANSØGNING TIL KONGEN

Allernaadigste Arfve Herre og Konge,

Eders Kongl. Maytts: medfødde og daglig tiltagende gunst og Mildhed gjør ded, at jeg ogsaa nu i min høje alderdom haffuer den allerunderdanigste tillid, at jeg af Eders Kongl. Maytt. icke alleniste schal bekomme en naadig hielp i mit besuerlige embede, men endogsaa en stor glæde i min alderdom og disse nødtrengende besuerlige tider. Dette er min allerunderdanigste bøn og begæring, at Eders Kongl. Maytt. vilde bevise mig den kongl. gunst og tilstæde, at min søn Nicolaus Jørgensen Seidelin maatte adjungeris mig til vice pastor her i Schanderborg kald og faa Eders Maytts breff paa successionen efter min død, huilchen kand snart komme og endnu lenge forhales, efter Guds villie, men saa som hand ej haffuer fuldendet sine 25 aar efter loven, saa kand Eders Kongl. Maytt. med dobbelt kongl. naade offuergifve mig og giøre min alderdom saa meget dismeere frydefuld, om Eders Kongl. Maytt: allernaadigst vil bønne mig, at hand des uanseet maa vorde ordineret, saa frembt hans høj ærværdighed bispen befinder ham aff lærdom dychtig og i lif og leffnet schichelig. Huad naade Eders Kongl. Maytt. i saa maade beviser mig og eders arfve thieners, det vil ieg bede Gud evindelig at efftertenche, Eders Kongl. Maytt. og Eders Kongl. Maytts arffue huus og efterkommere til det beste, huilchet jeg og alle mine dagligen schal kiende for en uforglemmelig pligt, forbliffuendes

Eders Kongl. Maytt.
min allernaadigste
Arfue Konges og herris
vnderdanigst arffue vn-
dersaatt og trofast forbe-
der
Jørgen Hanß Seidelin
egh.

Schanderborg, den 3 januarij:
ao: 1685

Som Nicolaus Seidelin i sinn skolle gang i Aarhus loed paakiende, at hand var af eet fornemme, færdigt ingenio oc ald skickelig forhold, saa hafver hand paa det kongl. universitet i Kiøbenhavn sinn thid berømmeligenn anlagdt, det icke alleeniste hanns adtskiellige philosophica exertia, menn oc proffessorum loflige testimonia udvjer. Sjden hand sinn dimiss fra academiet becomm, hafver hand flitteligen øfvet sig paa predickestoelen, hvor hand oc er vell begafvet, daa hand oc hafver lefvet som eenn hæderlig ministerij candidato vell eigner, formoedis derforre paa denne allerunderd.ste supplication konngl. Mtts milde svar oc allernaadigste resolution.

Aarh. d. 5. januar
1685

Erick Grave
eg. h.

Original i Indlæg til Jyske Registre 24. Januar 1685, Nr. 7.

JØRGEN HANSEN SEIDELINS BREV TIL PEDER LUXDORPH

Udskrift:

Velledle og vellbaarne herre
hr. lands dommer Peter Luxdorff
herre til Fijlle Bro min
høj gunstige herre og patron
gandsche ydmygeligen anmeldett.
Salutem cultum & quodvis bene merendi studium.
Velædle og velbaarne hr. lands dommer, høje gunstige
patron.

Jeg haffuer den goede herre paa det ydmygeligst at tacke for den goede hr. lands dommers gunstige affection, som hans velbaarenhed mod mig og min søn haffuer declareret med sin sidste schrifuelse, for huilchen Gud den goede herre belønne, og ieg i alle maader maae berømme. Sendes her udj indlagt supp-

licationen, som den fromme herre haffuer været saa goed selff at udkaste, huilken af hans høj ærværdighed er paaschreffuen, stiller nu alting i Guds og gode hr. lands dommers haand og gode villie, huad konge breffuidt koster, schal efter højeste plicht til al tacksigelse betalis. Helst tager ieg mig den dristighed til, den goede herre at forredrage, at udj supplicationen neffnis intet om Schanderborg slotz kald, motte det derfor behage den herre at føre det til notam, naar konge breffuidt schulle forfærdiges, dett da saaledis och motte inføris, at Nicolaus Jørgensen Seidelin shall effter sin faders død nyde successionen og være voris slotz præst til Schanderborg slotd og sogne præst til Schanderop og Stilling, og nyde alt huis hans formænd for hannem haft haffuer, saaledis lyder mit og mine formænds kalds breff, thi huis det iche saaledis blifver indfødrt, da mueligt der kunde disputereis min søn slotzkaldet efter min død, vaar derfor best, at slotz kaldet tillige med begge sognerne expressis verbis udj kongebreffuet bleff meldet, jeg forhaaber, at min højgunstig patron optager det udj beste maader og meening, at ieg dette saa dristig schriffver, thj uden slotz kaldet och lønnen er Schanderborg kald i sig selff megit slet og ringe. Jeg vilde vel selff indført det udj supplicationen, men ieg torde ej noget der udj forandre eftersom det var den egen goede herris udkastning. Vil her med ej lenger opholde den goede herre, men slutte, och hans velbaarenhed med velbyrdige kieriste frue och børn udj guddommelig protection og mig udj deris velbyrdigheders gunstige affection stedtze vil haffue indsluttet. Schanderborg d/ 8. januarij 1685. Forbliffuendis altid

Hans Velbaarenheds
thienstydmygdigster
Jørgen Hans Seidelin
egh.

Original i Indlæg til Jyske Registre 24. Januar 1685, Nr. 7.

KILDER

1. Sjelle Kirkebog begynder 1720.
- 2.
- 3.
- 4.
5. Skanderborg Vielse begynder 1723.
6. Viborg Domkirkes Bøger begynder 1726.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
11. Fr. E. Seidelin: Stamtavle over Familien Seidelin, 1877, S. 44.
Mogens Seidelin: Den Seidelinske Slægtsbog I, 1943, S. 131—139 og 233—239.
Personalhistorisk Tidsskrift I, 1880, S. 37: G. L. Wad: Bolle Luxdorff.
Bricka: Dansk Biografisk Leksikon. XV, 1901, S. 532 f.
Wiberg: Dansk Præstehistorie, III, 1871, S. 61.
12. Giessing: Jubellærere. II Bd. 2. Del, 1783. S. 273 f.
13. Karl Hansen: Beskrivelse over Skanderborg Bye og Slot, 1833, S. 28—34.
14. Om Optegnelserne se Mogens Seidelin, anf. Arb. S. IX.
15. Om denne Aldersangivelse er rigtig, er tvivlsomt; hvis det indbyrdes Forhold mellem Giessings Angivelser, 10 Aar, til København 12 Aar gl. 1678, og Attestats 14 Aar gammel, er rigtigt, er alle Angivelserne formentlig forskubbet to Aar, saaledes at der paa dette Sted skulde have staaet 12 og ikke 10 Aar gammel.
16. Birket-Smith: Universitetsmatriklen II, 1667—1740, S. 102.
17. Jfr. S. 360.
18. Jydske Registre 1685—88, 24. Jan. 1685, Nr. 7.
19. Samme 1685—88, 12. Februar 1687, Nr. 12.
20. Birket-Smith: Universitetsmatriklen II. 1667—1740, S. 172.
21. Jydske Registre 1695—99, 15. Juni 1697, Nr. 48.
22. Karl Hansen: anf. Arb. S. 35.

NOTER TIL BILLEDERNE

- Side 357. Portrættet ejedes af Generalkonsul, Kammerherre CHRISTIAN TUXEN FALBE's Enke CLARA ANDREA JOHANNE MARGRETHE, født IPSEN, hvis Søn, Gesandt, Kammerherre CHRISTIAN FREDERIK FALBE (1828—96), i et Brev, dat. Wien 3. Oktober 1875 meddelte Pastor F. E. SEIDELIN, at det drejede sig om en Kopi, »Originalen gav min Fader i sin Tid til Admiral SEIDELIN«. Kopien ejedes senere af Frøken HANINA FALBE (1824—1920) efter hvem det arvedes af hendes Søsters Sønnedatter Lensgrevinde MAGNA BLÜCHER AF ALTONA, født ROTHE, hvis Datter Baronesse ELSE VAN PALLANDT 18. August 1959 forærede det til Lensbaron H. BERNER SCHILDEN HOLSTEN. — Maleriet maaler 70×59 cm.
- Side 359. Underskriften er fra en Ansøgning af 13. Oktober 1691 (Rentekammeret, Partikulære Personer).

JØRGEN ANDERSEN HØRNING

OG

EDEL CHRISTENSDATTER

JØRGEN ANDERSEN HØRNING

er formentlig identisk med den Jørgen Andersen Skrædder, barnefødt i Hørning Sogn i Hjelmslev Herred omkring 1638, som 23. Juli 1663 aflagde Eden og tog Borgerskab i Aarhus, hvorfor han erlagde 2 Rdl. Tilnavnet Skrædder maa sikkert skyldes Faderens Profession; Jørgen Andersen selv ernærede sig ikke ved noget Haandværk, men drev en udstrakt Handel, hvorved det lykkedes ham at erhverve sig en anset Plads blandt Aarhus velhavende Borgerskab; saaledes valgtes han 1690 til Kæmner.

Et Indblik i hans Formueforhold faas af en Liste, han 9. Januar 1700 opsatte med Fortegnelse over, hvad han Tid efter anden havde givet sine Børn (se S. 368). Datteren ANNE og hendes Mand PEDER NIELSEN LÆSSØE havde faaet en Skibspart til 200 Sldr., samt to Gaarde paa Mejlgade, paa hvilke de havde faaet Skøde 1699 mod at betale ham 400 Sldl. Sønnen ANDERS JØRGENSEN, der boede i København, havde faaet 400 Rdl., Datteren MAREN, der var gift med NIELS MIKKELSEN SECHER i Aarhus, havde 1699 faaet Skøde paa en Gaard i Studsgade, hvorpaa ogsaa hun havde godtgjort Faderen 400 Rdl. Sønnen CHRISTEN JØRGENSEN havde faaet 1/4 Part i Skuden Tobias foruden den 1/4, han havde købt af Faderen og desuden Løfte paa endnu 1/6, som dog først skulde tilfalde ham ved Faderens Død. Endvidere havde han 1699 faaet Skøde paa en Lejevaaning ved Siden af Faderens Gaard med tilhørende Avling. Avlingen havde Jørgen Andersen forbeholdt sig sin Livstid. Endvidere havde Sønnen THOMAS faaet 400 Rdlr. og en Seng, og endelig bestemtes det, at den yngste Søn HANS forlods skulde have det samme.

Jørgen Andersen døde i Aarhus 1707 i sit 69. Aar og blev begravet 8. Marts. Begravelsen svarede til hans Stand, idet der blev ringet med alle Domkirkens Klokker, hvad der kostede 8 Rdlr., medens Købmandslauget fik 10 Rdlr. for at bære ham til Graven.

Blandt de største Værdier, han efterlod sig, var den Gaard paa Studsgade, han boede i, med tilhørende Frugthave og Avling, den vurderedes til 500 Rdlr., og 1/3 Part i Skuden »Den unge Tobias« til 100 Rdlr. Boet indeholdt desuden en Del Sølvtøj, saaledes 1 Kande paa 52 Lod 1 Kv., 12 Skeer paa 36 1/2 Lod, 4 Bægre tilsammen 17 Lod 1 Kv., 10 Dusin og 3 Knapper 25 1/2 Lod, 7 Dusin og 3 Knapper 28 Lod 1 Kv., 4 1/2 Dusin gamle Knapper 5 Lod 2 1/2 Kv., 1/2 Dusin flade Knapper 3 1/2 Kv., 3 Dusin gamle Knapper 4 Lod 1 Kv., 1 Par Buksekroge 2 Lod 1 Kv., 1 Par Skospænder 2 Lod, 3 Skjorteknapper 2 1/2 Kv., nogle Trenser 2 Lod 1/2 Kv. samt en Stok med Sølvbeslag.

Hans Garderobe har været ret anselig, her skal nævnes 1 sort Klædeskjortel med Ilderfoder, et Par Skindbukser og en Hundeskindsmuffe; derimod var hans Bogsamling ikke ret stor, der var kun otte Bøger, hvoriblandt en tysk Bibel, »1 reven Kingos 1. Part« (af Aandeligt Sjungechor) og en Huspostil.

Boets endelige Beholdning udgjorde 1.452 Rdl. 5 fl 2 β .

Jørgen Andersen var gift med

128/86

EDEL CHRISTENS DATTER

der overlevede ham i to Aar. Hun var født ca. 1635 af ukendte Forældre og døde i Marts 1709 i Aarhus. Hun blev begravet fra Domkirken 29. Marts.

Af Børn kendes følgende seks:

1. ANNA JØRGENSE DATTER, * Aarhus ca. Oktober 1664, † Aarhus 12. Juli 1700, begravet 19. Juli i Domkirken.
 ~ Aarhus Domkirke 1688 (trolovet 21. August) med Købmand PEDER NIELSEN LÆSSØE, * ca. 1655, † Aarhus 3. December 1706, begravet 9. December i Domkirken.
 Blandt deres Efterslægt er Aarhusfamilierne GALTEN, KAARSBERG, KRUSE og MØRCH.
2. ANDREAS JØRGENSEN HØRNING, * Aarhus, † paa Vej til Guinea 5. August 1733.
 Renteskriver, Guvernør paa Christiansborg i Guinea, Kammerraad.
 ~ 1° omkring 1700 med INGER (INGEBORG) JENSE DATTER LAASBY (F: Købmand og Borgmester i Aarhus JENS RASMUSSEN LAASBY og MAREN JENSE DATTER WINTHER), * Aarhus 1678, † København i Oktober 1715, begravet 14. Oktober i Helligaands Kirke.
 ~ 2° 1716 med CATHRINE SOPHIE RASMUSSEN, * København ca. 1694, † Helsingør 29. Juni 1769, bisat fra St. Olai Kirke 5. Juli, nedsat 6. Juli i St. Petri Kirke i København.
 Se 64/43 og 64/44.
3. MAREN JØRGENSE DATTER, * Aarhus, † Aarhus 1752, begravet 2. December i Domkirken.
 ~ 1° Aarhus 2. Juni 1697 med Borger og Handelsmand i Aarhus NIELS MIKKELSEN SECHER (SICHER) (F: MIKKEL NIELSEN SECHER), * Aarhus 1663, † Aarhus 20. Februar 1704, begravet 28. Februar i Domkirken.
 Deres Søn Sognepræst i Udbyneder og Kastbjerg NIELS NIELSEN SECHER (SICHER) (1704—68) til Sødtringholm m.m. er Stamfader til Familien SECHER.
 ~ 2° Aarhus 10. Juli 1708 med Borger og Handelsmand i Aarhus, Kommerceraad OLE OLSEN til Skaarupgaard og Sødtringholm, † Aarhus 11. September 1759, begravet 20. September i Domkirken.
 Ægteparret havde en Datter, der døde ugift.
4. CHRISTEN JØRGENSEN SCHAARUP, * Aarhus....., † Aarhus
- Borger og Handelsmand, Vejer og Maaler i Aarhus.
 ~ 1° med MAREN PEDERS DATTER LASSEN (F: Borger i Aarhus PEDER LASSEN og KAREN LARSDATTER), * ca. 1673, † Aarhus 1709, begravet 3. Maj i Domkirken.
 ~ 2° med ANNE OLUFSDATTER, * ca. 1688, † Aarhus 1715, begravet 15. November i Domkirken.
5. THOMAS JØRGENSEN HØRNING, * Aarhus, † København i Pesten 28. Oktober 1711.
 Sekretær i Kommercekollegiet, Oplagsskriver, Kommerceraad.
 ~ i Huset, København Helligaands Sogn, 3. Juni 1707 med INGER WINDEKILDE (F: Sognepræst i Stenløse og Viksø HANS WINDEKILDE og GJERTRUD JØRGENSE DATTER COLDING), * Stenløse 27. November 1672, † København 1755, begravet 30. Juni i Helligaandskirken. (Hun ~ 1° med islandsk Købmand JACOB SØRENSEN GRAAHE † 1706; 3° med Bogtrykker og Avisudgiver, Kancelliraad JOACHIM WIELANDT, 1690—1730)).

Ægteparrets Datter EDELE CATHRINE HØRNING (1710—91) blev ved sit Ægteskab med Præst ved Vemmetofte Kloster PEDER HEIBERG (1694—1775) Stammoder til en Gren af Slægten HEIBERG.

6. HANS JØRGENSEN HØRNING, * Aarhus, † Bregninge i Februar 1724.

Magister, Sognepræst til Bregninge og Bjergsted.

~ i Huset, København Helligaands Sogn, 17. August 1708 med ELSE JACOBSDATTER GRAAHE (F: islandsk Købmand JACOB SØRENSEN GRAAHE og INGER WINDEKILDE).

Ægteskabet var barnløst.

JØRGEN ANDERSEN HØRNINGS DISPOSITION 1700

Wdi den Hellig Trefoldigheds Navn haver jeg underskrevne Jørgen Andersen tillige med min Hustrue Edel Christensdatter gifvet vore Børn Tid efter anden som følger:

1. Min Svoger Peder Nielßen Læbøe og hans Hustrue Anne Jørgensdatter har bekommet til Medgift en Skudpart 200 Sldrs Værd, samt de paa Medelgade jboende Gaarder paa begge sidder paa fire hundrede Slettedaller nær, som de til mig har allereede betalt, hvorimod de har faaet fri Eiendoms Skiøde Ao. 1699 paa begge Gaarderne som it fuldkommen Kiøb, jhvor vel denne Medgift dog der under er begreben.
2. Min Søn Anders Jørgensen har bekommet rede Penge 400 Rdr.
3. Min Svoger Niels Michelsen Sicher og hans Hustrue Maren Jørgensdatter har bekommet til Medgift dend i Studsgades Ende jboende Gaard paa 400 Rdr. nær, som de til mig allereede har betalt, hvor imod de har faaet fri Eiendoms Skiøde Ao. 1699 paa ald Gaarden som jt fuldkommen Kiøb, j hvor vel dend Medgift dog derunder er begreben.
4. Min Søn Christian Jørgensen har self kiøbt udj Skuden Thobias 1/4 Part og 1/4 part der udj har jeg allereede givet ham, og 1/6 Part der udj, der foruden har jeg og gived ham, dog samme 1/6 part efter min Død først at tiltræde og bruge, bliver saa igien deraf beholden til fællitz Deeling i bemelte Skude 1/3 part.

Jligemaade har ieg og gifvet ham den nest ved sin egen jboende Gaard liggende liden Vaaning, saaledes som den nu forefindes og bebyggt er med tilhørige Gaards Aufling fra Michelij 1699 sig i alle Maader at nyttig giøre undtagen bemelte derved hørende Gaards Aufling, hvilchet ieg mig, saa lenge ieg lever, bruge vil have reserverit, Christian Jørgensen skal og nyde og beholde en Klep, nest ved teyel haugen, tagen fra Peder Nielsen Læbøes Gaard samt it Kaalgaards Sted, nest ved Niels Nielsens Gaard i Studsgades Ende, hvor paa hand alt allereede behørig Skiøde har bekommet.

5. Min Søn Thomas Jørgensen har og allereede bekommet 400 Rixdaller og hand saa vel som hands Broder Hans Jørgensen hver en Seng med Tilhør endnu at nyde og tilgode have.
6. Hvorimod min Søn Hans Jørgensen og ligeledes skal nyde 400 Rixdaller enten af mig self eller af min Boe førend nogen af de andre Sydskende vider bekommer.

At aldt dette saaledes i allemaader er fuldkommet og skeed, hvor fore vi her med reserverer og qviterer

Aarhus d/ 9. Januarij Ao 1700.

Til Vitterlighed.

Jørgen Andersen
Egen haandt.

Niels Michelsen
Sicher.
Peder Nielßen
Læbøe

Thomas
Jørgensen.

A. Jørgensen
Hans Jørgensen.

C. Jørgensøn
Schaarup.

Denne Slutning og Forening haver ieg for samptlig mine kiere Børn og Svogre opskrævet paa det, de efter min og min Hustrues dødelige Afgang ented med hver andre skal hafve at tviste og stride om, men hvad da efter os blifver skal de kierligen jmellem hver andre efter Kongens lov skifte og dehle.

Aarhus ut supra

Jørgen Andersen
Egen haandt.

Kopi i Aarhus Bys Skifteprotokol 1708—12. Fol. 109 b. Benævnelsen Svoger bruges ofte som her om Svigerson.

KILDER

1. Hørning Kirkebog begynder 1659.
2. Aarhus Domkirkes Begravelsesprotokol 1685—1728:
1707.
Mart: do 8. JØRGEN ANDERß. 69 Aar ringer 3 Maan.
og 3 Uger D. Cl. Kirke pr. M. L.«
3. Skiftet findes i Aarhus Skifteprotokol 1708—12. Bl.
109 ff.
- 4.
- 5.
- 6.
7. Aarhus Domkirkes Begravelsesprotokol 1685—1728.
1709.
8. Mart: do 29. Sl. JØRGEN ANDERSENS ENKE EDEL
CHRISTENS. 74 Aar j M. D. Cl. Kirke pr. M. L.
9. Ægtefællernes Bo blev skiftet i Fællesskab, se ovenfor
3.
- 10.
11. V. A. Secher: Slægten Secher (Siker), 1885, S. 56 f.
(og 2. Udg. ved Knud Secher, 1939, S. 72—74) som
danner Hovedgrundlaget for ovenstaaende Skild-
ring.

Valdbygaard

SEVERIN RASMUSSEN
OG
SOPHIA AMALIA TUXEN

er Søn af Kancelliforvalter RASMUS RASMUSSEN og KAREN SØRENSDATTER og maa være født i København omkring 1655.

Hans Fader berømmes med Rette for sin betydelige Indsats med Ordningen af Kancelliprotokollerne og var utvivlsomt en baade betydelig og formaaende Mand. Han gav sine Børn en god Opdragelse, og Severin Rasmussen kom saaledes i Vor Frue Skole, hvorfra han 1674 blev dimitteret af Rektor HENRIK BORNEMANN, den senere Sjællands Biskop, der efter først at have dadlet de Rektorer, som tillagde deres Disciple ufortjent Ros og derved førte Folk bag Lyset, gav ham et i meget stærkt rosende Vendinger holdt Testimonium.¹² Han blev immatrikuleret ved Universitetet 20. Juli 1674¹³ samme Dag som hans senere Svoger CHRISTIAN TUXEN, med hvem han havde gaaet sammen i Frue Skole.

Det vides ikke med Sikkerhed, om han ligesom Tuxen derefter har været paa Studierejser, men der er dog en vis Mulighed for, at det har været Tilfældet, og at de endda har været Rejsekammerater. Tuxen blev i Maj 1678 immatrikuleret i Oxford sammen med en vis »Severinus Erasmi Langius«, og dette kan jo være Severin Rasmussen, selvom han ellers ikke kendes under noget Tilnavn.¹⁴ Han blev imidlertid først 18. April 1681 ansat som Sekretær i Danske Kancelli¹⁵, og kom endda ikke i Funktion, før der blev en Plads ledig ved, at CHRISTOPHER BARTHOLIN 1684 blev Landsdommer i Jylland.¹⁶ 26. April 1684 blev han Protokolsekretær i Højesteret¹⁷, og 18. Maj 1685 blev han adjungeret Faderen som Kancelliforvalter dog uden anden Løn end den, han fik som Kancelli- og Protokolsekretær. Samtidig fik han Løfte om at blive Kancelliforvalter, naar Embedet blev ledigt¹⁸. 1. Marts 1687 fik han Løfte om Embede som Assessor i Kancelliet, hvilken Titel samtidig blev tillagt ham¹⁹, og ved JØRGEN LANDORPHS Død rykkede han 29. September 1691 op som virkelig Kancelliassessor²⁰. Gagen som Assessor var 400 Rdlr. og desforuden havde han 100 Rdlr. for sine Forretninger uden for Kollegiet og Højesteret — han var 29. August 1688 blevet Assessor i Hofretten¹⁷ og var fra 1690 Sekretær og Protokolfører for Kommissionerne i Raadstuen — og desuden 300 Rdlr. som Sekretær i Gehejmearkivet¹⁶, hvilken Stilling han overtog 1690 efter THOMAS BARTHOLINS Død¹⁷. 29. April 1693 fik han Kancelliraads Rang¹⁶, og 6. Marts 1697 fik han Udnævnelse som virkelig Kancelliraad¹⁶. Han traadte da tilbage fra Stillingen i Gehejmearkivet, som nu overtoges af ARNI MAGNUSSEN.

Severin Rasmussen udnævntes 20. December 1698 til Justitsraad¹⁶ og fratraadte 14. September 1699 som Kancelliraad¹⁶. Han vedblev dog at fungere som Sekretær.

15. Januar 1701 blev det overdraget ham at censurere Aviserne, hvad han dog frabad sig 19. Januar under Henvisning til, »at andre Forretninger, som mig daglig udi Eders Kongel. Mayts. Tienneste anbefales, særdeelis ved Raadstuen, hvor der jefnlig holdes Conferencer oc meget forefalder at forrette, concipere oc protocollere skulle derover imod min allerunderdanigste Villie oc Attraa lide nogen Forsømmelse²¹.« Kongen resolverede da 29. Januar,

at Assessor i Hofretten, den senere Etatsraad og Politimester JOHAN BERTRAM ERNST, skulde adjungeres ham. De udarbejdede sammen et Forslag til en Instruktion saavel til Censorerne som til Avisudgiveren, der 19. Marts fik Kongens Underskrift, men det formodes at være Ernst, som har haft det meste at gøre med Censuren, og han fortsatte i hvert Tilfælde alene efter Rasmussens Fald 1705²².

Severin Rasmussen havde da ogsaa mange Ekstraforretninger, saaledes fik han 12. Januar 1689 udbetalt 300 Rdlr. for sin Medvirken ved Kirkeritualet og norske Lovs Revision¹⁶. 1696 blev han Medlem af den Kommission paa Raadstuen, som skulde tage sig af Børne- og Pesthusets Regnskaber.¹⁷

20. Oktober 1704 afstod han sin Ekspectance paa Kancelliforvalterembedet til sin Broder HANS RASMUSSEN¹⁶.

1705 rejstes der Anklage mod Rasmussen for at have taget mod Bestikkelser og tiltvunget sig saadanne af Folk, som ønskede deres Sag fremmet, og efter et Forhør i Gehejmekonseillet 8. Juli, blev han 9. Juli belagt med civil Arrest.

Nogen nærmere Rede paa hans Forseelser haves ikke, men at Rasmussen tog sig sin Assistance godt betalt, haves der andre Vidnesbyrd om. Saaledes indsatte CHRISTEN LARSEN KRARUP til Vindumovergaard Rasmussen til Executor testamenti og overlod det til Arvingerne at godtgøre ham hans Umage, men samtidig testamenterede han ham 3.000 Rdlr. for hans hidtil hafte Ulejlighed med Krarups Sager²³.

Der blev 7. September 1705 nedsat en Kommission, bestaaende af Justitsraad CHRISTIAN SCAVENIUS og Kancelliraaderne HANS WILHELM KAALUND og CHRISTIAN LEEGAARD, som tillige fandt ham skyldig i grov Krænkelser af Embedshemmeligheder, og 20. April 1707 fældedes Dommen, der lød paa Embedsfortabelse og Tab af Gods og Ejendom²⁴. Kongen viste dog sin Naade imod hans Hustru ved 16. September at resolve, at hun maatte beholde sin Hovedlod og Halvdelen af Mandens fædrene og mødrene Arv²⁵, men forinden var Kommissionsdommen 1. Juli 1707 for saa vidt blevet skærpet, som Kongen vel resolverede, at det skulde have sit Forblivende ved den afsagte Kendelse, saafremt Severin Rasmussen ikke selv appellerede, men samtidig bestemte, at han ikke uden udtrykkelig Bevilling maatte vende tilbage til Riget²⁶.

Grunden til denne Landsforvisning var utvivlsomt den, at Severin Rasmussen havde brudt sin Arrest og var flygtet til Udlandet.

25. September 1705 indfandt Justitsraad NIELS SLANGE, Kancelliraad LORENTZ KREYER og Højesteretssekretær JACOB SIDENBORG sig paa Rasmussens Bopæl ved Stranden »saasom var fornummed, at bem.te Rasmussen sig hafde absenteret.« Hans Hustru SOPHIA AMALIA TUXEN overleverede da sin Mands Missive, »og berettede hun, at forige Dags Aften, som var d/ 24. September 1705, efter at hun lunge hafde banked paa hans Contoirsdør og omsider ved Hoved Nøglen oplugt sig, at have funded forn. Missive paa hans Bord sammesteds, hvorved hand hende tilkiende giver sig at have retirered med videre.«²⁷ De paabegyndte nu Registreringen af hans Bo og begyndte paa Salen, hvor der stod en Kiste med Penge, som tilhørte Frantz Müllers Dødsbo, som Rasmussen i sin Egenskab af Medlem af Hofretten havde forestaaet, men imidlertid kom der Bud med Tjeneren Niels fra Justitsraad Scavenius, at han havde talt med Gehejmekonseillet, at dette i Kongens Fraværelse havde besluttet, at Boet skulde forsegles indtil videre²⁷.

Dagen efter gjordes da Arrest i en Kapital paa 12.000 Rdlr., som Rasmussen havde staaende i Ostindisk Kompagni foruden i hans Aktier i samme Kompagni til et Beløb af 2.352 Rdlr., og 5. Oktober paabegyndtes Registreringen af Boet²⁷.

Skiftet gik nu sin rolige Gang, og der toges ikke ringe Hensyn til Hustruen, der sad alene tilbage med to umyndige Døtre; saaledes fik hun udbetalt 300 Rdlr. til Husholdningen, og 6. Marts 1706 fik hun Tilladelse til at sælge to Heste, som hun hidtil havde holdt, for at spare den store Udgift ved at holde dem, og da nu — som hun selv udtrykker sig i Ansøgningen — hendes »Velfærds Vogn er gaaen aldellis i Stykker«²⁸. 2. August 1706 bestemte Kongen, at Renterne af den Kapital, der stod i Ostindisk Kompagni, skulde udbetales hende²⁹, og 26. Oktober 1708 bekræftedes det, at det samme gjaldt Udbyttet af Aktierne²⁹, og endelig fastslog Kongen 4. December s.A., at denne Bevilling gjaldt, indtil Kommissionen var helt sluttet²⁹. Ydermere fik hun, efter at Dommen var faldet, tilstaaet Mandens Gage for et Fjerdingaar.

Ved Auktioner 7. November 1707 og følgende Dage²⁷ bortsolgtes hans Ejendele, som indbragte 3.316 Rdlr. 13 1/4 β, og 10. Juni 1709 sluttede Boet²⁷. Aktiverne opgjordes da til 31.662 Rdlr. 3 7/8 β, hvorfra der gik Passiver til et Beløb af 20.536-4-5, Restbeholdningen 11.125-5-2 deltes mellem Kongen og Sophia Amalia Tuxen med 5.562-5-9 til hver. Fra Kongens Part gik Procesomkostningerne med 600 Rdlr., og 25 % af Resten til Generalfiskal HANS SCAVENIUS, der havde ført Aktoratet, medens Prokurator TRUELS SMITH havde været Rasmussens Defensor³⁰. Efter andre Fradrag blev Kongens Part 3.522-1-2 3/4, som ifølge Resolution af 7. November 1708 tilfaldt de Fattiges Væsen²⁹.

Om Severin Rasmussens Skæbne i Udlandet haves ingen Oplysninger; dog vides han 1709 at have været i Dresden, idet han her søgte Kong Frederik IV under dennes Ophold paa Vejen hjem fra Italiensrejsen for at faa Tilladelse til at vende hjem, men Kongen afslog det pure. Først 8. November 1717 fik han efter fornyet Ansøgning Tilladelse til atter at »indfinde sig i Riget«, og Tilgivelse for sin Brøde³¹, men hans Hustru mente da, at Opholdet i Danmark vilde blive utaaleligt for dem begge, hvis han ikke blev fuldstændig rehabiliteret. Først fem Aar efter fik han under 17. April 1722 tillagt sin forrige Justitsraads Titel og Tilladelse til at lade sig bruge ved de Forretninger, som kunde forefalde³². Han vendte da tilbage og synes »i alt Fald delvis at generhverve sine Medborgeres Tillid«³³.

Han tog Ophold i sin Søns Hus i Stormgade, hvor han døde 10. Januar 1727 og 14. Januar blev han bisat i den Tuxenske Familiebegravelse i St. Petri Kirke.

26. Juli 1683 blev Severin Rasmussen efter Ansøgning »forskaanet for at betale Accise ved hans Ægteskabs Indtrædelse«⁵ og antagelig kort efter ægtede han

der er født paa Hørsholm 1658 som Datter af den bekendte Ridefoged, senere Vicepræsident i Hofretten LORENTZ TUXEN og hans første Hustru CHRISTINE JOSTSEN.

Baade ved sin Stilling som Dronning Sophia Amalias Ridefoged, de Tjenester Lorentz Tuxen under Svenskekrigene ydede sit Land og sin Konge, og ikke mindre ved sit Ægteskab kom Lorentz Tuxen til at staa Kongehuset nær. Christine Jostsen, der 1646 var blevet Enke efter en velhavende Flensborg-Købmand, fødte efter sin Mands Død en Søn. Hun havde paa dette Tidspunkt tildraget sig den senere Dronnings Opmærksomhed, og da Fyrstinden 15. April 1646 bragte sin Førstefødte, den senere Kong Christian V., til Verden paa Flensborg-hus, ansattes Christine Jostsen som Amme. Baade Dronningen og senere Kong Christian satte stor Pris paa Ammen, og det var da naturligt, at Christine Jostsens to Børn i Ægteskabet med Tuxen fik Navnene CHRISTIAN og SOPHIA AMALIA³⁴.

Under Svenskekrigene tog Lorentz Tuxen som bekendt ivrig Del i den Guerilla, der Landet

over førtes mod Svensken, og han var en af Hovedmændene i Sæmmensværgelsen mod Kronborg, som bragte Dødsdommen over STEENWINKELS Hovede og skaffede HENRIK GERNER det pinlige Ophold i Kassematterne. Tuxen havde imidlertid forstaaet at dække godt over sin Andel i dette Foretagende, og han slap med en Bøde. Han afskrækkedes dog ikke af dette fejlslagne Forsøg, men søgte senere at tage selve Svenskekongen til Fange ved Nivaa. I August 1659 blev Faren imidlertid overhængende, og Tuxen forsøgte da at slippe ind til Hovedstaden med Hustru og Børn; efter forskellige Æventyr fik Tuxen en Englænder til at leje en Baad, der skulde føre dem bort fra Vedbæk, og medens Englænderen forhandlede med nogle svenske Ryttere, som var kommet til, laa Tuxen og hans Familie »mit großer Betrübniß« bag det levende Hegn, som løb langs Strandvejen. Tuxen fik den engelske Korporal til at skænke Brændevin for den svenske Strandvagt, og medens de drak, fjernede Sømændene alt hvidt fra Kvindernes Dragt, satte Matroshuer paa deres Hoveder og førte dem dækket af Nattens Mørke ned til Baaden. Den lille Sophia Amalia havde da nær ødelagt hele Foretagendet ved at give sig til at skrigе, men det lykkedes Sømændene at overdøve hende, og Familien slap uskadt ned til Baaden, traf snart efter et dansk Skib og naaede til København³⁴.

En stor Del af Traditionen om Lorenz Tuxens Bedrifter skyldes Sophia Amalia Tuxen, der fortalte Børn og Børnebørn baade herom og om den Yndest, hendes Forældre havde nydt hos Kongehuset³⁴.

I Sommeren 1676 ægtede Sophia Amalia Tuxen Holsteneren HEINRICH MEINCKE, der fik Bevilling til at vies i Huset 17. Juni³⁵. Han var 28. Maj 1673 blevet kongelig Fiskemester og udnævntes 1. Maj 1679 til Amtsforvalter over Frederiksborg og Kronborg Amter³⁶.

Ægtefællerne fik Ophold i Lorentz Tuxens Hus i Stormgade.

4. August 1679 sluttede Lorentz Tuxen Skiftet med sine Børn efter deres Moder Christine Jostsen, der var død Aaret før. Der tillagdes da Sønnen Christian Tuxen 2.100 Rdlr. og en af de bedste Sølvkander i mødrene Arv, endvidere tilsagdes ham Andel, naar Tuxens Fordringer hos Kongen indløb, og Faderen lovede at betale hans Studeringer og Rejse.

Heinrich Meincke lovede paa sin Hustrus Vegne at være tilfreds med den Medgift, som var ham udbetalt, dog skulde han, naar han ønskede det, have Skøde paa Lorentz Tuxens Plads og Bygning i Stormgade, som var indgaaet i Hustruens Udstyr, og ligeledes forbeholdtes naturligvis Sophie Amalia Tuxens Søsterlod af de udestaaende Fordringer.

I Begravelsen i Petri Kirke, som oprindelig var købt af Dronningens Kammertjener CLAUS KRØGER, med hvem Christine Jostsen havde været gift, før hun ægtede Tuxen, fik de alle tre lige stor Andel³⁷.

Heinrich Meincke døde paa Frederiksborg først paa Aaret 1681³⁸ og blev 16. Februar bisat i den Tuxenske Begravelse³⁹. Ægteskabet havde været barnløst. Sophia Amalia Tuxen flyttede da sammen med sin Fader, og 21. September 1681 sluttede de en Overenskomst, hvorved Tuxen udlejede sin Gaard i Snaregade til sin Datter. Hun skulde betale en aarlig Leje af 200 Rdlr., af hvilke 120 Rdlr. skulde gaa op imod Renten af en Obligation paa 2000 Rdlr. med Pant i Ejendommen, som hendes Broder Christian Tuxen havde overdraget hende. De øvrige 80 Rdlr. skulde afdrages paa hendes Tilgodehavende for at have Faderen og hans Tjener i Huset. For disses »Underholdning med Klede, Vask, Jld och Liuß och deßlige«, skulde hun derudover have 120 Rdlr. aarlig. Reparationer af Gaarden skulde ligesom resterende og kommende Skatter betales af Tuxen⁴⁰.

Da hun 1683 ægtede Justitsraad Rasmussen blev Ægtefællerne boende i Snaregade, indtil Severin Rasmussen 8. Marts 1688 lejede sin Faders Gaard mellem Etatsraad Borgermester Friis' og Kræmmerkompagniets Gaarde »mod Stranden«⁴¹.

Som ovenfor omtalt blev Sophia Amalia Tuxen hensynsfuldt behandlet under hele Sagen mod hendes Mand, og særligt daarlige kan hendes økonomiske Forhold ikke være blevet; hun fik da i hvert Fald udbetalt sin Hovedlod af Fællesboet med 5.562 Rdlr. 5 $\frac{1}{2}$ 9 β og købte foruden adskillige Ting paa Løsøreauktionen, ogsaa hans Aktier i Ostindisk Kompagni, der solgtes ved Auktion paa Børsen 6. Juli 1708. Hendes Værge, Højesteretsadvokat BERTEL BJØRNSSEN blev da højstbydende paa hendes Vegne med 108 Rdlr. for en lille Aktie paa 112 Rdlr. og 1100 for en stor paa 1120 Rdlr., og ved Skiftet overtog hun den anden store Aktie til samme Pris²⁷.

Alligevel klagede hun 1712 over, at hun »ved hendes Mands Fald er ey alene kommen fra sin Velstand, men endog mist den største Del af de Midler hun havde tilbragt, og derudover er geraadet i Nød og Trang for nødtørftigt Underhold for sig og sine«⁴².

Under den store Pest 1711 flygtede hun med en Pige og en Tjener fra Snaregade til Greve Præstegaard, »da den grasserende Suagthed allerede i Nabolauget, hvor jeg boede, begyndte at ytre sig«; men da Sygdommen nu ogsaa »i et Par Landsbyer en Milsvej eller noget her fra lader ansee« bad hun om Tilladelse til at rejse til Fyen, hvad der dog næppe blev hende bevilget. Baade hun og hendes to Døtre undgik dog Pesten, Sønnen var paa dette Tidspunkt i Udlandet⁴².

Efter Københavns Brand 1728, hvorved saavel Ejendommene i Stormgade og Kompagni-stræde, som den i Snaregade gik op i Luer — ved denne sidstes Brand blev en Del Papirer og Værdisager fra Lorentz Tuxens Tid Flammernes Bytte — tog Sophia Amalia Tuxen, nu tæt ved 70 Aar gammel, Ophold i sin Søns Ejendom i Vigantgade, og senere flyttede hun til Store Kongensgade, hvor hun i en Alder af 77 Aar døde i April 1735. Hun blev 18. April om Morgenen bisat i den Tuxenske Familiebegravelse Nr. 48 paa Søndre Side i St. Petri Kirke.

Lorentz Tuxen havde staaet i nært venskabeligt Forhold til sine Slægtninge, saaledes skaffede han sin Fætter SØREN PEDERSEN TUXEN baade Kone og Kald. Kaldet var Asminderød og Grønholt Sogne, hvortil Søren Pedersen Tuxen kaldtes som Sognepræst 25. Juni 1661, og 1664 ægtede han KIRSTINE JOHANDATTER, som var Steddatter af Lorentz Tuxens Ven og Medarbejder Tingskriver INGVIOR LASSEN.

Det samme gode Forhold til Familien vedligeholdtes af hans Datter Sophia Amalia Tuxen. 1697 talte hun i varme Ord sin Broder Christian Tuxens Sag hos Overkammerjunker ADAM LEVIN KNUTH, da Tuxen søgte Borgermesterembedet i Bergen, men det hjalp dog ikke, at hun med grædende Taarer appellerede til Hs. Excellences medfødte Fromhed, al den Stund Borgermesterembedet slet ikke var ledigt⁴³.

Da den nævnte Sognepræst Søren Tuxen 1678 døde, næppe mere end 42 Aar gammel, traadte baade Lorentz Tuxen og hans Datter hjælpende til. Lorents Tuxen overtog Formynderskabet for den ældste Søn PEDER TUXEN og for Datteren INGEBORG TUXEN, medens Sophia Amalia Tuxen og Heinrich Meincke, der jo selv var barnløse tog Datteren SOPHIE MARGRETHE TUXEN i Huset. Sønnen JOHAN TUXEN kom under Formynderskab af sin senere Stedfader, Hr. JENS WIND, der blev Tuxens Eftermand, og efter hans Død overtoges Formynderskabet af Justitsraad Rasmussen⁴⁴.

Ægteparrets økonomiske Forhold var gode; som det ovenfor er omtalt, var det ikke smaa Indtægter, Severin Rasmussen med Rette eller Urette oppebar af sit Embede, og desuden frugtbargjorde han som Skik og Brug var mellem det velhavende københavnske Borgerskab sine Midler ved Handel. Der er bevaret Oplysninger om, at han i 1690'erne havde 1/32 Del i Skibet »Den kronede Hiort«, 1/32 Del i »Dend sorte Adeler« og 1/16 i »Jungfer Cathrine«,

og 11. Juni 1694 købte han af Kommerceraad NICOLAJ JANSEN ARFF 1/32 Del i »Prosperité von Arffhusen«, som han betalte med 500 Rdlr. Han solgte endnu samme Dag Halvdelen til sin Embedsbroder Sekretær JACOB SIDENBORG; dette Skib blev imidlertid indbragt til Dunkirk, og Skib og Ladning konfiskeret⁴⁵. Det kan dog formodes, at han ogsaa har ejet Andele i andre Skibe, og det var i det store og hele en indbringende Forretning i disse Aar, hvor det meste af Europa var optaget af de store Krige, og den neutrale Handel derfor blomstrede. Hustruen bragte dog sikkert tillige hans Bo en betydelig Tilvækst, og deres Hjem var da ogsaa udstyret med al Tidens Overdaadighed. Navnlig er det store Antal Malerier bemærkelsesværdigt; Justitsraad Rasmussens Hjem staar paa dette Punkt fuldt paa Højde med det rigt udsmykkede Tuxenske, og en stor Del af Svigerfaderens Malerier genfindes hos Rasmussen, saaledes Billeder af den danske Kongefamilie, af hvilke Rasmussen havde Malerier af Christian III og Christian IV, to Billeder af Frederik III og to af Dronning Sophia Amalia, endvidere et af Kong Christian V og hans Dronning. Justitsraad Rasmussens Billede af Baron Holck stammer sikkert fra det Tuxenske Hjem, ligesom ogsaa talrige af de Marine- og Slagbilleder og Malerier med bibelske Motiver, som hyggede hans Stuer, men desuden hang paa Salen »Justitsraad Rasmussen og Frues Skilderier« i forgyldte Rammer, et Billede af en af Døtrene og tolv smaa Skilderier af svenske Konger, endvidere fandtes der Billeder af Landsdommer Seefeld og af Griffenfeldt.

Blandt de Juveler, der bortsolgte ved Auktionen, stammede sikkert ogsaa en Del fra det Tuxenske Hjem, saaledes var der »to Signetringe med Tuxens og Munches Navne.«

Bemærkelsesværdigt er tillige det ikke ringe Bibliotek Justitsraad Rasmussen besad. Auktionskatalogen omfatter ikke færre end 1197 Numre — i Folio (174 Nrr.), Kvart (320), Oktav (391) og Duodez (312) foruden 209 Numre uindbundne Bøger. Skal man bedømme hans Interesser ud fra Bibliotekets Indhold, maa de have været meget vidtspændende, men de har dog sandsynligvis været samlet om historiske, tildels ogsaa personhistoriske, Emner, samt Rejsebeskrivelser og naturligvis Juraen, men iøvrigt findes de forskelligste Emner repræsenteret; for blot at nævne enkelte Eksempler findes foruden adskillige Lægebøger flere af Bartholinernes anatomiske Værker, Folkeretten er væsentlig repræsenteret af Grotius, Matematik forholdsvis sparsomt — Søren Mathiesens Regnebøger og Aritmetica hørte vist med til almindelig Dannelse; blandt de historiske Værker er det værd at nævne Saxo i to Udgaver baade i Christiern Pedersens Udgave 1514 og Anders Sørensen Vedels Oversættelse i Udgaven 1610. Den theologiske Litteratur er fortrinsvis svagt repræsenteret, omend naturligvis de almindeligst forekommende Opbyggelsesskrifter findes, ligesom Bibelen i Christian IV's Udgave. De græske og latinske Klassikere er naturligvis ligeledes for Haanden. Over den personhistoriske og heraldiske Litteratur meddeles en Fortegnelse i Tillægget.

Severin Rasmussen og Sophia Amalia Tuxen havde følgende fem Børn:

1. RASMUS RASMUSSEN, * København ca. 1690, † København 31. Januar 1753, begravet i Roskilde Domkirke.

Assessor i Højesteret, Konferensraad.

~ 1° før 1728 med NN, begravet 5. Januar 1730 i St. Petri Kirke⁴⁶.

~ 2° paa Engestofte 9. Marts 1735⁴⁷ med BODIL CATHRINE FROM (F.: Købmand ABRAHAM FROM og ANNA BERGISHAGEN), * Nykøbing F. omkring 1690, † Maribo i Oktober 1760, bisat i Maribo 20. Oktober, begravet i Nykøbing F. (Hun ~ 1° 1707 med Kræmmer BERTEL WICHMANN til Engestofte, 1677—1732).

Begge Ægteskaber var formentlig barnløse.

2. CHRISTINE CHARLOTTE RASMUSSEN, * København 1694, † København 1695, begravet 29. Marts i St. Petri Kirke.
3. SOPHIE AMALIA RASMUSSEN, * København 1695, døbt 8. August, † før 1711.
4. CATHRINE SOPHIE RASMUSSEN, * København 1696, † Helsingør 29. Juni 1769, bisat 5. Juli fra St. Olai Kirke, nedsat 6. Juli i den Tuxenske Begravelse i København St. Petri Kirke.
~ 1716 med Renteskriver, Guvernør i Guinea, Kammerraad ANDREAS JØRGENSEN HØRNING, * i Aarhus, † paa Vej til Guinea 5. August 1733.
Se 64/43 og 64/44.
5. FREDERIKKE LOUISE RASMUSSEN, * København 1700, døbt 26. Maj, † 22. Februar 1748.
~ med Oberst og Chef for 1. Bergenhus Regiment FRIEDERICH CHRISTIAN LOHMANN, † 6. Oktober 1743.

Sophia Amalia Tuxens første Ægteskab med Heinrich Meincke var barnløst.

DEN TUXENSKE FAMILIEBEGRAVELSE I ST. PETRI KIRKE

In die Kirche

Nr. 48

an der Süder Seite . . Leichen Breit gemauert.

Ao. 1654 d/ 3. Januarij hat Claus Kröger Ihro Königl. Mayestätin gewesener Kammer Diener diese Grabstätte von der Kirche gekauft für 75 Rdr. und von Gert Höckel einen Kirchen Brief darauf bekommen.

Eröffnungs Geldt für eine große Leiche 12 R. und für eine Leiche unter 12 Jahr 6 Rdr. vide Leichen Protocolle Pag. 81.

Ao. 1678 d/ 11. Martz ist dieser Brief verneuert worden und dafür an dem Vorsteher Hr. Henrich Schupp zur Erkenntniß an die Kirche bezahlt 12 Rdr.

vide Leichenprotocol Pagina 81.

Ao. 1708 d/ 15ten Decbr. Ist eine Leiche eingekommen

Ao. 1720 d/ 2. Jan: eine Leiche eingekommen [Renteskriver Jørgensens Barn 3 Aar]

1727 d/ 14. Jan. ein Leiche eingekommen [Justitsraad Severin Rasmussen]

Ao. 1730 d/ 4. Januarij [Justitsraadinde Rasmussen jfr. foran S. 378 og Henv. 7.]

Ao. 1735 d/ 16. Aprill [Sophia Amalia Tuxen]

Ao. 1758 d/ 1. May ist Capit. Thomas Tuxens Leiche eingesenket.

Ao. 1769 d/ 6ten Julii ist die Leiche der weyl. Frau Jürgensens, welche von Elseneur gebracht worden, in dieses Begräbniß eingekommen.

Ao. 1775 d/ 8. May ist Sehl. Fröcken Toxsens Leiche, welche von Elseneur gebracht worden, in dieses Begräbniß eingekommen.

Ao. 1780 d/ 26ten Julij ist die Leiche der weyl. Frau Justice Rahtin Sonne, welche von Elseneur gebracht worden, in diese Begräbniß eingekommen.

Die Abschrift von dem Begräbniß-Briefe vom Jahr 1654 und was hier sich angeführt findet ist dem Herrn Tuxen in Helsigoer der aus Erbfolge zum eigenthümlichen Besitz dieses Begräbnißes gelanget, von dem Herrn Vorsteher der Kirche Hinrich Lange mitgetheilet den 1.sten Dec. 1787.

Ao. 1787 d/ 21. May ist die Leiche des General Major von Tuxens aus Elseneur eingekommen.

Ao. 1796 d/ 12. April ist die Leiche Generalkrigs Commissair Tuxens Fraue aus Elsinger eingekommen.

St. Petri Kirkes Arkiv. Protokol over Begravelser S. 47. Landsarkivet for Sjælland.

Samme Sted findes en løs

Nota

Da S. T. Hr. Capitain Tuxen talte om sit Begravelse i Kirken, som er paa Sl. Hr. Claus Krogers Navn Nr. 48ve muuret, beliggende under Sl. Hr. Ældste Baadhs Stoel, kunde ieg ey erindre, hvad Plas, der var i samme Begravelse, men ved at eftersee min Begravelse-Bog finder ieg, der er anført kun at være Plas til et gamel Liig, fra 1780 til 1796 er følgende Liig blevn nedsatt nemlig:

1780 den 30d. Julii blev nedsatt Sl. Frue Justits Raadjnde Sonnes Liig

1792 den 21de Maij blev nedsatt Sl. Hr. General Major Christian de Tuxens Liig tillige med et Barn tilhørende Hr. Capitain de Tuxen, som ey var paa Liig Seddelen anført, hvilcket af mig til S. T. Hr. Forstander Fiedler blev tilmelt.

1796 den 12d. April blev nedsatt Sl. Frue General Majorjnde Tuxens Liig.

Kiøbenhavn den 10de Junii 1806.

J. Jørgensen.

SEVERIN RASMUSSENS ANSØGNING TIL KONGEN

Stormectigste Allernaadigste
Arve Konge oc Herre

Eders Kongelig Majts. allernaadigste Befaling af dend 15. Januarij nest afvigt angaaende at revidere, hvis Aviser Assessor Johan Lorentzen hereffter lader trycke, har ieg allerunderdanigst bekommet oc skal mig dereffter i allerdybeste Underdanighed rette oc forholde, men som ieg befrygter, allernaadigste Arve-Konge oc Herre, at andre Forretninger, som mig daglig udi Eders Kongel. Majts. Tienniste anbefales, særdeelis ved Raadstuen, hvor der jefnlig holdes Conferencer oc meget forrefalder at forrette, concipere oc protocollere, som hans høy grevelig Excellence Hr. Groß-Canceller er vitterligt, skulle derover imod min allerunderdanigste Villie og Attraa, lide nogen Forsømmelse, hvis ieg med Avisernis Revision skulle occuperis; Saa forestilles oc ombedes udi allerdybeste Underdanighed, at ieg fra samme Forretning allernaadigst maatte libereris, oc een anden, som det med bedre Leilighed kand afvarte, allernaadigst anfortroes; hvis och Eders Kongl. Majts. allernaadigst behager at separere denne Forretning fra det Tydske Cancellie, hvor dend altiid oc fra Begyndelsen af som een udenlandske Affaire har dependeret, oc legge dend hereffter til det danske Cancellie, saa indstilles udi allerdybeste Underdanighed til Eders Kongel. Majts allernaadigste Behag, om dend maatte paaleggis samtlige Cancellie-Secretererne, da dend eene ved andre forefaldende Forretninger udi Eders Kongl. Majts. Tienniste eller ved paakommende Svaghed, Reiser her fra Staden oc andre lovlige Forfald, altiid kunde komme dend anden til Hielp, oc Eders Kongel. Majts. allernaadigste Villie derved udi allerdybeste Underdanighed effterkommis, hvorom een allernaadigst Bøn høring allerunderdanigst forventes af

Eders Kongelig Mayts.

allerunderdanigste tropligtskyldigste

Tiennner

S. Rasmussen.

Kiøbenhafn den
19. Januarij Anno 1701.

Efter Stolpe: Dagspressen i Danmark. II 1879. S. 349 f.

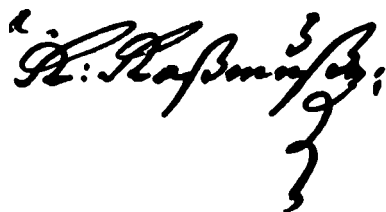
OVERENSKOMST MELLEME SEVERIN RASMUSSEN OG HANS
FADER RASMUS RASMUSSEN

Anno 1688 dend 8. Martii er imellem os underskrefne i Herrens Nafn paa efterfølgende Maade for accorderet, nemlig: at ieg Severin Rasmussen, Assessor i Kongl. Majts. Cancellie Collegio hafver paa et half Aars Tid, beregnet fra Paaske nu førstkommende i nærværende Aar 1688 til St. Mikkelsdag nest efter leyet af min kiere Fader Rasmus Rasmussen, Kongel. Majts. Cancellie Forvalter, hans Gaard, liggendes her i Staden mod Stranden med hvis Værelser, som der udi oppe oc neder findes, samt Stalderom, Pompe oc Spring-Vand, desligeste tilbehørige Jernkaketofne med hvis Meßingpilller oc Skruer, som derved findes, saa oc Skilderier i Stuerne oc andre Mobilier, hvor de i Gaarden findes oc der forblifver efter derpaa forfattede Inventariums Indhold, dog skal der udi være undtagen Kielderen til Gaden oc et lidet indplanket Cammer paa det øverste Loft mod Gaarden, som den Mand, der Kielderen har leyt, forhen haft hafver oc fremdelis indtil videre beholder.

For hvilken forskrefne Gaard oc Værelser ieg hermed lover oc forpligter mig at gifve form. min Fader til Leye udi forskrefne halfve Aar Firesindstyeve Rixdaler udi god gangbar grof Mynt, som ieg inden fiorten Dage efter forskrefne St. Mikkelsdag skal betale, dog saafremt ieg lenger i Gaarden blef beboendes da forbem.te Leye nemlig 80 Rixdr. inden fiorten Dage efter hver Paaske oc 80 Rdr. inden fiorten Dage efter hver St. Mikkelsdag precis at betales, indtil mand paa enten af Siderne kunde blifve resolveret denne

Contract at ophæve, hvor da den som saaledes tilsinds vorder derom den anden et Fierding Aar tilforn efter Maneer, Brug oc Loven skal advare, mens eftersom ieg Severin Rasmussen hafver min Faders Obligation paa Toetusende Rixdaler efter dens Formelding, saa skal Renten deraf nemlig Ethundrede oc tyve Rixdaler udi bemelte Huusleye aarligen kortes, saafremt Leyen ikke i rette Tide blef erlagt, oc imidlertid ieg Severin Rasmussen Gaarden saaledes besidder, skal ieg til den god Vare-Tegt, til Jld oc Lys lade hafve, saa den nest Guds Hielp intet for Forsømmelße eller U-Agtsomheds Skyld kommer til Skade, item skal ey heller noget der udi forandres, neder eller sønderbrydes, forrykkes eller forderfves i nogen Maader, mens Gaardens Eyere af mig, min Hustrue oc Arfvinger een for alle oc alle for een i forskrefne oc alle andre Maader at vere oc blifve skadesløs holden. Belangende Grund- oc Leye-Skat samt Stand-Qvarteer, saa viit ieg efter Proportion af Gaarden kunde tilkomme at svare til, skal min Fader Rasmus Rasmussen alleene betale.

Mens Vandets oc Gade-Løchternes Vedligeholdelße, Gadens Rensning oc andre smaa Udgifter, saa viit de der Huße leyer self sædvanligen vedkommer at lade giøre, dermed skal ieg mig i alle Maader efter giorde Anordninger rette, saa min Fader om slige Udgifter ey skal anmodes. Ellers er herhos for afskeediget, at imidlertiid ieg Gaarden udi Leye hafver, skal min Fader oc hans Folck ikke forhindres Tilgang til Vandet i bemelte Gaard at lade bruge, naar de det fornøden hafver, oc i Synderlighed naar Pompe-Vandet i hans eget Logement mangler, saa oc Brøggerset, naar til enten til Brøggen, Tvetten eller Slaten kunde behøves, samt oc Tilgang til locum privatum. At denne Contract saaledes holdes oc efterkommes skal, bekræftes med vores egne Hænder her neden underskrevet oc Zigneter hostrøcht. Actum Kiøbenhafn ut supra

L.S.

L.S.

Original i Hofretten: Ordinære Boer 1705, Severin Rasmussen.

KONTRAKT MELLEM LORENTZ TUXEN OG HANS DATTER SOPHIA AMALIA TUXEN

I Herrens nauffn
haffuer wij underskrefne
sluttet och indgangen
efterfølgende contract

Jeg underskrefne LORENTZ TUXEN, forrige vice præsidet udj dend kongl. hoff rett i Kiøbenhafn hafuer bortleyet till min kiere daater SOPHIA AMALIA TUXN's, sal. HENRICH MEINCKES efterlefuersche, min gaard beliggendes her j staden j Snaregaden, och som hund till førstkommende michaelis maae antage, boe och besidde, och ellers sig saa nøttig giøre, som hund best veed och kand, huorforre hund haffuer anloffuet at gifue aarligen till leye tou hundrede rix dahler, som saaledis skall betahles, først schall be.te min daater af samme leye aarligen gaat giøres itt hundrede och tiffue rix dr., som er aarlig rendte af dje tou tusinde rix dr. capitall, som hund j samme gaard er prioriteret och forsichret efter dend transport och min obligation, som min kiere søn CHRISTIAN TUXN till hinder ofuerdragen och transporteret hafuer, die øfrige fiersindstyege rix dr. leye aarligen schall hund nyde paa reg[nska]b for min huuß werelse och kost, som jeg hos hende nyde schall j samme gaard, och schal hund derforuden nyde for min och een drengs kost och underholdning med klede, vask, jld och liuß och djßlige min naad.te tillagde naadsens penge jtt hundrede och tyffue rix dr. Huis billige och nødwendige reparation, som hund [foretager] efter denne dag, og jmedens hund samme min gaard beboer, schall hinder efter rett och billig opschrift igien erstattes och betahles, alle paa samme gaard befindende och resterende contributioner schall ieg self betahle, saa uel som och huis her

efter af samme gaard efter kongl. ordre fordres och udgiffues schall, saa det j ingen maader schall komme hinde till hinder, schade eller schadelidelse j nogen maader. Att dette saaledis fast och u-igien kaldet holdes och efterkommes schal, hafuer wj denne contract med egne hender unterschrefuet och woris zignet hos trøgt, och venligen ombedet min kiere søn CHRISTIAN TUXEN, saa och edle herr CLAUS SOHN kongl. wellforordnede raadmand her j staden och kongl. Mayt. rendteschriffuer HANS CARSTENSEN till vitterlighed at underskriffue och forseigle. Kiøbenhafn d/ 21. september Ao 1681.

efter begiering til vitter-
lighed

CLAUS SOHN pp
L.S.

til vitterlighed
H. CARSTENS
L.S.

Original i »Tuxenske Papirer«, tidligere tilhørende Herredshøvding Pehr Cederschiöld, nu paa Langesø.

SOPHIA AMALIA TUXENS ANSØGNING TIL KONGEN

Stormægtigste Allernaadigste Arfve
Konge og Herre

Deris Kongel. Mtt. takker jeg udi allerdybeste Underdanighed for dend Naade-Gavn, dend De mig af stor kongel. Mildhed haver ladet meddele, i det mig af min ulyksalige Mands efterlatte og forseiglede Boe, for nogle Uger Trehundrede Rixdaler er vorden tilstillet til min og mine umyndige Børns Underhold paa nogen Tid, men som jeg af bemelte Penge haver maat betale een temmelig Deel til nogle Got Folck, der hafde giort mig Assistance fra dend Tid, da min Mand forloed mig, indtil Deris Kongel. Mtt. aabnede Deris Naade-Haand for mit fattige Huus, tilmed og paa dette kostbare Sted dend maadeligste Huusholdning et Aar igiennem meget udkræver: Saa beder jeg udi allerdybeste Ydmyghed Deris Kongel. Mtt. vilde allernaadigst tillade, at jeg, hvis Velfærdts Vogn er gaaen aldelis i Stykker, maa afhænde og selge det Par Heste, som jeg hidindtil har holdet, og tillige med alt andet er under Deris Kongel. Mts. høye Magt og allernaadigste Disposition, paa det jeg derved kunde spare dend store Bekostning, som de med deris Tilbehør aarlig udkræver.

Af Deris Kongel. Mtts. store Clemence forventer jeg en naadig Resolution og forbliver med uafsladelig Suk og Forbøn for Deris Kongel. Mtts. Liv og lykkelige Regiering

Deris Kongel. Mts.

Allerunderdanigst og
pligtskyldigste Tiennerinde

SOPHIA AMALIA

RASMUSSEN

[ikke egenhændig]

Kiøbenhavn

den 5. Febr. 1706.

bekommet for disse Heste 40 rd.

Hofretten: Ordinære Boer 1705. Severin Rasmussen: Kongl. Missiver.

UDDRAG AF SEVERIN RASMUSSENS BOGKATALOG

Personhistorie og Heraldik

Folio:

- Lyschanders Danske Kongers Slegtebog, 1622.
 Rittershusii Genealogiæ Principum ab Ao. 1400 ad 1647.
 Genealogia BRAHÆA, Holm. 1647.
 D. Leths LiigPrædicken over AXEL UROP, 1672.
 Dichmanns LigPrædicken over Doct. KINGO, 1704.
 D. Peter Jesperßens LiigPrædicken over Hr. NIELS JUUL, 1699.
 Steinfelds LigPrædicken over HOLGER PAX, 1699.
 Muules LigPrædicken over Frue ELSEBETH SCHEFFER, Etatz Raad RASCKIS, Kiøbenhafn 1693.
 Doct. Braems over JØRGEN SKEELL, Kiøbenhafn 1697.
 Mag. Johan Adolphs Bornemands Lig Prædicken over Doct. OLUF BORCK, Ao. 1690.
 Mag. Michaels LigPrædicken over Hr. NIELS ROSENKRANTZ.
 Windingii Decora WORMIANA, Hafniæ 1704.
 Programma over Hr. NIELS JUUL.
 Idem med adskillige Liig Verß.
 Programma over Hr. Etatz Raad REINHOLT MEJER med Vers.
 Mag. Michaels Parentat. over KRUISIS Frue.
 Doct. Bornemands Lig Prædicken over Hr. OTTO SCHEEL.
 Wandalini Oratio in MARCUM GIØE, 1697.
 Sandhagens Leichpräd. über Hertzog CHRISTIAN ALBRECHT, Sleßvig Ao. 1695.
 Kelners Leichprädigt über Hr. CHRISTIAN BÜLOW.
 Windingi Oratio in Reginam ELEONORAM, Hafn. 1693.
 Borrichii Oratio in obit. OLIGER: WIND, 1683.
 Christiani Com: de Rewentl: Panegy. de Gentis Danorum Antiquitate in Natalem CHRIST. V., Ao. 1684.

Kvart.

- Mag. Michaels LiigPræd. over Mag. ERICK TORM og MARGRETHE FINCKES.
 Olai Petri Graftschriff over FRID: II, Ao. 1589, item Brochman om Kong FRID. III Kroning.
 S. Jonæßens Vita ERASMI WINDINGII paa danske.
 Doct. Brochmans Lig Prædicken over JUST HØG, 1647.
 LigPrædick. paa Svensche over Fru MARGRETHE JUUL, 1652.
 En dito over OLE LAURßEN.
 Doct. Kingos LigPrædicken over JACOB BIRCHEROD, 1688.
 Mag. Michael over Assess. PEDER PEDERßEN, 1671.
 Søfren Mays Lig Prædicken over FRIDERICH PAßBIERG.
 Hans Mickelsøns LigPrædicken over CORFITZ og OTTE RUUD og 9 andre.
 Lig Prædiken over LAURITZ LINDENOV og MAGNUS LYTZOW.
 Mag. Michaels Ligprædichen over OTTE KRAG og CHRISTOPHER ULFELD.
 Bremers Leich Prædicht über Doct. LASSENIUM.
 Mag. Michael over OTTE KRAGH, 1668.
 Morten Pederßen om Bishop ABSOLON ESBERN SNARES Herkomst etc., Hafn. 1689.
 Torckild Tueßens Lig Prædicken over NIELS KRABBE.
 Mag. Jacob Fabers Lig Prædicken over Doct. HANS SVANE.
 Hr. Niels Søfrensens Klage Præd: over Hr. CARL GUSTAW, 1660.

Oktav.

- D. Praems adeliche Europa und noch viel Edler Teutschlands.
 D. Niels Hemmingsens Ligprædicken holden paa Herløfsholm over HERLUF TROLLE, Kiøb. 1565.
 LigPrædicken over JØRGEN ROSENKRANTZ, Hafn. 1597.

Duodez.

Compendium Genealogico Geographic., Lips. 1696.

P. Labbe Tableaux genealogiqves de la Maison Royale de France, Hay 1654.

Siebmacher Wapenbuch, Nürnbn. 1605.

Bøcklers Ars heraldica, 1687.

Libri incompacti. Folio.

B. Barthol: Laudatio funebris FRIDER: III.

D. Peter Jespersens Lig Prædicken over MARCUS GIØE, 1704.

Windingii Decora WORMIANA.

D. Borneman FR: IV Salving.

Uddrag af Skifteprotokollen. Hofretten. Ordinære Boer 1705. Severin Rasmussen.

KILDER

- 1.
2. Vor Frue Skoles Ligbog: 1711/51:
Ugen fra 14. Januarii 1727
Stormg: Justitz R. RASMUSSEN S.P.K. 10.
Hofretten: Ordinære Boer 1727 Severin Rasmussen:
10. Januar 1727
RASMUS RASMUSSEN begærede .Forsøgling efter sin
Fader SEVERIN RASMUSSEN, som i hans Huuß samme
Dag Klocken halfgaaen Elleve ved Døden var af-
gangen.
3. Om Skiftet efter Severin Rasmussens Flugt 1705 se
nedenfor.
1727 anmeldtes hans Død for Skifteretten (jfr. Nr. 2)
og Boet forsegledes samme Dag, men 10. Februar
udleveredes Boet uden Skifte.
- 4.
5. Sjællandske Registre 26. Juli 1683 Nr. 227. Severin
Rasmussen befries for at betale Kopulationspenge.
Vielsen har antagelig fundet Sted i Petri Sogn, hvis
Kirkebøger først begynder 1728.
6. Birkerød Kirkebog begynder 1705.
7. St. Petri Kirkes Begravelsesprotokol 1728/67.
1735
Herr Justice R. RASMUSSENS Ehe Frau ist in der
Kirche in No. [4]8 im Clauß Krøyers Begräbniß hin-
ein gesenkt d/ 18. April.«
Danske Kanc. Sportelregnskaber 1725/44:
1735 Begravelsesbevillinger
d/ 14. April
Afgangne Fru SOPHIE AMALIE TUXEN afgangne Ju-
stitz Raad SEVERIN RASMUSSENS Efterleverske hen-
des Liig

NB om Morgenens.

Hun siges af A. P. Tuxen i nedenanf. Arb. S. 68
at være død 1730, men som det citerede Sportel-
regnskab viser, døde hun først 1735. Den Justitsraad
Rasmussens Hustru, der blev begravet i samme
Gravsted i Petri Kirke er givet en ikke hidtil kendt
første Hustru til Konferensraad RASMUS RASMUSSEN.
8. Skifte er ikke fundet bevaret.
- 9.
10. Slægten Tuxens Vaaben er beskrevet 2. Del, I Bind,
S. 115.
11. Dansk biografisk Leksikon 2. Udg. XIX, 1940, S. 251 f.
Kringelbach: Civiladministrationens Embedsetat S.
112, 119, 255.
Personalhistorisk Tidsskrift 2. IV. 1889, S. 6.
C. Christensen: Hørsholms Historie, 1879, S. 368.
Højesteret 1661—1961, II, 1961, S. 326.
Historisk Tidsskrift 11. VI, 1960, S. 299 f. og 307.
- A. P. Tuxen: Slægten Tuxen 1650—1800, S. 66—69.
12. Historisk Tidsskrift 3. III. 671.
13. Universitetsmatriklen 1667—1740, 45.
14. Personalhistorisk Tidsskrift 10. II, 1935, 154.
15. Sjællandske Registre 18. April 1681.
16. R. A. Embedsetat for danske Kancelli.
17. Kringelbach, anf. Steder.
18. Sjæll. Registre 18. Maj 1685 Nr. 134.
19. Sjæll. Registre 1. Marts 1687 Nr. 70 a.
20. samme 29. September 1691 Nr. 158.
21. Stolpe: Dagspressen i Danmark II, 1879, S. 349 f.
22. Samme, S. 295.
23. Hofretten, ordinære Boer 1705. Severin Rasmussen.
Læg: S. R. og Christen Larsen Krarup.
24. samme Bo.
25. samme Bo: kgl. Missive til Hofretten 16/9 1707.
26. ligeledes 1/7 1707.
27. Skiftetbrevet i samme Bo.
28. Originalansøgning af 5/2 1706 med Resol. paaskrevet
6/3 1706.
29. kgl. Missiver til Hofretten under de anførte Datoer.
Originaler i Skiftet 1705.
30. Sjæll. Registre 20. April 1706, Nr. 77.
31. Sjæll. Registre 8. November 1717 Nr. 241.
32. samme 17. April 1722 Nr. 146.
33. Bricka: Dansk biografisk Leksikon XIII, 1899, S. 517.
34. A. P. Tuxen: anf. Arb., 7—30 passim.
35. Sjæll. Registre 17. Juni 1676.
36. Henry Bruhn: Danmarks Amtsforvaltere (Særtryk) S. 5.
37. Hofret Skiftetbrevet 12. Marts 1679 efter Christine
Jostsen.
38. Sjæll. Registre 5. Febr. 1681 Nr. 52. Tilladelse til at
flytte hans Lig fra Frederiksborg til København.
39. Personalhistorisk Tidsskrift 2. III, 1888, S. 291.
40. Original i »Tuxenske Papirer« tidligere tilhørende Her-
redshövding Pehr Cederschiöld, nu paa Langesø, se
S. 382.
41. Original i Skiftet 1705, se S. 381.
42. Tuxen anf. Arb. S. 67. Den anførte Kilde skal være
Gratialprotokol 1712, S. 52.
43. Tuxen anf. Arb. S. 30.
44. Lyng-Kronborg Herreds gejstlige Skifteprotokol 1661
—91, S. 132, jfr. Tuxen anf. Arb. S. 40.
45. Skiftet 1705. Afregn. med Jens Hersleb og Sagen an-
gaaende det konfiskerede Skib.
46. Ifølge det efter Branden optagne Mandtal 1728 boede
Rasmus Rasmussen med Hustru men uden Børn i
Ny Vestergade (Kjøbenhavns Huse og Indvaanere
efter Branden 1728, 1906, S. 209).
47. Tuxen anfører S. 68 fejlagtigt 1732.

GUSTAVUS LAURENTIUS KLINGIUS
OG
BRITA MADSDOTTER STRENGNELIA

GUSTAVUS LAURENTIUS KLINGIUS

er født 28. Oktober 1658 i Kräklinge Præstegaard som Søn af Sognepræst i Kräklinge i Örebro län LAURENTIUS JOHANNIS KLINGIUS, der var gift tre Gange, først med BRITA HANING, Datter af Sognepræst i Västerhaninge JOHANNES LAURENTII, dernæst med CATHARINA ANDERSDOTTER og sidst med CHRISTINA ALMENIUS. Hvem af disse tre, der var Moder til G. L. Klingius er uvist — han er dog formentlig Søn af første eller andet Ægteskab.

1670 kom han i Gymnasiet i Strängnäs, og 6. Oktober 1677 blev han immatrikuleret i Uppsala. 4. Marts 1682 blev han præsteviet i Strängnäs og ansat som Faderens Hjælpepræst i Kräklinge. 2. Oktober 1693 udnævntes han til Sognepræst samme Sted, efter at Faderen var død 9. August samme Aar.

Han døde i Embedet 24. Januar 1725.

En Fætter til G. L. Klingius' Fader var ZAKARIAS KLINGIUS, bekendt som en fremtrædende luthersk Teolog, men stridbar og uforsonlig. Han var Generalfeltsuperintendent under Carl X. Gustafs Krige og blev 1659 Interimbiskop over Sjælland under den svenske Besættelse. 1665 blev han Biskop over det paa hans Foranledning oprettede Göteborg Stift, og Aaret efter blev han optaget i Adelstanden med Navnet KLINGENSTIERNA.

Gustavus Laurentius Klingius var gift tre Gange, første Gang med

BRITA MADSDOTTER STRENGNELIA

der formentlig er Moder til den 1685 fødte nedennævnte Søn. Efter hendes Død ægtede Klingius SARA JACOBSDOTTER MALMBERG, og tredje Gang blev han gift med BRITA JÖNSDOTTER QVIST, der var Enke efter »frälseinspektör« JACOB FALK og Datter af Sognepræst i Kvistbro Pastorat JOANNES KROKSMODERUS og MARIA RONDELITIA.

Formentlig i første Ægteskab Sønnen:

GUSTAF JOHAN KLINGIUS, adlet KLINGFELT, * Närke 1685, † druknet 3. Februar 1725 i Søn Viren i Vingåkers Sogn.

Kornet.

~ paa Katrineholm i Stora Malms Sogn 3. Juni 1713 med SIGRID MÄRTA ROSENHOLM (F: Viceadmiral PER ROSENHOLM og CATHARINA Friherreinde VON DER LINDE), * 21. September 1680, † 3. September 1749. (Hun ~ 1° 15. August 1699 med Ritmester SVANTE ROSENSTRÅLE, 1664—1702).

Se 64/45 og 64/46.

KILDER

1. Skrivelse fra Landsarkivet i Uppsala til A.F. 31. Maj 1958: »..... Gustavus Laurentius Klingius' födelse-data (28/10 1658) ha icke kunnat kontrolleras, emedan Kräklinge församlings bevarade födelse- och dopböcker börja först med år 1714.....«
2. »Att »Kyrkioherden Ährewördige H:r GUSTAF KLINGIUS« dog i Kräklinge församling i Örebro län den 24 januari år 1725, det varder härmed ur Kräklinge församlings här förvarade död- och begravningsbok för år 1725 till bevis meddelat. Uppsala i landsarkivet den 9 juni 1958. Ex officio (sign:) Walter Ljusterdal, e.o. arkivarie«.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels ättartavlor IV, 1928, 154 (under Klingenstierna).
K. A. Hagström: Strengnäs Stifts Herdaminne IV, Strengnäs 1901, 626 f.

PER ROSENHOLM
OG
CATHARINA FRIHERREINDE VON DER LINDE

PER ROSENHOLM
til Solberga og Katrineholm

er født i Stockholm 28. December 1646 som Søn af Herredshøvding **ERIK PEDERSSON HOLM**, der 23. Februar 1653 blev adlet med Navnet **ROSENHOLM**, og **ANNA PEDERSDOTTER**.

Han blev 28. Juli 1658 immatrikuleret i Uppsala, men fuldførte ikke noget Studium. 2. April 1668 blev han Underløjtnant ved Admiralitetet, 15. December 1669 blev han Overløjtnant og fra 29. April 1670 til 20. April 1673 var han i engelsk Tjeneste først som Midshipman og fra 1671 som Løjtnant. Efter sin Tilbagekomst til den svenske Flaade blev han 28. April 1674 Kaptajn og i Oktober 1675 førte han »Neptunen« i Stenbocks Flaade, 24. Januar 1676 blev han udnævnt til Major og 27. September samme Aar til Admiralløjtnant. Som Viceadmiral og Chef for »Andromeda« deltog han i Maj 1677 i Erik Siöblads Eskadre og i Juni 1677 i Henrik Horns Flaade; Juni—August 1678 bistod han Admiral Hans Hansson Clerck i Forsvaret af Stockholms Skærgaard. Han blev »reformerad« 7. Februar 1680, men ansattes 1685 som Ekvipagemester, og blev 19. August 1688 udnævnt til Viceholm admiral og 1690 blev han Viceadmiral.

Han arvede Solberga i Sya Sogn, Östergötlands län, efter sin Fader og ejede desuden Katrineholm i Stora Malms Sogn i Södermanlands län, som han fik med sin Hustru.

Admiral Rosenholm døde 31. December 1699 i Karlskrona og blev begravet i Stora Malms Kirke.

Per Rosenholm var endnu ikke gift 18. September 1671, men ægtede senere

CATHARINA Friherreinde von der LINDE

der var Datter af Assessor i Svea Hovrätt **JACOB Friherre VON DER LINDE**, Friherre til Lindeborg, Ejer af Djulö og Katrineholm, og **CARIN GYLLENHORN**.

Det vides ikke, hvornaar Catharina von der Linde er født, ej heller hvornaar hun døde. Hun har dog formentlig overlevet sin Mand, idet hun skrives til Solberga og Katrineholm.

I Ægteskabet var der følgende tre Døtre:

1. **CATHARINA ROSENHOLM**, * 1675, † paa Fyrby i Östra Ryds Sogn 21. November 1736.
~ i September 1700 med Schoutbynacht **CONRAD VON BRAUNJOHAN** (F: Inspektør over Pakhusene i Göteborg **CONRAD BRAUNJOHAN**, adlet **VON BRAUNJOHAN**, og **SARA CARLBERG**), * Göteborg 3. Juni 1666, døbt Kristine Forsamling 17. August, † paa Fyrby 27. November 1734.
2. **ANNA ROSENHOLM**, * 1676, † 1682.
3. **SIGRID MÄRTA ROSENHOLM**, * 21. September 1680, † 3. September 1749.
~ 1° paa Katrineholm i Stora Malms Sogn 15. August 1699 med Ritmester **SVANTE ROSENSTRÅLE** til Barksäter (F: Major **LIBERT ROSENSTRÅLE** og **GUNILLA Friherreinde GYLLENSTIERNA** af Lundholm), * 1664, † ved Neustadt, Polen, 5. Februar 1702.
~ 2° paa Katrineholm 3. Juni 1713 med Kornet **GUSTAF JOHAN KLINGIUS**, adlet **KLINGFELT** (F: Sognepræst i Kräklinge **GUSTAVUS LAURENTIUS KLINGIUS** og formentlig 1. Hustru **BRITA MATSDOTTER STRENGNELIA**), * Närke 1685, † druknet 3. Februar 1725 i Søen Viren i Vingåkers Sogn.

Se 64/45 og 64/46.

KILDER

1. Skrivelse fra Stadsarkivet i Stockholm til A.F. 30. Maj 1958: »... Per Holm, född den 28 december 1646, har ej återfunnits å nyssnämnda datum i födelseböckerna för Storkyrkoförsamlingen (Ca:3), Riddarholmsförsamlingen (CEF) eller Jakobs församling (C I). Han har ej heller påträffats i registret till Tyska församlingens födelseböcker 1639—1700. Övriga Stockholmsförsamlingar sakna födelseböcker för ifrågavarande tid.«
2. Skrivelse fra Landsarkivet i Uppsala til A.F. 31. Maj 1958: »... Per Rosenholm har icke kunnat påträffas i Stora Malms här förvarade dödbok för år 1699. ...«
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
10. Slægten Rosenholms Vaaben er beskrevet Side 219. Den friherrelige Slægt von der Linde førte et firdelt Skjold med tværdelt Hjerteskjold, i hvis 1° 2 grønne Lindetræer i Sølv, og i 2° en liggende Gren med en Drueklase og 1 Vinblad i blaat; Hovedskjoldet 1° og 4° 2 blaa Bølger i Guld; 2° og 3° et Brystharnisk foran en Pallask med blaa Klinge i Guld. Skjoldet friherrekronet, hvorover en Lind mellem 2 Hjelme, I en blaa Kugle, hvorover en mod venstre springende Sølv Hind bag en Fjervifte af 4 blaa og 3 Guld Strudsfjer, II et Sølv Brystharnisk foran en Pallask med blaa Klinge foran 5 røde Faner.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adelsn ättartavlor, VI, 1931, 489f. (Rosenholm). Samme V, 1930, 10 (von der Linde).

ERIK ULFSPARRE
AF BROXVIK

OG

ANNA SOOP

ERIK ULFSPARRE

af Broxvik

til Källunda, Hängelö, Henriksholm, Hammar, Hästhälla og Nygård

er født 1652 som Søn af Oberst og Chef for Artilleriet i Kalmar MÅNS ULFSPARRE til Källunda Ökna, Hängelö og Henriksholm, og ELISABETH MAANESKIOLD af den norske Slægt.

Erik Ulfsparre var Kaptajn i den svenske Hær, men har utvivlsomt tilbragt den største Del af sit Liv med Bestyrelsen af sine Ejendomme. Efter Forældrene arvede han Källunda i Kärda Sogn i Jönköpings län, som kom i Slægtens Eje, da Erik Ulfsparres Tipoldefader, Statholder paa Kalmar Slot ERIK MÅNSSON ULFSPARRE (d. 1564) (2048/1473) fik den gennem sit Ægteskab med ESTRID JONSDOTTER, Datter af JON JONSSON (Rosenbjälke eller Stjärnbjälke).

Endvidere fik han Hängelö i Åminskogs Sogn i Älvsborgs län, som kom fra den mødrene Slægt, og dertil købte han 1688 Henriksholm i Åminskogs Sogn af sin Halvbroder Friherre GÖRAN ULFSPARRE. Gennem sit Ægteskab erhvervede han desuden Hammar i Väse Sogn i Värmland og Hästhälla i Skallmeja Sogn i Skaraborgs län, samt Nygård i Tunhems Sogn i Älvsborgs län.

Han døde paa Henriksholm 15. April 1719 og blev begravet 14. Juni samme Aar i Ånimskog.

6. Juli 1673 blev han gift paa Nygaard med

ANNA SOOP

der var Datter af Landshøvding i Uleåborgs län ERIK SOOP og ELISABETH CATHARINA VON DER LÜHE.

Anna Soop kom som Barn i Huset hos sin Faders Faster MÅRTA SOOP, der levede i et barnløst Ægteskab med GÖRAN KAFLE til Nygaard¹², som ikke alene 8. Juli 1673 testamenterede hende Gaarden, men ogsaa nogle Aar før havde bestemt, at hun skulde arve to Guldarmaand, en Sølvhaandkande og Vandfad samt Halvdelen af alt Løsøre, hun maatte efterlade sig.¹³

Hvornaar Anna Soop døde vides ikke; hun levede som Enke 1720.

I Ægteskabet var der følgende 8 eller 9 Børn:

1. GÖRAN ULFSPARRE til Källunda og Schedingsnäs, * 1674, † efter 1733.

Kaptajn.

~ 1° med ELISABETH STAKE (F: Kaptajn ULRIK STAKE og ELSA KYLE).

~ 2° i Oktober 1733 med MARIA CHRISTINA GYLLENHAMMAR (F: Løjtnant JOHAN MAGNUS GYLLENHAMMAR og MAREN STÄRCK), * 1684, †

Hans Efterkommere lever endnu i Sverige.

2. MÅNS ULFSPARRE, * i Marts 1675, † i December 1704 af sine ved Baulske i Kurland erholdte Blessurer.

Løjtnant.

~ paa Hubbestad i Svenarums Sogn 11. Januar 1701 med MARIA LIWENSTEN (F: Oberstløjtnant THOMAS LIVINGSTONE, naturaliseret LIWENSTEN, og MARIA STIERNA), * i April 1668, † paa Traneberg i Otterstads Sogn 6. April 1749.

Hans mandlige Efterslægt uddøde 1880 i U.S.A.

3. MARTA ULFSPARRE, * paa Hästhälla 8. November 1677, † samme Sted 5. Februar 1678, begr. i Kärda Kirke.
4. HANS ULFSPARRE, * 1680, † paa Högsäter i Färgelanda Sogn 2. Marts 1756.

Kaptajn.

~ 1° paa Russelbacka i Järpås Sogn 9. Juni 1707 med MARIA KAFLE (F: Kornet ERLAND KAFLE og MARGARETA RIBBING), † Malmö 24. Marts 1710, begr. 3. Maj i Källundagraven i Kärda Kirkes Kor.

~ 2° paa Eskilsberga i Kärda Sogn 9. Maj 1711 med HELENA Friherreinde KAGG (F: Kammerherre NIELS Friherre KAGG og MÄRTA Friherreinde RIBBING af Zernava), * paa Fjällskäfte i Floda Sogn i Oktober 1676, † (Hun ~ 1° 28. November 1706 med Kaptajn HANS GABRIEL STIERNA).

~ 3° med ESTRID SOFIA HÅRD af Torestorp (F: Kammerherre GUSTAF ADOLF HÅRD af Torestorp og ANNA CATHARINA HÅRD af Segestad), * 14. Februar 1687, † i Tängs Sogn 29. Marts 1776.

Hans Efterslægt lever endnu i Sverige.

5. MÄRTA ULFSPARRE, † Reval 30. Oktober 1740.

~ 1° med Kaptajn AXEL STIERNA til Fylleryd i Torskinge Sogn og Lyngsås i Hjortsberga Sogn (F: Assessor i Göta Hovrätt JOHAN STIERNA til Bolmsnäs og Eskilstorp og ANNA KYLE), * ca. 1670, † 1700 af sine i Slaget ved Narva erholdte Saar.

~ 2° paa Henriksholm 16. April 1711 med polsk Oberstløjtnant HANS ROTKIRCH (F: Kaptajn LENNART ROTKIRCH og ANNA LILLIEHÖÖK af Fårdala), * 5. September 1675 i Lifland, † i Stockholm 7. Februar 1747. (Han ~ 1° 19. Januar 1702 med JULIANA JÜRGENSDOTTER WRANGEL; 3° med (SARA?) HELENA AHLSTEDT, 1673— før 1741).

6. ELISABET ULFSPARRE, * paa Hängelö 5. Maj 1688, † paa Källunda 1. Januar 1691, begr. i Källundagraven i Kärda Kirke.

7. LARS ULFSPARRE, * 1696, † paa Högsäter i Färgelanda Sogn 16. April 1756.

Ritmester.

~ 1° 1719 med MARIA CHRISTINA AHLEFELT (F: Oberst JOHAN AHLEFELT og HELENA CATHARINA DREFFENSKÖLD).

~ 2° med NN Lode.

~ 3° 9. Oktober 1750 med FREDRIKA VILHELMINA CREMER (F: Ritmester FREDRIK VILHELM CREMER og CHRISTINA KAFLE), * 16. April 1732, † paa Solberg i Arvika Sogn 5. Maj 1805, begr. der 12. Maj.

8. ERIK ULFSPARRE, † 1729.

Ritmester.

~ med CHARLOTTA ELEONORA JULIANA EKEHELM (F: Hofjunker CARL EKEHELM
og MARIA FURUMARCK), * 1685, † Stockholm 1754, begr. 2. Apr. i Maria Kirke.

Se 64/47 og 64/48.

9.? MARIA CATHARINA ULFSPARRE, * paa Källunda 20. Maj 1699, †

ERIK ULFSPARRES MORGENGAVEBREV TIL ANNA SOOP

Jagh ERICH MÅNSBOHN WLFSPARRE till Kiällundha giör her medh vitterligeth, att Ao 1673 d. 6. Julij mitt bröllop höltz her på Nygårdh medh dhen edle och välb.ne junghfruu j: ANNA ERICHZDOTTER SOOP; hafwer iagh så vääl aff ett mogeth betenkiandhe såsom och medh mijne k. föräldrarß samtycke gifweth väälb.ne min k. bruudh till morghongáfwa efter kongl. mayttz giordhe ordhningh som nu bruukeligh ähr, min rätte fädherneß ärfdhe säthe gårdh, Kiällundha, rt: 15 pd: medh deß vnderliggandhe godz, och hemman, som ähr Lilla Kiällundha en heell gårdh rttr: 3 pd: smöör. Räbbarp en hell gårdh räntar 4 pd: Skogzåkra en hell ränt: 5 pd: Tree gårdhar i Laarp ränt: 13 pd: Hängnhen ½ gårdh ränt: 2 pundh. Slätterna ½ gårdh rt: 2 pd: Höökhult 1 hell gårdh r: 4 pd: Gullarp rt: 1 pd: Göstastorp rt: 1 pd: Hönetorpeth 1 pd: Pärstorp ränt: 1½ pd: Sohneßtorp 1 pd: Balbarßtorp 1 pd: Tree gårdhar i Vallerstadh rt. 12 pd: Kiärdha 1 heel gårdh ränt: 4 pd: Nestadh heel skattehemman: Kaasarp ½ gårdh rtt: 3 pd: Alanßrydh 1 heel gårdh rt: 3 pd: Wipparp ½ gårdh räntar 2 pd: Hvilket giör tillhopa 78½ pundh. Att detta såledheß aff migh godhvillegigen giort ähr och oryggeligen hållaß skall, är detta medh min egen handh och signethe bekräftatt, som och tjänst vänligh begiärath aff dhe andhre godhe härrar, som her tillstädess ähro, dhe wille iämppte migh detta medh egen handh och signethe werificera. Actum Nygårdh d. 7. julij ao: 1673.

ERICH WLFSPARRE
MÅNSSOHN
L.S.

ERICH WLFSPARRE
ÅKESSON
L.S.

PETRUS WLFSPARRE
L.S.

ARVID ROSSENBIÄLKE
L.S.

LARSS SILFWERSWÄRDH
L.S.

BÄNGT LILIESTIELK
L.S.

JEAN GUSTAFF DYKERT
L.S.

Original tilhørte den 1953 afdøde Major John Ulfspærre, Lidingö.

MÄRTA SOOPS TESTAMENTER

1.

Jagh MÄRTHA SOOP till Nygårdh och Nothedan bekänner och härmedh oppenbarligen veterligen giör, att iagh medh en frij villia och godt betänckiande hafuer gifuet och testamenterat, effter min dödh, till min högtährade brodersons dotter, welborna jungfru ANNA SOOP, tuenne mina guld armme bandh, sampt min sijlfuer hand kanna och sijlfuer handfat. Sedan föruthan thetta gifuer och testamenterar iagh till mera bemelte min högtährade broder sonss dotter half parten af alla andra mina lössöra, som ähr först half parten i alt pante godz, så och halfparten i alla rede bara päningar jemuäll half parten af alt annat mitt rörliga, som ähr guld, sijlfuer, theen, mäsingh, koppar, alla hända slagss kläder, halfparten af all boskapen medh alla hända slagss creatur, som ähr sodh och hästar sampt half parten af all sädh och spannemåll, sampt halfparten af alt annat som rörliget ähr och för lössöra förståss och räcknass kan, skall blifua och tillhöra min högtährade kära broder sons dotter welborna jungfru Anna Soop för en fulkommelig lagligen oklandrat egendom. Anbelångande boordan på sätegården Nygårdh, som ähr bordh, skifuer, skåp, alle handa jeren och thrä reskap, sedan alt som ähr fäst i wäagh och mur blifuer på Nygård welborna jungfru Anna aldellless tillhöriget, effter mitt föra utgifna testamentz bref daterat Håltetorp den 25. september näst förledne af inneuarande ähr, huilket testamentz bref så well som thetta iagh will hafua krafftiget och fast ehrkient, utan alt klander och åtall. Och här emott min högtährade broderssonss dotter welborna jungfru ANNA ERICKZDOTTER SOOP eller thee hennass skolla wara för oblikerade (när Gudh kallar migh af thenna werlden) at hederligen och well giöra min begrafningh och lätta migh med första komma till jordan på sätt och bruck, som adeliga phersoner anstår och i vårt käre fädernesslandh bruckelighet ähr. Doch så förståandess, at alt huadh som finnes på Nygård af lössöran, som till begrafningen kan tienliget wara eller behöfuass tagess af obytenell.

Dätta alt föreskrefna iagh vill at krafftiget och fast obrotzligen effter min död blifua och wara skall och till störe bekräfftelse och mera förvarningh begärar iagh venligen af thesse effterskrefne at dee wille thetta till wittne jempte migh underskrifua och försegla, som ähr öfuerste leytenampten edle welborne hr. BALTZAR VON NEYMANDT till Ennebärgh och Hoolsjö, så och leytenampten edle welbo. hr. MÅNSS HIERTA til Wällebod och N., samphr ehreborne högtbetrode borgmästare i Wänersborgh hr. CLAUSS CLODT af migh ähr thetta med egen handt och min sahl. käre manss zeckret bekräftat. Datum Nygårdh den 8. december anno 1661.

MERTTA SOOP
En bedröfvatt
enckia
L.S.

BALTZAR VON NEUMANN
L.S. pria.

CLAUDIUS KLOOT
L.S. mpria

JOHAN GUSTAFFSSON
ÖRNEVINGE
L.S. mppria

2.

Jagh MÄRTA SOOP till Nygårdh gör här medh wetterliget, att såsom min sahl. k. man wälborne hr. JÖRAN KAFFLE hafr: anno 1636 d: 25. februarij, då wårdt bröllopp hölts, migh till mårgongåfwa effter lagh och stadgar som då wedh tijden öfliga woro, skienckt och gifwet sätesgården Nygårdh belägen här i Wästergötlandh, Wene härad och Tunhems socken, medh där vnder belägne godz och hemman till fyratjo pundh rändta och till förbättring en gårdh om 4 pundh, som sielffwa mårgongåfwo breffwet förmäler. Och effter Gudh hafr: så behagat, att min sahl. k: man och jagh icke fingo barn tillsammans altså togo wij oss min k: brodersons wälb.ne hrr. ERICH SOOPS dotter den edle och wälborne jungfrv j. ANNA SOOP, hwilken min sahl. k: man och jagh ifrån barndommen vpfödt hafwer, så behagadhe min sahl. k: man och jagh att testamentera wälb.te jungfrv Anna Soop be.te gårdh Nygårdh medh där vnder så stoor ränta som breffwet förmäler. Och emädan såsom sådanth då war lag och stadgar lijckmätigdt, ställdtes där opå et testamentz breff, men såsom wälb.te jungfrvs k. fadher hr. Erich Soop samma breff till sikh annammat hafwer, och man icke wedt antingen dhet ähr förkämmit heller huru där medh förewetter, och emädan såsom wälb.te jungfrv Anna Soop ähr nu igenom Gudz försyn kämmen i ächtenskap medh den edle och wälb.ne herre hr. ERICH MÅNSSON ULFSPARRE till Kiällunda, will altså wälb.te och nu wälb.ne frv Anna Soop wara om samma testamente så mycket bättre försäckradt, dij will iagh nu och här med så wähl som tillförendhe henne på dhet krafftigeste testamenterat hafwa förb.te gårdh Nygårdh såsom och effterföljande hemman och rändta där vnder, som ähr Wästenå en hehl räntr. 3 pundh, Hede $\frac{1}{2}$ rändtar 2 pundh Lossgården en hehl räntr. 4 pundh Trollhätte Qvarn r.r 6 pundh, noch i Forstena byn 7 pundh r.ta Bollsängztörpet, Gramstorp r.r 1 pundh, Bransorp r.r 2 pundh, Qvarnebacken, Bergzgården r.r 4 pundh, St: gården r.r 4 pundh, och denne förbe.te gårdh Nygårdh medh öf.n.be.te hemman wälb.ne fru Anna Soop för sikh och sina effterkämmandhe arffwingar till ewärdeligh wälfängen egendom niutha och behålla skall, skulle och Gudh emoot förmodan icke behaga att wälsigna henne medh barn och lijffsarffwingar, då stånde henne frijdt att giöra och lådta medh be.te gårdh och hemman, som henne sielff bäst synes och behagar, att dätta således oryggeligen hållas skall, bekräftar iagh medh egen handh och min sahl. k. mans signete här vnder, såsom och tienstwänl. begierer aff de gode herrar, som nu här tillstädes ähro, de wille dätta jempte migh verificera. Actum Nygårdh d. 8. julij 1673.

MÄRTA SOOP
högt bedröfuat
äncka
L.S.

ARVID ROSENBIÄLKE
L.S.

ULRICH STAKE
L.S.

BÄNGT LILJESTIELKE
L.S.

LARSS SILFFVERSVÄRDH
L.S.

JEAN GUSTAFF DYKERT
L.S.

KILDER

- 1.
2. »Att Erick Ulfsparre Månsson på Hindrichsholm avled den 15 april och begravdes den 14 juni 1719 i Ånimskogs församling, Älvsborgs län, intygas enligt sagda församlings här förvarade död- och begravningsbok. Göteborg i landsarkivet den 21 maj 1958. Ex officio (sign:) Josef Edström, arkivarie.«
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
10. Slægten Ulfsparres Vaaben er beskrevet Side 43.
- Slægten Soop førte et delt Skjold: 1° Guld, 2° en Sølv Tværbjælke i et rudet blaat Felt. Paa Hjelmen 2 jernklædte Arme holdende en Fjervifte.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels ättartavlor, VIII, 1934, 517 (Ulfsparre). Se endvidere her S. 225. Samme VII, 1932, 361 (Soop).
12. Oplysningen hos Elgenstierna VII, 361 og IV, 74 om at Märta Soop døde 1616 maa bero paa en Fejltydning af Gravstenen paa Tunhems Kirkegaard. Dødsaaet er formentlig 1676, og hun er da Göran Kafles anden Hustru. De blev gift 25. Februar 1636 efter Angivelsen i Testamentet.
13. Testamenter af 8. December 1661 og 8. Juli 1673, se her S. 400 f.

NOTE TIL BILLEDET

S. 397. Seglet er gengivet fra Morgengavebrevet, se her Side 401.

CARL EKEHIELM
OG
MARIA FURUMARCK

CARL EKEHIELM

til Ekensberg

er Søn af Understatholder i Stockholm, fil. mag. BENGT BAAZ, der 20. Marts 1647 blev adlet med Navnet EKEHIELM, og EVA EGGERTZ.

Han er formentlig født omkring 1643, idet Forældrene blev gift 2. Januar 1642, og er opvokset i et udpræget akademisk Milieu. Farfaderen JOANNES BAAZIUS (512/377), der var Præstesøn og selv blev Biskop i Växjö, var især bekendt for sit kirkehistoriske Arbejde: Inventarium ecclesiae Sveogothorum (1642), Faderen var Lærer for den senere Kong Carl X Gustaf og havde i mange Aar Ledelsen af dennes økonomiske Sager. Morfaderen HERMAN EGGERTZ (512/379) var Læge i Stockholm og Doktor medicinæ.

Carl Ekehielm blev da naturligt sat til Studeringerne; han blev immatrikuleret i Uppsala i September 1655, men han ses ikke at have fuldført noget Studium. I Stedet er han gaaet i Hoftjeneste og blev udnævnt til Hofjunker. Fra Faderen arvede han Godset Ekensberg i Över-Enhörna Sogn i Södermanlands län. Han døde allerede 1686 og blev 31. Januar begravet i Trosa Sognekirke.

1679 ægtede han

MARIA FURUMARCK

der var Datter af Krigskommissær ERIK JOHANSSON FURUBOM, der 1675 blev optaget i Adelen med Navnet FURUMARCK, og MARGARETA ULFVENKLOU.

Efter Ekehielms Død ægtede hun 5. December 1691 Ritmester VILHELM PATRIK BARCLAY, der var Søn af den fra Skotland indvandrede Generalmajor WILLIAM BARCLAY, naturaliseret i Sverige 1648, og MARGARETA BECKER. V. P. Barclay er formentlig død kort efter 1697 og efterlod Enken med smaa Børn. Nærmere vides ikke, heller ikke, hvornaar hun døde.

I Ægteskabet havde Carl Ekehielm følgende 5 Børn:

1. BENGT ADOLF EKEHIELM, * i Juli 1680, † 6. Februar 1751.

Herredshøvding i Håbo, Bro og Erlinghundra Herreder i Uppland.

~ 1707 med CATHARINA WADENSTIERNA (F: Assessor LARS WADENSTEN, adlet WADENSTIERNA, og ELISABET KROK), * 1683, † 23. April 1724.

Med ham uddøde Slægten Ekehielms Mandslinie.

2. ERIK AXEL EKEHIELM til Leonardsberg, Ö. Eneby Sogn, * 1682 (?), † paa Leonardsberg 18. December 1737.

Oberstløjtnant.

~ 1718 med CHRISTIANA APPELGREN (F: Direktør NILS APPELGREN og CATHARINA GYLDENKLOU), * 1672, † 13. Juni 1741. (Hun ~ 1° med Ritmester OTTO HENRIK SCHULMAN, 1672—1702).

3. SIGRID JULIANA EKEHELM, f. 1683, † efter 1740.

~ 1° 1700 med Hovrättskommissarie JOHAN EKEBERG, † 1703.

~ 2° 6. December 1706 med Brukspatron i Kristinehamn JÖNS BLANCK, der levede endnu 1715.

4. CHARLOTTA ELEONORA JULIANA EKEHELM, * 1685, † Stockholm 1754, begr. Maria Kirke 2. April.

~ med Ritmester ERIK ULFSPARRE af Broxvik (F: Kaptajn ERIK ULFSPARRE og ANNA SOOP), † 1729.

Se 64/47 og 64/48.

5. FRITZ EKEHELM, † ugift.

Han blev 1701 Løjtnant ved Östgöta Kavalleriregiment.

KILDER

- 1.
2. Skrivelse fra Landsarkivet i Uppsala til A.F. 31. Maj 1958: » Icke heller har oppgiften om Carl Ekehielms begravning den 31/1 1686 kunnat kontrolleras enär Trosa lands- och stadsförsamlingars bevarade död- och begravningsböcker begynna först med år 1701, respektive 1688.«
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
10. Slægten Ekehielms Vaaben er beskrevet Side 225. Slægten Furumarck førte et grønt Fyrretræ i et af blaaf og grønt tværdelt Skjold. Paa Hjelmen et Fyrretræ mellem to af blaaf og Guld vekselvis delte Ørneflugter.
11. Gustaf Elgenstierna: Den introducerade Svenska Adels ättartavlor II, 1926, 509 (Ekehielm). Samme Bind Side 873. (Furumarck).

CHARLES SELBY
OG
ELIZABETH GILLIBRAND

CHARLES SELBY

til Biddlestone

var Søn af High Sheriff i Northumberland, Sir WILLIAM SELBY til Biddlestone og ELLEN (HELEN) HAGGERSTONE.

Om ham kan kun oplyses, at han overtog Familiens Stamgods omkring 1684, da hans ældre Broder THOMAS SELBY døde uden at efterlade sig Børn af sit Ægteskab med ANNE LUMSDEN. 1686 tilkøbte han Linshields og Shillmore og 18. November 1687 købte han noget Jordegods i Ingram, som havde tilhørt ROBERT COLLINGWOOD.¹²

Charles Selby døde 3. August 1699.

Han var gift med

ELIZABETH GILLIBRAND

der var Datter af JOHN GILLIBRAND til Chorley (senere Gillibrand Hall) i Grevskabet Lancaster og JANE ANDERTON. Hun døde 20. Maj 1710.

I Ægteskabet var der følgende fire Børn:

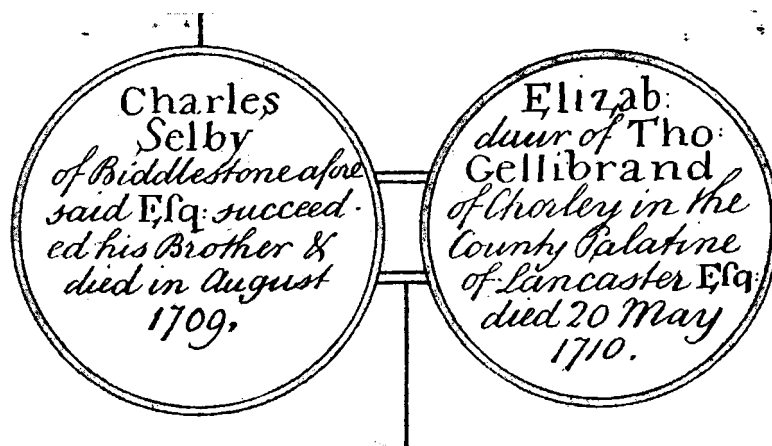
1. THOMAS WILLIAM SELBY til Biddlestone, * 1681, † London 17. Februar 1755, begravet 24. Februar paa St. Pancras Kirkegaard.
~ 1707—08 med BARBARA PERCEHAY, * 1680, † London 5. Marts 1755, begravet 11. Marts paa St. Pancras Kirkegaard.
Se 64/49 og 64/50.
2. ELLEN SELBY, * 4. Januar 1682, † ung.
3. CHARLES SELBY, * 30. December 1684, † 3. August 1699.
4. EDWARD SELBY, * 12. Marts 1690, † 6. September 1711¹³.

Selby — Gillibrand
Fra »Svaneskindet«

KILDER

1. Oplysningerne om Charles Selby stammer udelukkende fra den af College of Arms, London, 1796 udfærdigede Stamtavle over Familien Selby (se II. Del, 1. Bind, S. 517 f.).
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
6. Ifølge Selby-Stamtavlen fra 1796 var Elizabeth Gillibrand Datter af Thomas Gillibrand til Chorley, medens Faderen i to Noter i Publications of the Catholic Record Society (1. S. 125 og 23, S. 122) angives som John Gillibrand til Chorley. Hvilken af de to Angivelser, der er den rigtige, kan ikke afgøres paa det her tilgængelige Materiale — man har fundet det naturligt at støtte sig til Udgivernes Noter.
7. Dødsangivelsen fra Selby-Stamtavlen 1796. Det bemærkes imidlertid, at der i det saakaldte Huddleston Obituary — et Kalendarium, som findes trykt i Publications from the Catholic Record Society 1, S. 125 — under 3. April er indført en »Mrs Eliz. Selby«, som af Udgiveren i en Note identificeres med Elizabeth Gillibrand. Da Obituariet har en Del Indførsler daterede til 1640'erne, er Identifikationen imidlertid næppe sandsynlig, selvom det ikke af Udgaven kan ses, om Indførslerne er fortsat saa langt ned i Tiden som efter 1700; det er dog formentlig mere nærliggende at gætte paa, at Indførslen gælder ISABEL SELBY, Datter af ROBERT CLAVERING, og Enke efter THOMAS SELBY til Biddlestone, der døde 1629; denne Thomas Selby var gennem sit første Ægteskab med AGNES HERON Farfaders Fader til den her omhandlede Charles Selby.
- 8.
- 9.
10. Familien Selby's Vaaben er beskrevet i II. Del, 1. Bind, S. 244 (jfr. S. 513—53). Familien Gillibrand førte ifølge Burke's General Armory (3d. ed.): I Sølv to krydslagte Sværd med sorte Fæster i Skeder med Guld Dupsko.
11. Danmarks Adels Aarbog V, 1888, S. 359. H. Berner Schilden Holsten og Albert Fabritius: Baron Charles Joseph Selby's Descendens, Kbh. 1935. Stamtavle i A History of Northumberland, volume XV, edited by Madeleine Hope Dodds, Newcastle upon Tyne, 1940, ad Side 424. Jfr. her S. 238. Note 11.
12. Ovennævnte Stamtavle.
13. Oplysningen hidrører fra Selby-Stamtavlen 1796. Det bemærkes, at en Præst, Edward Gregory Selby, O.S.B., der døde 6. Februar 1759, af Udgiveren af Registers of Brindle (Publications from the Catholic Record Society, 23, S. 122) siges at være 3. Søn af Charles Selby til Biddlestone og Elizabeth Gillibrand. Han skal være født paa Yardhill i Northumberland og være optaget i Benediktinerordenen i Lamspring 1726. Hvis denne Identifikation er sikker, er Selby-Stamtavlens Oplysning om Dødsåret altsaa forkert.

Fra »Svaneskindet»

CHRISTOPHER PERCEHAY

CHRISTOPHER PERCEHAY

til Ryton

var født 1654, maaske den 29. August, som Søn af WALTER PERCEHAY og BARBARA STAVELY.

Familien Percehay føres i de officielle engelske Genealogier tilbage til 1200-Tallet og ejede i ubrudt Række ned til Christopher Percehay, med hvem Mandslinjen synes at være uddød, Godset Ryton i Grevskabet York. Han solgte 1685 Godset til JOHN RAMSDEN som Værge for MICHAEL BARSTOW.¹²

Det er ikke oplyst, hvornaar Christopher Percehay døde, det vides kun, at han ikke havde flere Børn end den neden anførte Datter.

Han var gift med

NN TANCRED

der var Søster til Sir THOMAS TANCRED, 3d. Baronet, og Datter af Sir WILLIAM TANCRED, 2d. Baronet, formentlig af hans første Ægteskab med DOROTHY WILDE.

Ægteparret havde kun en Datter:

1. BARBARA PERCEHAY, * 1680, † London 5. Marts 1755, begravet 11. Marts paa St. Pancras Kirkegaard.

~ ca. 1707—08 med THOMAS WILLIAM SELBY til Biddlestone, * 1681, † London 17. Februar 1755, begravet 24. Februar paa St. Pancras Kirkegaard.

Se 64/49 og 64/50.

KILDER

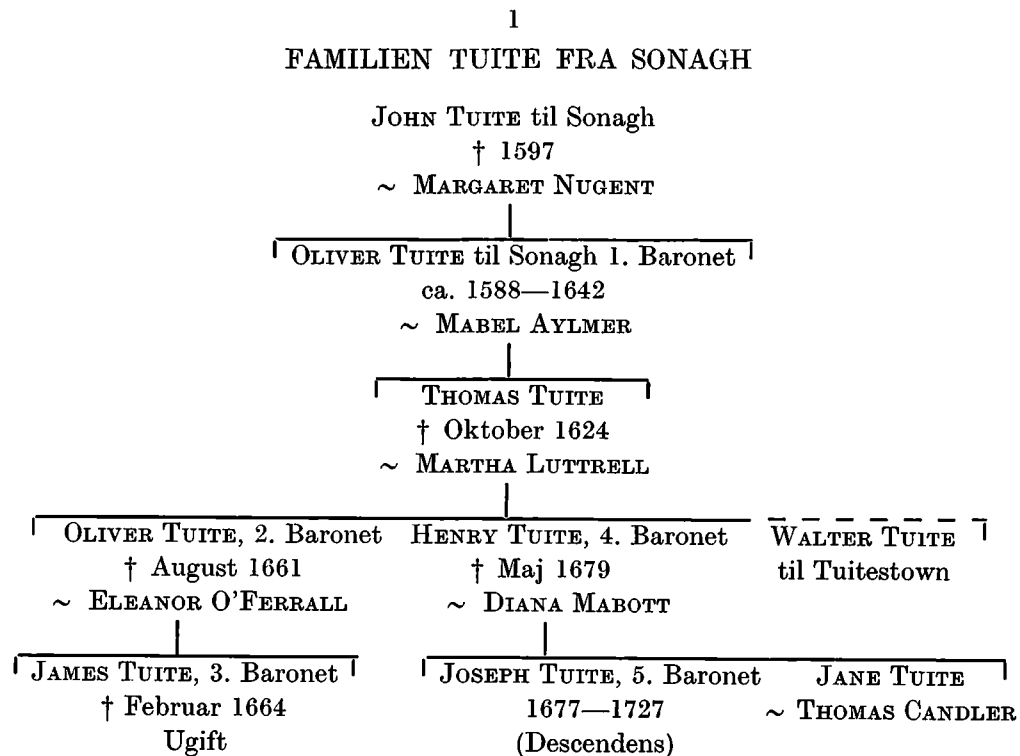
1. I det Selby'ske Familiearkiv i Landsarkivet, Odense, findes en Stamtavle over Familien Percehay, "extracted from the Records of the Heralds College and British Museum". Heraf fremgaar, at Christopher Percehay var Søn af WALTER PERCEHAY og "BARBARA daur. of BASILL STAVELY of Rippon, Co. York by ISABELL his wife, dau. & coheir of . . . GRANT of Pickell, Co. York". Ved Christopher Percehays Navn er tilføjet: "aged 11 a° 29. Aug. 1665".
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
6. Den paagældende Sir Thomas maa af kronologiske Grunde være den Sir Thomas, 3rd Baronet, som var født 1665 og døde 1744; hans Forældre var Sir WILLIAM TANCRED, 2nd Baronet, og ELIZABETH WALDEGRAVE, der blev gift 1663. Sir Williams første Hustru DOROTHY WILDE blev begravet 30. Juli 1660 og efterlod en Datter. Da Sir Thomas, 3rd Baronet, havde en ældre Broder WILLIAM, der døde ung, maa det formodes, at Christopher Percehays Hustru, hvis Navn ikke kendes, var Datteren af første Ægteskab, og hun er følgelig født senest i Juli 1660. (Se Burke's Peerage and Baronetage, 1921, S. 2116).
- 7.
- 8.
- 9.
10. Familien Percehays Vaaben er beskrevet S. 238. Familien Tancred førte ifølge Burke's General Armory (3d. ed.): I Sølv en Sparre, ledsaget af 3 røde Ibskaller (2, 1). Hjelmtegn: Et Oliventræ med Frugter.
11. Familien Percehay's Stamtavle blev opstillet 1665 af William Dugdale, se hans Visitation of the County of York, trykt i The Publications of the Surtees Society, vol. LXXXVI, 1859, S. 114.
12. The Victoria History of the County of York, North Riding, II, 1923, S. 448.

RICHARD TUIE

RICHARD TUIITE

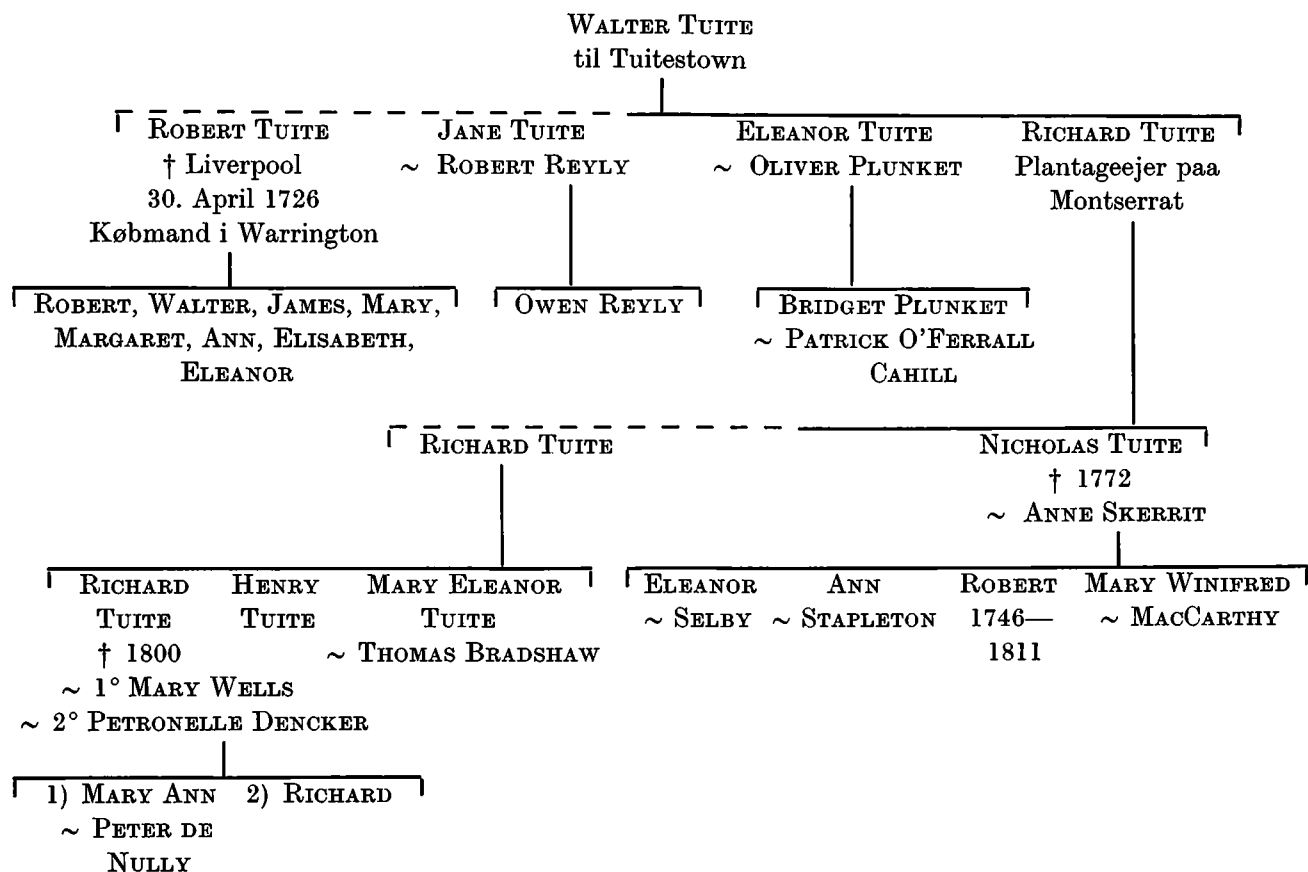
om hvem det kun vides, at han i Begyndelsen af 1700—Tallet var Plantageejer paa Montserrat og Søn af WALTER TUIITE til Tuitestown, County Westmeath, Irland.

Under Hensyn til det i Sønnen Nicholas Tuites Biografi anførte (se her Side 244 f.) kan følgende Oversigter over Familien Tuite opstilles, idet det bemærkes, at de stiplede Linjer angiver Forholdets hypotetiske Karakter.

2.

FAMILIEN TUIITE FRA MONTSERRAT

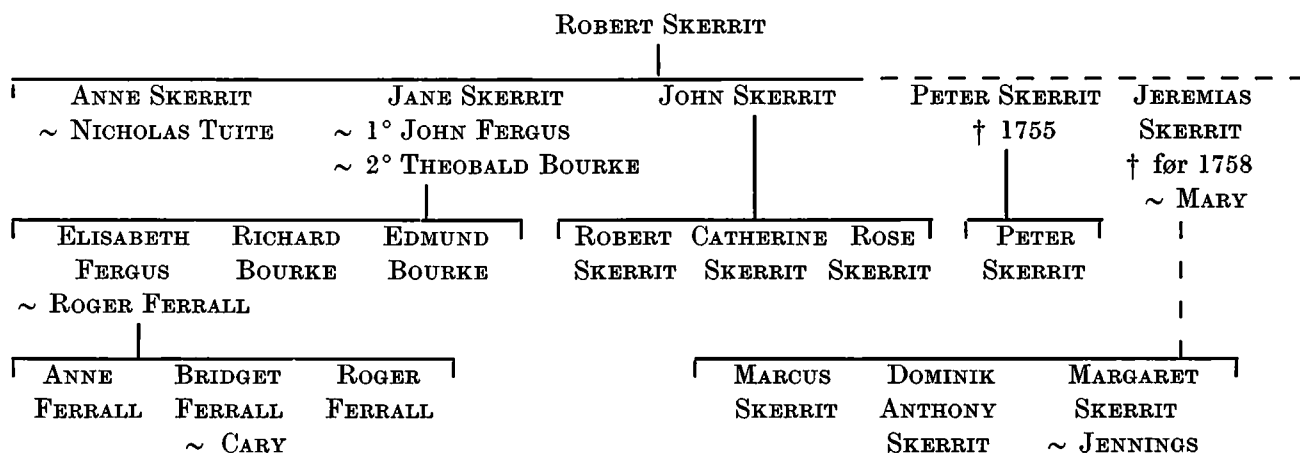

ROBERT SKERRIT

ROBERT SKERRIT

om hvem intet andet vides, end at han var Plantageejer paa Montserrat.

Med Henvisning til det i Svigersønnen Nicholas Tuites Biografi anførte (se her Side 256 f.) kan følgende Oversigt over Familien Skerrit opstilles, idet det bemærkes, at de stiplede Linjer angiver Forholdets hypotetiske Karakter.

PEDER CHRISTENSEN

PEDER CHRISTENSEN

Om MIKKEL PEDERSEN BORRE (64/53)'s Fader er det ikke lykkedes at finde ret meget. Det vides, at han var Fæstebonde i Borre By i Vejerslev Sogn, hvor han er fundet opført i Matriklen 1664 som Fæster af en Gaard paa 5 Td. 7 Skp. $\frac{1}{2}$ Fdk. Hartkorn.¹² Han har formentlig faaet Gaarden i Fæste mellem 1658 og 1664,¹³ idet Dronningborg Lensregnskaber 1652—58 ikke nævner nogen Peder Christensen i Borre By; der nævnes derimod i Byens første Gaard en CHRISTEN SØRENSEN, den eneste med Fornavnet Christen i denne Periode, men dermed haves naturligvis intet Bevis for, at han er Peder Christensens Fader. Yderligere nævnes i Pengeskatten 1652 en SØREN CHRISTENSEN og en NIELS CHRISTENSEN, denne sidste nævnes ogsaa i Baadsmandskattemandtallet samme Aar, og den Mulighed foreligger jo ogsaa — blandt mange andre — at Peder Christensen kan have faaet Gaarden efter en Broder.¹⁴ Det skal dog bemærkes, at Matriklen nævner Peder Christensen i Byens første Gaard, hvad der muliggør, at den nævnte Christen Sørensen kan være hans Fader. Ved Ommatrikuleringen 1688 ansattes hans Gaard til 7 Td. 2 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. Hartkorn og endvidere havde han en »Jord paa Wejersløf Marck ved Broen« paa 2 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn.¹⁵ Gaarden hørte, som de øvrige i Borre By, under Hagsholm Gods, der tilhørte Grev Frijs, Frijsenborg.

Hvad Peder Christensens Hustru har heddet er ikke oplyst, der er intet fundet om hende. Det vides kun, at de i hvert Fald havde tre Sønner, CHRISTEN, der, formentlig som den ældste, fik Gaarden efter sin Fader, samt NIELS og MIKKEL, der begge, da de drog ind til Købstæderne, kaldte sig Borre. Mikkel blev Købmand i Aarhus og NIELS PEDERSEN BORRE nedsatte sig som Skipper og Købmand i Randers; han skænkede sit Fødesogns Kirke dens endnu bevarrede Prædikestol. Hvem af de to Brødre, der er den ældste, er heller ikke oplyst, saaledes at man heller ikke ad denne Vej kan opstille Formodninger om deres Moders Patronym.

PEDER CHRISTENSEN døde i Maj 1695 og blev 13. Maj begravet paa Vejerslev Kirkegaard. Gaarden blev derefter 30. November 1695 og paany 5. Januar 1717 fæstet af CHRISTEN PEDERSEN.¹⁶

Af Peder Christensens Børn kendes følgende tre, idet det bemærkes, at den anførte Orden er vilkaarlig:

1. CHRISTEN PEDERSEN,
Fæstebonde i Borre By, Vejerslev Sogn.
2. NIELS PEDERSEN BORRE, † forlist med sit Skib Julenat 1717.
Købmand og Skipper i Randers.
3. MIKKEL PEDERSEN BORRE, * Borre 1669, † Aarhus 4. April 1724, begr. Domkirken 11. April.
Købmand i Aarhus.
~ i Huset (Aarhus Domsogn) (før 19. Oktober) 1712 med ANNE MOGENSDATTER BLACH, * Aarhus i Februar 1692, døbt Domkirken 14. Februar, † Aarhus 6. Februar 1726, begr. Domkirken 13. Februar.

Se 64/53 og 64/54.

KILDER

1.	8.
2. Vejerslev Kirkebog:	9.
1695 den 13 dito (Maj) blev Per Christ. i Borre	10.
begravten.	11.
3. Hagsholm Gods Skifteprotokoller begynder 1741.	12. Dronningborg Amt Matrikel 1664.
4.	13. Hagsholm Fæsteprotokol begynder 1675.
5.	14. Dronningborg Lensregnskaber.
6.	15. Dronningborg Amt Matrikel 1688.
7.	16. Hagsholm Fæsteprotokol 1719—1809 S. 70.

MOGENS JENSEN BLACH

OG

ELSE OLUFSDATTER

skal efter sin Opgivelse til Borgerskabsprotokollen være født i Landsbyen Væt i Ørum Sogn, Galtens Herred; efter Aldersangivelsen ved hans Død maa han være født omkring 1653. Hvem hans Forældre var, er det ikke lykkedes at udfinde; en Gennemgang af Dronningborg Lensregnskaber viser, at der kun boede syv Fæstebønder i Væt By, af hvilke kun en eller to bar Fornavnet Jens, nemlig JENS ANDERSEN, der boede i den sidste Gaard i Byen, og JENS JENSEN der opføres i Baadsmandsskattemandtallet 1653 og 1654 som Beboer af den tredje Gaard i Byen; det er dog muligt, at han er den samme som den JOEN JENSEN, der nævnes i Baadsmandsskattemandtallet 1652 og i Pengeskatten s.A., samt i Penge- og Kornskattemandtallet 1654 paa samme Plads. Den ovennævnte Jens Andersen nævnes i Kopskattemandtallet 1660 med Hustru, tre Drengbørn og tre Pigebørn foruden en Tjenestedreng.¹²

Det skal iøvrigt bemærkes, at Navnet Blach synes at være et overordentligt hyppigt forekommende Tilnavn i disse Egne. Fra den nærmeste Omegn af Ørum skal kun nævnes en Selvejer MOGENS JENSEN BLACH, der allerede 1626 sad paa en Gaard i Leerbjerg Sogn og By¹³ og en MOGENS CHRISTENSEN BLACH, der nævnes samme Sted i Matriklen 1664,¹⁴ han var Pebersvend, men Fornavnet berettiger dog til at have Opmærksomheden henledt saavel paa ham som paa hans Forgænger; det synes da ogsaa utvivlsomt, at disse to, Mogens Jensen Blach (128/107) i Aarhus og Mogens Christensen Blach i Leerbjerg tilhører den samme Blach-Slægt. Matriklen 1664 nævner som Selvejer JENS BLACH i Leerbjerg, det er formentlig den samme Gaard, det drejer sig om, og man kan da med stor Rimelighed antage Slægtsforbindelse mellem dem; Jens og Mogens Christensen Blach er formentlig Brødre, thi i Frijsenborg Godsregnskaber angives Jens Blachs Patronym 1678 som Christensen, det oplyses, at han bor uden Hustru paa Gaarden; i Aarene 1682—84 nævnes han ligeledes paa denne Gaard, men i disse Aar sammen med MICHEL SØRENSEN og dennes Hustru ANNE CHRISTENS DATTER, der da formentlig er Søster til MOGENS og JENS CHRISTENSEN BLACH. Fra Mikkelsdag 1684 nævnes Michel Sørensen med Familie alene paa Gaarden, og Jens Christensen Blach er da formentlig død. Michel Sørensen og Anne Christensdatter fik i Aarene 1685—1704 otte Børn døbt i Leerbjerg. 4. September 1692 havde de en Søn til Daaben, som fik Navnet JENS BLACH, og som blev baaret af METTE SØRENSDATTER sl. CHRISTEN JENSENS paa Kollerup, der ligeledes stod Fadder til de to følgende Børn og formentlig var deres Fæder. 14. April 1695 døbt deres Søn Søren, for hvem MOGENS JENSEN BLACH (128/107) fra Aarhus var Fadder, og endelig 4. Maj 1704 døbt Sønnen MOGENS, som er den senere MOGENS JENSEN (MIKKELSEN) BLACH d. y.¹⁵ Naar han fører Patronymet Jensen i Stedet for Mikkelsen, kan man heri kun se en Opkaldelse efter Mogens Jensen Blach d. æ., der jo havde staaet Fadder for hans ældre Broder. Mogens Jensen Blach d. y. kom som 15-aarig i Tjeneste hos MIKKEL PEDERSEN BORRE (64/53) i Aarhus og blev hos dennes Enke ANNE MOGENSDATTER BLACH (64/54) indtil hendes Død, hvorefter han selv nedsatte sig som Købmand i Aarhus, hvor han blev en anset Mand. Han ægtede 1735 Jomfru SCHAARUP, der var Sønnedatter af Handelsmanden JØRGEN ANDERSEN HØRNING (128/85) og saaledes en Broderdatter af Guvernør, Kammerraad ANDREAS JØRGENSEN (64/43).

At Michel Sørensens Børn antog Navnet Blach haves der andre Eksempler paa. Det skal saaledes omtales, at den ovennævnte Søn Jens Michelsen (f. 1692), der ganske vist var døbt Blach, ogsaa kaldes med dette Navn i Aarene 1731 og 1734. Han fæstede 27. Marts 1759 af Greve Frijs Husbondholdet paa Halvparten af den Selvejergaard i Lerbjerg, som hans sal. Fader Michel Sørensen havde ejet, og hvis Husbondhold han hævde fæstet 4. Juli 1703.¹⁵

Det kan saaledes næppe betvivles, at de nævnte Bærere af Navnet Blach tilhører en og samme Slægt, men hvorledes Familieskabet mellem dem var, er det ikke lykkedes at klarlægge.

Af andre med dette Tilnavn kan nævnes en Selvejer JENS PEDERSEN BLACH, der havde en Gaard i Ørums Nabosogn, Værum¹⁶, men det er ikke afgjort, at han hører til samme Slægt. Endvidere nævnes i Aarene 1685—1715 i Værum en MARGRETHE BLAKKES, der sammen med en CHRISTEN BLACH stod Fadder 1715 for JENS BLACHS Datter KIRSTEN, og som selv fik en Søn NIELS døbt 11. September 1690. Den nævnte Jens Blach fik endnu 1720 en Datter ANNA døbt i Værum.¹⁵

Mogens Jensen Blach tog Borgerskab i Aarhus 23. Januar 1688 og erklærede da at ville ernære sig af Købmandsskab til Søs.¹⁷ Selv ejede han vistnok ikke Skib, thi ved Skiftet efter ham nævnes kun en Tredjedel af Kremerten »Fortuna«, hvis hele Værdi var ansat til 1000 Rdlr., og hvis Ladning han vistnok ved sin Død var Indehaver af.

Han boede paa Mejlgade i en temmelig stor Gaard, der ved Skiftet blev vurderet til 800 Rdlr. Til Gaarden hørte fire Boder og tre Gaardes Avling paa Aarhus Bymark. Noget stort Folkehold havde han ikke, 1698 betalte han 2 z 8 β i Folkeskat for en Dreng og en Pige,¹⁸ medens han samme Aar betalte 1 Rdlr. 3 z 4 β i Græspenge for tre Køer, tolv Faar og syv Lam.¹⁹

Mogens Jensen Blach døde i ung Alder — kun godt 45 Aar gammel — om Natten den 3. August 1698 og blev 9. August begravet paa Domkirkegaarden.

Skiftet efter ham giver et lille Indblik i hans Forhold, der ikke i Sammenligning med, hvad andre Aarhusianske Købmænd efterlod sig, var overvættets store. Boet indeholdt foruden den nævnte Gaard med Boder og Avling, en Kornhave udenfor Mejlgade, der vurderedes til 60 Rdlr. og 1200 Rdlr. i rede Penge. Den nævnte Skibspart havde en Værdi af 333 Rdlr. 2 z , hvortil kom Skibets Ladning af Byg, Havregryn, Byggryn og Malt, der ansloges til godt 550 Rdlr. Hans Bogsamling var ikke imponerende, der var ikke meget andet end Jesper Brochmands Huspostil og en »Thidsch Rede« af Dr. Martin Luther. Af hans Gangklæder, der vurderedes til 62 Rdlr. 3 z og som forlods blev udlagt Børnene, skal særlig nævnes sorte, brune og graa Klædes Kjoler med Sølvknapper, og Nathuer med Kniplinger. Boets Beholdning af Sølvstøj var heller ikke særlig stor, det vægtigste Stykke var en liden Sølvkande paa 41 Lod 3 Kv., desuden nævnes to drevne Bægre, hvoraf det ene var gammelt, et ligeledes gammelt forgyldt Bæger og et Tommelbæger, der tilsammen vejede 27 $\frac{1}{2}$ Lod 3 Kv., et Krus med Sølvlaag, hvis Vægt ikke er angivet, en Smørbricke paa 4 $\frac{1}{2}$ Lod, syv Sølvskeer tilsammen 20 $\frac{1}{2}$ Lod, et lille Spænde 2 $\frac{1}{2}$ Lod og et gammeldags Sølvbælte paa 18 $\frac{1}{2}$ Lod.

Boets samlede Beholdning var 3.946 Rdlr. 4 z 14 β , hvorfra gik Udgifter til et Beløb af 130 Rdlr. 5 z 12 β og Gangklæderne, saaledes at der blev 3.753-2-2 til Deling. Enken fik heraf Halvdelen med 1.876-4-1, medens Børnenes Andel inklusive Gangklæderne beløb sig til 1.939 Rdlr. 1 z 1 β ; da Mogens Jensen Blach efterlod sig en Søn og tre Døtre, har Sønnen saaledes faaet 775 Rdlr. 4 z og hver Datter 387 Rdlr. 5 z .²⁰

Mogens Jensen Blach blev 8. Januar 1691 viet i Huset (Aarhus Domsogn) til

128/108

ELSE OLUFSDATTER

der er født, formentlig i Aarhus, omkring Januar 1663. Hun var Datter af Overformynder og Handelsmand i Aarhus OLUF CHRISTENSEN og KIRSTEN THOMASDATTER. Noget særlig rigt Parti var det ikke for Mogens Jensen Blach; Oluf Christensen var død sidst i December 1683 og ved Skiftet efter ham, der først foretoges 28. Februar 1687, havde der kun været 2.676 Rdlr. 15 β til Deling mellem Enken, en Søn og to Døtre, saaledes at Datterens Part har været 334 Rdlr. 2 ½.²¹ Til Gengæld kom han ind i en Familie, der tilhørte Aarhus' bedste Borgerskab, Svigerfaderen havde som nævnt været Overformynder, Kirsten Thomasdatter tilhørte en gammel Aarhus Familie; som Formynder paa Oluf Christensens Skifte optraadte Borgmester JESPER ESCHILDSSEN for ELSE OLUFSDATTER, og han var tillige Kurator for hendes Broder CHRISTEN OLUFSEN, og hendes Søster MAREN OLUFSDATTER var Enke efter Handelsmanden ANDERS WÆRN, hvis Broder, den senere Vejer og Maaler MORTEN WÆRN, var hendes Laugværg.

Som Faddere for Mogens Blachs og Else Olufsdatters fire Børn forekommer da ogsaa flere af Aarhus' kendte Navne. Kirsten Thomasdatter bar alle fire Børn til Daaben. For Datteren ANNE (64/54) var Fadderne PEDER HANSEN, MICHEL NIELSEN, CIDSEL HUTFELDS, ELSE POULSDATTER og MARGRETHE HENRICHDATTER Blichfeld. 1694 ved Sønnen OLUF BLACHS, den senere københavnske Groshandlers, Daab forekom JØRGEN DANIELSEN, HANS BENDIXEN, CHRISTEN BASBALLE, ANNE FRIIS og ANNE KIELSDATTER, 1696 for Datteren ELISABETH CATHRINE, Pastor ERICH GIERN, PEDER HANSEN KRYSING og Hustru, Hr. MIKKELS Hustru i Aarslev og CLEMEND HANSEN, og 1698 var Fadderne for MARTHE MARIE MOGENSDATTER, MATHIAS BRANDT, PEDER HANSEN KRYSING, BIRGITTE sl. HANS GYLLINGS og MARGRETHE HENRICHDATTER, RASMUS WÆRNS Hustru.

Else Olufsdatter ægtede anden Gang 16. Marts 1700 i Huset (Aarhus Domsogn)²² JENS ANDERSEN MØLLER, der drev en udstrakt Købmandshandel i Aarhus og var en anset Mand. Han maa have haft en anselig Formue, allerede 1712 gik han i Kaution for sin Hustrus Svigersøn MIKKEL PEDERSEN BORRE (64/53), ganske vist kun for 800 Rdlr., men ved Skiftet efter ANNE MOGENSDATTER BLACH var han sammen med Amtmand GERSDORFF og Handelsmanden THOMAS BERING i Randers med til at kautionere for OLUF BLACH som Formynder for PETER BORRE (32/27), for Jens Andersen Møllers Vedkommende drejede det sig her om 10.000 Rdlr.

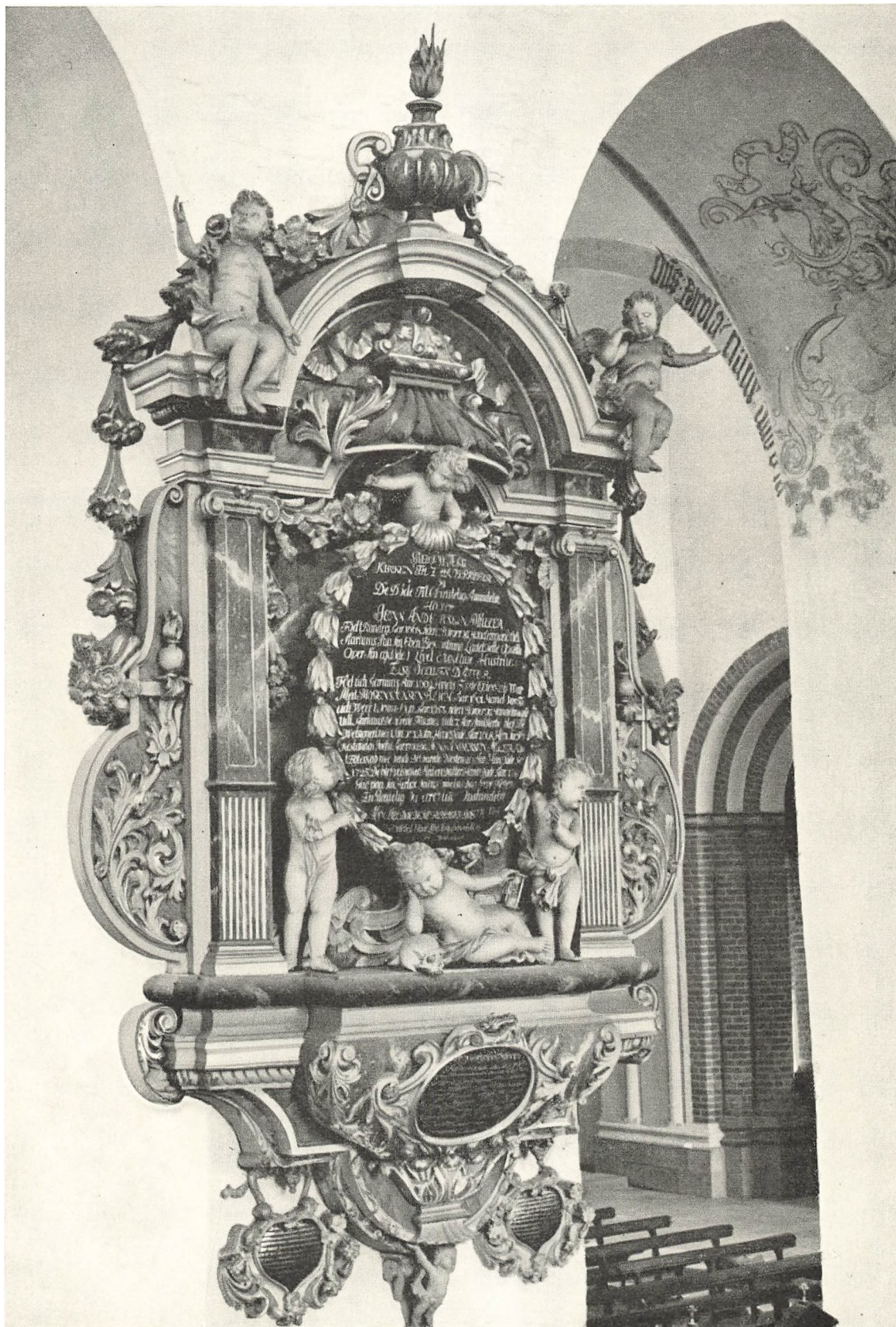
Jens Andersen Møller var født i Randers 1668 og døde i Juni 1741 i Aarhus. Han blev 26. Juni begravet i sit Gravsted i Domkirken,²³ hvor hans pragtfulde Epitafium endnu hænger.

Else Olufsdatter døde først i Oktober 1725 i en Alder af 62 Aar 9 Maaneder og 18 Dage, og blev begravet i Gravstedet i Kirken 9. Oktober.

Ved Fundats af 12. December 1729 skænkede Jens Andersen Møller 200 Rdlr. til Aarhus Bys »mest trængende gamle, sengeliggende Guds Børn« og en Gaards Avling til Domkirken til evig Vedligeholdelse af hans og Else Olufsdatters Begravelse i Kirken og til »altid ovenpaa at feje og pryde« hans sal. Svigermoder KIRSTEN THOMASDATTERS Faders THOMAS NIELSEN (512/431)'s og hendes Broders NIELS THOMASENS »Graver paa Domkirkegaard med paaliggende tvende udhugne Sten, nordost for Biskop-Residencens Vinduer.«²⁴

I Ægteskabet med Else Olufsdatter havde Mogens Jensen Blach følgende fire Børn:

1. ANNE MOGENSDATTER BLACH, * Aarhus i Februar 1692, døbt i Domkirken 14. Februar, † Aarhus 6. Februar 1726, begr. Domkirken 13. Februar.
 ~ i Huset (Aarhus Domsogn) (før 19. Oktober) 1712 med Købmand i Aarhus MIKKEL PEDERSEN BORRE, * Borre, Vejerslev Sogn 1669, † Aarhus 4. April 1724, begr. Domkirken 11. April.
 Se 64/53 og 64/54
2. OLUF BLACH, * Aarhus 1694, døbt Domkirken 6. Januar, † København 10. Juli 1767, begr. Holmens Kirke.
 Grosserer i København, Etatsraad.
 ~ København, Helligaands K., 17. November 1723 med BIRGITTE MANGOR (F: Raadmand, Stadskonduktør ELOVIUS MANGOR og JOHANNE HERFORTH), * ca. 1699, † København 17. Januar 1778, begr. Holmens Kirke.
 Ægteparret havde en Søn CHRISTIAN SCHAARUP BLACH, der fortsatte Faderens Forretning.
3. ELISABETH CATHRINE (ELSEBETH KIRSTINE) MOGENSDATTER BLACH, * Aarhus 1696, døbt Domkirken 7. Februar, † Randers
 ~ Aarhus Domkirke 5. Maj 1718 med DITLEV OTTESEN BERING, * paa Hevring Mølle ca. 1686, † Randers 1732, begr. der 4. Maj.
 Købmand i Randers.
 Ægteparrets Søn var den fra Struensee-Perioden herostratisk berømte MOGENS BLACH DITLEVSEN BERING, af Kejseren adlet MAGNUS BERING VON BERINGSCHIOLD (1721—1804), hvis Sønner Kammerherre THOMAS DE BERINGSCHIOLD til Sparresholm og DITLEF DE BERINGSCHIOLD til Rønnebæksholm ved Patent af 31. December 1783 optoges i dansk Adelstand med Navnet WEDELSPARRE. Deres Slægt uddøde i Mandslinien 1822.
4. MARTHA MARIA MOGENSDATTER BLACH, * Aarhus 1698, døbt Domkirken 27. Marts, †
 ~ Aarhus Domkirke 11. Juni 1721 med Sognepræst til Knebel og Roelse LAURITZ WOGNSEN GLEERUP, * Bergen ca. 1686, † Knebel 1743.
 (Han ~ 2° med MARGRETHE CATHRINE NIELSDATTER TRELUND).

Epitafium i Aarhus Domkirke over Jens Andersen Møller og Else Olufsdatter

GRAVSKRIFTER OVER JENS ANDERSEN MØLLER OG ELSE OLUFSDATTER

Gravsten paa Jorden foran Aarhus Domkirke.
Denne Dette Sove Camm[er. be] kostet
og til dets vedliig[eholdelse] Prydelse paa
Steenen give Cripten ved ovenstaaende
formelder af IENS AN[DERSON] MÜLLER :/ hviler de
Jo[rdiske] Levninger af bemdte. JEN[S ANDE]RSSØN MÜLLER
so Aar og af hans i Live høyt elske[de] ELSE
OLUFS DAAT[TER] i hendes 65ende Aar¹⁾ blev fra dette
J[or]diske ved En Salig død kaldet til den Himmelske Glæde
Gud give Dennem og alle en glædelig Op Standelse
F. 1731

Jydske Saml: 3. VI, 1908—10, S. 380.

EPITAFIUM I AARHUS DOMKIRKE

»Paa den Pille lige over for Qvinde-Stolene er opsat Jens Andersøn Møllers Epitaphium, hvorpaa findes følgende:

Gud til Ære
Kirikken til Ziir og Prydelse
og
De døde til een christelig Admindelse
haver

IENS ANDERSEN MØLLER

Fød udi Randers 1688, siden Borger og Handels-Mand udi Aarhus, paa sin egen Bekostning ladet opsette over sin afdøde i Livet elskelige Hustrue

ELSE OLUFSDATTER

Fød i Aarhus 1682²⁾. Hendis første Ægteskab var med MOGENS JENSEN BLACH Ao. 1691 Hand var fød udi Weet udi Ørum Sogn Aar 1653, siden Borger og Handelsmand i Aarhus, de levede tilsammen udi 7 Aar imidlertid blev de velsignet med en Søn og 3 Døttre. Hand døde 1698. Hun sad i Encke-Standen indtil 1700, da JENS ANDERSSØN MØLLER kom i Ægteskab med hende; det varede næsten 26 Aar. Hun døde Aar 1725, de bleve velsignet med een Datter. Han døde Aar Gud paa sin herlige Igienkommelses Dag give dem en glædelig og ærefuld Opstandelse. Min Siæl døe de Retferdiges Død og mit Endeligt blive som deris Ende. 4de Mosebogs 23. Cap.«

Thott'ske Samling Nr. 1448, 4to.

¹⁾ Angivelsen stemmer ikke med Kirkebogens 62 Aar 9 Mdr 18 Dage, se S. 439.

²⁾ saaledes! det maa formentlig være en Skrivefejl.

KILDER

1. Ørum Kirkebog begynder først 1685.
2. Aarhus Domkirkes Protokol 1685—1728:
Begravede
1698 August
do. 9. MOGENS JENSEN BLACH 45 Aar gl.
D. Cl. Kirkegd. pr[ædikede] M.
3. Skiftet er indført i Aarhus Kbst. Skifteprotol 1693-1702 Fol. 279a.
4. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
5. Aarhus Domkirkes Protokol 1685—1728:
Viiede 1691
d/ 8. Januar MOGENS JENBØN BLAK U. K.
ELBÆ OLUFSD. P.
Efter kongl. naadigste tilladelse dat. 2. December 1690 viet i huset.
At hos disse tvende personer intet findis, som deris egteskab louligen kand forhindre, bekreftede vi HANS BENDIXØN och PEDER HANSEN KRYSING, os som gode tro forlovere ved vor gode tro och love tilforpligtendis herudj at holde sogne presten skadisløs i alle maader.
Aarh. d. 5. Januar 1691
Hans Benedicts. Peder Hansen
pp. Krysing
pp.
6. Aarhus Domsogns Kirkebog begynder 1685.
7. Aarhus Domkirkes Protokol 1685—1728:
Begravede
1725 Okt. 9.
ELSE OLLESDATTER JENS ANDERB MØLLERS Hustr.
62 Aar 9 Maan. og 18 Dage
D. Cl. Kirke pr. M. C.
8. Skiftet er forgæves eftersøgt.
9. Epitafium i Domkirkens Midterskib, jfr. P. Holm: Aarhus Domkirke, 1911 S. 37 f.
10. Segl er ikke fundet bevaret.
- 11.
12. Dronningborg Lensregnskaber.
13. Indkomne Breve til Danske Kancelli 2/8 1626.
14. jfr. ogsaa Dronningborg Lensregnskaber.
15. For Oplysninger herom er Forfatteren Landsarkivet i Viborg, nuværende Rigsarkivar Svend Aakjær og afdøde Overretssagfører Hassing, Kbh. Tak skyldig.
16. Dronningborg Lensregnskaber.
17. Aarhus Borgerskabsprotokol 1674—1862.
18. Aarhus Købstads Konsumtionsregnskab 1698, Folkeskat.
19. samme: Græspenge.
20. Aarhus Kbst. Overformynderiprotokol 1684—1701, Fol. 49 b.
21. Aarhus Kbst. Skifteprotokol 1685—93, Fol. 26.
22. Aarhus Domkirkes Protokol 1685—1728:
Anno 1700
Tijrsdagen d/ 16. Martij
vel achtbaar JENS ANDERSEN MÜLLER
og
dylige Matrone ELSE OLUFSDATTER
sl. MOGENS BLAK Efterleverske
cop. d. 16. Mart. efter Ko.
Tilladelse i Huset af M.
Sædvanlig Forloverattest underskrevet af PEDER HANSEN KRYSING og MORTEN WÆRN.
23. Aarhus Domkirkes Protokol 1729—1800:
1741
Jun. 26. JENS ANDERSEN MÜLLER, 76 Aar gl.
Domk. pd. F.N.
24. Hofman: Foundationer, II, S. 47 ff.

OLUF HANSEN AAGAARD'S FORÆLDRE

UKENDTE

HANS NIELSEN TVEDE
OG
MARIA MIKKELSDATTER

Hvor og hvornaar Hans Nielsen Tvede er født, og hvem hans Forældre var, er det ikke lykkedes at oplyse. Om Forældrene vides kun, at hans Moder — hvis Navn heller ikke kendes — i Begyndelsen af 1711 boede hos ham paa Agnsøgaard¹², men hun blev — formentlig endnu i samme Aar — »giftet bort paa Aggers, Holb. Amt«¹³. Ved Aggers maa formentlig forstaas Aggersvold i Hjembæk Sogn, Holbæk Amt, men det er ikke lykkedes at fastslaa, med hvem hun er blevet gift her; Muligheden taler for Forpagteren NIELS CASPERSEN VALERIUS¹⁴, men en Gennemgang saavel af Agnsø som af Hjembæk Kirkebøger har ikke givet Bidrag til at komme paa Spor efter hende.

Første Gang Hans Nielsen Tvede er fundet nævnt er 1703, da han 1. Juni d.A. fik Skøde paa Agnsø Gaard og Gods, ialt 108 Td. 6 Skp. 1 Fdk. Hartkorn, foruden 26 Gadehuse, af den ovennævnte Niels Caspersen Valerius¹⁵; Købesummen er ikke nævnt, men Tvede har vel faaet Gaarden for en Pris, der laa i Nærheden af de 7.000 Rdlr., Valerius selv Maanedsdagen før havde betalt, da han 1. Maj fik Godset tilskødet af Landsdommer WILHELM DEICHMANN¹⁶.

Der er imidlertid bevaret Oplysning om, at Hans Nielsen Tvede i »en 5 Aars Tid haver været brugt« i Rentekammerets sjællandske Distrikts Kontor, denne Periode ligger formentlig forud for 1703. Han havde tjent under Renteskriver GREGORIUS CLAUSEN, der havde givet ham Vidnesbyrd om hans gode og skikkelige Forhold, og erklæret, at han var kyndig i Regnskabsager¹⁷. Hans Hustrus Stedfader Renteskriver HANS JUSTESEN søgte baade 1709 og 1711 at faa ham ind i Rentekammeret igen, han vilde gerne have ham adjungeret sig, men hans Bestræbelser var forgæves¹⁷, og Hans Nielsen Tvede maatte blive paa Agnsøgaard, hvor det vistnok har været svært for ham at klare sig igennem.

1704 havde han et forholdsvis anseligt Folkehold, nemlig to Karle, to Tærskere, en Røgter, to Dreng og tre Tjenestpiger.¹⁸ 1710 havde han to Karle, af hvilke den ene fik 7, den anden 6 Rdlr. i halvaarlig Løn, og tre Piger, der fik henholdsvis 3½, 3 og 2 Rdlr. halvaarlig¹⁹. Han selv blev dette Aar ansat til 10 Rdlr. i Krigsstyr²⁰, Rentepengeskatten slap han for, eftersom han ikke havde Penge paa Rente²¹; derimod maatte han ud med 3 Rdlr. for sin Paryk, 3 Rdlr. for sin Hustrus Fontange og endelig 20 Rdlr. for sin Karosse²². 1711 havde han foruden de to Karle og tre Piger ogsaa en Tærsker²³.

1714 blev der optaget en Specifikation over Sædegaardene, og det ses da, at han paa dette Tidspunkt havde udvidet sin Besiddelse saaledes, at han nu ejede 112-5-1-2 Ager og Eng, 3 Fdk. 3 Skp. 2½, Alb. Skov foruden Konge- og Kirketiende, hver paa 7 Td. 2 Skp.²⁴. Hans personelle Krigsstyr var i disse Aar ansat til 64 Rdlr.²⁵.

1717 nævnes han sammen med Hustru og et Barn²⁶ — Datteren ANNA ELISABETH (64/56), der var hjemme endnu 1719²⁷, men som 1720 var borte²⁸, hun har vel da været i København hos Hans Justesen og Bedstemoderen. Hans Nielsen Tvede holdt dette Aar tre Karle og tre Piger foruden en Dreng²⁸, og ligesaa 1718²⁷, hvorimod han 1719 havde afskediget Drengen²⁷. 1720 nøjedes han med tre Karle og to Piger²⁸. Det kneb for ham at udrede Skatterne, han oplyste, at han 1717 var blevet takseret til 40 Rdlr. Krigsstyr, hvad der svarede til en

Formue paa 2.000 Rdlr. Da han imidlertid afgav edelig Erklæring om, at han foruden de nødvendige Møbler, Husgeraad og Klæder, ikke ejede over 600 Rdlrs. Værdi, og Amtmand SCHÖNBACH yderligere attesterede, at hans slette Tilstand var velbekendt, blev hans Skat nedsat til 12 Rdlr.²⁹.

Det vides da ogsaa, at han havde laant Penge af Hans Justesen, for hvilke han havde givet ham Pant i Agnsøgaard. Justesen fik 22. December 1720 for 138 Rdlr. og 5 Sk. Skøde paa den Tilbagekøbsret, som Kronen havde betinget sig ved Skøder af 1664 og 1667, da Godset blev solgt til GABRIEL MARSELIS og Oberstløjtnant GEORG MÜLLER³⁰.

Hans Nielsen Tvede døde paa Agnsøgaard i Slutningen af Oktober 1722 og blev 2. November begravet paa Agnsø Kirkegaard.

Skiftet efter ham er desværre ikke bevaret, og det vides saaledes ikke, hvor meget eller hvor lidt, han har efterladt sig, men store Sager har det efter det foranførte næppe været.

Agnsøgaard, der i Tvedes Tid var vokset fra omtrent 109 til 123 Tønder Hartkorn, blev 1724 solgt ved Auktion for 7.400 Rdlr. Gaarden blev købt af Generalbygmester J. C. ERNST, der Aaret efter fik den oprettet som Hovedgaard, og 1751 blev den købt af Greve CHRISTIAN LERCHE, og blev 1815 sammen med Hovedgaarden Lerchenborg oprettet til Grevskabet Lerchenborg, efter hvis Afløsning (1923) Agnsøgaard bortsolgtes.

Hans Nielsen Tvede ægtede antagelig kort før 14. Oktober 1706

128/112

MARIA MIKKELSDATTER

der var født i København omkring Marts 1684 som Datter af Brygger MIKKEL PEDERSEN BAGER og ELISABETH PEDERSDATTER.

Mikkel Pedersen kaldes snart Bager, snart Brygger; maaske har han ejet en Bagergaard, før han 1692 af Brygger HENRICH ANDERSEN købte dennes Bryggergaard i Magstræde³¹, 7. November s.A. aflagde han Ed paa, at han ejede 2.000 Rdlr. til at »fortsette Brøggeriet med«³²; han har altsaa været en temmelig velstaaende Mand, og herpaa tyder det ogsaa, at han allerede 1685 købte Gravsted i Nikolaj Kirkes Nordre Kor³³. Da der 30. September 1700 holdtes Skifte efter ham, fik hver af de fire Sønner 1.354 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ β og Datteren Maria 677 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ β , saaledes at hans Bo — dersom han ikke har haft flere Børn end de her nævnte, hvad der vist nok ikke var Tilfældet, har været paa over 12.000 Rdlr.³⁴.

Som Formynder for Maria Mikkelsdatter optraadte hendes tilkommende Stiffader Renteskriver HANS JUSTESEN, der ligeledes var Formynder for den yngste af hendes Brødre EWERT MIKKELSEN. Denne Broder døde i Pesten 12. September 1711, og Hans Justesen og Elisabeth Pedersdatter delte da hans Arvepart mellem hans fire Søsken uden Hensyn til Køn, saaledes at hver fik 338 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ ³⁴. Maria Mikkelsdatter har saaledes i hvert Fald bragt sin Mand mere end 1.000 Rdlr. Hendes Brødre, der antog Navnet Lund, som Faderen vistnok ikke førte, naede alle frem til ansete Stillinger. HENRIK MIKKELSEN LUND døde 1750 som Islands-Købmand og Kommerceraad, ANDREAS MIKKELSEN LUND døde 1765 som Amtsforvalter over Skivehus og Hald Amter, og PEDER MIKKELSEN LUND døde Aaret efter som Konferensraad.

Hans Nielsen Tvede gav 14. Oktober 1706 Hans Justesen Afkald paa »hans Kiereste Maria Michelsdaaters Vegne«³⁴.

Trods det at Ægteparret boede saa langt fra København, optraadte alligevel Familien som Faddere for de to Børn. Datteren ANNA ELISABETH (64/56) blev 30. Marts 1708 baaret af Mdm. SIGERSTED, medens Mormoderen ELISABETH HANS JUSTESENS stod hos, HANS JU-

STESEN selv var ogsaa med sammen med Vejermester JACOB BIØRNSSEN, der paa Skiftet efter Mikkel Pedersen havde været Kurator, saalænge Skiftet holdtes, for Ewert og Maria, og som muligvis var Broder til Hans Justesens første Hustru JYTTE BIØRNSDATTER. Endvidere var HENRICH MIKKELSEN LUND, MONSR. NIELS SØRENSEN og MAREN HANSDATTER Faddere. Ved Sønnen MICHAELS Daabskonfirmation 18. November 1710 blev han baaret af Mdm. SIGERSTED fra Kalundborg. Fadderne var Mag. HANS HØRNING (se S. 367), ANDERS BENDTSEN SIGERSTED, MARGRETHE FRANTS DATTER, der var gift med Provsten PEDER OLUFSEN SCHYTTE i Viskinde og Agnsø, og MAD S TVEDE.

Hvem denne Mads Tvede var, og hvorledes han var i Familie med Hans Nielsen Tvede vides ikke, men formentlig var det hans Broder. Han blev begravet 23. April 1736, 55 Aar gammel fra Frue Kirke, hvor hans Hustru DOROTHEA MARIE SCHYTTE 60 Aar gammel var blevet begravet 17. April s.A. Deres Søn var vistnok den Islands-Købmand NIELS MADSEN TVEDE, som døde 1758.

Hans Nielsen Tvede og hans Hustru stod oftere Fadder i Agnsø Kirke sammen med andre af Egnens Befolkning, saaledes den nævnte Madam SIGERSTED, der var Søster til den MAREN HANSDATTER, der boede paa Agnsøgaard, NIELS C. VALERIUS og andre.

Efter Salget af Agnsøgaard flyttede Maria Mikkelsdatter til København, hvor hun endnu 1728 boede hos Hans Justesen i Øster Kvarter 347³⁵; rimeligvis efter dennes Død samme Aar flyttede hun til Svigersønnen OLUF HANSEN AAGAARD (64/55) paa Gammeltorv, og her blev hun boende, først hos ham, siden hos JOHAN PETER SUHR, til sin Død 16. Juni 1750. Efter det Ligvers at dømme, som foreligger under Dattersønnen Just Michael Aagaards Navn, har hun baade legemlig og sjælelig været syg gennem en længere Aarrække, men hun overlevede dog baade sin Datter og Svigersønnen. Torsdag den 18. Juni 1750 Klokken 4 om Eftermiddagen blev hun bisat i Aagaards Begravelse i Vor Frue Kirkes Søndre Kapel Nr. 1—2.

Hans Nielsen Tvede og Maria Mikkelsdatter havde følgende to Børn:

1. ANNA ELISABETH TVEDE * paa Agnsøgaard i Marts 1708, døbt Agnsø K. 30. Marts, † København 4. November 1747, begravet 13. November i Vor Frue Kirkes Søndre Kapel Nr. 1—2.

~ i Huset i København, Holmens Sogn, 3. Maj 1726 med Hørkræmmer og Grosserer i København OLUF HANSEN AAGAARD * København 1689, † København 22. November 1749, begravet 27. November i Vor Frue Kirkes Søndre Kapel Nr. 1—2.

Se 64/55 og 64/56.

2. MICHAEL TVEDE * paa Agnsøgaard 1710, hjemmedøbt, fremstillet i Agnsø Kirke 18. November, †

LIGVERS OVER MARIA MIKKELSDATTER

At Aandernes Fader tugter til Nytte paa det vi skal
 blive deelagtige i hans Hellighed,
 Det erfarede her i Livet,
 Men i Ævigheden nyder Frugten deraf,
 Den Ædle og Høy-fornemme, nu hos GUD Salige
 Madame MARIA TVEDE

Som efter megen udstanden Møye og Lidelse hensov den 16. Junii 1750 udi sit Alders 67 Aar,
 og Legemet derefter blev ved en Høy-anseelig Følge geleydet til sit Hvile-Sted
 udi Vor Frue-Kirke den 18. Junii.

Hvis Liv og Endeligt bæres med dette ringe Vers
 Af
 Den Salige Afdødes
 sørgende og kierligste Dotter-Søn
 Just Michael Aagaard.

De Lidelser, som os ved HERRENS Villie sendes,
 Af Kiød og Blod for Straf og store Plager kiendes,
 Men naar de ved Guds Lys betragtes, er der Fred
 Og Herlighed at naae ved hvert et Fode-Fied.

En salig Nytte de tilbringer dem, som lider,
 Just dem, som mandelig for ÆRENS Krone strider,
 Naar HERREN synes at hudstryge her sin Søn,
 Saa giver han ham der sin Naades ÆRE-Løn.

Naar vi seer Korset an med kiødelige Sandser,
 Da skiælver Hiertet, og Fornuftens Kræfter standser,
 De seer ey Nyttens, men et oplyst Øye seer,
 At Tugtens Straf en Vey til Liv og Seyer er.

Man maa nok troe, at GUD sin Skabning ikke plager,
 For intet man jo Børn til Dyd ved Tugten drager,
 Hvor meget meere da kand HERRENS Tugte-Haand
 Opløse Lysterne og Syndsens haarde Baand.

Ved Tugten vænnes vi fra Verdens Lysters Søle,
 At vi dem siden til Bedrøvelse kand føle,
 Ved Tugten faaer vi Lyst til HERRENS Hellighed,
 Ved Tugten higer vi til de Udvaldes Fred.

Saa er der Nytte jo ved Kaarsets suure Plage,
 Som her for Kiødet mon saa bitterligen smage,
 Kand den i dette Liv ey vel nok skiønnes paa,
 En salig Nytte skal man deraf hisset faae.

Den SALIG SLÆL, som her betragtes, fik at vide,
at Korset bitter er for dem, som troelig stride,
For Ærens Krone, da den meeste Leve-Tid,
Hun havde her, var just i Lidelser og Strid.

Hun bar et Legeme, som var af Sygdom matted,
Og Helbred bliver jo blant Herligheder skatted,
Ja Hendes Sind og Siæl fandt ogsaa Plager med,
Alt dette taalig Hun ved HERRENS Naade leed.

Thi HERREN vidnede i Hendes Siæl og Hierte,
At denne Byrde, som her gjorde Hende Smerte,
Udfalde skulle til en ævig Nytte, da
All Verdens Lyst og Sorg Hun skulle fries fra.

Saa blev Hun dydig da ved Korset, og Hun vented
Et Blive-Sted, hvortil Hun skulle blive hented,
I Ævighedens Fred at nyde Nytten der,
Hvor Hun for Korsets Deel en Æres Krone bær.

GRAF-SKRIFT

Vi, Din Slægt vil ikke skamme
Os ved den Din Sorg og Strid;
Thi Du blev i den Viin-Stamme,
Som bær Frugt til ævig Tid.
Gid Din Kierlighed vi mindes,
Til os her Din Troe og Dyd,
At vi følge Dig, og findes
Eengang i Din Roe og Fryd.

Kiøbenhavn, trykt hos Deres Kongel. Majestets Hof-Bogtrykker Ernst Henrich Berling.

Tryk i Videnskabernes Selskabs Bibliotek, Trondheim.

DIVERSE ERKLÆRINGER FRA HANS NIELSEN TVEDE

I

Specification

Paa dend anden Termins Kopskatt, som af Aufnsø Gaards Familie og Thuinde efter kongl. Mayts allernaad.ste udgangne Kopskattes Forordning bør svares, nembl.

Mig self

2de Karle, 2de Tærskere, j Røgttere, 2 Dreng
og 3 Piger

Dette saaledis rigtig at være

testerer

Aufnsø Gaard

H. Tveede.

d/ 1.te Decembr. Ao. 1705

Kallundborg m. fl. Amters Ekstraskatter 1704—05.

II

Efter hans kongelig Mayts. allernaad.te udgangne forordning af Dato 25. Martij 1710 testerer jeg underskrevne ingen Penge at have paa Rente, saasant hielpe mig Gud og hans hellige Ord. Aufnsøe Gaard, d/ 13te Junij Ao. 1710.

H. Tweede.

Kallundborg m. fl. Amters Ekstraskatter 1710 Rentpengeattester.

III

At alle mine Midler og Formue, de være sig bestaaende udj Jorde Godß, Huuße og Grunde, Prioriteter, Skifs-Parter eller andre Effecter, Pandte Forskrifninger ved Obligationer, Vexeler eller paa anden Maade, reede Penge, Sølf eller Guld, inted undtagen udj nogen Maader, uden mit Huuses nødvendige Meubler, Huus Geraad og Klæder, sig ey høyere efter dend derover gjorde Calculation kand bedrage end Sex Hundrede Rix Dr., det haver jeg herved med min corporlig Æd og min egen Haands Underskrift villet bekræfte, saa sant hielpe mig Gud og hans hellige Ord.

Birchen Gaard*), d/ 3 Aprill Anno 1720.

Kallundborg m. fl. Amters Ekstraskatter 1719—43, Kopskat 1720 Bilag 28.

*) Tvede har underskrevet Erklæringen hos Amtmand Schönbach, der boede paa Birkinde Gaard.

AUKTIONEN OVER AGNSØGAARD 1724

Anno 1724 den 9de Martii comparerede vii underskrefne Rettens Betiente og Auctionsforvaltere udj Arts-Herredt for at befordre dend paa Aufnsøegaard og Goeds af Hr. Justitz Raad velædle og velbr. HANS JUSTSØN ved Proclama sidst afvigte 12. Novembr. 1723 andstilled Auction til Ende.

Og er da Auctionen udj velbemelte Hr. Justitz Raad Justsøns Ofverwerelse foretagen og da saaledes tilgaaen og passeret, nemlig:

Hvorefter blef produceret de Conditioner som ermelte Gaard og Goeds skal bortsælges med, lydende saaleedes:

Conditioner

Hvorefter Aufnsøegaard og Tilliggende Bøndergoeds den 9de Martii Ao 1724 paa Aufnsøegaard ved Auction skal sælges og forhandles nemlig først Aufnsøegaard med paastaaende Huuße og Bygning samt 2de strax ved Gaarden beliggende ferske Søer, jtem een Løst- og een Kiøckenhauve tilligemed det der tilhørende, og strax ved Gaarden beliggende Bøndergaarde og Skove med Aufnsøe Konge-Tiende, som efter Matriculen og dend fra Callundborg Amptstue jndhændtede Efterrætning, bestaar af Hartkorn som følger

Aufnsøegaard Agger og Eng	25 Tdr. 3 schpr. 3 fr. 1 alb.
Skov	1 Tdr. 1 schpr. 2 fr.
Aufnsøe Sogns Konge Tiende	7 Tdr. 2 schpr.
Bøndergoeds, Agger og Eng	87 Tdr. 1 schpr. 2 fr. 1 alb.
Skov	2 Tdr. 2 schpr. 2 alb.
Tilsammen	123 Tdr. 3 schpr. 1 alb.

Derforuden 23 Gadehuuße, hvoraf een Deel hafver Avling som under fornefte Hartkorn er begreben.

2. Gaard og Goeds lefveres fri alle Contributioner til Auctionens Dato, og saa fremt det giørende Bud vorder andtagelig, saa tiltræder dend Kiøbende Gaard og Goeds strax under egen Opsiufn og Andsvar med alle de paa Bøndergoedßet til samme Tiid hæftende Restantzer.

3. Betallingen skal skeep udj danske Croner eller Courant klingende Myndt med Lagio efter Cursen til Hr. Justitz Raad Justsøn udj Kiøbenhavn jmod Gaard og Goedses Tiltrædelße eller og, om dend kiøbende det forlanger, til 11te Junij 1724 jmod bem.te Justitz Raad Justsøns Quitering, hvorefter Auctions Sckiødet dend Kiøbende vorder meddeelt.

4. Skulde og nogen jndfinde sig at byde paa Auctionen, som ikke var bekiendt eller og ikke holdes for væderhæftig, da stiller hand Caution for sit giørende Bud, for at undgaae ald Vidtløftighed.

5. Dend Kiøbende betaller self Auctions Salarium og Auctions Sckiødets Bekostning.

6. Enken Madame MARIA salig HANS TVEEDES blifver paa Agnsøegaard beboende til 1te Junij nestkommende at regne, og naar hun derfra skal forflytte, da hun af enhver Bonde paa GoedBet, som hafver Hæste og Vogn, nyder een fri Reiße for at flytte hendes Goeds og Mobilier, endten til Kiøbenhavn eller hvor hend, hun sig her udj Siælland maatte begifve, naar Bonden har tilsaaedt.

7. Hvor jmod til Jnventarium skal følge dend kiøbende Rugsæden til Aufnsøegaard, men Vaarsæden Ao 1724 besørger Kiøberen self og følger ellers jndteet viidere Jnventarium ved Gaarden.

Og blef da Gaard og Goeds, som forbemelt er opraabt og første Gang jndsadt for

	7000 Rdr. Croner
Hr. Justitz Raad JUSTSØN	7100 Rdr. -
Dette Bud blef af Hr. Justitz Raad Justsøn igienkaldet saasom ingen var som derofver vilde byde	
og fornefnste Gaard og Goeds i Stæden jndsatt for	6000 Rdr. Croner
Monsr. HANS MOURITZØN af Callundborg	6100 Rdr. -
Monsr. ADAM LEVIN LINDBERG	6200 Rdr. -
Monsr. DIDERICH SEVERIN JELLING	6300 Rdr. -
Monsr. Lindberg	6400 Rdr. -
Monsr. Mouritzøn	6500 Rdr. -
Monsr. Lindberg	6600 Rdr. -
Monsr. Jelling	6650 Rdr. -
Monsr. Lindberg	6700 Rdr. -
Monsr. Mouritzøn	6750 Rdr. -
Monsr. Lindberg	6800 Rdr. -
Monsr. Jelling	6850 Rdr. -
Monsr. Lindberg	6900 Rdr. -
Monsr. Jelling	6950 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7000 Rdr. -
Monsr. Jelling	7050 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7100 Rdr. -
Justitz Raad Justsøn	7150 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7200 Rdr. -
Justitz Raad Justsøn	7250 Rdr. -
Monsr. Jelling	7255 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7260 Rdr. -
Hr. Justitz Raad Justsøn	7270 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7280 Rdr. -
Monsr. Jelling	7285 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7290 Rdr. -
Justitz Raad Justsøn	7295 Rdr. -
Monsr. Jelling	7300 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7310 Rdr. -
Monsr. Jelling	7315 Rdr. -
Justitz Raad Justsøn	7320 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7330 Rdr. -
Monsr. Jelling	7335 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7340 Rdr. -
Monsr. Jelling	7345 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7350 Rdr. -
Monsr. Jelling	7355 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7360 Rdr. -
Monsr. Jelling	7365 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7370 Rdr. -
Justitz Raad Justsøn	7395 Rdr. -
Monsr. Lindberg	7400 Rdr. Croner

Hvileket sidstmelte høyste Bud Monsr. Lindberg paa Hr. Justitz Raad og General Bygmester velædle og velbr. JOHAN CONRAD ERNSTS Weigne efter gifven Fuldmagt, dat. Kiøbenhavn den 3. Martii Ao 1724, gjorde med 7400 Rdr. Croner, hvor paa Hammerslaget med Hr. Justitz Raad velædle og velbyrdig Hans Justsøns Samtykke fuldte. Og velbemelte Hr. Justitz Raad Ernst fornefnte Aufnsøegaard og Goeds efter forand tilførte Conditioners jndhold til førstkommende 11te Junij 1724 at betalle for eet fuldt fast u-rygelig og u-igienkaldelig Kiøb tilstaaet. At denne Auction af os underskrefne saaleedes er forættet og til Ende bragt, bekræftes under vores Hænder og forseiglinger. Actum Auctions Stædet Aufnsøegaard at supra

H. P. VON HAM
L.S.

HANS BECH
L.S.

Lerchenborg Gods: Skøder og andre Adkomstbreve 1722—1886.

KILDER

- 1.
2. Agnsø Kirkebog 1685—1759:
1722 d. 2. Nov.
blef HANS TVEDE paa Avensøe-Gaard begravet.
3. Skifterne for Holbæk Amt er ikke bevaret for denne Tid.
4. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
5. Vielsen har formentlig fundet Sted i Brudens Hjem-
sogn, Helligaands, hvis Vielsesprotokol først begyn-
der 1713.
6. Sandsynligvis er hun døbt i St. Nicolai Kirke, hvor
hendes Fader ejede et Gravsted. Kirkens Daabspro-
tokol begynder først 1694.
7. Vor Frue Kirkes Begravelsesprotokol:
1750
Sl. MARIE LUND afg. HANS MADSEN [sic]
TVEEDES Enke, gl. 68 Aar, fra Nye Torf. I
Juni Kirken, udi hendes Daatters Mands Sl. OLE
18de HANSEN AAGAARDS muurede Begravelse i Ca-
Torsdag pellet No. 1 og 2, paa Kirkens søndre Side,
om Efterm. ved 4 sl. med Liigvogn. NB Efter
Hr. Etats Raad Thestrups skriftl. Bevilgning
af 15. Jun. 50.
At hendes Mand her kaldes Hans MADSEN Tvede
skyldes formentlig kun en Fejl af Klokkeren, for-
anlediget ved, at han kendte MADS TVEDE, der jo
havde boet i Frue Sogn. Maria Mikkelsdatter skulde
efter denne Angivelse være født ca. 1682, men det er
foretrukket at lægge Opgivelsen af hendes Alder ved
Skiftet efter Faderen til Grund. Dette Skifte fore-
toges 30. September 1700 og hendes Alder angives
da at være 16½ Aar.
8. Skifte er ikke fundet i København.
9. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
10. Segl er ikke fundet bevaret.
11. Sørgevers over Maria Mikkelsdatter Lund af Datter-
sønnen Just Michael Aagaard findes i Videnskabernes
Selskabs Bibliotek i Trondheim, se her S. 448.
Om Agnsøgaard se Trap: Danmark 4. Udg., II, 542.
12. Kallundborg m. fl. Amters Ekstraskatter 1711—13:
Skrivelse fra Stiftsøvrigheden angaaende den af
Rentekammeret foretagne Taksering til Krigsstyr.
13. samme: Mandtal til Krigsstyr 1711.
14. Holbæk Amts Ekstraskatteregnskaber 1710—16: Mand-
tal 1711. VALERIUS var endnu Dom. 3. p. Epiphan.
1716 paa Aggersvold, men 1717 afløst af Forpagter
BRINK. (Hjembæk Kirkebog).
15. Sjællands Landstings Skødebog 1701—15, S. 239.
16. samme S. 223.
17. Rentekammeret: Embedsansøgninger. Hans Nielsen
Tvede.
18. Kallundborg m. fl. Amters Ekstraskatter 1704—05:
Præstemandtal 1704—05.
19. samme 1710: Folkelønsskat 1710.
20. samme: Mandtal til Krigsstyr 1710.
21. samme: Rentepengeattester, se S. 450.
22. samme: Paryk-Fontange og Karosseskat.
23. samme 1711—13: Kop- og Hesteskat 1711.
24. samme 1714—18; Specifikation af Sædegaardene 1714.
25. samme: verdslige Personers Krigsstyr.
26. samme: Beregning over Kop- og Karosseskat 1717.
27. samme: Kop- og Krigsskattaksering 1718, og samme:
1719—43: Kopskats Beregning 1719.
28. samme 1719—43: Kopskat 1720.
29. samme: Beregning over Kopskat 1720, Bilag 27 og 28,
jfr. S. 450.
30. Kronens Skøder IV, 1950, S. 185.
31. Kbhvns Bytings Skødeprotokol 1682—92, S. 567 11/7
1692.
32. Kbhvns Raadstueprotokol 1692/94, S. 33.
33. St. Nicolai Kirkes Copiebog over Begravelses Breve
1635—93, S. 114 (Kirkens Arkiv Pk. 13. Stads A.),
jfr. Nicolai Kirkes Inventarium over Begravelser i
Kirken Fol. 52 b. Nordre Chor Nr. 9.
34. Kbhvns Overformynderis Hovedbog 1699, Fol. 45.
35. Kjøbenhavns Huse og Indvaanere efter Ildebranden
1728, 1906, S. 160.

JOHANN FALBE

JOHANN FALBE

var født, uvist hvor, omkring 1613. Han havde taget den juridiske Doktorgrad og var ved sin Død Anhaltsk Gehejmeraad samt Saltværksejer i Halle. Her døde han den 3. Oktober 1692 Kl. 8 om Aftenen og blev begravet den 9. Oktober i St. Ulrichs Kirche.

128/114 Hustruens Navn kendes ikke.

Han var Fader til

1. JOACHIM FALBE, * 1666, † Halle 6. December 1734, begravet 8. December i St. Ulrichs Kirche.

Postmester i Halle.

~ Halle, St. Ulrichs Kirche, 25. Juni 1696 med JULIANA DOROTHEA ZIEGE, * Halle 1662, døbt 16. April i St. Ulrichs Kirche, † Halle 21. April 1742, begravet 27. April i St. Ulrichs Kirche.

Se 64/57 og 64/58.

JOHANN LEVIN ZIEGE
OG
MARIA DOROTHEA GUEINZIUS

KILDER

1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.	1700. Die W[o]ch[e] Septuag. [Tag der Beerdigung]	8.
	Januar 31. Frau MARLA DOROTHEA, geb. GUEINZIE,	9.
	Herrn JOHANN LEVIN ZIEGENS, weiland Churf. Brdbg.	10.
	Canzeley Adjuncti Secretarij allhier sel. hinterl. Witwe	11.
	mit der gantzen Schule, dem Marien und Ulrichs-	
- Geläute nach Mittag umb 4 Uhr bey Gutschenfarth
begrb., starb den 27. dito umb 11 Uhr Mittags ihres
Alters 75 Jahre und 5 Monat.
- Für die Richtigkeit der Abschrift aus dem Sterberegister
der St. Ulrichsgemeinde. Halle S., den 24. März 1933.
Müller, Kirchenbuchführer.

MORTEN MOURITZEN

OG

INGEBORG LUDEWIGS

MORTEN MOURITZEN

Hvor Morten Mouritzen er født, eller hvorfra han stammer, haves der ingen Oplysninger om. I Betragtning af hans senere Position indenfor det københavnske Borgerskab, hans Forretningsforbindelser med Storhandelens ledende Mænd og ikke mindst hans Giftermaal med den ansete JOHAN LUDEWIGS Datter INGEBORG, kan det maaske antages, at han selv var Københavner og ved sin Start har været i Besiddelse af nogen Kapital. Da han bliver gift 1679, kan han vel antages at være født omkring 1650, og gennemgaar man det sparsomt bevarede

Materiale til Københavns Personhistorie paa dette Tidspunkt, træffer man Navnet MOURITZ MORTENSEN, en Mand, der 1645 boede i Badstuestræde¹². Han er sandsynligvis den samme, som den Mouritz Mortensen, der 1656 testamenterede 100 Daler Mønt til de Husarme i København, og som altsaa maa have besiddet nogen Formue¹³. Han er sandsynligvis død kort efter, da hans Navn ikke forekommer i de bevarede Mandtaller fra 1659. Saavel Tidspunkt som Navnene kunde lede til den Antagelse, at denne Mouritz Mortensen var Fader til Morten Mouritzen, men der foreligger til Gengæld overhovedet intet yderligere, der kunde støtte en saadan Antagelse. Denne maaske rent tilfældige Navnelighed er da for lidt at bygge paa, og det maa derfor betones, at Formodningen ikke er andet og mere, saa meget mere som den Position, Morten Mouritzen indtog, netop kan skyldes hans Giftermaal.

Første Gang Morten Mouritzen med Sikkerhed er paatruffet er 1676, da han opføres i Mandtallet til Krigsstyren blandt »Unge Karle«. Han boede da i Magstræde og ansattes til 7 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ 10 β ¹⁴. En Gennemgang af Magstrædes Beboere viser, at han ikke selv havde nogen Ejendom her. Han har altsaa enten boet til Leje eller maaske været i Huset hos sin Læremester, af Købmænd boede her dette Aar HANS TERKELSEN, JACOB NIELSEN og KEY PEDERSEN og desuden Kræmmeren BALZER BOLHAGEN. Imidlertid boede her ogsaa en Rebslager JENS MOURITZEN, og saafremt det er en Broder til ham, har han muligvis været i hans Hus¹⁵. Samme Jens Mouritzen, der dette Aar betalte 15 Rdlr. 20 β i Krigsstyr, boede sammesteds 1673¹⁶ og endnu 1692¹⁷. I Skattemandtallet 1699 opføres han ikke her.

1678 opføres Morten Mouritzen i Mandtallet over Krigsstyren paa Gammel Torv, han betalte da 15 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ 8 β , og da han kaldes Købmand¹⁸, har han altsaa paa dette Tidspunkt taget Borgerskab¹⁹. Sandsynligheden taler for, at han allerede da har arrangeret sig med sin senere Hustru, Købmand KNUD AGGERS Enke INGEBORG LUDEWIGS og altsaa har overtaget dennes Forretning. For det første boede han i Knud Aggers Hus, og for det andet betalte han 6 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ i Børnepenget, rimeligvis af de Midler, han forvaltede for Knud Aggers efterladte Børn; 25. November 1678 havde han sammen med Storkøbmændene WIGANT MICHELBECKER og EWERT WEINMAN overtaget Formynderskabet for Børnene²⁰.

Gaarden paa Gl. Torv var Matr. Nr. 156 (Grunden er nu en Del af den Københavns Kreditforening tilhørende Ejendom Gl. Torv Nr. 4) og var 1689 ansat til 230 Rdlr.²¹. I Grundtaxten 1668 nævnes Ejendommen som tilhørende SIVERT FLOR, og den var da ansat til 300 Dr.²². I Skatteregnskabet 1692 nævnes Morten Mouritzen sammesteds, Husstanden bestod da af Mand og Hustru, to Børn og to Tjenere. I Huset var der fire Ildsteder; efter Forordningen skulde han heraf betale 20 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$, hvilket Beløb modereredes til 12 Rdlr.²³. 1699 havde han fire Tjenestefolk og betalte dette Aar 32 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ ²⁴.

Som foran omtalt er det ikke lykkedes at udrede Morten Mouritzens Familieforhold nærmere, og det vides saaledes ikke, hvilken Tilknytning han har haft til to Myndlinge, som kan paaavises. Ved Skifte efter Høker POUL CHRISTENSEN paatog Morten Mouritzen sig 26. April 1680 Formynderskabet for Datteren METTE POULSDATTER, der da var 14 Aar gammel²⁵, hun var 16. Oktober 1699 gift med Minermester PEDER PEDERSEN KINCH, der gav Morten Mouritzen Afkald denne Dato²⁶. De andre Formyndere for Poul Christensens Børn var Stedfaderen JENS OLSEN Høker for Sønnen CHRISTEN POULSEN, 9 Aar gammel, og Brygger HANS DITLEVSEN SCHRØDER for Datteren ANNE POULSDATTER, der var 12 Aar. Ved Skiftet efter Brygger AMBJØRN HAAGENSEN 6. August 1686 blev Morten Mouritzen Formynder for Sønnen LAURIDS AMBJØRNSEN, der 11. Juli 1701 gav sin Formynder Afkald for Arven²⁷.

Om Morten Mouritzens Virksomhed som Købmand er der kun bevaret saare sparsomme Oplysninger. Man maa her slutte ud fra Forholdene, som de var i Almindelighed i Slutningen af det 17. og Begyndelsen af det 18. Aarhundrede, hvis Handelsvirksomhed var væsensforskellig fra vore Dages specialiserede Bedrift. Storkøbmanden maatte paa en Gang være Exportør og Importør, Mægler, Reder og Assurandør, og Virksomheden krævede derfor saavel et overordentligt Snille som et roligt Overblik, et dristigt Udsyn og en velafbalanceret Økonomi. Store Fortjenester ventede paa den Købmand, der dristigt sendte sine Skibe til Norge efter Tømmer og Fisk, og lod dem gaa til spanske, portugisiske eller vestfranske Havne efter Salt, Sydfrugter og Vin. Navnlig da de store Søfararnationer i 1690'erne var indviklede i Krige, havde dansk Handel en gylden Tid, men Risikoen var — ikke mindst paa Grund af Kaperuvæsenet — betydelig. Sammenslutninger mellem Købmændene til Udrustning af Skibe og med den Hensigt at formindske Risikoen for den enkelte var derfor almindelige, og Morten Mouritzen nævnes da ogsaa som Parthaver i saadanne Ekspeditioner. Som Eksempler skal nævnes, at han havde $\frac{1}{32}$ i Skibet »Jomfru Elisabeth«, 123 Læster stort, der i April 1694 gik til Flekerø i Ballast, for derfra at gaa til La Rochelle eller St. Martin efter Salt, Vin eller Brændevin. De andre Rederes Navne vil vise, med hvilke Kredse han stod i Forretningsforbindelse. Medrederne var Oversekretær MATHIAS MOTH (256/95) ($\frac{1}{16}$ Andel), Grevinde FRIIS ($\frac{1}{32}$), Jfr. JOHANNE ELISABETH GABEL (5/32), Kammerjunker ADELAER (5/32), PETER KLAUMANN ($\frac{1}{16}$), WILHELM EDINGER (3/32), HANS JACOB MANDIX ($\frac{1}{16}$), MATHIAS PEDERSEN ($\frac{1}{32}$), JØRGEN KREYER ($\frac{1}{8}$), LYDER STIFKEN ($\frac{1}{16}$), JENS HERSLEB ($\frac{1}{32}$), JØRGEN MATHIASSEN ($\frac{1}{32}$), JACOB LERCHE ($\frac{1}{32}$) og Skibets Fører, Skipper HANS CARSTENSEN TØNDER ($\frac{1}{32}$)²⁸. 1702 nævnes det, at han havde $\frac{1}{32}$ af Skib og Ladning i »Beschiermnings Engel«²⁹, og i en Fortegnelse af 19. November 1704 over Skibe, som Københavns Indvaanere efter Krigens Udbrud havde købt af fremmede, opføres »Admiral Span« paa 100 Læster, købt i Holland og tilhørende Assessor KREYER, MORTEN MOURITZEN, JOHAN SYLLING, JACOB EDELBERG, JOHAN SOHL, CLAUS BIEHL, JAN HÜBRECHT, MADS HANSEN ROBRING og Skipperen SEELIS PEDERSEN³⁰.

Han maa antages at have været en anset Købmand, eftersom han 1691 sammen med HOLGER PARSBERG til Eskjær og Kancelliassessor SEVERIN RASMUSSEN (128/87) var Kom-

missionsdommer i en Sag mellem islandsk Købmand OLUF JONSEN KLOV og THOMAS JENSEN DOBBELSTEEN³¹.

Morten Mouritzen var Officer i Borgervæbningen og avancerede her til Stadskaptajn; som saadan nævnes han 1695, da han sammen med Stadskaptajn PETER DORN af Magistraten blev beordret til at tage Sæde i Inkvisitionskommissionen i Stokhuset, der lededes af Vicekommandant STEEN BILLE, og herom »rachte de til Magistraten Haand« 18. Juli 1695³².

Som Stadskaptajn var han blandt dem, der i Dagene 24. til 30. August 1700 havde Vagt i Slotsvagten og Hovedvagten. Det var lige efter Karl XII's Landgang paa Sjælland og denne Vagttjeneste opfattedes som en Æresbevisning mod den københavnske Borgervæbning³³.

Endelig fik Morten Mouritzen 18. December 1695 Sæde i Byens Raad, idet han denne Dato indvalgte i de 32 Mænds Forsamling sammen med JØRGEN MEULENGRACHT, EILERT STUHR, CHRISTIAN MEYER og JUST KIØRNING³⁴. Her havde han Sæde til sin Død, der sandsynligvis indtraf sidst paa Aaret 1704.

Morten Mouritzen fik 8. Januar 1679 Tilladelse til at indgaa Ægteskab uden Trolovelse og Lysning³⁵ og antagelig kort efter ægtede han

128/118

INGEBORG LUDEWIGS

der var Datter af Storhandelsmanden JOHAN LUDEWIGS, der stammede fra Minden³⁶, og ELISABETH MARTENS. Hendes Alder kendes ikke, men sandsynligvis er hun senest født omkring 1650. Antagelig sidst i 1660'erne ægtede hun Købmanden KNUD AGGER, der døde før 21. Marts 1678³⁷, og med hvem hun havde tre Børn, en Søn JOHAN AGGER og to Døtre ELSE MARIE og MAREN. Af disse omkom Else Marie Aggers ved den grufulde Teaterbrand paa Amalienborg 19. April 1689, der kostede 171 Menneskeliv³⁸. Blandt de omkomne var ogsaa hendes Fætter den 13aarige WIGAND WEINMANN og hendes Kusine den 11aarige INGEBOG WIGANDSDATTER MICHELBECKER³⁹.

Ingeborg Ludewigs var Søster til ANNA LUDEWIGS, der 24. Oktober 1663 ægtede den velkendte Købmand WIGAND MICHELBECKER⁴⁰ og til MARGARETA LUDEWIGS, der 19. Juni 1666 havde Bryllup med Købmanden EWERT WEINMANN⁴¹; en Broderdatter var ELISABETH LUDEWIGS Kommerceraad HANS ALBRECHT HÆSEKERS, og Morten Mouritzen kom saaledes, som allerede berørt, ved sit Ægteskab med Ingeborg i en saare betydningsfuld Forbindelse med Hovedstadens ledende, og væsentlig tyske, Købmænd.

Ingeborg Ludewigs overlevede ogsaa sin anden Mand, men døde allerede 11. Marts 1705.

Det er ovenfor berørt, at Morten Mouritzen levede endnu 19. November 1704, og i et Skattemandtal fra 1704/05 nævnes hun som Enke⁴², men begge var døde før 23. Marts 1705, da Stadskaptajn EWERT WEINMANN, Brygger CHRISTOPHER MUNCK og Købmanden HANS MUNCH overtog Formynderskab og Kuratel for Børnene⁴³.

Skiftet paabegyndtes 5. Maj 1705 og sluttede 11. Maj 1706; der tilfaldt da hver af de tre Sønner 901 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ β i fædrene og 630 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ 14 β i mødrene Arv, altsaa i alt 1.531 Rdlr. 5 $\frac{1}{2}$ og 16 β . Desuden delte de Faderens Gangklæder, der var vurderet til 105 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ 4 β .

Morten Mouritzen og Ingeborg Ludewigs havde følgende fire Børn:

1. ELISABETH MOURITZEN, * København ca. 1681, †

~ med Vinhandler i København CLAUS BIEHL.

Han var gennem et tidligere Ægteskab Farfader til Forfatterinden CHARLOTTA DOROTHEA BIEHL (1731—88).

2. MOURITZ MOURITZEN, * København ca. 1686, † København 25. September 1709.
3. PETER MOURITZEN, * København ca. 1687, † Bergen mellem 13. April 1757 og 10. Juli 1759.

Oberst.

~ med Elisabeth NN, † 1777.

Ægteparret efterlod fem Døtre, hvoraf de to endnu levede 1779 i Bergen.

4. WIGAND MOURITZEN, * København 3. Marts 1689, † Hobro 24. Juni 1734.
Sognepræst til Hobro og Skjellerup.
~ 1° formentlig i Januar 1719 med ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST, * København ca. 1691, † Hobro 19. Marts 1723.

Se 64/59 og 64/60.

~ 2° i Juli 1724 med INGER LAURITZDATTER SCHIPPER, † 1773.

I sit første Ægteskab med Knud Agger havde Ingeborg Ludewigs følgende tre Børn:

- A. ELSE MARIE AGGER, * København ca. 1670, † ved Operahusets Brand 19. April 1689.
Ugift.
- B. JOHAN AGGER, * København ca. 1671, † Hvirring 6. Marts 1716.
Sognepræst til Hvirring, Hornborg og Tandrup.
~ med INGEBORG JENSDATTER BORCHARDT (F: Sognepræst til Tranebjerg, Magister JENS HANSEN BORCHARDSSEN).
- C. MAREN AGGER, * København 9. Januar 1676, † København 3. Januar 1749, begravet i Holmens Kirke.

~ København, Helligaands Kirke, 2. Januar 1711 med Borgretsassessor, Bankkommisær, Etatsraad GØRRIS GØRRISSEN, kaldet GREGORIUS THELLESEN KLAUMAN (F: Brygger GØRRIS TILLUFSEN og MAREN FRIEDRICHSDATTER SEENDERS), * København 30. November 1678, † København 13. September 1752, begravet 20. September i Holmens Kirke.

Ægteparret havde syv Børn, blandt hvilke Datteren ANNA SOPHIE KLAUMANN (1716—53), der var gift med Etatsraad TERKIL BRÜGGEMANN, og Sønnen, Justitsraad KNUD GREGORIUS DE KLAUMANN, der 18. December 1749 optoges i Adelstanden, og fra hvem den nulevende adelige Slægt nedstammer.

af dato 25. junj 1705 at were hendes egen werge og self sine arvemidler til sig annammer og raadig were under Peder Ogelbye stads capitain, som hendes curator hans tilsuene effter samme Ko: allernaadigste brevsindhold, som er indført i skiftes forretningen effter hendes sa. forældre, og slutted den 11. May 1706 [sic.].

1699 ff.

S. 185

Mandagen den 23. Martij 1705

For afg. MORTEN MOURITZEN, forrige stads capitain og kiøbmand her i staden og hans sl. hustrøe INGEBORRE LUDWIGSDAATTER, som boede og døde paa gammel torf, derris fælleds 2de sønner at være formønder anlovede

EWERT WEIDMAN stads capitain godvilligen for

WIGANT 15 aar.

CHRISTOPHER MUNCH brøgger boende i wimmelskafftet for

PEDER gl. 16 $\frac{3}{4}$ aar.

Peder Mouritzens halvesøsterlige arf findes i den brune baag fol. 152 under faderen afg. Morten Mouritzens naun indført, at were 114 sldr. 15 $\frac{1}{15}$ sk. er 76 rdlr. 2 m. 15 $\frac{1}{15}$ sk.

Wigant er icke nogen arf efter samme halvesøster tilfalden, eftersom hand ej war fød, da hun ved døden afgick.

Schiffted effter afg. Morten Mouritzen og hans sa. hustrøe Ingeborg Ludwigs er begyndt den 5 May 1705 og slutted den 11. May 1705 [sic.], huoreffter disse 2de sønner ere tilfalden, nemlig

Peder Mouritzen fæderne arf	901 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ 2 β
møderne arf	630 - 4 - 14 -
1/3 part af hans sl. faders gangkleder	35 - 0 - 12 -
ovenbemeldte hans halvesøsterlig arf	76 - 2 - 14 -
Er saa hans capital tilsammen	1643 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β
Wigant Mouritzen fæderne arf	901 Rdlr. 1 $\frac{1}{2}$ 2 β
møderne arf	630 - 4 - 14 -
1/3 part af hans sl. faders gangkleder	35 - 0 - 12 -
Er saa hans capital tilsammen	1567 Rdlr. 0 $\frac{1}{2}$ 12 β

Ao. 1708 den 21. janv. haver PETER MORTENSEN barberersvend given hans formønder sr. CHRISTOPHER MUNCH skriftlig afkald og quitering for ovenbmd. hans arvedeels capital af hannem samt hans curator sr. HENRICH WIGANT og sr. WILHELM EDINGER til vitterlighed underskreven og den 23. dito nest efter paa Kiøbenhavn byting læst og protocolleret.

Ao. 1709 d. 4de Juni hafver sr. WIGANT MORTENSEN studiosus ved det kongl. Kiøbenhavn academie gifven sin formønder ædle Hr. EDWART WEYN MAN skriftlig afkald og qvitering for obenbmd. hans arves capitaler, som af ham og 2 mænd till vitterlighed vndersschrevfen og dend lode Juny der nest efter her paa Kiøbenhavn byting læst og protocolleret er.

ELSEBETH LUDEVIGS' TESTAMENTE

Jeg underskrevne ELISABETH LUDVIGS afgangene Commerce Raad HANS ALBRECHT HÆSEKERS efterlatte Enke kiendes og hermed vitterlig gjør, at som jeg allereede efter i Hænde havende Afkalds Qviteringer haver fornøyet, betalt og i alle Maader fyldestgiort dend fri Disposition, Testamente og fri Villie, som imellem min sal. Mand og mig efter der til havende Høy Kongelig Allernaadigste Brev og Bevilling de dato 31. Janu: 1721, som dend 27. April 1731 af sal: og høylovlig Ihukommelse Kong Christian dend Siette allernaadigst er vorden confirmeret, findes oprettet og med beges gode Villie samtykt, fastsat og besluttet til vores og Arfvingers vedbørlig Holdelse og i alle Ord, Clausuler og Poncter stricte at efterleve

med videre, Testamentet og Anordningen, dat: Kiøbenhavn d: 8. Marty 1729 indbefatter og forklarer, og jeg da saaledes til min sal: Mands Arfvinger og andre contant og ved Obligationer haver udredet af de derudj til dennem og andet Brug nominerede Tolv Tusinde Rigsdaler, saa at nu alleene er tilbage dend ydermere Anordning, jeg som dend længstlevende baade i Henseende til de 12.000 Rdr., mine Arfvinger skal nyde til Jefnet imod lige Summa, min sal: Mands Arfvinger haver faaet som melt, som og Boets øvrige Midler, der efter samme 12.000 Rdr. Betaling forlods skulle efter Begravelsens og Gieldens Afdrag med mere komme til lige Deeling imellem hans og mine til tredie Leed, om ikke nærmere er til, fellets Arfvinger, maatte finde fornøden at giøre i allerunderdanigst Følge af min høystbemelte kongelig allernaadigste Brev og Bevilling, samt dend derfor i Testamentet tagene Reservation, og endelig nu til sidst af vores itzige allernaadigste Konge Kong Friderich dend Femte erholte allernaadigst Facultatem Testandi, dat: 11. Novembris Ao. 1746. Saa haver jeg da nu ved god Helbred, frivillig og med velberaad Hue til ald Dispute nu og i Tiiden at hævme og forekomme funden fornøden at anordne, som det og alt saaledes efter min Død sig skal forholde, nemlig:

1. P[ost]. Skal min Begravelse i allemaader skee og bekostis, ligesom min salig Mand dend bekommet haver.

2. P[ost]. Antager sig straxen herefter benefnte mine til denne min sidste Villies Fuldbyardelse beskikkede Excecutorer alle mine efterladte Midler og Effecter, under og med hvad Nafn de have kunde, intet deraf i nogen Maade undtagen, til loulig Registrering, Wurdering og Auction og det i Overværelse af samtlige Arfvinger eller deris beskikkede Fuldmegtige, saa mange her ere til stede, og over alt enten for sig selv eller ved Rettens Middel, som Excecutorerne maatte finde for got og tienligst til Enighed imellem Arfvingerne at conservere, een loulig Skifteforretning over Boets gandske Massa forfattet til Oplysning og Efterretning for enhver Vedkommende.

3. P[ost]. Naar aldting saaledes er gjort i Penge og det udestaaende indkommen, som alt til Udtelgning bliver under Excecutorernes Forvaring, udbetaler de forlods og næst efter Begravelsens Omkostninger med videre, hvis herudj stipuleret, samt Boets skyldig Gield, de tolv Tusinde Rigsdaler til disse mine sande, rette og eeniste Arfvinger, som alleene og ingen anden til Arf at fordre og tage efter mig skal være berettiget, nemlig:

1. Dend første Faster afgangene INGBORG MORTEN MOURITZENS Børn Fire Tusinde Rigsdaler
Deeles saaledis

1. Capitain PETTER MOURITZEN, A: Eet Tusinde Rigsdaler

2. Afgangene Hr. WIGANT MOURITZENS trende Børn:

1. MORTEN ENGELBRECHT MOURITZEN, Studiosus, B: Tre Hundrede tre og trædive Rigsdaler og toe Mark.

2. ENGELKE Cammer Secretaire FALBES, C: Tre Hundrede tre og trædive Rigsdaler og toe Mark.

3. ULRICA Assessor KLOVMANDS, D: Tre Hundrede tre og trædive Rigsdaler og toe Mark.

3. Frue MARIA AGER, Hr. Justitz Raad KLOVMANS, E: Eet Tusinde Rigsdaler.

4. ELISABETH MOURITZEN afgangene CLAUS BIHLS, F: Eet Tusinde Rigsdaler.

2. Dend anden Faster afgangene MARGARETA sal. EWERT WEINMANS Børn, ingen uden hendes Søn Cancellie Raad FRIDERICH WEINMANS syv Døtre Toe Tusinde og aatte Hundrede Rigsdaler,
hvilke ere:

1. MARGARETA, som er gift med Præsten MØLLER i Ærode ved Rensborg, G: Fire Hundrede Rigsdal:

2. INGER MARIE, gift med Advocat HORN udj Friderichstad: H: Fire Hundrede Rigsdaler.

3. MARGARETA ELISABETH hos hendes Faster Frue Etas Raad Jnde ERNST, I: Fire Hundrede Rigsdaler.

4. LUCIÆ MARLÆ hos Hr. Geheime Raad VON BERKENTIN, K: Fire Hundrede Rigsdaler.

5. ELSE CATRINE hos hendes Moster Frue Commandeur HAGEDORNS, L: Fire Hundrede Rigsdaler.

6. KIRSTINE holder Huus for sin Broder, M: Fire Hundrede Rigsdaler.

7. ANNA CATRINE hos hendes Fader Broder Hr. General Lieutn. WEINMAN i Bergen, N: Fire Hundrede Rdr.

Tilsammen Toe Tusinde og aatte Hundrede Rigsdaler.

3. Af dend tredie Faster afgangene ANNA ELISABETH salig WIGANT MIKELBEKERS Børn tilleges ingen uden følgende specificerede i alt Fire Tusinde og tre Hundrede Rigsdaler, nemlig:

1. Datter afgangene Frue ANNA ELISABETH salig Cancellie Raad DYSELDOERFS 4 Døtre, nemlig:
 1. Frue CHRISTINE MARGARETHA afgangene Vice Admiral POULSENS, O: Tre Hundrede Rigsdaler.
 2. Frue LOVISE Mayor ROMMELHOFS, P: Tre Hundrede Rigsdaler.
 3. Jomfrue FRIDERICA DYSELDOERPH, Q: Tre Hundrede Rigsdaler.
 4. Jomfrue CHARLOTE AMALIA DYSELDOERF, R: Tre Hundrede Rigsdaler.
2. Daatter afgangene MARGARETHA sal. WILHELM EDINGERS eene Daatter CHARLOTTA FRIDERICA Hr. Justitz Raad FRIISES, S: Eet Tusinde Rigsdaler.
3. Daatter afgangene ANNA MARIA afgangene Hr. Geheime Raad VON HAGENS Daatter Frue ARMGAARD SOPHIA KOEFOED afgangene Hr. Cancellie Raad KROCHS, T: Sex Hundrede Rigsdaler.
4. Daatter afgangene ANNA CATRINE sal. LYDERT STIEFKENS tre Døtre:
 1. ANNA MARGARETA, som nu er paa Langeland, U: Tre Hundrede Rigsdaler.
 2. CHARLOTTE hos Hr. Mayor KOEFOED, W: Tre Hundrede Rigsdaler.
 3. ANTONETTE, her i Staden, X: Tre Hundrede Rigsdaler.
5. Een Broder afgangene HENRICH WIGANTS 2 Døtre:
 1. ELISABETH Capitain MEKLENBORGS, Y: Tre Hundrede Rigsdaler.
 2. Jomfrue CICILIA VIGANT, som er forlovet med Hr. Capitain FRIDERICH LÜTZOU, Z: Tre Hundrede Rigsdaler.

Gjør ovenstaaende Fire Tusinde og tre hundrede Rigsdaler.

4. Er endnu een halv Broders Daatter Frue ELSE ABIGÆL afgangene Capitain RISBRICHTS, nyder Rente af Sex Hundrede Rigsdaler. Disse 600 Rdr. besørger Excecutorerne udsat paa Rente og hende Renten hver 11. Juni rigtig leverer, mens efter hendes og min Død forfalder Capitalen bem.te 600 Rdr. til Vartou.
5. CHARLOTTA AMALIA FABER, som nu i 40 Aar haver været i mit Huus, nyder, i Fald hun mig overlever, de øvrige tre Hundrede Rigsdaler. Men skulde hun før mig ved Døden afgaae, reserverer jeg mig ved Codicil over disse 300 Rdr. at disponere.
Er tilsammen Tolv Tusinde Rigsdaler.

Saaledes og icke anderledes skal disse tolv Tusinde Rigsdaler imod behørigte Afkalds Qviteringer udbetales og udbettis, og naar nogen af de specificerede og fra A til Z marqverede 24 Personer, som ialt elleve Tusinde og et Hundrede Rigsdaler er tillagt, førend jeg ved Døden skulle afgaae og efterlader sig Børn, da træder de i deris Sted, mens naar nogen af dennem, som icke haver Børn, førend jeg bortdør, forbeholder jeg mig ved Codecil over deris herudj tillagte Andeel anderledes at disponere, og skulle saadan Disposition efter min Død ikke findes, da træder dend afdødes næste Arfvinger, som herudj er nomineret, i dend afdødes Sted til liige Deeling, og skulle nogen af de trende Officerers, nemlig Mayor Rommelhofs og Capit. Meklenborgs Fruer, samt Capit. Lützous tilkommende Frue paastaae og forlange, at de enhver af dennem tillagte 300 Rdr. udj en eller anden Enke Cassa for dennem skal indbettis, ville de til dette mit Testamentes Efterlevelse udnefnte Herrer Excecutorerers saadant i agt tage, at det efterkommis, mens skulde de det ey paastaae, maa denne deris Andeel gives i Hænde til fri Disposition efter deris skriftlige Forlangende.

4de Post.

Derefter skeer Deelingen af Boets beholdene Formue udj tvende lige Deelee, hvoraf min salig Mands Arfvinger nyder til Deeling imellem sig dend eene halve Deel. Dend anden halve Deel, som er mine Arfvingers Part, deeles og lodnes imellem dennem, som udj næst forrige 3. Post ere nafngivne og fra A til Z marqverede, tilsammen 24 Personer, og de af dennem i Egteskab aufløde Børn, om nogen er til, eller om nogen af dem uden Lifs Arfvinger førend jeg ved Døden afgaae, da de, som jeg ved Codecil i de afdødes Sted til Arfvinger indbettis. Thi fleere eller andre end disse vil jeg icke kiende for mine Arfvinger, under hvad Prætext eller Legitimation det endog maatte være, og skal Deelingen skee imellem dennem i Proportion af, hvis enhver af de tolv Tusinde Rigsdaler er tillagt, saaledes at dend, som herefter skal have 1000 Rdr. tager 10 Rdr., imod at dend, som skal have 300 Rdr., ickun nyder 3 Rdr. og saa fremdeelis uden at regne enten det er Mands eller Qvindes Person, hvormed enhver Vedkommende skal lade sig nøye.

5te Post.

Haver Excecutorerne nøye at paaagte, at dend Boets halve Deel, som min salig Mands Arfvinger bør nyde, og efter at af fellits Boe forlods er udredet 1. Begravelsens Bekostning, 2. de 12.000 Rdr. til om-

rørte mine Arfvinger, 3. Giældens Betaling, 4de Excecutoreernes Belønning Fire Hundrede Rigsdaler, om samtlige eller de fleeste af Arfvingerne dennem icke mere vil tillege, og 5te Skiftets og Sterfboets Omkostninger, i hvad Nafn det haves, kand blive til overs, deelis og lignes imellem dennem efter Loven og bem.te min salig Mands sidste Villie, saa at endnu under hans Arfvinger ingen Fornermelse skeer eller unøttig Dispute maa entstaae.

6te Post.

Til dette Testamentes og denne min sidste Villies Fuldbyrdelse, som alt stricte skal holdes over, forrettes og efterkommes, saa vit her udj er paalagt, og Nødvendigheden det udkrever, udnefner og fastlætter jeg til Excecutorer velædle og velbyrdige Hr. Justitz Raad GREGORIUS KLOVMAN samt velædle og velbyrdige Hr. Justitz Raad JOHAN FRIDERICH FRIIS, med hvis Administration, Foretagende og Behandling Arfvingerne paa alle Sider, naar det icke strider herimod, skulde lade sig nøye, og i Fald en af disse Excecutorer før min Død skulde vorde forfløttet eller begive sig her fra Staden, om icke aldeles ved Døden afgaae, da vil jeg selv en anden i hans Sted anordne. Og om jeg selv forinden saadan Anordning skulde bortdøe, da skal dend tilstedeværende og igienlevende Excecuter hermed Fuldmagt have en anden god, oprigtig og kyndig Mand at til sig tage, og dette mit Testamente og sidste Villie dog alligevel i alle dets Ord, Clausuler og Puncter efterleve og fyldestgiøre, saa at Boets Administration skeer fra først til sidst ved Excecutorerne enten med eller uden Rettens Middel, som de det tienligst eragte, dog at Hans kongelig Mayestet og Rettens Middel intet herved udj deris Jndkomster skal eller maae afgaae.

7de Post.

Ellers vil jeg have mig ubeskaaren og forbeholden efter forommeldte kongelige allernaadigste Bevilning denne min sidste Villie og Anordning efter Tiidernes og mine Arfvingers Leilighed og Vilkaar at forandre, tilbette og fratage, naar dend under min Haand og troefaste Vidners Underskrift og Forbeigling klarlig kand sees, som mine Arfvinger paa alle Sider skal holde sig ubrødeligen og i alle Maader efterrettelig.

Til ydermere Bekræftelse haver jeg dette mit Testamente og sidste Villie, hvorefter mine og min salig Mands Arfvinger sig uveigerlig og udisputeret i alle Maader stricte skal rette og forholde, egen hændig tillige med Excecutorerne underskreven og forbeiglet, samt ombedet kongel: Majt. Munsterskriver Sr. HANS KLEIN og Bogholderen ved Det West Indiske Compagnies Sucker Raffinaderie Sr. HANS HENRICH BENTZEN med mig og Excecutorerne til Vitterlighed at underskrive og forbeigle. Kiøbenhavn dend 11te Aug: 1747.

Elsebeth Sl. Hæsekers

Som Executores Testamenti
G. Klauman J. F. Friis

LS. LS. LS.

Dette Document er underskreven af Frue Commerce Raadinde Hæseker samt velbemelte Herrer Excecutorer udj vores Overværelse og Paasiun testr. Datum ut supra

H. Klein
L.S.

H. H. Bendtsen
L.S.

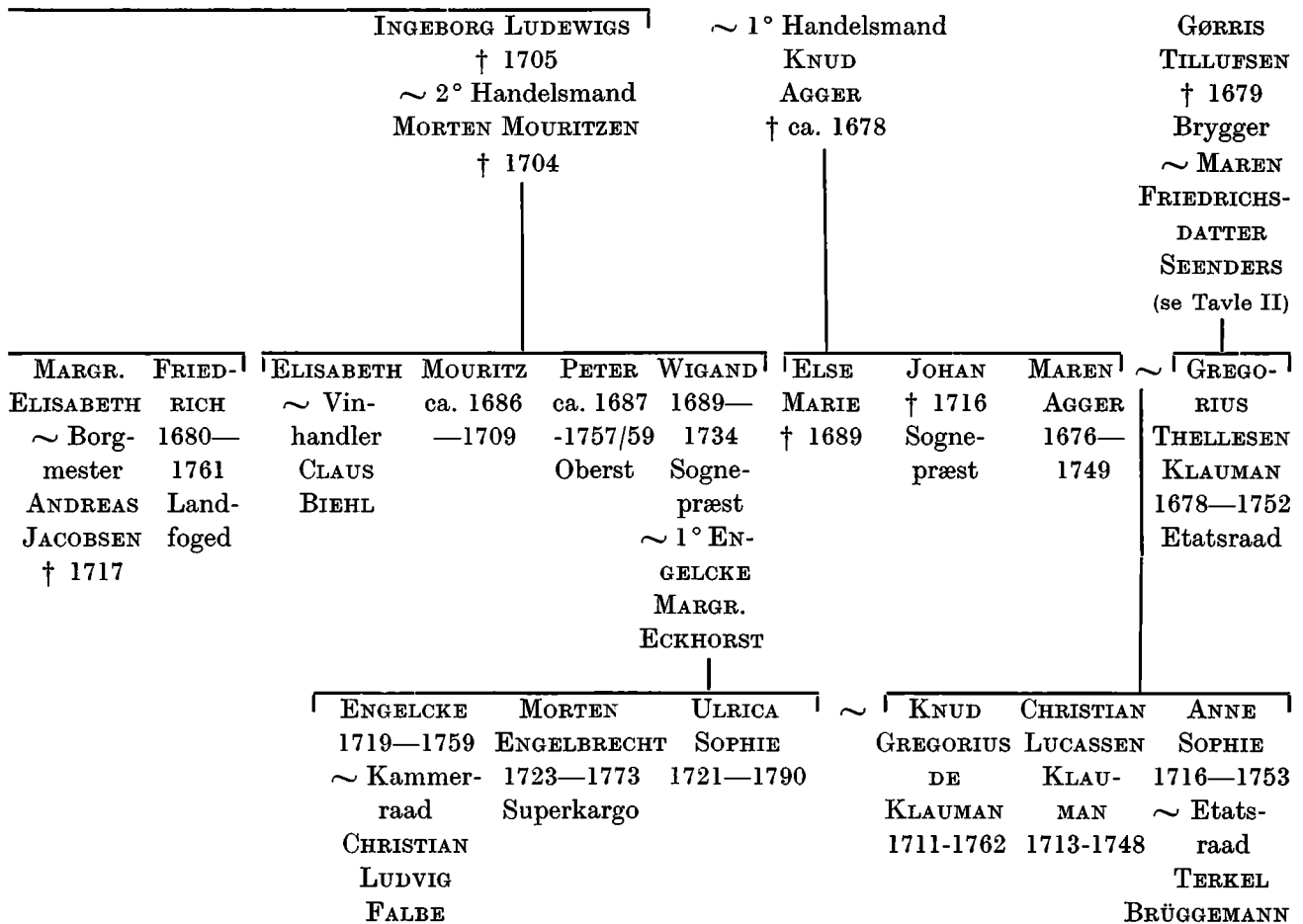
Original i Hofretten. Konceptskifte 27. Februar 1749, Elsebet Ludwigs Hans Albert Hæsekers Enke.

OVERSIGT OVER FAMILIERNE

Tavle I.

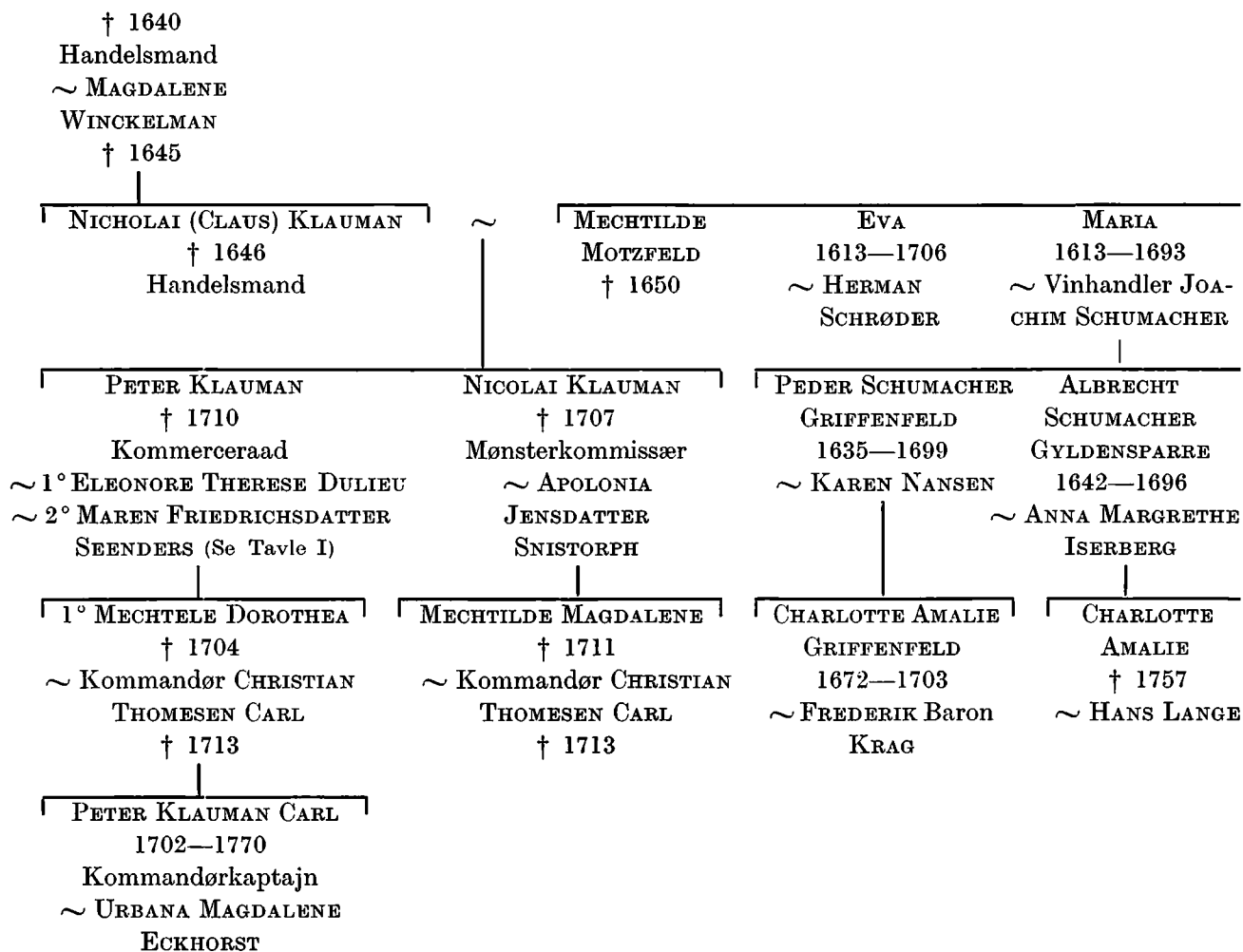
								JOHAN LUDEWIGS f. 1619 Handelsmand ~ ELISABETH MARTENS	
N. N. LUDEWIGS i Christiansstad		ANNA LUDEWIGS 1647—1724 ~ Handelsmand GYSBERT WIGAND						MARGARETHA LUDEWIGS † 1711 ~ Handelsmand EVERT	
ELISABETH LUDEWIGS 1669—1749 ~ Kommerceraad HANS ALBRECHT HÆSECKER		MICHELBECKER 1636—1692						WEINMANN SEN. 1638—1715	
ELISABETH ELSE ~ Kan- celliraad ALBRECHT DÜSSEL- DORF † 1711	MARGR. ~ Handels- mand WILHELM EDINGER 1659-1733	ANNA MARIE ~ Amts- skriver ABSALON KOEFOED 1648-1699	HENRIK WIGAND til Gun- detved 1672— 1720	ANNA CATHR. ~ Handels- mand LYDER STIEFKEN	SOPHIA ~ Kancel- liassessor MARCUS HUGO GRØN	CHARLOTTA ~ Kan- celliraad SEVERIN BRØNSDORPH † 1748	HELVIG	~	EVERT HANS WEIN- JØRGEN MANN 1672— 1759 1730 General Handels- mand

LUDEWIGS, KLAUMAN OG MOTZFELDT

Tavle II.

WERNER KLAUMAN SEN.

PETER MOTZFELDT
 † 1650
 Vinhandler
 ~ MARIA HEIMBACH

CATHARINA 1616—1676 ~ SØREN MAY	MAGDALENA 1617—1691 ~ 1° OLE WORM ~ 2° CHR. FABRICIUS	HENRIK 1618—1692	PETER † 1702	HANS 1626—1676	Datter † 1656 ~ PETER SAXENBERG
--	--	---------------------	-----------------	-------------------	--

MARIA
1643—1706
~ 1° HANS MADSEN
HUUSWIGH
~ 2° OLAF TORM

CATHERINE
1644—1700
~ Borgmester
JØRGEN FOGH

MARGARETHA
1648—1690
~ 1° JACOB
FABER
~ 2° HANS BAGGER

KAREN † 1711 ~ HENRIK FINCKE	EDEL ELISAB. † 1717 ~ CHRISTIAN BRAEM	CHRISTINE † 1729 ~ DETLEV BUCHWALD
---------------------------------------	--	---

PETER 1675—1753 til Ryom- gaard	CATHRINE † 1757 ~ 2° Viceadmiral DANIEL JACOB WILSTER
--	---

JØRGEN FOGH WILSTER
1714—1756
til Ryomgaard

KILDER

- 1.
- 2.
3. Skiftet er ikke bevaret. Datoen kendes fra Indførslen i Kbh. Overformynderis Hovedbog 1699; Fol. 185, jfr. S. 470.
- 4.
5. Vielsen har rimeligvis fundet Sted i St. Petri Kirke, hvis Protokoller først begynder 1728.
- 6.
- 7.
8. Om Skiftet se ovenfor 3.
- 9.
10. Morten Mouritzen førte intet Vaaben. Hans Segl er gengivet S. 465.
- 11.
12. Københavns Diplomatarium, VI, 1884, S. 254.
13. Københavns Diplomatarium, II, 1874, S. 792; Hans de Hofman: Fundationer X, 1765, S. 241; H. R. Hiort-Lorenzen og Ellen Rosendal: Repertorium over Legater, I, 1903, S. 403.
14. Kbhvns. Skatteregnskaber 1676—77 (78). Pk. II, Mandtal over Krigsstyren 1676, Fol. 78.
15. Samme: Fol. 15 f.
16. Kbhvns. Skatteregnskaber 1673, Mandtal til Folkeskæt, Fol. 36 b.
17. Kbhvns. Skatteregnskaber 1692.
18. Kbhvns. Skatteregnskaber 1678, Krigsstyr.
19. Borgerskaberne indførtes paa denne Tid i Raadstueprotokollerne, der først begynder 1683.
20. Kbhvns. Overformynderis Hovedbog 1668—81, Fol. 182 (jfr. S. 469).
21. Københavns Diplomatarium, III, 1877, S. 684.
22. Samme: II, 816.
23. Kbhvns. Skatteregnskaber 1692, Kopskat etc. Mandtal.
24. Kbhvns. Skatteregnskaber 1699, Pk. III.
25. Overformynderiets Hovedbog 1668—81, Fol. 211.
26. Kbhvns. Bytings Afkaldsprotokol 1697—1710, 16/10 1699.
27. Samme, 11/7 1701.
28. Kbhvns. Raadstueprotokol 1692—94, S. 314 (Stads A.).
29. Samme: 1701—03, S. 168.
30. Kbhvns. Magistrats Kopibog 1701—07, S. 273 (Stads A.).
31. Højesterets Domprotokol 1691, II, Fol. 509.
32. Kbhvns. Raadstueprotokol 1694—95, S. 261 (Stads A.); O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse, VI, 1892, S. 454.
33. O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse, VI, 1892, S. 467.
34. Kjøbenhavns Diplomatarium, III, 1877, S. 774, jfr. S. 781 om hans Død.
35. Sjællandske Registre 1679, 8/1 1679.
36. Personalhist. Tidskr. 9. Rk. II, 1929, S. 209. H. Hjorth-Nielsen: Optegnelser om Familierne Weinmann og Michelbecker (Wigand).
37. Assignationskontorets Afregnings Protokol Litra M. S. 392. [(R. A.) 21. Marts 1678 udstedtes Kvittering til »Welfornemme Matrone Sal. Knud Aggers Efterleverscke« for hendes Andel (16 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$), af det Laan, Kongen optog hos Købmandslauget].
38. O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse V, 1889, S. 396. Louis Bobé: Operahusets Brand paa Amalienborg den 19. April 1689, 1889, S. 44, 52.
39. Personalhistorisk Tidsskrift 9. II, 1929, S. 207 og 210.
40. Samme: S. 209.
41. Samme: S. 206.
42. Kbhvns. Skatteregnskaber 1704, Pk. III, Mandtal 1704—05.
43. Kbhvns. Raadstueprotokol 1704—07, S. 92 b.

NOTER TIL BILLEDERNE

Side 465. Seglet er tegnet efter Aftryk i Indlæg til Sjæl. Reg. 1960, Nr. 206.

Side 468. Underskriften findes samme Sted som Seglet.

URBAN ECKHORST
OG
ANNE FRIEDERICHSDATTER

URBAN ECKHORST

er født i København omkring 1659 som Søn af Bogbinder CHRISTIAN ECKHORST og hans første Hustru, hvis Navn ikke kendes¹².

Faderen, der ganske utvivlsomt var af tysk Oprindelse¹³, er formentlig identisk med den Christian Bogbinder, der nævnes 1645 og som sammen med elleve samtidige Bogbindermestre regnes for Laugets Stiftere¹⁴. Det er under alle Omstændigheder ham, der 1659 boede i Fiolstræde, og som dette Aar var Rodemester i Klædebo Kvarter og som saadan med til at optage og underskrive Fortegnelserne af Januar og Oktober 1659 over Københavns Borgere under Belejringen¹⁵. Han stillede selv en Karl under denne¹⁶. I Grundtaxten af 1668 nævnes han som boende i St. Pedersstræde¹⁷, men sandsynligvis havde han da lige erhvervet denne Ejendom, idet Skødet til ham først er udstedt 26. April 1669¹⁸. Foruden Bogbinderiet drev han ogsaa Handel med Bøger, han fik saaledes 23. April 1668 Tilladelse til at handle med Bøger i Norge¹⁹.

Hans første Hustru døde 1672 og blev 9. Maj begravet paa St. Petri Kirkegaard²⁰. Med hende havde han Sønnen URBAN og de to Døtre MARIE, der 1679 var gift med Skrædder ANDREAS SAP, og NILLE, der 1688 var gift med Kammager GABRIEL NICOLAY²¹. Christian Eckhorst giftede sig anden Gang omkring 1673 med Boghandler JOACHIM MOLTSENS Datter ENGELCKE, der var født før 1649²², med hvem han i hvert Fald havde eet Barn, der blev begravet paa St. Petri Kirkegaard 5. December 1674²³. Christian Eckhorst selv døde i August 1679 og blev begravet 2. September paa St. Petri Kirkegaard med alle Klokker²⁴.

Om Christian Eckhorsts økonomiske Forhold foreligger der kun sparsomme Oplysninger. Ved Skiftet efter hans første Hustru 1673 fik Urban Eckhorst 96 Dr. 2 $\frac{1}{2}$ 4 β i mødrene Arv, hans to Søstre fik det samme Beløb tilsammen, men Faderen rundede senere deres Arvepart af til 50 Rdlr. til hver²⁵. Om Skiftet efter ham selv foreligger der intet oplyst, men maaske staar det i Forbindelse med dette, at Engelcke Moltken 1679 udstedte en Obligation til Grovsmed AAGE THOMMESEN paa 133 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ med Pant i Huset i St. Pedersstræde²⁵. Denne Obligation blev indfriet i Juni Termin 1684²⁵, og muligvis har Urban Eckhorst, der dette Aar fyldte 25, da overtaget sin Faders Hus. Forud for den lige nævnte Obligation stod 350 Sldr., som Christian Eckhorst 1669 havde forsikret DANIEL KELLINGHUSEN for som Børnpenge²⁶, og desuden havde han 13. Marts 1676 sat Huset som Sikkerhed overfor Magistraten for sine Børns mødrene Arv²⁷.

Urban Eckhorst var blevet oplært i Faderens Profession og tog 3. September 1683 Borgerkab som Bogbinder i København²⁸. 1689 nævnes han i Grundtaxten som Ejer af Huset i St. Pedersstræde²⁹, det ansattes da til 75 Rdlr., medens det 1668 kun havde været ansat til 40. Han blev dog næppe boende her længere end til 1691, og 11. September solgte han det til Skrædder LAURIDS JØRGENSEN BRUN. Skødet, hvis Ordlyd er bevaret, oplyser, at Huset laa mellem Grovsmed AAGE THOMMESENS og Naalemager JOHAN SPASIERS Huse, og havde seks Fag til Gaden. Bredden til Gaden var 14 Alen i Kvarter 4 Tommer og Dybden paa begge Sider 9 Alen 3 Kvarter. Salgssummen er ikke omtalt³⁰.

Antagelig omkring 1691 flyttede Urban Eckhorst ned paa Graabrødretorv, hvor Skipper NIELS LAURIDSEN KOCK, med hvem Engelcke Moltken giftede sig anden Gang, 17. Marts 1691 havde købt et Hus af Kgl. Majts. og Universitets Bogtrykker JOHAN PHILIP BOCKENHOFER³¹. I Skatteregnskabet for 1692 opføres »Niels Lauridsen Seilingsmand« her med tre Ildsteder. Han blev ansat til 5 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$, hvilket blev modereret til 4 Rdlr. Sammesteds boede Urban Eckhorst med Hustru og Tjener. Hans Ansættelse til 4 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ blev modereret til 2 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ ³². Der anføres intet Ildsted for Urban Eckhorst, hvad der maaske kunde tyde paa, at de to Familier har haft fælles Husførelse.

1694 anføres Urban Eckhorst som Ejer af Huset³³, hvad der tyder paa, at Niels Lauridsen Kock nu var død, men det har dog næppe nogensinde været hans Ejendom. I hvert Fald solgte Engelcke Moltken 1698 Huset til Bogbinder JOHAN KRUSE; Salgssummen var 1200 Rdlr., og desuden betingede hun sig Ret til at blive boende husfrit i Baghuset, saalænge hun hensad i Enkestand³⁴.

Urban Eckhorst giftede sig formentlig omkring 1690—91 med

128/120

ANNE FRIEDERICHSDATTER

om hvem der ikke vides andet, end at hun levede endnu 1697.

Vielsen har sandsynligvis fundet Sted i Petri K., idet Urban Eckhorst tilhørte den tyske Menighed.

Han døde allerede i Juli 1694 og blev 2. August begravet paa St. Petri Urtegaard.

Han efterlod sig foruden Enken to Døtre, som efter alt at dømme er vokset op i Engelcke Moltkens Hus, hvad der tyder paa, at Anne Friederichsdatter ikke har overlevet sin Mand ret længe. Skiftet efter ham afholdtes 20. September 1697, og Boet udviste et Underskud paa 30 Rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ 2 β . For den ældste Datter, ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST, overtog Johan Kruse Formynderskabet, og da baade han og Engelcke Moltken kan skønnes at have haft stor Betydning for hende og hendes Efterslægt, vil der være Anledning til at omtale disse lidt nærmere.

Hvor JOHAN KRUSE stammer fra, vides der intet om, men sandsynligvis var han, som de fleste københavnske Bogbinderslægter, tysk. Han tog Borgerskab i København 23. Juni 1684³⁵. 1688 købte han et Hus i Klosterstræde (Frimands Kv. 55)³⁶ og her blev han boende, indtil han 1698, som ovenfor omtalt, købte Huset paa Graabrødretorv af Engelcke Moltken, der paa dette Tidspunkt var Enke efter sin anden Mand.

Antagelig omkring 1684—85, vel umiddelbart i Nærheden af sin Indtrædelse i det københavnske Borgerskab, ægtede Johan Kruse MARTHA ARLODT, der muligvis var Datter af den Bogbindermester CASPAR ARLODT, der 1664 var Medunderskriver af et Andragende fra Lauget til Kongen³⁷. Hun døde kort efter 1700, og Skiftet efter hende afholdtes 12. Juni 1703³⁸. Magistraten afgav 21. Februar 1704 en Erklæring om hans »Suffisance«³⁹, hvori det oplystes, at Boet indeholdt godt 758 Rdlr. netto, hvoraf han selv fik Halvdelen, den anden Halvdel tilfaldt hans to Døtre DOROTHEA og MARTHA KRUSE.

Faderen var selv Formynder for den yngste af Døtrene, Martha, medens Parykmager JONAS RATKEN overtog Formynderskabet for Dorothea, der kort efter ægtede Bogbindermester JOHAN BOPPENHAUSEN. Med ham havde hun Sønnerne JOHAN CHRISTOPHER BOPPENHAUSEN (1708—51) og JACOB WILHELM BOPPENHAUSEN (1710—61), der begge blev bekendte

Bogbindere. Efter Dorothea Kruses Død 1711 giftede Johan Boppenhausen sig anden Gang med ANNE JØRGENDATTER, med hvem han havde mindst fire Børn. Det er betegnende for det gode Forhold, der vedligeholdtes, at Johan Boppenhausens ældste Barn i andet Ægteskab blev kaldt ENGELCKE MARIE (1716—78) efter Engelcke Moltken.

Den anden af Johan Kruses Døtre, Martha, ægtede Regimentskvartermester CONRAD WILHELMY og havde med ham Sønnen JOHAN TOBIAS WILHELMY (1713—98), der blev Hofbogbinder og Oldemand for Lauget 1775—77.

Den ovennævnte Jonas Ratken, der var Formynder for Johan Kruses Datter, var gift med ELISABETH MØLLER, efter hvem der afholdtes Skifte 1706⁴⁰. Blandt deres fire Børn var Datteren ANNA DOROTHEA, for hvem Johan Kruse blev Formynder. Alt tyder saaledes paa en nærmere Forbindelse mellem Kruse og Ratken, og det kan formodes, at Ratkens Hustru Elisabeth Møller var en Søster til Bogbinder STEPHEN MØLLER i Bergen og Bogbinder HANS MØLLER i København, og saaledes Søsterdatter af Engelcke Moltken. Stephen Møller havde en Søn, JOHAN, om hvem det udtrykkelig siges⁴¹, at han var opkaldt efter Johan Kruse, og Hans Møller havde to Døtre, af hvilke den ældste var opkaldt efter Engelcke Moltken.

Som tidligere berørt havde Engelcke Moltken, da hun 1698 solgte sit Hus til Johan Kruse, betinget sig fri Bolig, saa længe hun sad i Enkestand. Hun er saaledes blevet boende i Huset paa Graabrødretorv, og efter Martha Arlodts Død ægtede Johan Kruse hende. Ægteparret blev boende i Huset, og Kruse, der maa have været en dygtig Haandværker, blev snart en ret anset Mand. 1705 blev han Rodemester i Frimands Kvarter⁴². I Borgervæbningen stod han i Frimands Kompagni og avancerede her 1712 til Løjtnant⁴³.

Bogbinderlauget valgte ham til Oldemand for Perioden 1711—15⁴⁴. Som Bogbinder havde han en Del Arbejde for Staten, den første Regning, der er truffet fra ham, gaar tilbage til 15. Januar 1684⁴⁵, altsaa til kort før han fik Borgerskab, og det er vedblevet hele hans Levetid⁴⁶, endnu 16. Maj 1722 assigneres en Regning til »Engelcke sl. Johan Krusen Wittwe⁴⁷.

Johan Kruse døde 1718 og blev 9. Juni begravet fra St. Petri Kirke⁴⁸. Engelcke Moltken blev boende i Huset paa Graabrødretorv. Urban Eckhorsts Datter Engelcke Margrethe Eckhorst var stadig i Huset hos hende og blev boende der, ogsaa efter at hun 1719 havde ægtet WIGAND MOURITZEN (64/59). Som andetsteds berørt fik denne 1721 Kald i Hobro, og Engelcke Moltken, der nu var højt til Aars, flyttede da med. Huset blev solgt til hendes Søstersøn, den før nævnte Bogbinder Hans Møller.

Om Engelcke Moltkens Liv herefter vides kun, at hun blev boende i Hobro, ogsaa efter at Engelcke Margrethe Eckhorst 1723 var død.

For hendes Testamente er der andetsteds gjort Rede. Hun mistede Størstedelen af sine Midler ved Københavns Brand i 1728, idet en Del af Købesummen var blevet staaende i Huset paa Graabrødretorv, og dette nedbrændte til Grunden. Efter Wigand Mouritzens Død rejste hun, der nu var højt oppe i 80'erne til Husum, hvor det ikke er lykkedes at spore hende.

Urban Eckhorst og Anne Friedrichsdatter havde følgende to Børn:

1. ENGELCKE MARGRETHE ECKHORST, * København ca. 1691, † Hobro før 19. Marts 1723.

~ formentlig i Januar 1719 med Sognepræst til Hobro og Skellerup WIGAND MOURITZEN, * København 3. Marts 1689, † Hobro 24. Juni 1734.

Se 64/59 og 64/60.

2. URBANA MAGDALENE ECKHORST, * København ca. 1694, † København 1753, begravet 15. November i Holmens Kirke.

~ 1° 1713 (Bevilling 26. August) med Underofficer PETER AUGUST LIEBE.

~ 2° i Huset, København Holmens Sogn, 27. April 1728 med Kommandørkaptajn PETER KLAUMANN CARL (F: Kommandør CHRISTIAN THOMSEN CARL og MECHTELE DOROTHEA KLAUMANN), * København 14. Juli 1702, † København 17. September 1770, begravet i Holmens Kirke.

I første Ægteskab havde hun en Datter ENGELCKE LIEBE (1715—47), der ved sit Ægteskab med Kontreadmiral MICHAEL JOHAN HERBST (ca. 1699—1762) blev Stammermoder til den adelige Familie HERBST. — I andet Ægteskab var der mindst 5 Børn, hvoriblandt Datteren MECHTELE (MAGDALENE) DOROTHEA CARL (1740—77), der levede i barnløst Ægteskab med Major CARL LUDVIG ARENFELDT (1738—79).

UDDRAG AF KØBENHAVNS OVERFORMYNDERIS HOVEDBØGER

1668—81

Fol. 79

1673: 28 Juni er schifte holden

Sønnens Capital 96 dr. 2 ½ 3 β
 en huer daatter 48 - 1 - 1½ β

for CHRISTIAN ECHHORST Bogbinders Børn at
 were formynder anl/

JACOB MENDSEN Bogbinder for URBAN,
 g. 14 Aar

1676: 13 Martij er giort forsichring for alle tre
 børns capital.

BARTOLOMEUS MERTZ Glarmester for MARIE
 g. 17 aar.

1679: 25. Augusti haffuer ANDREAS SAP Schre-
 der giffuet BARTHOLOMEUS MERTZ afkald til
 tinge.

Faderen selv for NILLE g. 8 aar.

1679: 25. Augusti haffuer VRBAN CHRISTIANS/
 gifet JACOB MENDZ Bogbinder afkald til tinge.

CHRISTIAN ECHORST Bogbinder er død, paa
 fol. 201 er JACOB MENDZ Bogbinder blefuen
 formynder i hans sted formønder.

Fol. 201

Mandagen d/ 20. octobr. 1679

1673: 28. Juni er schifte holden
 daatters arff 50 rdlr.

for afg. CHRISTIAN ECHORST bogbinders datter
 at være form. vdi faders sted anlofvede god-
 villigen

Forsichring skeed d: 13. Martii 1676. Vide pag.
 79 herfor.

JACOB MENTZ Bogbinder for NILLE 14 aar.

1688 den 25. julij har GABRIEL NICOLAY Kambmag. her i Staden quiteerit paa sin hustrues NILLE ECH-
 HORSTS weigne med bege ofuer for mø[n]ders hender til vitterlighed hans hustruis broder VRBAN ECHHORST
 Bogbinder, saasom hindis formynder Sr. JACOB MENTZ inted deraff har haft i hender.

1692—99.

Fol. 232

Mandagen d/ 30. Aug. 1697

Ao. 1697 den 20de Septbr. er schiffte holden
 effter afgangne URBAN ECHORST Bogbinder.
 Den bortschuldige giæld bedraget sig 30 rix dr.
 2 ½ 2 β mere en boets formufue.

for afg. URBAN ECHORST bogbinder och hans
 effterlefverske ANNE FRIDERICS DAATTER,
 boende paa Groffbrødre torfv deris fællitz
 børn at være for myndere anl. godvil.

JOHAN KRUSE Bogbinder, boende i Closter-
 strede for

ENGELCHE MARGRETE g. 6 aar.

MORTEN ENGELOF Bunt mager boende paa
 Østergade for

URBANA MAGDALENE g. 3 aar.

CHRISTIAN ECKHORSTS FORSIKRING TIL KØBENHAVNS MAGISTRAT

Mandagen dend 13 Martij 1676

CHRISTIAN EICHHORST Bogbinder forsichrede offuer formønderne paa magistratens weigne udi hans iboende hus i St. Peders strede nest efter DANIELL KELLINGHUSENS prioritet, saauelsom udi hans beste eyedeeles, gods och formufue ingen undtagen for hans børn, nemblig URBAN CHRISTIANSEN EICHHORSTIS, item MARIE og NILLE CHRISTIANSDØTRE, som JACOB MENTZELL Bogbinder, BARTHOLOMEUS MERTZ Glarermester er formøndere fore, deris møderne arffue, som bedrager med huis døterne for ærit er effter regist.

Capitall 193 sldr. 6 ß

Københavns Bytings Pantebog (Ekstrakt) 1667/80 Fol. 109.

URBAN ECKHORSTS SKØDE TIL LAURIDS JØRGENSEN BRUN

Dend 11. September 1693.

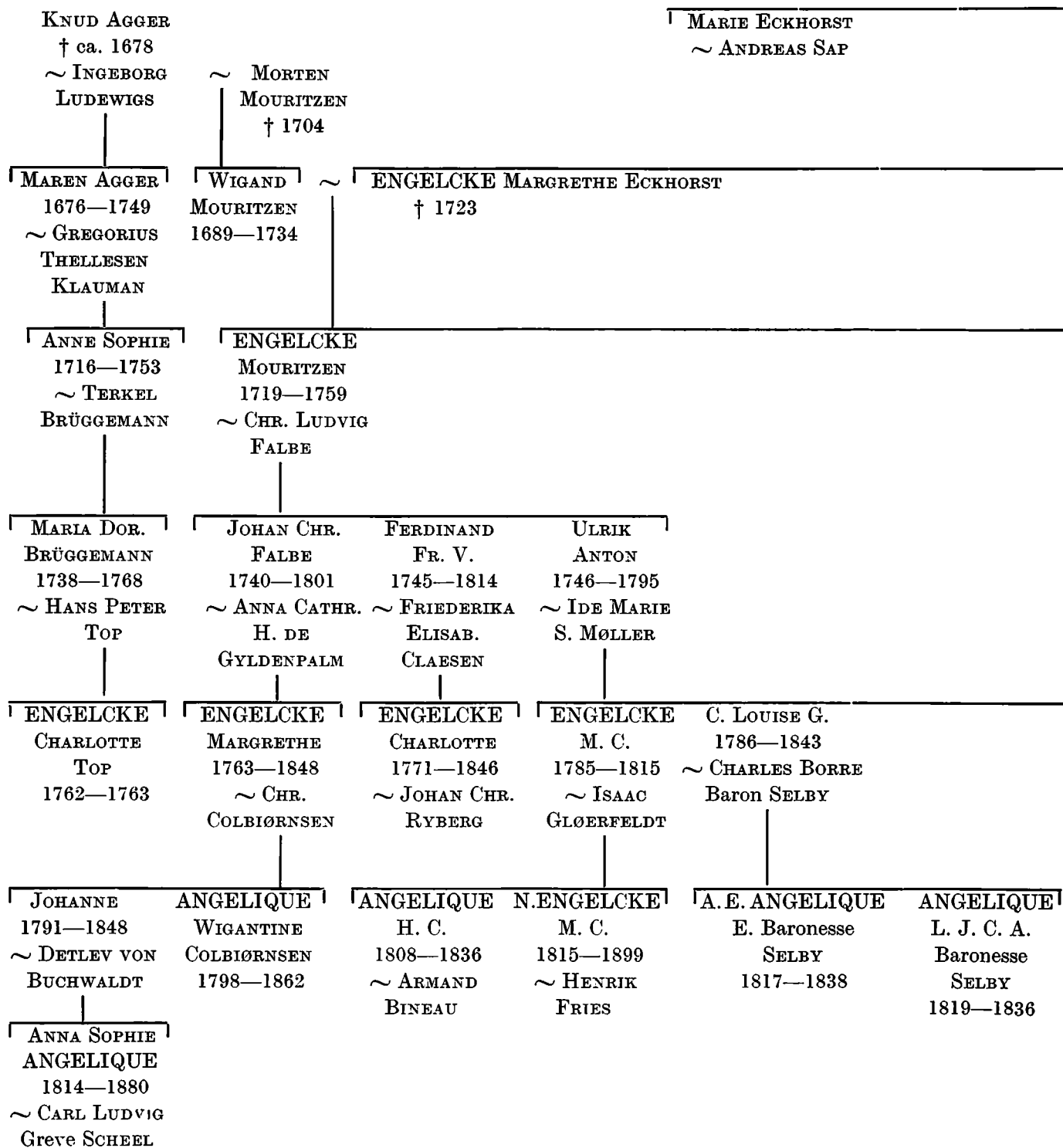
Ærlig og velachte URBAN ECKHORST, bogbinder, indwaaner her udj stadden, som udj lougelig things liud med haand og mund skiødede og aldelis afhændede fra sig, hustru og arvinger til ærlig och velachte LAURIDS JØRGENSEN BRUN Skrædder og hanns arvinger et hans huus og eiendom i Sangte Peders Stredet beliggende imellem AAGE THOMMESEN Smids og JOHAN SPADSERES huuse og eiendomme, med half stolpe paa dend eene och heel stolpe paa dend anden siide og bestaar af sex fag til gaden, med een jern kackeloufn i stuen og een jernplade i skorstenen, sambt ellers huis muur- och nagelfast befindes, og strecker sig bem.te huusis grund foran i den nordere kandt mod bem.te strede udj bredden 14 allen 1 q. 4 tom.; paa begge sider udj dyben 9 allen 3 q. Gaardsrummet bagen til imellem ermelte Aage Thomasøns Groufsmids baghuus paa dend østere og Johan Spasier Naalemagers waaning paa dend westere siide; strecker sig imod bem.te waaning imod norden i bredden 11 allen 2 q. 4 tom., wed dend østere siide udj dyben 9 allen 2 q. 5 tom.; wed dend westere siide udj dyben 8 allen 1 q. 1 tom., og bagen til imod synden i bredden 12 allen 1q. sammesteds, hvilket forskrefne huus og eiendom medt biugning og gaards rum sambt ald anden des tilbehør, saa som det nu begreben ock udj længde og brede oppe og neder forefunden er effter seeniste derpaa til Christian Eichhorst dend 26. Aprilis Anno 1669 ergangne skøde, item kiøbecontract og Stadconduc-teurens Elovij Mangors alnemaal de dato 19. Decembr. anno 1692 og 11. Septembr. anno 1693 dessen widere formeldning aldelis indtet udj nogen maader undertagendis. Meerbemelte Laurids Jørgensen Brun Skredder og hans arvinger skulle hafue, niude, brugge og beholde til ævindelig eiendom, dog dee aarligen udi rette tide dend sædwaanlige jordskyld deraf til det hæderlige ministerium her sammesteds udgifve skulle, hvor efter bemelte Laurids Jørgensen Brun var et uwilligt things vidne begerendis, som bevilget bleff, thi udmeldtes dertil efterskrevne: [intet mere anført].

Københavns Bytings Skødeprotokol 1692—99.

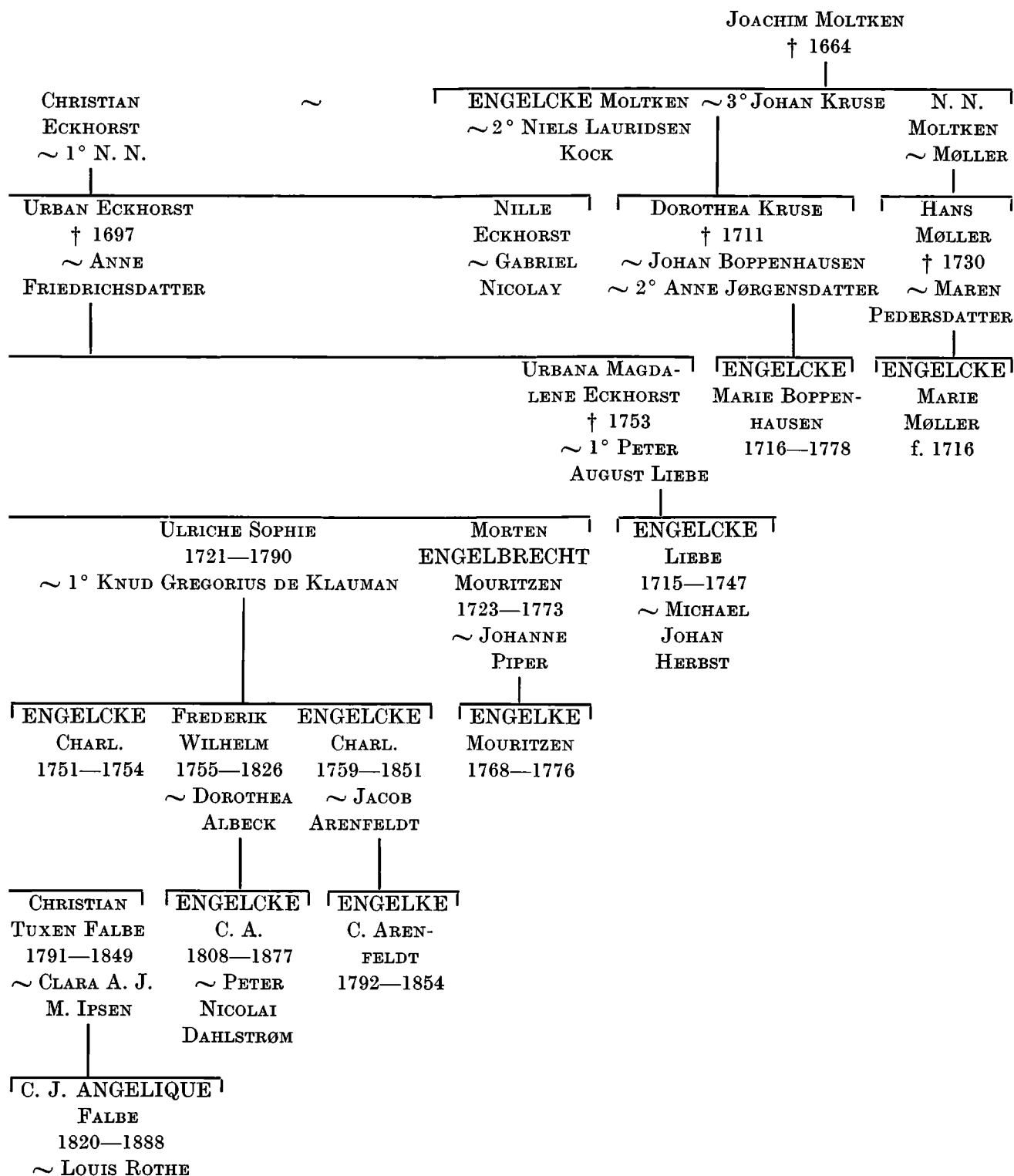
KILDER

1. Han er sandsynligvis døbt i St. Petri Kirke, hvis Ministerialbøger først begynder 1728.
2. Personalhistorisk Tidsskrift, 2. IV. 1889, S. 5 og St. Petri Kirkes Begravelsesregnskaber: 1694 2. August Orban Eichhorst seine Leiche in Krautgarten um 1 Uhr für alle Glocken 16 — 1 — 0
3. Skiftet, der ikke er bevaret, afholdtes 20. September 1697. Kbh. Overformynderis Hovedbog 1692/99, Fol. 232.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
12. Ved Skiftet efter Moderen 28. Juni 1673 opgives Urban Eckhorst at være 14 Aar gammel. Kbh. Overformynderis Hovedbog 1668/81, Fol. 79, jfr. S. 485.
13. E. Marquard: Kjøbenhavns Borgere 1659, 1920, S. 45.
14. Nielsen og Berg: Danmarks Bogbindere, S. 34.
15. E. Marquard: anf. Arb. S. 50 og 117.
16. samme S. 48.
17. Kbh. Diplomatarium II, S. 824.
18. Kbh. Bytings Skødeprotokol 1692/99 11. Septbr. 1693, jfr. S. 486.
19. C. V. Thomsen: Bidrag til Oplysning om Bogbinderne i Danmark indtil Slutningen af det 17. Aarhundrede, S. 13.
20. St. Petri Kirkes Begravelsesregnskaber: 1672 9. Mai CHRISTIAN ENCKHORST seine Frau auf dem Kirchhofe D[ie] m[it]tlere] G[locke] 6. Rd. 5 Mk.
21. Kbh. Overformynderis Hovedbog 1668/81. Fol. 79 og 201, jfr. S. 485.
22. I sin Ansøgning af 5. Marts 1729 oplyser Engelcke Moltken, at hun er over 80 Aar. Indlæg til Jydske Registre 1. April 1729 Nr. 58.
23. Meddelt af Louis Bobé fra St. Petri Kirkes Begravelsesregnskaber.
24. St. Petri Kirkes Begravelsesregnskab: 1679 2. Sept. CHRISTIAN ECKHORST, Buchbinder, auff dem Kirchhoff bestättiget. Alle Gl. 11. R. 4 Mk.
25. Kbh. Bytings Panteekstraktprotokol. 1667—80. Fol. 144. Obligationsprotokollen er ikke bevaret.
26. samme. Fol. 27 b.
27. samme. Fol. 109, jfr. S. 486.
28. Kbh. Raadstueprotokol 1683/85. Fol. 39.
29. Kbh. Diplomatarium III, S. 701.
30. Kbh. Bytings Skødeprotokol 1692/99. 11. Septbr. 1693, jfr. S. 486.
31. samme 1682/92 Fol. 481 b., tinglyst 30. Marts 1691.
32. Kbhvns. Skatteregnskaber 1692. Frimands Kvarter, Løvestræde (den søndre Side af Graabrødretorv kaldes undertiden Løvstræde, i hvis Fortsættelse den ligger).
33. Indkvarteringsmandtal 1694. (Stads A.).
34. Kbh. Bytings Skødeprot. 1692/99 Fol. 547 b.
35. Kbh. Raadstueprotokol. 1683/85 Fol. 138 b.
36. Kbh. Bytings Skødeprotokol 1682/92. 19. Novbr. 1688.
37. Nielsen og Berg: Danmarks Bogbindere S. 49 f.
38. Kbh. Overformynderi Hovedbog 1699, Fol. 130.
39. Kbh. Magistrats Kopibog 1701—07, S. 223.
40. Kbh. Overformynderi Hovedbog 1699. Fol. 209 b.
41. Engelcke Moltkens Testamente, jfr. S. 331.
42. Kbh. Raadstueprotokol 1704—07, Fol. 204.
43. Danske Militæretater 1710—13. (R.A.).
44. Nielsen og Berg: anf. Arb. S. 183.
45. Assignationskontorets Afregningsprot. Litra K, S. 71.
46. se f. Eks. Assignationskontorets Afregningsprot. 1693, S. 39 og 1722, S. 760.
47. Assignationskontorets Afregningsprot. 1721—22, S. 739.
48. R. K. II 1680—1771. Ekstrakter over Begravelser i Kbh. 1717—19: St. Petri Kirke 1718.
15. Johan Kruse Buchbinder seine Leiche d/ 9. Junij.

OPKALDELSER EFTER

ENGELCKE MOLTKEN

PALLE MØLLER's FORÆLDRE

UKENDTE

NICHEL JØRGENSEN SEIDELIN

OG

CATHRINE HANSDATTER LUXDORPH

Se Side 353—362

NIELS BANG's FORÆLDRE

UKENDTE

MORTEN PEDERSEN
OG
MARGRETHE JENSDATTER KOEFOED

er født i Kolding, antagelig i Marts Maaned 1647 og blev døbt i St. Nicolaj Kirke Dominica oculi (21. Marts) som Søn af Handelsmand, Raadmand og Kirkeværge i Kolding PEDER UDSEN og DORTHE POULSDATTER.

Han tilhørte ved sin Fødsel en af Koldings Patricierslægter, hans Fader var en saare anset Mand i Byen, og blev navnlig bekendt ved sin fremtrædende Stilling under Svenskekrigene, hvor han dels havde meget Arbejde med at fremskaffe Leverancerne til Fjenden, dels selv blev haardt brandskattet ved de svenske Udskrivninger.¹² Det nedenfor gengivne Brev fra hans Eftermand ZONE PEDERSEN afgiver Vidnesbyrd herom. Moderen var Datter af Raadmand POUL BERTHELTSEN og JOHANNE MORTENSDATTER og saaledes Søster til den rige Cancelliassessor JENS POULSON til Søbygaard (1635—87), hvis Søn Landsdommer MATHIAS POULSON 1718 blev adlet.¹³

Faderen døde i Sommeren 1659, medens MORTEN PEDERSEN endnu var Dreng, og da Moderen to Aar senere — 27. Oktober 1661 — ægtede den senere Raadmand ZONE PEDERSEN, blev der formentlig afholdt Skifte efter PEDER UDSEN. Skiftebrevet var dateret ved Skiftets Begyndelse 18. Oktober 1661, men Børnenes Morbroder, den nævnte JENS POULSON paastod med stor Bestemthed, at Skiftebrevet var antedateret, og Skiftet i Virkeligheden først foretaget efter DORTHE POULSDATTERS Død, og ydermere var Skiftet ikke foretaget paa sædvanlig Maade, idet kun en Borgmester og en Raadmand havde underskrevet, og der hverken havde været Værger eller Overformynder tilstede. JENS POULSON indstævnedes derfor ZONE PEDERSEN for Viborg Landsret til Omstødelse af Skiftebrevet, og da Landsretsdommerne JENS RODSTEN og WILLUM LANGE 22. Maj 1672 frifandt ZONE PEDERSEN, appellerede JENS POULSON straks til Højesteret. ZONE PEDERSEN hævdede for Højesteret, at Skiftebrevet var ægte, men frasagde sig iøvrigt al Lod og Del deri, da Skiftet var foretaget, før han havde noget med PEDER UDSENS Bo at gøre, en Paastand der dog maatte synes mindre holdbar, idet han 9 Dage efter den opgivne Begyndelsesdato for Skiftet ægtede PEDER UDSENS Enke. Med rene Ord foreligger der ingen Tilstaaelse om, at der forelaa et Falskneri, men i Betragtning af det Forlig Parterne indgik før Højesteretsdommen, og som denne stadfæstede, synes det givet, at JENS POULSON har haft Ret i sine Paastande.¹⁴ I Skiftebrevet var PEDER UDSENS Bo opgjort til 7.878 Sldr., 9 β, hvoraf Moderen, som sædvanlig, fik Halvdelen; medens den anden Halvdel deltes mellem de to efterlevende Sønner MORTEN og UDE PEDERSEN og de to Døtre MAREN og LISBET PEDERSDATTER. Der tilfaldt saaledes MORTEN PEDERSEN 1.313 Sldr. 1 ⚭ 6 β.¹⁵ Ved Forliget enedes man imidlertid om, at ZONE PEDERSEN skulde give sine Stedbørn 10.000 Rdlr. rede Penge for al deres fædrene Arv, og yderligere forlods hvad deres Moder havde efterladt af Guldsager. Børnene fik saaledes 15.000 Sldr. (= 10.000 Rdlr.) i Stedet for Mødrene-arven og de 3940 Sldr., Skiftebrevet efter Faderen tillagde dem. Ved Forliget blev det bestemt,

at de 10.000 Rdlr. skulde betales i Løbet af fire Aar med 2.000 Rdlr. det første Aar, 2.500 de to følgende og 3.000 Rdlr. sidste Gang, og desuden skulde ZONE PEDERSEN ikke have nogen Godtgørelse for, hvad Børnene havde nydt hos ham indtil Forligets Datum.¹⁴ Det er for en moderne Retsopfattelse mærkeligt, at Zone Pedersen slap saa billigt, og at der intet blev foretaget mod den Borgmester og Raadmand, der havde underskrevet Skiftebrevet. Det ramte vist imidlertid Zone Pedersen haardt nok; det var ham paa Grund af »debitorerneß w-rigtige betaling« ikke muligt at skaffe Beløbet, og 4. Juni 1674 enedes derfor han paa den ene Side og MORTEN PEDERSEN og den senere Biskop ANCHER ANCHERSEN, der 7. September 1673 havde ægtet MAREN PEDERSDATTER, paa Arvingernes Vegne paa den anden Side, om at Zone Pedersen straks skulde udbetale 13.000 Sldlr., hvormed Sagen skulde være ude af Verden. Denne Overenskomst fik 1. Juli s.A. kongelig Stadfæstelse.¹⁶

Hvormeget Morten Pedersen arvede efter Moderen, der døde i December 1670, er ikke oplyst, men ogsaa om denne Arv var der Strid, idet Zone Pedersen vanskeligt kunde formaas til at foretage Skiftet efter sin Hustru. Der udgik 28. Juni 1671 et Missive til Borgmester og Raad i Kolding om »forderligst« at foretage dette Skifte, og udnævne nogle Mænd til Formyndere for Børnene, undtagen for ELISABETH PEDERSDATTER, for hvem JENS POULSON havde lovet at overtage Formynderskabet.¹⁷ Ikke destomindre maatte Kongen 31. Januar 1673 anmode Greve HANS SCHACK om at skride ind, da Kolding Bystyrelse havde meddelt, at Zone Pedersen ikke vilde lade Skiftet foretage.¹⁸ Hvornaar det er sket, vides ikke, men de 116 Sldlr. 2 $\frac{1}{2}$ 16 β , der endnu ved Morten Pedersens Død opførtes blandt Aktiverne, som staaende paa Lodsedler »udi den Gaard Zone Pedersen iboer«, hidrører dog formentlig fra hans mødrene Arv.

Om MORTEN PEDERSENS Liv er der saa godt som intet at berette; det har ikke i væsentlige Træk adskilt sig fra det, der førtes af den lille Provinskøbstdads Handelsmænd i Almindelighed. Han fik 10. Februar 1676 Bestalling som Raadmand i Kolding efter afg. JENS PEDERSEN Raadmand.¹⁹ 1677 betalte han 61 Rdlr. i Krigsstyr, medens ZONE PEDERSEN kun betalte halvt saa meget, 30 Rdlr. 3 $\frac{1}{2}$, et talende Vidnesbyrd om deres indbyrdes Formuesforhold.²⁰

1675 havde MORTEN PEDERSEN paa egne og Søskenes Vegne en Sag ved Bytinget mod MARGRETHE Sl. EGGERT ROLLUFSENS, der blev dømt til at betale 42 Sldlr. 3 $\frac{1}{2}$ 6 β , et Beløb, ZONE PEDERSEN allerede 1671 havde gjort Fordring paa paa sine Stedbørns Vegne. Sagsøgte anden Mand, Vadestedrider ved Kolding Toldsted HENRIK JACOBSEN BECK, appellerede til Landstinget.²¹

MORTEN PEDERSEN døde i ganske ung Alder, kun 38 Aar 5 Uger og 5 Dage gammel, han blev begravet 5. Maj i St. Nicolaj Kirke.

Skiftet efter ham, der er saare omfangsrigt, giver et lille Indblik i hans private Forhold. Hans iboende Gaard i Laasbygade ansattes til 500 Slettedaler. Det er sandsynligvis den samme Gaard, der ved Enkens Død vurderedes til 300 Rdlr. Den havde saavel Haveplads som Gaardsrum, og Bygningen, der var to Loft høj, havde 17 Fag til Gaden; desuden var der et Stuehus til Gaarden paa fem Fag, ligeledes to Loft højt, endvidere et tre Fags Bryggers med Halvtag, 15 Fag Stald og Ladehus og endelig østen i Gaarden otte Fag Halvtag, der sandsynligvis har tjent som Oplagsplads, og endelig var der en Svinesti i Gaarden. I Hovedbygningen var der Dagligstue, Sengekammer, Køkken, Hørbod, Storstue og Loft. Af Ildsteds- og Kvægskatten 1677 ses det, at der var to Skorstene, en Kakkelovn og en Bagerovn med Skorsten. Kvæg havde han ikke. Han stod i denne Henseende tilbage for ZONE PEDERSEN, der boede i Nabogaarden, og havde fire Skorstene, en Bagerovn med Skorsten, en Kakkelovn, en Bryggerkedel og en Brændevinskedel, og som af Kvæg havde tre Køer foruden en Hest.²²

Foruden Gaarden i Laasbygade ejede MORTEN PEDERSEN en Bod i samme Gade, der var udlejet til JES SKOMAGER, den vurderedes til 30 Sldr; endvidere et Hus i Klostergade, der tidligere havde tilhørt BOEL LAURITZDATTER og ansattes til 36 Sldr. og endelig en øde Gaard i samme Gade med Portrum, Indkørsel, Have og to Boder, tilsammen vurderet til 91 Sldr., af hvilke MORTEN PEDERSEN ejede de tre Fjerdedele, medens den sidste Fjerdedel tilhørte hans Broder Pastor UDE PEDERSEN i Gosmer. Endelig ejede han en Del Jorder og Enge, der vurderedes til 568 Sldr. 2 β .

Selve hans Indbo, der blev vurderet til 1.743 Sldr. 2 β 14 $\frac{1}{2}$ β var saare rigt, navnlig var der adskilligt Sølvtøj, hvoraf skal fremhæves en Sølvkande med drevet Laag, den vejede 99 Lod og var siret med Vaaben og Bogstaverne L.B.A.I.F., samme Vaaben og Initialer fandtes paa en Del Tintøj, saaledes nogle Fyrfade, der vejede 44 Pd. og tolv hamrede Tintallerkener, der vejede 17 Pund. Endvidere var der en Sølvkande med MORTEN PEDERSENS og MARGRETHE JENSDATTERS Navne og en mindre paa 49 Lod 1 Kv. med ZONE PEDERSENS og DORTHE POULSDATTERS Navne, og endelig tre runde Bægre foruden adskilligt andet. Af Tin var der foruden det ovennævnte yderligere 11 Tallerkener af Krontin og 18 af almindeligt Tin. Foruden 12 Fade af »gemen Tin«, der tilsammen vejede 34 Pd., var der et langt og to dybe Fade og et Vandfad paa 14 Pd. Som sædvanligt i Datidens Boer var der Overflod af Sengetøj, Lagner, Linned- og Klædevarer.

Blandt de — iøvrigt ikke faa — Debitorer var ogsaa Assessor JENS POULSEN til Søbygaard med en Obligation af 18. Februar 1673 fra MORTEN PEDERSEN paa 300 Rdrl. (450 Sldr.). Som Vederlag herfor fik Assessoren blandt andet udlagt den ovennævnte Sølvkande med ZONE PEDERSENS Navn. Han fik iøvrigt en stor Del af Sølvtøjet, saaledes et forgyldt Bæger med »Dechen«, et andet forgyldt Bæger, en dreven Sølvskaal, et Sølv-Saltkar, to Sølv-Smørbrikker, adskilligt Kobbertøj, Tintallerkener, Dække- og Sengetøj, hvoriblandt »et Par fine« Puder med Knipling og Mellemværk. I Regningen afkortedes dog 9 Sldr. 8 β , som MORTEN PEDERSEN havde udlagt ved JOHANNE POUL BERTHELSENS Begravelse.

Boets endelige Beholdning var omtrent 2800 Sldr., Børnene fik godt 1.388 Sldr. foruden Faderens Gangklæder; disse, der vurderedes til 118 Rdrl. 4 β , bestod blandt andet af en sort Klædes Kjole med ni Dusin og elleve Sølvknapper, et Par Læderbenklæder med et Dusin og otte Sølvknapper, en sort Hat og et Par brune Strømper.

Moderen lovede, som Reglen var, at tage sig af Børnene og sørge for deres Opdragelse indtil deres 16. Aar, hvorimod hun skulde nyde Renten af den dem udlagte Kapital. Den Broderlod, Lovens 5-2-19 sikrede hende foruden hendes egen Hovedlod, gav hun Afkald paa.

Morten Pedersen ægtede omkring 1675

MARGRETHE JENSDATTER KOEFOED

128/128

om hvis Oprindelse, der ikke er fremskaffet Oplysninger. Efter Aldersangivelsen ved hendes Død var hun født omkring Juni 1654. Som Laugværge for hende under Skiftet efter MORTEN PEDERSEN optraadte hendes Fætter Skifteskriver i Aarhus Stift, Herredsskriver i Hads Herred JØRGEN PEDERSEN KOEFOED i Hvilsted.

Hun ægtede anden Gang i Huset i Kolding 19. Februar 1691 Handelsmanden MATHIAS ANTONI RAFF,²³ der 14. Juli 1696 fik Bestalling som Raadmand i Kolding.²⁴ Han døde i Juli 1721 og blev 21. Juli begravet i St. Nicolaj Kirke.²⁵ MARGRETHE JENSDATTER overlevede sin anden Mand i seksten Aar. Hun døde højt bedaget i November 1737 i Kolding og blev 29. November begravet i Kirken. Hendes Alder opgives i Kirkebogen til 83 Aar 5 Maaneder 8 Dage.

Skiftet efter MARGRETHE JENSDATTER viser stor Tilbagegang i økonomisk Henseende, denne var sikkert allerede i Gang i MORTEN PEDERSENS Tid, men medens hans Bo dog udviste Overskud, var der nu et Underskud paa 443 Rdlr. Det samme Indtryk af Tilbagegang faar man ved at betragte Indboet, der nu næsten maa betegnes som fattigt. Af Sølvtoj var der kun lidet tilovers, og det, der var, var pantsat.

Det fremgaar da ogsaa af Skiftet, at baade medens Raadmand MATHIAS RAFF levede og i MARGRETHE JENSDATTERS Enkestand havde Sønnen Kommerceraad og Raadstueskriver i København, senere Borgmester og Etatsraad ANTHONI RAFF hjulpet til med rede Penge. Han fik 21. Juli 1721, da han var i Kolding til Faderens Begravelse en Obligation paa 296 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$, der skulde forrentes med fem pCt., men da der aldrig var blevet betalt Renter, var hans Tilgodehavende steget til 660 Rdlr. 5 $\frac{1}{2}$ 5 β . RAFFS Svoger, Løjtnant NIELS BANG (64/63), indrømmede da ogsaa aabent, at »det er bekient nok, at han er dend eeneiste af dend sal. Koenes Børn, som hun haver haftt nogen Assistance af i hendes Enkestand og Alderdom, da hun i saa lang Tiid sad uden Brug og Nærring, hvorefore vel ingen findes saa uraisonable eller uskiønsom, at de vilde holde det ubilligt, at hand udj dend sal. Koenes Boe og Effecter igien søger Refusion der for, saavit som samme kand tilstreke.«²⁶

I Morten Pedersens Ægteskab med Margrethe Jensdatter Koefoed var der følgende seks Børn:

1. DORTHE JOHANSEN [sic] MORTENSDATTER, * Kolding i Juni 1676, hjemmedøbt 10. Juni, fremstillet i St. Nicolaj K. 30. Juli, levede 9/12 1737.
 ~ Kolding St. Nicolaj K. 3. Juli 1703 med Farver i Kolding HENRIK PEDERSEN BAHNSEN, * Kolding i September 1684, døbt St. Nicolaj K. 21. September, † Kolding i Maj 1718, begr. St. Nicolaj K. 27. Maj.
2. ANNA MORTENSDATTER, * Kolding i Juli 1677 (ikke indført i Daabsprotokollen), † sst. (3 Uger 3 Dg. gl.), begr. St. Nicolaj K. 3. August 1677.
3. ANNA MORTENSDATTER, * Kolding i Januar 1679, hjemmedøbt 20. Januar, fremstillet i St. Nicolaj K. 2. Marts, † Kolding i August 1745, begr. St. Nicolaj K. 27. August.
 ~ med CHRISTIAN JENSEN BAGGER.
4. JENS MORTENSEN, * Kolding i April 1680, hjemmedøbt 26. April, fremstillet St. Nicolaj K. 9. Maj, levede 1685, men død uden Arvinger før 9/12 1737.
5. PEDER MORTENSEN, * Kolding i Oktober 1682, hjemmedøbt 14. Oktober, fremstillet i St. Nicolaj K. 3. December, † København
 Obervisiterer i København.
 Han var gift og efterlod sig to Sønner: TAM og MORTEN PEDERSEN.
6. MARTHA MARIA MORTENSDATTER, * Kolding i Juli 1685, døbt St. Nicolaj K. 6. Juli, † Skanderborg i April 1765, begr. der 2. Maj.
 ~ Kolding, St. Nicolaj K., 13. Maj 1723 med Løjtnant ved Slesvigske Rytterregiment NIELS BANG, † Randers 15. April 1738, begr. der 21. April.

Se 64/63 og 64/64.

I sit andet Ægteskab med Raadmand MATHIAS ANTONII RAFF havde MARGRETHE JENSDATTER KOEFOED følgende to Børn:

- a. ANTHONII RAFF, * Kolding 18. Juli 1692, † København 5. Februar 1758, begr. i Vor Frue Kirke,

Etatsraad, Højesteretsassessor, Borgmester i København.

~ 1° København, Vor Frue K., 19. April 1718 med ANNA AUGUSTA MECKLENBURG (F: Kammerraad ÆGIDIUS MECKLENBURG), * i Norge, † København i August 1741, begr. Vor Frue Kirke 25. August.*) (Hun ~ 1° med Handelsmand JOHAN KREYER, † 1717).

~ 2° København, Trinitatis K., 23. Marts 1746 med DOROTHEA POGH (F: Bager ADRIAN POGH), * ca. 1701, † København 24. Maj 1775, begr. St. Nicolai Kirke. (Hun ~ 1° med Bager JOHAN KØBKE, † 1745).

b. WALBORG RAFF, * , †
~ med OLE BORCH.

*) Hendes Kiste henstod en Tid i Frue K. Søndre Kapel Nr. 1—2, der tilhørte Oluf Hansen Aagaard (64/55).

ZONE PEDERSENS BREV TIL KONGEN

Stormegtigste, høybaarne første, allernaadigste
herre och koning.

Eders kongl. May. forsaarsages ieg allerunderdanigst at andrage huorledis min sl. formand PETER VDTZEN indvaner i Colding aar 1658 vdj dend liden korte fred ved hans egen fattigdomb och andre got folchis vndsetning, haffuer afferdiget til Köningsberg, en liden schuude der fra at hendte hør, hamp och blaar, som da her høylig behøffuedis och som skuuden kom fra Köningsberg erfaret dj først udj Øresund, at freden af fienderne vaar opslagen, saa de icke kunde komme til bage, medens til hans och hans efterladte v-myndige børns største skade, motte begifue sig der med hid til byen, diß for inden havde fienden /: iblant andet :/ paabuden af kiøbstæderne her udj Ribberstift en stor qvantitet hør, hamp och blaar at skulde contribueris, och udj hvilche steder samme materialier icke vaar at bekomme, schulde dj vdj steden vdgifue penge, och som fienden der med meget jlede och hastet hafr Kongl. Sveriges krigs cammer raad ANDERS APPELBOHM hoes bem.te min sl. formand Peder Vdtzen vdtaget och betinget, hør, hamp och blaar tilsammen efter hans derpaa vdgifuen revers 721 rdlr. 2½ ʒ, huilche penge effter hans befaling er kiøbstederne her i stiftet imellem deelt och en huer sin anpart assignerit at betalle, mens som der icke kunde udj en jl hoes en huer sted giøris anfordring formedelst dj allierte deris Aankomst, som da stod udj Haderslef ampt, er det blefuen forhallet indtil wor herre os den ynchelich fred forlehnte, da ieg siden der om hafr giort anfordring suares mig, di icke lenger hafuer suendsche order at parere, sa di sig udj ringeste maader icke bequeme till nogen betalling derfor, jndflyer der fore til Eders Ko. Ma. med ydmyg bøn och begiering Eders Ko. Ma. allernaad. ville af høy clementz och naade, lade anbefalle berørte kiøbsteder i Ribberstift dj samme penge al advenant eftersom en huer kand tilkomme, det at contentere, endten effter comraiss. ligning eller huorledis det Eders Ko. Ma. allernaad/. self behager, at dj fattige v-myndige børn icke for saa mange kiøbsteder allene skulle lide saadan stor schade, efftersom det dog schulle hafue weret fienden af stederne erlagt, enten udj vaare eller penge saadan stor naade och hoy velgierning vil Gud Allermegtig igien belønne, vdj huis guddommelig beschiermelse Eders Ko. Ma. med det gandsche kongelige hus til et langvarigt och lychsalignt regimente troligen ynsches och befallis

aff

Eders Ko. Ma. allerunderdanigste och
ydmyge tiennere
Zone Pedersen i Colding.

Original i Indlæg til jyske Tegnelser Nr. 111 21/12 1666.

KONTRAKT MELLEM ZONE PEDERSEN OG HANS STEDBØRN

Effter som Hanß Kongl. Maytts. højeste rettiß dom ao 1672 d/. 16. august efter egen forlig er ganget imellem voriß kiære stiff-fader ZOENE PEDERSEN raad mand i Colding paa dend eene side og oß med voriß med-arffuinger samtlige hanß stiff-børn paa dend anden, som tilholder hannem for voriß fæderne patri-monio at betale femten tusinde slette dlr. med dessen interesse udj fire terminer, vj befunder at det icke for debitorerneß w-richtige betaling kand til veye bringiß: da haffver vj underschr. ne aff dend fornødenhedß betragtning, til hanß forlettelse og conservation paa nye accorderet, at dersom hanß Kongl. Maytts vor aller naad. herreß og kongeß naadigste tilladelße og confirmation her paa for voriß tuende w-myndige arffuingerß skyld kand erlangeß, vj da ville remittere baade interessen saa og to tusinde slette dlr. aff bem.te 15000 dlrß capital og for resten nemlig de 13000 sldlr. lade oß nøye med udleg strax at giøre aff boens redeste og beste midler, saasom dend effter hans sl. hustru voriß sl. moder befindiß. Til vitterlighed haffuer vj begge parter voriß hænder her underskreffuet.

Colding d/ 4. Junj ao. 1674.

Zoene Pederßen Eg handt.

Morten Pedersøn

Ancher Ancherßsøn

mppr.

Original i Indlæg til Jyske Registre Nr. 65 1/7 1674.

KILDER

1. Kolding Kirkebog 1635—1712.
Daab 1647.
Dnca oculi
PEDER VDSSENS Søn
MORTEN døbt, hand[s] Mandfaddere
POFFUEL BERTELSEN, Raadmand som Barnet holdt
SØREN HAARD, Raadmand
HANS HANSEN MOESEN
Quindfadderne
KAREN IFFUER NIELSENS
MADELENE VDIØDATTER.
2. Kolding Kirkebog 1635—1712:
Begravede Anno 1685
Majus
d. 5. Velfornemme Raad Mand MORTEN PEDERSEN
38 A. 5 Uger 5 Dage.
Kolding Kirkeregnskab 1662—93:
1685
d/ 4 Maj blef MORTEN PEDERS begrafvet i kirchen
af iord og klocher penge 11 d.
Datoen 4. Maj er formentlig ikke Begravelses-
dagen, men den Dag de 11 Dlr. er blevet betalt.
3. Skiftet findes indført i Kolding Bys Skifteprotokol
1681—1701, Fol. 27—44.
4. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
- 5.
- 6.
7. Kolding Kirkebog 1713—50,
Begravede Ao. 1737.
Novembr. 29. MARGRETE JENSDATTER KOEFOED
A. 83 M. 5 D. 8.
8. Skiftet findes indført i Kolding Bys Skifteprotokol
1724—42 S. 244—51.
9. Gravmæle er ikke fundet omtalt.
- 10.
11. C. Chr. Lausen Utzon: Familien Utzon, 1907. Stam-
tavlen omtaler dog af Morten Pedersens Børn kun
de ovenfor under Nr. 1, 4 og 5 anførte. Det kan
yderligere bemærkes, at medens de rigtige Daabs-
datoer er angivet for disse Børn, er Morten Pedersens
egen Daabsdato angivet som 31. Marts 1647, hvad
der ogsaa er rigtig efter ny Stil, men da denne, som
bekendt, først indførtes i Danmark 1700, er Datoen
21. Marts.
12. C. Chr. L. Utzon: nævnte Arb. S. VII.
13. D. A. A. XXVI, 1909.
14. Højesterets Domprotokol 1672, fol. 72 ff. 16. August
1672.
15. Kolding Overformynderiprotokol 1631—70, S. 56.
16. Jydske Registre 1/7 1674 Nr. 65 jfr. her S. 500.
17. Jydske Tegnelser 1670—81 28/6 1671 Nr. 18.
18. samme: 31/1 1673 Nr. 5.
19. Jydske Registre: 10/2 1676 Nr. 15.
20. Kolding Købstads Regnskaber. Krigsstyr 1677.
21. Kolding Byfogedarkiv: Tingsvidner og Akter 1586/
1728: 1675.
22. Kolding Købstads Regnskaber: Ildsted- og Kvægskat
1677.
23. Kolding Kirkebog 1635—1712.
Anno 1691 d. 19. Febr. 2. post Sexagesim.
MATTHIAS ANTONII RAFF
MARGARETE JENSDAATTER KOEFOED sl. MORTEN
PEDERSONS in ædibus priv. permisse Regis.
24. Jydske Registre 14/7 1696 Nr. 103.
25. Kolding Kirkebog 1713—50.
Begravede
Ao. 1721 d. 21. Julii
Raad Mand MATTIS RAFF.
26. Brevet findes i Skiftet efter Margrethe Jensdtr.
Koefoed.